

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

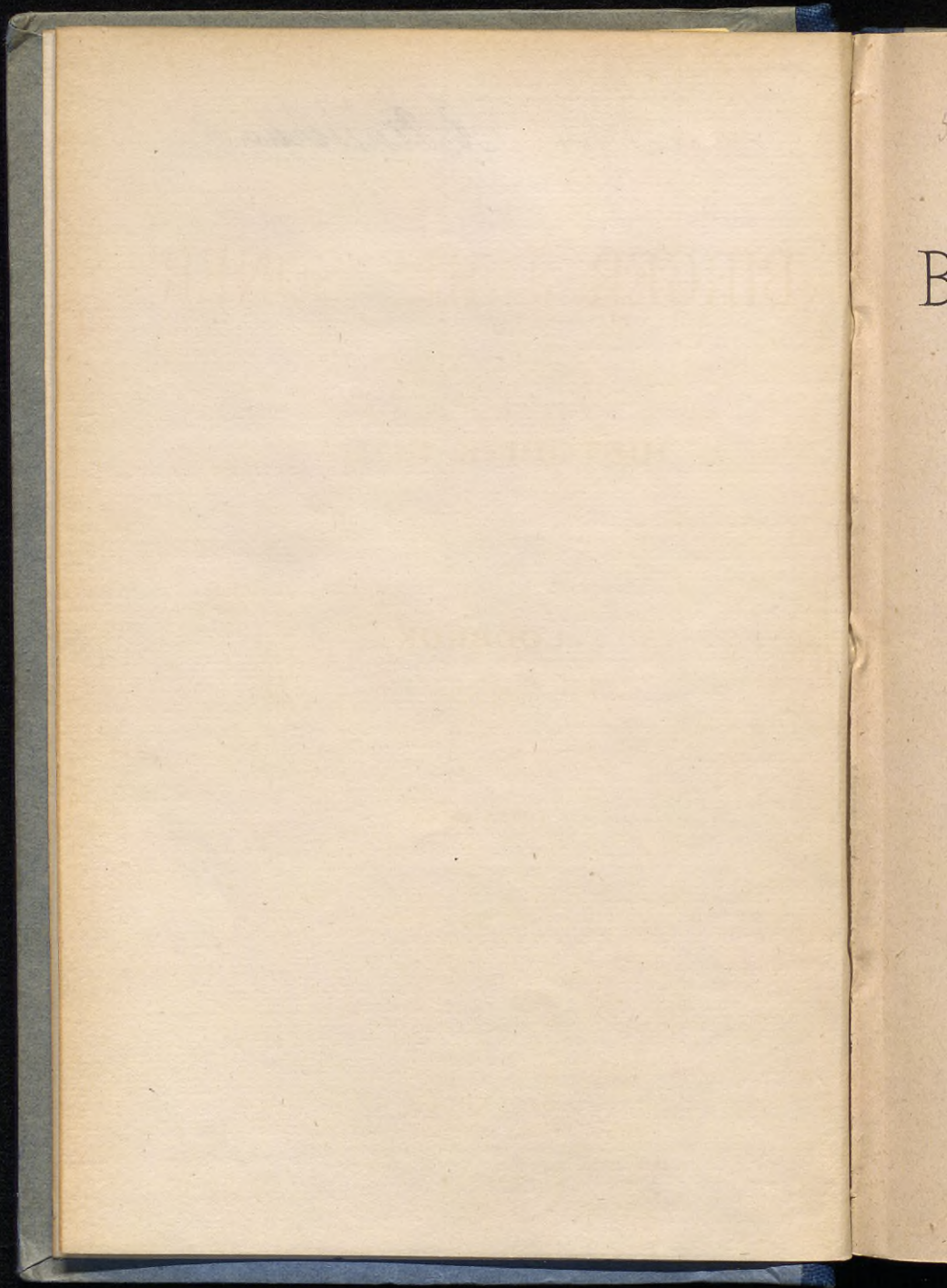
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

583

BIRGER JARLS SÖNER

HISTORISK ROMAN

AF

LODBROK

FÖRRA DELEN

STOCKHOLM,
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

IRGER KARLS ÖNER

STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG.

1882.

BIRGER JARLS SÖNER

AF LODBROK

Levy & Vær

FIRST APPEARANCE

KONIGSWALD

THE HISTORY OF THE
ROYAL PRUSSIAN ARMY
FROM 1740 TO 1806
BY
GENERAL VON SIEBOLD
AND
GENERAL VON SIEBOLD

FÖRSTA AFDELNINGEN.

KONUNGAVALET.

Hur hålla landets herrar hus,
Som sätta barn på tronen?
Så ropte jarlen utan krus
Och lade vigt i tonen.
Men han, som älskade sitt land
Och ej var van att tigga,
Tog bara spiran i sin hand —
Och kronan lät han ligga.

Tulis Qvalis.

FÖRSTA KAPITLET.

De okände riddarne.

Gottland är genom sitt läge och sin naturliga beskaffenhet en af de mest helsosamma trakter, som lyda under svenska kronan och med stolthet blicka upp till den blå-gula flaggan. Dess klimat är på samma gång friskt och mildt. Till och med det mera sydligt belägna Skåne kan i detta hänseende icke mäta sig med den af Eistrásaltets vågor sköljda och af de stundom lekande, stundom ursinnigt stormande hafsvindarne kringsvärmade ön, hvars namn med rätta skulle kunna förvandlas till ett Godtland.

Detta lyckliga förhållande tillskrifver man dels hafvets omedelbara granskap, hvarigenom såväl sommarhettan som vinterkölden mildras, dels den geologiskt undersökta beskaffenheten af öns grundvalar. Gottland utgöres nämligen hufvudsakligen af kalklager, hvilka mottaga, förvara och sedan vid behof utstråla en för klimatet och växtligheten välgörande värme. Ännu för omkring tretio år sedan hade af öns nitiotvå socknar de tretio skog till export, femtiotvå hade tillräcklig myckenhet för eget behof, fyra hade otillräcklig skog och endast sex hade nästan ingen. Dessa statistiska fakta, hvilka vittna om en rik växtlighet, bära äfven vittnesbörd om öns sundhet, ty erfarenhet och ve-

tenskap hafva redan för länge sedan lärt den lidande menskligheten, att skogstrakter i allmänhet och särskildt de på barrskog rika nejderna erbjuda de för helsans bevarande eller återvinnande mest gynsamma förhållanden. För öfrigt äro vi när som helst hogade att medgifva, att Gottlands rika skogstillgång icke kan tillräknas dess befolkning såsom en förtjenst, ty der, liksom i öfriga svenska landsändar, har man hushållat ganska illa med denna "nationalrikedom". Det är den varma kalkgrund, hvilken utgör öns kärna, som till det otroliga förökar jordens alstrings- och utvecklingskraft. Om den outgrundliga magt, som skapat världen, hade låtit Gottland bildas af gråstensberg, skulle denna ö hafva varit lika utblottad på skog, som till exempel största delen af det skånska Malmöhus län.

Redan i äldsta tider var Gottland omtaladt för sitt helsobringande och helsobevarende klimat och gottländingen ansågs nära nog såsom odödlig.

Det var därför icke underligt, att konung Erik Eriksson, densamme som af ett otacksamt folk på grund af ett naturfel kallades Erik Låspe, i början af år 1250 begaf sig dit. Denne lättsinnige, men godhertade konung, hvilken älskades af alla, till och med af de qvinnor, som han förförde och sedan öfvergaf, kände nämligen i slutet af år 1249, att hans helsa började vackla. Den stränga vinter, som då rådde upp i Sveriges rike, var allt för menlig för hans svaga stofthydda, och därför flyttade han öfver till Gottland, den mest helsosamma trakt, som fans inom hans rikes landamären.

En söndagsmorgon, då klockorna i Sankt Mariæ och Sankt Olofs kyrkor samt i Visby stads öfriga

tempel kallade de rättrogne katolikerna till högmessa, var en folkhop, hvilken säkert hörde till katolikerna, men troligen icke till de helt och hållet rättrogne, samlad nere vid hamnen i den berömda handelsstaden. Utan tvifvel var det en utomordentligt vigtig tilldragelse, som förmådde hindra så många af stadens invånare från att närvara vid messan. Visby hade nämligen annars gjort sig känt bland alla katoliker i världen och särskildt inför hans helighet påfven genom en nästan exemplös fromhet i det — yttre. Det är klart, att "Christi ståthållare" måste från höjden af sin romerska tron med välbehag betrakta en liten stad, hvars religiösa behof kräfdde en hel liten här af tempel, helgedomar och kyrkor. Visby egde vid denna tid icke mindre än sexton sådana samlingsplatser för de troende.

Fromheten har i alla tider lidit af en viss inkonsekvens. Att ena dagen vara gudlig och andra dagen gudlös — det är en gammal visa, som åtminstone två tredjedelar af den judiska och kristna världen sjungit. Det behöfves ofta icke mera än ett ovanligt verldsligt skådespel, för att komma menniskan att glömma, att det finnes en tempelgård, der hon får hembära Allfadern sin dyrkan, och det är ofta tillräckligt för en menniska, då hon ser ett tillfälle till en usel förtjenst vinka, för att genast glömma alla i religionens namn fattade goda föresatser. Så är det, men — borde det så vara?

De hederlige visbyborne läto denna söndags morgon bedraga sig af "ögonens begärelse". De väntade ett angenämt ögonspel och därför gingo de icke i messan, utan qvarstannade vid hamnen

äfvén sedan klockorna hade sjungit sin högtidliga kallellesång till slut. Visserligen var det en vacker syn att skåda de katolska presternas granna messe-skrudar och korgossarnes taktmessiga knäfall, visserligen var det en sann öronfägnad att höra den enformiga, släpande sången från altaret och på latin deltaga i responsorierna — men det var dock intet mot hvad man väntade få se och höra vid landstigningsplatsen denna söndagsmorgon.

En högväxt, muskelstark och axelbred borgare, hvilken hade kommit senare till platsen än de öfriga, trängde sig ifrigt fram genom den mycket "blandade" hopen.

Lyckan och två starka armbågar förde honom snart ända fram till sidan af en liten väklädd och synbarligen välmående man, hvilken befann sig i främsta ledet af folkmassan.

"Vid Sankt Örjan!"*) utropade den axelbrede med dånande stämma, som nära nog hade skrämt lifvet af en spenslig och nervsvag kvinna, hvilken stod fyra eller fem steg derifrån. "Här ser jag min gode vän Olof Lycke. Kan du säga mig..."

Den väldige mannen erhöi i detta ögonblick en så eftertrycklig påstötning af den bakom honom befintliga folkmassan, att han helt hastigt afbröt sitt tal och i stället började att under en mängd s. k. "hyggliga svordomar" låta de närgångne känna sin oerhörda muskelkraft.

"Ah, det är du, Erik Slagtare", genmålde den tilltalade borgaren. "Akta qvinfolken, min vän! De äro mera ömtåliga och hafva finare skinn än din slagtboskap."

*) Sankt Örjan = Sankt Görän.

"Hm! Jag vet, att... men det gör ingenting! Jag är icke den man, som utbasunerar min hustrus svagheter på gatorna."

"Deri handlar du klokt och som en hederlig man."

"Kanhända!... Men hvad gör du egentligen här nere vid hamnen, Olof Lycke? Kanske hörde du icke, att klockorna...?"

"Jo, jag hörde klockorna nyss kalla till messan, men..."

"Nå, hvarför lydde du icke den kallelsen?"

"Hvarför jag icke lydde den?"

"Ja!"

"Nå, du sjelf då?"

"Vid Sankt Erik, min vän, jag är här af nyfikenhet, jag. På vägen till Sankt Olofs kyrka förnam jag, att folket skockat sig samman nere vid hamnen. Derfor skyndade jag hit."

"Du vet då icke?"

"Hvad?"

"Hvarför du är här?"

"Nej, vet du det sjelf?"

"Jag vill se konungen."

"Hvilken konung? Erik Eriksson? Man har länge väntat honom."

"Ja, min vän!"

"Kommer han då hit i dag?"

"Ja visst!"

"Erik Läspe?"

"Just han!"

"Derom har jag ännu ingenting hört."

"Jag erhöll den tidenden redan tidigt i morse."

"Af hvem?"

"Af Stig Fiskare, som i går var ute på hafvet

med sin båt och fiskredskap. Dervid mötte han en simpel skuta, på hvilken han såg och igenkände Erik Läspe. Och nu löper samma skuta in i hamnen derborta.“

“Ah, jag ser... jag ser! Men... är der icke två?”

“Jo, men konungen är på den främsta.“

Erik Slagtare blickade utåt hafvet.

Hans ögon mötte dervid den för honom och alla andra Visby stads invånare icke ovanliga synen af en mängd krämarskutor — ty den välmående hansestaden dref stor och vidsträckt handel och

“Snäckorna kommo med bringa svart

Med hvita vingar,

Från hundra land och förde från hvar

Mångfaldig art

Af rikdom, som rikdomen tingar.“

Dessa skaldens ord måla fullkomligt Visby hamns utseende denna dag. Den ena skutan låg der bredvid den andra, och nu på sjelfva söndagsmorgonen lupo två andra fartyg in i hamnen.

“Kände Stig Fiskare igen kungen?” ropade Erik Slagtare med sin dånande röst, hvilkens ljud ännu kom den nervsvaga qvinnan att bäfva.

“Der är Stig sjelf“, svarade Olof Lycke. “Spörj honom till!“

En äldre man med väderbitet ansigte och iklädd en snygg sjömansdrägt närmade sig de båda borgerne.

“God morgon, Stig!“ utropade Erik Slagtare, så snart hans ögon hade blifvit varse fiskarens grofva, men ärliga anlete. “Hafven I haft lycka vid edert fiske? Konungamöte betyder lycka, säger ju en gammal erfarenhet?“

“Deruti hafven I rätt, hedervärde Erik Slagtare. Också hade jag under gårdagen och natten god framgång, sedan jag mött Sveriges nådige konungs skuta.”

“Känden I då konungen, min käre Stig?”

“Om jag icke hade sett honom tillförne, skulle det hafva varit mig en omöjlig sak att känna honom igen, men under de många resor, hvilka jag med min skuta gjort till fastlandet, har jag ofta haft äran och glädjen att se konung Erik Läspe. Derfor kunde jag nu känna honom igen såväl på hans anletsdrag som på den haltande gången. Dock tycktes han vara mycket förändrad.”

“På hvad sätt?”

“Han tycktes vara sjuk.”

“Rätt frisk har han aldrig varit.”

“Nej, men aldrig tillförne har jag sett honom så blek och aftärd som nu.”

“Hvad mände han nu vilja här på vår ö?”

“Troligen vill han här söka återvinna sin helse.”

“Ah! Det är väl möjligt.”

“Vintern i Sveriges rike är strängare än här på Gottland och det är inte otroligt, att konung Erik flytt undan för vinterkölden deruppe i Stockholm. Jag påminner mig ännu ganska lifligt, att då jag för tretio år tillbaka for med Severin Bagares skuta till Stockholm, måste jag deruppe köpa mig en pelsfodrad klädnad, för att icke frysa till döds i den klädnad, som här på ön var och ännu är för mig tillräcklig under de strängaste vintrar.”

“Ja, ja, min käre Stig, Gottland är också det härligaste land som den gode Guden har skapat.”

Naturligtvis instämde alla de kringstående i

denna åsigt och det är till och med icke alldeles otroligt, att de hederlige männen tänkte mera på sin fäderneö, än på konung Erik Eriksson, när de instämde i folkskarans allmänna jubelskri, då konungens skuta i detsamma lade till vid stranden.

Emellertid var folkhopen försatt i det slag af ursinne, som kallas entusiasm. Redan år 1250 förstod man konsten att på det mest underdåniga sätt genera kungliga personer genom nyfiket begäpande och frenetiska hyllningsrop.

Landstigningen försiggick utan andra äfventyr, än att den haltande konungen halkade på de isbelupna plankor, öfver hvilka han skulle förflytta sig från fartyget upp på gottländska jorden. En ståtlig riddare skyndade emellertid fram och mottog konungen i sina starka armar.

Stig Fiskare märkte denna händelse och som han lefde i en vidskeplig tid, kunde han icke undertrycka den obehagliga känsla, hvilken han erfor vid åsynen af konungens missöde. Den gaf sig luft i följande halfhögt uttalade ord:

“Dåligt tecken! Konung Erik af Sverige lär icke skörda någon lycka af denna färden.”

Olof Lycke och Erik Slagtare voro icke mindre vidskepliga än den gamle fiskaren, och det var därför med ett visst medlidande som de sågo den haltande och sjuklige konungen, stödjande sig på den ståtliga riddarens arm, draga förbi dem uppåt staden. Ännu mera medlidsamt betraktade de dock hans drottning, den fromma och hjertegoda Karin, ty de tyckte, att hon såg ut att vara ännu mera olycklig än konungen.

Efter de båda kungliga personerna följde ett

par tjug ståtliga riddare i lysande vapenrustningar och några hofdamer i prydliga och dyrbara dräfter. Svenner och tjenare afslöto tåget.

Efter att hafva vördnadsfullt hälsat konungen och drottningen, beundrat riddarne, mönstrat hofdamerna och gjort spefulla anmärkningar öfver svennerna, började visbyborgarne och pöbeln att skingra sig. Ännu ljödo klockorna från Sankt Clemenskyrkan i stadens nordvestra del. Många skyndade dit. Andra begåfvo sig till sina hem, beslutande i sina sinnen att först vid aftonsångstid besöka något af templen.

Ingen tycktes egna någon uppmärksamhet åt den andra skutan, hvilken hela tiden hade befunnit sig på en kabellängds afstånd från den kungliga farkosten och hvilken lade i land just då Sankt Clemens' kyrkas klockor tystnade och den välljudande invigda malmens klang sväfvade bort och förlorade sig i aflägsna rymder.

Stig Fiskare lade dock märke till skutans något besynnerliga manövrer och utropade:

“Mig undrar storligen, om detta fartyg är i konungens följe.”

Olof Lycke och Erik Slagtare, hvilka just ärnade draga sig uppåt staden, stannade nu och skärskådade skutan med större nyfikenhet.

“Det är icke troligt”, genmälde Lycke, sedan han med kännareblick betraktat fartygets byggnad och tackling. “Mig förefaller det, att denna skuta är dansk.”

“Hvarför följde den då konung Eriks skepp så troget?”

“Det vet jag ej, men... Nåväl, låtom oss gå närmare! Måhända kunna vi utspörja saken.”

De tre vännerna nalkades den plats, hvarest den senast anlända skutan hade lagt till, och gåfvo sig i samspråk med skepparen, hvilken beredvilligt besvarade deras höfligt framställda frågor.

“Skutan är min, vid Sankt Bothvid!” svarade skepparen. “Hon är min från kölen ända upp till vimpeln.”

“Jag lyckönskar eder att vara egare af ett så präktigt skepp.”

“Snällare farkost har aldrig skurit böljorna i Östersjön.”

“Den skutan berömmar sig sjelf, kära skeppare. Hvar månede hon eljest höra till?”

“I Köpenhamn.”

“Och hvad frakt fören I?” sporde Olof Lycke. “Måhända kunna vi uppgöra någon handel.”

“Jag har ingen frakt.”

“Ingen frakt?” utropade de tre vännerna, och Lycke tillade:

“Kommen I då hit att hemta varor?”

“Nej, det ligger icke i min afsigt.”

“I ären då så välmående, att I kunnen resa omkring verlden på eder skuta blott för att se er omkring.”

“Vid Sankt Patrik, jag är icke rik, jag. Hafven I någonsin hört, att en stackars skeppare med hustru och tretton barn blifvit rik? Hafven I hört något sådant, så var det förmodligen en fenicier, som lefde för ett par tusen år sedan. Nu för tiden äro slika framsteg omöjliga.”

“Nå, käre skeppare, edert ärende må nu vara

hvilket som helst, så skulle det glädja oss, om vi kunde vara eder till någon nytta, medan er skuta hvilat sina segel i vår hamn.“

“Stor tack!... För öfrigt har jag intet att uträtta här.“

“Intet?“

“Nej, ty jag är här blott af det skälet, att två riddare hafva förhyrt min skuta under en månad med det vilkor, att jag under denna månad skall föra dem, hvarthän de önska komma. Nu hafva de bälde riddersmännen satt sig i sinnet att följa efter den der skutan, som nyss lade i land och som ännu ligger derborta. Derför äro vi nu här.“

“Två riddare? Ämna de lära sig att handla?“

“Det kunde de hafva lärt hemma i Köpenhamn.“

“De äro således danskar?“

“Ja! För öfrigt bekymrar jag mig föga om deras ärenden. Jag har mottagit frakten i förskott och qvitterat den. Det är det enda, som vidkommer mig i hela denna affär.“

“Mig syntes som om eder skuta kom hit i följe med kung Eriks fartyg. Höra riddarne måhända till den svenske konungens hird?“

“Derpå tviflar jag på grund af de omständigheter, under hvilka jag sammanträffat med dem.“

“Hvilka äro dessa omständigheter? Förlåt min nyfikenhet!“

“Jag gick en dag på hamnbryggan i Köpenhamn och samtalade med en lybsk*) köpman, som åstundade förhyra mitt fartyg till att hemta en last varor i England. Under det att vi språkade

** Lybsk = från Lybeck.

om priset, kommo de båda riddarne bort till oss och sporde, om vi visste något fartyg, som vore ledigt att hyra, och färdigt att när som helst afgå. Då pekade jag på min skuta, hvilken skam till sägandes är fin och putsad som en hofqvinna hos Danmarks drottning. Riddarne prutade icke, utan gåfvo mig dubbelt mot den summa, som den snåle köpmannen ville låta mig förtjena. Följande dag kommo de ombord och jag förde dem till Kalmar och var det beramadt, att vi från denna stad skulle resa till Stockholm. Under det att vi lågo stilla några dagar i Kalmar, kom emellertid kung Erik Eriksson dit och då den läspande kungen inskeppade sig till Visby, erhöll jag befallning att med mina båda riddare följa i den kungliga skutans kölvatten. I sen sjelfva, att jag som en hederlig sjöman fullgjort detta uppdrag. Och nu har jag sagt eder allt hvad jag sjelf vet om de båda riddarne. Viljen I veta mera, så spörjen dem sjelfve till, ty här komma de.“

Med dessa ord vände den danske skepparen sig åt motsatt håll och utdelade med barsk stämna några befallningar till sitt folk samt började sjelf lägga hand vid arbetet med segel och linor.

De tre nyfikne visbymännen sågo emellertid två unga riddare lemna fartyget och begifva sig upp i staden.

Ehuru båda hade insvept sig i vida kappor, kunde man nog samt se, att de voro kraftiga män och begåfvade med stor fysisk styrka. Deras ansigten, hvilka mycket liknade hvarandra, voro ganska välbildade och förrådde, att ingendera hade skådat flera än högst sjutton eller aderton somrar.

Ett ungt ansigte företer oftast uttryck af lef-

nadslust och glädje, men öfver de båda okände riddarnes anletsdrag hvilade en ganska märkbar dysterhet och mörkt och hotfullt blickade deras ögon framför sig.

Utan att egna någon uppmärksamhet åt Olof Lycke eller hans båda vänner, gingo de båda ynglingarne med spänstiga steg förbi dem och snart voro både de sjelfve och klangen af deras rustningar och vapen försvunna.

“Mig kommer denna sak underlig före“, utbrast Olof Lycke, dock icke förrän de båda riddarne voro långt borta.

“I sanning . . . hm!“

“Ja, är det icke också din mening, Erik Slagtare? Jag är nästan böjd att tro, att de der båda riddarpojkarne jaga den stackars sjuke svenske konungen, liksom man jagar ett vildbråd i skog och mark. Här är visserligen fråga om ett ädelt vildt, men jag kan dock icke önska dem lycka till jagten.“

“Du tror väl icke, att de ämna göra konungen något ondt? Efter de tidender, jag har från Sverige, lär Erik vara en vänsäll och af sitt folk älskad man. Sådana konungar pläga icke hafva fiender.“

“Hvad vet jag!“

Olof Lycke gaf derjemte med en axelryckning till känna, att han ansåg saken för visso vara betänkelig.

Stig Fiskare, hvilken hittills icke hade yttrat ett ord om de båda riddarne, inföll nu:

“Svårt är att säga, hvad de båda unga herrarne föra i skölden, men jag vill påminna eder om det elaka förebud, hvartill vi nyss voro vittnen.“

“Ett dåligt förebud?”

“Ja, då Erik Läspe var nära deran att falla i sjön vid landstigningen.”

“Han föll dock icke i sjön...”

“Nej, men min tro är, att hans missöde förebådade något, som kommer att drabba konungen här på Gottland. Slika tecken bruka icke vilseleda.”

“Nå, min käre Stig Fiskare, kanske är det så. I alla händelser hade riddarne icke den glada uppsyn, som squallrar om glada ärenden.

“Mig tycktes att de voro mycket dystra.”

Våra tre visbyvänner aflägsnade sig nu från hamnen, som icke erbjöd något ovanligt, hvilket kunde fjättra deras uppmärksamhet. Snart lernade de hvarandra och begåfvos sig till sina hem i olika delar af staden.

ANDRA KAPITLET.

En fader, som blir vred, och en annan, som gör en ganska naturlig fråga.

Konung Erik hade genom utskickade i förväg hyrt nästan hela Kertil Smeds nybygda hus, hvilket efter den tidens anspråkslösa fordringar kunde vara ganska pråktigt, ehuru det med sina låga fönster och med sina små och låga rum ingalunda skulle hafva varit i nittonde århundradets smak. Fönstren voro, såsom vanligen var förhållandet, afdelade i mycket små rutor och tycktes mera

vara ämnade att afbildade fängelsegaller, än att insläppa solens ljus i fria människors bostad. Det var emellertid en olägenhet, vid hvilken man var vand och som därför icke kunde afskräcka ens en konung.

Om man föreställer sig att konung Eriks hof-folk här i Visby egnade sin tid åt de förlustelser, hvarmed man i ridderliga borgar då plägade fördrifva sysslolöshetens och ledsnadens demoner, så är man fjerran från sanningen. Tvärtom var Erik Läspes och hans drottningens hof i Visby ganska tyst och stilla. Der talades hvarken om jagtpartier eller torneringar, der var ingen hofskald, som qvad om tappra riddares bragder eller om stolta jungfrurs skönhet, behag och snille. Den ena dagen kom och den andra gick — alla lika i enformighet.

Orsaken till detta förhållande är lätt att finna.

Konung Erik hade alltid varit sjuklig, och en följd af hans svaga helsa var, att han aldrig hade med synnerligt stort nöje deltagit i sådan kropps- och vapenöfningar, som eljest vid denna tid utgjorde ridderlige mäns och äfven konungars största glädje. Man berättade om honom, att han aldrig hade deltagit i mer än en enda tornering. Kroppsrörelse och den oro, som ett lifligt hof medför, hade alltid varit honom oangenäma — en egenhet, hvilken stegrades med tilltagande år och sjuklighet.

Under konungens vistelse i Visby såg man honom aldrig ute vid andra tillfällen än vid de dagliga riddurer, som han var nödgad att företaga. Den i läkekonsten erfarne man, som hade gifvit honom rådet att tillbringa resten af vintern på Gottland, hade äfven föreskrifvit honom, att han

hvarje dag skulle till häst tillryggalägga en viss väglängd. Knotande hade konungen beslutat iakttaga denna föreskrift.

Drottning Karin tillbringade sin tid med andaktsöfningar och handarbeten och i båda dessa göromål voro hennes hofdamer ett troget sällskap. De flesta voro unga qvinnor, på hvilka föräldrakärleken hade slösat all den uppfostran och bildning, hvarpå man vid den tiden hade tillgång.

Emellertid hindrade de unga damernas trägna sysselsättning vid bönboken och radbandet eller tapisseribågen och silkeförrådet icke, att två af dem en eftermiddag några dagar efter hofvets ankomst till hansestaden händelsevis kunde draga sig tillbaka till ett mera afsides beläget rum och der egna en stund åt det slag af förtroligt samspråk, som plägar vara af så stort värde för unga flickor.

Den ena var Ingrid, dotter af den mäktige Svantepolk Knutson till Viby.

Den andra var Elin, dotter af Joar Hacke*), en af den tidens stormän i Sveriges rike.

Båda de unga flickorna voro egarinnor af en anseelig rikedom och en ännu större skönhet, som var förenad med många älskvärda egenskaper. Också hade mer än en riddare brutit en lans till deras ära, och de förnämsta män i Sveriges rike skulle icke hafva ansett sig förnedrade genom att räcka hvilkendera af dem som helst sin hand till förbund för hela lifvet.

“Skynda dig, Ingrid“, utropade den mörkögda

---

*) Hackes ätt har gifvit namn åt Häckeberga gård.

Elin, slutande sin väninna i en famn, der mången riddare hade önskat hvila, "skynda dig att berätta ... berätta!"

"Hvad vill du då, att jag skall berätta?" genmälde den ljuslockiga Ingrid leende.

"Hvad den ädle riddaren Folke Algotsson sade dig i går, då han hviskande samtalande med dig." Ingrid rodnade starkt.

"Åh, ingenting! Han talade om väder och han talade om vind. Icke kan det intressera dig, Elin?"

"Nog sade han äfven något annat?"

"Hvad då?"

"Till exempel att han älskar dig."

Ingrids rosenröda hy skiftade om till purpurfärg.

"Nåväl", hviskade hon, "han sade mig verkligen detta."

"Och hvad svarade du? Skynda! Berätta!"

"Jag svarade, att jag länge har märkt detta."

"Det var ett enfaldigt svar, min ljufva vän. Man bör aldrig göra männen mera inbilska, än de af naturen äro."

"Prat!"

"Du känner dem icke, dessa herrar riddare."

"Jag känner blott en i grunden och han är icke någon inbilsk man."

"Hvad heter han?"

"Folke Algotsson."

"Nå, bekände du inför honom något... hm! ... du förstår!"

"Jag förstår icke."

"Ah, bevars! Jag menar, om du sade honom ..."

"Hvad?"

“Du är dum! Naturligtvis ville han veta, om du älskar honom?”

“Derom tillsporde han mig verkligen.”

“Och du svarade?”

“Jag talar alltid sanning.”

“Således sade du honom, att han är dig kär?”

“Det vore för litet sagdt, min söta.”

“Nåväl, du afgudar, dyrkar, beundrar, tillber honom. Allt detta sade du naturligtvis?”

“Ja, men på ett mera passande språk.”

“I alla händelser borde du icke hafva gjort det. Man bör låta herrar riddare sväfva i ovisshet och fruktan en långlig tid, innan man gör dem en sådan bekännelse.”

“Men hvarför...?”

“Jo, ty... hm!... du är enfaldig. Kanske lofvade du honom till och med ett möte?”

“Ja!”

“När?”

“Nu!”

“Hvar?”

“Här!”

“Här? Är du tokig? Din far kunde ju komma.”

“Nåväl, låt honom komma. Han måste ju ändå en gång erhålla kännedom derom, att mitt hjerta gjort sitt val.”

“Men...”

“Dessutom skall du...”

“Jag?” utropade Elin. “Hvad skall jag?”

“Qvarblifva i yttre rummet och gifva oss tecken, om min fader, den stränge herr Svantepolk nalkas.”

“Jo, det var just en härlig tillställning!”

“Vägrar du att bevisa mig denna tjänst?”
Hela mitt lufs lycka kan bero . . .“

“Åhnej, jag vägrar aldrig att vara mina vänner till tjänst, äfven om jag icke kan obetingadt gilla deras handlingar.“

“I detta fall behöfver du icke göra dig några samvetsföbräelser, ty i detta rum skall ingenting annat tilldraga sig, än hvad englar och helgon och Gud själf gerna få skåda.“

“Tyst! Någon kommer . . . Åhnej, det var blott någon af sventjenarne, som gick förbi. Jag kan således få tid att omtala för dig, min kära Ingrid, något som hotar att spränga mitt hjerta i tusende stycken.“

“Ah! Du har således lärt känna kärlekens magt, äfven du?“

“Kanhända!“ svarade den unga flickan mera tankfullt än man hade kunnat vänta af en så yr och lekande liten varelse. Hon lutade dervid kinden mot den fina, nästan genomskinliga handen.

“Näväl?“

“Det är en lång historia.“

“För den deltagande vänskapen är ingen historia lång.“

“Du kan hafva rätt. Så hör då! Men . . . skratta icke!“

“Plägar jag skratta åt dina bekymmer, Elin?“

“Åhnej! . . . Nå, jag griper mig då an med min historia, hvilken har följande lydelse. När jag, som du vet, i går gick ut för att se mig om i Visby stad, mötte jag en ung och vacker riddare, hvars ståtliga växt och krigiska hållning i förening med

hans ungdom väckte mitt lättrörda hjertas lifliga intresse redan på afstånd.“

“Är ditt hjerta då så lättrördt? Derom har jag aldrig haft kunskap förrän nu, då du sjelf säger det.“

“Nå, kanske är mitt hjerta så kallt som is. Hvad vet jag? Jag förstår mig ibland icke sjelf. Emellertid mötte jag denne makalöst ståtliche rid-dare och jag rodnade, ty jag kände, att han be-traktade mig med brinnande ögon. Var det icke dumt att rodna, kära du?“

“Jo visst! Men fortsätt!“

“Huru jag kom förbi honom och ut ur den för-trollade krets, inom hvilken jag tyckte, att hans ögon ville binda mig, det vet jag i sanning icke, ty jag var utomordentligt förvirrad. Dock kom något ännu värre sedan.“

“Du förskräcker mig.“

“Lugna dig, kära du, det var ändå i det hela taget icke alls farligt. Det var blott ett par ske-nande hästar, hvilka på den smala gatan voro nära att trampa ned mig.“

“Min Gud! Blef du icke rädd?“

“Jo, något, men likväl mindre än jag hade kunnat föreställa mig, om jag förut hade kunnat tänka mig in i en slik lifsfara.“

“Du blef dock räddad!“

“Ja, ty just i det farliga ögonblicket, då de ursinniga djuren icke voro mera än tio steg från den plats, der jag stod helt villrådig om hvad jag borde företaga, upplyftades jag från gatan af ett par starka armar och förflyttades helt hastigt af

min räddare upp på en hög trappa. Hästarna rusade förbi utan att ens vidröra mig.“

“Hvilken lycka! Och räddaren var?”

“Ingen annan än den ståtliga riddaren.“

“Han hade då vändt om och följt dig?”

“Det är sannolikt, ty eljest skulle det icke hafva varit honom möjligt att vara så nära till hands i det rätta ögonblicket.“

“Nå, du tackade honom förmodl...?”

“Ack nej, min kära Ingrid, det glömde jag verkligen, ty... ty... nåväl, jag var helt förvirrad och nära nog vanmäktig. Den höfviske riddaren, som såg detta, förde mig med utsökt belevfvenhet in i det hus, på hvars trappa vi stodo. Der bad han på den mest mjuka danska om hjälp åt mig och öfverantvardade mig i husfolkets händer.“

“Gick han sedan?”

“Ja, men han sade något i afskedsstunden, som...“

“Ah! Han sade något! Hvad?”

“Hans ord föllo så: vi träffas åter, ädla jungfru! Hvad kunde han mena med dessa ord? Vi lära aldrig träffas mera i denna verlden.“

“Måhända älskar han dig?”

“Huru? Tror du det verkligen?” utropade Elin med en ifver, som nogsamnt visade, att mycket berodde för henne af det svar, som hennes väninna skulle afgifva på denna fråga.

“Mig synes det verkligen så. Men säg mig, hvems var huset, i hvilket han införde dig?”

“Det tillhörde en köpman med namnet Olof Lyeke.“

“Detta namn är mig obekant. Man visade dig

förmodligen all den vänlighet, som ditt lilla missöde påkallade?"

"Ack ja! I synnerhet var der en sjuttonårig flicka af sällsynt skönhet, hvilken med en verkligt systerlig omsorg omhuldade mig. En präktig jungfru! Vore jag man så skulle hon och ingen annan blifva min husfru."

"Du väcker mitt intresse. En ung skönhet, säger du?"

Ja, den ståtliga Katarina är i sanning en skönhet."

"Hon är dotter af...?"

"Handelsmannen Olof Lyeke."

"Jag älskar henne redan, därför att hon bevisat dig så stor vänskap. Dina vänner äro äfven mina och jag älskar dem som älska dig."

"Du är alltid god, Ingrid lilla. Ditt hjerta är en ädelsten."

"Ack nej, mitt hjerta är icke så hårdt som ädelstenen, men jag ville gerna, att det egde ädelstenens värde."

"Ditt hjerta är mera värdt än all verdens ädla stenar, guld, silfver, dyrbarheter."

"Smickrerska!"

"Jag smickrar icke."

"Du måste göra mig bekant med din nya väninna."

"Gerna och det i morgon dag? Men tyst... jag hör steg. Kan det vara din fader, den stränge riddaren, hvars blick alltid skrämmar mig?"

"Hans steg äro tyngre."

"Herr Svantepolk Knutsson har äfven en ras-kare gång."

“Det är . . .“

“Ah, det är riddar Folke Algotsson. Jag finner det af din rodnad och läser det i dina sköna gazellögon. Jag går ut i det yttre rummet, medan I samtalen med hvarandra.“

Elin aflägsnade sig, men öppnade ett ögonblick derefter å nyo dörren och hviskade:

“Jag får ju sedan veta, hvad han har att säga dig?“

“Ja, min engel!“

Elin tillslöt för andra gången dörren, hvilken inom några sekunder för tredje gången öppnades och nu för att lemna inträde åt en ung, högväxt riddare, hvars guldsporrar klingade mot det omsorgsfullt bonade golfvet.

Det var herr Folke Algotsson.

Denne riddare kunde ganska väl tjena såsom typ för den folkklass, till hvilken han hörde. Hans resliga, axelbreda gestalt var klädd i blankpolerad och konstigt ciseleradt stål, från hjessan ned till fötterna, och då solstrålarna, hvilka smögo sig in genom de dunkla och små fönsterrutorna, föllo på den blanka metall, som betäckte hans höghvälfdä bröst, sammanträngdes de liksom till en sol i miniatyr. Rask gång, kunglig hållning, manligt och vackert ansigte och höfviska later — allt det, som plägade utöfva en tjusande inverkan på den tidens qvinnor af både högre och lägre stånd, var förenadt hos denne man, hvilken af alla ansågs som en lyckans gunstling, som en man, om hvilken hedniska förfäder skulle hafva sagt, att han var gudarnes broder och gudinnornas älskling.

Riddaren aftog hjelmen och lade den på den

konstnärligt utsirade duk, som betäckte bordet. Bland de rosor, liljor och andra Floras barn, som en konsterefarens qvinnohand hade framtrölat på det dyrbara syndal*), hvaraf duken var förfärdigad, tycktes hjelmen vara en symbol af tapperhetens och mannamodets belöning genom qvinnan, som städse är redo att bekränsa sina hjeltar.

Derefter nalkades han Ingrid, som blyg och rodnande satt kvar på den plats, der Elin nyss hade lemnat henne.

“Ädla jungfru“, sade riddaren, höfviskt hel-sande henne, “jag skattar mig lycklig att er godhet unnar mig tillfället att i dag under mera ostörda förhållanden af era läppar erhålla bekräftelsen på den lycka, som edra ord i går läto mig ana.“

“Hvad menen I, riddar Folke?“ sporde den såsom en ros rodnande ungmön, under det att hennes små fingrar lekte med den guldkedja, som i åtskilliga hvarf var lindad kring hennes hvita hals.

“Säger icke ert eget hjerta, stolts Ingrid, hvilket ord det är, som jag längtar att få höra af de skönaste läppar, som någonsin hafva talat svenskt tungomål?“

“Jag . . . jag vet icke . . . herr riddare . . .“, stammade den fagra flickan, förvirrad och likväl omedvetet skänkande den unge riddaren en blick, för hvilken hundrade riddersmän skulle hafva velat aflösa engelen Michael i hans strid mot det förfärliga vidundret, den hemska draken, som han nu i så många århundraden har sökt bekämpa, utan att kunna vinna seger och göra slut på sagan.

*) Ett på den tiden bland de rikare ofta förekommande tyg, hvilket troligen hade någon likhet med sammet.

“O, stolts Ingrid“, utropade riddaren med kraft och innerlighet, “hafven I redan förgätit allt hvad ert kärleksvarma hjerta för tjugofyra timmar tillbaka lade i eder mun? Hafven I redan glömt att I för icke längre sedan än i går bekänden, att jag icke är eder helt och hållet likgiltig? Jag vill, jag kan, jag vågar icke tro på en sådan glömska, ty hela mitt lif vore förloradt, hela min framtid förspild, hela min evighet förtappad, om jag någonsin finge höra de orden gå öfver edra läppar, att edert hjerta är kallt för mig — mig, som . . . o, ädla jungfru, vårt språk, eljest så rikt, att till och med menige man deraf kan sammansätta de mest underbara, de mest rörande rim, detta språk, som i barders och skalders mun klingar såsom gudars tungomål, det blir fattigt, det blir uselt, ringa, odugligt, intetsägande, när jag dermed vill uttrycka den kärlek, som mitt hjerta hyser för eder och som det intill min lefnads ända skall hysa för eder, den väpnaste mö, den fagraste lilja, hvarmed Gud har prydt sin jordiska skapelse.“

Riddaren utbredde sina armar och stolts jungfrun, ur hvars ögon tårar af stilla rörelse flöto, sjönk till hans bröst, hviskande:

“O, Folke!“

“Min Ingrid, min brud, min maka!“ hviskade den ädle riddaren och slöt henne intill sig med en styrka, som om han hade ämnat att aldrig mera skiljas från henne och aldrig låta någon träda mellan honom och den qvinna, som han tillbad.

Hvem har någonsin mätt gränsen af de saliga rymder, i hvilka två älskande människors själar förrira sig, när de första gången hvilat i hvarandras

armar, barm mot barm, hjerta mot hjerta, mun mot mun?

Det finnes intet namn för denna sällhet, det finnes icke heller något mått därför.

Derför tala de också ett språk, som ingen annan begriper än de sjelfve. Derför glömma de också både tid och rum och minnas intet annat än att de hafva funnit det trogna hjerta, som de sökt, det ideal, hvarom de hafva drömt ända sedan barndomens dagar, den hälft af deras själ, hvilken de hafva sakhat och efter hvilken de hafva längtat ända från en tidpunkt, hvilken är så långt aflägsen, att de icke minnas, när dess början var.

Folke och Ingrid befunno sig nu i detta härryckta tillstånd, då människans yttre sinnen tyckas hafva dispens från uppfyllandet af sina pligter. De märkte därför icke, att dörren helt sakta öppnades och att jungfru Elins fagra hufvud sträcktes in i rummet mellan dörren och karmen. Icke heller hörde de, hurusom den trogna väninnan hviskade:

“Herr Svantepolk Knutsson är i antågande.”

Dörren tillslöts åter, men de båda älskande, hvilka ingenting hade sett och ingenting hört, stodo kvar, slutande sig intill hvarandra med en ren och oskrymtad kärleks hela värme.

Plötsligt upprycktes dörren ånyo, men denna gången skedde det så våldsamt och med så stort buller, att de älskande hastigt återvände från sin himmelsfärd.

Den inträdande var den ädle riddaren Svantepolk, den sköna Ingrids stränge herr fader.

Han var en medelåldrig man, stor, stark och våldig att skåda. Gråsprängdt skägg och hår miss

prydde icke hans ädla drag, men förmådde dock icke förjaga det stränga ansigtsuttrycket eller vreden i hans allvarliga gråa ögon. Redan vid första åsynen af denne man kunde man förstå, att han var hård till sin natur och att han aldrig skulle låta dagtinga med sig i fråga om sin viljas utförande.

“Ha!” utropade han genast vid sitt inträde och så snart hans öga hade uppfattat den scen, som i gemaket tedde sig för hans ögon. “Min dygdädla dotter håller älskogsmöten utan min vetskapskap, och det finnes så kallade riddare, som icke blygas att röfva döttrarna ur deras fäders armar.”

“Hvarför skymfen I oss, stränge herr Svantepolk?” svarade riddar Folke, ännu qvarhållande ungmön i sina armar. “Icke har jag ärnat röfva bort eder väna dotter. Hon har gifvit mig sin kärlek, hon har lofvat mig sin tro. Nu begär jag henne af eder. Viljen I gifva mig henne till husfru?”

“Vid Sankt Örjan!” utbrast herr Svantepolk Knutsson. “Hvarför spörjen I mig till derom? I sen mig ut att kunna taga henne mot min vilja. I ären ingen ärlig riddare, ty en sådan skulle allra först hafva vidtalat ungmöns fader.”

En mörk rodnad, framkallad af inre harm och förtrytelse, betäckte Folkes kinder, när Ingrids fader slog honom i ansigtet med denna skymf. Hastigt förde han handen till sitt svärdfäste liksom i afsigt att i blod utplåna förolämpningen.

“Jaså”, sade Svantepolk, “den unge riddaren skulle hafva lust att aflifva sin älskades fader, på

det att han sedan utan hinder skulle få behandla dottern efter sitt behag. Ha-ha-ha! Det vore i sanning ett beqvämt sätt att undanrödja ett hinder.“

Folke Algotsson blickade dystert och hotfullt på den äldre riddaren, och det är alldeles icke omöjligt, att de båda männen kunde hafva sammandrabbat med vapen, som äro mycket mera farliga än tungan, om icke Ingrid hade trädt emellan dem.

Vridande sina små händer af ångest, utropade hon:

“O, Folke! det är min fader. Fader, glöm icke, att den mannen är din dotter kär!“

“Så mycket större skäl för mig att förpassa honom till en annan verld, der hans kärlek till dig icke kan vara till hinders för mina planer.“

“Fader!“

“Det är du, min dotter, som glömt, att jag står i en faders förhållande till dig och att jag har en faders rättigheter. Nu är det för sent att påminna dig det. Hör mina ord: Folke Algotsson blir aldrig min måg. Nu är det sagdt. Du vet, om jag någonsin tagit tillbaka ett ord, som gått öfver mina läppar.“

“Och hören nu äfven I, min fader“, svarade flickan lugnt, men fast, “hören äfven I mina ord! Om icke Folke Algotsson blir min make, skall din dotter dö som jungfru.“

“Vanartiga barn!“ utbrast den stränge riddaren.

“Äfven jag vill tillägga ett ord“, inföll riddar Folke, “och det är, att med eller mot eder vilja, riddar Svantepolk, skall eder dotter, stolts Ingrid, blifva min brud.“

Svantepolk Knutsson drog sitt svärd och att

det var hans verkliga mening att börja en strid på lif och död med Folke, det kunde man tydligt förnimma, om man betraktade hans af vrede uppståndna ansigte.

“Jag vill icke korsa mitt svärd med edert, riddare“, sade Folke, hvilken fullkomligt beherskades af Ingrids bönfällande ögon, “men varen öfvertygad derom, att ingen annan än min älskade Ingrids fader skulle ostraffadt hafva så öfverhopat mig med skymfliga tillmälen, som I nu hafven gjort det.“

När Folke Algotsson hade yttrat detta, gick han med lugna och fasta steg bort till Ingrid, slöt henne ännu en gång i sin famn och hviskade i hennes öra:

“Lita på mig!“

Derefter gick han förbi riddar Svantepolk, sågande:

“Jag går, men kommen ihåg, stränge riddare, att äfven jag aldrig sviker ett löfte eller frångår ett uttaladt ord!“

“Feg är den, som flyr, när honom bjudes att korsa svärden“, yttrade Svantepolk, som var ur stånd att beherska sig.

“Feg är jag icke, men jag vill icke, att edert blod, herr riddare, skall evigt skilja mig från min brud!“

Folke Algotsson gick och Svantepolk blef ensam med sin dotter. Ingrid höjde en lättnadens och tacksamhetens suck till helgonen, som hade afvärvat en strid mellan de båda män, hvilka voro för henne dyrbarare än allt annat på jorden.

Länge dröjde den mäktige herren till Wiby

icke qvar hos sin fagerkindade dotter, men dock länge nog för att medhinna att öfverhopa den stackars flickan med hårda ord och sårande tillvigelser. När han gick, sade han:

“Jag skall sätta dig in i Wreta kloster tillika med din syster Katarina. Vi vilja se, om din fege riddare har mod att blifva en ny riddar Sune!“*)

Samma dag och nära nog vid samma stund på dagen stod i ett annat hus i Visby stad en vredgad fader inför en skrämnd och bäfvande dotter och hennes älskare.

Denne fader hette Olof Lycke och ungmön var hans dotter Katarina.

Emellertid talade Olof Lycke icke om att inspärra sin dotter i något kloster, men han framstälde i vredgad ton en ganska naturlig fråga.

“Jag ser, att I ären en man af vapen“, sade han, “och att, om I icke nu egen rättighet till de guldsporrar, som I bären, så skolen I dock engång blifva riddare. Viljen I det oakadt hafva den ringe köpmannens dotter till husfru?“

---

*) Den ädle riddaren menade här troligen en viss Sune Folkesson, hvilken icke många år förut hade ur Wreta kloster röfvat konung Sverker den andres dotter Helena eller Elin. Han förde henne med våld ur klostret till Ymseborgs slott, hvarest han lefde tillsammans med henne under 15 år, och säges det, att Helena under hela denna tid icke sade till honom ett enda ord, icke ens ett nej eller ett ja.

TREDJE KAPITLET.

Om orsakerna till handelsmannens fråga.

Olof Lyckes dotter Katarina, hvilken våra läsare hittills känna endast genom Elins berättelse inför Ingrid om det äfventyr, hvori hon under sin vandring i Visby stad råkat, var, såsom också antyddes genom Elins berättelse, en verklig skönhet. Förenande i sin person en drottningens hållning med ett barns lekfullhet, intog hon alla dem som sågo henne, och då hon derjemte var väl uppfostrad, dygdädel och hjertegod, var det icke underligt, att de allra flesta af hansestadens yngre borgare sukade för henne och gerna skulle hafva tagit henne till sig som husfru.

Då den danske riddaren införde den nära afsvimmade Elin i Katarinas föräldrahem, öfverraskades den unga flickan af riddarens ståtliga utseende. Olof Lycke var icke hemma, men riddaren utbad sig som en nåd att få återkomma på eftermiddagen, för att betyga den unga flickans fader sin vördnad. Katarina, blyg och rodnande, tillät honom det.

Följaktligen återkom riddaren samma dag, men han var nu icke ensam. En annan riddare var honom följaktig och det var med en icke ringa förvåning som Katarina iakttog, att båda tycktes vara lika gamla och att de i sitt yttre företedde en så stor likhet inbördes, att de måste vara tvillingbröder.

Nu var Olof Lycke hemma och kunde sjelf

mottaga sina gäster. En riddares besök i ett borgerligt hus ansågs på den tiden såsom en stor ära, hvilken därför fordrade stor tacksamhet å borgarens sida.

Men huru det nu var, så tycktes Olof Lycke alldeles icke hafva något öfverflöd af tacksamhet. Han stod stum inför de höfviskt bugande riddarne och betraktade deras unga och friska, men af en viss dysterhet missprydda anleten, med en förvåning, som var allt för tydlig, för att egentligen vara höflig.

Derjemte besvarade han ganska kallt deras helsning och sporde dem helt kort och kärft om deras namn och ärende.

Hvad kunde nu vara anledningen till detta uppförande? Olof Lycke var känd som en gästfri man hvilken icke utan skäl skulle vilja illa bemöta en främling, som trädde inom hans dörr.

Orsaken till handelsmannens kärfhet var emellertid den, att han ganska väl kände igen de båda riddarne såsom varande desamme, hvilka om söndagsmorgonen vid högmessotid anlände till Visby på den skuta, som följde i Erik Läspes kölvatten. Läsaren erinrar sig utan tvifvel den misstanke, som Olof Lycke och hans vän Erik Slagtare hyste angående de båda unge riddarnes afsigter med deras ankomst till Visby, att de nämligen trodde dem hafva kommit för att på något sätt bringa skada och förderf öfver den kunglige gäst, som Visby stad för närvarande hade inom sina gräsbeväxta vallar och åldriga murar. Alltför hederlig att kunna sympatisera med nidingar, äfven om dessa buro riddarsporrar, kände Olof Lycke en viss afsky för de

unga männen, just emedan deras syften icke lågo i klart dagsljus.

När den hederlige köpmannen framställde sin kalla fråga rörande riddarnes namn och ärende, studsade dessa och man kunde noggsamt förstå, att de icke voro vane att röna ett så kallt bemötande hvar de kommo.

“Min hederlige köpman“, genmälde den riddaren, som förut under dagens lopp hade i sällskap med Elin Joarsdotter besökt detta borgerliga hem, “jag hade i dag den lyckan att inträda under detta tak med en hjälpbehöfvande qvinna, som under er fagra dotters vårdande hand snart återhemtade sig från det afmattade tillstånd, hvori en plötslig förskräckelse hade försatt henne. Denna min handling, förestafvad af endast menniskokärlek, beredde mig emellertid lyckan att lära känna er dygdädla dotter och fromma husfru och jag har nu återkommit för att, jemte min tvillingbroder, betyga äfven eder min vördnad. För öfrigt är mitt namn riddar Erik och broder min kallar sig riddar Carl.“

“Nåväl“, sade Olof Lycke lika kallt som förut, “det är mig en ära att få mottaga så höga herrar under mitt låga tak. I ären från Danmark. Hvilka tidender äro att derifrån spörja om dess gode konung och riket?“

Under det att köpmannen yttrade detta, gaf han sin dotter en talande blick, hvilken hon ganska väl förstod och hvilken sade henne, att hon borde aflägsna sig. Hon stod därför upp och lemnade rummet med en behagfull helsning.

Riddarne qvardröjde en rundlig tid, men Katarina kom icke tillbaka, huru ofta riddar Carl än

blickade mot den dörr, genom hvilken hon hade gått ut. Slutligen bjöd anständigheten dem att aflägsna sig och icke längre med sin närvaro besvara en värd, hvilken så tydligt lade i dagen, att han ansåg dem vara öfverflödiga i hans hem.

Omkring den stund följande dagen, då Elin Joarsdotter och Ingrid Svantepolksdotter hade sitt förtroliga samspråk i det lilla gemaket i Kettil Smeds hus, kom riddar Carl för andra gången till Olof Lyckes hus. Köpmannen hade nyss i något ärende aflägsnat sig från hemmet och det tycktes nästan som om den unge riddaren hade, dold i närheten, afvaktat faderns bortgång för att aflägga ett besök hos qvinnorna.

Katarina var ensam i dagligstugan och mottog riddaren med blygsam höflighet, men tycktes dock en smula förvånad öfver den förnäme herrns ankomst.

“Lyckan är mig blid i dag“, började riddar Carl, sedan han hade höfviskt helsat jungfrun.

“Är hon eder blidare i dag än eljest?”

“Åtminstone är hon mig mera bevågen i dag än i går, ty hon tillåter mig i dag att träffa eder i ensamhet, jungfru Katarina.“

“I skatten då högt denna lycka?“ sporde jungfrun med ett muntert skratt, som visade, att hon icke ville uppfatta riddarens ord så allvarsamt, som de troligen voro menade.

“Mycket högt“, genmälde mannen, under det han nalkades den tjusande mön, “mycket högt, ty om eder stränge fader hade varit närvarande, skulle han sändt eder ur rummet, så att jag icke ens fått skåda ert sköna anlete.“

Katarina rodnade, men svarade icke.

“I min ungdoms gyllene drömmar“, fortfor riddaren, hvars ögon under hela samtalet med ett glödande och passioneradt uttryck hvilade på flickans anlete, “har jag ofta, ja, mycket ofta tillförne sett era hulda drag.“

“Är det möjligt? I behagen skämta, herr riddare.“

“Visst icke, tron I på drömmar, min jungfru?“

“Ja, ja, jag tror på drömmar. I natt drömde jag om eder, herr riddare, och edra ord komma mig verkligen att tro, att min dröm var en varning.“

“En varning? För mig? Tron I då, att jag skulle vilja skada eder? Slå bort slika tankar och förjaga så fåvitska drömmar. I hafven således sett mig i drömmen? Det gör mig stolt, ty...“

“Ären I säker, herr riddare, att drömmen visade mig eder sådan, att I bören vara stolt der-öfver?“

“Naturligtvis vet jag icke, hvilka fantasier, som i drömmen föresväfvade eder, men blott det, att min person föresväfvat eder i sömnen, gör mig stolt och lycklig, ty jag vet af egen erfarenhet, att man drömmer endast om den som man har kär.“

“Nu bedragen I eder. Man drömmer ofta om de personer, för hvilka man känner afsky.“

“Vid Sankt Bothvid, stolts jungfru, I kunnen dock icke mena, hvad I nu sägen!“

“Jag har af min fader, som är en rättskaffens och hederlig man, lärt mig, att aldrig föra meningslöst tal på tungan.“

“I afskyn mig då?“

“Det vill jag icke säga, men jag kan sanningsenligt säga eder, att I icke ingifven mig förtroende. Jag är gammal och förståndig nog att inse, att en man af edert höga stånd icke i goda afsigter uppsöker en flicka af min ringhet.”

“O, sköna jungfru, tron mig dock icke så illa! Jag eger borgar och gods i mitt fädernesland. Jag lägger dem alla för edra fötter och inbjuder eder att taga dem i besittning och herska öfver dem, som om de vore edra egna.”

“Och hvad begären I till betalning för allt detta? Såsom köpmansdotter har jag lärt mig, att ingen vara fås utan betalning.”

“Jag begär blott eder kärlek.”

“Nåväl, det kallar jag ärligt svaradt. I begären min kärlek. Vet en I, hvad en man af mitt stånd skulle hafva begärt?”

“Han skulle måhända hafva varit mera djerf i sina fordringar.”

“Åhnej! Djerf vare än I ären, torde näppeligen någon kunna vara. En man, som varit min like, skulle icke hafva begärt blott min kärlek, utan äfven min hand. Förstån I mig?”

Med en drottningens stolta hållning yttrade Katarina dessa ord och slungade derjemte ur ett par sköna ögon blickar, som ingalunda vittnade om beundran för riddaren, men hvilka deremot inneburo en hel verld af föraktfulla känslor för den man, som vågat tillbjuda henne sin kärlek, utan att vilja räcka henne sin hand.

Riddaren förstod dock icke att tyda denna blick, utan fortgick djerft på den väg, som hans oreña passion hade för honom utstakat.

“Ack“, sade han, “min hand är ju blott en ringa ting mot den kärlek, som mitt hjerta tillbjuder er och mot den prakt och beqvämlighet, med hvilken jag skall omgifva eder, om I följn mig till Danmark. I skolen bo i ett slott, som är inredt med kunglig prakt. I skolen intaga edra måltider på silfverfat och betjenas af guldsmidda svenner, klädda i blått syndal eller purpurröd baldak. I skolen slumra i en bädd, mot hvilken sjelfva drottningens skall vara såsom en halmkärfve, I skolen gå klädd i silke...”

“Sluta då en gång, herr riddare“, sade Katarina med afsky, “sluta då med edert fagra och förföriska tal, hvilket på mig alldeles icke utöfvar någon verkan. Om jag älskade eder, skulle jag gerna följa eder, bo i en torftig koja, lefva af rötter och vilda bär och gå klädd i det simplaste tyg. Men det är mig omöjligt att älska eder, så hög herre I än ären, och jag måste nu bedja eder, att I lemnen mig allena.“

Riddaren häpnade. Detta motstånd hade han icke väntat af en ringa, borgerlig jungfru. Möjligtvis hade han föreställt sig, att han skulle möta en blyg tillbakadragenhet af det slag, som knappt vägar tro på sin egen lycka, men att hans förnedrande förslag skulle bli med afsky förkastadt och att den obetydliga flicka, hvilken han ville “upp-höja“, skulle resa sig, stoltare än någon drottning, och säga: var god och gå er väg, herr riddare — detta hade han i sanning icke väntat sig.

Det var honom också omöjligt att tro, att Katarina menade allvarligt. Frågande sig, om icke detta djerfva motstånd i sjelfva verket blott var

en slug list af en qvinna, som gerna ville sälja sig, men som ville göra det till så högt pris som möjligt, beslöt han att våga ännu ett försök.

Han steg upp, närmade sig den unga qvinnan och — föll på knä framför henne, hvarvid han icke glömde att sammanknäppa sina händer, liksom om han hade tillbedjande legat på knä inför jungfru Marias eller ett helgons beläte.

“Af nåd, af barmhertighet, sköna jungfru Katarina, stöt mig icke bort ifrån eder! Gör mig icke olyckligare än jag redan är förut. Älska mig blott en enda liten smula och jag svär, att jag skall gå i döden för eder. Jag vill hellre ega er, stolta jungfru, en enda timma här på jorden, än vinna den eviga saligheten. Sådan är min kärlek till eder. O, jungfru . . . o, min ljufva Katarina, förskjut mig icke!”

“Stigen dock upp, herr riddare“, svarade Olof Lyckes dotter, “stigen upp och upphören att förnedra eder sjelf med så grofva osanningar. Jag älskar eder icke och skall aldrig kunna älska er. Huru ofta skall jag säga eder det? Varen nu en ärlig riddare, herr Carl, och lemnen mig allena!”

“Jag går icke, förr än . . .“

I detta ögonblick öppnades dörren med häftigt buller och in trädde Olof Lycke, åtföljd af sin vän Erik Slagtare. De båda männen blefvo naturligtvis öfverraskade genom den syn, som tedde sig för dem inne i stugan — en riddare på knä inför Katarina.

Äfven herr Carl blef öfverraskad och bestört, då han såg inträda fadern till den flicka, som han hade velat locka bort från dygdens och hederns

våg. I sin häpenhet blef han qvarliggande i sin tillbedjande ställning med sammanknäpta händer, ända till dess han hörde Olof Lyckes allvarliga röst, som sade:

“Jag ser, att I ären en man af vapen och att, om I nu icke egen rättighet till de guldsporrar, som I bären, så skolen I dock en gång blifva riddare. Viljen I det oakadt hafva den ringe köpmannens dotter till husfru?”

Denna fråga var, som man finner, ganska svår och kinkig för den unge mannen att nöjaktigt besvara. Han var därför nödsakad att kringgå henne och var nog fintlig att i stället upptaga till besvarande den första delen af Olof Lyckes tal.

“Jo, min käre köpman, jag är riddare och har laglig rätt till mina guldsporrar, ty konungen af Danmark har med egen hand dubbat mig.”

“Det der var icke svar på min fråga”, sade köpmannen. “Om I ären sven eller riddare, det gör intet till saken. Frågan är, hvilka afsigter I hafven med min dotter.”

“Vid Sankt Patrik, herre, jag älskar henne.”

“Kärleken hos de höge herrarne är af flera slag, så har jag låtit mig berättas, och såsom öm fader fordrar jag, att få veta, hvad min dotter har att af er vänta.”

Nu blandade Katarina sig i samtalet. Riddaren hade rest sig upp och stod nu helt fräck inför flickans fader, liksom om han hade velat bevisa dennes hus en ära och således kunde hafva lugnt samvete.

Katarinas stämman var lugn, kall och stolt, då hon nu yttrade:

“Fader, alla edra frågor rörande denne herres afsigter äro öfverflödiga, emedan han redan har inför mig tillräckligt blottat dem. Han har erbjudit mig sin kärlek, men han har icke erbjudit mig sin hand.“

Olof Lyckes öga blixtrade.

“Nå, min dotter, hvad svarade du?“

“Jag har svarat honom, att om han hade tilljudit mig en husfrus plats vid sin sida, skulle jag ändå hafva gifvit honom afslag, så riddare han är, emedan jag icke älskar honom. Vidare har jag sagt honom, att hans förslag, sådant som det blifvit framställt, endast ökat min afsky för hans person.“

Sedan Kataria yttrat dessa ord, hvilket skedde med en värdighet, som var beundransvärd, gick hon stolt ur rummet.

“Jaså, herr riddare“, började Olof Lycke, sedan hans fagra dotter hade försvunnit och de tre männen voro ensamma, “jaså, I tillhören det slags folk, som för att tillfredsställa sina lustar och sina begärelser trampa allt under sina fötter. I kallen eder en riddare? Ah! En ärelös skurk ären I och jag skall...“

Erik Slagtare hade hittills under hela uppträdet icke yttrat någonting. Nu trädde han fram till sin vän och, i det han lade sin stora tunga hand på dennes arm, sade han:

“Öfverlemna den unge herren åt mig.“

Olof Lycke betänkte sig ett ögonblick.

“Nåväl, som du vill!“ svarade han och gick hastigt ur rummet.

Nu voro riddaren och Erik Slagtare ensamma.

Hvad skulle inträffa? Hvilken afsigt hade borgaren, då han bad Olof Lycke öfverlemnna riddaren åt honom?

“Om I hadn varit tio år äldre, så skulle jag hafva tagit ned Olof Lyckes gamla rostiga svärd, som hänger derborta på väggen öfver högsätet“, yttrade Erik, under det att ett nästan godmodigt leende spred sig öfver hans drag. “Med en förlupen skolgosse, som I ären, slås jag emellertid icke. Honom agar jag blott.“

Utom sig af förbittring drog ynglingen sitt svärd ur bältet och ville rusa på borgaren, för att med ett enda hugg nedgöra honom. Erik Slagtare var emellertid icke den, som lät så lätt döda sig.

Knappt hade riddaren upplyftat svärdet öfver sitt hufvud, förrän Erik var alldeles invid honom och med sin grofva hand grep den arm, som svängde svärdet.

“Aga i unga åren är nyttig för hela lifvet“, sade han tröstande, under det han med lätthet vred svärdet ur ynglingens hand och kastade det bort i en vrå af rummet.

Hvad som vidare tilldrog sig vid detta tillfälle, det förmäler icke historien, men en af Olof Lyckes tjenare, som såg, när riddaren aflägsnade sig, utspredde i Visby stad det ryktet, att den bålde riddaren endast med svårighet förmådde gå. Om man på grund häraf får tro, att Erik Slagtare fullbordat sin afsigt att aga mannen med guldsportarne, så var det endast en illustration till tidens råa seder och i alla händelser var det — väl förtjenadt.

FJERDE KAPITLET.

Framtidsplaner.

En half mil sydväst från Skeninge låg Bjälbo gård, som egdes af den mäktige Birger Jarl och för närvarande beboddes af jarlens husfru, den ädla Ingeborg, hvilken var konung Erik X:s dotter. Jarlen var nämligen sedan några månader borta på härnadståg, för att eröfra Finland och med svärd och lans predika kristendomen för detta lands hedniska invånare.

Liksom de fleste andra stora mäns gårdar vid denna tid var äfven Bjälbo i sjelfva verket en liten, men stark fästning, bakom hvars portar, vallar, murar och torn egaren lätt skulle, om ofrid rådt i landet, hafva kunnat under lång tid försvara sig till och med mot en ganska öfverlägsen fiende.

Emellertid rådde nu frid i Sveriges rike och man tycktes därför på Bjälbo gård icke taga det så noga med bevakningen. Vindbryggan var nedfäld och väktaren i det lilla porttornet hade lemnat sin post. Han satt nu troligen bland det öfriga husfolket inne i borgstugan, der en flammande brasa utbredde en väl behöflig värma.

Det är nämligen en vinterdag i början af år 1250, som vi inbjuda läsaren att med oss besöka Bjälbo — eller ungefär vid samma tid, då kung Erik Låspe anlände till Visby.

Om det i denna fredliga tid icke var en trängande nödvändighet för jarlagårdens invånare att

rusta sig mot mensklige fiender, så måste man dock medgifva, att vinterkölden också var en fiende, ingalunda att förakta, och att det icke var utan skäl som man på Bjälbo hade satt sig i försvarsställning gent emot vintern och dess anfall. Höganloftsburens vindögon voro väl tillslutna. Stora högar af ved och ris voro sammanförda på borggården och flitiga trälar voro sysselsatta med dess sönderklyfvande, medan andra inburo i borgstugan den för eldstäderna tillredda veden.

Mörka och hotande moln betäckte himmelen den 12 januari år 1250. Vinden svepte kall och bitande fram öfver de frusna fälten och de isbelagda sjöarna. Kölden, om den hade blifvit mätt med värmemätare, skulle visserligen icke hafva visat något öfverraskande djupt gradtal, men den skarpa vinden var dock en mycket omild herre. Vargarnes tjut i skogarna hördes vida vägar och blandade sig på ett föga harmoniskt sätt med de otåliga vindarnes dåan bland furornas högt uppburna kronor. Det var, med få ord sagdt, en äkta nordisk vinterdag, men icke en af dessa klara, solljusa januaridagar, då en blå himmel och en uppfriskande luft komma äfven nödens och armodets barn att känna en fläkt af lättnad, utan det var en af dessa kulna och dystra dagar, som nedtrycka äfven det friaste sinne och göra äfven det gladaste och lyckligaste hjerta mera eller mindre beklämdt.

På borggården lekte det oaktadt två muntra gossar, af hvilka den äldre tycktes hafva skådat nio eller tio vintrar. Varmt klädda och röda om

kind tumlade de ystert omkring, icke aktande hvarken den bitande vinden eller de med snöfall hotande molnen. De båda lekande barnen voro Birger Jarls och Ingeborgs söner, Valdemar och Magnus.

Småningom samlades kring de båda jarlasö-
nerna en skara af andra gossar, hvilka utan tvif-
vel voro söner af tjenarne på gården eller bönder
i trakten, såsom man kunde finna af deras ringare
klädnad. Snart antog leken en mera allmän natur.
Barnskaran delades i två afdelningar. Magnus satte
sig i spetsen för den ena, gifvande Valdemar au-
visning att blifva den andra hopens anförare. Nu
skulle båda hoparne och deras anförare drabba
samman. Det kallades att "leka krig".

"Du och din hop", skrek Magnus till sin bro-
der, "föreställa de hedniska tavasterna, mot hvilka
vår fader dragit i härnad. Jag föreställer Birger
Jarl, som tvingar hedningarna att mottaga dopet
och bekänna den hvite Christ. Nu ila vi åstad!"

Valdemar lät sin broder råda. På det sättet
gick det för öfrigt alltid, när de lekte. Redan från
barndomen røjde Valdemar en själssvaghet, hvilken
i framtiden skulle blifva ödesdiger för honom sjelf,
medan Magnus ådagalade en viljekraft, hvilken,
förunderlig hos ett barn, var en profetia om hans
framtid.

De båda "härlarne" drabbade samman under stort
härskri och mycket buller. Magnus och hans skara
vunno en fullständig seger, ty Valdemars hop,
hvilken saknade en kraftfull anförares samman-
hållande vilja, skingrades och flydde åt alla håll
och kanter af gården.

Valdemar flydde icke, men han — föll på knä och bad om nåd.

“Vill du då mottaga det kristna dopet?” ropade Magnus.

“Ja!”

“Vill du afsvärja tron på dina hedniska gudar?”

“Jag vill bespotta afgudarna. Skona blott mitt lif!”

“På dessa vilkor skänker jag dig lifvet”, ropade Magnus och ilade jublande derifrån för att hjälpa sina “krigare”, gossarne af hans skara, att förfölja de flyende “hedningarna”.

Men Valdemar reste sig upp suckande.

“Ack”, hviskade han, “om jag blott vore så stark som Magnus och så modig som han!”

I borgstugans fönster stod fru Ingeborg och åskådade med tankfull uppsyn gossarnes lek. När hon såg sin äldste son, Valdemar, falla på knä och bedja om nåd, drog den ädla frun en djup suck och hviskade:

“Hvad han är svag till kropp och själ, stackars min gosse. Han lär aldrig blifva någon Birger Jarl.”

Fru Ingeborg var dock icke den enda, som med intresse åsåg leken.

Utan att märkas af någon, ty vakten i porttornet hade ju blifvit indragen, hade redan i början af gossarnes lek en ståtlig riddare ridit öfver vindbryggan in på borggården. Vid hans sida red en ung flicka och efter dem följde en lång rad af väl beväpnade svenner.

Emedan riddarens hjälmgaller var nedfäldt,

kunde man icke se hans ansigte, men hans sköldmärke, drakbilden, som var afbildad på skölden, visade att den ståtliga mannen tillhörde den ansedda ätten Blå, i hvars ådror flöt kungligt blod, enär den förde samma familjevapen som Sverkerska ätten.

När riddaren kommit in på borggården, uppfattade hans öga genom hjälmgallret genast arten af gossarnes lek och, liksom om han funnit den vara af intresse att åskåda, stannade han och gaf sitt följte tecken att också hålla sig stilla.

“Hvad är det om, fader?” frågade ungmön vid riddarens sida.

“Jag vill se, huru Sveriges blifvande konung reder sig ur den leken”, svarade riddaren allvarsam, men så tyst, att ingen annan än den unga flickan hörde hvad han sade.

Vidare blef nu icke taladt om denna sak. Icke heller kunde den fagra dottern på sin faders anlete se hvad verkan Valdemars nesliga underkastelse medförde på den bålde riddaren, ty hans hjälmgaller var tillslutet.

Fru Ingeborg stod i fönstret och blickade utåt gården, såsom nyss nämndes. Vid hon så stod, kom hennes öga af en händelse att förflytta sig från den käre lille sonen, öfver hvars fysiska och moraliska svaghet hon nyss hade suckat, till den ståtliga skaran af riddaren och hans följte.

“Ah!” utropade hon glad i hågen. “Hvad ser jag? Sitta icke Ulfhild och hennes fader, Ivar Blå, dernere på gården? Hvarför rida de icke fram och stiga in? Jag måste gå ut och välkomna dem.”

På förstugubron mottog hon snart de kära

gästerna, hvilka verkligen icke voro några andra än den beryktade riddaren Ivar Blå till Gröneborg och hans fagra dotter, den femtonåriga Ulfhild.

I gästbudsrummet, uti hvars spis snart genom den driftiga husmoderns försorg en värmande brasa sprakade, undfägnades de ärade gästerna med all den gästfrihet, som af urminnes tid har varit svenskmannased.

Ulfhild och Birger Jarls dotter, den fagra Richissa samtalade tyst, men lifligt om sådana ting hvarom unga flickor och goda väninnor mest pläga samspråka, när de råkas efter en längre tids skilsmessa.

Riddaren och jarlens husfru samtalade om viktiga ting. Mycket blef dem emellan spordt och mycket svaradt angående den ädle jarlen och hans härnadståg till Finland. Fru Ingeborg hade nyligen haft tidender från honom och hon hade därför icke så litet att förtälja om hvad som timat under jarlens resa och efter hans ankomst till hedningarnes land.

Tillfället är lägligt. Låtom oss då begagna det till att närmare skärskåda fru Ingeborg och hennes gäster.

Fru Ingeborg var af kunglig ätt. Historien omförmåler, att hon var syster till en konung och dotter af en annan. Hon var numera icke längre ung, med hennes anlete bar dock ännu spåren af en skönhet, hvilken på sin tid månde hafva varit ovanlig och som i den ädla damens ungdom visserligen torde hafva satt mer än ett hjerta i brand. Nu hade den friska, rosenkindade skönheten blifvit en vördnadsbjudande, och vördnadsvärd matrona.

Men ur ögonen blickade ännu samma fromma mildhet, som fordom i hennes leende ungdoms vardagar. Det finnes ögon, som hela lifvet igenom bibehålla ungdomens friska och lifliga uttryck. Fru Ingeborgs voro af detta slag. Klädd i en drägt af mörk färg, tillskuren efter tidens ingalunda smaklösa sed, tycktes jarlens husfru vara åtminstone tio vintrar yngre, än hon i verkligheten var.

Riddaren Ivar Blå, som var och kallades herre till Gröneborg vid Enköping*), var ännu en man i sin fulla och obrutna kraft, ehuru något till åren. Ett och annat grått hår blickade nyfiket fram bland de svarta, liksom de ville tillspörja hela världen, huruvida det icke kunde vara tid för den verkamme mannen att snart unna sig någon hvila. Anletsdragen talade om ett manligt sinne och en kraftig själ. Vishet och förstånd talade ur de allvarliga ögonen — ett för öfrigt ganska anmärkningsvärdt ögonpar. Stundom läste man der en viss mildhet, stundom sprutade de eld och lågor. Blickade Ivar på en landsförrädare eller en annan niding, då kunde dessa ögon uttrycka en mångfald af känslor — förkrossande förakt, brusande vrede, oblidkelig stränghet och hundrade andra sinnesrörelser. Hela riddarens uppenbarelse vittnade emellertid om sansad kraft, om en mäktig ande, som aldrig lät hänföra sig af stundens intryck eller af de lidelser, hvilka göra sina tjenare till slafvar. Det var därför icke underligt, att Birger Jarl, då han "i Christi kyrkas intresse" bör-

*) Hans borg låg på Borgön i Hagaparken. Derför kallades ock Borgön af folket Knapholmen och riddaren sjelf hade af bönderna erhållit benämningen Blåknäpen.

jade sitt härnadståg till Finland, satte riddaren Ivar Blå till ett slags representant för sin jarlamyndighet och gaf honom i uppdrag att, såsom rimkrönikan förmåler, "se till, huru i riket stod". Ivar på Borgön var ock bland all Sveriges allmoge känd såsom en rättvis och dugande man. "Hvad han gjorde och hvad han lät, det var allmogen intet emot" förtäljer nyss anförda på rim affattade historiska källa. Knappast kunde därför jarlen hafva gjort ett bättre val, än när han vid sin bortresa anförtrorde åt den gamle, bepröfvade vännen, Ivar Blå, att vårda sig om riket, hvilket af den sjuklige och melankoliske konungen icke hade stor omvårdnad att vänta.

Ulfhild Ivarsdotter och Richissa Birgersdotter voro båda två ganska vackra ungmör och när der till lägges, att de voro i besittning af all den tidens bildning och att kungligt blod flöt i bådass ådror, så är det icke att förundra sig öfver, att norske konungen redan börjat underhandlingar att få Richissa till brud och att skön Ulfhild redan hade afslagit mången ädel riddares giftermålsanbud.

De resande hade nu utbytt resdräkten mot mera passande kläder. Ivar Blå var nu klädd i dyrbart skarlakansskinn och hade bortlagt den tunga och obehväma stålrustningen.

"Min glädje att undfå budskap från det hedniska Tavastland", yttrade Ingeborg under samtalets lopp, "var så mycket större, som dessa tider inneburo underrättelsen, att min käre herre och husbonde genom Guds och Sankt Eriks*) nå-

---

*) Konung Erik den helige.

diga hjälp är vid en god helsa och kroppslig samt andelig välmåga. Gifve Guds milda moder*), att han må komma oskadd igen!“

“Ja“, inföll riddaren allvarligt, “jag önskar till och med af allt hjerta, att Birger Jarl redan nu vore hemma igen, ty det lärer stunda svåra tider i landet, om icke Gud är oss nådig.“

“Huru menen I, ädle herr riddare? Under min broders, Erik Erikssons, konungatid har ju städse frid och ro rådt i riket. Hvi talen I då nu om svåra tider?“

Riddaren lutade sig fram till husfrun och ytttrade med lägre stämma, i tydlig afsigt att icke höras af de glammande flickorna:

“Ädla fru Ingeborg, mitt ärende till Bjälbo är denna gång icke ensamt att betyga eder min vördnad, utan jag har kommit för att med eder samtala om rikets välfärd och tillsammans med eder uppgöra framtidsplaner och öfverenskomma om mått och steg till förhindrande af inrikes split och tvedrägt. Men med skäl anser jag, att slika allvarliga ting icke kunna intressera de båda flickorna. Derfor vågar jag föreslå, att vi nu välja samtalsämnen, som kunna hafva intresse äfven för ungdomen och gömma de allvarligare tingen, tilldess jungfrurna hafva gått att söka nattens hvila på sin kammare. Låtom oss nu i stället orda om torneringar och krigiska lekar eller lyssna till skämt och sång!“

Med sant höfvisk ridderlighet drog den ädle herren till Gröneborg nu de båda flickorna in i

---

*) Jungfru Maria.

samtalet, ja, han lyckades till och med förmå stolts Ulfhild att sjunga. Hon var af naturen begåfvad med en ganska stark, behaglig och väl uppöfvad sångröst och alla lånade gerna sitt öra till hennes sång, isynnerhet då sången afhandlade ett eller annat ämne ur en tapper riddares på bragder rika lif eller den var om en jungfrus oskyldiga kärlek. Bland andra sånger, hvilka hon under aftonens lopp till de andras nöje föredrog, var äfven visan om herr Botar:

“Herr Botar, så hette en riddare god.
Som eken han stolt uti striderna stod
För sin ära.“

Först sent gingo flickorna upp i höganloftsburen för att språka en stund och derefter insomna.

Knappt voro Ivar Blå och fru Ingeborg allena i gästabadssalen, förrän riddaren yttrade:

“Nu, ädla fru, kunna vi ostördt samspråka om våra framtidsplaner.“

FEMTE KAPITLET.

En moders bekymmer.

Sittande midt emot hvarandra i den stora och rikt smyckade salen, samtalade de nu på följande sätt.

“En rundlig tid“, började riddar Ivar, “är nu förliden, sedan I, ädla fru, sist skådaden eder höge broders, konung Erik Erikssons, anletsdrag. Om I nu fingens se honom, skullen I med nöd kunna känna honom igen.“

“Hvi så, ädle riddare?“ sporde den ädla frun med ganska tydlig oro.

“Den vänsälle konungens helsa har under senare tiden blifvit allt sämre för hvarje dag. Föga ro om dagarne, ingen sömn under nätterna, bekymmer, lidanden och sorger — detta och mycket annat har bidragit att göra hans sjukdom obotlig. Dock har han nu, aftärd och lutande, som I veten, begifvit sig till Gotland, för att i dess helsosamma luft, om möjligt är, hemta nytt lif och nya krafter. En i läkekonsten erfaren man, hvilken efter utomlands fullbordade studier, för icke länge sedan hemkommit, har dertill rådt och öfvertalat honom.“

“Arme broder!“ hviskade Ingeborg, söndertryckande en varm tår, som under riddarens tal hade samlats i hennes öga.

“Emellertid“ fortfor Ivar Blå, “är det nu vår oafvisliga pligt att icke dröja med att tänka på en efterträdare åt konung Erik, på det att vi må förebygga inbördes split, tvedrägt och broderblods utgjutelse i vårt fädernesland. Blod nog har flutit under kampen om svenska spiran mellan Sverkerska ock Erikska ätterna och en sann fosterlandets vän kan icke önska att se dessa vilda uppträden förnyas.“

“Nåväl, herr riddare, en efterträdare synes mig icke behöfva saknas. Tvärtom finnas många, som

skola med glädje låta upphöja sig på den tron, der deras förfäder suttit.“

“Deri hafven I rätt. Äfven jag vet flera än en riddersman, som skulle kunna göra anspråk på kronan och spiran, när konung Erik samlas till sina vördade fäder. Vi känna båda Knut Magnusson, hvilken härstammar från konung Knut Eriksson. Vi känna ock Knut Johansson Länges son Filip, hvilken, ehuru han är till åren kommen, säkerligen icke skulle hafva något att invända, om hans hufvud pryddes med samma konungakrona, som en gång tindrade på hans faders hjässa. Dessa båda och flera andra dessutom skola helt visst, i händelse kronan blifver ledig, hvar på sitt sätt värfva anhängare och försöka med våld och list vinna riket, om icke vi kunna framställa en konung, hvilken allt folket måste hylla. Inom några veckor skola vi kunna hafva ett inbördeskrig med alla dess olyckor på halsen. Roffoglarna samlas dit, der det finnes en åtel att förtära, en ruttnande kropp att fräta. Vi hafva, synes mig, haft nog af onda tider här i riket och böra icke önska dem hit tillbaka. Frid och ro är den största välsignelse för ett land. Men när tvedrägt råder, då får hvarken riddaren sitta i ro på sin borg, ej heller är der något lås för bondens lada. Qvinnor röfvas, jungfrur skändas, gårdar läggas i aska, egendom stjåles, lif spillas.“

Länge fortfor riddaren att med starka och lifliga färger skildra den förbannelse, som medföljer, när ofrid är rådande i ett rike. När han slutligen tystnade och syntes afvakta, att den ädla frun skulle yttra sig, talade hon på följande sätt:

“Mätte helgonen afvända slik olycka från Sveriges land och folk! Derom vill jag bedja både morgon och afton.”

“En så from qvinnas bön måste lända till välsignelse. Likväl torde det här icke vara nog med böner.”

“Mig synes dock faran icke vara så stor, att den icke lätt nog skulle kunna aflägsnas.”

“Ja, om vi kunde framställa för allmogen en konung, mot hvilken ingen svensk man skulle kunna någonting invända.”

“En sådan konung tror jag mig om att kunna utpeka.”

“Verkligen?”

“Ja, jag menar det. Då I nyss uppräknaden dem, som skulle kunna göra anspråk på konungavärdigheten, så glömden I helt visst någon, eller huru, herr riddare?”

“Nog möjligt, ädla fru! Dock . . . . hvem menen I?”

“Och det behöfven I spörja?”

“Mig lyster att se, om I hafven en lika tanke med mig. Dock tviflar jag derpå.”

“Hvem skulle jag väl mena, om icke min käre herre och husbonde, min make, Birger, Sveriges nuvarande jarl? Jag tror icke, att det är så lång väg härifrån och till Tavastland, att icke Birger en gång skall återvända. Icke heller förmodar jag, att det är så lång tid, sedan I sågen honom, att I hafven kunnat förgäta den gamle vännen.”

“Bort det!” utropade riddaren ifrigt. “I skolen icke tro mig så illa, ädla fru. Men . . .”

“I viljen då icke hafva Birger till konung? Tron mig, då jag säger eder, att i hela Sveriges land finnes ingen annan än min make, som är i stånd att bevara friden och eger kraft nog att tygla alla partier.“

“Sankt Erik i himmelen är mitt vittne, att om jag trodde det vara till gagn för riket, att kronan blefve satt på jarlens ädla hufvud, så skulle jag gerna offra lif och blod för hans sak, ty i likhet med eder känner jag ingen, som vore värdigare eller skickligare till att bära en konungs krona, än eder herre och man. Men I skolen gifva mig rätt, när I hören mina skäl. Ehuru jarlen genom eder, ädla fru, är befryndad med den gamla konungastammen, så eger dock Birger sjelf för sin egen del ingen arfsrätt till tronen, ty mig veterligen härstammar han icke från vårt konungahus. Om han vid inträffande ledighet blefve utropad till konung, så skulle den tvedrägt och strid uppstå, hvilken vi just vilja undvika. De mäktige i landet skulle af afund sammangadda sig mot honom, och följden är icke svår att förutse. Dessutom är den ädle jarlen icke längre ung, och hans död måste, för våra ögon synes det åtminstone så, om få år inträffa. Vi eller rättare vårt land skulle således snart återigen hafva att frukta de olyckor, som enligt tideböckernas vittnesbörd alltid medfölja en ledighet på tronen, när många äro, som fika efter den gyllene kronan.“

“Visheten talar ur eder mun, ädle riddare!“

“I gillen således min mening rörande obetänksamheten i det förslag, som jag länge och med förkärlek sjelf har betänkt i mitt sinne, nemligen

det förslaget att sätta Birger Jarl på er faders och broders tron?"

"Jag är konungadotter, herr riddare, och såsom sådan har den tanken visserligen aldrig kunnat vara främmande för det rum i mitt hjerta, der jag hyser mina varmaste önsknningar, den tanken att en gång få vid min makes sida bestiga den tron, hvartill jag icke saknar arfsrättighet. Dock inser jag nu, att det måhända skulle blifva till ofärd och skada för landet, vålla mycken blodsutgjutelse och frampressa många tårar, innan Birger kunde säga sig hafva befastat sin tron."

Riddaren gaf med hufvudet tecken till sitt bifall till den mening, som den ädla frun uttalade.

"Derför", fortfor hon, "måste min och min makes enskilda ärelystnad vika för viktigare kraf, för omsorgen om landets lugn och folkets välfärd. Men hvar viljen I då finna en konung efter edert tycke?"

"Jag har kommit att söka honom här på Bjälbolunds jarlasäte, här i eder borg, ädla fru."

Riddaren lutade sin skäggiga kind mot handen och såg ut såsom den der djupt och allvarligt eftertänker en viktig ting, en fråga, hvaraf lif och död, lycka och ve kunna bero, eller såsom en man, hvilken vill profetiskt blicka in i en okänd framtid. Så tankfullt blickade visserligen äfven aposteln Johannes framför sig, då han hade sin underbara syn på Patmos' genom sina minnen heliga ö.

Länge var det dock icke riddaren tillåtet att försjunka i sina inre betraktelser. Han stordes af fru Ingeborgs milda röst, som skämtsamt yttrade:

"I viljen väl dock icke kora mig, stackars

qvinna, till Sveriges konung? Jag har hört sägas, att en qvinna fordom inkräktat den heliga stolen i Rom och i manskläder låtit välja sig till påfve*), men jag försäkrar eder, att jag icke vill träda i hennes fotspår beträffande svenska tronen.“

“I blefven dock utan tvifvel en bättre konung, än Johanna var såsom påfve. Dock, skämt åsido! Det är ingalunda min mening att locka eder bort från den husliga härden.“

“Jag får således lefva i lugn?“

“Skämta icke, ädla fru! Vi behöfva en kraftig styresman här i riket, ja, just en sådan som jarl Birger. I hela riket finnes ingen, som bättre än han egnar sig att styra detta styfsinta, men till storverk dugande folk.“

“Underligt faller edert tal denna afton?“

“Huru? Mig synes...“

“Nyss saden I, att Birger jarl icke kunde blifva Sveriges konung och nu sägen I, att ingen annan skall kunna styra folket och riket. Förlåt en qvinna, för hvilken slika ting och tankar äro ett främmande område! Måhända har jag misstagit mig om meningen med edra ord?“

“Ingalunda hafven I missförstått mig! Birger Jarl kan och måste blifva den, som styr riket, och därför ärnar jag så bedrifva saken, att eder och Birgers son blifver konung.“

*) En tradition förmäler, att påfven Johannes den åttonde, som lefde på 800-talet, skall hafva varit en från Mainz bördig qvinna af dålig moralitet. Troligt är dock, att denna historia blott är en dikt af kyrkans fiender, som dermed velat förlöjligen några då lefvande påfvar, hvilka, den ene efter den andre, förde ett omoraliskt lif och läto sig styras af dåliga qvinnor.

“Huru? Skulle min stackars gosse väljas till Sveriges konung?”

“Sådan är verkligheten min mening. Valdemar Birgersson och ingen annan skall blifva Erik Erikssons efterträdare, ifall jag lyckas vinna edert bifall till denna plan.”

Fru Ingeborg tycktes vara rof för en häpnad och bestörtning, hvars orsak icke var så lätt att finna. Det var i sjelfva verket Valdemars ungdom och den fysiska samt moraliska svaghet, hvilken modern hos honom iakttagit, som ingaf henne bekymmer, när hon nu förnam riddarens mening och förstod hans ärende. Ivar Blå fattade hennes visade bestörtning på ett annat sätt och skyndade sig att tillägga:

“Gossen härstammar genom sin moder från den nu regerande kungaätten. Hans morbror är Sveriges nuvarande konung. Mig synes därför, som om ingen kan med skäl hafva något att andraga mot eller någon orsak att klaga öfver ett sådant val.”

“Men han är ju blott ett barn. Vetan I icke, att han är föga mer än tio år gammal?”

“Väl vet jag detta, men...”

“Och ändå kunnen I på fullt allvar hafva den tanken att sätta honom på Sveriges tron? Ändå kunnen I umgåås med planen att fästa den tunga kronan på ett vekligt och bortskämdt barns hufvud? Den bördan kan vara tung nog och kännas tryckande för en mogen och kraftfull man. Ett barn skulle deraf nedtryckas till jorden. Hafven I besinnat det, ädle riddare?”

“Ja!”

“Då upprepar jag min fråga: och ändå kunnen I tänka eder detta svaga barn såsom konung öfver ett styfsint folk och herskare öfver ett högmogt och magtlystet ridderskap? Valdemar är svagare till själen än till kroppen. Jag fruktar, att äfven när han växt upp till man, skall det alltid komma att finnas högst litet af det, som kallas manlighet, i hans själ. Jag såg senast i dag ett bevis på hans svaghet. Gossarne lekte dernere på gården. Valdemar skulle under leken anförä en trupp och Magnus en annan. De drabbade tillhopa. Magnus sprang helt modig och djerf i spetsen för sin skara, men hvad gjorde Valdemar? Han hvarken fäktade eller flydde. Han föll ned på knä och bad om nåd — om nåd bad han, herr riddare. Om han såsom konung blir lika svag, så torde kronan komma att förbittra hans lif och den konungliga äran blifva en spik i hans likkista. O, herr riddare! Skona en stackars moder från dessa bekymmer!”

Fru Ingeborg grät.

Rörd fattade riddaren hennes hand och sade:

“Hören mig dock till slut, ädla fru! Äfven jag såg detta uppträde under gossarnes lek, men jag tror icke, att det har någon betydelse för framtiden. Sådant växer bort med åren och afslipas genom umgänget med manliga naturer, hvarpå vi, alla helgon vare lofvade! ännu icke lida någon brist här i vikingarnes gamla land. Så länge Birger jarl lefver, skall ju den unge konungen icke sakna ett stöd och en läromästare. Tron mig, Birger skall i sin sons sinne inplanta sin egen manliga själ

och lära honom, huru man regerar land och rike och huru man håller de mest uppstudsiga inom tillbörliga skrankor.“

“Kanhända!“ hviskade modren.

“Ingenting är vissare! Så länge Birger Jarl lefver, är han den rätte konungen, ehuru hans son bär namnet.“

“Ja, om min make blott finge stå vid hans sida!“

“Öfver lif och död råder Gud, och en så from qvinna, som I ären, kan säkert öfverlemna allt åt försynen.“

“O, jag vill bedja för min makes och min sons välfärd. Gud skall höra mina böner.“

“Nu känner jag igen eder, ädla fru. Så hade jag verkligen väntat mig att få höra eder tala.“

Då fru Ingeborg icke yttrade något, fortfor riddaren:

“På detta vis förena vi två goda ting, hvilka icke lätt låta sig förenas. Sverige erhåller en konung, mot hvilkens kungliga börd ingenting kan med fog anmärkas, och på samma gång får det uti Birger jarl en regent, som är kraftig och förståndig nog att styra riket och värna frid och frihet här i landet.“

Enär den ädla husfrun icke talade, utan tycktes vara försänkt i djupa tankar, sporde riddaren efter en stunds tystnad:

“Likar eder mitt förslag, fru Ingeborg?“

Det låg ett visst allvar i riddarens röst, när han framstälde denna fråga. Genom det svar, som han utbad sig, skulle ju också viktiga ting, ja, ett

helt rikes öden under den närmaste framtiden och kanske för långliga tider afgöras. Deraf härledde sig riddarens allvar och, liksom om stundens vikt fordrade större högtidlighet i det yttre beteendet, reste Ivar Blå sin resliga kämpagestalt och afvak-tade stående det svar, som fru Ingeborg ville gifva honom.

Det dröjde dock ännu en stund, innan hon sva-rade. När det slutligen skedde, var hennes röst sväfvande på grund af hennes inre rörelse.

“Hafven stor tack, ädle riddare, att I hafven blifvit den ed trogen, som I uti afskedets stund afladen inför jarlen, att I under hans frånvaro skul-len troget och ärligt vaka öfver riket och öfver mig och mina barn.”

Riddaren bugade sig under stum tystnad.

“Visserligen“, fortfor jarlens husfru, “visserligen synes mig Valdemar med sitt veka lynne vara mindre egnad att styra land och rike, än hans yngre och mera kraftfulle broder Magnus. Det är därför med tungt sinne, som jag tänker mig kronan i framtiden satt på hans hufvud och regeringsbördan lagd på hans skuldror. Dock är han ju blott ett barn, denne blifvande konung, och med tiden samt under en sådan läromästare som Birger, torde det väl kunna blifva något af honom. Dessutom skall ju hans kraftfulle broder Magnus stå med trogen broderkärlek vid hans sida, när jarlen en gång efter naturens ordning faller ifrån och englarne föra hans trötta ande upp bland helgönen i him-melrike.”

“Amen!“ sade riddaren allvarligt. “Det är så-ledes nu en afgjord sak?”

“Vi äro ense, herr riddare!”

“I gifven således edert ja-ord och tillåten mig, att, i den mon mitt inflytande kan vid inträffande tronledighet göra sig gällande, verka för eder son Valdemars upphöjande på sin morbroders tron?”

“Ja, I hafven mitt bifall dertill. Om jag sade, att jag gifver detta ja-ord med lätt och gladt hjerta, så skulle jag icke hålla mig till sanningen. Fastmera plågas jag af tryckande aningar, men jag hoppas, att de ingenting innebära.”

“Det är blott eder moderskärlek, som känner en ganska naturlig omsorg för eder sons framtid.”

“Jag vill försöka att lugna mig genom den föreställningen. Dessutom vill jag nu som alltid, då mitt sinne varit tungt, taga min tillflykt till bönen.”

“Bättre tröstekälla finnes icke”, yttrade riddaren, hvilken syntes vara ganska nöjd med den utgång, som hans ärende till Bjälbo hade fått.

Länge sutto de båda ännu kvar i gästbudssalen, samspråkande om de mått och steg, hvilka skulle tagas. I den sena timman blef deras samtal icke oftare afbrutet, än när en träl emellanåt visade sig i sin gråa dräkt, för att med ny ved upplifva den slocknande elden.

Det blef under detta samtal beramadt, att så snart tiden var inne, att välja en ny konung, skulle Ivar Blå skyndsamt låta afhemta Valdemar för att föreställa honom för folket vid tinget. Under tiden skulle Ivar Blå verka på alla håll för den goda saken.

När fru Ingeborg omsider denna afton gick till hvila, bad hon en varm och innerlig bön för sin

son, för sin make och för sin kunglige broders, Erik Läspes, själ. Hon insomnade först när det led mot morgonen, och ännu i sömnen satt en klar tår i hennes ögonvrå och skimrade likt en äkta perla i skenet från nattlampan.

Andra morgonen drog Ivar Blå med sitt lysande följe af beväpnade svenner och praktfullt utstyrda tjenare ut från Bjälbo gård och var snart försvunnen för de sköna ögon, som från höganloft skådade efter honom, då han färdades framåt borgaleden. Riddaren kvarlemnade för någon tid sin dotter på Bjälbo, till stor glädje för Richissa. Fram emot påsk ville han, om icke viktigare ting då sysselsatte honom, åter afhemta henne och föra henne till Gröneborg.

SJETTE KAPITLET.

En budbärares missöden.

Sedan den stränge herr Svantepolk Knutsson öfverraskat sin fagra dotter under hennes möte med den riddare, som hennes hjerta utvalt, sedan denne icke utan skymf blifvit bortjagad och den uppretade fadern hotat att stänga sin dotter inne i kloster, förgick en hel vecka, utan att Ingrid hörde något eller fick något budskap från Folke Algotsson.

Naturligtvis blef hennes älskande hjerta med hvarje dag mera oroligt. Hvar och en af våra läsarinor är helt visst beredvillig att medgifva, att äfven de sjelfva, om de varit i Ingrids ställe, icke skulle hafva kunnat lefva några glada dagar.

Många oroande tankar trängde sig stundligen på henne och tumlade om med den lilla återstod af yttre och inre lugn, som hon med otrolig ansträngning hade tillkämpat sig.

Väl såg hon dagligen genom de små fönster-
rutorna i Kettil Smeds hus en mängd riddare draga förbi. Väl såg hon deras lysande rustningar, deras af lust och mod dansande stridshingstar, deras lysande följen af svenner och väpnare. Väl granskade hon med uppmärksamt öga hvarje förbircande riddares hjälmprydnad. Men aldrig någonsin såg hon en blankpolerad hjälm, som pryddes af hennes färg. Aldrig såg hon sin egen riddares resliga gestalt. Aldrig någonsin vände någon riddare sitt af hjälmgallret betäckta ansigte mot det fönster, der hon stod, men väl såg hon, huru mången riddare, när han kommit längre nedåt gatan, vände sig mot andra ungmörs fönster och helsade med utsökt höfviskhet på andra qvinnor. Om henne bekymrade sig ingen.

Den tanke, som allra mest plågade henne, var denna, att hennes stränge och obeveklige herr fader hade med sina svenner uppsökt Folke, tvingat honom till en strid, som hans ädla sinne helst velat undvika, och genom öfvermagten besegrat hennes hjelte, dödat honom och låtit honom ligga. Hon kände sig så lifligt öfvertygad derom, att så förhöll sig, att hon stundom tyckte sig till och med

se sin älskade riddares af faderns svenner sönderstyckade döda kropp.

Följden af dessa oroliga tankar och föreställningar var naturligtvis den, att hon hvarken åt eller drack och att hennes förut rosenröda kind mer och mer bleknade.

En dag lyckades det henne att vinna några ögonblicks ostördt samtal med Elin, den trogna väninnan.

Flickorna hade, för att riktigt njuta af denna förtroliga stund, dragit sig tillbaka till samma rum, der Ingrid hade haft sitt första möte med Folke, det möte, som blef af hennes obeveklige herr fader afbrutet.

“Ack!” utropade Ingrid, medan hon varmt flätade sina runda armar kring väninnans lif, “hvad skall jag göra? Jag förgås af oro och qual.”

“Jag medgifver, att din ställning är pinsam, men du bör ändå icke tappa modet.”

“Det är nu åtta dagar, som förflutit utan någon underrättelse från Folke.”

“Det bevisar ingenting.”

“Huru? Ingenting?”

“Nej, ty hans tystnad är utan tvifvel förorsakad af omsorgen om dig.”

“O! Hade han någon omsorg om mig, skulle han utan tvifvel förstå min oro och göra allt för att lindra den. Nej, ack nej! Han är troligen död. Endast döden kan hindra honom att sjelf komma eller åtminstone skriva mig till.”

“Död? Hvem skulle hafva dödat honom?”

“Min faders svenner.”

“Vet du det?”

“Ack nej, men jag har så många oroliga tankar.”

“Barnsligheter!”

“Du tror då?... Säg!...”

“Jag tror, att du snart får budskap från honom... Ah! Går icke någon derute...”

Ingrid lyssnade och äfven hon förnam ljudet af raska steg i det yttre rummet. Dock gjorde detta henne ingen glädje, ty hon igenkände icke sin riddares gång.

“Ack nej!” suckade hon. “Det är icke han.”

“Tyst! Hvem vet, om icke...”

Elin hann icke fullborda sin påbörjade mening, innan dörren till gemaket öppnades och en ung, ståtlig, vacker karl inträdde. Det var dock ingen riddare, utan han tycktes snarare vara en yngling af god slägt, hvilken tjenade såsom väpnare hos någon riddare i väntan på att sjelf en gång varda hedrad med riddarslaget.

Väpnaren öppnade, såsom nämndt är, dörren och då han varseblef de båda unga flickorna, trädde han dristigt in och stängde dörren bakom sig, hvar efter han på riddarevis hälsade de båda ungmörna.

“Edert ärende?” sporde Elin.

“Innan jag framför mitt ärende, måste jag nämna hvem och hvad jag är. Mitt namn är Gudmar Edmundsson och jag är väpnare hos den ädle riddaren, herr Folke Algotsson.”

Vid detta tillkännagifvande sprungo de båda flickorna hastigt upp från sina platser och omringade den unge mannen under en mängd af frågor.

Väpnaren log.

“Behagen I att gifva mig något andrum”, sade han, “så skall jag snart andraga mitt ärende. Rid-

daren sände mig hit med muntliga helsingar till jungfru Ingrid Svantepolksdotter och bjöd mig dessutom att till henne öfverlemna denna lilla skrifvelse.“

Med en bugning, öfver hvilken den mest belevade riddare kunnat vara stolt, öfverlemnade Gudmar ett litet med insegel tillslutet bref, hvilket stolta Ingrid, rodnande af sinnesrörelse, mottog och skyndade att bryta.

Skrifvelsen innehöll blott dessa ord:

“Hvar och vid hvilken timma?”

Knappt hade Elin öfver sin väninnas skuldra läst dessa hemlighetsfulla ord, förrän hon utbrast i högt jubel.

“Det kan man kalla en försigtig och klok riddare“, utropade hon, yrt dansande ett hvarf kring golfvet.

“Förstår du då det här?“ sporde Ingrid, hvilken, upprörd som hon var, förgäfves bemödade sig att tyda den mystiska dubbelfrågan.

“Om jag förstår det? Jag vore mycket dum, om jag icke kunde begripa, att din riddare är den klokaste man, som för närvarande finnes på Gottland.“

“Men . . .“

“Förstår du då icke, att din riddare vill möta dig, och att han beder dig bestämma tid och ställe.“

“Ah! Men hvarför skrifver han så otydligt?”

“Emedan han icke vill blottställa dig.“

“Mig . . . ?“

“Ja, ty antag, att brefvet hade fallit i någon annans hand, t. ex. i din stränge faders . . .“

“Du har rätt, men hvem skulle våga antasta en riddares budskap, då vi lefva i djupaste fred?”

“Hvem vet? Din fader, som är så sträng och obeveklig, kunde möjligen hafva fallit på den tanken, att låta sina svenner bevaka riddar Folkes bostad.”

Gudmar, som under tystnad hade åhört flickornas samtal, inföll nu med en röst, så ren, klangfull och välljudande, att båda jungfrurna ovilkorligen blickade upp på honom:

“Att riddar Folke Algotssons försigtighet alldeles icke varit öfverflödig, det förstår jag nu, sedan jag hört edra ord.”

“Huru?” utropade Elin. “Skulle möjligen...? Åhnej, I ären ju sund, frisk och helbregda och I sen alldeles icke ut såsom en man, hvilken råkat ut för något missöde.”

“Visserligen har jag icke fallit i någon snara, men jag erinrar mig nu, att ett halft dußin beväpnade svenner följde mig på något afstånd ända från det hus, der riddar Folke bor, och ända hit till Kettil Smeds port. Hvarifrån de kommo vet jag icke. Jag märkte dem icke, då jag trädde ut genom Erik Slagtares dörr, ty hos denne borgare bor riddaren. Troligen stodo de gömda någonstädes i närheten.”

“Min Gud, herr Gudmar, I skrämmen oss!”

“Vare det långt ifrån mig! Jag skulle icke hafva omtalat saken för eder, om jag icke hade tänkt, att det kunde vara eder nyttigt att känna den.”

“Tack! I ären en klok och förståndig yngling.

Men hvad svar skola vi nu gifva den ädle riddaren, min kära Ingrid?"

"Jag vet det icke. Ack, jag fruktar för min stränge herr fader."

"Bah! Vi skola för visso lyckas ställa så till, att han ingenting får veta. Hvad säger du om att träffa honom hos min vän Katarina?"

"Katarina? Hvem menar du?"

"Henne, hvars bekantskap jag gjorde den der dagen, då ..."

"Ah! Du menar köpmansdottern ... Olof Lyckes dotter?"

"Ja!"

"Din tanke är god, men huru skola vi utföra den?"

"Låt det blifva min omsorg! Tag du blott en bit papper och skrif en rad till din riddare."

"Hvad skall jag skriva? Mitt hufvud är helt förvirradt!"

"Skrif till exempel så: 'i morgon eftermiddag klockan sju i köpman Olof Lyckes hus'. Blir icke det bra?"

"Jo visst!"

Snart var breflappen färdig och öfverlemnad till väpnaren. Just då denne hade stuckit den in i sin barm och var redo att säga de ädla jungfrurna farväl, blefvo plötsligt alla tre öfverraskade af att höra ett häftigt buller i de utanför belägna gemaken. En dörr öppnades och ljudet af häftiga steg samt klingandet af sporrar hördes på andra sidan dörren.

"Min Gud!" utropade Ingrid, nära att falla i

vanmägt. "Det är min stränge herr fader som kommer."

"Svennerna, som följde mig, hafva kallat honom", yttrade Gudmar, väpnaren, med orubbligt lugn.

"Hvad skola vi nu göra? Hjelpe oss Sankt Erik och helgonen alla!"

"Lugna dig, Ingrid!" sade Elin beslutsamt. "Vi skola ändå visa, att vi äro klokare än han. Tag din bönebok, Ingrid, och läs i den med mycken andakt. Skynda dig! De äro nu så nära, att de nästan vidröra dörren."

Mekaniskt lydde jungfrun sin väninnas råd. Lutande sig öfver bönboken, tycktes hon läsa med mycken andakt, men hennes hjerta klappade af utsäglig oro och bokstäfverna dansade upp och ned inför hennes ögon, så att hon omöjligt kunde urskilja en enda rad.

Elin åter ilade bort till väpnar Gudmar och lindade sin runda och fylliga arm kring hans hals, hviskande:

"Förlåt mig, men ... det är helt enkelt en nödvändighet!"

"Ack", hviskade väpnaren, "I skullen gerna få ..."

"Tyst! Kom ihåg att kalla mig 'du' och säga 'min älskade!' Se för all del icke så förlägen ut! Seså, nu är det bra ... Le litet mera! ... Nu må de komma!"

Och det dröjde verkligen icke ett enda ögonblick, förrän de kommo — riddaren Svantepolk Knutsson och hans svenner.

Gudmar stod med ryggen vänd mot de inträ-

dande. Framför honom stod Elin med sina armar kärleksfullt lindade kring hans hals. Denna grupp befann sig midt emellan dörren och den plats, der Ingrid satt, så att hon helt och hållet bortskymdes för de inträdande.

Riddar Svantepolk trodde därför, att det var hans fagra dotter, som på detta kärleksfulla sätt smekte den främmande mannen, och enär han kände sin dotters kärleksförhållande till Folke Algotsson, trodde han helt naturligt, att det var denne, som för andra gången i detta rum hade stämt möte med hans dotter. I denna tro utbröt han genast vid sitt inträde:

“Usle förförare! Riddare utan ära! Nu skall du icke undgå en förlämpad faders hämnande svärd, och du, min fagra dotter, skall redan i morgon vara på väg till nunnornas heliga fristad.”

Hit hade han hunnit, då kom tillräckligt långt fram i rummet, för att se, huru saken i verkligheten förhöll sig. När han nu såg sin dotter lutad öfver bönboken och att det var Elin, som så kärleksfullt blickade älskaren in i ögonen och att riddaren icke var någon riddar Folke utan blott en väpnare — då hejdade han på samma gång sina steg och sin tunga och blef stående, liksom förlamad af häpnad. Han insåg troligen utan allt för stor svårighet, att hans häftighet och uppbrusning hade försatt honom i en mycket löjlig belägenhet.

Ingrid upplyftade långsamt sitt hufvud och blickade med låtsad förvåning på fadern, sägande:

“Hvad är det om, fader?”

Samtidigt smekte Elin budbäraren på ett myc-

ket intagande sätt, hvilket säkert icke var utan fara för honom.

Väpnaren å sin sida mottog smekningarne med en uppsyn, som om det varit hans obestriddiga rättighet att mottaga dem, och han blef icke svaret skyldig, derom kan man naturligtvis vara öfvertygad.

Slutligen pekade han på riddar Svantepolk och yttrade helt lugnt:

“Hvem är den der löjlige mannen, min älskade? Och hvarför ondgöres han öfver de smekningar, som du gifver mig?”

Nu först låtsade Elin sig märka, att hon var bespejad af flera vittnen än hon visste om. Hon spelade nu förvånad och blyg på en gång.

“Min Gud, herr Svantepolk!” utropade hon, “när hafven I inkommit? Jag har icke märkt eder?”

“I hafven haft en allt för angenäm sysselsättning, stolta Elin“, svarade riddaren, “för att märka en så obetydlig persons närvaro.”

“Ack ja!” utropade ungmön med täck förvirring. “Det är alltid angenämt att vara i en älskad persons närhet.”

“Ah, då hoppas jag, att äfven jag är välkommen!”

“Huru? I skullen vara mig välkommen? Tron icke det! Jag afskyr er, stränge riddare!”

“Mycket gerna!” genmälde Svantepolk kallt.

“I ären grof!”

“Och I, min sköna, ären i besittning af en uppriktighet, som jag verkligen afundas er.”

“Jag är alltid uppriktig.”

“Otvifvelaktigt!” svarade riddaren, men i detta ord inlade han en så stark färg af ironi, att Elin för ett ögonblick förstummades.

“Nåväl“, fortfor han, då ingen svarade honom. “Jag har nu bränt mina kol förgäfves och måste erkänna mig för ögonblicket besegrad, men kommen det väl ihåg, alla tre, att jag eder alla till trots väl skall veta att skydda min dotter mot den ärelöse riddar Folke Algotsson.“

“Herre Gud i himmelrik!“ utbrast Elin med väl spelad, menlös förvåning. “Vill riddar Algotsson tillfoga Ingrid någon skada?“

Svantepolk ansåg det vara under sin värdighet att besvara denna fråga. Han drog sig i stället tillbaka och försvann med sina svenner, vid utgåendet slungande dörren igen med en styrka, som kom hvarje i rummet befintligt föremål att darra.

Så snart de voro borta, ville Elin befria sig ur sin föregifne älskares armar, men det kunde blott ske med en svårighet, som visade, att denne icke hade funnit sin ställning allt för odräglig. Dock var han alltför belevvad att låta länge bedja sig.

“Hvilket missöde!“ suckade Ingrid.

“Hvad? Kallar du detta lilla äfventyr ett missöde? Min kära du, jag skulle vilja i stället kalla det en lustig komedi.“

“Missöde eller komedi, det må nu vara hvilketdera som helst, så tycker jag icke om slikt. Att förställa sig och bedraga... min lilla Elin, förlåt mig, men det är icke rätt.“

“Du är missnöjd, Ingrid? Godt! Jag hoppas, att åtminstone icke vår unge väpnare är missnöjd hvarken med sitt missöde eller med komedien?“

“Vid sankt Örjan, stolts jungfru“, svarade väpnaren med en kraft, som vittnade om att orden voro uppriktigt menade, “jag vill när som helst lida samma missöde och är beredd att när som helst spela samma komedi.“

“Jag visste väl det“, sade Elin, skrattande och rodnande på samma gång. “Dock skola vi akta oss därför, herr väpnare.“

“I egen att i den saken befalla... Emellertid är mitt ärende nu uträttadt och jag måste aflägsna mig. Sent skall jag dock glömma denna stund.“

SJUNDE KAPITLET

Missödena blifva mindre angenäma och mera farliga.

Gudmar Edmundsson var icke af förnäm slägt. Hans faders namn var föga känt utanför den lilla fläck af jorden — en af Sveriges småstäder — hvarst hela hans lefnad hade förflutit. Ett inkomstbringande borgerligt näringsfång hade emellertid satt Gudmars fader i stånd att gifva sin son en uppfostran, som vida öfversteg hvad som eljest på den tiden bestods unga män i hans klass. I en klosterschola hade han lärt sig bokliga konster, visserligen ett mått deraf, hvilket i vår tid skulle anses vara mycket blygsamt, men som dock höjde honom öfver hopen i en tid, då lärdomen var pre-

sternas och munkarnes privilegium och då till och med skrifkunnigheten var ytterst ringa bland ridderskapet. Ynglingens kunskaper och hans ståtliga utseende intogo riddar Folke Algotsson till hans fördel, så att denne upptog honom till sin väpnare och lärde honom att handtera vapen — en idrott, hvori han snart inhemtade så mycket, att han till och med kunde mäta sig med sin läromästare.

Ännu kännande sig en smula varm genom jungfru Elins förtroliga smekningar, trädde han nu ut på gatan. En enda blick öfvertygade honom, att riddar Svantepolk Knutssons sex svenner stodo i en grupp några alnar från Kettil Smeds förstugubro.

“Ah!” mumlade han vid denna syn. “De tyckas vänta på någon. Mig undrar, om de afvaktä riddarens ankomst eller det blott gäller min ringa person. Det skall snart visa sig.”

Utan att låtsas se eller bekymra sig om de sex beväpnade svennerna, gick Gudmar nedför den höga och långt ut på gatan utskjutande trappan samt började med afmätta steg och ståtlig hållning gå utefter gatan. När han gått tio eller tolf steg, kastade han en hastig blick bakom sig och märkte, att svennerna följde honom.

“Det är således mig det gäller“, yttrade han nu för sig sjelf, men hans lugna gång påskyndades vid denna upptäckt icke det allra minsta, icke heller vände han sig om oftare för att se om förföljandet fortfor.

“Sex mot en!“ mumlade han. “Det är en alltför ojemn strid. Kanske ämna de dock slås med

mig endast en efter annan? Bah! Det är icke riddare och de der gynnarna se mig icke ut att ens hafva någon smak för ridderlig sed.“

Emellertid bekymrade han sig i det hela icke mycket om de efterföljande svennerna, utan började slå in på en annan tankegång. Han var icke den man, som kunde låta sig i minsta mån oroas af utsigten till en strid.

“Det är således“, sade han nu för sig sjelf, “i köpman Olof Lyckes hus, som min ädle riddare Folke i morgon afton skall träffa sitt hjertas utkorade. Olof Lycke! Har jag icke tillförne hört detta namn? Ah, jag påminner mig det nu! Jag har hört vår husvärd, den hederlige Erik Slagtare, förtälja om sin vän Olof Lycke. Vid Sankt Örjan! Har jag drömt det eller är det verklighet, att Erik Slagtare förtäljde om en dotter, som Olof Lycke skall hafva och som, enligt Eriks utlåtande, skulle vara den fagreste qvinna och dygdigaste mö, som någonsin med sin lilla näpna fot vidrört Visby stads gator? Har jag drömt det? Nej, det har jag icke. Ah! Ett förslag faller mig in!“

Den tappre väpnaren vek nu af kring ett gathörn och begagnade detta tillfälle att kasta en flyktig blick bakom sig.

“Nåväl“, sade han för sig sjelf, “de följa mig ännu. Må de göra det!... Men talade jag icke om ett förslag? Jo, och till på köpet ett ypperligt sådant. Jag går till Olof Lycke och anhåller om att få samtala med hans dotter på jungfru Elin Joarsdotter Hackes vägnar. Dermed vinner jag två ting... Ah, minsann tror jag icke, att de sex svennerna börja gå på med stormsteg, liksom om de

ville hinna mig. Det gör emellertid ingenting... Låt mig eftertänka! Först och främst kan jag då få se den fagra Katarina, som Erik Slagtare prisat med så stor beundran. Detta är den viktigaste punkten. För det andra kan jag å Elin Joarsdotters vägnar anmoda henne att vara hemma i morgon afton klockan sju, emedan nämnda dam då ämnar besöka henne i sällskap med en mycket god vän. Det blir förträffligt. Ännu bättre vore det, om Erik Slagtare ville följa med mig och rekommendera mig i huset.“

För att komma till Erik Slagtares hus, der Folke Algotsson hade hyrt sig bostad, måste den unge väpnaren passera en trång och ganska lång gränd, hvilken sällan besöktes af någon människa och som därför ständigt var folktom, medan deremot stadens hufvudgator oupphörligt vimlade af folk, köpande och säljande, sakta promenerande eller fortskyndande människor.

Knappt hade Gudmar inträdt i gränden, förrän han af svennernas i styrka tilltagande vapenslammer kunde förstå, att de sträfvade efter att närma sig honom.

“Nu gäller det“, hviskade han för sig sjelf. “Det är således verkligen mig de söka. Jag undrar just, hvad ärende de kunna hafva att till mig framföra.“

Det dröjde icke länge, innan han fick veta det.

Han hade nämligen icke tagit tjugofem steg i gränden, då han af vapenbullret och fotstegen märkte, att de sex förföljarne voro honom så nära, att de hvilket ögonblick som helst skulle kunna drabba honom med svärden.

Begagnande den hos modiga och behjertade män vanliga taktiken att raskt se fienden i ansigtet hellre än att vända honom ryggen till, stannade han plötsligt och vände sig om. Han stod då ansigte mot ansigte med sina förföljare.

Dessa hade tydligen icke väntat sig en så djerf manöver, ty de syntes verkligen blifva häpne.

“Hafven I något ärende att till mig framföra?”
sporde den tappre väpnaren, djerft seende sina förmodade fiender in i ögonen.

Då dessa blefvo skyldiga honom svaret, fann han sig föranlåten att upprepa frågan.

Nu steg en af de sex ett steg framom de öfriga och yttrade med en ton, som skulle föreställa ödmjuk:

“Förlåten oss, herr väpnare, om vi nödgas framställa en begäran, hvilken misshagar eder.”

“I hafven alltså något att begära af mig?”

“Icke vi, herre, icke vi! Vi äro blott tjenare...”

“Jag vet det. Riddaren Svantepolk Knutsson är eder herre. Han har alltså sändt eder till eller rättare efter mig?”

“Så är det verkligen.”

“Och hvad vill han mig?”

“Han säger, att I nu i detta ögonblick ären i besittning af ett bref, som det är af vigt för honom att ega.”

“Ett bref? Från hvem? Till hvem?” utropade väpnaren, som, oaktadt sin rika fond af tålmod, likväl började tycka, att svennen gick alltför långt i sin dristighet.

“Derom talade han icke.”

“Meningen är således...?”

“Vår afsigt är endast att vördsamt bedja eder lemna oss detta bref, på det att vi må bära det till riddaren.”

“Och om jag vägrar...?”

“Det vore oförsigtigt.”

“Huru? Djerfves du gifva mig råd?”

“Jag blott påminner eder derom, att I ären ensam och att vi äro sex.”

“Det gör en modig man mot sex uslingar. Mig synes snarare, som om öfvervigten vore på min sida.”

“Ack, herre, tvinga oss icke att bruka svärden!”

“Jo, det är just min mening“, utropade Gudmar och drog i samma ögonblick sitt eget svärd, svängde det i luften och lät det drabba den oförskämde svennen med sådan styrka, att denne med klufvet hufvud föll, för att aldrig mera resa sig upp.

När de andra svennerna sågo sin stallbroder dödligt sårad falla ned på gatan, hvars stenar han färgade med sitt röda blod, flydde två af dem, gripna af en lika plötslig som stor förskräckelse. De tre deremot drogo sina svärd och angrepo vapnaren med både mod och skicklighet.

Vi hafva redan nämnt, att vapnaren Gudmar Edmundsson var väl öfvad i vapnens handterande. Derför blef striden hård, änskönt motståndarne voro så öfverlägsna till antalet.

Likväl skulle striden troligen hafva utfallit så, att Gudmar qvarstannat på valplatsen bredvid den döde svennen, om han icke hade erhållit en lika oväntad som kraftig hjälp och undsättning.

Den räddande engeln var ingen annan än den

jättelike Erik Slagtare, hvilken med sin slagtyxa öfver armen kom vandrande från sitt hem för att begifva sig till den plats, hvarest han dref sin handtering. Så snart han inkommit i gränden och igenkändt väpnaren samt varsnat den fara, hvori denne sväfvade, ilade han med stormsteg till stridsplatsen och blandade sig der oförtöfvadt i leken, i det han öfverljuddt ropade:

“Detta kallar jag manligen kämpadt, herr väpnare. Men vänta blott! Jag är vand att handtera slagtkreatur, jag, och med dessa tre skall jag snart blifva färdig.“

Svingande sin yxa, ett i sanning fruktansvärdt anfallsvapen, rusade han in bland svennerna med samma förakt för deras svärd, som om de icke hade varit annat än fredliga synålar, och det är också troligt, att han skulle hafva utfört sin uttalade afsigt att slagta nidingarna såsom osjäliga djur, om icke dessa hade ansett klokast att rymma fältet. Hals öfver hufvud ilade de bort och stannade icke, så länge de befunno sig i gränden.

Erik Slagtare skrattade. Han var uppenbarligen icke ett sådant vilddjur, som de fega lönmördarne (ty annan benämning torde man knappast kunna gifva män, som i en öde gränd öfverfaller fredligt folk, sex mot en) hade trott.

“Helgonen vare lofvade“, utropade han, “att de sprungo sin väg och icke tvingade mig att låta dem göra bekantskap med den hvassa eggen af min yxa! Ären I sårad, käre väpnare?“

“Obetydligt!“

“Det gläder mitt ärliga hjerta.“

“Ett ord i förtroende, Erik!”

“Om nidingarna?”

“Nej, dem bekymrar jag mig icke om, men när jag möter deras herre, skall han få smaka mitt svärd. Det är en annan sak, om hvilken jag vill tala med eder.”

“Nåväl? Jag är idel öra.”

“Viljen I bevisa mig den tjensten att ledsaga mig till eder vän Olof Lyckes hus i eftermiddag och anbefalla mig i hans gunst.”

Erik Slagtare tycktes blifva förvånad öfver denna begäran och røjde en viss tvekan, huru han skulle besvara dem. Slutligen yttrade han:

“Hafven I sett Olof Lyckes dotter?”

“Nej!”

“På er heder?”

“Jag ljuger aldrig, kom ihåg det, min käre vän!”

“Nåja, jag får då tro er. Emellertid skall jag säga eder en sak, hvilken I icke bören glömma, och det är den, att det icke är många dagar sedan jag slog en fager riddare både gul och blå, därför att han uppförde sig som en niding mot Olof Lyckes dotter, och att jag lofvat vid Gud och Sankt Erik, min skyddspatron, att om det engång till skulle hända, att någon förolämpar Katarina, så skall jag med denna min yxa göra det omöjligt för honom att förföra henne eller öfver hufvud taget någon annan qvinna i världen. Jag har burit Katarina till dopet, herre, och jag älskar henne som min egen dotter.”

“Käre vän, dessa edra åsigter och detta edert löfte kan jag icke annat än gilla. Jag försäkrar

eder, att jag sjelf under liknande förhållanden skulle göra samma löfte.“

“Jag tror, att I ären en hederlig yngling.“

“Och för att yttermera stärka eder i denna tro, hvilken jag hoppas aldrig skall komma på skam, svär jag eder nu en dyr ed vid Gud och Sankt Erik konung, att om jag af eder blir införd i Olof Lyckes hus, skall jag aldrig lägga några planer mot flickans heder och ära och att jag, om ett kärleksförhållande skulle uppstå mellan henne och mig, aldrig skall göra henne några andra förslag än det att blifva min hustru. Dock... hvarför skulle jag blifva förälskad just i henne? Jag har sett tusende vackra qvinnor, utan att mitt hjerta blifvit rördt.“

“Ja, ja, det kan väl så vara, men hennes like i skönhet, älskvärdhet, dygd och behag hafven I dock aldrig skådat.“

“Om jag skulle tro eder, så måste jag föreställa mig Katarina såsom ett underverk. Eder kärlek till guddottern gör eder säkerligen partisk vid bedömandet af hennes förtjenster.“

“Nå, min unge herre, vi få väl se, om I sägen detsamma, sedan I hafven sett henne med egna ögon.“

“I samtycken således till min begäran?“

“Jag gör det i förlitande på eder ed.“

“Och i förtroende till min heder. En ärlig mans heder är mera pålitlig än den dyraste ed.“

“I eftermiddag således!“

“Tack, käre vän!“

De åtskildes. Borgaren gick till sin handte-

ring och väpnaren skyndade att till riddar Folke Algotsson framföra den lilla skrifvelse, hvilken innehöll jungfru Ingrid Svantepolksdotters svar på riddarens äfven skriftligen framställda fråga.

Att riddaren blef glad i hågen, när han erfor stolts jungfruns beredvillighet att unna honom ett möte, det behöfva vi knappt nämna, och lika säkert är, att han med otålighet räknade både denna och följande dagens timmar, ty mötet var, såsom vi veta, beramad till andra dagens afton.

Emellertid roade riddarens väpnare sig på egen hand. Erik Slagtare kom hem och höll ärligt sitt gifna löfte. Efter att hafva bortlagt arbetsdräkten och ifört sig en anständig söndagsdrägt, tog han den af otålighet plågade unge mannen med sig på ett besök hos Olof Lycke.

Om detta besök är intet annat att säga, än att de båda männen blefvo väl mottagna och på bästa sätt välfägnade med allt hvad huset förmådde. Den unge väpnarens blygsamma och höfviska sätt, hans vackra ansigte och hans ståtliga hållning intogo helt och hållet den enkla borgarfamiljen till hans fördel.

Gudmar å sin sida var förtjust. Allt i det stilla borgarehuset var i hans smak och sådant som det enligt hans mening borde vara. Ända från husfadern och husfrun ända ned till spiselkatten — allt hade i hans ögon ett visst poetiskt, obeskrifligt skimmer, som nogsammt bevisade, att han var "kär upp öfver öronen". Oss veterligen finnes det nämligen ingen magt, hvilken förmår förläna ett så stort behag äfven åt de hvardagligaste föremål, som just kärleken. Allt hvad som står i den

allra minsta beröring med det älskade föremålet är naturligtvis felfritt och i alla afseenden det förträffligaste, som fins på jorden.

Den unge väpnaren var utom sig af det rus, som en nyvaknad kärlek verkar, då han vid sin husvärd's sida vandrade mot hemmet. Han fylde bokstafligen den hederlige Eriks öron med loford öfver Katarinas fullkomligheter. Erik deremot var tyst och sluten.

Då de åtskildes, yttrade borgaren med en kraftig handtryckning:

“Kommen ihåg er ed och ert löfte!”

ÅTTONDE KAPITLET.

“Det är oförlåtligt af en helig man“.

Det förgick numera ingen enda dag, då icke Gudmar besökte Olof Lyckes hus. Erik Slagtare hade vid ett enskildt och förtroligt samtal med handelsmannen, hvilket hölls redan om morgonen efter väpnarens första besök i hans hus, gått i borgen för den unge mannens heder. Det var i det hela taget ganska farliga tider, ty qvinnorof var ingalunda sällsynt, och det var därför en klok husfaders pligt att icke tillåta andra personer, än de som voro fullt pålitliga, att umgås på förtrolig fot med familjen. Isynnerhet hade riddare och deras folk icke godt rykte om sig bland medelklassen

och dertill torde denna medelklass hafva haft sina välgrundade skäl. Riddarne och de, som hoppades engång uppnå denna värdighet, hyste nämligen angående flickorna af borgarestånd samma föreställning, som ännu — till skam för nittonde århundradet — af många äldre och yngre män bland s. k. bättre folk hyses rörande alla flickor af tjänande klassen, nämligen att de icke äro skapade i något annat ändamål än att utgöra ett tidsfördrif för slika "herrar".

Emellertid hade den hederlige köpmannen intet emöt väpnarens täta besök i hans hem, då han genom sin vän Eriks ord blifvit öfvertygad om den unge mannens hederliga tänkesätt. Han såg visserligen den böjelse, som allt mer och mer tilltog i styrka mellan de båda unga, men han var icke nog fri från fåfänga, för att icke hellre se sin afgudade dotter gift med en man, som med tiden troligen skulle uppnå riddarevärdigheten, än med en borgare, som aldrig kunde hoppas på någon upphöjelse här i tiden.

Den 27 januari 1250 var en söndag, och som Olof Lyckes hus var gudfruktigt, skulle naturligtvis familjen besöka templet under dagens lopp, men då icke alla kunde på en och samma gång aflägsna sig från hemmet, blef det beslutadt, att "far och mor" skulle bevista högmessan och att Katarina skulle gå i aftonsången.

Gudmar hade naturligtvis kännedom om denna anordning. Gud allena vet, huru älskande kunna förskaffa sig så noggrann kännedom om allt det som rör den älskade. Säkert är emellertid, att vår vän väpnaren visste, att Katarina Olofsdotter Lycke

skulle infinna sig i aftonsången i Sankta Mariæ kyrka och lika säkert är det, att samma väpnare sjelf denna dag kände en hemlighetsfull, men stark dragningkraft just till detta tempel.

“Viljen I följa med till Sankt Olof?” sporde hans husvärd, hvilken kom ut ur sina rum, just då väpnaren på sin väg ut i staden passerade genom porten.

“Nej, jag känner ingen lust att besöka Sankt Olofs kyrka i dag.”

“Ah, då vill jag våga mitt goda yrke eller åtminstone ett halft års ärlig förtjenst derpå, att I ärnar eder till Mariæ kyrka.”

“Hvaraf kunnen I tro det?”

“Jo, ty jag sporde i dag tidigt, att en viss liten jungfru vid namn Katarina ämnar sig dit vid aftonsångstid.”

“Det kan väl hända, min käre mästare“, svarade Gudmar skrattande.

“Ja, ja, ungdomen är sig alltid lik. Ett ord emellertid, unge herre, glöm icke...”

“Hvad?”

“Er ed och ert löfte.”

“Varen obekymrad! Förr skulle jag glömma mig sjelf.”

Detta samtal hade emellertid fördröjt den unge mannen, så att messan redan hade börjat, när han inträdde i templet. Det dröjde därför en god stund, innan hans spanande ögon förmådde upptäcka den person, som var föremålet för hans tankar. Slutligen fann han henne bland den andäktiga mängden.

Hon syntes honom nu nästan ännu skönare än eljest, ty den andakt, som tydligt stod att läsa

i hennes ansigte, var så ren och oskyldig, att den förlänade henne ännu ett behag i den unge mannens ögon.

Genom inverkan af någon outgrundlig naturkraft tycktes den unga flickan genast märka vapnarens närvaro, så snart hans ögon träffade henne. Kunde det vara strålen ur hans öga, som fann en väg till hennes hjerta och sade henne, att han var der? Vi veta det icke, men hvad vi veta, det är att han knappt hade blifvit henne varse, förrän hon upplyftade de långa ögonfransarna och lät sina ögon möta hans, hvarvid en vacker rodnad flög öfver hennes kind. Hon slog dock genast ned ögonen, liksom om hon hade fruktat, att vapnarens åsyn skulle drifva bort andakten ur hennes själ.

Om messan är icke mycket att säga. Den liknade alla andra katolska sådana, äfven deruti att allt hvad som sades var på latinska språket.

Knappt var den slut, förrän den andäktiga mängden började tränga sig mot utgångarna. Derigenom förlorade Gudmar sina tankars föremål ur sigte och återsåg henne icke förrän då han kom ut ur kyrkan. Hon var då några steg framför honom, men trängseln i kyrkporten var så stor, att han icke förmådde uppnå henne. Hon steg nedför trappan, då han ännu icke hade hunnit förbi dörren.

Omsider var han ute och befriad ur den trängsel, som rådde i portalen. Det var redan mörkt, men ur de flesta fönster vid gatorna strålade ljusken, hvilket någorlunda ersatte bristen på gatulyktor. Vår vapnare saknade också icke dessas väg-

ledning till återfinnande af Katarina, isynnerhet som han kände den väg, hon måste följa för att komma till sitt hem.

Gående med raska steg, hade han snart blifvet henne varse vid skenet från ett fönster, och det skulle icke hafva varit mera än en minuts verk att nu upphinna henne.

Hvarför gjorde han då icke detta?

Jo, emedan han några steg bakom den unga flickan varseblef en lång figur, insvept i en munkkåpa. Det som nu slog Gudmar med förvåning, var emellertid icke åsynen af munken, ty sådana kunde man dagligen få se i stor mängd på Visby stads gator, utan det var munkens besynnerliga beteende. Han bemödade sig nämligen synbarligen att hvarken öka eller minska det afstånd, som skilde honom från Katarina. Stannade hon ett ögonblick af en eller annan anledning, så stannade äfven munken, och när hon sedan påskyndade sin gång, ökade han längden af sina steg.

Detta beteende föreföll vår väpnare så besynnerligt, att han beslöt gifva akt på munken och i detta ändamål hålla sig på vederbörligt afstånd bakom honom, i stället för att, såsom hans hjerta önskade, ila fram till Katarinas sida.

Han fortfor derför att på något afstånd följa munken och bemödade sig så mycket som möjligt att hålla sig i skuggan och framskrida med ljudlösa steg.

Nu vände Katarina kring ett gathörn.

“Mig undrar, om munkhättan äfven viker af,” yttrade dervid väpnaren för sig sjelf. “Jo, riktigt! Der försvinner den helige mannen bakom hörnet.

Det är då utan tvifvel, att han hyser någon afsigt mot Katarina. Men är det väl möjligt? En helig man! En munk! En menniska, hvilken invigt hela sitt lif åt Guds och helgonens tjenst! Bah!... Jag har hört sägas, att de vördiga munkarna i sina kloster mera tjena Bacchus och Venus, än den sanne Guden. Dermed må nu vara huru som helst, men det lofvar jag, att denne helige man icke skall tillfoga Katarina Lycke någon skada. Hellre vill jag dö. Dö!... Bah! En munk! Om han icke slår mig ihjäl med latinska sentenser, så skall jag förvisso blifva hans öfverman.“

Under detta samtal med sig sjelf hade äfven väpnaren hunnit fram till gathörnet och såg flickan och munken ett stycke ned åt gatan, alltjemt på samma afstånd från hvarandra.

“Hvad!“ utropade han för sig sjelf, sedan äfven han hade gått några steg nedåt gatan. “Påskyndar icke munken sina steg? Vid Sankt Örjan! Katarina har märkt honom och springer. Munken tager ut stegen — långa steg med långa ben! Det torde vara bäst, att äfven jag ilar till platsen.“

Det visade sig ock, att väpnarens annalkande var af behöfvet påkalladt. Ännu hade han nämligen icke sprungit femton snabba steg i skuggan af hus, ur hvilkas fönster intet ljussken strömmade, förrän han såg munken upphinna flickan och svepa en duk kring hennes hufvud samt upplyfta henne och ila bort, bärande henne i sina armar. Allt detta var ett ögonblicks verk allena.

Utom sig af bekymmer och vrede hastade väpnaren framåt. Ung, stark och vig som han var, dröjde det ock icke länge, innan han upphann mun-

ken, hvilken hindrades i sitt lopp både genom sin fotsida drägt och genom bördan af jungfrun, som hvilade i hans armar.

Nu var väpnaren den flyende munken så nära, att han med sin utsträckta hand kunde vidröra honom.

Han försummade icke heller att göra detta. Hans hand föll tung ned på munkens skuldra och i det fingrarne gräfdde sig in i den vida kåpan, grepo de så säkert fast, att munken tvingades att stanna. Dock höll han jungfrun ännu fast i sina armar.

“Det är oförlåtligt af en helig man“, utbrast Gudmar med vrede, “att störa qvinnofriden.“

NIONDE KAPITLET.

Hvem den “helige mannen“ var.

“Låt mig draga i frid“, genmälde munken, då Gudmar, efter att hafva tvingat honom att stanna, förebrädde honom hans qvinnoröfvande. “Qvinnan är en nunna, som flytt ur sitt kloster. *Pax vobiscum!*“

Liksom om munken hade trott, att denna förklaring skulle vara tillfyllestgörande, ville han nu fortsätta sin väg.

“Vänta litet, vördige fader!“ sade emellertid väpnaren. “Vi vilja gemensamt öfvertyga oss om, huruvida denna qvinna verkligen är en nunna,

som I sägen. Jag dristar att i detta afseende tvifla på edra ord.

“Tiden hastar och klosterportarne stängas . . .”

“Så kännen I för visso konsten att bedja brodern portvaktaren öppna dem för eder.”

“Hvad är eder mening, herr väpnare? Viljen I verkligen hindra mig i utförandet af mitt heliga uppdrag att till den rena klosterhjorden återföra detta förvillade lam?”

“Jag fruktar, att detta lam råkat i ulfvaklor.”

“Talen icke så gudlöst! Helgonen kunde höra eder?”

“Bah! Helgonen skola prisa min gerning, om jag med mitt goda svärd skiljer ert hufvud från er syndiga kropp, vördige fader munk! Var god och släpp jungfrun ned på gatan!”

“Men . . .”

“Inga invändningar!”

“I hafven ingen magt att befalla öfver en kyrkans man.”

“Den magt, som jag icke har, den tager jag mig i detta fall och jag hoppas till och med, att hans helighet i Rom skall utan svårighet gifva mig till den synden. Alltså, munk, lyd på ögonblicket eller ock skall mitt svärd afgöra saken.”

För att visa, att hans ord icke voro en tom hotelse utan allvar, drog väpnaren sitt svärd och lade dess breda klinga på munkens axel.

Omsider förstod nu denne, att hans motståndare icke skulle låta honom slippa ifrån leken på grund af böner eller goda ord, och han fann sig därför nödsakad att lyda. Snart stod Katarina på gatan, fri och ledig, ty den duk, som var svept

kring hennes mun, för att hindra henne att skrika, aftog hon sjelf med största lätthet, så snart hon hade sluppit lös ur munkens armar.

Skenet från fönsterna i ett närbeläget hus belyste hennes ansigte.

“Ah, jag misstog mig således icke, då jag trodde, att det var Katarina Lycke“, utropade väpnaren. “Hafven I aflagt klosterlöftena, sköna jungfru?”

“Ingalunda! Denne man ljuger. Jag är lika litet nunna, som han är en munk.”

“Hon hädar!” sade munken med salvelse.

“Jaså, sägen I det, jungfru Lycke? Skulle det icke vara någon munk? Det vilja vi se till!”

Hastigt grep väpnaren tag i munkens hätta och ryckte den af hans hufvud, ja, den kraft, med hvilken denna manöver företogs, var så stor, att han fick hela kåpan i sin hand, emedan de hakar och band, med hvilka kåpan var sammanfästad, brusto.

Till sin förvåning såg väpnaren nu munken vara förvandlad till en ståtlig ung riddare.

“Riddar Carl! Jag trodde just det. Ingen annan än han skulle kunna utföra slika nidingsdåd.”

Det var Katarina, som gaf riddaren detta vitsord.

“I kännen således denne riddare?” sporde väpnaren.

Katarina dröjde ett ögonblick med svaret. Troligen öfverlade hon med sig sjelf, huruvida hon borde omtala allt för väpnaren eller icke. Hon beslöt dock att icke göra det, emedan hon insåg, att Gudmar Edmundsson, då skulle anse sig förpligtad att söka strid med riddaren, så snart han

finge kännedom om de förnedrande förslag, hvarmed denne hade förolämpat henne.

“Helt obetydligt känner jag honom“, svarade hon.

“Om jag visste...“, återtog väpnaren, hvilken jungfruns svar blott till hälften hade öfvertygat.

“Bekymren eder icke derom“, svarade Katarina.

“Jag hyser intet agg till riddaren.“

Hennes omsorg att förhindra en strid mellan mannen, som hon älskade, och mannen, som hon var nära att hata, gjorde henne angelägen om att till och med på sanningens bekostnad nedtysta väpnarens misstankar. Hon bäfvade vid blotta tanken på, att en strid kunde uppstå, hvari väpnarens lif kunde råka i fara.

Emellertid stod den qvinnoröfvande riddaren kvar, tyst och dyster, blickande än på den ene och än på den andre af de båda samtalande. Plötsligt liksom vaknade han upp, då väpnaren ropade:

“Riddare! En skändlig gerning hafven I begått och ovärdig ären I att bära en riddares sporrar. En riddares pligt är att försvara den värnlösa. Huru hafven I fattat denna eder pligt?“

Liksom stungen af en orm, förde riddaren, när han hörde dessa ord, handen till sidan, der han plägade hafva sitt svärd, men handen träffade endast det mjuka tyget. Svärdet hade han, oförsigtigt nog, lemnat kvar derhemma, troligen för att icke hindras deraf i sina rörelser under utförandet af sitt skändliga värf.

“Föga hedersamt är att skymfa vapenlös man“, sade han med bitterhet i tonen.

“Vid Sankt Erik och helgonen alla! Mot eder

är intet ord att anse hårdt eller skymfande. Det är er gerning, som är det enda skymfliga i denna sak, ja, enligt riddarelag egde jag nu rättighet att med mitt svärd nedhugga eder här på platsen och utplåna eder för riddareståndet skymfliga tillvaro. Men jag är ingen bödel och därför säger jag: "gå!"

"Ha! Vid alla afgrundsmagter...!"

"Gå!"

"Näväl, jag går, emedan jag är vapenlös..."

"Och jag låter eder gå af samma orsak", svarade Gudmar med eftertryck. "Om I hadn varit beväpnad, skulle visserligen en af oss hafva kvarstannat här."

"Stora ord!... Nå, jag skall draga försorg om, att vi träffas ännu en gång, och då få vi se, om I talen ur samma höga ton, när äfven jag har ett svärd i min hand."

"Jag fruktar att edert minne är så kort, att I förgäten detta edert löfte. Ärelös man är sällan modig."

"Vi få väl se! Och I, stolta jungfru, skolen veta, att aldrig glömmet jag det, som vederfors mig i er faders hus."

Med raska steg aflägsnade riddar Carl sig.

"Nu, stolts jungfru, tillåten I mig väl att ledsaga eder till hemmet?" sade väpnaren.

"Tack, jag ville just bedja eder om denna tjänst."

I den tysta, lugna, mörka aftonen vandrade nu Katarina mot hemmet, stödjande sig på väpnarens arm.

De voro ensamma, de älskade hvarandra, de genombäfvades båda af den lyckliggörande känsla, som alltid infinner sig, då man vidrör den älskades

person, till och med om beröringen icke är annat än en handtryckning. Det var därför icke underligt, att väpnarens hjerta, öfverfullt som det var, öppnade sig och att han började tala om sin kärlek. Det var icke heller underligt, att Katarina mötte honom på halfva vägen med en liknande bekännelse. Men minst underligt var det under sådana förhållanden, att innan Gudmar och Katarina hunno fram till Olof Lyckes port, hade de trolofvade parens antal i den rika hansestaden vunnit en tillökning genom de eder, som dessa två svurit hvarandra.

TIONDE KAPITLET.

Hvad hofjungfrun såg.

När man i våra dagar färdas norrut från Visby stad, kommer man fram förbi ett ställe, som bär namnet "Galgberget". Orsaken till detta afskyvärda namn är icke alls svår att utforska.

En mera känslfull människa ryser nämligen vid åsynen af den galge, hvilken står på höjden deruppe. Platsen är ett gammalt afrättningsställe.

Redan år 1250, då konung Erik Läspe besökte ön, fans denna galge. I viss mening vorden vördnadsvärd genom sin höga ålder, är denna inrättning numera troligen den enda i sitt slag i hela vårt fädernesland.

Denne gengångare från en längesedan flyktad barbarisk och rå tid utgöres af tre fyrkantiga murade pelare, tjugo fot höga och tre fot i tjocklek. De äro så stälda, att om man förenade deras grundvalar genom tre räta linier, skulle de tre pelarne befinna sig i vinklarna af en liksidig triangel.

Pelarne äro af groft tillhuggna kalkstenar och i våra dagar nästan helt och hållet betäckta af mossor. År 1250 voro de deremot ganska prydliga att skåda och ingåfvo just derigenom så mycket större afsky hos hvar och en, som närmare tänkte på det ändamål, hvartill de skulle tjena.

Den cirkelformiga ringmur, som för närvarande omgifver denna afrättningsplats, der under tidernas lopp mången både skyldig och oskyldig slutat ett bragdlöst lif, var då ännu icke uppförd, men stearne, som dertill skulle användas, voro redan framforlade och vittnade om, att Visby stads höga råd snart ämnade låta inhägna platsen.

Ofvantill voro de tre pelarne förenade genom tre sammanhuggna bjelkar och i hvardera af dessa hade blifvit anbringade tre starka jernkrokar. Hela anordningen vittnade om borgmästarens och rådets stora vishet och omtanke, ty då man tillförsäkrat sig tillräckligt utrymme för nio missdådare, kunde man med skäl hoppas, att ingen, som borde hängas, någonsin behöfde af brist på galge lössläppas.

Bittida om morgonen den 2 februari 1250 syntes en galopperande häst, som bar en flink ryttarinna, komma från staden och närma sig Galgberget.

Utan att fördröja tiden med gissningar rörande ryttarinnans person, vilja vi genast nämna henne

vid namn. Det var ingen annan än den glada jungfru Elin Joarsdotter Hacke. Lockad af det sköna vädret — solen uppsteg nämligen på en klar himmel — hade hon låtit en sven sadla sin häst och muntert ilat ut på landsbygden. Hofluften var ock i sanning så tung och dyster, att ett sinne så fullt af yr lefnadslust som hennes, ganska väl behöfde för en stund befria sig från dess qvalm och insupa en smula af den friska och fria luften utanför staden.

Som det var ganska bittida — klockan var omkring nio på morgonen — var vägen nästan folktom, hvartill troligen äfven bidrog den omständigheten, att den 2 februari var Kyndelsmessodag och att således traktens bönder icke hade ärende till staden denna morgon, dit de annars hvarje söckendag drogo, för att försälja sina produkter och förse staden med lifsmedel.

Träden i skogen voro iklädda en praktfull skrud. Deras grenar voro betäckta med rimfrost och nedtyngda af istappar. När nu solen steg upp på firmamentet och dess strålar började tränga in i skogens gömslen, då skimrade hvarje träd, som om det hade varit öfversålladt med diamanter. Det var rimfrosten och istapparne, som genom solstrålarnes brytning, framkallade denna bländande anblick.

Med oemotståndlig magt kände Elin sig dragen till skogen. Hon var också icke den, som behöfde lång tid för att fatta ett beslut. En ryckning i tygeln och ett slag med ridpiskan mot hästens länd — mera behöfdes icke för att förmå

denne att hoppa öfver gärdesgården och ila in i skogen.

En stund ströfvade hon nu omkring under de höga kronorna och fröjdade sig som ett barn öfver den härlighet, som mötte hennes öga, hvarhelst en solstråle banade sig väg bland de täta grenarne. Så ofta hennes hufvud stötte mot en gren, hvilken öfversållade hennes drägt med små glittrande rim-frostdiamanter, skrattade hon muntert. Hon kände sig till och med så glad, att hon nödvändigt måste sjunga och hon uppstämde:

Stolts Ulfhild så fager i klostret satt
Och tänkte på vännen sin.
Så sorgsen hon var både dag och natt:
"Hvi har min fader mig röfvat min skatt,
Herr Magnus, den riddaren min."

Emellertid förgick tiden hastigt och Elin fann sig slutligen nödsakad att återvända till staden.

När hon nu kom ut i skogsbrynet, såg hon en syn, hvilken förmådde henne att skyndsamt draga sig tillbaka bakom träden.

Två riddare kommo ridande framåt vägen.

Elin igenkände den ene. Det var riddar Erik.

Läsaren, som utan tvifvel har i sin hågkomst, att stolts Elin närde den varmaste kärlek just för denne riddare, kan förstå, af hvilket slag den blygsamhet var, som förmådde ungmön att draga sig tillbaka, så att hon icke kunde ses af de på vägen framtågande herrarne. Kärleken har, så länge den ännu icke skaffat sig uttryck i ord och bekännelse, icke blott ett magnetiskt tilldragande inflytande, utan äfven en alldeles motsatt verkan. Den är på en gång positiv och negativ, derutinnan lik en an-

nan kraft, med hvilken den täflar i outgrundlighet — nämligen elektriciteten, hvilken både drager till sig och stöter bort. Också förmoda vi, att de lärde om hundra eller tusen år skola med lika ifver försvara den satsen, att kärleken är en yttring af den elektriska kraften, som de nu i våra dagar diskutera frågan om människans intima släktskap med apan. Nog af — kärleken har den egenskapen, att på samma gång draga sitt offer till den älskade och hålla det tillbaka. Derfor hafva också de flesta unga män det till ett säkert kännetecken, att de äro älskade, om flickan synes vilja undvika dem.

Något härmed likartadt var det utan tvifvel, som höll jungfru Elin tillbaka och som dref henne att så tygla sin gångare, att både denne och hon sjelf snart doldes för hvarje vägfärande af ett temligen tätt busksnår och några väldiga trädstammar.

Här höll hon stilla. Hon ärnade nämligen låta de båda riddarne draga förbi och sedan sjelf spränga upp på vägen och ila tillbaka till Visby.

Den plats, hvarest hon befann sig, var belägen midt emot Galgberget, så att en rät linie, hvilken förenat Galgberget och busksnåret, skulle hafva nära nog vinkelrätt skurit landsvägen.

Hennes hopp, att riddarne skulle draga förbi, gäckades emellertid. Tvärtom veko de af vägen och redo uppför den smala stig, som ledde upp till Galgberget. Några ögonblick senare voro de försvunna bakom höjden.

“Så skön och ståtlig!” hviskade Elin för sig sjelf, under det att hennes ögon med beundran

följde sin riddare och under det att en älsklig rodnad utbredde sig öfver hennes kinder.

“Men“, fortsatte hon i sina tankar, “hvad ärna riddarne göra derborta på den der afskyvärda platten? Min Gud! Tänk om de till äfventyrs ämna strida med hvarandra! Jag har hört sägas, att riddare, när de blifva oense, pläga välja en afsides belägen plats och der utkämpa sin strid utan vittnen. O, om jag trodde...”

En dödlig blekhet efterträdde rodnaden på hennes kind.

“Jag stannar qvar här“, fortfor hon, “så länge de dröja derborta. I händelse de börja strida, skall jag träda emellan.”

På grund af dessa tankar stannade hon der hon var, ehuru hon till en början hade att kämpa mot sin gångares otålighet, emedan han ville skynda hem till det efterlängtade stallets och den ännu kärare krubbans ljufva fröjder. Dock var hon en skicklig ryttarinna och det lyckades henne utan för stor ansträngning att så tämja det olydiga djuret, att det blef fromt och spakt som ett lam och helt stilla och tålmodigt afvaktade det ögonblick, då herskarinnan ville tillstädja det att ila derifrån.

Då nu Elin hade sina sköna, mörka ögon stadigt fästade på Galgberget, såg hon snart, huru de båda riddarne till fots kommo gående uppför andra sidan af höjden. Likväl fick hon icke länge fröjda sig öfver åsynen af sin riddare, ty båda männen försvunno bakom galgens pelare.

“Jesus! Maria!“ utropade hon halfhögt vid denna syn. “Hvad hafva de i sinnet? Hvarför dölja de sig, likt stigmän och röfvare, bakom de

rysliga stenpelarne deruppe? O, Gud! Om han skulle vara...! Nej, bort med denna tanke! Han är en ärlig, tapper, högsinnad riddare och ingen niding, ingen stigmans vederlike. Dock, hvarför gömma de sig bakom pelarne? Jag ser tydligen en del af deras dragter. Den person, för hvilken de vilja dölja sig, kommer tydligen från staden. Det kan jag finna af den ställning, som de intaga. O, heliga Perpetua! Hvad skall jag väl komma att skåda?"

Elin Joarsdotter Hacke var en högsinnad, präktig flicka, men hon var framför allt en klok och förständig ungmö. När hon därför nu såg den man, som hon älskade och som hon i dröm och i vaket tillstånd kallade sin make, när hon såg honom stadd på vägar, hvilka åtminstone hade ett sken af att vara orätta, så verkade det hos henne ett fast och orubbligt beslut att vara med om leken ända till dess slut, på det att hon, om möjligt, skulle lära i grund känna den man, hvilken hon hade skänkt sitt hjerta.

En af nutidens sentimentala ungmör skulle troligen hafva så skyndsamt som möjligt ilat tillbaka till Visby och i sitt lättrogna hjerta ansett det såsom en afgjord sak, att hennes älskare var summan af alla manliga fullkomligheter på jorden. Elin deremot ville, då tillfälle nu yppades, sjelf se och pröfva.

En lång stund stodo riddarne dolda bakom två pelare af den, att döma af byggnadssättet, för årtusendens behof afsedda galgen. Slutligen såg hon den ene med handen gifva ett tecken till den an-

dre, hvarefter båda smögo sig nedför höjden och snart doldes bakom denna.

“Hvad i alla milda helgons namn kunna de hafva i sinnet?” frågade Elin sig sjelf. “Tyst! Jag tycker mig höra hofslag på vägen. Riktigt! Jag vill böja undan den der grenen, så jag kan se, hvem det är . . . ah, det är konungen, det är Erik Läspe! Min Gud! De ärna väl icke företaga något mot den gode konungen!”

Det var verkligen konungen, som kom ridande. Han var ensam och medan han lät sin häst färdas fort eller sakta efter dess eget behag, syntes han sjelf vara försänkt i djupa tankar.

Så snart Elin varseblifvit konungen, lät hon grenarne återtaga sin förra naturliga ställning och vände sina mörka, om underliga tankar talande ögon mot Galgberget.

Hon var emellertid dervid nära att med ett högt utrop förråda sin närvaro, ty då hennes ögon vände sig åt detta håll, uppfångade de genast bilden af de två riddarne, nu sittande till häst och ridande nedför höjden.

Med stor ansträngning lyckades det henne att undertrycka det rop, som ville bana sig väg öfver hennes läppar. Hon var blek som döden och nära att afsymma.

“Jesus! Maria! Hvad ärna de göra?”

Sådan var den tanke, hvilken uppfylde hennes hjerta och gaf sig luft i en sakta utandad hviskning.

Emellertid nalkades konungen och de båda riddarne hvarandra med ödets oundviklighet. Elin darrade.

Nu sammanträffade de — konungen och riddarne.

Den syn, som Elin nu såg, månde hafva varit förfärlig, ty med ett högt rop vände hon om sin gångare och lät denne fördjupa sig in i skogen, hvarvid den späda ungmön föga aktade, att hennes kläder, hennes händer, hennes ansigte sargades af grenar och qvistar, som sutto i hennes väg. Hejd-löst störtade hon in i djupaste skogen.

Hvad hade hon sett?

ELFTE KAPITLET.

Konungens dröm.

Vid den tid, hvarom vår berättelse handlar, var det en sedvänja, att konungar och förnåma personer sällan färdades långa vägar utan att hafva en andlig man i sitt följe.

Så hade Birger Jarl just vid samma tid beled-sagats af biskop Kol.

På samma sätt åtföljdes nu konung Erik Eriks-son till Gotland af Sveriges förnämste prelat, erke-biskopen Jarler, välbekant för öfrigt från kyrko-mötet i Skeninge.

När konungen om morgonen den 2 februari, som var Kyndelsmessodag, vaknade, lät han hastigt kläda sig, och sedan klädseln var fullbordad, öpp-nades dörrarne för de uppvaktande hofmännen.

Det var ett lysande följe, som nu trängdes i det kungliga gemaket, lysande såväl genom sina drägter af skarlakanskin, som genom sin börd och sina förtjenster.

Der såg man lagmannen i Östergötland, Bengt Magnusson, riddarne Knut Magnusson, som var son af Magnus Brok, och Filip Knutsson, hvilken såsom Knut Långes sön ansåg sig ega arfsrätt till svenska konungakronan, när den blefve ledig. Många andra män af namnkunnighet voro med bland de uppvaktande.

Konungen samtalade som vanligt en stund med de församlade riddarne, men att der förefans något ovanligt i konungens beteende, det kunde man förstå, om man var i tillfälle att lyssna till det hviskande samtal, som i en vrå af rummet fördes mellan Svantepolk Knutsson och Ivar Håkansson af den då för tiden mäktiga ätten Hjul.

“Ovanligt sorgsen synes mig konungen“, sade den förre.

“Sjukdomen är synbarligen i tilltagande.“

“Derom tviflar jag.“

“Verkligen?“

“Ja, ty i går afton såg konungen ut att vara ganska frisk. Han var till och med en smula munter, något som jag icke varseblifvit hos honom på många år.“

“I dag ser han emellertid sjukare ut än någonsin.“

“Mig synes det, som om hans själ vore mera nedtyngd af bekymmer, än hans kropp af sjukdom.“

“Kanske har han sofvit oroligt!“

“Eller drömt elaka drömmar!”

“Eller af någon anledning erinarats om sina ungdomssynder!”

“Tyst ... herr Ivar Håkansson! Det ser ut, som om konungen genast afskedade oss.”

“Riktigt! De andra börja redan gå.”

“Då göra vi klokast att följa efter. Troligen vill konungen samtala med sin biktfader.”

Snart var konungen åter ensam i sitt gemak.

Han kallade då den utanför hans sofrum vakt-hållande svennen, hvilken skyndade in och mottog befallning att genast hemta erkebiskop Jarler till konungen.

Under det att svennen utförde detta uppdrag, satte sig konungen, väl inbäddad i dyrbart pelsverk, framför den i spiseln sprakande och flammande elden.

En dörr öppnades sakta och hans gemål inträdde.

Kärleksfullt leende mot den inträdande milda och kärleksrika qvinnan, räckte konung Erik henne sin hand och öppnade för henne sin famn.

“Min älskade gemål”, hviskade han, “min dyra aldrig glömda och aldrig nog värderade Karin. Tack, att du kommer till mig] och svalkar min själ med din lugnande närvaro!”

“Du är så orolig?”

“Ja, ty jag tänker ständigt, att jag skall snarligen dö. Huru gerna skulle jag icke vilja lefva ännu länge, ganska länge, för att godtgöra allt ... allt...”

“Min dyre make! Du har ingenting brutit.”

“Ack, jo! Jag har mycket brutit, men också försonat mycket.”

“Mot mig har du alltid varit den mest kärleksfulle och öfverseende make.”

“Nej, nej, min älskade Karin! Icke alltid har jag varit mot dig sådan som jag borde vara. Men du förlåter mig ju?”

En verklig ångest stod målad i den ädle, men svage konungens drag, då han framstälde denna fråga, och hans ögon blickade bedjande upp till gemålen, som kärleksfullt lutade sig öfver honom och borttorkade med sin hand svetten på hans panna.

“Ack, ja!” genmälde den fromma drottningen med tårar i ögonen “om jag har någonting att förlåta dig, o! så vill jag icke allenast af allt mitt hjerta tillgifva dig det, utan jag vill äfven i mina böner till Gud och helgonen alltid minnas dig, min Erik, min make! Gud, som med sitt allseende öga blickar ned i både din och min själ, han vet, att jag icke ljuger.”

“Dyra Karin! Du har alltid varit mitt lifs goda engel!”

“Många äro mina fel, Erik, men i en ting har jag aldrig felat, nämligen i kärleken till dig.”

“Jag vet det. Ack, Karin, det är den enda glädje, som jag tager med mig ned i grafven. Jag har varit konung, men mina konungsliga pligter har jag lemnat i andra mäns händer. O! Det kännes bittert att, när man dör, veta med sig, att man ingenting uträttat i denna verlden, och att man . . . saknas af ingen.”

“O, Erik . . .!”

“Min tid är snart ute. Du åtminstone, min ädla, hjertegoda Karin, skall alltid minnas mig med kärlek.”

“O, tala icke så! Måtte Gud och helgonen alla i sin nåd förlänga ditt lif! Jag har en bön till dig, min Erik.”

“En bön! Ack, om du hade tusende böner, skulle jag bevilja dig dem.”

“Rid icke ut ensam i dag!”

“Hvarför...?”

“Jag har haft en så elak dröm i natt.”

Konungens drag fördystrades synbart. Dock sade han:

“Låt icke oroa dig, älskade Karin! Mitt öde står i den gode Gudens hand. Förlita dig på honom!”

“Du vill då icke uppfylla min bön?”

“Du minnes den föreskrift, som läkaren gifvit mig?”

“Väl minnes jag den, men...”

“Som jag sagt, öfverlemna du med trygghet allt i den kärleksrika försynens hand. Nu, dyra gemål, måste jag bedja dig, att du lemnar mig. Här kommer erkebiskopen. Jag har sändt budskap efter honom, emedan jag måste rådfråga honom om några viktiga ting.”

“Blott ännu ett ord! Lyd mitt råd!”

“Tack för din välvilja, Karin! Lemna mig nu, du min lefnads enda ljus och glädje!”

Erkebiskopen inträdde i samma ögonblick, då den milda och hjertegoda drottningen försvann i de inre gemaken.

“Väl att I kommen, biskop Jarler“, yttrade Erik med det för honom egna läspande uttalet. “Tagen plats här gent emot mig.“

Erkebiskopen, en i lekamligt afseende fet och frodig andans man, framsatte i närheten af spiseln en af de i rummet befintliga högkarmade stolarna och slog sig ned i denna, varande i det yttre och i alla sina rörelser en så myndig man, som om han varit sjelfva den helige fadern på Petri stol.

“Sägen mig, biskop“, återtog Erik Läspe, “sägen mig, I som förstån eder på andeliga ting, tron I på drömmar?“

Med en gäll och gnällande röst, som var vida mera stötande för örat än konungens läspande stämman, svarade den högt uppsatte prelaten:

“Herre konung! Hafven I icke hört och läst om Pharaos dröm och huru som Josefs uttydning deraf genom Guds nåd gick i fullbordan?“

Konungen bleknade märkbart vid detta erkebiskop Jarlers indirekta svar på den framställda frågan. Erkebiskopens lurande och kattlika blick hvilade på konungens afmagrade anlete, liksom när ett rofdjur med spänd uppmärksamhet iakttagert råttan, som det utsett till sitt byte.

“Ve mig“, sade konungen efter ett ögonblicks paus, “jag har under natten skådat så elaka drömmar.“

“Jag skall efter bästa förmåga söka att tyda dem.“

“I skolen veta, vördige biskop, att jag i likhet med andra, hvilka icke tillhöra ert heliga stånd, har mycket ondt på mitt samvete — onda tankar,

ord och gerningar, som ängsla, plåga och martera mig, både när jag vakar och när jag slumrar.“

“Kyrkan är dock en säker tillflyktsort.“

“Äfven mot ett ondt samvete?“

“Ja, herre konung!“

“Jag vill då fly till denna kyrka.“

“Deri gören I rätt och handlen visligen, ty modern kyrkan kan borttaga Guds vrede öfver edert hufvud, herre konung, om I nämligen såsom kyrkans lydige son underkasten eder dess heliga lagar.“

“Och hvilka äro de lagar, hvarpå I syften?“

“I kännen dem väl, herre konung. Den första heter: 'bekänn dina synder för kyrkans tjenare!' och den andra bjuder: 'underkasta dig den botgörelse, som kyrkan genom sin tjenare fordrar!' På dessa vilkor kan kyrkan lösa en syndare ur hans samvetsängslan.“

“Men om syndaren icke underkastar sig detta, huru går det honom då?“

“Om han icke underkastar sig? Herre konung! sådant händer sällan eller aldrig.“

“Men om det skulle hända?“

“Skulle någon visa slik gudlöshet, så kan han aldrig vänta sig någon förlåtelse. Gud har nämligen, som I veten, satt kyrkan och dess tjenare i sin stad här på jorden och gifvit henne löse- och bindenyckeln i hand. Ingen frälsning, ingen salighet är möjlig, om den icke vinnes uti och genom kyrkan.“

“Kan jag då icke erhålla förlåtelse för de synder, hvilka hafva fallit ur mitt minne? Kommer jag dem icke ihåg, så är det ju omöjligt att för-

tälja dem för kyrkans tjenare och då skulle, enligt eder mening, förlåtelse vara omöjlig.“

“Nej, herre konung!“ gnälde prelaten, i det han gjorde en afvärjande rörelse med sin feta hand. “Ingen kan erhålla förlåtelse för andra synder, än dem han förtäljer för kyrkans tjenare. En syndare måste därför låta sig angeläget vara att erinra sig allt, utan undantag. Icke förgäfves har Gud gifvit presterskapet andans svärd, likasom åt konungen den jordiska magtens tecken. Man måste helt och hållet böja sig för kyrkan, eller ock icke.“

Mycken myndighet förstod den katolske prelaten att inlägga i sin gnällande röst. Kanske var det dock erkebiskopens blick och hans högtidliga min, som mest imponerade på konungen.

Erik Läspe satt en stund djupt eftersinnande, som det tycktes, innan han åter började tala.

“Jag märker nogsam, att jag måste omtala allt och att jag ingenting får förtiga.“

“Derutinnan handlen I förvisso riktigast, herre konung!“

“Men kommen väl ihåg, vördig erkebiskop, att det är eder herre och konung, som nu nedlägger sin själs bekymmer i edert sköte. Kommen detta ihåg, så att I icke kännen eder frestad att missbruka mitt förtroende till eder.“

Men Erik Läspe lefde i en tid, då kyrkan ingalunda ville erkänna sig vara staten underdånig. Inga skandalskrifvare och inga misslyckade filosofer funnos, som för att förvärfva dagligt bröd åtog sig besväret att med sanning och lögn, med smädelse och dikt, med hemlighetsfulla insinuationer och uppenbara tendensosanningar undergräfvade

gudomlighetens dyrkan och kyrkans anseende här på jorden. Tvärtom var folket på den tiden böjdt för en alldeles motsatt ytterlighet. Der drefs och troddes den läran, att kyrkan är det allra högsta på jorden, en uppenbarelse af Gud eller liksom en lifsform för det högsta väsendet, och att således kejsare, konungar och folk måste utan invändningar, utan förbehåll underkasta sig henne, så kär saligheten var dem. Gud, så tänkte man på den tiden, kan endast genom en medlare sätta sig i beröring med människorna, emedan det öfversinliga är ofattligt och obegripligt för det sinliga. All omedelbar Guds inverkan på en människa förnekades. Kyrkan, sade man, är en sådan medlare, ja, hela presterskapet, ända från påfven ned till den ruskigaste kanik, är en samling af idel medlare. Alla förtjena de samma vördnad och hafva gudomlig rättighet att fordra samma ovilkorliga lydning som den Gud, i hvars ärenden de gå eller säga sig gå; men det var icke embetet som skulle vördas, det var snarare prestens person.

Som läsaren här af finner, har menskligheten en outplånlig benägenhet att i det religiösa gå till ytterligheter. Man behöfver blott jemföra vår tids kyrkofientliga verksamhet med forna tiders dyrkan för kyrka och presterskap, för att finna sanningen af detta påstående. Det är beklagligt, att menskligheten så sällan förstår att finna den rätta medelvägen.

Till det hierarkiska systemet hörde och hör väl ännu i den katolska kyrkan, att ju högre en person står på de kyrkliga embetenas och tjenstebefattningarnas trappa, desto djupare måste allt

verldsligt buga sig för honom. Detta är, om man så vill, en inkonsequens, emedan det tyckes stå i strid med alla presters omedelbara medlarekall mellan Gud och menniskor, men den katolska kyrkan och i många fall (särskildt i detta) äfven den lutherska har aldrig lagt an på att vinna beröm för någon konsekvens. Emellertid var det så på Erik Läspes tid. Icke var det därför underligt, om en erkebiskop ansåg sig vara en konung vida öfverlägsen, när redan en af kyrkans ringaste tjenare trodde sig kunna se ned på den verldsliga magtens innehafvare såsom på en underordnad person. Gudi lof, att mera ljus nu i våra dagar blifvit spriddt öfver det rätta förhållandet med dessa ting! På Erik Läspes tid var det alldeles icke förvånande, om en erkebiskop, en svensk påfve, svarade sin konung så som Jarler nu djerfdes svara Erik Eriksson.

Konungen hade, vi minnas det, såsom en varning yttrat, att den fete prelaten skulle ihågkomma, att det var hans herre och konung, som gaf honom sitt förtroende. Erkebiskopens ord till genmäle föllo så:

“Edert tal, herre konung, klingar sällsamt i mina öron, som vid slikt icke äro vande. Inför kyrkan är konungen icke förmer än en träl, och trälen icke för mindre än en konung. Nådige herre, I måsten komma med ödmjukhet i hjerta och tal, när I begären något af den kyrka, som af Gud är satt till en herre, desslikes ock öfver jordens konungar och förstar.“

Konung Erik syntes otålig, men så stort var den kyrkliga myndighetens anseende, att konungen

fann för godt att bekämpa sin rättvisa förtret. Dessutom var han angelägen att komma till ämnet, hvarom han ville samtala med denne i lekamligt afseende synnerligen utvecklade andans man.

“Låtom oss uppskjuta med samtalet om dessa ting till en lägligare tid“, yttrade Erik. “Vi vilja, om Gud låter oss lefva, en annan gång derom samtala.“

“Som I viljen! Eders nåd eger att befalla i detta afseende.“

“Låt det vara eder nog, erkebiskop, att jag är beredd att inför eder bikta en tilldragelse från min ungdoms och yrhets dagar, en tilldragelse, hvilken nu en tid långt ofta har runnit mig i hågen. Den eger sammanhang med en ryslig dröm, som i natt har plågat mig och ännu trycker mitt sjuka sinne.“

“Tala, konung! Jag vill höra och sedan döma om saken.“

“Hvilketdera viljen I först höra?“

“Jag lyckas icke förstå eder mening.“

“Drömmen eller ungdomssynden?“

“Låtom oss börja med drömmen.“

“Som I viljen! Mig tycktes i drömmen, att jag såg inför mina ögon en qvinna, hvilken jag kände i min ungdoms tid. Till en början log hon mot mig lika kärleksfullt som i de flydda dagar, då hon i sin ungdomliga fägring hvilade vid mitt hjerta. Det var den lilla Svana.“

Liksom om konungen hade känt ett behof af att blicka tillbaka på den ljufva tid, hvarom han talat, stannade han här och stirrade tankfullt in bland glöden i spiseln,

“Fortsätt, herre konung!”

“Ack ja, det var rätt, jag skulle ju förtälja min dröm. Förlåt mig, vördig bisp, jag har under senare tiden börjat lida af tankspriddhet... Jag minnes nu, hvar jag slutade. Till en början syntes mig Svana, som jag sade, mycket mild och kärleksfull, men snart blef hennes blick mörkare, det ljufva ögat upptändes af vrede och jag tyckte mig höra henne tala förhatliga ord. Äfven hotelser gingo öfver hennes läppar. Småningom upplöste sig bilden till intet...intet!”

Åter försjönk konungen i djupa tankar, ur hvilka han dock sjelfmant vaknade, i det att en rysning skakade hela hans kropp.

“Hu!... Det var en hemsk dröm, herr bisp! Svana lilla förvandlades till en varghona, som födde två ungar. Dessa växte upp med en förfärande hastighet, så att jag tyckte mig blifva helt underlig till mods. Slutligen ... nu kommer det hemskaste... öfverfölla de mig och jag tyckte mig i drömmen förnimma, huru deras hvassa tänder sargade min kropp och derur sletto bit för bit. Då vaknade jag under känslan af en öfverväldigande ångest.”

TOLFTE KAPITLET.

Om "Svana lilla".

När konungen hade slutat berättelsen om sin dröm, skakade en rysning hela hans kropp, emedan hans lifliga fantasi återupplifvade den plåga, som han i drömmen hade utstått. Hvar man vet, huru lifliga drömmar understundom kunna vara och huru sinnet deraf kan känna sig antingen plågadt eller förnöjdt.

"Fullväl förstår jag", sade biskop Jarler, "att denna eder dröm har sammanhang med någon af edra ungdomssynder, herre konung."

"Ja, ja, ja!... Så är det!... Ve mig!"

"Lugnen eder dock! Den heliga kyrkan är mild, nådig och eger stor magt att förlåta synder. Tala, konung, jag vill å kyrkans vägnar höra."

"O, ja! jag vill tala, jag vill ingenting fördölja."

"Då skolen I ock finna hjälp."

"Sannolikt minnens I, fromme biskop, ännu den tiden, då jag måste såsom flykting lemna mina fäders land, hvilket jag med rätta kallade mitt, emedan det var ett arf från mina vördade förfäder? Nogsamt kommen I äfven ihåg, att jag då drog till Danmark och lefde der, tilldess jag kunde återvända och sätta mig i besittning af riket. Segern vid Sparrsätra afgjorde striden till min förmån och jag var nu obestridd konung öfver Sverige. Min motståndare Knut föll i samma strid."

“Visserligen minnes jag den tiden.”

“De tiderna rinna väl också icke så snart ur svehska mäns hugkomst.”

“Det var i sanning en mycket ond tid. Den helige fadern i Rom, i hvars öron en svår klagan kommit rörande tillståndet i vårt land på den tiden, måste slutligen blanda sig i tvisterna och genom ett egenhändigt bref ställa sakerna till rätta.”

Biskopens tankegång var så fastgrodd vid idén om kyrkans och påfvens myndighet, att han icke kunde aflägsna sig en enda hårsman derifrån.

“Om det var påfven Gregorii bref eller mitt goda, bitande svärd, som återstälde lugnet i riket, derom vill jag icke nu tvista med eder, biskop Jarler. Krönikor och tideböcker få afgöra den saken.”

“Visserligen!” medgaf upsala prelaten.

“Det tilldrog sig emellertid”, återtog konungen, “under det att jag uppehöll mig i Danmark, att jag lärde känna en fager ungmö af förnämlig slägt.”

“Var hennes namn Svana?(*).”

“Ja, var det så.”

“Om henne var det således, som drömmen handlade?”

“Visserligen! . . . Nåväl, herr bisp, jag tillbringade mången lycklig stund med henne, ty hon var

*) “Svana lilla” är längesedan glömd af historien, men ihågkommen är hon af folkvisan, som sjunger om henne:

“Det var stolts Svana lilla

“Och så den unge herr Carl;

“De lekte gulltärning

“Den sommarlånga dag.

“För snackat har hon med svennen af Sverige.” etc. etc.

den fagraste qvinna, som mina ögon någonsin hafva skådat. Stolt och storsint var hon, men hon kunde också vara from och tam såsom en dufva. Svana var mig hjertligen kär och för min skull öfvergaf hon den, som hon tillförne hade svurit tro. Menen I icke, herr bisp, att jag förtjenat himlens och helgonens straff genom sådan gerning, som denna, då jag lockade den lilla Svana till otrohet mot den unge herr Carl, som hon svurit att älska?“

“Jo! Dock torden I kunna hoppas förlåtelse.“

“Menen I det allvarligt?“

“Vid Sankt Erik!“

“Nå, hören då vidare! När jag sedan efter en tid återvände till Sverige, för att vinna land och rike, och lyckan log emot mig och jag vann segrar och land — då glömde jag i mitt öfvermod den lilla danska flickan. Jag lemnade henne förnedrad, utstött och föraktad af den stolta slägt lion tillhörde. Några månader gingo om, då kom helt oförmodadt Svana lilla till min gård och begärde mitt beskydd, påminnande mig om de kärlekslöften, som jag henne gifvit och besvurit hade. Jag behandlade henne dock med hjertlös hårdhet, sägande att slagfredsvif (I förstån, vördig biskop, hvad skymf det ordet innebär) hafva vi nog förut i Sveriges land. Det tillmålet, att jag nämnde henne ’slagfredsvif’, det skymfligaste, som kan om en qvinna sägas, tycktes verkligen gräma Svana lilla djupare än den hårdhet, som jag eljest i min gudlöshet visade henne, en hårdhet och hjertlöshet, på hvilken jag dessutom satte kronan på verket genom att drifva henne ut. Säkerligen skulle Svana lilla hafva blifvit moder ute i skog och mark, om

icke min fromma moder hade låtit föra henne upp på loftet och gifvit henne herberge och vård, medan hon framfödde två söner — mina söner, biskop, mitt eget kött och blod, hvilket jag förrådt och om hvilket jag aldrig bekymrat mig. Svana lilla dog under mitt tak få timmar efter Eriks och Carls födelse. Dock visste jag intet derom, ty moder min höll saken hemlig, till dess Svanas tärna, som följt med sin matmoder till Sverige, dragit dädan med piltarne. Hvad menen I om detta, vördig biskop?“

Konung Erik var upprörd i sitt inre, det syntes nogsam. En tår syntes äfven i hans öga. Var den framkallad af bittra samvetsförebåelser eller af minnet och saknaden efter de tider, då han ännu förmådde njuta af lifvet och se framtiden i gyllene och ljusa färger? Gud skall deröfver döma och han är, till trots mot allt hvad upsala-prelaten än må säga, den ende rätte domaren. Hård i sitt hjerta hade konung Erik Läspe endast sällan och för mycket länge sedan visat sig, men visserligen kunde man med fog förebrå honom, att han varit flyktig, lättsinnig och obetänksam.

Sällan talade konungen så mycket som denna morgon. Naturen hade nekat honom en talförtunga. Mestadels var han derför ock mycket fåordig. Att han denna morgon talade så mycket, det vittnade om ett upprördt hjerta och sinne, kanhända — deröfver döme Gud! — om ett vaknadt samvete och ett upptändt begär att godtgöra hvad han brutit.

Upsalabiskopen tog nu till orda och föreskref några botgörelser för konungen, utlofvande säker syndaförlåtelse för brottet mot lilla Svana. Till

vinnande af detta mål behöfde konungen, enligt biskop Jarlers på katolska kyrkans dogmer hvilande påstående, endast låta läsa ett visst antal messor för Svana lillas befrielse ur skärselden. Derjemte borde han dock "till yttermera visso", såsom biskopen sade, sjelf läsa ett bestämdt antal böner.

Det är betecknande för den själavård, som på den tiden utöfvades och väl ännu på samma sätt utöfvas inom den "allena saliggörande" katolska kyrkan, att den frodige upsalabiskopen icke hade en enda tanke eller ett enda ord till konungen med erinran om dennes pligt att uppsöka sina och Svana lillas barn och genom godhet och kärlek mot dem söka att i någon mån godtgöra hvad han mot modern och dem hade försyndat sig.

Konungen föll i djupa tankar och blickade oafvänt in i elden, liksom om han hade trott sig i falaskans skiftande skuggor mot de glänsande kolens skåda profetiska bilder rörande framtiden. Då han på en stund ej yttrade något, reste prelaten sig från sin plats, liksom för att taga afsked af konungen. Men denne vinkade med handen, sägande:

"Viljen I icke bida ännu en stund! I hafven ingenting sagt om den dröm, som jag förtäljde eder."

"Om varghonan och vargungarne?"

"Hu!..."

Konungen ryste.

"Jag kände", fortfor han, "deras tänder i mitt kött... Hu!"

Lätom oss lyssna till, hvad erkebiskopen hade

att säga sin konung om hans dröm och till tröst mot hans af drömmen förorsakade bedröfvelse. Det kan ju vara af intresse att höra, om den myndige prelatens tröstegrunder äro af samma underhaltiga beskaffenhet som hans själavård.“

“Icke är jag“, sade han, “bevandrad i drömtydarens konst, herre konung! Dock synes mig den drömmen icke kunna betyda annat, än att eder hotar någon fara, hvilken beredes eder af edra söner, Erik och Carl, hvilka Svana födt eder. Dock står det ju i Guds och helgonens hand, om den drömmen skall gå i fullbordan. Jag är öfvertygad, att om I fullgören de botöfningar och låten läsa de messor, som jag nyss föreskref eder, så skall olyckan afvändas från edert hufvud. Derom är jag viss, herre konung.“

“Edra föreskrifter skall jag efterlefva, herr erkebiskop“, sade Erik med märkbar ångest. “Till vittnesbörd derom beder jag eder nu strax uppsätta ett gåfvobref till Varnhems kloster i Vester-götland på de hemman och lägenheter, som jag eger i Kinne härad, att af klostret till evig tid egas och besittas, med vilkor att munkarne under ett halft år hvarje dag och sedermera en gång hvarje vecka läsa två messor vid högaltaret för Svana lillas själ. Detta gåfvobref vill jag redan i dag underskrifva, innan jag begifver mig ut på min vanliga tröttsamma, men enligt läkarens mening helsosamma ridt. I sen, fromme biskop, att jag menar det ärligt och allvarligt med mina goda föresatser och att jag vill göra bot och bättring?”

Prelatens ögon lyste af fröjd djupt inne i det frodiga hullet, då han hörde konungens beslut.

För kyrkan var hvarje tillökning till de andeliga godsens liktydig med en tillväxt i magt och yttre ansenlighet. En gåfva till ett kloster måste därför glädja en så kyrkligt sinnad man som herr erkebiskopen.

Då biskopen var redo att aflägsna sig, sporde konungen:

“Hafven I haft tidender från Birger Jarl eller biskop Kol?”

“Ja, visserligen!”

“Goda eller onda?”

“Goda, herre konung! Kristendomen vinner alltmera öfverhand derborta öfver den afgudadyrkande hedendomen. Der man ej frivilligt räcker hufvudet fram till dopet, der varder man tvingad med eld och svärd och så varder Guds sak öfverallt i det hedniska landet främjad, honom till ära.”

Då konungen röjde föga intresse för denna sak och återföll i sina grubblande tankar, så fann erkebiskopen för godt att aflägsna sig, hvilket han gjorde med högtidliga steg, liksom om han äfven i sitt yttre uppträdande ville åskådliggöra, hvilken mäktig och framstående man han var.

Tjenarne inträdde emellertid snart till konungen, för att biträda honom vid fullbordandet af hans klädsel.

Men en viss beklämning herskade i kung Eriks sinne hela denna morgon.

TRETTONDE KAPITLET.

“Väl mött, väl mött, herre fader!”

En half timma senare återvände erkebiskopen och blef ofördröjligen insläppt till konungen.

Han medförde nu det färdiga gåfvobrevet till Varnhems kloster, om hvars uppsättande konungen hade förordnat.

“Raskt skrifvet, herr biskop!” utropade Erik vid Jarlers inträde i gemaket.

“Jag är alltid flink i konungens tjenst.”

Den gode biskopen kunde, om han hade varit sanningskär, hafva tillagt, att han i all synnerhet var flink i vändningarna, när det gälde någon vinst för kyrkan.

Med sin gnällande röst uppläste han gåfvobrevet, hvarefter konungen undertecknade det.

Nu var Erik Låspe redo att göra den ridt, som läkaren hade föreskrifvit honom till dagligt bruk.

Riddarne i hans hird infunno sig, för att som vanligt beledsaga honom, men han önskade i dag vara ensam. Den dystra riktning, som hans tankar och sinnesstämning hade tagit, gjorde hvarje sällskap för honom förhatligt.

“I dag, herrar riddare”, sade han, försökande att le, “vill jag frisäga eder från pligten att följa sjuklingen. Besöken hellre messan och bedjen för eder konung.”

Naturligtvis var konungens vilja hofmännens lag.

När Erik Läspe af sin stallmästare hade blifvit förhjelpt upp i sadeln, red han ensam ut. Den hvite gångaren glänste så fagert i solskenet och tycktes vara mycket förnöjd öfver äran att bära en så dyrbar börda.

Ehuru konungen icke red fort, var han dock snart utanför staden på den väg, der han hvarje morgon efter sin ankomst till Visby plägade rida fram.

Så nalkades han Galgberget.

Försjunkande i inre betraktelser, gaf han icke akt på den omgifvande trakten och såg därför icke att två väl beväpnade riddare, kommande från af-rättningsplatsen, redo honom till mötes, och om han än hade sett dem, skulle han helt visst icke hafva anat, att dessa riddare hade ondt i sinnet mot honom.

Han borde dock hafva påmint sig drömmen om varghonan och hennes båda ungar.

Ja, denna dröm påminde han sig helt visst, men icke trodde han, att vargungarne voro honom så nära.

Emedan han alls icke hade märkt de båda unga riddarne, hvilka icke voro några andra än de, som läsaren redan känner under namnen Erik och Carl, blef han mycket öfverraskad, då en mörk skugga skymtade framför hans ögon och han hörde en röst, som på danskt tungomål sade:

“Väl mött! Väl mött, herre fader!”

När han nu blickade upp och varseblef de båda riddarne, vardt hans anlete öfvertäckt af en förfärlig blekhet. Troligen igenkände han i de unga människans anleten några drag af den Svana lillas,

som han fordom älskat och förskjutit, ty en dof suck arbetade sig fram ur hans qvalda bröst och han mumlade:

“Min dröm!...“

Samlande all sin fattning, försökte han att se lugn ut. Dock darrade hans röst och kallsvetten framträngde på hans panna.

“Hvilka ären I, gode herrar?“ sporde han, men det var med möda, som han kunde förmå dessa få ord att gå öfver sina läppar.

“I kännen oss då icke, herre fader?“

“Underligt kommer det mig före, att I nämnen mig med fadersnamnet.“

“Ja, finnen I det icke underligt, herre fader? Kan det väl i hela verlden finnas någonting, som är mera underligt än att en fader kallar sina barns moder ett slagfredsvif och att samme fader icke vårdar sig om att ens efterspörja, om hans barn lefva eller hafva gått till en annan värld?“

“Icke kunnen I vara mina barn?“

“Jo, herre fader“, svarade nu den andre riddaren; det var Carl; “vi äro så visst edra barn, som Svana var vår moder.“

Det började att blifva slut med den lilla själsnärvaro och fattning, som Erik hade tillkämpat sig.

“Min Gud! I ären då Svana lillas söner?“

“Ja väl, herre fader, och nu skolen I ungälla allt det onda, som I hafven tillfogat vår moder.“

“Om ondt vet jag icke...“

“I hafven förfört, förskjutit, utstött, bortjagat henne“, genmälde riddar Erik med fast och högtidlig stämma, hvilken skar den olycklige konungen djupt i hjertat. “Derför är eder sista stund nu

kommen, herre fader! I skolen dö för edra söners hand. Vi skola hämnas vår moder, Svana lilla.“

“I hafven kallat vår moder ett slagfredsvif“, yttrade nu riddar Carl, lika högtidligt. “Derför skolen I nu dö, herre fader!“

Konungens hjerta var uppfylldt af ångest. Han försökte tala, men läpparne vägrade att göra tjenst.

“Bedjen nu en bön... den sista?“ uppmanade riddar Erik, i det han drog sitt svärd.

Nästän vild af förfäran utbrast nu Erik Läspe:

“Skonen mig!... För himlens barmhertighets skull!... Skonen eder fader!“

“Skonaden väl I vår moder, den stackars Svana?“

“Ah! Det är sant... Jag har icke förtjenat bättre öde... men besinnen... hvilket brott!“

“Vi resa till hans helighet i Rom och förskaffa oss af honom förlåtelse.“

“Jag vill försona...“

“Det gifves ingenting i hela verlden, som kan försona ett brott sådant som edert.“

“Jag vill erkänna eder inför hela verlden såsom mina söner.“

“Eder ånger kommer för sent.“

“I skolen få att ärfva mitt röda guld.“

“Vi hafva guld i öfverflöd.“

“I skolen ärfva mitt rike.“

“Vi akta ej edert konungarrike stort. Hvar helst vi draga fram, så bespottas vi af våra jemlikar, hvilka kalla oss slagfred och håna oss.“

Stora svettddroppar perlade utför konungens bleka kind. Han hyste intet hopp.

“Som en niding hafven I lefvat och som en

niding skolen I dö“, sade Carl, hvilken nu i sin ordning drog svärdet.

“Jesus!... Maria!... Min Karin!“

Dessa voro de sista ord, som gingo öfver konungens läppar, ty i nästa ögonblick föll han till marken, dödligt träffad af två väldiga hugg, som sönernas svärd hade tillfogat honom.

En suck... derefter var allt slut.*)

Konung Erik hade gått till sina fäder och öfver hans blödande lik lutade sig mördarne med hemska blickar.

“Nu månde vår moder finna ro i sin graf.“

“Ja, broder, men... hvar finna vi väl någon ro mera i denna världen? Jag ångrar gerningen...“

Ett vildt skri genomskar i detta ögonblick luf-
ten. Det kom från den närbelägna skogen.

“Vi hafva varit bespejade“, hviskade Erik.
“Låtom oss skynda härifrån!“

*) Historien vet ingenting att förmäla om konung Eriks död. Blott det anser den sig kunna med bestämdhet uppgifva, att konungen dog den 2 Februari 1250 och att döden träffade honom på Gottland. Men en folkvisa, som ännu lefver på allmogeläppar, berättar oss hela historien om Svana lilla och hennes söner och om huruledes

“Det var herr Erik och herr Carl,

“De drogo hvar sitt svärd,

“Det vill jag för sanning säga,

“De höggo sin fader ihjäl.“

Visan slutar med dessa ord:

“Det var herr Erik och herr Carl,

“De sprungo der till häst.

“Nu tyckes oss uti vårt sinn

“Att skogen skyler oss häst.

“För snackat har hon med svennen af Sverige.“

“Vi vilja hasteligen lemna ön, men dessförinnan. . . .”

“Dessförinnan. . . hvad?”

“Jag måste afsluta min kärlekshandel.”

“Ah! Äfven jag har ännu någonting ogjordt i den vägen.”

Och utan att bekymra sig om sin faders lik, ilade båda riddarne, liksom jagade af furier, tillbaka till Visby.

Men skriet, som de hörde?

Det upphäfdes af Elin Joarsdotten, när hon från sin plats inne i skogen såg de båda riddarnes gräsliga gerning.

Hon flydde förfärad, men hvart hon kom, tyckte hon, att det ljud i hennes öron liksom när konungen suckade:

“Jesus! . . . Maria! . . . Min Karin!”

FJORTONDE KAPITLET.

Vid sin makes bår.

När det började lida mot middagen, utan att konung Erik återvände från sin utflykt, började man blifva orolig för honom i den kungliga boningen i Kettil Smeds hus.

Svennerna hviskade hemlighetsfullt med hvar-

andra i förstugor och korridorer och riddarne vred sina mustacher och blickade med bister uppsyn i taket, men sade ingenting.

Drottningen sjelf gick från det ena gemaket i det andra, suckade och såg orolig ut.

Alla tycktes hafva en förkänsla af att någonting förfärligt månne hafva inträffat och snart spörjas.

Sjelfva erkebiskop Jarler, som slagit sig ned i en beqväm stol, för att genom stillasittande underlätta matsmältningen, förmådde icke hålla i gång det samtal, som han hade påbörjat med den stränge herr Svante polk Knutsson. Ofrivilligt fördes hans tankar ständigt tillbaka till den sällsamma dröm, som konungen hade förtäljt honom. Dock kunde han icke tro, att den redan hade gått i fullbordan. Men när nu konungens återkomst lät vänta på sig, kände han sig mer och mer orolig till sinnes.

Midt emot hvarandra funnos i detta gemak två dörrar, af hvilka den ena ledde ut till förstugan och den andra in uti de inre gemakerna.

Just då herr erkebiskopen blickade för väl hundrade gången nedåt gatan, för att se om icke konungen syntes återvända, öppnades båda dessa dörrar på en gång och så samtidigt, att två från olika håll kommande personer på samma gång inträdde i rummet.

Från de innanför belägna gemakerna kom drottningen, hvars ansigte var blekt och bar tydliga spår af den oro, som bodde i hennes hjerta, ja, äfven spår af utgjutna tårar.

Den person, som kom utifrån, var en af sven-tjenarne. Äfven han var blek och äfven hans an-

sigte bar spår af stor sinnesrörelse, så att man nogsamnt kunde förstå, att han hade ovanliga ting att förtälja.

“Underligt kommer det mig före...“, utropade svennen, innan han ännu hade hunnit öfver tröskeln. Då först varseblef han den från de inre rummen kommande drottningen och det var liksom om hennes åsyn hade förlamat hans tunga. Han tystnade plötsligen och tycktes vara i förlägenhet, liksom om den underrättelse, han medförde, icke hade passat för drottningens öron.

Han gjorde till och med min af att vilja draga sig tillbaka samma väg, som han inkommit, men det var för sent. Drottningen, liksom biskopen och de andra hirdmännen, hade redan märkt hans upprörda utseende. Den höga damen gaf honom tecken att stanna.

“Hvad har du att förtälja, min unge vän?“ sporde hon med sin milda och ljufva stämma.

“Ah!... värdes förlåta!... Det var... det var...“

En aning om verkliga innehållet af svennens hemlighet genombäfvade drottningen. Hon bleknade synbart ännu mera, men hade likväl styrka nog att yttra:

“Frukta icke att uppenbara hela sanningen. Du ser i mig icke en vanlig svag qvinna, hvilken fruktar att höra sin olycka förtäljas för sig. Jag är redan i förväg väpnad mot hvarje slag af ödet. Derför tala och gör det utan onödiga omsvep!“

Den stackars svennen såg likväl ut att vara tveksam.

“I befallen det?“

“Jag befaller dig att säga hvad du vet, det må nu vara hvad som helst.

“Men... borde jag icke först anförtro det åt värdig erkebiskopen, så att han, hvars tunga är mera böjlig än min, kunde finna de lämpligaste orden.“

Smickrad af denna tillit till hans vältalighet, sade erkebiskopen mycket godmodigt:

“Gör det, min son!“

“Nej, gör det icke, säger jag!“ utropade drottningen. “En aning säger mig hvarom det handlar och jag fordrar att få vara den förste, som mottager det sorgliga budskapet... O, min dröm!... min dröm!“

“Kanske betyder det ingenting alls“, menade svennen, liksom i afsigt att trösta herskarinnan med anledning af en olycka, hvars beskaffenhet han ännu icke hade omtalat.

“Hvilket?“ sporde med anledning deraf erkebiskopen.

“Hästen!“

“Om hvilken häst talar du?“

“Om konungens häst, hvilken för en halftimme sedan kom hem...“

“Och hvar är då konungen?“ sporde drottningen ifrigt. - “Kanske han gått ut i staden, utan att som vanligt först stiga upp i sina gemak?“

“Derom vet jag ingenting“, genmälde svennen, ty hästen var utan ryttare, när han återvände.“

“Utan ryttare!“ utropade drottningen med hjertslitande röst.

“Utan ryttare!“ upprepade biskopen, riddarne och svennerna.

“Hvad kan hafva händt konungen?” sporde man sig sedan till höger och venster bland hela skaran. Drottningen stod stum, stel och till utseendet känslolös. Öfvermåttet af sorg gjorde henne mållös.

Plötsligt vaknade hon upp, sönderslitande de fjjettrar, hvarmed den mera anade än kända olyckan hade belagt hennes ande.

“Herr bisp“, utropade hon, “tron I på drömmar?”

Erkebiskopen erinrade sig att konungen samma dags morgon hade stält till honom samma fråga. Det är troligt, att han nu skulle hafva med större försigtighet besvarat den, än när den uttalades af konungens läppar, ja, vi känna oss fullt och fast öfvertygade derom, att han skulle på de andliges vanliga sätt hafva med uppjudande af all sin tungas halhet så kringgått frågan, att han besvarat den utan att — gifva något svar, om icke en helt och hållet oförmodad tilldragelse hade hastigt befriat honom ur den ställning, hvori han befann sig.

En sven, som stod vid fönstret och blickade ned på gatan, utropade plötsligt:

“Vid den helige Sigfrid! Bönderna hafva slagit ihjäl konungen och nu bära de honom hit.“

Alla, med undantag af drottningen, rusade till fönstret.

Der sågo de en skara bönder samlade utanför Kettil Sineds förstuga. Midt ibland dem låg på en bår den läspande konungens lik.

Det blef nu ett stimmande, ett sorl, ett pratande utan all ända bland männen i den aflidne konungens hird. Drottningen ensam behöfde icke rusa till fönstret, behöfde ingenting säga, ingenting

fråga. Ack, hon visste det ju alltsammans redan på förhand. Hon kände sin olycka i hela dess oerhörda vidd. Hon behöfde icke upplysas om det, som hon redan i drömmen hade med sanningens ojäfviga visshet skådat.

Stum, orörlig, liksom bedöfvad stod hon kvar på sin plats, då bönderna under mycket buller, stampande, gorm och bråk inburo i gemaket den bår, på hvilken den gode konungen hvilade. I dödsstunden hade hans ansigte antagit denna lugna pregel, i hvilken efterlevande så gerna vilja se ett bevis för den aflidnes sällhet i det okända landet "bortom grifterna".

Knappt blef drottningen varse konungens lik, förrän hon återfick både lif och rörlighet.

Stora tårar började rinna ur hennes ögonvrår och med ett högt utrop kastade hon sig öfver sin makes lik. Hon kysste hans kallnade händer, hvilka nu icke kunde med den allra minsta smekning besvara hennes ömhet, hon tryckte varma kyssar på hans stelnade läppar, hvilka aldrig mera skulle besvara hennes ömhet eller belöna hennes kärleksbevisningar.

Den fromma, goda drottningens sorg var gränslös. Den närmade sig under de första ögonblicken till förtviflan.

Bönderna stodo och gapade af förvåning. Aldrig i sin tid hade de sett något sådant.

De lefde i en tid, då det var en hyardagslek bland allmogen att "spänna bälte", en rå och ohyfsad tid, då hustrurna förde sina mäns liksvepningar med sig öfverallt, hvarthän de foro, till begrafningar eller till bröllop och andra gillen, en tid,

under hvilken ett samqväm bland folk af allmogen ständ aldrig ansågs vara glädt eller medförde en rätt stor fröjd, om icke slagsmål på lif och död uppstodo och åtminstone en man dödades eller åtminstone gjordes ofärdig för lifstiden.

Det var en obändig, rå, förfärande tidsanda, som då rådde, men en tidsanda, hvilken ingaf folket ett visst förakt för "detta lifvet" och en nästan svärmisk längtan efter att genom en manlig död vinna det "eviga lif", hvarom presterna talade så vackert och hvarom så mången munk i enslig cell under ett dådlöst lif drömde.

Icke underligt därför, att bönderna nu med en viss förvåning åskådade den fromma drottningens sorg. Hos dem var det vanligt, att en qvinna, hvars make omkommit i strid, bar sitt kors, om icke med glädje, så åtminstone med tålmod. Att en qvinna sörjde en man, som omkommit genom svärdshugg, det var något, som de i sitt nära nog på naturlifvets ståndpunkt befintliga sinne kallade en svaghet.

Länge fingo de dock icke tid att jemföra drottningens djupa sorg med sina egna qvinnors lugna sätt att foga sig i en olycka af det slag, som nu hade inträffat.

En af riddarne i konungens hird stälde sig framför dem med en hållning, hvilken innebar en hotelse. Riddaren såg ut att vara mycket förgrymmad och till yttermera visso hvilade hans hand på svärdfästet.

"Är det I", röt han, "som slagit ihjäl konungen?"

Bönderna, hvilka hittills med en viss medömkan hade betraktat drottningen, vände sig vid detta hårda tilltal mot riddaren och drogo sig ett

steg tillbaka, fruktande riddarens barska blick och grymma min.

Riddaren var den stränge herr Svantepolk Knutsson och vid hans sida stod herr erkebiskop Jarler, hvars utseende visserligen icke var så hårdt och grymt, men som dock företedde en ingalunda blid uppsyn.

Förgäfves väntade emellertid herr Svantepolk, att bönderna skulle svara honom. Förgäfves uppspärade bispen sina ögon så, att hans anlete tedde sig som ett verkligt frågetecken.

“Nå?” röt den stränge riddaren.

“Nådige herre, vi hafva funnit detta lik på vägen“, svarade en af bönderna slutligen.

“På vägen? Hvar?”

“Midtför Galgberget.“

“Under hvilka omständigheter?”

Detta var en fråga, hvilken skulle hafva hedrat till och med en så upplyst person, som en kronans fogde i våra dagar, men då ordet “omständighet“ till och med i det nittonde århundradet innebär någonting, som för de flesta af allmogestånd är obegripligt, så är det icke förvånande, att några bönder i trettonde seklet gapade af förvåning, när detta ord gjorde intryck på deras hörselorganer, och icke funno något svar på ett talesätt, som icke egde burskap inom deras värld.

Om den stränge riddaren Svantepolk Knutsson ville hafva någon upplysning i saken, måste han därför uttrycka sig på ett mera begripligt språk. Han förstod detta och han dröjde icke att göra det.

“Hvilken af eder har dödat vår konung?” sporde han.

“Vi hafva icke dödat honom“, svarade den bonde, som redan förut egt mod att tala till den stränge och mäktige riddaren.

“Hvem har dödat honom? I ljugen?“

“Vi voro på väg till kapellet för att närvara vid messan, då vi midtför Galgberget funno denne mans lik. Icke förrän nu hafva vi vetat, att det är en kung.“

“Men mördaren? ... Hvem är han?“

“Det veta vi icke. Vid Sankt Laurentius och helgonen alla! Vi veta det icke.“

Riddaren visste, att när en allmogeman åkalade helgonen till vittnen, så talade hans tunga sanning. En djup gudsfruktan eller åtminstone fruktan för den generalstab af helgon, hvarmed den katolska kyrkan omgifvit “härskarornas Gud“, var hos menigheten inrotad. Herr Svantepolk var icke okunnig derom och han vände sig därför till erkebiskopen med dessa ord:

“Bönderna hafva icke gjort den nesliga gerningen.“

“Nej, nej!“ genmälde Jarler. “Dertill äro de försant oskyldiga. Andra hafva gjort det ... andra! Men ... herr riddare! ... hvar skola vi finna de båda gerningsmännen?“

“I veten då, att de äro två?“

“Konungen har sistlidne natt haft en underbar dröm, hvilken han i dag på morgonen anförtrodde mig. Denna dröm har nu gått i ordagrann uppfyllelse.“

“I fall I, herr erkebiskop, samtycken, vill jag afskeda bönderna, på det att vi i mera lugn må kunna öfverlägga.“

“Låten mig sköta den saken, stränge herr Svantepolk“, sade bispen. “Jag förstår mig på att handskas med bönder. I ären alltför sträng. Man måste umgås med dem med en smula list och klokhet.“

“Som I viljen!“

Biskopen talade nu till bönderna, tackade dem för deras goda gerning, att de hade fört konungens lik till staden, men tadlade dem därför att de hade låtit denna jordiska angelägenhet afhålla sig från bevisandet af messan, hvilken såsom en himmelsk angelägenhet borde hafva gått framför allt annat. Derjemte föreskref han dem ett visst antal böner, som de dagligen under en hel månad borde upprepa, för att blifva lyckligt befriade från den skuld, som de genom messans försummelse hade åsamkat sig. Den hedervärde och högvördige bispen talade så innerligt vackert och rörande om böndernas själar och deras behof, att de i grund och botten beskedliga karlarne, hvilka blott genom en rå tidsanda voro hemfallna åt råa seder, fingo tårar i sina hederliga ögon, lofvade biskopen att troget följa hans råd och aflägsnade sig ur gemaket, glade att denne högvördige prelat hade låtit dem slippa undan för så godt köp, då han ganska väl kunde hafva ålagt dem en vallfärd till Rom, en pilgrimsresa till den heliga grafven eller en gåfva af nio tiondedelar af deras egendom till närmaste kloster.

“Nåväl“, sade herr Svantepolk, sedan bönderna hade troppat af, “nåväl, vördige herr erkebisp, hvad skola vi nu göra?“

“Förstån I icke det?“

“Om jag förstode det, skulle jag väl då spörja

eder derom? Eder klokhet är så stor, att jag väntar mig mycket godt af att följa edra råd.“

Skinande af belåtenhet svarade Jarler:

“Allra först böra vi hos Visby stads borgmästare och råd anhålla, att förbud utfärdas för alla i hamnen liggande fartyg att lemna denna under de närmaste åtta dagarne.“

“Och sedan?”

“Sedan vilja vi genomsöka hvarje vrå af Gottland, till dess vi finna konungamördarne.“

“Godt, herr erkebisp! Jag gillar fullkomligt eder plan. Vi vilja gripa oss an oförtöfvadt. Följen I mig till borgmästaren?”

“Gerna!”

De båda herrarne aflägsnade sig.

Ännu låg enkedrottningen på knä vid sin makes bår, fällande bittra tårar, utstötande förtviflade jemmerrop och öfverhöljande hans händer, hans panna, hans kallnade läppar med kyssar, minst lika varma som de, hvarmed hon under den första ungdomens dagar hade fröjdats hans ädla sinne.

Ingen, icke ens en konung, dör obegråten.

FEMTONDE KAPITLET.

Oväntadt motstånd.

Den fagra, yra och hjertegoda Elin hade hemkommit från sin morgonutflykt i ett mycket uppörddt själstillstånd.

Hon hade, efter att osedd hafva bevittnat den rysliga scen, der en fader mördades af två sina söner*), på sin snabba, eldiga springare ilat genom den helt och hållet obanade skogen, med oinskränkt förakt för alla de hinder, som vegetationen stälde upp i hennes väg, och så hade hon omsider, mera genom en händelse, en tillfällighet, en ödets lek eller en försynens skickelse, uppnått en annan bannad väg, än den, på hvilken hon på morgonen hade ridit ut från staden i den lugnaste och lyckligaste sinnesstämning.

Sedan hon väl hade inkommit på Kettil Smeds gård, kastade hon vårdslöst tyglarna i handen på en stallsven och ilade upp på sitt rum, icke olik en rädd dufva, som undan den förföljande höken flyr upp i dufslaget, eller en hind, hvilken undkommit jägarens lod och skyndar att gömma sig i den djupa skogen för hela världen.

Elins ankomst till sin bostad skedde minst två timmar förrän bönderna kommo med konungens lik

---

*) De båda ynglingarnes likhet med konungen hade till fullo för henne afslöjat hemligheten af deras släktskap med honom.

på den af simpla, nyhuggna stänger tillskapade båren.

“O Gud!... O, I helgon alla!” utropade hon, kastande sig på knä framför crucifixet i gemakets ena hörn. “Hvar finner jag tröst? Hvar finner jag lindring i denna min smärta? Hvar, ack hvar? *Han*... han en mördare!... Ack, och dertill en fadermördare!... Hans anletsdrag, så lika konungens, förrådde honom. Skulle han kunna vara Svana lillas son, denna Svana, om hvilkens bekantskap med kung Erik jag hört hviskas bland hoffolket? O, Gud!... O, I helgon och martyrer alla! Hafven I kunnat tillstådja ett sådant brott... ett fadermord!”

Länge låg den arma Elin på knä framför koret, sökande styrka, frid och försoning med sig sjelf. Hon låg der med hufvudet nedlutadt i handen och de upplösta lockarna nedsvallande kring den sköna, hvita halsen — i och för sig var denna hals ett skapelsens mästerprof — hon låg der nedlutad, ödmjuk, gråtande, då Kettil Sméds hus började genljuda af klagan öfver konungens, den folk-käre, vänlige, oförarglige, gifmilde konungens död.

Då sprang hon plötsligt upp.

“O, jag älskar honom ännu”, utropade hon. “Ja, vid sankt Erik och de öfverjordiska helgonen alla, jag älskar honom... fadermördaren... missdådaren. Denna kärlek skall följa mig till grafven, den skall gå med mig in i evigheten, men jag vill icke, att den högste domaren skall i sin bok inskrifva, att jag här på jorden förenat mig med den, på hvars samvete, om han har något, en sådan syndaskuld hvilat. Heligt... heligt och dyrt svär

jag här inför den korsfäste, att aldrig skall jag räcka den ärelöse riddar Erik min hand.“

Liksom om detta beslut hade gifvit henne större styrka att bära sin olycka, aftorkade hon nu sina tårar och satte sig ned vid ett bord, för att ur böneboken hemta någon tröst, hugsvalelse och sinnesstyrka.

Hon hade emellertid knappt satt sig ned och öppnat den heliga boken, förrän ett lätt buller från rummets andra sida väckte hennes uppmärksamhet och störde hennes tankar.

Hastigt blickade hon upp och den syn, som nu mötte hennes blick, framkallade ett utrop från hennes läppar.

Hon såg framför sig den man, som hennes oskyldiga hjerta hade skänkt sin kärlek, hon såg riddar Erik.

“Blifven icke rädd, stolts jungfru“, yttrade riddaren, trädande ända fram till henne och med en höfvisk bugning räckande henne handen, hvilken hon likväl icke mottog.

Nu först märkte riddaren hennes sorgsna utseende och såg spåren af de fälda tårarne i hennes ögon och på hennes kinder.

“Hvem är“, sade han, “som gör stolts jungfrun så sörjande? Den mannen, ehö han vara månde, förklarar jag för min fiende och svär att förfölja honom med svärd och lans såsom en ärlig riddare anstår, när det gäller hans hjertas dam — den ungmö, som tillåtit honom att på sin hjälm bära hennes färg.“

Elin var alltför upprörd i sitt sinne, för att kunna besvara riddarens fagra tal.

Herr Erik märkte detta och såg med utomordentlig förvåning, att stolts Elin vände bort sitt ansigte för att dölja en tår, hvilken rann nedför hennes sammetslena kind.

“Vid sankt Vinfrid!” utropade han då, tilläggande med mera inställsam röst: “Hvad är, som så betungar ert hjerta?”

Nu tycktes Elin hafva återhemtat sig. Hon aftorkade raskt sina tårar, reste sig upp från länstolen och stod inför riddaren, kall och stolt och öfverjordiskt lugn liksom madonnan sjelf, der hennes bild hängde på väggen öfver crucifixet.

“Med hvilken rätt, herr riddare”, sade hon, “fördristen I eder att intränga hit i min lilla jungfruliga helgedom?”

All sin kärlek -- o! huru gerna skulle hon icke hafva velat falla i denne riddares armar! — hade den karaktersfasta ungmön nu trängt tillbaka i sitt hjerta, så att intet deraf återstrålade hvarken i hennes mörka ögon eller i hennes anletsdrag.

Riddaren intogs af förundran.

Han hade väntat sig att, som vanligt var, finna henne blyg och rodnande. Huru återsåg han henne nu?

Alltför egenkär att kunna hysa någon föreställning om rätta orsaken till jungfruns uppförande, skref han det på sin egen förtjensts räkning och menade i sitt sinne, att hon var intagen af en viss blyghet på grund deraf att han, hennes trogne tillbedjare, nu för första gången med sin sporrbeklädda fot trampade de mjuka mattorna i hennes jungfrubur. På grund af dessa sjelfkära reflexioner fann

han för godt att nu tilltala stolts jungfrun på detta sätt:

“Ädla jungfru! Förlåten, att jag nu, drivven af trängande omständigheter, beträdt de tiljor, som en man icke förrän på sin bröllopsdag bör beträda. Åtskilliga familjeangelägenheter kalla mig tillbaka till Danmark, men jag har icke velat lemna den gästvänliga strand, der jag funnit eder, der jag lärt mig att beundra eder själs storhet, eder kropps skönhet, utan att dessförinnan bekänna eder min kärlek och bedja eder räcka mig den hand, som jag eftersträfvat.”

Under det att riddaren höll detta tal, kom och gick purpurrodnaden på den unga flickans fagra anlete. Hon förde handen med en krampaktig rörelse till hjertat, liksom om hon der hade känt en okuflig smärta. Omsider blef hon lugnare, och riddaren, som med någon oro skådade färgvexlingen på hennes kinder, erfor en förunderlig känsla af misräkning, då han såg resultatet af ungmöns synbara inre strid icke blifva den glödande rodnad, som en älskande mö i sin lefnads sällaste ögonblick uppenbarar, utan en dödlig, förfärande blekhet och ett ansigte, hvori lästes endast en afskräckande köld.

“Nåväl”, sade jungfru Elin med en stämma, om hvilken riddaren tyst i sitt hjerta anmärkte, att den var mera hård och kall än sjelfva nordanstormens röst, “nåväl, herr riddare, då I nu bekänna eder kärlek för min ringa person, så hafven I på samma gång gifvit mig rättighet att säga eder, att jag icke älskar eder och därför också aldrig kan skänka eder min hand.”

“Sådant tal hade jag icke väntat mig. I hafven dock ständigt visat mig en oskrymtad tillgifvenhet.”

“Ja, herr riddare, så länge jag kunde skänka eder min aktning.”

“Och hvarför kunnen I icke nu gifva mig er aktning? Hvad har jag väl förbrutit?”

“Derom må Gud döma. Vi äro skilda för alltid.”

“Sägen mig dock...”, återtog riddar Erik, hvilken ännu icke anade orsaken till Elins beteende.

“Jag säger eder ingenting. Gå! Mätte helgonen omvända ert hårda, obotfärdiga hjerta!”

“Dock ville jag...”

“Nej, nej... gå!... Jag beder eder derom”, svarade Elin, hvilken började tvifla på sin kraft att längre uthärda med sin plågsamma ställning.

“Vid sankt Örjan, jungfru!” utbrast riddaren med en råhet i ton och åtbörder, hvilken var alltför djupt grundad i tidsandan, för att kunna väcka förundran hos oss, fastän den icke litet förvånade stolts Elin, som var van att af riddare och svenner bemötas med den mest utsökta höfviskhet och som därför blott hade kännedom om det lysande skalet, men icke om den bittra kärnan, “vid sankt Örjan, jungfru! Jag går icke ur detta gemak, förrän jag fått veta, hvarför I bemöten mig så hårdt. Ja, det säger jag eder, stolts jungfru, att I skolen med eller mot eder vilja nu följa mig till Danmark. Der skolen I snart trösta eder på mina gods och gårdar, bland mina penningskrin och vid åsynen af mina rikedomar, som I skolen med mig dela.”

“Herr riddare...!”

“Tiden skyndar. Innan midnatt måste jag befinna mig ute på hafvets böljor och det säger jag eder, att I skolen vara mig följaktig. Viljen I med godo eller tvingen I mig att bruka våld? Alla kärleksförklaringar vilja vi uppskjuta till en lägligare tid.“

Elin blef ännu blekare, när hon hörde, att hennes riddare var benägen att i nödfall bruka våld.

“Herr riddare...“, stammade hon.

Erik afbröt hennes tal, sägande:

“Jag har ondt om tid och måste därför gå till väga med djerfhet. Jag har svurit, att I skolen tillhöra mig. Denna dörr leder, som I väl veten, till en baktrappa, som utmynnar nere i gränden. På denna väg skall det lyckas mig att bortföra eder, utan att någon enda menniska här i huset skall märka mitt företag eller kunna förhindra det. Det är alltså bäst, att I fogen eder uti det oundvikliga och godvilligt följen med mig. Så visst som jag är en riddare utan tadel och utan fruktan, så visst skolen I blifva min.“

“Aldrig... aldrig!“

“Besinnen dock, medan det ännu är tid, att...“

“Jag har besinnat allt“, svarade jungfrun, tillkämpande sig ett yttre lugn, hvilket ingalunda motsvarades af något lugn i hennes inre, “jag har besinnat, att med en ärelös riddare, som borde vara hvars mans niding, kan jag aldrig förena mitt öde.“

“Vid sankt Laurentius...!“ utfor riddaren i rå ton.

“Tyst! I skolen få att höra, hvad jag har emot eder, om I viljen veta det.“

“Det önskar jag just veta.“

“Men jag bereder eder derpå, att hvad jag har att säga ingalunda kommer att klinga ljufligt.”

“Bah! Vål eller illa, så vill jag veta det.”

“Det sammanfattas uti ett enda ord...”

“Ett enda?...”

“Ja, och det ordet är...”

“Hvilket?”

“Fadermördare!” utropade jungfrun med förfärande styrka.

Detta ord och måhända äfven den stämman, hvarmed Elin uttalade det, utöfvade en nästan magisk verkan på den hittills så sorglöse och djerfve riddaren. Han stod liksom fastnaglad vid tiljan och förmådde under de närmast följande ögonblicken icke yttra ett enda ord. Tungan var fastlåst vid gommen, liksom om han hade lidit af en långvarig och plågosam törst.

Klokt begagnade Elin dessa för henne dyrbara ögonblick.

Hon ilade till den dörr, som ledde närmaste vägen in till drottningens gemak. Först när hon var redo att stänga igen dörren efter sig, återfick riddar Erik sin talförmåga, åtminstone i så hög grad, att han kunde ropa efter henne:

“Vänta, stolts Elin! Låten mig förklara!...”

Men stolts jungfrun antingen hörde icke hans ord eller, hvilket är mera sannolikt, ansåg hon hvarje ordande om saken vara öfverflödigt, då inga förklaringar i verlden skulle kunna bortförklara den rysliga, hemska sanningen, att hon älskade en niding.

Full af harm, vrede och tillika förvåning öfver huru det var möjligt, att Elin kunde känna

hans hemlighet, rasade riddaren mot sig sjelf. Om-sider blef han dock så lugn, att han kunde när-mare betänka saken. Ett ljus gick då upp för honom.

“Ha! Jag hörde ju ett skri inne i skogen, då jag och broder min hade fullbordat den för vår moders själafrid nödvändiga gerningen. Min broder hörde det äfven . . . Vid sankt Erik! Det var *hon!* . . . Hon har sett allt . . . Allt är förloradt! Ha!”

Han blef nu varse en liten handske, som låg på golfvet och i hvilken han igenkände Elins egen-dom. Skyndsamt tog han upp den, tryckte den till sina läppar, dolde den i sin barm och ilade der-efter bort, icke olik en vansinnig.

SEXTONDE KAPITLET.

En väpnares djupsinniga öfverläggningar med sig sjelf och följderna deraf.

Vår vän Gudmar, väpnaren, befann sig äfven inne i det kungliga gemaket, då bönderne inburo den mördade konungens lik. Han hade åtföljt sin riddare, Folke Algotsson, då denne på förmiddagen begaf sig till Kettel Smeds hus, för att bringa konungen sin hyllning. När nu konungens fördröjda hemkomst qvarhöll riddar Folke, så var det natur-ligt, att äfven Gudmar qvarstannade.

Af en händelse — en af dessa händelser, hvilka,

ehuru de äro barn af ögonblicket, kunna omgestalta ett helt menniskolif — stod Gudmar icke långt från den väldige riddaren Filip Knutsson, när konungens lik blef inburet.

Såsom läsaren redan har sig bekant, var denne Filip Knutsson en af dem, som kunde med något sken af rättvisa och billighet framkomma med anspråk på den, nu genom Erik Läspes död lediga svenska tronen. Han stödde dervid sina förhoppningar på sin egenskap af son till den bekante Knut Långe.

Den händelse, hvarom vi nyss ordade, stälde nu så till, att Gudmar väpnare hörde riddaren Filip Knutsson, just då konungens lik inbars, mumla mellan tänderna:

“Ah!... Ändtligen!”

Detta utrop hade den egenskapen att kunna uppfattas på två olika sätt, såsom hafvande afseende antingen på den nu omsider gjorda upptäckten af orsakerna till konungens fördröjda hemkomst eller ock såsom syftande på — något, hvarom läsaren i det närmast följande får en aning.

Gudmar uppfattade det på det senare sättet.

“Jaså”, tänkte den unge väpnaren, “du suckar af lättnad och ropar “ändtligen!” när kungen är död. Det bevisar, att denne kung varit dig i vägen och att du, herr Filip, längtat efter att få se honom på båren. Kanske vill du sjelf intaga hans plats? Hm!... Jag erinrar mig, att du verkligen sjelf är af kungaslägt. Nu förstår jag ditt utrop “ändtligen!”, min herr riddare. Du skulle bra gerna vilja heta konung af Sverige. Nå, nå, herr riddare, denna din önskan finner jag alldeles icke onaturlig,

ty jag ville för min del äfven gerna heta kung någonstädes, till och med om det icke vore i kristenheten, men allra helst i Sverige. Skada blott, att det hör till de ofrukfbara önskningsarnas antal!"

Sedan Gudmar hade gjort dessa reflexioner, vände han sig om mot det ställe, der bönderna hade nedsatt likbåren. Drottningens djupa sorg, som han här fick bevittna, gjorde på honom ett så stort intryck och upprörde honom så, att han med tårar i sina ögon vände sig bort. Härigenom råkade han att å nyo med sina blickar falla på riddaren Filip Knutsson och, ehuru hans ögon voro skymda af tårar, voro de detta likväl icke i högre grad, än att han ganska väl såg det triumferande hånleende, hvarmed denne kronpretendent betraktade uttrycken af den ädla och fromma drottningens djupa sorg och smärta.

"Aha!" sade nu väpnaren för sig sjelf. "Den der högfärdige och stolte riddaren anser sig nu vara säker om kronan. Finnes det då intet medel att gäcka hans planer? Hans odrägliga högmod förtjenar att blifva nedslaget, och jag anser, att det skulle vara en olycka för Sveriges folk och land, om den der oduglingen blefve konung. Inbördes split, tve- drägt, brödrastrid skulle blifva den närmaste följden. Ah! Låt mig öfverlägga!... Tyst! Jag har funnit det... jag har funnit det. Men raskt och beslutsamt måste det utföras."

Lifvad af den tanke, som blifvit frukten af hans öfverläggning med sig sjelf, armbågade väpnaren sig fram till utgångsdörren. Hans afsigt var att ofördröjligen bringa sin plan till utförande.

Emellertid måste han för att kunna uppnå

dörren, tränga sig mellan de församlade riddarne och svennerne, och dertill åtgick en så rundlig tid, att han, innan han nådde dörren, hörde de ord, som erkebiskop Jarler, enligt hvad uti föregående kapitel berättades, yttrade till den stränge herr Svante-polk:

“Allra först“, så föllo prelatens ord “allra först böra vi hos Visby stads borgmästare och råd anhålla, att förbud utfärdas för alla i hamnen liggande fartyg att lemna denna under de närmast följande åtta dagarna.“

Så talade upsalabiskopen, och väpnaren Gudmar hörde hvarje ord af hans tal.

“Näväl“, tänkte den unge mannen, “då är den största skyndsamhet af nöden.“

Nu befann han sig lyckligt ute i Kettil Smøds förstuga, och det dröjde derefter icke länge, förrän han var ute på gatan.

Här ilade han framåt med en fart, som om det hade gällt att hasta mot en inbrytande fiende eller som om han velat ila till stället för en eldsvåda.

Huru snabbt hans lopp än var, medhann han dock att i sitt förslagna hufvud under vägen utveckla och fullborda den plan, som han fattat. Gudmar var en till sina inre egenskaper lika lyckligt som till sitt yttre utrustad yngling och när han hade fattat ett beslut, var han ej den som lät sig afskräckas af de svårigheter, hvilka möjligen kunde möta.

Varm af den hastiga gången och med sin plan fullkomligt färdig i hufvudet, anlände han efter tio minuter till handlanden Olof Lyckes hus.

Köpmannen var hemma.

“En skuta, som ögonblickligen är redo att lägga ut!” ropade han genast vid sitt inträde. “Kunnen I anskaffa en sådan?”

“Det torde väl icke vara omöjligt”, svarade Lycke, “men sägen mig, unge man, hvad I förehafven! Jag är gammal nog att kunna gifva eder goda råd.”

“I hafven en dyrbar rättighet att få veta beskaffenheten af alla mina företag”, svarade väpnaren. “Jag älskar er dotter, det veten I, och min husfru skall hon blifva, om I icke hafven något att deremot invända. Det gäller nu för mig att förtjena mig mina riddaresporrar och till det ändamålet är det som jag behöfver skutan.”

“Den sak, som I förehafven, tyckes vara brådskande. Låtom oss därför lemna allt tal om framtiden och endast hålla oss till det närvarande. Jag endast vill säga eder, att en hederlig förening mellan er och min dotter icke skall från min sida röna något hinder, när den tiden kommer.”

“Hafven stor tack för detta edert löfte! Detta skall uppmuntra och stärka mig under mitt företag, hvilket icke är utan faror.”

“Viljen I anförtro mig allt?”

“Så mycket hellre vill jag det, som I kunnen hjälpa och råda mig. Så hören då!...”

Den unge väpnaren omtalade nu konung Eriks död, Filip Knutssons anspråk på tronen och sitt eget förslag att förekomma den högmodige riddaren och ställa det så, att konung redan vore vald öfver Sveriges rike, innan herr Filip ännu tänkte på att lemna Gottland.

“Jag gillar denna plan“, sade derefter köpman-
nen, “och vill efter min förmåga bistå eder vid
dess utförande. Kommen! Vi vilja skynda att upp-
söka Stig Fiskare.“

De båda männen gingo ut.

Tiden hade nu fortskridit så långt, att den
korta vinterdagen var nära sitt slut, och skymnin-
gen redan hade infunnit sig, innan Olof Lycke och
väpnaren uppnådde Stig Fiskares lilla hus.

Denne härdade sjöman förklarade sig genast
beredd att låta sin skuta löpa ut. Lyckligtvis var
hamnen isfri, så att från det hållet inga svårighe-
ter mötte.

“Emellertid“, sade väpnaren, “är det bäst att
föra fartyget utanför hamnen, innan erkebiskopen
och herr Svantepolk hafva hunnit utverka det för-
bud, hvarom de talade.“

“Jag vill genast gripa verket an.“

“I kunnen sedan, klockan tio i afton, med en
liten båt afhemta mig vid hamnen och föra mig
ut till fartyget.“

“Godt! Klockan tio skall båten ligga der och
då skall min skuta vara utanför det område, der
borgmästare och råd ega att befalla.“

“Ett igenkänningstecken mellan båtföraren och
mig borde vi emellertid öfverenskomma om.“

“Nåväl“, svarade sjömannen, “I hafven ordet
'Birger!' och den man, som jag sänder att möta
eder, ordet 'Sankt Erik!' Ären I nöjd dermed?“

“Det är bra. Förgät icke klockan tio!“

“Liten på Stig Fiskare!“

SJUTTONDE KAPITLET.

En viss väpnare sättes i tillfälle att göra
handlanden Lycke och hans dotter
en stor tjenst.

När Gudmar och hans tillärnade svärfader kommo ut från Stig Fiskares hus, var det redan mörkt.

Med raska steg hastade de båda männen framåt. Det brådskade ock i sanning, ty Gudmar ville följa med Olof Lycke till hans hem, för att säga till sin Katarina ett ömt afskedsord, innan han för denna gång lemnade Visby. Han ville bedja henne — ack! derom behöfde han verkligen minst af allt bedja — att hon icke skulle glömma honom, till dess han vände åter till Gottlands gästvänliga strand.

Klockan var omkring sex på aftonen, då de båda männen anlände till Lyckes hus.

Handelsmannen stannade utanför förstugudörren och blickade upp till himlen, hvars hvalf var öfvertäckt af tunga, svarta och snödigra moln.

“Det blir svårt väder.”

“Helgonen skola beskydda mig”, genmälde väpnaren.

“Derom vilja vi så visst bedja den gode Guden.”

De skulle just inträda uti förstugan, då ett kväfdt nödrop från husets inre nådde deras öron och försatte dem i den lifligaste oro. Båda hade igenkänt Katarinas röst.

“Min Gud!” utbrast köpmannen. “Någon olycka är på färde. Hvad skola vi taga oss till?”

“Hvilken olycka frukten I väl?” genmälde väpnaren, mindre för att erhålla ett svar, än för att lugna den af sinnesrörelse nästan förlamade köpmannen.

“Jag tyckte mig höra min dotters röst, hvilken upphäfd ett jemmerrop. Min Gud!... om den der riddaren skulle...”

“Ah!” sade Gudmar, “är en riddare med i spelet, då börjar jag förstå saken och begripa eder oro, ehuru jag icke vet, hvilken riddare I menen. Huru många utgångar har huset?”

“Två!”

“Hvar är den andra?”

“Bortom gathörnet.”

Olof Lyckes hus var, såsom läsaren inser, ett hörnhus.

“Nåväl, vi vilja då besätta hvardera en dörr, eller ännu bättre, vi tränga in genom olika dörrar låsa dörrarna i dubbelt lås och söka att sammanträffa på det ställe inom huset, hvarest Katarina finnes. Äro vi ense härom?”

“Ja, vid Sankt Erik!”

“Godt! Tagen då I denna dörr på eder lott, så vill jag taga den andra. Nu raskt till verket!”

Utan att stanna, för att öfvertyga sig om, huruvida köpmannen gick in eller icke, ilade Gudmar bort till gathörnet och ned i grändén. Här hade han icke stor svårighet att finna husets andra utgång — en hög och smal dörr med en liten trappa nedanför.

Då den djerfve unge mannen hade hunnit fram

till denna plats, stannade han ett ögonblick för att lyssna. Då intet buller trängde till hans öra från husets inre, trädde han dristigt in genom dörren, hvars lås gaf vika för en tryckning af hans starka hand.

Obekant som han var med ställningar och förhållanden i denna, aldrig af honom förut beträdda del af huset, måste han i det rådande mörkret gå mycket försigtigt framåt, för att icke råka i fara att hufvudstupa falla nedför en trappa eller stöta hufvudet mot en vägg. Emellertid trängde han oupphörligt framåt och han hade redan tillryggalagt åtminstone tjugo steg i den mörka gången, då ett plötsligt ljud, kommande, såsom han tyckte, från husets öfra våning, hejdade hans steg.

Tunga steg mot det ofvanför hans hufvud belägna golfvet jemte klingandet af sporrar tillkännagåfvo, att någon nalkades.

Strax derefter öppnades en dörr i öfra våningen. Ett ljussken utträngde, hvilket letade sig väg utför en trappa, som derigenom blef synlig för väpnaren.

Jemte denna trappa, som ledde från öfra våningen ned i den våning, der Gudmar befann sig, såg denne vid den hastiga ljusglimt, som uppstod, innan dörren ånyo stängdes, äfven någonting annat, hvilket var af minst lika stort intresse. Vid foten af trappan såg han den dunkla gestalten af en väpnad man, som tycktes vänta på någon. Den unge väpnaren insåg äfven, att denne man, i hvars hand ett svärd blixtrade, hade märkt hans eget inträde i gången och troligen endast väntade, att

han skulle uppnå trappans nedersta steg, för att då nedhugga honom.

Gudmar tackade med stor hast helgonen, som genom dörrens öppnande för ljusskenet hade varnat honom för denna fara. Derefter fattade han ett hastigt beslut.

Under det ögonblick, som ljusskenet räckte, hade han lagt så noga märke till det ställe, der fienden stod, att han trodde sig kunna träffa det äfven nu, sedan hela gången hvilade i det mest ogenomträngliga mörker.

Först smög han sig nu tyst framåt några steg, med oro lyssnande till de tunga fotstegen der ofvan, hvilka allt mera nalkades trappan. Vår väpnares mening var att befria sig från den vid trappans nedersta steg stående mannen, innan den andre kunde hinna ned till hans hjälp.

När han därför hade tyst och försigtigt nalkats den plats, der han visste att fienden stod, och han redan ansåg sig vara på endast fem eller sex stegs afstånd från denne, rusade han plötsligt fram och måttade med sitt svärd ett hugg mot det ställe, der hans bitande vapen enligt de beräkningar, han anställt, borde drabba fienden.

Hans beräkningar bedrogo honom icke.

Svärdet föll mot något föremål. En rossling liksom af en sårad i hans dödsstund, hördes. Derefter förnam väpnaren ett buller såsom af en tung, fallande kropp.

De tunga stegen ofvanpå nådde i detta ögonblick trappans högst belägna steg och började nalkas nedför denna.

Just då den sig närmande personen, hvars steg voro långsamma och tröga, liksom när man bär en tung börda, befann sig ungefär på trappans midt, öppnades ånyo dörren deruppe och samma ljussken trängde äfven denna gång ned genom trappöppningen.

Väpnaren såg vid denna hastiga blyxt af ljus en man i riddaredrägt, hvilken steg nedför trappan och i sina armar bar en, som det tycktes, afsvimmad qvinna.

Att denna qvinna var Katarina, köpmannens dotter, derom kunde Gudmar så mycket mindre hysa något tvifvel, som han igenkände hennes långa, fagra lockar.

Åter var allt insvept i mörker.

När riddaren, hvilken icke var någon annan än Carl, sonen af "Svana lilla", hade hunnit ned i gången, kallade han på den af Gudmar dödade svennen, sägande:

"Är du här, Ibjörn?"

Raskt inseende, hvilken fördel han kunde hemta af att utgifva sig för denne Ibjörn, svarade Gudmar:

"Ja, herr riddare!"

"Nåväl, nu äro vi färdiga. Kom nu! Du har icke sett någon eller blifvit störd?"

"Nej, icke ens en rätta har stört mig."

"Ypperligt! Om en timma äro vi till sjös och då skall den lille Visbyköpmannen förgäfves söka återvinna sin fagra dotter."

"I hafven således haft lycka?"

"Vid helgonen alla! Katarina hvilar nu här i mina armar."

"I ären alltid lycklig, herr riddare!" hviskade väpnaren, men i mörkret knöto sig hans fingrar med sådant raseri kring svärdfästet, att blodet började sippra fram under hans naglar.

Dock kufvade han ännu sin lust att tillintetgöra riddarens triumf.

Såsom en ödmjuk sven följde han tyst efter riddaren, hvilken med snabba steg närmade sig utgångsdörren.

Denna var stängd.

"Öppna den, ditt nöt!" röt riddaren otåligt.

Gudmar ilade fram och låtsade försöka att fråndraga riglarna. I sjelfva verket var han dock föga angelägen om att lyckas i detta förehafvande.

Riddaren blef ännu mera otålig.

"Vid alla helgon och martyrer!" utbröt han.

"Om du icke på ögonblicket spränger upp dörren, så..."

"Herr riddare, jag begriper icke dessa fördömda riglar och låsinrättningar."

"Ha! Om jag icke hade denna dyrbara börda, skulle jag sjelf..."

Detta var just hvad Gudmar väntat.

"Låten mig taga henne i mina armar, medan I öppnen, herr riddare", sade han.

"Nå, må ske då! Det gifves ingen annan utväg, men jag vill icke kallas en ärlig riddare, om jag icke, så snart vi komma ombord, låter gifva dig en grundlig bastonad för din oskicklighet."

Detta löfte rörde emellertid Gudmar blott helt litet, ty det var naturligtvis icke hans mening att gå ombord med riddaren. Ett ögonblick senare hvilade Katarina i hans armar och medan nu

riddar Carl handterade lås och riglar, hvilket skedde under många eder och förbannelser, passade väpnaren på tillfället att hviska i Katarinas öra:

“Var lugn, Katarina, det är jag, din Gudmar.”

En häftig rörelse, liksom af öfverraskning, hvilken skakade ungmöns hela kropp, bevisade Gudmar, att hans hviskning icke hade förklingat ohörd.

“Tror du dig om att kunna stå på dina fötter?”

En sagta hviskning, hvilken Gudmar uttydde såsom ett “ja!”, gick öfver hennes läppar.

Nu släppte han henne ned på golvet.

I samma ögonblick öppnade riddaren dörren. Väpnaren drog sitt goda svärd.

“Nå, Ibjörn”, sade riddaren, “du ser, att mig lyckades det att öppna?... Efter du ändå har ungmön i dina armar, så bär henne ned på gatan. Jag har nästan blifvit uttröttad af bördan.”

“Godt, herre!” genmälde Gudmar. “Gån I förut!”

Riddaren gjorde så. För hvarje steg, han tog på trappstenarne, klingade hans guldsporrar och slamrade hans vapenrustning. Nu var han på gatan.

Vändande sig om, yttrade han:

“Nå, Ibjörn, kommer du ej?”

“Genast, herr riddare!” svarade Gudmar, framträdande i dörröppningen och gripande med ena handen ett säkert grepp i dörren, för att hastigt kunna, om så behöfdes, stänga den, yttrade han:

“Farväl, herr riddare! Jag beklagar, att jag icke känner ert namn, en okunnighet, som hindrar mig att uppsöka eder vid ett annat och mera

lämpligt tillfälle. Emellertid öfverlemnar jag åt slumpen att, om den behagar, föra oss tillsammans i framtiden. Nu vill jag blott säga er, att Katarina Lycke icke denna gång kommer att resa till Danmark...“

Med ett vilddjurs rytande störtade den på sitt rof bedragne qvinnoröfvaren uppför trappan, men Gudmar stängde hastigt igen dörren och sköt med lugn riglarna för.

Förgäfvets stormade riddar Carl mot dörren. Den trotsade alla hans ansträngningar.

Gudmar förde emellertid Katarina tillbaka uppför trappan. Här mötte de Olof Lycke, som åtföljd af sin husfru och tjänarne hade vandrat genom hela huset, sökande efter Katarina.

Deruppe rådde jubel och glädje och der lade en lycklig fader sin dotters hand i en viss ung väpnares, hvilken lofvade vid alla helgon att älska henne och vara henne huld och trogen i alla sina lifsdagar.

Men dernere på gatan stod en lång stund en riddare och blickade med raseri i hjertat upp till fönstren.

“Död och afgrund!“ utbrast han. “Det är för sent... för sent! Jag måste skynda härifrån. Men... jag skall återkomma.“

ADERTONDE KAPITLET.

Huru väpnaren fann, att det var svårare att komma ut ur Visby än in i denna stad.

Klockan var ännu icke tio på aftonen, då Gudmar väpnare lemnade sin bostad i Erik Slagtares hus, för att begifva sig ned till hamnen, der han skulle gå ombord i Stig Fiskares båt, som skulle föra honom ut till den utanför hamninloppet förlagda skutan.

Vi veta, att den med godt förstånd begåfvade unge mannen hade uppgjort en plan att förhindra framgången af Filip Knutssons försök att bemäktiga sig kronan. Hvilken denna plan var, det få vi i det följande snart veta. Derför kunna vi här åtnöja oss med att säga, att det för Gudmar, om hans plan skulle lyckas, var en nödvändighet att före Filip Knutsson hinna till Sverige.

Nere vid hamnen rådde det djupaste mörker, hvilket icke ens mildrades af ljussken från något fönster.

“Det blifver mig ingen lätt sak“, tänkte han, “att i detta egyptiska dunkel finna Stig Fiskares båt och mannen, som skall afhemta mig.“

Svårigheten hindrade honom likväl icke från att djerft och med raska steg närma sig kajen.

Plötsligt stannade han. Ljudet af en sjömanssång nådde hans öra.

“Der har jag min man“, tänkte han. “Stig

Fiskares folk höra i sanning icke till det slags menniskor, som kallas enfaldiga. Denne begriper åtminstone, att han i detta mörker måste gifva mig något tecken, om jag skall kunna finna honom.“

Sången fortfor och naturligtvis skyndade Gudmar att ställa sina steg i den riktning, hvarest sångaren befann sig.

Knappt hade han dock gått tre eller fyra steg, förrän han ånyo fann sig föranlåten att stanna.

Hans öra uppfångade nämligen ljudet af ännu en sjömanssång, men den unge sångkonstnären befann sig på ett ställe, som till läget var rakt motsatt det, der den förre var. Båda täflade emellertid om hvilkendera som kunde med den skrofligaste rösten sjunga på det minst konstmessiga sätt. Ingendera tystnade.

Gudmar befann sig i bryderi. Hvilkendera sångaren var den, som väntade på honom?

För att icke förlora tiden genom fruktlös öfverläggning, beslöt han att först besöka den, hvars sång först hade väckt hans uppmärksamhet, och att, endast om denne icke var den rätte, besöka äfven den andre.

Han satte sig nu åter i rörelse, men knappt hade han hunnit gå tio fot från den plats, der han nyss stannade, förrän han till sin utomordentliga förvåning hörde en tredje sjömanssång från en plats, som var belägen midt emellan de båda andra sångarnes, blanda sig i konserten.

Från tre olika punkter af hamnen höjdes således sånger, hvilka alla tre tycktes vara ämnade att utgöra signaler.

“Nå“, sade väpnaren till sig' sjelf, “det gör ingenting. Enda olägenheten är, att jag nu får möjligen tre ställen att besöka i stället för två.“

Påskyndande sin gång, anlände han snart till den förste sångaren, hvilken upphörde med sin sjömansvisa, när väpnaren nalkades honom.

Han satt i en båt, som vaggades upp och ned af dyningen. Det var med stor möda Gudmar förmådde särskilja hans gestalt från den mörka vattenytan.

Ihågkommande den aftalade signalen, trädde Gudmar fram och yttrade:

“Birger!“

En rå och skroflig stämman, hvilken troligen under ett hårdt och sträfsamt lif på hafvet hade tappat all mjukhet, svarade genast:

“Det duger icke. Vinden blåser icke här från det hållet.“

“Nåväl, förlåt min nyfikenhet!“

“Ärlig fråga är fri som fogeln i luften.“

Gudmar aflägsnade sig i ändamål att besöka den andre sångaren, och den förste började ånyo sin för en stund afbrutna visa, hvars på all poesi blottade ord ljödo mindre prosaiskt uti nattens mörker.

Väpnarens korta samtal med sjömannen hade emellertid icke aflupit så helt och hållet utan vittnen, som man skulle varit benägen att föreställa sig. Gudmar fick erfara det.

Han hade blott aflägsnat sig några få alnar från sjömannen, då en mörk och i kappan väl insvept gestalt sällade sig till honom och började under tystnad vandra vid hans sida längs efter

kajen. Af sporrarnes klingande trodde Gudmar sig kunna sluta till, att denna mystiska skepnad var en riddare.

Till en början visste vår unge väpnare icke hvad han skulle tänka om ett så besynnerligt beteende, men slutligen, när den hemlighetsfulle fortfor med sitt skämt under ihärdig tystnad, förlorade han tålmodet, stannade helt tvärt och frågade med så barsk och myndig stämma, som det stod i hans förmåga att frambringa:

“Hvem ären I?”

“Jag är“, svarade en icke mindre myndig röst, “jag är en riddare. Namnet gör ingenting till saken.“

Gudmar hade igenkänt rösten.

“Ah!“ sade han. “Det är den ädle riddaren Filip Knutsson.“

“Nåväl, så är det verkligen. Hvarthän ärnen I eder? Jag förstår, att I ärnen gå till sjös.“

“Jag? Hvaraf kunnen I tro det?”

“Min käre väpnare, gör inga onödiga undanflykter! Jag hörde edert samtal med sjömannen, och jag skulle redan derborta hafva talat till eder, om jag hade önskat inviga honom i vårt samspråk. För att undvika detta, följde jag eder. Ännu en gång spörjer jag eder till med godo, hvarthän ärnen I eder?”

“Mig synes“, svarade väpnaren förargad, “mig synes det som om I sporden mera än I kunnen hafva anspråk på att få besvaradt.“

“Akten eder! Jag är icke att leka med.“

“Det är icke jag heller, herr riddare.“

“Ämnen I eder till Sverige, för att till någon person der framföra underrättelsen om Låspes död?”

“Jag vill å min sida ställa en fråga till eder, herr riddare Filip Knutsson. Hvad gören I härnere vid hamnen i denna sena timma? Kanske ärnen I eder ock till Sverige, för att sätta eder på den lediga tronen?”

“Ah! väpnare, I spelen ett högt spel, om I umgås med planer att motverka mig.”

“Och I, herr riddare, spelen ett ännu högre spel, om I gören något försök att korsa mina planer.”

“Unge narr!”

“Kung utan tron, utan krona och spira!”

“I kommen icke att lemna Visby denna natt, herr väpnare. Jag förbjuder eder det.”

“Och jag förbjuder eder att blanda eder i mina angelägenheter, hvilka icke vidkomma eder.”

“Stanna eller . . . slås med mig på lif och död.”

“Gerna”, svarade väpnaren sorglöst, “när som helst I viljen.”

Två svärd flögo samtidigt från sina platser och svingades i mörkret. Första huggen, som föllo, skedde så samtidigt, att svärdens möttes på halfva vägen och vid sammanstötningen spreda en myriad af gnistor omkring sig. Derefter föllo hugg på hugg. I mörkret träffade de dock icke något annat än motståndarnes stålrustningar, mot hvilka svärds-eggen intet kunde uträtta.

Emellertid fortforo de tre sjömännen att hvar på sin plats föredraga sina enformiga visor. Bullret

af striden tycktes icke tilldraga sig det allra minsta af deras uppmärksamhet.

En annan person, hvilken kom från en af de till hamnen stötande gatorna, tycktes emellertid hysa mera intresse för vapenlek, ty han kom, väg-ledd af bullret, med stora steg gående rakt fram till stridsplatsen.

Snart var han der, men de stridande märkte honom icke, ty de voro alltför ifrigt sysselsatta med sin kämpalek, för att lyssna till andra ljud än svärdens brakande, när de drabbade samman eller när huggen föllo mot rustningarna.

I stället för att stanna såsom overksam åhö-rare af striden — i detta mörker kunde han icke kallas åskådare — närmade han sig de stridande, och några otydliga ord, hvilka under stridens hetta undföllu väpnaren, gäfvö honom anledning till att med stark och väldig röst — en röst, som icke kunde tillhöra någon annan menskelig varelse än jätten Erik Slagtare — utropa:

“Ah, är det verkligen du, väpnare Gudmar? Jag tycker mig igenkänna din röst.“ Såsom Ka-tarinas gudfader ansåg Erik sig kunna tilltala väp-naren med det förtroliga 'du'.

Så snart Erik Slagtares stämman började dåna, upphörde striden och svärdens fingo hvila.

“Ja, Erik“, svarade väpnaren, “det är verk-ligen jag.“

“Nå, min unge vän, lät icke min närvaro hindra dig att förpassa den der gynnaren till en annan stjärna. Tvärtom, min vän! Om du icke miss-tycker, vill jag till och med hjälpa dig en smula.“

Borgaren framtog nu ur barmen, der den varit

dold under kappans veck, en liten lykta, hvori ljus brann.

“Nåväl, fortsätten nu, mina herrar!”

“Bah!” utropade väpnaren, hvilken fick en lycklig ingifvelse. “Den här riddaren vill öfverträda den befallning, som Visby stads höga råd i dag utfärdat, nämligen att ingen får lemna hamnen och aflägsna sig från ön. Jag har här kämpat i lagens namn, för att hindra slik öfverträdelse.”

“Men jag trodde att du sjelf...”

“Vi tala nu icke om mig, utan om denne ädle herre, hvilken jag ser nu hafva lust att åter gripa till sitt svärd...”

“Ah! den saken skola vi snart afhjelpa...”, svarade Erik, i det han närmade sig riddaren. Inom ett ögonblick hade den jättestarke borgaren ryckt svärdet ur riddarens hand, hvilket skedde med samma lätthet, som om den ståtliga Filip Knutsson blott hade varit ett barn och svärdet en leksak.

“Huru dristen I eder till slikt våld...”, stammade riddaren, hvilken i detta ögonblick säkert var lika förfärad öfver mannens ådagalagda styrka, som vredgad öfver den våldsgerning, för hvilken han varit föremål.

“Jag vågar allt hvad mig lyster”, svarade Erik. “Seså, Gudmar, nu skall han icke störa vårt samtal. Du sade, att denne man icke bör få lemna ön.”

“Han bör få njuta af gästfriheten här ännu fjorton dagar.”

“Hvarför...?”

“För det, att han velat öfverträda det välvisa rådets bud.”

“Ah! Jag börjar äntligen förstå din mening. Godt! Jag tager honom på rådets vägnar i fängsligt förvar och som jag under de närmaste fjorton dagarne genom mitt yrkes många göromål är förhindrad att föra honom inför rådet, der han skall få sin dom, så är jag nödsakad att under dessa fjorton dagar förvara honom i mitt hus.”

“Detta är just hvad jag önskar.”

“Nåväl, lycklig resa då, Gudmar! Glöm icke bort min guddotter, min Katarina. Det skulle bleka hennes kind och göra hennes ögon röda, ty hon älskar dig mycket, min son.”

“Var lugn, Erik! Jag bär hennes bild med mig, hvarthän jag går. Jag har den i mitt hjerta. Tro mig, med vårvindarna är jag i Visby igen.”

“Må alla helgon välsigna dig!”

Utan att bevärdiga riddar Filip med en enda blick, aflägsnade väpnaren sig, glad i hågen emedan han lyckats förebygga, att denne kronpretendent under den närmaste tiden skulle kunna landstiga i Sverige.

Med raska, spänstiga steg hastade han till den andre i ordningen bland de gnolande och vissjungande Neptunisönerna. Bakom sig hörde han ett häftigt buller, men han behöfde icke stanna eller vända sig om, för att begripa dess orsak. Det var Erik Slagtare, som försäkrade sig om sin fånge, och Gudmar var så fullkomligt öfvertygad om fruktlosheten af hvarje Filip Knutssons försök att undkomma den jättestarke borgaren, att han icke ens

vände hufvudet tillbaka, för att utforska stridens resultat.

Hos den andre sjömannen gick det vår väpnare icke bättre än hos den förste. Då väpnaren gaf sin lösen, svarade den vissjungande hedersmannen:

“I ären icke min man, ej heller jag eder.”

Derefter började den ohöflige karlen ånyo sjunga:

Lustigt är sjömannens lif,
Med döden, så girig, ett kif
Hela året.

Gudmar, som med skäl tyckte att denna poesi icke hade något värde, skyndade derifrån, tillslutande med händerna båda sina öron. Melodien var, sanningen att säga, ännu förfärligare än texten.

Snart nalkades vår väpnare den tredje sångaren, hvilken, just då Gudmar stannade hos honom, sjöng följande strof:

Allt öfver haf och bölja,
I stilla lugn och i rytande storm,
Är det mig kärt att följa
Min snabba köl hela jordene om.

Ända till öfvermåttnad uttråkad af de många visor, som han denna afton hört med öron, hvilka icke voro alltför mycket härdade, utropade vår väpnare:

“Hör då upp en gång med edert skråll!”

“Den, som icke vill höra, må tillsluta öronen.”

“Birger!”

“Sankt Erik!”

“Vi förstå hvarandra.”

“Jag tror det.”

“Hvem har sändt eder?”

“Stig Fiskare. Hvem ären I?”

“Väpnaren Gudmar.”

“Då är allt i sin ordning. Stigen ned i båten?”

Gudmar hoppade raskt ned till sjömannen och satte sig i hans farkost på akterdäcket.

Knappt hade han gjort detta, förrän ett stort sällskap af människor under lifligt samspråk närmade sig.

Nyfiken att få veta, hvilka de voro, sade Gudmar:

“Stäm upp en visa, min vän, och låtom oss vänta!”

Sjömannen var icke sen att efterkomma tillsägelsen. Ur hans skrofliga hals flödade i fulla, om också icke synnerligen klara, toner följande strofer:

I Visby stad mår en sjöman godt,

Vid min ära.

Der finner han jungfrur, som aldrig ha brådt,

Vill jag svära.

Der ser man krogar i hvarje hörn,

Vid min ära,

Och lustiga sällar, men aldrig nå'n björn,

Vill jag svära.

Och skall jag säga min mening sann,

Vid min ära,

Så borde hvart helgon . . .

Hit hade sjömannen kommit i sin konstlösa sång, då det bullrande sällskapet, lockadt af tonerna, befann sig på kajen ofvanför båten och en barsk röst afbröt visan om Visby stads härligheter genom följande ord:

“Tig och lyssna!”

Sjömannen teg med sin sång och svarade:

“Gerna! Hvad hafven I att säga?”

“Min lösen är: 'lif och blod!' Ären I nöjd dermed?”

“Nej, herre!”

Gudmar hade utan svårighet igenkänt den barska rösten. Mannen, som egde den, var Svante polk Knutsson.

Just då riddaren, åtföljd af sitt folk, skulle aflägsna sig, hördes en ljuf, qvinlig stämman säga:

“Fader, kunna vi icke uppskjuta den färden till i morgon?”

“Nej!” var riddarens korta och stränga svar.

Gudmar igenkände äfven den ljufva stämman. Den tillhörde Ingrid, den stränge riddarens dotter.

“Ah”, mumlade väpnaren, “den stränge herren fullbordar nu sin hotelse att föra stolts Ingrid i kloster. Nå väl, det var en lyckå, att jag ock lemna staden. Jag skall icke lemna dem ur sigte, när vi i morgon komma ut på hafvet. Ro nu på, sjöman!”

Denne upplyftade sina åror, för att fullgöra väpnarens bud, då denne märkte, att två personer nalkades hamnen från samma håll, hvarest han först hade upptäckt Svante polk Knutsson och hans följe. Vid denna uppenbarelse af ännu flera personer, som vid denna timma hade ärende till ham-

nen, gaf väpnaren sin lydige sjöman ett tecken att åter draga in årorna.

“Sjung ännu en stump! Det roar mig att erfara, hvem det är, som väntas af den tredje båten och den tredje vissångaren.”

“Gerna!” svarade sjögasten muntert. Snart framtröllade han ur sin strupe följande härliga sång:

Gå på, gå på!
Lifvet, det är så kort.
Döden kommer så fort.
Gå på, gå på!

“Halloh!” ljöd nu en röst alldeles invid den plats, der båten låg, vaggad af vågsvallet.

“Hvem der?” sporde sjömannen.

“Sankt Laurentius!”

“Han finnes icke här, honom fån I söka annorstädes och om I icke finnen honom på jorden, så är han i himmelen och om han icke heller är der, så är han utan tvifvel till finnandes... hm! I veten nog hvad stället heter.”

“Spar din qvickhet, sjöman, till dess den bättre behöfves.”

“Och I kunnen spara edra häftiga ord, till dess I träffen Sankt Laurentius.”

Utan att bevärdiga sjömannen med ännu ett svar aflägsnade den sökande sig från platsen.

Gudmar, som lyssnade till stegen, urskilde ljudet af två gående personer.

“Jag vill våga tio mot ett”, mumlade han, “att den person, som nyss talade, icke var någon

annan än den riddare, hvars stig jag två gånger har korsat — den aftonen, då han, döljande sig i en munkkåpa, försökte att bortröfva Katarina under hennes gång från templet till hemmet och nu i afton i den mörka korridoren i Olof Lyckes hus. Hvem månne han vara? Och hvem var det, som åtföljde honom?"

Väpnaren sökte förgäfvos att utforska denna hemlighet.

För oss deremot, värde läsare, är det alldeles icke någon hemlighet. Vi veta, att de båda männen voro riddarne Erik och Carl, Svana lillas söner, Erik Läspes, sin egen faders mördare.

"Skall jag sjunga flera visor?" sporde sjömannen, som uppenbarligen ansåg sig ega åtminstone half konstnärstrang inom detta område.

"För alla helgons skull, nej!" utbrast Gudmar. "Ro nu ut till skeppet. Vi torde länge sedan vara väntade der."

NITTONDE KAPITLET.

Väpnarens mål.

Hvilket var målet för Gudmars färd?

Läsarens naturliga önskan att erhålla visshet i detta afseende äro vi nu i tillfälle att ställa tillfreds och inbjuda därför hvar och en, som läser dessa rader, att med oss en afton några få dagar

efter Gudmars affärd från Gotland inträda i den stora gästabadssalen på Gröneborg.

Två män suto i hvar sin länstol framför den i eldstaden sprakande brasan, medan vaxljus till ett icke ringa antal lyste på bordet och äfven här och der på väggarna, vittnande om egarens rikedom.

De båda männen voro Ivar Blå, egaren till Gröneborg, och hans frände Johan Carlsson Blå till Fanö*).

Rummet, hvori de tagit plats, var inredt efter den tidens enkla, men gedigna smak. Det var efter nutidens begrepp lågt till tak och de temligen groft tillyxade takbjelkarna af ek tycktes nästan hvilat på en människas hufvud, som stod upprätt under dem. På de med broderadt kläde betäckta väggarna syntes inga andra prydnader än de vapensköldar, som här och der voro upphängda och hvilka tjenade borgens egare till en ständig påminnelse om alla de frejdade ätter, som genom giftermål voro med hans egen befryndade. En väggfast bänk, ett par väldiga skåp, ett bord af ek och några länstolar af samma oförgängliga träslag — se der rummets hela möblering.

De båda riddarne voro inbegripna i ett allvarsamt samtal om rikets angelägenheter, hvarvid visserligen äfven deras egna och släktens affärer kommo till tals.

“Ve mig“, utropade Johan Carlsson, “det synes mig verkligen som om Birger Jarl kunde hafva

*) Denne Johan Carlsson Blå blef riksråd år 1270 och var en på sin tid mycket framstående man.

viktigare ting att beställa än att en hel evighet ligga derborta i Tavastland och slås med de arma hedningarna.“

“Det är för trons och den heliga kyrkans skull, min frände.“

“Det vill jag icke förneka, men om Erik Läspe skulle samlas till sina fäder, och jag har en aning om att det icke töfvar länge till den tiden, så vore hans närvaro här af nöden, om vi icke vilja se riket såsom ett byte, hvilket lystna och rofgiriga sällar under sken af lag och rätt sönderslita.“

“Medan jarlen är borta, vilja vi handla i hans ställe“, svarade Ivar. “Vi äro ju öfverens om att kora Birgers son Valdemar till konung?“

“Ja väl, men dock skulle jarlens egen närvaro vara oss nyttig.“

“Kanske, men törhända icke. Jag fruktar, att om jarlen är hemma i landet, när kung Erik skiljes hädan, skall han af ingenting låta sig afhållas från att sätta kronan på sitt eget hufvud, och, såsom jag redan förut har sagt dig, tror jag, att just derigenom skulle den tvedrägt och de riksolyckor uppkomma, hvilka vi helst vilja undvika.“

“Nå, kanske har du rätt.“

“Helt visst, för så vidt ett menniskoöga kan . . . .
Hvad är det om, min vän?“

De sista orden talade Ivar till en ung man, som nästan ljudlöst hade trätt in i rummet.

“En främmande väpnare önskar samtala med eder, stränge herr riddare.“

“En väpnare? Sänd honom hit upp.“

Svennen gick, och innan de båda riddarne hade

hunnit sluta sitt samtal om hvem den främmande väpnaren möjligen kunde vara, infördes denne af svennen.

“Hvad?” utropade riddar Ivar vid åsynen af den inträdande väpnaren. “Är det icke Gudmar Edmundsson?”

“Jo, så är det verkligen“, genmålde vår unge väpnare, i det han dristigt trädde fram i rummet och helsade de båda riddarne, hvilka med synbara tecken till aktning och förtroende besvarade Gudmars vördnadsbetygelser.

“I kommen dock väl icke från Gotland?” sporde Ivar Blå, sedan han nödgat väpnaren att taga plats i den länstol, som svennen på en vink af riddaren framsatte vid eldstaden.

“Jo, ädle riddare, jag kommer från Gotland.“

“Och huru mår vår ädle vän och frände, Folke Algotsson?”

“Han befinner sig väl. Åtminstone var han frisk och sund, då jag lemnade ön. Mitt ärende till eder, stränge herr Ivar, är också icke om honom.“

“Hvad?” ropade Ivar Blå, uppspringande. “Skulle...nej, det är icke möjligt, att det kunnat ske så snart...”

“Icke vet jag, hvarpå I syften, riddare, men det oaktadt hafven I rätt, när I sägen att det, hvarom mitt budskap handlar, skett alltför snart.“

“Nåväl väpnare, konungen...?”

“Är död.“

“Genom sin sjukdom?”

“Nej, han har blifvit mördad. Det skedde den 2 februari på landsvägen strax utanför Visby.“

“Och hvem är gerningsmannen? Stackars kung Erik!”

“Gerningsmannen var ännu okänd, då jag reste.”

“Stor tack bör Folke Algotsson hafva, som sändt eder hit.”

Som vi veta ämnade Gudmar försöka att förtjena sig riddarspörrarna, och han ansåg sig därför icke behöfva låta riddar Folke åtnjuta hedern af ett förslag, som uteslutande var hans eget verk.

“Riddar Folke kände icke mitt ärende. Det är på egen hand, jag fattat och utfört planen att skyndsamt underrätta eder, ädle riddare, om det som timat, på det att I, som ären en fosterlandsälskande man, må kunna skaffa oss en konung, innan lycksökarne hinna infinna sig till täflan om tronen.”

“Ah, käre väpnare, I ären sannerligen klokare än mången riddare. Nå, sägen mig då, hvem I viljen, att jag skall göra till konung.”

“Mig synes“, svarade Gudmar raskt, “att ingen kan vara närmare till tronen än någon af den mäktige Birger Jarls söner.”

“Om den meningen ären I ingalunda ensam. Emellertid är det en stor fördel, att vi så tidigt erhållit budskap om konung Eriks frånfälle och vi äro därför stor tack skyldige eder, väpnar Gudmar. Nu gäller det att förekomma alla dem, som möjligen kunna hafva anspråk att söka göra gällande. Mig undrar, hvar Filip Knutsson nu finnes. Han synes mig vara den farligaste af dem alla.”

“Derom kan jag upplysa“, svarade Gudmar. “Den ädle riddaren Filip Knutsson lät jag, ett ögon-

blick förr än jag lemnade Visby, sätta i fängsligt förvar, ur hvilket han, derom är jag viss, icke slipper på fjorton dagar.“

“Filip Knutsson i fängelse! . . . Men hvarför . . . ?“

“Derför, herr riddare“, svarade väpnaren leende, “att han ville trotsa det bud, som Visby stads högvisa råd med borgmästaren i spetsen utfärdat och som innehöll, att ingen, eho det vara månede, finge lemna ön, förrän man lyckats taga fast konungens mördare. När jag om aftonen af den dag, då mordet skedde, kom i mörkret ned till hamnen, för att gå ombord, så mötte mig den stränge riddaren Filip Knutsson. Han sade sig förstå, att jag ämnade ila till Sverige med underrättelsen om Eriks död, men förbjöd mig detta, först med ord och sedan genom att svänga sitt svärd framför ögonen på mig. Som jag emellertid misstänkte, att riddaren sjelf ämnade ila hem till Sverige, så lät jag gripa honom . . .“

“Vänta, herr väpnare“, utropade Ivar Blå, skrattande, “denna historia förtjenar att både omtalas och höras med stor noggrannhet. I måsten förtälja oss det rätt omständligt.“

Väpnaren var naturligtvis icke sen att för de båda uppmärksamt lyssnande riddarne förtälja allt hvad som tilldragit sig under den natt, då han lyckades, trots rådets förbud, lemna Visby. När han slutade sin berättelse, sade Ivar Blå:

“Således hafva utom eder endast herr Svante-polk Knutsson och två okända riddare lemnat Visby?“

“Ja, men de båda okända seglade söderut, sannolikt till Danmark, ty min skeppare sade sig

igenkänna skutan deras, såsom tillhörande en sjöman från Köpenhamn.“

“Godt! Och herr Svantepolk tillhör vårt parti. Vi äro således herrar på täppan. Om ett par dagar börjar distingsmarknaden i Upsala. Då vilja vi hålla konungaval. I morgon far jag till Bjälbo och hemtar Valdemar samt drager med honom till Upsala.“

Ännu sutto de båda riddarne och väpnaren en stund qvar i salen, samspråkande om de tin g som stundade.

När de åtskildes för att söka hvila, yttrade Gudmar:

“Jag har en bön till eder, stränge herr Ivar.“

“I viljen väl hafva mitt förord hos den unge konungen till erhållande af riddareslaget på hans kröningsdag. Nå, det hafven I ärligt förtjenat och jag skall icke glömma eder.“

Sådant tal fröjdade naturligtvis väpnaren mycket och han svarade:

“Om I akten mig värdig en slik ära...“

“Värdig? Min unge vän, I hafven kloket nog att kunna duga till jarl och tapperhet tillräckligt för att göra ert namn odödligt. Behöfvas väl flera bevis på eder värdighet att erhålla riddaresporrarna?“

“Edra loford, herr riddare, göra mitt hjerta godt och jag är eder af hjertat tacksam för allt hvad I kunnen vilja göra för mig... Nu gäller det emellertid en bön om helt andra ting.“

“Tala utan fruktan!“

“Jag behöfver en säker budbärare, hvilken

edan i natt afreser till Visby, för att lemna ett bref i riddar Folke Algotssons händer.“

“Nåväl, jag skall skicka upp till eder på edert sofrum en man af det slag, som I behöfven.“

Fem minuter senare satt Gudmar vid ett bord i den kammare, der han skulle hvila öfver natten, och skref till riddar Folke ett så lydande bref:

“Ädle riddare! Herr Svantepolk Knutsson med sin dotter och ett lysande följe afseglade från Visby på samma gång som jag, ehuru på olika skepp. Jag följde dem, först på sjön och sedan till lands. Jungfrun är i Wreta kloster. Mig skolen I träffa i klostrets närhet. Förliten eder på eder trogne väpnare

Gudmar Edmundsson.“

Den af herr Ivar utvalde budbäraren kom, mottog brefvet och några muntliga befallningar och lofvade att väl utföra sitt uppdrag. Han gick. Snart hörde Gudmar hofslagen af en från gården bortilande häst.

Då lade den unge väpnaren sig och, trött som han var af resans besvärligheter och flera dygns sömnlöshet, inslumrade han snart och sof till långt fram på morgonen.

TJUGONDE KAPITLET.

Ett konungaval för öfver sexhundra
år sedan.

Nu för tiden då vi äro vanda att erfara, huru man knappt hunnit ropa: "konungen är död!" förrän man genast är tillreds att jubla: "lefve konungen!" — nu i vår mera lagstadgade tid äro en tronledighet och ett regentombyte i ett civiliseradt land en tilldragelse, hvilken försiggår i allsköns lugn och knappt väcker någon uppmärksamhet.

År 1250 var det icke så.

Då fans hvarken någon successionsordning eller några i lag föreskrifna former för konungaval. Först år 1296, då Uplandslagen blef af konung Birger stadfästad, inrymdes bland dess föreskrifter en, som handlade om, huru det skulle tillgå, när "land tarfvade konung välja". Emellertid fans redan år 1250 en urgammal sed, hvilken plögade följas, och det var just denna sedvänja, som i den fyratiosex år senare stadfästade Uplandslagen erhöll anseende och giltighet såsom lag för hela Sveriges rike.

Distingsmarknaden i Upsala var inne.

Folk från hela Upland strömmade samman. Som man vet har marknadslifvet alltid haft och har ännu för både män och qvinnor af allmogen en hemlighetsfull dragningskraft. Till och med mera än nu för tiden var detta händelsen vid tiden

för vår berättelse, då i anseende till afståndet mellan de odlade och bebygda trakterna och dåliga vägar, fränder och vänner sällan eller aldrig träffade hvarandra oftare än vid marknaden.

Derför såg man också under första veckan af februari månad en mängd odalbönder komma till staden, åtföljda af sina söner, sin hustru och sina döttrar. Mången mächtig bonde medförde äfven en eller flera trälar, som skulle sörja för familjens bekvämlighet.

Ju närmare det led framåt till den tionde, desto talrikare blefvo de män af högre stånd, hvilka anlände. Der såg man prester af högre eller lägre rang, riddare och väpnare, herrar och köpstads-män. Alla dessa voro i hemlighet sammankallade af riddar Ivar Blå, emedan denne naturligtvis ville omgifva sig med så många trogna anhängare som möjligt, då det nu gälde att till fäderneslandets gagn genomdrifva det konungaval, som enligt hans förmenande ensamt kunde betrygga lugn, frid och säkerhet i landet.

Uplands mäktige lagman, på den tiden vanligen benämmande sig *legifer Uplandorum*, när han tecknade sitt namn under handlingar af större vikt, hade på Ivar Blå's begäran utlyst ett ting för konungaval, hvilket skulle hållas den 10 februari.

Bönderna fingo först efter sin ankomst till staden hvar i sin ordning veta den stora tidenden om konungens död, om tinget och hvad der skulle förehafvas. Nu blef det ett pratande och ett öfverläggande bland de redlige odalmännen. Hvarhelst en skara bönder träffade samman, der blef det nu ett buller så förskräckligt som någonsin

på en by- eller kommunalstämma i våra dagar. Alla pratade på en och samma gång. Ingen ville vänta att uttrycka sin mening, till dess de andra hade talat. Hvar och en ansåg sin mening vara den bästa och därför ville de icke låta sig öfverröstas — alldeles som i våra dagar!

Stundom hände det väl ock, att de ärlige odalmännen, när deras mening icke vann bifall, öfvergingo till handgripligheter, och mer än en, som alltför ifrigt förfäktade sin åsigt, blef hastigt och lustigt af de öfriga i rummet närvarande förpassad ut i det fria, antingen genom dörren eller fönstret. Att blod således här och der flöt under dessa väntans dagar, det är icke underligt.

Om någon gjorde sig besvär att lyssna till de meningar, hvilka mer eller mindre högljudt uttalades vid dessa samkväm, så erhöll han en hel profkarta öfver kronpretendenterna och deras fel och förtjenster.

Här ville man ovilkorligen sätta Birger Jarl på tronen.

Der var det Filip Knutsson, som egde de varmaste sympatierna och de ifrigaste anhängarne.

På ett annat ställe ordades vidt och bredt om en viss Magnus Brok, sonson af Birger Brosa.

Gick man till ett annat ställe eller kvarstannade man en stund på något af de förra, så fick man säkert snart höra, huru röster höjdes för den s. k. junker Carl, hvars rätta namn var Carl Ulfs-son och hvilken var en son af jarlen Ulf Fasi.

Dessa här nämnda män och riddare voro ingalunda de enda, hvilkas namn nu nämndes i sammanhang med konungavalet. Det fans knappt en

enda herre af den mäktiga Folkungaätten, som icke hade sina anhängare, hvilka med ifver och emellanåt äfven med vapen (ty den frie odalmannen gick ännu oftast fullt väpnad med svärd och sköld till templet, marknaden och tinget) förfäktade hans egenskap af kandidat till den lediga kronan.

Bonden hade vid denna tid en hög tanke om sitt värde, ja, till och med en så hög föreställning derom, att den i våra dagar skulle väckt åtlöje. Han tillhörde då, såsom fri man, det högsta stånd, som erkändes i lagen, och medvetandet härom ville länge uppresas hans sinne mot de riddare och herrar, hvilka, utgångna från ett ursprungligt bondehem, småningom hade höjt sig öfver allmogen, visserligen icke genom lag, men väl genom häfd. Ett konungaval betraktade bonden därför såsom sin angelägenhet, och för den som i våra dagar iakttagit, med hvilken ifver samma bönders afkomlingar stundom kunna förfäkta sin åsigt vid ett så ringa tillfälle som t. ex. i fråga om val af kronofjerdingsman eller en ledamot i någon nämnd, han kan icke känna sig förvånad öfver att odalmännen för sexhundra år sedan på ett mycket stormande sätt beredde sig att deltaga i ett konungaval.

Men om allmogen var svårhandterlig, så var den stränge herren till Gröneborg, hvilken frivilligt åtagit sig att leda allt till en för rike och folk god utgång, fullkomligt skicklig att bedrifva denna sak.

Det var på hans föranstaltande som kallelse till tinget blef utfärdad först ett par dagar förrän det skulle hållas. Derigenom hindrades allmogen i Upland att på förhand komma öfverens om någon,

vid hvilken alla kunde fästa sig och hvilken alla kunde vid tinget gifva sina röster. Icke utan skäl beräknade Ivar Blå, att den sålunda öfverraskade allmogen skulle vid tinget vara så splittrad i partier, att de ganska lätt kunde föras, hvarthän man ville, eller i nödfall öfverröstas af hans trogna anhängare.

Vidare var det Ivar Blå, som hos lagmannen så bedrifvit saken, att tinget skulle hållas redan på åttonde dagen efter Erik Läspes död. Härigenom hindrades naturligtvis alla kronpretendenterna, af hvilka de flesta dessutom då ännu voro okunniga om hvad som tīmat i Visby, att samla sina anhängare och infinna sig vid tinget. Det var Ivars beräkning, att härigenom beröfva de olika partierna inom allmogen de ledare, utan hvilka män af allmogeklass, enligt hvad han väl visste, aldrig kunna uträtta något. När odalmännen sågo, att de män, på hvilka de tänkte låta sitt val falla, icke ens voro vid tinget närvarande, skulle de blifva rådlösa och lättare förena sig om den konung, som Ivar tänkte att föreslå.

Det var äfven af en förutseende kloket, som herren till Gröneborg icke hade invigt allmogen i sina planer, utan endast riddare, väpnare, prester och köpstadsmän, så många han kände och på hvilkas tystlåtenhet och trohet han kunde lita. Ivar Blå kände sitt folk. Han visste, att af alla sätt att behandla en rå hop är öfverraskningsmetoden den bästa och den, som lemnar största utsigten till framgång.

Han tröstade ock något på sitt personliga anseende, som var stort inom hela Sveriges rike.

Hans anseende närmade sig verkligen Birger Jarls, och det är otvifvelaktigt, att om icke Birger Jarl hade lefvat, skulle Ivar Blå längesedan hafva varit innehafvare af jarlavärdigheten och således rikets styresman. Att hans ord var af stor betydelse för all Sveriges allmoge, det visste han och han tviflade icke på att denna omständighet i förening med de mått och steg, han vidtagit, skulle bereda framgång åt hans af kärlek till Sveriges folk och land utkastade och bedrifna plan.

Den 10 februari 1250 började folket ganska tidigt att strömma samman till den öppna plats, der tinget skulle hållas. Så stort ett rum fans icke att tillgå, att hela folkskaran hade kunnat der inrymmas, och dessutom var det vanligt, att alla förhandlingar, vid hvilka en större folkmängd måste närvara, höllos under bar himmel. Till och med konungarnes kröning plögade i äldsta tid, som man vet, ske ute i fria luften.

Det var ett vimmel af menniskor, sådant som man fordom var vand att skåda vid allshärjartingen, denna hedniska institution, hvilken upphörde med hedendomen sjelf.

Sorlet af många tusende röster steg upp mot himlen, men öfver de flesta läpparne gingo ej böner, utan hårda ord och godmodigt skämt, allt efter den talandes sinnesstämning och det mått af motstånd, som hans åsigter rörande konungavalet mötte, då han nu i den sista stunden för väl hundra gången omtalade dem. Alla pratade samtidigt. Här och der drogs till och med ett svärd eller klingade och brakade ett par sammanstötta sköldar.

Så oroliga och högröstade som bönderna enligt sin vana voro, så lugnt, tyst och sansadt uppträdde de riddare, prester och köpstadsmän, hvilka småningom började blanda sig bland folkskaran till ett ganska betydande antal.

Tingsplatsen var en sakta sluttande yta, på hvars högre belägna del man hade ställt ett bord och några simpla träbänkar. Der skulle lagmannen taga plats och för öfrigt endast de personer, hvilkas anseende var så stort, att de kunde hafva anspråk på en dylik utmärkelse framför mängden. Hela den öfriga folkmassan fick stå eller åtnöja sig med de sittplatser, som här och der liggande stenar eller ock sjelfva marken kunde erbjuda.

Slutligen infann sig lagmannen, en äldre, vördnadsvärd man, genom hvars närvaro åtminstone något band lades på den pratsjuka allmogens tungor.

Samtidigt med lagmannen ankom Ivar Blå och i hans följe några af hans närmaste fränder. Herren till Gröneborg ledde vid handen en liten tioårig pilt, ett vackert, men att döma af utseendet vekligt och bortskämdt barn. Allraminst kunde de allvarsamma allmogemännen, när de nu lemnade plats för "Ivar Blåknape" och hans lille följeslagare, tänka, att detta barn snart skulle varda deras konung.

Sedan Ivar Blå, och de som voro i hans följe, hade tagit plats i närheten af lagmannens bord, reste sig denne lagens väktare och bjöd med handen tystnad. Med ens blefvo allmogemännen tysta och afvaktade under spänd väntan hvad nu komma skulle.

"I alle här församlade riddare, prester, köpstadsmän och allmoge", började lagmannen med hög, klar och tydlig stämma, "till oss har från Gotland kommit det sorgebudskapet, att den vänsälle konungen öfver Sveriges land, herr Erik Eriksson, fallande för lönmördares hand, har samlats till sina högättade och frejdade förfäder. Ehuru vi känna oss sörjande öfver den olycka, som drabbat oss genom en så god och folkkär konungs bortgång, så är det oss icke tillstadt att overksam samt öfverlemna oss åt sorgen. Ädle, friborne män, vår pligt är att välja en ny konung, på det att folket icke må sakna en huld fader."

Ett allmänt bifallsmummel afbröt för ett ögonblick lagmannens tal.

"Derför", fortfor han sedan, "har jag till denna dag sammankallat detta ting och vilja vi nu här enligt gammal häfd kora åt Sverige en konung, hvarefter vi, enligt gammal och vördnadsvärd sedvänja, vilja sända budskap till de Södermäns, Östgöta, Tiohärads, Westgöta, Nerikes och Westmäns lagmän, att äfven de må hvar i sin stad den af oss utsedde konungen till krona och konungadöme förordna. Nu vilja vi emellertid gå till väga såsom vid konungaval alltid hafver varit brukligt. Sveriges fria allmogemän hafva dervid af urminnes tid haft en dyrbar rättighet att sin egen talan föra och sin mening framställa och försvara. Träde nu därför en och hvar, som har något att i nu förevarande riksvigtiga angelägenhet anföra, träde han dristigt fram, ehvad han är herre eller bonde, och säge fritt ut hvad han anser rikets väl tarfva."

Ett sådant sätt att tilltala folket kunde icke annat än vinna dessa naturmänniskors hjertan. Också utbröt ett sådant bifallssorl, att det icke var olikt åskans väldiga röst. Men när bifallstormen hade susat förbi och folket skulle till att yttra sin mening, då sågo de på hvarandra, liksom om hvar och en hade väntat, att just hans granne var den, som skulle först uppträda och säga sin mening. Ingen ville sjelf vara den förste, men att, när någon talat, ropa sitt 'ja!' eller sitt 'nej!' derom ville de alla vara med.

På ett och annat ställe i bondekretsen sökte man till och med att med handgripligheter knuffa fram en och annan af de mest ansedde odalmännen, men desse, hvilka voro illa förberedde, emedan de så sent erhållit kunskap om det ärende, som skulle förehafvas, kunde så mycket mindre drista sig att uppträda, som de hade förnummit, att många olika åsichter hade gjort sig gällande bland folket, och de således måste vara beredda på, att deras ord skulle röna stark gensägelse, hvilken af pretendenterna de än måtte föreslå.

En allmän villrådighet bland allmogen blef följden häraf. Villrådigheten gjorde, att hvar och en kände behof af att inhemta sin grannes tankar ännu en gång. De halfhöga hviskningarne öfvergingo småningom till högt samtal och samtalet förvandlades till ett högljudt sorl, under hvilket hvar och en sökte öfverrösta så många som möjligt af de andre.

Om bönderna nu hade haft en anförare för hvarje grupp eller parti, så skulle svåra tvistigheter hafva uppstått på tinget. Lyckligtvis voro

de personer, som bäst hade lämpat sig att vara deras anförare, nemligen de riddare, hvilka fikade efter kronan, icke tillstädes, utan befunno sig på vidt skilda håll, utan att ega en aning om, att konungaval under distingsmarknaden skulle ega rum i Upsala. Allmogen var liksom får, hvilka ingen herde hade, och endast i denna omständighet finner man rätta förklaringsgrunden till det bifall, hvarmed den mäktige och stränge egaren till Gröneborg, herr Ivar Blå, hade glädjen att finna sina ord helsade, då han nu uppträdde för att tala.

Knappt hade Ivar upprest sin höga kämpagestalt, förrän odalmännen började nedtysta hvarandra, ropande att "Blåknäpen ville tala".

Flera tusende uppmärksamma ögonpar riktades nu på den vördade riddaren, hvars ord man väntade få höra och från hvars tunga man litet hvar väntade den lösen, som skulle befria dem ur den förtrollning, hvori deras villrådighet hade försatt dem.

"Jag hade väntat", började riddaren, då tystnad inträdt, "jag hade väntat, att någon bland alla de närvarande frie männen skulle hafva trädt fram och föreslagit oss en konung. Vi hade då kunnat utbyta meningar om saken och slutligen enats om att utvälja den bäste. Då emellertid ingen annan vill framträda, anser jag mig oförhindrad att göra det. Till en början bör jag emellertid närmare förklara, hvad jag menar, när jag talar om att välja den bäste till konung. Icke vill jag dermed förstå den, hvars rikedomar äro mest lysande, ej heller den, hvars ätt och fränder äro talrikast och mäktigast, ej heller den, hvars bedrifter

äro störst och hvars namn är mest viddberömdt, ty min åsigt är den, att rikedomar kunna förskingras, fränderna dö i pest och krig och, såsom man stundom har sett, ett välfrejdadt namn höljas med brottets vanära. Den bäste konungen eller rättare den som bäst passar att vara konung, det är efter min öfvertygelse den, som i sin person innebär den bästa borgen för frid och endragt i landet, ty split, strid, afund, tvistigheter och blodutgjutelse — allt detta är landsplågor, som man väl måste taga sig till vara för att framkalla...“

Ivar stannade ett ögonblick, liksom för att höra, hvad intryck han hittills hade lyckats göra på folket. Ett larmande bifallsrop uppmuntrade honom att fortfa.

“Nåväl, vi äro således ense om att till konung välja den, hvars val har bästa utsigten att blifva af alla gilladt. Jag har en sådan konung att föreslå, ja, jag vill visa honom för eder....“

Riddaren vände sig om och tog den tioårige gossen vid handen och förde honom fram, ställande honom mellan sig och folket.

“Här står han.... här är vår blifvande konung, om I viljen lyssna till mitt råd, ty ingen i Sveriges rike kan vara oss en så säker borgen för frid och ro, som Valdemar, Birger Jarls son.“

Bland allmogen uppstod ett sorl af förvåning. Man hörde ropas:

“Det är ju blott ett barn.“

“Javäl“, svarade Ivar, när sorlet hade lagt sig, “han är ännu ett barn, men det felet hjälpes med hvarje dag mer och mer och dessutom vidhåller jag min mening att bland allä dem, som

kunna hafva anspråk på att få efterträda konung Erik, finnes ingen, hvars val är så tryggande för friden i landet som detta barns. Hans moder är syster till den nu hädangångne konungen och gossen är således af bästa kungliga blod, hvaraf följer, att ingen lagligen kan klandra valet och att alla rättsinnige män i Sveriges rike måste hylla honom. Dessutom skall hans fader, den väldige jarlen, stå vid sin sons sida och Birger är tillräckligt känd, för att ingifva till och med de högsta herrar fruktan för att störa landets frid. Alltså, I frie odalmän på egen torfva, I ädle riddare med lysande sköldmärke och alle I andre, som här närvarande äro, hören mitt förslag, som är att vi utkora Valdemar, Birger Jarls son, till vår konung, hvilken vi vilja i vanlig ordning kröna låta.“

Knappt hade Ivar slutat sitt tal, förrän de bland allmogen blandade männen af ridderskapet, presterskapet och köpstadsfolket började ropa 'ja!' af alla krafter. Bönderna instämde af uppriktigt hjerta, ty naturligtvis har deras klass framför alla andra intresse af att hafva en styrelse, som kan värna om friden. Höga rop skallade, man jublade, skrek, hurrade lika ogeneradt som om man hade befunnit sig hemma bland legohjonen och trälarna. Det höll på att akdrig taga någon ända med bifallsropen.

Den tioårige Valdemar var nu med folkets och de närvarande herrarnes enhälliga bifall Sveriges konung med sin fader till förmyndare och biträde vid riksstyrelsen.

Omsider tystnade jublet, så att lagmannen kunde göra sig hörd.

“Alltså är nu“, yttrade han, “i kraft af edert enhälliga beslut en konung antagen. I kraft af den myndighet, hvilken mig såsom lagman tillkommer, vill jag nu döma denne Valdemar Birgersson till Sveriges konung och skall jag ofördröjligen sända budskap till de andra lagmännen, att de ock må honom till krona och konungarike förordna. Må han med kraft, oveld och kärlek land råda och rike styra, lag styrka och frid hålla!”

Tinget var slutadt. Det hade icke räckt mycket mera än en timma.

Valdemar, helt förlägen af hvad han sett och hört, blef samma dag af Ivar Blå återförd till Bjälbo.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Huru nunnorna i Wreta kloster fingo skäl att afundas en verldslig syster.*)

När den tappre riddaren Folke Algotsson mottagit sin trogne väpnares bref, var han icke sen att rusta sig till afresan från Gotland. Hjertat

*) Den händelse, som skildras i detta kapitel, är fullkomligt sann, men den tilldrog sig först några år senare, hvarför vi nödgas anhålla om ursäkt för en anakronism, som vår berättelse gjort nödvändig.

drog honom till den trakt, der stolts Ingrid var. Kanske hade han redan då fattat beslutet att röfva sin käresta ur nunnornas helgade hemvist.

Riddar Folke var son af den mycket ansedde lagmannen i Westergötland, Algot Bryniolfsson, hvilken utom denne son egde åtskilliga andra. Innan nu Folke drog ned till trakten af Wreta kloster, besökte han sin faders gård och öfvertalade brodern Carl att medfölja och med honom dela de äfventyr, hvarmed jungfruns befriande ur klostret möjligen kunde vara förenadt. Lifvad af den romantiska, äfventyrsälskande anda, hvaraf hela riddareståndet var intaget, samtyckte Carl utan tvekan, och på grund deraf var det, som båda bröderna tillsammans en vacker dag i slutet af februari anlände till trakten af det vid sjön Roxen belägna Wreta kloster.

“Är du säker att här finna Gudmar?” sporde Carl, då bröderna på sina präktiga gångare färdades fram mellan de på båda sidor om vägen växande träden — evigt grönskande granar och furor, bland hvilka här och der en af deras mera småväxta syskon, enbuskarne, hade trängt sig in.

“Ja, broder min“, svarade Folke, “jag är viss derom, att han har stält det så, att han märker oss och gifver sig tillkänna för oss. Den unge mannen sviker aldrig ett löfte och aldrig har jag hört honom tala ett osant ord.“

“Vi kunna då af honom erhålla säker under rättelse, huruvida stolts Ingrid är kvar i klostret.“

“Visserligen . . . !“

De båda ryttarne kommo i detsamma fram i sjelfva skogsbrynet, hvarifrån de hade utsigt till

klostret och sjön. Då de icke ville blifva bemärkta från det förra, innan de hade träffat Gudmar, så stannade de här och drogo sig till och med några steg tillbaka, så att de af träden och buskarna doldes för hvar och en, som från klostret spejade utåt vägen.

Obeslutsamma, emedan de icke kände förhållandena hvarken i klostret eller i trakten deromkring, visste de icke rätt hvad de skulle företaga sig, då i detsamma en gestalt bröt igenom buskaget och hoppade upp på vägen.

Det var Gudmar, väpnaren.

Ett utrop, hvori blandade sig både öfverraskning och glädje, trängde sig öfver riddarnes läppar.

“Ah! Det är du, Gudmar?” sade riddar Folke. “Jag längtade just efter dig. Är hon qvar i klostret?”

“Ja, hon är qvar.”

“Nå, då storma vi portarna, bryta oss in i klostret och taga henne ut med våld. Hvar har du din häst, väpnare? Mot tre så modiga män, som vi äro, torde en hel armé af fromma nunnor icke kunna hålla stånd.”

“Min häst”, svarade väpnaren, “skall genast vara tillhands, när jag behöfver honom. Dock tror jag icke, att vi genom våld skola nå vårt mål. Jag har gjort mig till brodern portvaktens gode vän. Det är en gammal, gråhårig man, som alldeles icke är någon fiende till de unga nunnornas renlefnad och dygd, ej heller har hans gamla, skröpliga kroppshydda någonting förföriskt. Emellertid är han, ||liksom manliga klosterinnevånare i allmänhet, mycket begifven på vin och jag har be-

gagnat mig af denna hans lilla svaghet, för att vinna hans vänskap.“

“Vidare...!” utropade Folke otåligt.

“Hans vänskap har dock icke förmått honom att öppna klosterportarna för mig, men jag har talat med honom genom luckan på porten och genom denna hafva vi mången gång druckit hvarandra till. Han har sagt mig att portar, murar, väggar, dörrar, galler, med ett ord allt i klostret är af den mest solida beskaffenhet och att klostret ganska väl skulle kunna trotsa en hel liten här.“

“Dock måste vi in! Min brud är derinne och henne vill jag befria, äfven om klostret vore så ointagligt som himmelen.“

“I hafven således fattat edert beslut?”

“Vid helgonen alla, väpnare, tviflar du derpå?”

“Nej, nej! Nå, som jag säger eder, så förhåller det sig. Lefvande komma vi aldrig ditin.“

Den mera lugne riddar Carl tyckte, att väpnaren lade särskild tonvigt på ordet “levande”, och han tog därför ordet ur munnen på den het-sigare brodern, sägande:

“Men det är dock såsom levande vi måste tränga oss dit in.“

“Jag inser det. Nåväl, jag har uppgjort ett förslag att en af oss bör, ehuru levande, komma dit in såsom död.“

“Yrar du?”

“Visst icke! Hören min plan! Två af oss uppträda fullt rustade på vägen midtför klostret. Helst böra vi komma från olika håll och möta hvarandra der. Då vi mötas, uppföra vi midt på vägen en låtsad strid, hvilken nunnorna skola bäf-

vande åse från sina celler. Slutligen låtsar en af oss, att han fått banesåret, tumlar af hästen och faller till marken. Den andre rider sin väg och det vore mycket besynnerligt, om icke de barmhertiga nunnorna skulle skicka klostrets manliga betjening ut att upphemta och i klostret införa den lefvande mannens lik.“

“Vid sankt Erik! Din plan är ypperlig. Låtom oss genast skrida till verket. Jag vill sjelf på detta sätt blifva införd i klostret. Du, Gudmar, skall uppehålla portvakten med fagert snack, så att han glömmet stänga porten och medan nunnorna stå samlade kring min bår derinne på klostergården, skall Carl föra våra tre hästar ända fram till porten. Hvar är din häst, Gudmar?”

“Medan riddar Carl rider genom skogen till venster om vägen så långt, att han hinner förbi klostret, hvarefter han vänder om och rider eder till mötes på sjelfva vägen — medan detta sker, skall jag hemta min häst, hvilken jag binder här vid detta träd, der således riddar Carl får hemta honom.“

“Godt! Gif dig åstad nu, Carl!“ uppmanade Folke, som brann af otålighet att befria sin allräkäraste jungfru Ingrid.

Snart försvann Carl Algotsson i skogen och Gudmar gick in bland träden till höger om vägen, så att Folke Algotsson snart var lemnad ensam.

Sedan han väntat en fjerdedels timma, red han sakta framåt vägen, spejande efter, om han icke skulle få se sin broder. Verkligen blef han nu varse dennes högresta gestalt och hans ståtliga snöhvita springare — äfven Folkes och Gudmars

håstar voro hvita — som hastigt och lätt dansade på vägen.

När de båda bröderna varseblefvo hvarandra, påskyndade de sina gångare och snart drabbade de samman, hvilket skedde midtför klostret. Förfärliga hugg utdelades å ömse sidor och, sedd från en cell i klostret, måste striden hafva synts både verklig och förfärlig. Huggen voro dock alldeles oskadliga, emedan bröderna naturligtvis endast riktade dem mot sådana kroppsdelar, som voro väl skyddade genom stålbeklädnaden. Aldrig förut hafva så väldiga svärdshugg utdelats med så leende miner.

Slutligen — se, der vacklade Folke redan i sin sadel. Ännu ett hugg och han måste falla. Hans motståndare ser detta och hugget uteblifver icke. På ett ganska naturligt och om skådespelaretalang vittnande sätt störtade Folke Algotsson ned på vägen.

I samma ögonblick grep Carl tygeln på den fallnes mjölkhvita häst, lät den slagne ligga och ilade från platsen, bortförande hästen såsom byte. Nunnorna i klostret måste vid denna syn tänka, att striden egentligen uppstått derigenom, att båda önskade ega motståndarens häst, enär de båda djuren voro hvarandra så lika.

Der låg nu riddar Folke. Sinnesrörelsen, förorsakad genom hans sväfvande mellan fruktan och hopp, gjorde hans kind så blek, att den icke var alltför olik en döende eller död människas. Han spelade onekligen ett högt spel, denne oförskräckte riddare, då han ville störa klosterfriden och gäckas med dåtidens mäktigaste institution — kyrkan.

Litet emellanåt öppnade han sitt öga och blickade bort mot klostret. Verkligen! Der öppnas portarne. Der kommer en rad af drängar, bärande en bår, på hvilken ett snöhvitt lakan ligger. Nunnorna vilja i sin kristliga barmhertighet bevisa den fallne riddaren den sista tjensten.

Helt maskinmessigt och utan att bekymra sig om, huruvida riddaren var död eller blott sårad, upplyftade klosterdrängarne hans kropp, hvilken han sökte göra så stel och styf som möjligt. Han lades på båren och insveptes i den snöhvita duken. Vid hans sida lade de svärdet.

Snart derefter stod båren midt på klostrets gård och var omringad af dess invånarinnor, hvilka visserligen hade afsagt sig all kärlek till världen, men ännu icke kommit så långt i helighet, att de öfvervunnit kvinnans kardinalsynd. Helt nyfiket framsträckte de sina af det heliga doket omgifna hufvuden, för att få skåda denna lilla tafra ur världslifvet, som på likbåren burits in i klostret. Mången from bön höjdes och mången ganska jordisk anmärkning gjordes i tysthet, ty den slagne riddaren var både ung och vacker.

“Huru gudlös är icke världen!” utropade priorinnan, lyftande sina fromma händer mot himlen.

“Och huru sälla äro icke vi”, sade suckande en annan nunna, hvilken var icke mindre from än klosterföreståndarinnan, “huru sälla äro icke vi, som bakom dessa heliga murar hafva funnit skydd mot all verdens ondska!”

Men stolts Ingrid, hvar fans hon? Ack, hon stod bland de andra kvinnorna och yardt både blek och röd, när hon i den slagne riddaren igen-

kände sin älskling. Dock sade hon ingenting, men hennes hjerta var nästan förlamadt af förfäran och sorg.

Men se nu — hvilket underverk!

Den döde riddaren reste sig upp från bären, draperande sig i det hvita lakanet. Svärdet tog han dervid i handen och såg således ut liksom engeln Michael på väg att strida mot draken.

De svärmiska, i katolska kyrkans trångbröstadade tro på öfvernaturliga ting bundna nunnorna kunde omöjligt tro, att denna sak var naturlig, eller att de hade blifvit bedragna. Nej, de ropade högt om underverk, om englauppenbarelse och annat sådant, och de vågade af häpnadsfull vördnad knappt blicka på den från döden uppståndne. Sjelfva klosterföreståndarinnan var utom sig af häpnad. Slikt underverk hade icke ens hon någonsin skådat.

Raskt gick "engeln" bort till stolts Ingrid, fattade den nära någ afsvimmade flickan om lifvet och började med henne i sina armar raskt, men lugnt vandra ned mot klosterporten.

Vi tro oss icke säga för mycket, om vi påstå, att det icke fans en enda af de fromma nunnorna, som icke af allt hjerta afundades Ingrid, den stäckars syndiga, ännu helt världsliga system, att just hon blef bortförd af engeln. Det hade åtminstone varit i full öfverensstämmelse med tron på detta underverk.

Klosterporten var öppen. Brodern portvakten uppehölls af Gudmar med en flaska vin bakom en af portens pelare.

När Gudmar såg Folke i sin besynnerliga

svepning komma ned mot porten, räckte han den gamle fyllbulten till portvakt en bräddad bägare vin och innan denne hade tömt den, sutto både Folke och Gudmar på sina hvita hästar. Ännu alltjemt hållande Ingrid i sina armar, lät Folke sin häst intaga platsen mellan de båda andra hvita springarne. Derefter redo de åstad. Som de hade motvind, grepos flikarna af riddar Folkes liksvepning af denna och fladdrade bakom de tre ryttarne, så att knappt något syntes af deras rustningar och der något af det blanka stålet syntes, der bröto sig solstrålarne i tusende öfverjordiskt skimrande knippen af gyllene trådar. Nunnorna, som ilat ned i klosterporten sågo tre hvita hästar och trodde sig se de tre ryttarne beklädda med vingar — det var flikarna af svepningen.

Folkvisan sjunger om det intryck denna syn gjorde:

“Det var de klosternunnor,

“De läste uti bok:

““Visst var det en Guds engel,

“Som bort vår syster tog.““

Den druckne portvakten i denna helgedom mumlade:

“Mig undrar just, hvad den stränge herr Svante-polk skall säga, när han får veta, att tre englar, som fullkomligt likna vanliga riddare, hafva fört hans fagra dotter med sig till himmelrik.“

Men nunnorna hörde icke på ett så gudlöst tal. Tvärtom sjunger samma folkvisa med naiv humor:

"Och alla klosternunnor,
 "De sjöngo hvar för sig:
 ""Christ gif, en sådan engel
 "Kom, tog båd' mig och dig!""

TJUGOANDRA KAPITLET.

Birger Jarls vrede.

"Jarlen har kommit tillbaka och är upptänd af vrede, därför att man dristat sig att välja konung, honom oåtspord."

Sådant var det budskap, som få veckor senare gick öfver hela Sveriges land. Detta budskap trängde äfven till Gröneborg och kom för Ivar Blå's öron.

"Jarlen får väl lugna sig", sade den ädle riddaren och blef hemma, skötande om sin gård och sina angelägenheter.

Kom så ett annat bud till Borgön, der Gröneborg låg inbäddadt i grönska. Det var från jarlen sjelf och det kallade riddaren att med de öfriga stormän, som deltagit i konungavalet, möta den vredgade jarlen i Upsala.

"Nåväl", sade då riddaren till sig sjelf, "om herr jarlen icke vill lugna sig, så skola vi väl skaffa honom och oss en annan konung."

Och riddaren reste från sin kära Knapholme för att möta jarlen.

Sammankomsten var talrikt besökt och man såg der mången, som icke hade varit närvarande, då Valdemar korades till konung. Bland andra fans der äfven herr Filip Knutsson, hvilken således slutligen hade blifvit befriad ur sin oangenäma fångenskap hos Erik Slagtare. Men han såg modfäld och nedslagen ut, den stackars riddaren. Det var ute med hans förhoppningar.

Hårda voro de ord, med hvilka jarlen helsade de församlade herrarne, och bistra voro de blickar, som han tillslungade dem ur sina ärliga ögon.

Sedan jarlen en lång stund talat om sina förtjenster om Sveriges folk och rike, om de mödosamma år, som han offrat på det tacklösa värfvet att bereda fosterlandets lycka, fortfor han på följande sätt:

“Allt detta, allt hvad jag gjort, allt hvad jag lidit för Sveriges land och folk och alla de mödor, som jag för dess välfärd och ära underkastat mig — allt detta ställer mig icke nog högt att kunna skyddas mot en förolämpning af det slag, som I nu hafven riktat mot mig, medan jag legat derborta och kämpat för vår gemensamma tro, vår gemensamma ära. Är icke jag den förste mannen i riket och borde man icke hafva rådfrågat mig, innan man tog sig före att utkora konung? Äfven aktar jag mig sjelf värdig att beklåda Sveriges ärorika tron och jag menar, att när I så påflugit och opåkalladt stälden till ett konungaval, så kunden I rätt så gerna hafva med valet stannat på mig, som på min son. Mig oåtspord hafven I tagit eder sådant värf före, att kora min son till konung, ett barn, som hvarken kan råda för sig

sjelf eller andra. Hvem är den djerfve man, som vågat taga sig slikt före?"

Då reste sig Ivar Blå. Blickande jarlen djerft i ögat, sade han:

"Detta djerfva dåd har jag utfört. Visserligen anse vi dig vara mest värdig att bära kronan, men du är icke af kunglig börd, såsom din son, och dessutom är du redan gammal och till åren kommen och kan ej lefva så länge som din son."

Jarlen var dock icke så lätt blickad.

"Detta försvar för en djerf och laglös handling hedrar allra minst dig, Ivar Blå, enär du vid min affärd ur riket lofvade att i min frånvaro bevaka min rätt."

"Nå", svarade Ivar, "är det nu så, att det som skett misshagar dig, så tag din son igen och gör af honom hvad dig lyster. Vi skola nog veta att få oss en konung honom förutan."

Jarlen teg, när han hörde denna hotelse. Hans klara blick uppfattade ganska väl vådan af att bringa det så långt som till ett nytt konungaval, vid hvilket det ganska lätt kunde inträffa, att hvarken han eller hans son komme i fråga.

"Hvem skolen I då taga till konung?" sporde jarlen mera lugnt och medgörligt.

"Jag skulle väl ock", svarade den oförskräckte riddaren af Gröneborg, "kunna skaka fram en konung under denna min kappa."

Det var ett dristigt tal, men jarlen måste låta sig nöja. Han insåg alltför väl, att riddarens ord voro sanning och kronpretendenter icke behöfde saknas.

“Nåväl“, sade han, “jag vill vara nöjd med det som skett, men på det vilkor, att under min lifstid blifver jag Valdemars förmyndare.“

“Detta är vårt hjertas innerligaste önskan“, svarade Ivar Blå, “ty så länge du sitter vid styret, veta vi, att det ingen nöd är med Sveriges rike.“

Jarlen var blickad, åtminstone låtsade han det, och han tog sin gamle vän Ivar i famn.

Följande året kröntes Valdemar i Linköpings domkyrka.

Betecknande för det omyndighetsförhållande, hvori Valdemar stod till sin fader, är det att han på sin kröningsdag, enligt en gammal handling, “med sin käre faders bifall“ skänkte Eaby och Sätuna hemman samt en gård i Linköping till inrättandet af ett kanikembete vid Linköpings domkyrka.

Bland dem, som under kröningshögtidligheterna blefvo dubbade till riddare, var äfven väpnaren Gudmar Edmundsson.

Ivar Blå hade således ihågkommit sitt löfte.

ANDRA AFDELNINGEN.

KLOSTERJUNGFRUN

Kärleken är af så många slag,
att man ej vet hvart man skall
vända sig för att definiera den.

Voltaire.

1847

1848

1849

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Ett kapitel om politik.

Sedan Birger Jarl hade gifvit sitt bifall till sonens upphöjande på tronen, lefde han ännu sexton år. Han dog år 1266 och både i Sveriges hela land och i grannländerna hade han genom sina verk vunnit ett ärofullt, aldrig bleknande minne.

Under dessa sexton år bar visserligen Valdemar Birgersson konungatiteln och uppträdde väl äfven vid högtidliga och viktiga tillfällen med all den utvärtes ståt och prakt, hvarmed konungar af urminnes tid hafva älskat att smycka sig, troligen i den dåraktiga föreställningen, att folkets vördnad och underdånighet stå i proportion till konungens yttre ansenlighet. Det är först i en senare tid, ja, vi må väl erkänna det, först i allra senaste tid är det som folken lärt sig att bedöma sina regenters värde efter en annan måttstock och som regenterna hafva börjat inse, att folkets kärlek och vördnad vinnes både säkrare och mera varaktigt genom en vis, human och lyckobringande styrelse än genom de mest framgångsrika försök att på qvinnovis smycka stofthyddan med lysande drägter.

Valdemar Birgersson var ett barn af sin tid och det var äfven hans i många andra afseenden högt upplyste fader. Birger hade derfor ingenting att invända mot sonen-konungens smak för att ut-

veckla en kunglig prakt och ståt, när han offentligen uppträdde. Birger hade sjelf en allt för hög tanke om konungamaktens storhet, för att önska nedsätta den i det obildade folkets och i det praktälskande ridderskapets ögon genom allt för stor enkelhet i uppträdandet.

Men om Birger lät sin son efter behag sköta sin konungsliga garderob och dess inventarier, så var detta äfven, utom namnet, det enda kungliga, som kom på Valdemars lott. Med en stränghet, hvilken förefaller vår tid ganska besynnerlig, förbehöll den mäktige jarlen sig hela utöfningen af den konungsliga makten och myndigheten, och inför en fader, som med så stor kraft höll och skötte regeringstömmarna, var den unge konungen i sanning icke för mera än en ringa undersåte. Vi hafva redan förut nämnt, hurusom Valdemar icke ens kunde begåfva en kyrka utan att inhemta sin faders nådiga tillstånd dertill. Detta exempel är visserligen hemtadt från tiden närmast efter konungavalet, men det är karakteristiskt för förhållandet mellan far och son, så länge den väldige jarlen lefde. Förhållandet mellan dem ändrades föga, äfven sedan Valdemar, den kunglige gossen, blifvit man.

Var detta förhållande, som gjorde den unge konungen främmande för regeringsangelägenheterna, nyttigt?

För Sveriges land och folk medförde det, så länge jarlen lefde, ingen skada, ty Birger var en utmärkt god styresman, ett ideal för regenter.

Men för Valdemar var det omyndighetstillstånd, under hvilket han mognade till man, ingalunda gagneligt. Han hade så mycket hellre behöft i god

tid lära sig att bära regeringsbördan, som han af naturen var svag, lättrörd, lätt förledd och lätt modlös. Vi föreställa oss, att utöfningen af konungamagten ingalunda är något lätt inlärdt *vite genus*. Det är den mest ansvarsfulla och därför äfven svåraste befattning, som en man här i verlden kan bekläda. Nu är det allmänt erkänt, att ingen menniska är dugande hvarken till domare, kyrkoherde, barnlärare, handverkare eller bonde, utan att han först får genomgå några läroår. Desamme, som villigt erkänna denna nödvändighet, förmena dock, att en god konung kan man blifva utan någon lärotid, utan öfning, utan förvärfvad insigt i de konungsliga pligternas labyrintiska mångfald. För att icke brista i konsekvens borde de då äfven erkänna, att det är lättare att vara konung än t. ex. att bruka jorden. Denna slutsats vilja emellertid icke vi för vår del godkänna.

Nödvändigheten att i god tid börja deltaga i utöfningen af den konungsliga magten och bärandet af de konungsliga, dyrbara pligterna är imellertid större, ju svagare den blifvande konungen är. Man har sett, att en gosse, som varit mycket svag till kroppen, genom tidigt deltagande i sjömanslivets mödor utvecklats, blifvit stark som en björn och härdad som en eskimå samt en i allo dugande sjöman. Man har sett personer, hvilka i barndomen haft "utomordentligt klen förstånd", likväl genom tidig verksamhet och deraf alstrad arbetskraft uppnå de högsta förtroendeposter i staten. Denna tidiga verksamhet inom det område, som skall blifva en människas lifsgerning, har till och med ofta gjort så stora underverk, att förna skolkam-

rater frestas att utropa: "hvem skulle väl hafva trott, att en så klent utrustad gosse någonsin kunde hinna så långt!" Nåväl — skulle icke en blifvande konungs utveckling vara underkastad samma lagar, som göra sig gällande i hvarje annan människas lif?

Att Birger Jarl genom det omyndighetstillstånd, hvori han höll sin son, äfven sedan denne blifvit man, har en stor skuld i fråga om de fel, hvartill Valdemar gjorde sig skyldig, och de olyckor, hvori han råkade, det anse vi vara satt utom allt tvifvel. Mycket fans dock, som, om det än icke kan fullkomligt ursäkta, dock åtminstone förklarar jarlens alltför stora kärlek till den världsliga magten och herraväldet. Redan genom sin första husfru befryndad med ett gammalt konungahus, hade han, då den fromma Ingeborg år 1254 afled, ingått nytt äktenskap med danska enkedrottningen Mechtild. Dertill kom att jarlens dotter Richissa blef förmäld med konungen af Norge. Hans magt uti både in- och utrikes angelägenheter var genom folkets vilja och med ridderskapets samtycke redan från början af Valdemars konungskap så stor, att, under det han sjelf nöjde sig med den då för tiden nymodiga titeln hertig, kallade allmogen honom *konung*, "emedan han faktiskt var den som styrde riket och emedan han hade en drottning till gemål". Den förnäma slägtskapen med grannländernas konungahus och det allmänna erkännandet af hans rättighet att utöfva magten — detta alstrade ett visst högmod och verkade berusande.

Mer än en gång kallades han att vara skiljedomare mellan tvistande grannkonungar, ja, han höll till och med en gång en verklig domstol i Fjell-

hem i Halland, der konungen af Danmark och erkebiskopen i Lund förde sin talan med skäl och mot-skäl, vittnen och dokumenter liksom käre- och svarande-parter vid ett domareting. Birger var, det erkändes villigt af alla, den mäktigaste mannen i Norden. Det är därför förklarligt, att han småningom blef så afundsjuk om denna sin magt, att han icke ville lemna något deraf ens i sin sons händer, så länge han sjelf lefde.

För att gifva Valdemar någon sysselsättning, valde han åt honom en gemål, den danska prinsessan Sophia. Att rådfråga Valdemars eget tycke, det föll naturligtvis icke en så sträng fader och myndig man in. Det som vid denna äktenskapsfråga lade största tyngden i vigtskålen för den danska prinsessan, var endast Birgers önskan att ännu mera befästa det goda förhållandet mellan Danmark och Sverge.

Efter att hafva kufvat ett litet uppror, som de missnöjda Folkungarne tillstälde, fick Birger sitta i fred och ro. De moln, som stego upp på den "politiska himlen" — för att begagna ett numera gängse uttryck — voro snart öfvergående, hvar till icke litet bidrog "hertigens" af grannarna alltför väl kända både magt och klokhet.

Emellertid afled Birger 1266, mätt af år och ära. Nu var Valdemar ensam konung, nu innehade han icke blott en konungs namn utan äfven en konungs magt, nu skulle han bevisa inför verlden, att hans fader handlat visligt, när han höll honom kvar i omyn-dighet. Han skulle nu — om han kunde — bevisa, att hans fader var lika stor uppfostrare som regent.

TJUGOFJERDE KAPITLET.

Pater Sigwarts goda råd.

Det var i Juni år 1272.

I en backslutning vid sidan af vägen i ett af mellersta Sveriges landskap satt en morgon en munk och blickade stelt framför sig, likasom om han hade varit sysselsatt med mycket andäktiga och fromma böner. Händerna hade han sammanknäpt öfver sina knän och han satt i en lutande ställning.

Om man närmare granskade hans ansigte, fann man, att detta icke företedde det frodiga, om ett sorglöst och kanske muntert lif vittnande utseende, som eljest plägade grina mot magrare "lekmän" ur hvarje munkhätta. Denne man hade bleka och aftärda drag, hvilka tycktes vittna om en ganska ansenlig ålder. Skulle någon hafva försökt att bland skrynklorna i hans förfallna anlete läsa hans ålder, hade det säkert utfallit så, att man ansett honom vara betydligt öfver femtio år gammal. Verkliga förhållandet var emellertid, att han ännu icke hade skådat flera än tretionio somrar.

Var det då en öfverdrifven stränghet på katolikernas sätt, som består i fastor, vakor, gisslingar o. s. v. -- var det något sådant, som utmerglat hans kropp och gjort honom gammal i förtid? Man skulle hafva varit böjd att tro det, om icke andra ting hade vittnat deremot. Ehuru vi känna, att hvarje katolik, som ville försöka att samvetsgrant,

redligt och till punkt och pricka företaga de "späkningar", som en biktfader ålägger honom, ovillkorligen skulle inom ett år blifva antingen vansinnig eller dödssjuk, så tro vi dock icke, att denne munk varit alltför excentrisk i fråga om kroppens späkande och så kallade botgörrelser. Den rent världsliga eld, som brann i hans mörka ögon, vittnade om någonting helt annat, och dessutom frammumlades åtskilliga eder mellan hans läppar, under det att han satt der, försänkt i grubblerier. En katolik, som spåker sin lekamen med oblidkelig stränghet, svärjer icke hvarken vid himmel eller afgrund, hvarken vid död eller helvete.

Troligt är, att någon inre sorg, något outsägligt, utsläckligt lidande bodde i denne munks inre. Att sörja mycket och att hungra mycket, det är två ting, hvilka medföra samma verkan på en människas kroppshydda. Exempel gifvas till och med derpå, att sorg och själslidande medfört mera förhärjande verkningar på kroppen än de största lekamliga försakelser och umbäranden.

Det må nu förhålla sig med denne munks hemliga lidanden huru som helst. För ögonblicket kunna vi ingenting derom säga och berättelsen skall säkert under sin utveckling låta oss ana källan till hans lidande. För oss är det i närvarande stund viktigare att erfara, hvarför den aftärde klostertjungen befinner sig här i denna tidiga morgonstund midt i Guds sköna, fria, friska natur, med hvilken han svårligen tyckes kunna sympatisera.

Ehuru gräs och blomster i rik fågning prydde marken, ehuru trädens kronor voro klädda i härlig grönska och ehuru fåglarna sjöngo sina täcka kär-

lekssånger både inne i skogen och högt uppe i den klara rymden, så gjorde det icke något intryck på hans sinne eller lyftade ett enda qvintin bort af den börda, som tryckte hans syndiga själ. Men han blickade nedåt vägen med en otålighet såväl i åtbörder, som i frammumlade ord, hvilken nogsam bevisade, att han icke hade gått ut för att njuta af naturen, utan i ändamål att här möta någon, efter hvilkens ankomst han längtade.

En ljusning — men, ack! den var både kortvarig och matt — spred sig öfver hans aftärda drag, hvilka för längesedan tycktes hafva glömt bort konsten att skratta eller småle, när han plötsligt hörde det lätt igenkänliga ljudet af en galopperande hästs taktmessiga hofslag. Snart visade sig en riddare, som spejade åt alla håll och kanter och som, när han nu varseblef munken, lät sin svettiga gångare stanna. Raskt hoppade riddaren, en helt ung man, ned af hästen, hvilken han skyndsamt band vid ett träd, och ilade sedan uppför slutningen, till dess han befann sig hos munken.

“God dag, pater Sigwart“, helsade han. “I hafven väntat på mig?“

“Ja väl, min unge herre, jag har väntat. Aldrig tillförne har jag hört, att en man vid edra år kommer sent, när han går att möta den ungmö, som han älskar.“

“Ah!“ utropade riddaren ifrigt. “Jag får då träffa henne?“

“Har jag icke lofvat eder det?“

“Jo . . . . men hennes fader, den stränge riddar Gudmar Edmundsson, är mig icke huld, såsom I väl veten, och jag trodde . . . .“

“Ditt möte med henne måste också ske mot hans vilja.”

“Deremot har jag intet att invända. När, o när får jag då se henne?.... Men.... tron I också, pater Sigwart, att ungmön låter öfvertala sig?”

“Det blir eder sak, unge man. Ett råd vill jag dock gifva eder.”

“Stor tack! Huru lyder det?”

“Det är helt enkelt en erfarenhet, som jag sjelf har gjort.”

“Verkligen? Skulle det vara möjligt att I, pater Sigwart, någonsin har älskat en qvinna?”

Om den unge riddaren hade varit i sitt sinne mindre upptagen af tankarna på sin egen kärleks föremål, skulle han hafva märkt, att paterns affallna och bleka ansigte vid denna fråga blef ännu blekare och att liksom en dödsryckning, framkallad af någon inre smärta, förvred hans anletsdrag. Det varade dock icke längre än ett ögonblick; sedan var hans ansigte åter lugnt, allvarligt och dystert.

Utan att direkt svara på riddarens fråga, sade munken med allvarlig stämma:

“Du tager fel, yngling. I mitt heliga stånd älskar man icke det som tillhör jorden. Den erfarenhet, hvarom jag talar, har jag vunnit vid undervisningen af mina lärjungar. Du vet, att jag egnat mig åt detta kall och att jag nu sedan sex år i riddaren Gudmar Edmundssons hus har utöfvat en undervisares pligter.”

“Jag vet det, pater Sigwart, liksom jag vet, att I under ett halft år var min ledare vid inhemtandet af de mensklige kunskaperna och den gudomliga religionens sanningar.”

“Derför är du mig också af hjertat kär, yngling!”

Ett hemskt, olycksbådande uttryck i munkens mörka, ögon vittnade, huru hastigt öfvergående det än var, derom, att det troligen icke var så särdeles mycket bevändt med pater Sigwarts kärlek till sin f. d. lärjunge.

“Nåväl, fader Sigwart“, sade ynglingen, “låten mig höra edert råd!”

“Ja visst... jag har ju lofvat det. O, yngling! Jag håller alltid mina löften, äfven om deras uppfyllelse skulle kosta mig hela min lefnadsglädje.“

Munkens öga brann af en outgrundlig eld, när han sade detta. Hans röst var dyster, hans stämma djup, nästan hemska.

“Nåväl?”

“Ser du, Härved Erlandsson, fordrar man mycket, så får man något, men om man fordrar litet, så får man alls intet. Denna erfarenhet har jag vunnit vid utöfningen af mitt undervisarekall. Nu måste du försöka, om icke samma regel är tillämplig i fråga om qvinnor och kärleksjoller.“

“I sanning...“

“Frukta icke, att begära för mycket af en qvinna. Det svaga könet älskar icke den som är blyg och försagd. Var djerf, Härved, så skall du vinna.“

“Jag ville dock göra stolts Ragnhild till min husfru.“

“Bah! Hvertill skulle det tjena? Yngling, du är för ung att taga dig husfru. Njut i din ungdom! Ålderdomen kommer, då du icke kan njuta. Då är det tids nog att skaffa dig ett huskors.“

“Men . . .”

“Tala icke om din kärlek, yngling. Kärlek! . . .
Hvad är väl kärleken? En låga, som häftigt upplammar, men hvilken så mycket hastigare utsläcks. Tro mig, riddare — min tillgifvenhet, yngling, gör, att jag icke väger titlarna så noga, utan nämner dig stundom “du” och stundom “herr riddare” — tro mig, inom en månad skall din kärlek vara förkolnad och om du då är bunden vid henne med oslitliga band, så skall det vara din lefnads olycka. Nej, älska henne, gör med henne hvad dig lyster, men tag henne icke till din husfru, det är mitt råd.”

“Nå, kanske hafven I rätt, pater Sigwart. Men huru skall jag kunna . . .”

“Ah, du fruktar att hon icke godvilligt följer dig, om du icke bundit henne vid dig med äkten-skapets band?”

“Detta är just min tanke.”

“Enfald, idel enfald, min son!”

“Men . . .”

“Lofva henne, att du skall taga henne till äkta och gör dig för öfrigt med våld till herre öfver henne.”

“Jag inser blott icke, huru jag skall kunna lyda edert råd, pater Sigwart. Att det är godt, det inser jag nog, och jag vill gerna följa det, men . . .”

“Nåväl, yngling, om du stannar här, skall skön Ragnhild inom två timmar komma ensam gående här på vägen, det lofvar jag dig.”

“Men riddaren . . .?”

“Gudmar Edmundsson?”

“Ja!”

“Han är borta. Han har på konungens befallning dragit nedåt Skåne, för att möta prinsessan Jutta, vår drottningens syster, hvilken det runnit i hågen att lemna det kloster, hvori hon varit insatt, och besöka sin syster här i Sverige. Troligen kommer riddar Gudmar icke hem, förrän han har led-sagat Jutta till konungens gård och der aflemnat henne, och det torde väl ännu töfva åtminstone fjorton dagar. Innan dess kan du hafva stolts Ragnhild i säkerhet på din borg.”

“Men . . .”

“Tveka icke, yngling, om du verkligen vill ega henne. Hennes fader skall aldrig tillstodja en laglig förbindelse mellan dig och henne och därför återstår dig ingen annan utväg än en olaglig förening. Tro mig, min son, om jag icke älskade dig så högt och så ifrigt önskade din lycka, skulle jag ingalunda befordra uppnåendet af din kärleks önskingar.”

“Jag tror eder, pater Sigwart . . .”

“Nå, lyd mig då äfven. Du lofvar det?”

“Ja, pater Sigwart.”

“Nåväl, stanna här! Jag återvänder till Gudmar Edmundssons borg och inom två timmar skall jungfrun komma denna vägen.”

“Stor tack!”

“Kom i håg mitt råd, unge man!”

“Jag skall icke glömma, att man här i världen för att få något, måste fordra mycket.”

Med ett diaboliskt hänleende tog munken afsked af den unge riddaren, hvilken satte sig ned i gräset på samma plats, der munken nyss hade

legat. Pater Sigwarts långa och magra figur försvann snart, der vägen krökte sig kring en liten skogsdunge.

Qvarlemnande Härved Erlandsson, vilja vi följa patern på hans väg till den i närheten liggande riddareborgen.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Hvem stolts Ragnhild var.

Den lilla riddareborg, till hvilken pater Sigwart stälde kosan, när han lemnade den täcka skogsbacken, kallades Säby. Till och med spåren af dess murar äro numera försvunna. Tidens tand har sönderfrätt dess grundvalar, och det skulle till och med vara förenadt med nästan oöfvervinneliga svårigheter att bestämdt utpeka den plats, der Säby borgs murar fordom sträckte sig, der dess vårdtorn reste sig mot himlen och dess väl inredda och ombonade boningshus i fordomtid stod.

Hvem egde och bebodde Säby år 1272?

Läsaren har redan hört hans namn — Gudmar Edmundsson, och det skulle vittna om en ringa tanke om vår egen förmåga att väcka intresse för de hjeltar, vi i våra berättelser framställa, om vi nu sade oss anse det vara tänkbart, att läsaren glömt hjelten i första afdelningen af denna skildring.

Egaren till Säby gård var vid den angifna tidpunkten vår gamle vän, väpnaren Gudmar.

Vi hafva redan förut omtalat, att Gudmar vid konung Valdemars kröning blef dubbad till riddare, men vi hafva ännu icke nämnt, att den hederlige unge mannen, så snart han hade fastknäpt riddarspörrarna på sina stöflar, skyndade sig till Visby, der en viss drottninglik ung flicka, som bar namnet Katarina Lycke, väntade honom med aningsfull längtan och med en varm och trogen kärleks hela och odelade tillgifvenhet. Vi hasta nu att derom underrätta läsaren och kunna derjemte tillägga, att Gudmar några veckor senare hemförde till Sverige den älskade flickan såsom sin brud. Han inköpte nu Säby, hvars egare hade dött barnlös, och här tillbringade han sedan den tiden sitt lif i ostörd huslig lycka.

Snart fingo de båda makarna fröjda sig öfver familjens tillökning. Ragnhild var deras förstfödda barn. Hon var nu mellan sextonde och sjuttonde året.

Efter Ragnhild kommo åtskilliga bröder och systrar till denna oroliga verld, hvar och ett af dessa barn ökande på samma gång föräldraglädjen och föräldrabekymren.

Sex år förrän vi nu åter fatta uti berättelsens tråd, hade riddare Gudmar antagit munken Sigwart till sina barns läromästare, en förtroendepost, till hvilken den i många fall mycket nogräknade riddaren ingalunda skulle hafva velat utse någon, som icke i alla möjliga afseenden hade varit till sin befattning skicklig. Sträng till sina seder, vand att genom de mest öfverdrifna botöfningar spåka

sin lekamen och derjemte ett ljus i afseende på kunskaper — sådana voro de rekommendationer, hvarmed pater Sigwart uppträdde i riddare Gudmar Edmundssons hus. Under sex år hade han icke jäfvat de goda tankar, hvarmed han blef mottagen i riddareborgen. Riddarens och hans hustrus förtroende till honom hade under dessa år varit i oupphörlig tillväxt, och förr skulle de hafva trott sig sjelfva i stånd till att begå allt ondt i verden, än de hade kunnat föreställa sig, att någon ond tanke eller begärelse bodde under den kåpa, som betäckte pater Sigwarts bröst eller att någon illasinnad plan doldes bakom hans fårade anlete. Aldrig röjde hans ögon under hvardagslifvet på Säby borg den eld, som framlyste ur dem under samtalet med riddare Härved Erlandsson. Det fans ingen på Gudmars borg, som icke såg i pater Sigwart en helig man, hvilken hade helt och hållet afsagt sig all delaktighet uti och hvarje njutning af denna verdens goda, en man, för hvilken alla jordiska förhållanden, alla världsliga sträfvanden och alla timliga bekymmer icke ens funnos till. Man hade aldrig sett honom vred, aldrig hade man hört ett hårdt ord gå öfver hans läppar, men också hade man aldrig sett honom le annat än på ett matt och intetsägande sätt, som nogsammt visade, att det framkallades mera af höflighet mot slottets invånare, än af verkligt intresse för och nöje af de lustiga ting, upptåg och tilldragelser, som kommo inför hans ögon eller öron och hvilka hos de mindre heliga och mera världsligt sinnade borginvånarne framkallade en munterhet, som kom dem att kikna af skratt. Huruvida pater Sigwart i

verkligheten motsvarade den föreställning, man hyste om honom såsom en människa, för hvilken alla lägre sinnesrörelser voro främmande, det har läsaren redan till en del kunnat bedöma under hans samtal med Härved Erlandsson och det kommer under händelsernas utveckling sannolikt att blifva mer och mer uppenbart.

Emellertid anlände pater Sigwart, sedan han lemnat den unge riddaren kvar i backslutningen, efter ungefär fem minuters rask gång till Säby borg, hvilken låg bakom samma kulle, der sammanträffandet mellan riddaren och munken hade egt rum. Pater Sigwart behöfde därför endast följa vägen, som i en vidsträckt krets lopp vid foten af höjden, för att på denna korta tid hinna sitt mål.

Borgabron var nedfäld, så att intet hinder mötte för hans inträde och dessutom skulle vakten uppe i portornet icke hafva låtit honom vänta på bron nedfällande ett enda ögonblick, om den händelsevis hade varit uppvindad, när patern anlände till platsen.

Egendomligt var det att skåda, hurusom munkens hela yttre förvandlades, så snart han kom i sigte af gården. Den raska och spänstiga gången, hvilken var till och med en riddare värdig, öfvergick till ett dröjande, tungt och ovigt framskridande. Det högt och stolt uppburna hufvudet sänkte sig ned mot bröstet i en begrundande ställning. Elden försvann ur ögat och lemnade rum för en matt dåsighet, med hvilken dock förenade sig svaga ansatser till ett tankfullt uttryck. Han framskred med händerna sammanknäpta på ryggen

och, om någon från borgen åskådade hans annalkande, måste han intagas af den föreställningen, att pater Sigwart för ögonblicket djupt begrundade någon viktig vetenskaplig fråga.

Utan att bekymra sig om de på borggården sysselsatta tjenarne, steg patern in i boningshusets rymliga förstuga. Här stannade han ett ögonblick, liksom om han tvekade, huruvida han skulle välja dörren till venster, hvilken ledde in i borgstugan, eller om han skulle träda in till höger. Slutligen valde han det senare.

Det rum, i hvilket han inträdde, var ganska stort, men hade det för alla den tidens boningsrum gemensamma felet att vara mycket lågt och mycket mörkt.

En väggfast bänk, som lopp kring rummets alla väggar, ett stort bord midt på golfvet, några stolar och ett skåp, innehållande en mängd handskrifna böcker af stort värde — se der rummets hela möblering.

När patern inträdde, uppreste sig en ung flicka från den plats, hon hade vid bordet, och helsade vördnadsfullt. Det var stolts Ragnhild.

Jungfru Ragnhild Gudmarsdotter var en fager ungmö med ett äkta nordiskt utseende. Man prisar söderns barn för deras mörkögda och mörkhyade skönhet. Vi tro dock för vår del att nordens qvinnor äro det skönaste, som Gud har skapat, och stolts Ragnhild kunde i sanning täfla med hvem som helst i detta afseende. Rika guldgula lockar infattade ett täckt anlete, liksom den dyrbara ädelstenen kringslutes af gyllene metall. Med rik hand hade naturen förlänat den unga flickan sådana be-

hag, som äro egnade att sätta hjertan i brand. En egendomlighet, hvilken ännu mera ökade hennes ansigtes förmåga att intaga, var den, att hennes blonda utseende i öfrigt var förenadt med ett par de skönaste ögon af mörkare nästan brun färg. Den kontrast, som derigenom uppstod, hade en underbar verkan och i förening med hennes öfriga qvinliga fullkomligheter — den icke alltför resliga, men utomordentligt väl växta gestalten, den fullkomligt harmoniska hållningen, den fylliga barmen, de sköna händerna — rättfärdigade den allmänna meningen, att fagrare mö ingenstädes var att skåda.

TJUGOSJETTE KAPITLET.

Pater Sigwarts helsovårdslära.

“Alla helgon vare med dig!”

Med dessa ord besvarade pater den unga flickans vörtnadsfulla helsning och derjemte utsträckte han sina magra och knotiga händer välsignande öfver hennes hufvud. Hon lutade hufvudet, liksom om paterns välsignelse verkligen tyngt på hennes hjessa.

“Nåväl, min dotter“, fortfor munken, sedan båda hade satt sig ned, “har det lyckats dig att tränga in i de djupa hemligheterna af ditt föresatta pensum?”

Med låg, välljudande, sympatisk stämma svarade ungmön:

“Ja, vördige fader, jag tror mig nu hafva fullkomligt inhemtat allt hvad den ärevördige Anselm af Canterbury i sin skrift *“Cur Deus homo?**”) säger.“

“Det är djupa, allvarliga sanningar.“

“O, ja! fader“, svarade flickan, “derom är jag ense med eder och jag är eder stor tack skyldig, att I hafven genom edra djupsinniga förklaringar satt mig i tillfälle att njuta af alla de sköna tankar, som den boken innehåller.“

“Att läsa den boken upplyfter sinnet från jorden och liksom låter vår själs öga blicka in i Guds eget underbara djup.“

“Vissەرligen! Ingen af de förträffliga böcker, hvilkas visdom I tillförne hafven låtit mig inhemta, har låtit mig få en så klar inblick i dessa heliga ting, som denna boks läsning och begrundande nu har medfört. Nu är mycket klart för mig, som fordom var mig dunkelt. Nu tycker jag, att allting i den gudomliga frälsningsplanen är mig så bekant, som om kunskapen derom hade varit mig medfödd.“

“Gud har gifvit dig härliga gåfvor, min dotter. Mätte du framgent använda dem lika väl. Men...“

“Huru, vördige pater Sigwart, skulle I verkligen tvifla derom?“

“På din goda vilja tviflar jag icke.“

“Hvarpå tviflen I då?“

“På din förmåga.“

“Edra ord äro säkert visa, vördige pater, men

*) “Hvarför blef Gud menniska?“

jag förstår dem i sanning icke. Hvad skulle väl kunna hindra mig att i framtiden väl använda de goda gåfvor, som I sägen att Gud har gifvit mig?"

"Ack!" sade Sigwart, andäktigt suckande. "Du är nu icke längre ett barn, min dotter."

"Näväl?..."

"Den tiden är hardt nära, då du blifver dragen in i verldslifvet, och der skall du icke finna någon tid öfrig att odla din själ och ur dess fördolda djup framdraga himlens der fördolda skatter. Man måste vara nöjd, om du blott får så mycken tid öfrig från de verldsliga sysselsättningarna och förströelserna, att du kan genom botöfningar och böner utplåna dina synder."

"I förskräcken mig, pater!"

"Ack!" suckade denne åter. "Det är icke min afsigt att förskräcka dig, utan blott att gifva dig en väl behöflig varning. Dock tror jag icke, att du blifver i stånd att göra dig den till godo."

"Jag vill dock försöka. Böckerna äro mig kära."

"Ja väl, men när du träder ut i verlden, komma tusende andra ting och inkräkta på den tid, som du borde egna åt de vetenskapliga och lärda sysselsättningarne."

"Sägen mig något af det, som skulle på mig kunna utöfva en sådan verkan. Den fiende, som man känner, är redan till hälften öfvervunnen."

"Du skall t. ex. få en älskare. Alla verldsliga unga jungfrur skaffa sig en sådan."

En skär rodnad öfvertäckte den unga flickans kind.

“O, nej! fader Sigwart“, utropade hon ifrigt, “något sådant kan aldrig ifrågakomma.“

“Du skall icke säga så, när din svaghets tid är inne, min dotter. Och dessutom är ju deri intet egentligt ondt. Qvinnans bestämmelse är ju, att människoslägtet genom henne skall växa till och föröka sig på jorden.“

Troligen var det icke utan afsigt, som pater på detta cyniska sätt nu med den unga flickan afhandlade sådana ämnen. Måhända ville han derigenom väcka till lif hos henne tankar och känslor, som hittills hade varit främmande för hennes barnsliga och jungfruligt rena sinne, men genom hvilkas uppväckande han hoppades arbeta i Härved Erlandssons intresse. Det är dock temligen säkert, att om Ragnhilds moder, Katarina, hade hört detta samtal, skulle hon för alltid hafva dragit sin dotter ifrån pater Sigwarts undervisning och ledning.

Jungfrun svarade ingenting, men tycktes af munkens ord hafva blifvit försatt i en viss sinneströrelse och förlägenhet.

“Jag har“, fortfor munken, under det han med ett infernaliskt uttryck i sin blick betraktade jungfrun, hvars af ögonlocken beslöjade ögon icke kunde märka paterens elaka blick, “jag har ofta och sedan ganska länge lofvat dig, min dotter, att med dig genomgå en kurs i helsovårdslära. Tiden är nu inne att uppfylla detta löfte.“

“Ack, huru roligt!“ utropade jungfrun, hvars ungdomliga sinne lätt afskakade det intryck, som munkens cyniska antydningar nyss hade gjort.

“Vi kunna således göra början dermed i dag.“

“Hvad I ären god, pater Sigwart!“

“Jag har sjelf uppgjort“, fortfor denne, “ett system för läran om helsovården och jag vill redan till en början säga dig, min dotter, att detta mitt system uti ganska mycket afviker från alla hittills uppställda.“

“Edra djupa insigter, vördige pater Sigwart, äfvensom eder stora flit äro en tillräcklig borgen för att edert system är det bästa.“

“Det är äfven min egen mening.“

“Jag kan icke beskrifva, huru ifrigt jag längtar efter att få höra hvad eder visdom, vördige fader, i denna sak utgrundat.“

“Nåväl, vi börja då. I mitt system finna vi allraförst hela helsovårdsläran delad uti två stora hufvudafdelningar. Deruti skiljer jag mig från andra, som mer eller mindre lyckligt hafva afhandlat detta ämne.“

“Och hvilka äro de båda hufvuddelarna?“

“Min indelning är grundad på indelningen af människans väsende, hvilket ju, såsom vi veta, består af två ting, en själ, genom hvilken människan närmar sig gudomen, och en kropp, genom hvars materiela beståndsdelar människan står i släktskap och förbindelse med den lägre tillvarelsen, med djuren. Man skulle kunna benämna själen “människans gudomliga natur“ och kroppen hennes “djuriska natur“.“

“Men är icke äfven kroppen människan gifven af Gud och således i viss mening gudomlig?“

“Alldeles riktigt, min dotter! Kroppen är dock genom synden så neddragen i materien och deraf besmittad, att den mera än själen förlorat sin ursprungliga höghet. Vi behålla emellertid i

vårt helsovårdslärossystem benämningarna själ och kropp såsom varande de mest begripliga. Vidare således! Om nu människan har en kropp och en själ, så har hon naturligtvis också en själshelsa och en kroppshelsa att vårda, och deraf följer äfven, att de, som i sina helsovårdslärossystemer alldeles glömma tala om själen helsa, göra sig skyldiga till en stor och hardt nära oförlätlig ofullständighet. Deras systemer synas mig vara liksom haltande och göra på mig samma intryck, som om jag såge en man utan hufvud eller en människa utan fel.“

“Så synes mig ock.“

“Naturligtvis, min dotter! Vi äro således ense derom, att helsovårdsläran lämpligen indelas i två delar, hvilka afhandla . . .“

“Den förra delen afhandlar,“ inföll den läraktiga lärjungen, “själens helsovård“ och den senare “kroppens helsovård.“

“Alldeles riktigt!“ svarade munken. “Och om vi anse oss behöfva närmare bestämma innehållet i dessa båda delar, så kunna vi säga, att den förra delen afhandlar, huru själen helsa vinnes och bevaras, och den senare, huru kroppens helsa förvärfvas och bibehålles.“

“Det skulle vara omöjligt att framställa en sak med mera tydliga och begripliga ord.“

“Det är för mig en sann glädje, min dotter, att du hyllar en för mig så hedrande mening. Nåväl, om jag ville spörja dig, hvilketdera som är dyrbarast, viktigast och mest förtjent af en öm omvårdnad — själen eller kroppen — hvad skulle du då svara?“

“Själen, vördige fader, ty den är evig.“

“Ditt svar är fullkomligt riktigt och står i full öfverenstämmelse med de åsigter, som kyrkofäderna och andra lärda och gudfruktiga män hafva uttalat. Derom behöfva vi således icke orda. Men ur denna sanning draga vi en vigtig slutsats, nämligen den, att då själen är människans dyrbaraste del, så bör äfven själens helsovårdslära sättas främst i vårt system. Äro vi derom ense?”

“Ja, vördig fader!”

“Nå, min dotter, då skrida vi till de regler, hvaraf detta vårt systems första del består. Jag har försökt att sammanfatta allt hvad som hörer dit uti tvåhundra nitiotre regler.”

“Mig synes det vara ett stort antal.”

“Dock icke hälften af hvad människans sämre del, kroppen, betingar. Läran om kroppens helsa har jag nämligen sammanfattat uti niohundra sextiofyra regler.”

“Skall jag väl någonsin kunna inhemta dem alla?” utropade Ragnhild, med skäl bäfvande för det arbete, som dertill skulle vara nödvändigt.

“Genom flit, min dotter, kan man lära allt.”

“Kanske!”

“Af själens helsovårdsläras tvåhundra nitiotre regler och rättesnören har jag stält i första rummet den, som jag anser vara vigtigast af dem alla.”

“Huru lyder den, vördige fader?”

“Den är af följande lydelse: 'neka dig aldrig något, som din själ åtrår'. Denna regel är icke svår att ihågkomma, min dotter?”

“Nej, men . . . .”

“Drag icke i betänkande att framställa dina invändningar.”

“Ehuru den är lätt att ihågkomma, är den, synes mig, svår att rätt begripa, ty jag har hittills lefvat i den tanken, att det dock finnes någon åtrå i själen, hvilken icke bör tillfredsställas.”

“Tvärtom, min dotter! All själens längtan bör man med hast tillfredsställa, emedan en otillfredsstäld åtrå alltid tär på själen och förminskar dess kraft.”

Medan pater Sigwart dref denna giftiga lära, som han helt visst icke utan orsak bemödade sig att inplanta i sin lärjunge, var hans anlete dystert och allvarligt, liksom om han hade framställt den mest kristliga tanke i världen. Dock fick han icke fröjda sig öfver, att hans lärjunge genast lät öfvertygga sig om sanningen af nummer ett bland de tvåhundraogiofre helsovårdsreglerna för själen.

“Likväl gören I väl någon inskränkning af eder sats, vördade pater,” yttrade Ragnhild.

“Nej, min dotter, regeln är allmängiltig.”

“Men om själen åtrår någonting syndigt?”

“Äfven i detta fall bör dess längtan ställas tillfreds,” svarade pater Sigwart med bestämdhet i tonen.

“Dock . . . . .”

“Förvåna dig icke öfver detta, min dotter. Af två onda ting är det för visso en dygd att välja det minst onda. Nu är det så, att om synden är ett ondt, så är en nedsättning af själskrafterna ett ännu större. Alltså hör man hellre genom tillfredsställandet af själens åtrå begå en synd, än genom att neka själen hvad den eftertraktar försvaga den och grundlägga dess undergång. Dessutom finnas åtskilliga andra skäl, som med stor vältalighet bekräfta min regels godhet.”

“Är det möjligt?” sporde jungfrun tviflande.

“Ja t. ex. det, att en synd kan genom botöfningar utplånas, medan deremot en minskning i själskrafterna, en nedsättning af själshelsan, är nästan obotlig.”

Stolts Ragnhild fann intet svar mera till vederläggande af munkens sofistiska och förderfbringande lära. Hennes hjerta och hennes förstånd uppreste sig deremot, men hon förmådde icke strida mot paterns kalla bevisningssätt. Derfor teg hon, ehuru hon tyckte, att hon hade mycket, som hon borde säga.

“Antag t. ex., min dotter“, återtog munken i faderlig ton, “antag att du möter på din lefnads hittills så lugna och trygga väg en ung riddare, efter hvilken din själ börjar känna kärlekens åtrå. Riddaren begär dig. Nåväl, min dotter, lyd då din själs åtrå. Din själs helsa skulle lida, om du nekade dig hvad denna din själ efterlängtar.”

När har det väl i verlden funnits en ung flicka, som kunnat i fullkomligt lugn sinnesförfattning höra talas om kärlek? Det lilla ordet eger i sanning en mystisk förmåga att komma en ung kvinnas hjerta att klappa fortare och hennes barm att höja sig i suckar, hvilkas orsak hon icke sjelf kan fatta. Också blef stolts Ragnhild både blek och röd om kind, när munken nu för andra gången under denna morgonstund talade till henne om kärlek och älskare.

Munken begagnade tillfället att med anledning af hennes synbara sinnesrörelse yttra:

“Men, min dotter, jag rädes, att vi här tala så länge om bevarandet af själens helsa, att vi

helt och hållet förgäta den lekamliga. Du är icke frisk, mitt barn. Du måste mera noggrant än hittills vårda din kropps helse. Din kind är blek som nyfallen snö och emellanåt rodnar den, liksom om du i ditt bröst hade ett frö till en obotlig krankhet.“

“Åh nej, fader Sigwart, jag är fullkomligt frisk.“

“Du röjer emellertid, att dina kroppskrafter äro i sjunkande. Först och främst råder jag dig att ofördröjligen lyda den sexhundertretioförsta af reglerna för bevarandet af kroppens helse.“

“Och hvad föreskrifver den?“

“Den föreskrifver daglig rörelse i friska luften.“

“Den regeln vill jag gerna lyda.“

“Gör det, min dotter. Gå ut och tag en morgonpromenad nu genast, innan solen hinner alltför högt upp på himmelen. Luften är mest helsosam om morgonen.“

“Nåväl, värdig fader, så vill jag genast gå att i handling prisa eder sexhundertretioförsta regel,“ svarade Ragnhild, i det hon steg upp och sammanlade den bok, i hvilken hon läst, när munken inträdde till henne.

“Du skall icke ångra detta beslut. Jag har redan tidigt företagit en vandring i dag, genom hvilken jag känner mig underbart uppfriskad. Ah .... det var dumt af mig!....“

Pater Sigwart gjorde en åtbörd, som skulle uttrycka förtviflan.

“Hvad?“ utropade ungmön. “Var det dumt af eder att företaga den helsosamma promenaden, som så underbart uppfriskat eder till edert dagsarbete?“

• “Nej .... nej! det var icke detta, som jag me-

nade, utan mitt utrop gälde en glömska, till hvilken jag gjort mig skyldig. När jag i morse gick förbi den vackra backsluttningen, som är till höger om vägen på fem minuters afstånd från borgen, såg jag några små vackra blåa blommor, som jag beslöt mig för att taga på återvägen och hemföra, för att lägga dem till grund för våra studier i dag. När jag återvände hem, var jag emellertid så sys-selsatt med sökandet efter den niohundra- och sextiofjerde lekamliga helsovårdsregeln, att jag glömde de staccars blommorna.“

“I önskar då att få dem, pater Sigwart?”

“Ja, min dotter, och jag måste väl sjelf begifva mig åstad att hemta dem, när jag hvilat mig en stund.“

“Det skolen I icke behöfva, vördige fader. Jag kan taga den vägen och hemta dem åt eder.“

“Helgonen välsigne dig, min dotter!”

Med en vörtnadsfull afskedshelsning, hvilken af munken besvarades med en välsignelse, ilade Ragnhild bort.

Knappt var munken ensam, förrän hans ansigte undergick en stor förändring. Det milda, fastän något dystra, ansigtsuttrycket försvann och ett infernaliskt leende spred sig från munnen öfver hela anletet, så att slutligen hvarje fåra i huden tycktes deltaga deruti.

“Fågeln löper nu i snaran“, hviskade han, “och jag står nära det ögonblick, då jag får hämnas. Ve dem alla! Jag skall hämnas som en man . . . . nej, som en afgrundsande.“

Länge fick dock icke pater Sigwart fröjda sig åt tanken på sin hämnd och frässa af föreställnin-

garna om andras lidande, ty dörren öppnades för att lemna inträde åt en högväxt dam, som tycktes vara omkring fem och tretio år gammal. Det var Katarina Lycke, riddaren Gudmar Edmundssons maka och unga Ragnhilds moder.

Katarina hade blott obetydligt förändrats, sedan vi sist sågo henne. Hennes ansigte var ännu skönt, hennes växt och hållning voro lika drottninglika. De stundom under sitt framskridande ganska obarmhertiga åren tycktes hafva skonat henne helt och hållet.

“God morgon, vördige pater Sigwart!” helsade hon.

Paterns ansigtsmuskler utjemnade på befallning af hans vilja nästan ögonblickligen hans anletsdrag. Leendet försvann och dyster och allvarlig stod den helige mannen inför husets herskarinna. En anmärkningsvärd omständighet var, att den helige mannen tycktes vara mindre frimodig inför denna qvinna, än han nyss varit inför jungfrun, i hvars själ han med berådt mod implantade giftiga och förderfliga läror. Han stod stum och orörlig och han hade ingen välsignelse att utdela åt Katarina. En uppmärksam betraktare kunde hafva iakttagit, att hans läppar rörde sig utan att förmå frambringa något ljud. Derjemte beslöjade han sina ögon med ögonlocken, liksom om han hade fruktat att åsynen af den fagra frun skulle blända honom, såsom det plägar ske, när någon oförsigtigt blickar in i solens strålände klot.

“I ären redan i arbete så tidigt på morgonen, pater Sigwart?” återtog fru Katarina. “I borden dock unna eder någon hvila.”

Med en våldsamt ansträngning lyckades pater säga:

“Hvilan är en gudomlighet, som jag icke ens känner till namnet, ädla fru.”

“Då, min gode pater Sigwart, ären I icke så lämplig att undervisa barn, som vi här i borgen ända till denna dag hafva föreställt oss. Om I icke veten hvad hvilat är, så ansträngen I säkert edra lärjungar för mycket. Men... jag ser icke Ragnhild här. Jag kommer dock hit för att söka henne.”

Sedan munken nyss hade lyckats bryta den förtrollning, som fjettrade hans tunga vid fru Katarinas åsyn, blef han sig fullkomligt lik. Sinnesrörelsen, af hvad slag den nu än var, försvann och han kunde till och med lyfta upp sina ögon och blicka stadigt in i Katarinas, när han svarade:

“Ädla fru, I gören mig dock icke full rättvisa. Om jag än icke för min egen del vet af någon hvilat, så tror jag mig dock förutna mina lärjungar tillräckligt deraf. Och till bevis derpå kan jag omförmåla, att jag nyss sjelf uppmanade stolts Ragnhild att göra en liten vandring i Guds fria natur nu i den tidiga och helsobringande morgonstunden.”

“Hafven tack, vördige fader, för all eder omsorg om mina barn... Ragnhild är således ute?”

“Ja, ädla fru Katarina!”

“När hon återkommer, så sägen henne, att hennes mor vill träffa henne.”

“Som I befallen!”

“Nu vill jag icke längre störa eder, pater Sigwart, i edra studier. God morgon!”

“Mätte Maria och helgonen alla beskydda eder, ädla fru!”

Riddare Gudmars husfru aflägsnade sig och munken var åter ensam.

Hvarför rasade han nu som en vilde? Hvarför afryckte han sina få hårtestar, sparkade omkull stolar, vräkte de på bordet liggande böckerna bort i rummets mest aflägsna hörn, och betedde sig som om en dödsfiende hade lurat i hvarje uti rummet befintligt föremål?

Var han vansinnig eller — ett rof för för-tviflan?

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Jutta, klosterjungfrun.

Ungefär vid samma tid på dagen, då pater Sigwart inför stolts Ragnhild afhandlade sitt nya system i helsovårdslära, red ett lysande sällskap af riddare, väpnare och förnäma qvinnor framåt vägen, som ledde genom trakten af Säby.

Det förnäma sällskapet kom söderifrån och hade tydligen för afsigt att gästa på Säby gård. Vi kunna också så mycket mindre undra derpå, som vi bland sällskapet redan vid första ögonkastet igenkänna egaren till Säby, riddaren Gudmar Edmundsson.

Vid den högväxte och ståtliga riddarens sida red en tjugotreårig dam, i hvars klädsel man tyckte sig finna någonting klosterartadt. Hennes dräkt var enkel och af mörk färg. Hennes hufvud var inhöljdt i något, som icke var alltför olik ett

nunnedok. Derjemte var hennes ansigte doldt af en tunn och ganska genomskinlig slöja.

Med all den höfviskhet, som en riddare för-
måde ådagalägga, besvarade Gudmar den unga
damens tal, hvilket var lifligt och förrådde en på
den tiden ganska ovanlig rikedom af kunskaper.
Hennes anmärkningar öfver den natur, som omgaf
dem, och öfver de bondgårdar, som de här och der
färdades förbi, voro både snillrika och roande.

Man befann sig på omkring en tinmas vägs
afstånd från Säby, då Gudmar yttrade till den be-
slöjade damen.

“Jag hoppas, att I, ädla jungfru Jutta, icke
vägren mig den äran att hvila en dag och en natt
under mitt tak. Jag är den lycklige egaren af den
dygdigaste och ädlaste husfru i verlden och jag är
förvissad derom, att hon skall både finna sig hed-
rad och blifva glad öfver att få undfägna eder i
sitt hem.”

“Hafven tack, riddare Gudmar“, hördes damen
svara med välljudande röst. “Jag antager med
nöje eder bjudning och det skall glädja mig att få
ingå vänskapsförbund med en så ädel riddares
husfru.”

“Stor glädje bereden I mig, jungfru Jutta, ge-
nom att mottaga min inbjudning.”

Det kan nu vara tid att underrätta läsaren
om, hvem jungfru Jutta egentligen var.

Redan förut hafva vi omnämnt, att konung
Valdemar blifvit förmäld med danska prinsessan
Sofia. Denna konungadotter hade en syster, hvil-
ken af sina anförvandter hade blifvit insatt i ett
kloster i Danmark. Denna klosterjungfrus namn

var Jutta och det var just hon, som nu befann sig under den väldige riddaren Gudmar Edmundsons beskydd.

Jungfru Jutta hade efter en flerårig vistelse inom klostermurarna omsider ledsnat vid det enförmiga, dystra lif, som der fördes, och börjat längta ut i det fria, der hon kunde lysa med sin utomordentliga skönhet och der hennes snille icke behöfde multna bland botöfvande qvinliga individer af låg bildning och tvifvelaktig dygd. Icke därför att Jutta var något dygdemönster, som behöfde känna sig sårad af de lättsinniga tankar, med hvilkas omtalande i hemlighet en och annan af klostrets "heliga" invånarinnor uppvaktade henne. Ingalunda! Jungfru Juttas tankar kunde till och med mången gång förirra sig på utflygter så långt från dygdevägen, att den djerfvaste nunnefantasi aldrig skulle hafva förmått följa henne. Likväl kände hon en viss afsky för sina qvinliga kamrater. Det var dock icke deras i det hela mycket blygsamma lättsinnighet, som stötte henne, utan det var snarare det sätt, på hvilket denna uppenbarade sig. Hon saknade hos dem de snilleblixtar, genom hvilka hon med ett mystiskt ljus omgaf sina egna förvillelser. Hon saknade den finhet i formen för tanken, utan hvilken sjelfva dygden syntes henne vederstyggelig.

Enär jungfru Jutta verkligen var uttråkad af klosterlifvet, omfattade hon med stor ifver en tanke, hvarmed hon en dag öfverraskade sig sjelf, tvärt emot alla priorinnans förmaningar att aldrig låta en verldslig begärelse hinna utveckla sig till en tanke.

Denna i klosterjungfruns lif epokgörande tanke var den, att hon likväl innerligt gerna skulle vilja besöka sin med konungen af Sverige förmälda syster Sofia och en tid långt lefva hos henne bland höfviska riddare och bland qvinnor, som egde tillräckligt hög bildningsgrad för att förstå henne.

Som Jutta var en på samma gång snillrik och energisk qvinna, hastade hon att aflåta en skrifvelse till sina konungsliga fränder, i hvilken hon bad att få tillbringa någon tid hos sin syster Sofia. Förmodligen kände man jungfru Jutta och visste, att hon skulle låta sin tanke öfvergå till en plan och planen till handling, äfven om man motsatte sig hennes önskan och kanske då så mycket snarare. Derfor lät man henne få sin vilja fram och utrustade henne kungligt samt afsände henne till Sverige, sedan man hade förutskickat åtskilliga skrifvelser till Valdemars drottning, klosterjungfruns syster.

När Valdemar Birgersson genom dessa skrifvelser hade blifvit underrättad om jungfru Juttas ankomst, sände han några riddare att möta henne vid gränsen och i spetsen för följet satte han Gudmar Edmundsson.

På grund af dessa omständigheter var det, som egaren till Säby borg nu befann sig i fröken Juttas sällskap.

Sedan prinsessan hade bifallit riddarens anhållan, att hon måtte täckas gästa på Säby, innan hon drog vidare till konungens gård, yttrade Gudmar:

“Eftersom I, ädla jungfru, viljen bevisa mig och min husfru den äran att gästa hos oss, så

taga vi nu af till venster, då vi annars hade bort rida rakt fram.“

“Är det lång väg till eder borg, herr riddare?”
sporde jungfrun och lyftade dervid en flik af sin slöja, så att Gudmar fick skåda en skymt af hennes underbart vackra anlete. Huruvida den lilla rörelse af klosterjungfruns fina hand, som blottade hennes drag, var ett alster af behagsjukan, det veta vi icke med visshet, men vi äro böjda för att tro det. Säkert är emellertid, att Gudmar kände sig helt varm om hjertat hvarje gång, då en tillfällighet tillät honom se jungfru Juttas ansigte ohöljdt. Den unga damen kände af erfarenhet hvilken sällsamt förtrollande magt hennes åsyn utöfvade på hvarje man, som kom i hennes närhet, och vi tro oss därför kunna försäkra, att de tillfällena, då den afundsjuka slöjan för ett ögonblick kastades undan under denna färd i Gudmars sällskap, icke voro alltför sällsporda.

Emellertid svarade riddaren på hennes fråga.

“Nej, ädla jungfru“, sade han, “borgen ligger på högst en timmas afstånd härifrån.“

“Hvilan skall göra mig godt, tror jag. Om det icke hade varit för att få träffa min kära syster, Sofia, skulle jag aldrig hafva velat underkasta mig besvärigheterna af en så lång resa.“

“Jag hoppas dock“, skyndade riddaren att säga, “att jag ingenting uraktlåtitt, som kunnat bidra till minskande af resans vedermödor?“

“Ack, nej! riddare Gudmar, I hafven förvärfvat eder anspråk på min eviga tacksamhet, ty en bror kunde icke med större omsorg hafva ledsagat

sin syster, än I hafven ledsagat mig. Jag skall aldrig glömma eder.“

“Jag skulle gerna vilja huru dyrt som helst betala lyckan af att någon gång vara af eder ihågkommen“, svarade den af Juttas blixtrande ögon och fagra anlete en smula bedårade riddaren.

Vi känna oss nära nog böjda för att misstänka, att det endast var för att ännu längre få njuta af fröken Juttas sällskap, som Gudmar hade anmodat henne att gästa hos honom på hans riddareborg.

Emellertid vek sällskapet af från stora vägen och beträdde en mindre väg, som ledde till Säby borg.

Riddare Gudmar kallade till sig sin väpnare, hvilken på riddarens vink skyndade till hans sida.

“Edmund“, sade riddaren, “skynda du till bor-gen och underrätta min husfru om vår ankomst.“

Väpnaren, en vacker yngling om sexton år med öppna och redliga anletsdrag, svarade:

“Som I befallen, herr riddare!“

Derefter sporrade han sin eldige springare och ilade snabbt i förväg, medan sällskapet helt sakta tillryggalade vägen.

“En hurtig yngling, den der!“ utropade jungfru Jutta, hvars ögon hade genom slöjan noggrant betraktat väpnaren och granskat honom från topp till tå.

“Ja, ädla jungfru“, svarade riddaren, “det är en präktig gosse och det torde blifva något af honom med tiden.“

“Hvad heter han?“

“Edmund.“

“Han synes vara af förnäm slägt?“

“Ja, ädla jungfru, han är så. Hans fader är riddaren Folke Algotsson och hans moder heter Ingrid Svantepolksdotter.”

“Ah!”

“Huru, ädla jungfru, kännen I dem?”

“Jag har hört omtalas en Folke Algotsson, hvilken ur Wreta kloster bortröfvade en viss Svante-polk Knutssons dotter Ingrid. Skulle det verkligen vara ...?”

“Ja, jungfru Jutta, den unge väpnaren är deras son.”

Klosterjungfrun svarade ingenting, men var en lång stund tankfull. Kanske upprepade hon i sitt inre folkvisans ord:

“Christ gifve en sådan engel“

“Kom, tog både mig och dig.“

Säkert är åtminstone, att hon efter en stunds tystnad vände sig till riddaren med denna fråga:

“Äro de lyckliga?”

På denna fråga svarade riddaren:

“Deras husliga lycka är höjd öfver allt tvifvel, men det är troligt, att landsflykten dock tynger på deras sinnen.“

“De äro då landsflyktiga?”

“Ja!”

“Men hvarför?”

“För klosterrofvets skull.“

Jungfru Jutta suckade och försjönk åter i sina tankar.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

På borgaleden.

Stolts Ragnhild vandrade emellertid framåt borgaleden, den väg, som ledde till och från Säby gård. En för henne sjelf oförklarlig oro hade bemäktigat sig hennes sinne. Endast det visste hon, att hon icke kände sig så glad, fri och lycklig som tillförne, och att det var pater Sigwarts besynnerliga tal, som hade åstadkommit denna förändring.

Likväl hade den sluge munken illa beräknat, hvilka verkningar hans ord skulle hafva på detta rena sinne. Han hade trott sig i hennes själ indrypa en droppa dödligt gift, men han hade endast frambringat ett öfvergående illamående. Han hade trott sig skola grundlägga ett moraliskt förderf och det hade endast lyckats honom att väcka någon oro.

Vid hon nu helt sakta vandrade framåt vägen, tänkte hon mången allvarlig tanke med anledning af de giftiga ord, som pater Sigwart hade yttrat. I hennes själ uppsteg den ena invändningen efter den andra. Nu fann hon med lätthet allt hvad hon nyss i munkens närvaro icke hade kunnat finna till vederläggning af hans regel.

“Ack!” suckade hon dervid, “om jag hade förmått framställa dessa ovedersägliga inkast derinne, skulle det måhända hafva lyckats mig att öfvertyga äfven den stackars patern. Han är en god, mycket god man och jag står i stor tacksamhetsskuld hos honom för allt hvad han har lärt

mig. Dock tror jag, att han sluter sig alltför mycket inom sig själf och afsöndrar sig från menskligheten. Derigenom blir hans lifsäskådning skef och hans åsichter blifva mången gång felaktiga. Jag vill icke mera tänka på de besynnerliga ord, som han yttrade denna morgon, och jag vill ur min själ och ur mitt minne helt och hållet utplåna den första af pater Sigwarts regler för själens helsovård.“

Oaktadt detta beslut återvände hennes tankar dock oupphörligt till samma föremål, hvilket bevisar, att munkens ord skulle hafva inneburit en mycket stor fara, om icke ungdomens sinne hade varit så rent och obehärdadt.

Då hon nu hade hunnit så långt fram på borgaleden, att vägens krökning kring höjden icke längre dolde för hennes ögon den vackra backslutningen, hvarest enligt pater Sigwarts utsägo de blåa blomorna funnos, som hon lofvat att hemföra till honom, så blef hon varse en präktig stridshingst, hvilken stod vid slutningens fot, bunden vid en lummig björk, som med sin skugga skyddade honom mot de redan ganska heta solstrålarna. Det oakadt tuggade han af otålighet sitt betsel och skrapade med hofvarna, så att grässtrån och dam yrde kring honom.

Inom sig undrade Ragnhild, hvem som väl månne vara det präktiga djurets egare. Länge behöfde hon icke sväfva i ovisshet derom, ty då hon gått några steg längre fram, så att hon kunde öfverskåda hela backslutningen, blef hon varse en riddare, som reste sig upp från den hvilande ställning han intog på marken. Riddaren var klädd i stål från hufvudet ned till fötterna och den blank-

polerade metallen spred kring hans gestalt en lysande krans af reflekterade solstrålar.

Det var för stolts Ragnhild omöjligt att säga, hvem riddaren var, ty hans hjälmgaller var nedfäldt. Dock tänkte hon helt naturligt att riddaren var stadd på resa och att han, då han färdades förbi denna plats, funnit den så vacker, att han hade fått lust att der qvadröja en stund, medan hans gångare hvilade sig. Hon blef därför icke förvånad eller rädd, när hon såg riddaren med raska steg gå nedför sluttningen, lösbinda sin häst och kasta sig upp på denne. Icke ens då han nu red henne till mötes, kände hon någon förvåning eller fruktan.

Lugnt vandrade hon således framåt, ty hon tänkte, att riddaren skulle rida förbi henne. Först då han hejdade sin häst midt framför henne och stängde hennes väg, började hennes hjerta klappa af oro.

Den stålklädde riddaren, som på detta ohöfviska sätt spärrade vägen för jungfru Ragnhild, var, såsom läsaren troligen redan har insett, ingen annan än Härved Erlandsson.

Han slog upp hjälmgallret, så att jungfrun igenkände honom.

“Härved Erlandsson!” utropade hon med tydlig förskräckelse och gjorde i samma ögonblick en snabb rörelse, liksom om hon ämnade flyende återvända till borgen och sin trygga jungfrubur. Riddaren var emellertid nog ohöfvisk att förhindra utförandet af denna hennes afsigt, ty han lät sin gångare plötsligt göra en svängning, så att han ännu en gång befann sig ansigte mot ansigte med ungmön och mellan henne och borgen. Hon kunde

derför icke skynda hem utan om han ville lemna henne plats, och der brann i hans ögon en olycksbådande eld, hvilken visade, att han i sitt inre hvälfdde helt andra tankar.

Det uttryck af plötslig förskräckelse, som afspeglat sig i jungfruns sköna anlete vid åsynen af riddare Härveds ansigte, förvandlades nu till stolt vrede.

“Gif rum, riddare!” utropade hon med stränghet i rösten.

Riddaren svarade dystert:

“När eder fader, den stolte riddaren Gudmar Edmundsson, med smälek visade mig bort från sin gård, när I sjelf, stolts jungfru, med förakt afvisaden mig, då jag hembar eder min hyllning och utbad mig eder till husfru, då svor jag en dyr ed vid helgonen och martyrerna alla, att jag ännu en gång skulle återkomma. Här är jag nu, stolts Ragnhild, och denna gång skolen I icke undfly mig.”

“Är det god riddaresed“, sade jungfrun stolt, “att öfverfalla värnlösa qvinnor på väg och stig?”

“Om icke seden är så god, så fån I skrifva felet på min kärleks räkning.“

“Riddare Härved! En feg usling ären I, om I icke skyndsamt låten mig fritt återvända till min faders borg“.

“Jag menar, att jag är så god en riddare som någon annan, hvem det än månde vara.“

“Jag vill icke bestrida det, om I låten mig gå!“

“Åh, stolts Ragnhild, I kunnen dock icke tro mig om slik enfald.“

“Hedern är icke enfald.“

“Att släppa från sig den qvinna, som man

älskar, när man har henne i sitt våld, det är en-fald. Om det vore hederligt, vet jag icke, ej heller bekymrar jag mig derom. Och det vill jag låta eder veta, att fastän jag aldrig mera ämnar låta eder återvända till Säby borg, så tror jag mig dock vara lika god en riddare, som någonsin Gudmar Edmundsson sjelf, eder herr fader.“

“Rätt gören I, riddare Härved, att I nu påminnen både mig och eder om min fader. Varen I förvissad derom, att Gudmar Edmundsson skall af eder utkräfva en blodig hämnd, om I tillfogen mig, hans dotter, något ondt.“

“Din fader, stolts Ragnhild, rädes jag icke. Det är långt härifrån och till Danmark, der den mäktige riddaren uppehåller sig. Innan han återkommer, skall jag vara i säkerhet med mitt sköna byte. Mig synes att jag, riddare Härved Erlands-son till Frugård, är i detta ögonblick mächtigare än den långt borta varande Gudmar Edmundsson.“

“Gud och den heliga jungfrun skola nog beskydda min faders lif, att han kommer hem från sin färd välbehållen. Ve då eder, riddar Härved, om I hafven ådragit eder hans vrede. Derfor handlen I klokast, om I nu låten mig med frid draga in i min faders gård.“

“Vid sankt Sigfrid, jungfru, många somrar skola gå förbi, innan du åter kommer att med din nätta-fot trampa på tiljorna i jungfruburen här på Säby. Du följer nu med mig till min fäderneborg, vore du än hundrade gånger den högmodige riddar Gudmars dotter.“

Lidelsen hade helt och hållet förblindat den unge mannen, så att han hvarken såg eller be-

kymrade sig om hederns bud, riddaresed eller Sveriges lagar.

“Hvarför förhala vi tiden med onyttigt snack?” utbrast han dystert. “Låtom oss skrida till handling!”

Knappt hade dessa ord gått öfver hans läppar, förrän han raskt hoppade ned af hästen och stod vid jungfruns sida.

Hvarken riddar Härved eller stolts Ragnhild varseblefvo en yngling, som på en snabb springare nalkades platsen. Ynglingen var klädd i väpnaredrägt. Det var den unge Edmund Folkesson, som på riddar Gudmars uppdrag nu närmade sig Säby, för att der kungöra tidenden om riddarens och prinsessan Juttas snart inträffande ankomst. Ännu var han dock så långt borta från platsen, der Ragnhild svärfvade i fara, att hvarken hon eller Härved hörde ljudet af hofslagen mot den dammiga och därför mjuka samt föga genljudande vägen.

“I viljen väl dock icke bruka våld, herr riddare?” utropade ungmön, hvilken förskräcktes icke mindre genom Härved Erlandssons flammande blickar, än genom det hotande sätt, på hvilket han närmade sig henne.

“Jag är icke vid det lynne, då man förmår välja medlen“, svarade riddaren dystert.

“Lagen bjuder qvinnofrid.“

“Styrkan är högsta lagen.“

“Ja, bland nidingar och ärelösa menniskor.“

Nu steg riddaren fram, utsträckande handen för att gripa henne.

“Bevaren mig, I helgon alla!“ utropade jungfrun, vändande sig om och flyende utåt vägen.

Riddaren släppte hästens tyglar och denne började i lugn och ro afbeta gräset, som växte vid vägkanten. Riddaren deremot lopp efter den flyende Ragnhild.

Länge kunde dock icke denna jagt vara. Efter ett par minuter, under hvilka jungfrun gjorde öfvermenskliga ansträngningar för att hinna undan, upphann dock Härved henne och grep henne kring veka lifvet, så att hon tvingades att stanna.

Förskrämd ropade hon på hjälp. Ingen svarade henne.

Men om riddaren i detta ögonblick hade varit mindre upptänd af sin lidelse och om stolts jungfrun hade varit mindre förskräckt, kunde båda hafva sett, hurusom den unge väpnaren, om hvars närmande vi nyss ordade, nu befann sig icke långt från skådeplatsen för riddarens dåd och hejdade sin häst, liksom om han hade häpnat öfver hvad han här såg. Ett ögonblick senare lät han sin häst spränga öfver gärdesgården, som skilde honom från skogen, och fördjupa sig i denna. Blef han rädd och ville undgå att möta riddaren eller blanda sig i hans förehafvande? Utseendet talade för denna åsigt om saken, ty hvarför hade han eljest behöft vika af från vägen? Emellertid gömde han sig icke i skogen eller höll stilla på någon undanskymd plats der, utan knakandet af sönderbrutna qvistar bevisade, att han trängde framåt derinne.

Emellertid var riddar Härved icke overksam.

Han upplyftade jungfrun i sina armar och började med denna sin börda vandra tillbaka till det ställe, der han hade lemnat sin häst. Denne qvar-

stod ännu på samma plats och förtärde med filosofiskt lugn det dammiga gräset, liksom om han hade vetat, att hans herre förehade ett göromål, som snart skulle taga gångarens alla krafter i anspråk, och att han därför måste på bästa sätt stärka sig för kommande mödor.

Ehuru förföljandet icke hade räckt längre tid än ett par minuter, hade dock Ragnhild aflägsnat sig ganska långt, så att det dröjde minst fem minuter, innan riddaren med sin börda återkom till sin gångare.

Å nyo ropade Ragnhild om hjälp. Ingen svarade henne, och vinden bortförde och skingrade lätt det spåda ljudet af hennes röst.

Lyftande jungfrun med ena armen och hållande hingstens tyglar i den andra, ville Härved Erlandsson åter stiga till häst, men just i detta ögonblick hoppade från andra sidan en annan människa med ett hastigt språng upp i riddarens sadel. Det var den unge väpnaren, som vi nyss sågo försvinna i skogen.

Edmund hade skyndsamt ilat fram mellan träden och buskarna, ända till dess han befann sig i närheten af den plats, der han varseblifvit riddarens hingst. Nu hoppade han hastigt ned på marken, öfverlemnade sin egen häst åt sig sjelf och ilade ned i skogsbrynet. I samma ögonblick då riddar Härved Erlandsson ville med sin dyrbara börda bestiga sin gångare, störtade Edmund upp på vägen och lyckades att, dold af hästen, förekomma honom.

Hastigt ryckte nu väpnaren tygeln ur den af förvåning och häpnad slagne riddarens hand, gaf

hästen sporrarna och sprängde några steg framåt, hvarefter han åter vände gångarens hufvud mot riddar Härved, hvilken röjde alla tecken till förlägenhet öfver detta oväntade hinder för utförandet af hans planer och förverkligandet af hans beräkningar.

Ynglingens tillvägagående vittnade om stor klokhet. Om han af sin ifver hade låtit hänföra sig att rida raka vägen fram mot riddaren, skulle utan tvifvel denne hafva, vida mer än nu var händelsen, hastat att med Ragnhild i sina armar hinna sin stridshingst. Troligen skulle han då hafva suttit i sadeln och ilat bort med sitt byte, innan Edmund hunnit fram, och Ragnhilds räddning hade derigenom blifvit omöjliggjord, ty det var icke troligt, att väpnarens lille häst skulle hafva förmått upphinna den store hingsten.

Nu var genom ynglingens klokhet denna fara aflägsnad. Han var nu sjelf i besittning af riddarens gångare och denne hade ingen. Härved Erlandsson kunde nu icke fly.

Emellertid återvann Ragnhild sin frihet, ty såsom sakerna nu stodo, kunde Härved Erlandsson icke tänka på att föra henne bort. Sin återvunna frihet begagnade Ragnhild till att skynda tillbaka till borgen, men innan hon aflägsnade sig, skänkte hon sin unge räddare en vänlig helsning och en blick, som var mera värd än ett hertigdöme.

“Haf tack, Edmund!” ropade hon. “Värj dig manligen, till dess jag hinner skicka huskarlarne dig till undsättning.”

“Visserligen reder jag mig ensam med en ärelös niding“, svarade ynglingen.

Bort ilade Ragnhild. Hennes blåa klädnad aflägsnade sig mer och mer, följd af såväl riddarens som väpnarens blickar. Troligt är likväl, att det var med helt och hållet olikartade känslor, som denne man och denne yngling sågo den sista skymten af det himmelsblåa, dyrbara tyget försvinna bakom höjden, der vägen krökte sig.

Härved var den förste, som tog sina blickar från det ställe, der ungmön hade försvunnit. Han drog plötsligt sitt svärd och störtade sig med raseri öfver ynglingen. Denne satt tankfull och blickade efter ungmön och hade nästan glömt, att han hade en fiende i närheten, mot hvilken han måste värja sig, en fiende, hvilken säkert skulle uppbjuda allt för att taga hans lif och frälsa sitt eget.

Emellertid varnade Edmund den anstormande riddaren i så god tid, att han kunde låta hingsten stryka några steg baklänges. Derigenom vann han tid att draga sitt svärd, så att han kunde möta riddarens anfall.

“Förmätne gosse!” röt Härved Erlandsson. “Hvi djerfves du blanda dig i mina angelägenheter?”

“Qvinnorof är måhända eder angelägenhet“, svarade väpnaren lugnt, “men hvarje annan mans angelägenhet är att försvara den värnlösa. Jag har endast gjort min pligt.”

“Ha! Du skall falla offer för din pligt, oförskämde gosse! Innan solen går ned, skall din själ pinas i skärselden och din kropp sönderhackas af korparna.”

“Och jag spår eder, ärelöse riddare, som blifvit öfverraskad under qvinnoröfveri, att I skolen

sofva i tornet i natt, så sant mig hjelpe Gud och sankt Erik!"

Nu bröt striden löst.

Svärden klingade mot hvarandra och väldiga hugg utdelades på båda sidor. Det visade sig, att Härved Erlandsson var skicklig i vapenlek. Han var dessutom större, mera utvecklade och starkare än den nästan gosslike motståndaren. Otvifvelaktigt är, att Härved inom få ögonblick skulle hafva besegrat Edmund, ifall han suttit till häst och ynglingen hade befunnit sig till fots, midt emot honom. Som rollerna nu voro fördelade, i det att Edmund var till häst och Härved till fots, tycktes de stridande vara nära jemngoda och utgången af striden var åtminstone oviss.

Den vredgade riddaren högg, stack och rasade som en ursinning, dervid mången gång löpande fara att träffa sin gångare. Vreden gjorde honom blind.

Edmund Folkesson deremot var lugn och sansad och bemödade sig blott att parera huggen, väntande med hvarje anfall, till dess han kunde vara förvissad derom, att det skulle medföra en säker seger.

En god stund fortfor striden på detta sätt, utan att någon af kämparne hade lyckats vinna någon fördel.

Då hördes sorlet af en mängd menniskor, som under höga rop och mycket buller närmade sig från Säbyhället. Det var huskarlarne, hvilka jungfru Ragnhild, trogen sitt löfte, hade skickat till Edmunds hjälp. I spetsen för skaran, som beväpnat sig med svärd och lansar, sprungo två gossar,

af hvilka den ene tycktes vara nio, den andre sju eller åtta år. Det var Ragnhilds bröder, Ivar och Folke. De båda barnen voro orädda, det blixtrade i deras ögon, liksom de önskat vara med i den farliga leken. Till följd af sin ungdom sprungo de mycket snabbare än de äldre, mera tunga och oviga huskarlarne och anlände därför till platsen för striden med ett försprång af minst tjugofem steg.

I det ögonblick då huskarlarnes rop och buller började förnimmas, syntes långt borta på borgaleden en ridande skara af lysande riddare, präktigt klädda qvinnor samt väl utrustade väpnare och svenner nalkas Säby. Främst red en högväxt riddare med blå hjälmprydnad och vid hans sida red en dam, som att döma af klädedrägten var både rik och förnäm.

Utan tvifvel hade den högväxte riddarens skarpa öga varnat att ovanliga ting tilldrogo sig på borgaleden närmare Säby, ty han gaf sin skara ett tecken och hela kavalkaden sprängde åstad, och närmade sig med stor snabbhet platsen, der Härved och den unge väpnaren utkämpade sin envigesstrid. På samma gång närmade huskarlarne sig från borgen.

Huru blind af vrede riddar Härved Erlandsson än var, kunde han dock icke undgå att se den anstormande riddareskaran. När nu derjemte huskarlarnes skrik trängde till hans öron, så insåg han, att allt var förloradt.

Han fattade därför hastigt beslutet att fly in i skogen.

Denna plan skulle troligen också hafva ledt till en för riddaren önsklig utgång, om icke Ragnhilds

lille broder Ivan hade, snabb som vinden, ilat fram och med samlad nioårig styrka omfattat det ena af riddarens ben i det ögonblick, då denne just ämnade löpa till skogs. Följden af denna af riddaren oberäknade tillökning i den ena fotens vikt blef den, att den stålklädde mannen inom ett ögonblick låg i hela sin längd utsträckt på marken, hvarifrån han snart upphemtades af huskarlarne, som utan krus fråntogo honom hans svärd. Han var fången.

Ivar Gudmarsson sprang skrattande derifrån, klappande de små händerna för att gifva luft åt den glädje han kände öfver att hafva spelat den stränge riddaren detta spratt.

Den högväxte riddaren med den blåa hjälmprydningen var nu framme. Det var herr Gudmar Edmundsson till Säby. Prinsessan Jutta höll stilla vid hans sida.

“Hvad förehafven I här?” sade Gudmar med djup och kraftfull stämma. “Jag tänkte, att det nu rådde frid i allt Sveriges land. Allra minst hade jag väntat att få höra vapenbuller så nära min egen gård.”

Huskarlarne helsade med vördnad på sin hemvändande husbonde, men ingen af dem svarade.

Då lät Edmund sin häst närma sig den stränge riddarens.

“Ah!” utropade Jutta. “Sen I, herr riddare, der hafva vi vår unge väpnare.”

“Du, Edmund!” utropade Gudmar.

“Ja, ädle riddare, det är jag.”

“Men hvad tager du dig före?”

“I sporden nyss, herr riddare, om det icke

råder frid i våra bygder, och jag vill svara eder, att väl är det så, men att qvinnoröfvare och stigmän plåga icke mycket spörja efter, om det är krig eller fred, när de draga ut. Om I icke hadn sändt mig i förväg till Säby, skulle denne riddare, som nu står der bunden bland huskarlarne, hafva röfvat bort eder dotter, stolts Ragnhild. Jag har sjelf nyss räddat henne ur hans armar.“

“Ah! Härved Erlandsson“, utropade riddaren, vändande sig till fången, “I hafven således försökt att fullborda den hotelse, hvarmed I för ett år sedan aflägsnaden eder från min borg. Nåväl, I hafven sjelf lagt grunden till eder olycka. I mitt torn skolen I sofva i natt och sedan skolen I under säker vakt vid första tillfälle föras till konungen. Han skall döma eder. Fören honom till gården!“

Den befallning, med hvilken riddaren slutade sitt tal, var stäld till huskarlarne och dessa åtlydde den ofördröjligen. Under skämt, rop och mycken smålek drefvo de riddaren framåt vägen, som ledde till Säby borg.

Nu vände Gudmar sig till väpnaren.

“Manlig är din gerning, yngling“, sade han, “och stor är min tacksamhet för den tjenst, som du bevisat mig.“

“Ädle riddare! I ären mig ingen tack skyldig. Jag har blott fullgjort min pligt.“

“Han måste berätta allt noggrant för oss“, sade Jutta till riddaren, under det hennes blixtrande ögon fördjupade sig i granskningen af väpnarens ansigte och gestalt.

“Du hör, Edmund...“

“Ja, och jag är genast redo att efterkomma den höga damens önskan. Dock måste jag först hemta min häst, som troligen nu hunnit äta sig mätt derinne i skogen.”

“Skynda dig då, eller ännu bättre, vi låta en af svennerna tillrättaskaffa din gångare.

Edmund gaf svennen de behöfliga anvisningarna och denne begaf sig in i skogen.

Väpnaren sjelf slöt sig till riddar Gudmars sida och förtäljde för honom och den ifrigt lyssnande Jutta under den återstående vägen fram till Säby allt hvad som hade passerat.

Snart drog det lysande följet öfver borgabron in på Säby borg, der de välkomnades af fru Katarina och hennes dotter, den fagra Ragnhild.

Bakom gardinerna i det rum, der vi tidigt denna dag hafva sett pater Sigwart och Ragnhild tillsammans, stod en munk och blickade med raseri ut på gården.

TJUGONIONDE KAPITLET.

Edmund och Ragnhild.

Prinsessan Jutta var en farlig qvinna i detta ords bokstafliga bemärkelse.

Begåfvad med en skönhet, som var minst sagdt utomordentlig, och med ett snille, som var hänförande, skulle hon redan genom dessa sina egen-

skaper hafva kunnat förvrida hufvudet på äfven en mera kallsinnig man. Farligast blef hon dock derigenom, att hon var en kokett qvinna, hvilken ganska väl förstod att handtera sina vapen.

Ehuru hon visste, att riddare Gudmar Edmundsson var gift och hade en fager husfru, som han svurit trohet, hade hon dock icke försmått att försöka sin magt öfver honom och, såsom vi redan hafva antydtt, voro hennes bemödanden icke utan all framgång — för ögonblicket.

Men när de nu ankommo till Säby, när fru Katarina trädde sin make till mötes och gaf honom en varm välkomsthelsing, då var det slut med det intryck, som Jutta hade gjort på hans sinne, och han fördömde sig sjelf, därför att han ett enda ögonblick hade kunnat egna en enda tanke åt en annan qvinna, än den rena, älskande och trogna maka, som nu slingrade sina armar kring hans hals och mötte honom med blickar, i hvilka lästes både kärlek och förtroende.

Emellertid ledsagades de främmande till gästrummen, der de skulle hvila sig en stund och ordna sina drägter, innan de åter samlades i stora gästbudssalen för att intaga de förfriskningar, som af flitiga qvinnohänder efter husmoderns befallning tillreddes i köket. Under tiden samtalade riddaren ostördt med sin husfru.

Derunder föll samtalet naturligtvis på dagens viktigaste tilldragelse, hvilken ju onekligen var Härved Erlandssons försök att bortföra Ragnhild.

“Hvilken sorg kunde icke hafva mött dig i hemmet“, sade fru Katarina med tårade ögon, “om detta onda anslag hade haft framgång!”

“Låtom oss tacka Gud, att han afvändt olyckan ifrån oss.”

“Ja, Gud och alla helgon vare lofvade! Men ... kunna vi då icke göra något mera, min Gudmar?”

“Ah! Du menar, att vi borde göra något för Edmund?”

“Det är visserligen rättvist, ty näst Gud och helgonen hafva vi den unge väpnaren att tacka för Ragnhilds räddning. Dock är det icke detta, jag nu menar.”

“Säg då fritt ut, min älskade Katarina, hvad som rör sig i ditt hjerta. Du har en önskan?”

“Ja, Gudmar!”

“Det är bifalles på förhand, så vidt på mig beror.”

“Tack, tack! Jag menade eljest endast det, att vi, för att bevisa vår tacksamhet mot himlen, borde till vår fattiga sockenkyrka donera ett af våra hemman, att af kyrkan till evärdelig tid egas och besittas.”

“Denna din tanke, min fromma Katarina, gläder mig och jag gifver till dess utförande hjertligt gerna mitt bifall.”

“O, haf tack, Gudmar! Det syntes mig skola vara orätt att icke på något sätt bevisa Gud vår tacksamhet.”

“Jag skall genast låta pater Sigwart uppsätta donationshandlingen. Sedan vilja vi i morgon, innan jag far vidare, underskrifva den.”

“Du får då härifrån redan i morgon?”

“Ja, jag måste öfvervinna min åtrå att få stanna hemma hos dig. Du vet ju, att jag måste ledsaga den danska konungadottern till vår konungs gård.”

“Sedan...?”

“Sedan kommer jag helt säkert ofördröjligen hem och kvarstannar hos dig.”

“Då får jag till dess lefva i hoppet.”

“Ack, tro mig, Katarina, äfven jag känner det tungt att under några få dagar skiljas från dig.”

Samtalet mellan de båda makarna öfvergick nu till afhandlandet af angelägenheter, som hafva så litet intresse för våra läsare, att vi med lugnt samvete kunna förbigå hvad derom sades.

Plötsligt utropade riddaren:

“Men jag ser icke till pater Sigwart? Hvar månde han befinna sig?”

“Förmodligen sitter han lutad öfver sina böcker. Det är ju så sällan han röjer intresse för någonting annat här i världen.”

“Jag vill då söka honom på lärorummet, för att bedja honom skrifva det aftalade gåfvobrefvet.”

“Och jag skyndar ut i köket.”

“Gör det, ty vi måste visa den danska prinsessan och hennes följe, att vi äfven här i Sverige kunna frambringa en god måltid.”

“Jag hoppas, att du skall blifva nöjd.”

Med en hjertlig omfamning och en varm kyss åtskildes de för en stund.

En timma senare voro alla församlade i den stora gästabadssalen å höganloft, der man satte sig ned till en riklig och god måltid. I bägarne flödade vin och öl och bordet dignade under de rätter, som fru Katarinas kokkonst på så kort tid hade framtrölat.

Alla voro lifliga, glada och muntra under måltidens lopp, dock fans ingen som kunde mäta sig

med Jutta i konsten att underhålla samtalet genom qvicka anmärkningar och lustiga infall.

Hon var iklädd en dräkt af guldgult syndal och hade håret konstrikt uppfästadt i en knut, från hvilken sedan de rika lockarna svallade ned kring den svanhvita halsen. En tjock guldkedja låg i flera hvarf lindad kring denna.

Ehuru fru Katarina var närvarande, var Jutta likväl djerf nog att emot Gudmar använda alla behagsjukans vapen. Till honom var det ock, som hon oftast stälde sitt tal. Men riddaren, hvars sinne vid samvaron med den förföriska qvinnan under resan hade råkat ur sin jemnvigt, var nu åter herre öfver sig sjelf, och då han såg ett uttryck af bekymmer draga öfver sin husfrus anlete, gaf han henne en lugnande blick och ett leende, som mera än något annat öfvertygade Katarina, att hennes makes frid icke lopp någon allvarsam fara, lika litet som hennes egen lycka.

Om nöjena och njutningarna vid bordet är icke mera att säga, då vi tyvärr icke hafva lyckats komma i besittning af den matsedel, som dervid följdes. Man lade förr i verlden icke så mycken vigt vid maten som nu.

Sedan måltiden blifvit afslutad och bordet af-röjdt, slog man sig ner i grupper här och der i den stora salen, hvilken beqvämt kunde hafva rymt ännu ett par tjog gäster. Genom de öppnade fönstren inströmmade den friska luften från trädgården och spred i rummet, jemte en angenäm svalka, äfven det blomsterdoft, som den under färden bland trädgårdens härligheter hade upphemtat.

Snart kom samtalet i gång. Fru Katarina un-

derhöll några af de danska damerna med noggranna beskrifningar rörande tillverkningen af de dukar, hvarmed väggarna voro behängda och på hvilka voro utsydda de skönaste rosor, liljor och violer och bland dem Gudmar Edmundssons riddarevapen.

Ragnhild samtalade med några af de yngre riddarne i prinsessan Juttas följe, hvilka med oförställd beundran hemburo henne sin hyllning. De äldre herrarne deremot underhöllos af riddare Gudmar, som förtäljde om Säby gårds förträffliga egen-skaper, synnerligast om dess förträffliga jagtmark och fiske, hvarvid man på den tiden lade mera vikt än vid åkerns godhet och bördighet.

Hvar var deremot klosterjungfrun och hvarmed var hon sysselsatt?

En smula misslynt öfver misslyckandet af hennes oblyga försök att snärja Gudmar i sina garn, låtsade hon nu icke se honom, utan slösade sina blixtrande ögonkast och sina snillrika ord på vapnaren Edmund Folkesson. Denne uppförde sig visserligen med stor höfviskhet mot den höga damen, men tycktes dock vara mycket mindre förtjust öfver den nåd, som vederfors honom, än man hade kunnat vänta. Han var till och med en smula tankspridd, så att han till och med blott log helt matt och ointresserad vid jungfru Juttas mest qvicka utlåtelse, - ja, han fann uppenbarligen intet nöje i att möta hennes eldiga ögon eller sola sig i deras glans, utan han blickade esomoftast bort till salens andra sida, just mot den punkt, der stolta Ragnhild befann sig.

Jutta kunde icke undgå att märka, att hennes

ammunition här blef förlösad till ingen nytta. Hon drog dervid en lätt suck och tänkte:

“Det är dock för besynnerligt! Det ser verkligen ut, som om den beundran, hvilken jag väntade mig att möta, när jag lemnade klostercellen, och de segrar, hvilka jag då var förvissad om att vinna, skulle torka in uti sommarvärmen. Hvar och när skall jag finna *min* riddare?”

Emellertid fortfor hon ännu en stund att samtala med Edmund. Dock var hennes liflighet mindre och hennes qvickheter voro mera sällsynta. Icke underligt! Hon sökte nu med ögonen bland de i salen varande männen någon annan, som kunde aktas värdig att göras till föremål för hennes brinnande ögonkast och hennes behagsjukas anfall. Det var henne derfor omöjligt att nu låta sitt snille lysa så klart som nyss, då hon endast tänkte på att tjusa den unge väpnaren. Det är dock troligt, att denne föga bekymrade sig om denna förändring, ja, att han till och med icke märkte den, ty hans ögon sökte ännu, så ofta som möjligt var, jungfru Ragnhild.

Då trädde pater Sigwart in i salen.

De främmande frågade, hvem den dystre och allvarsamme munken mände vara och riddare Gudmar skyndade att föreställa honom för sina gäster, under uttalande af de mest öfverflödande loford öfver paterns goda egenskaper. Samtalet afstannade på alla punkter i salen, medan man lyssnade till riddarens ord. Ragnhild begagnade sig häraf för att obemärkt lemna gästabadssalen och de uppvaktande riddarne.

Alldeles obemärkt skedde dock icke hennes bortgång.

Först och främst bemärktes den af pater Sigwart, hvars skarpa öga liksom af en händelse irrade förbi dörren i det ögonblick, då jungfrun försvann genom den.

Derjemte varseblef äfven vår unge väpnare, Edmund Folkesson, att stolts Ragnhild trädde ut ur salen, och han tycktes från denna stund blifva ännu mindre angelägen om att sola sig i den glans, som prinsessan Jutta spred omkring sig. Emellertid måste han ännu uthärda några minuter, innan det blef honom förunnadt att öfverlemna prinsessan åt någon mera intresserad kavaljer.

Han skyndade då att i sin ordning lemna salen.

Äfven nu irrade pater Sigwarts onda öga förbi dörren, just då den öppnades af väpnaren, liksom nyss då den öppnades af Ragnhild. Så lugna som paterns drag i allmänhet voro och så stämplade, som de voro, med en nästan människofiendtlig dysterhet, røjde de intet tecken till de tankar, som uppstego inom honom, när han såg Edmund gå bort. Endast en infernalisk blick, som han dock genast beslöjade, skulle för en uppmärksam betraktare hafva röjt, att den skönbart obetydliga omständigheten, att en ringa väpnare lemnade salen, hade för honom någon vigt.

Han samtalade en stund än med en och än med en annan af de främmande riddarne, utbredde sig derefter en minut inför jungfru Jutta öfver klosterlefnadens stora fördelar och gick derefter i sin ordning bort ur gästabadssalen, tagande vägen genom

samma dörr som Ragnhild och Edmund. Fem minuter voro då förlidna, sedan den senare gick ut.

Då den unge väpnaren trädt ut ur salen, der värdfolket och deras gäster tillbringade tiden med muntert glam och höfviskt samtal, genomströfvade han först hela huset och då han ingenstädes, icke ens i köket, fann den han sökte, gick han ned i trädgården.

Här blef han snart varse, hvar stolts Ragnhild vandrade ensam "bland de rosor och violer", såsom det heter i folkvisan.

Med lätta steg och lätt hjerta skyndade han att upphinna henne. Då hon hörde hans steg på den sandade gången, vände hon sig om och ett förtjusande leende förskönade hennes älskliga drag vid åsynen af Edmund.

Med en rörelse, som var full af behag, räckte hon honom handen, hvilken han på riddarevis kysste. Måhända utförde han dock denna hyllningsgård med större förtjusning och ifver, än som nödigt var, ty ungmön drog rodnande sin hand till sig. Likväl måste vi medgifva, att hon ingalunda såg ovänligt på den tydliga mycket förtjuste unge mannen.

"Ännu en gång måste jag tacka dig, Edmund", yttrade hon med sin låga, sympatiska stämma, under det att de båda unga människorna sakta vandrade utefter trädgårdsgången.

"Mig? . . ."

"Ja, du har i dag räddat mig ur en stor fara. Jag ville ännu en gång säga dig, huru innerligt tacksam jag är, och då jag omöjligt kunde få tillfälle dertill deruppe bland de många människorna, gick jag hit ned. Jag visste, att du skulle komma efter."

Vid denna förtjusande bekännelse genomilades väpnaren af en glädje, som han knappt förmådde beherska.

“Du visste det?” sade han. “Ja, Ragnhild, min barndomsvän, efter dig åtrår jag alltid och allestädes.”

“Kom, Edmund, så sätta vi oss ned här och samtala helt förtroligt, såsom vi ofta gjorde, då vi voro barn och lekte här i trädgården.”

De befunno sig vid ingången till en skuggrik löfsal. Derinne var en bänk af grönskande grästorfvor och här satte de sig ned, sida vid sida.

“Nå, Edmund”, sade nu ungmön, “förtälj mig litet om hvad du sett och hört under din färd.”

“Ack, Ragnhild, det är icke så mycket, som du tror.”

“Du har likväl varit långt borta.”

“Ja, men min tanke, min själ har varit här hemma, den har varit hos dig och hos din goda moder.”

“Det tror jag, Edmund, ty jag vet, jag känner det i mitt hjerta. Ehuru det under de senare dagarne och särskildt sedan denna morgon har rört sig mycket i mitt hjerta, som jag icke begriper eller vågar begripa, det vet jag dock aldrig kunna missförstås, när mitt hjerta säger mig, att du aldrig kan glömma mig eller någon annan här i hemmet.”

“Så är det. Du finner således, att jag icke har kunnat se mig omkring i verlden under min färd med den uppmärksamhet, som hade varit nödvändig, för att kunna hafva något att förtälja om

de personer, ting och ställen, med hvilka jag kom i beröring.“

“Jag förstår detta så innerligt väl, ty det har varit på samma sätt med mig under din frånvaro.“

“Är det sanning?“ utropade väpnaren, hvilken var nära att rusa upp af glädje öfver den förtjusande uppriktighet, som jungfrun ådagalade.

“Ja, Edmund“, svarade hon allvarligt, “det förhåller sig som jag säger.“

“O, berätta!“

“Gerna!“ genmälte hon okonstladt. “Öfverallt, hvarthän jag gått, har jag tyckt mig se dig. Då jag tagit en bok för att läsa, så har jag lifligt erinrat mig alla de lyckliga stunder, då vi tillsammans sökte intränga i dess visdoms djup. Om jag gick hit ned i trädgården, påmindes jag vid hvarje steg om någon tilldragelse från din och min barn-dom. Om någonting hände, så undrade jag genast, hvad du väl skulle hafva sagt derom. Till och med denna morgon, då jag mötte Härved Erlandsson, tänkte jag i mitt sinne, att jag mycket, mycket heldre skulle hafva mött dig.“

“Tack för dessa ord, Ragnhild! De göra mig lycklig.“

“Nu måste äfven du förtälja något om din färd.“

“Ja, Ragnhild! Men hvad jag har att säga är nära nog detsamma, som du nu har omförmälat.“

“Du har således icke ett enda ögonblick glömt mig?“

“Ack, nej! Icke ett enda ögonblick har du varit ur mina tankar, Ragnhild lilla. Till och med i drömmen har jag sett dig och samtalat med dig.“

"Ah! Jag glömde att förtälja dig, att äfven jag har tre gånger drömt om dig under din frånvaro."

"Du gör mig lycklig genom att förtälja mig det."

"Nå, vidare, Edmund!"

"Jag har sett många ståtliga riddareborgar, men ingen enda syntes mig vara så präktig, som Säby, ty det bästa ställe på jorden är det, der du är."

"Vet du, Edmund, jag är af alldeles motsatt mening."

"Huru?"

"Jo, jag tycker, att den bästa plats i världen är den, der du finnes. Nå, förtälj nu vidare!"

"Jag har sett många vackra qvinnor."

"Derom är jag öfvertygad", genmälde den unga flickan med ett svagt uttryck af missnöje.

"Ja, men de hafva alla i mina ögon haft ett gemensamt fel."

"Är det möjligt?"

"Det är som jag säger."

"Och detta gemensamma fel?"

"Är att ingen enda liknar dig. Du, Ragnhild, är fagrare, ädlare och bättre än alla andra."

"Det gläder mig, att du... Men hvem är det, som går i trädgården."

"Jag vet icke. Vi bekymra oss icke derom."

"Ett sorl af röster tränger till mina öron."

"Jag vill då se efter, hvem det månde vara."

Ynglingen reste sig upp och närmade sig löfsalens öppning.

“Alla de främmande äro här. Det är slut nu med vårt förtroliga samtal för denna gång.”

“Huru förtretligt! De kunde gerna hafva blifvit kvar deruppe ännu en stund.”

“Så tycker jag ock.”

“Nå, vi få väl trösta oss, Edmund.”

“När skola vi åter träffas allena?”

“Snart, hoppas jag.”

“Mätte du vara sannspådd, Ragnhild!”

“Vi måste nu skiljas.”

“Jag finner det.”

“Farväl, Edmund!”

“Helgonen alla vare dina beskyddare, Ragnhild lilla!”

En minut senare var löfsalen tom.

TRETTIONDE KAPITLET.

Huru pater Sigwart tillbringade sin dag.

När fru Katarina om morgonen störde patern, icke i hans böner, utan i hans hämndtankar, och när den fromma frun, efter att hafva anmodat honom att skicka stolts Ragnhild till henne, så snart denna hemkom, aflägsnade sig och lemnade munken ensam i rummet, såg det ut som om han derinne i sin ensamhet plötsligt hade blifvit jagad af en hel legion demoner. Den dystre patern hade troligen i sjelfva verket en mera intim förbindelse

med afgrundsandarna än någon annan inom hans heliga stånd, ty eljest skulle de väl icke hafva dristat sig att så der nyckfullt slita honom från den ena ändan af rummet till den andra och komma honom att begå hvarjehanda excesser. Vi hafva redan förut omnämnt, hurusom möbler och andra i rummet befintliga ting fingo umgälla det, som hade försatt patern i raseri.

Men hvad var det, som hos den annars lugne, allvarlige och dystre mannen frambringade en sådan verkan? Hvad kunde ega förmåga att så inom ett ögonblick beröfva honom den sjelfbeherskning, som han eljest alltid ådagalade? Var det åsynen och närvaron af fru Katarina? Troligen skall berättelsen under sin utveckling närmare utreda dessa hemlighetsfulla förhållanden. För närvarande kunna vi icke göra något annat vid saken, än att vi fästa läsarens uppmärksamhet derpå.

Efter ett par minuter, tillbringade i fullt raseri, återvände småningom lugnet och sjelfbeherskningen i hans yttre. Att hans inre deremot ännu var i fullt upprör, derom vittnade såväl de ursinniga blickar, hvilka han ännu länge fortfor att slunga omkring sig, som de halfhögt uttalade eder och förbannelser, hvilka stundom i strida strömmar flödade öfver hans läppar.

Så tillbringade patern sin tid, ända till dess det ögonblick inträffade, då stolts Ragnhild, som af Edmund väpnare hade blifvit befriad ur Härved Erlandssöns händer, kom springande tillbaka till gården. Patern såg en blå skepnad skymta förbi vindögat*) och han förstod genast, att hans elaka

*) Fönstret.

plan hade misslyckats. Emedan ingen i hela borgen bar blå klädedrägt, utan allenast Ragnhild, så insåg patern lätt, att denna gestalt, som ilade förbi så snabbt, att han icke kunde upptäcka dess anletsdrag, måste vara stolts jungfrun.

“Förbannelse!” röt han. “Den uslingen Härved har icke förmått fånga fågeln. Måtte alla afgrundens andar martera honom till lön för hans oskicklighet!... Min hämndplan var så ypperlig. Flickan är dem kärare än deras lif och om det nu hade lyckats mig att göra henne till ett slagfredsvif, så skulle det hafva varit en spik i likkistan åt de evigt hatade... de evigt förbannade...”

Vreden hindrade honom att fortsätta. Återstoden af meningen förlorade sig i några orediga strupljud.

Plötsligt hörde han på gården buller och rop. Han hastade till fönstret. Der blef han varse, huru en skara huskarlar med dragna svärd och lansar ilade ned till borgporten.

“Ha, ha, ha! De vilja fånga riddar Härved!... De dårarne! Hans präktiga hingst har troligen redan fört honom långt bort. Nå, nå... springen I gerna, till dess andan far ur kroppen på er. Ha, ha, ha!”

Med detta hänskratt lemnade patern fönstret och tycktes nu hafva lugnat sig så mycket, att han kunde sätta sig ned. Dyster och tankspridd slog han sig ned på en af stolarna vid bordet och lutade hufvudet mot sina brännheta händer. Der satt han orörlig qvar minst en half timma.

Plötsligt rusade han upp och ilade till vindögat. Han hade hört rop och skrik från gården.

Det var huskarlarne, som återvände med den fångne Härved Erlandsson mellan sig. Medan munken ännu stod slagen af häpnad, anlände riddar Gudmar med prinsessan Jutta och deras lysande följe. Blek som ett lik, stod patern och åskådade allt detta. Han hvarken rasade eller svor numera, utan var såsom förlamad. Först när den ärelöse riddaren hade blifvit af gårdsfolket införd i porttornet och Gudmar med sina gäster inträdt i borgen och gården således var tom — först då tycktes munken återvända till lifvet.

“Död och förbannelse!” mumlade han. “Riddare Gudmar återkommen och riddar Härved fångne! Hvilken afgrundsande har kunnat på en gång spela mig dessa båda spratt? Men för tusen brinnande..., jag måste nu vara eller åtminstone visa mig lugn. Gudmar kan hvilket ögonblick som helst infinna sig här hos mig och han får icke se mig i detta upprörda tillstånd. Ännu en tid måste han i mig se en vän.”

Ett rysligt hänleende vanstälde hans drag, när han uttalade ordet “vän”.

“Vän!...” återtog han. “Jag hans vän!... Ah, afgrunden kan icke hata himmelen eller himmelen afgrunden ens hälften så mycket, som jag hatar honom. Och likväl måste jag i det yttre visa mig såsom hans vän. Jag har nu i sex långa år burit vänskapens mask. Ännu någon tid och min hämnd skall vara fullbordad och då skall jag afkasta masken och visa honom... Tyst! Sjelfva murarna här i denna fördömda borg hafva öron. Mitt verkliga namn får icke uttalas här, förrän hämndens timma är slagen.”

Han gick nu bort till en metallspegel, som hängde på väggen, och då han såg sin af onda lidelser vanställda bild deri, ryggade han tillbaka och utropade:

“Hu!... Hvem skulle kunna tro, att jag någon gång varit både ung och vacker?... Förfärligt!... Dock, nu får jag icke tänka derpå. Jag måste nu utjemna mina drag och antaga den lugna och dystra mask, med hvilken jag under dessa sex år bedragit världen.”

Stående framför spegeln, följde han med uppmärksamhet fortgången af den förvandling, som nu framkallades på hans anlete af den väldiga viljekraft, som bodde i hans inre. Efter fem minuter var han nöjd med sitt utseende. Ingen, som nu hade sett honom, kunde hafva anat, att denne fridsamme munk, på hvars ansigte icke fans något spår af sinnesrörelse, nyss hade brottats med de demöner, som beherskade hans själ.

Lugnt satte han sig ned vid bordet, öppnade en bok och tycktes försjunka i studiet af dess innehåll.

Så satt han ännu, en verklig bild af friden och pligttroheten, då riddare Gudmar en stund derefter inträdde.

“Välkommen hem, min son!” sade han, resande sig upp inför riddaren. “Helgonen hafva, som jag med glädje ser, afvändt alla faror från din väg.”

“Ja, vördig pater, jag är nu hemma igen och jag har knappt trädt inom dörren af min borg, förrän jag finner anledning till förebråelser mot dig.”

“Har jag väckt ditt misshag, min son?”

“Åhnej, pater Sigwart, så menade jag det icke.

Mina förebräelser gälla som vanligt blott ditt öfvermåttan trägna arbete. Du förkortar ditt lif genom det myckna stillasittandet och genom det oafbrutna hängandet öfver böcker och manuskripten.“

“*Ars longa, vita brevis*“,*) svarade patern.

“Det kan väl så vara, men det är bättre att med bevarad helsa stanna på vägen, än att sätta lifvet till i förtid.“

“Ack, mig vinkar den eviga segerlönen.“

“Nå, min käre pater, låtom oss icke tvista härom! Jag kom egentligen hit, för att bedja dig uppsätta ett gåfvobref till vår sockenkyrka, till hvilken jag med anledning af min kära dotters räddning i dag vill skänka ett hemman.“

“Dotter? . . . Räddning?“ utropade munken med väl spelad förvåning. “Har Ragnhild då sväfvat i fara? Säg!“

“Ja, en usling till riddare, vid namn Härved Erlandsson, försökte att bortröfva henne och han skulle väl äfven hafva lyckats i detta sitt förehafvande, om icke Edmund, min väpnare, hade kommit emellan. Karlen sitter nu fången i mitt torn. Det är endast Edmunds raskhet, som gjort, att min dotter nu är i trygghet.“

“Hvilken skurk!“ utbrast patern på ett så naturligt och okonstladt sätt, att vi verkligen draga i tvifvelsmål, huruvida det af honom uttalade epitetet icke i sjelfva verket af honom egnades åt Edmund väpnaren, som genom sin mellankomst hindrat framgången af munkens planer.

*) Betyder i fri öfversättning: man måste använda det korta lifvet väl, om man skall hinna vandra vetenskapens långa väg till slut.

De båda männen samtalade ännu en stund hvarunder Sigwart erhöill noggranna föreskrifter med afseende på innehållet af det dokument, som han skulle skrifva.

När riddaren aflägsnat sig och munken åter var ensam, frammumlade han:

“Jaså, det är Edmunds verk, detta! Nå, jag vill hafva det i minnet. Ohämnadt skall det icke blifva, det svär jag vid både himmel och afgrund... Skulle jag uppsätta det fördömda gåfvobrefvet, genom hvilket man vill fira tillintetgörandet af min så mödosamt hopfogade plan? Aldrig i evighet gör jag det... aldrig!...”

Emellertid tycktes patern snart ändra mening, ty han framtog skrifmaterialier och började skrifva hvarmed han flitigt fortfor, ända till dess gåfvobrefvet var färdigt.

Då reste han sig upp och drog en djup suck, liksom om han hade befriat sig från en tryckande börda.

“Nu är det gjordt”, mumlade han. “Det var nödvändigt att underkasta mig denna tortyr. Ännu någon tid måste jag fördraga denna trældom, men sedan... Ha, ha, ha! Jag skall segra. Nu går jag upp bland gästerna. Måhända skall jag kunna uppsnappa någonting, som kan vara gynnande för mina planer.”

Vi hafva redan sett, att patern inträdde i gästbudssalen och att han efter några minuters vistelse der gick ut, för att spionera på Edmund och Ragnhild, hvilka båda aflägsnade sig straxt efter hans inträde i salen.

Först öfvertygade patern sig, att hvarken väp-

naren eller stolts jungfrun voro till finnandes inom hus. Hans tanke föll då genast på möjligheten, att de voro nere i trädgården, och han smög sig ofördröjligen dit ned.

Som det var hans mening att spionera på dem, för att utforska hvad de förehade, gick han naturligtvis icke framåt på någon af gångarna, utan han smög sig ljudlöst fram afsides under träden och i skydd af buskarna, ända till dess han hörde deras röster. Då trädde han försigtigt fram till löfsalen och blef här ett osedt vittne till det samtal, som de båda unga människorna förde.

Naturligtvis var det för en man med pater Sigwarts erfarenhet icke svårt att inse, hvad det var, som drog jungfrun och väpnaren till hvarandra. Ehuru han af samtalets beskaffenhet kunde förstå, att ingen af de båda unga ännu sjelf visste att de älskade hvarandra, och att det således ännu mindre kunde redan hafva kommit till en förklaring mellan dem, så insåg munken snart, att det var kärleken, som förenade dem, och att den dag snart skulle komma, då båda sjelfve vaknade till medvetande af hvad som ännu var dem en hemlighet.

Hvad pater Sigwart härvid tänkte i sin svarta själ, är icke lätt att säga. Troligen var det icke någon glad tanke, som sysselsatte honom, och lika troligt är det, att han icke i sitt inre välsignade de ungas förbund.

Vi känna, att väpnaren och jungfrun tvingades att lemna löfsalen, derigenom att hela sällskapet hade lemnat gästabudssalen och stigit ned i trädgården.

Knappt var löfsalen tom, förrän munken reste sig upp och banade sig en väg genom buskarna samt slog sig ned på löfsalens gräsbänk, der han snart tycktes försjunka i djupa tankar. Emellanåt framhöllade han otydliga ord, af hvilka en åhörare, om någon sådan funnits i närheten, hade kunnat sammansätta följande med långa mellanrum uttalade meningar:

“Kanske kan denna upptäckt befordra mina planer... hvem vet?... Ah! om jag skulle... Ja, vid afgrunden, så vill jag handla... Derigenom skall den eländige väpnaren äfven blifva straffad för sin djerfhet att omintetgöra min plan i dag... Godt!... Jag vill genast skrida till utförandet af min nya plan.“

En sekund senare lemnade pater Sigwart löfsalen.

TRETIOFÖRSTA KAPITLET.

Munkens nya plan.

Sedan pater Sigwart ur sin på elakhet fruktbara hjerna hade framkläckt det onda anslag, hvar på han tänkte, då han lemnade löfsalen, gick han det lysande sällskapet af riddare och damer till mötes.

Jungfu Jutta var den, som hade framkastat den tanken, att man skulle stiga ned från höganeloftet och en stund förlusta sig i borgträdgården.

Sedan Edmund lemnat henne och sedan Gudmar visat sig otillgänglig för hennes vapen, hade hon börjat känna ledsnad. Bland riddarne fans ingen, som hon aktade värdig att göras till föremål för sin behagsjukas yttringar, ehuru hon icke försmådde att, när dertill gafs tillfälle, hugna dem åtminstone med blixtrande ögonkast. Det var under detta anfall af ledsnad, som den vackra damen beslöt att söka förströelse i det gröna.

Naturligtvis hastade alla att foga sig efter hennes vilja och så begaf det sig, att gästabudssalen snart stod tom, medan deremot trädgården fylles af människor i dräkter, mera lysande än blommornas, och att människor med sitt skämt och skratt aflöste fåglarna, hvilkas sånger nyss hördes bland de skuggrika träden.

Pater Sigwart, som såg det lysande sällskapet närma sig, låtsade dock icke derom. Han gick långsamt och med nedlutadt hufvud, liksom en man går, hvilken är sysselsatt med en viktig öfverläggning. Plötsligt stannade han vid en vacker rosenbuske, ur hvars blommor den härligaste doft spred sig på vida vägar.

Nu nådde sällskapet honom, men han upplyftade icke sitt hufvud, utan tycktes vara försänkt i betraktelser öfver den blomma, som han höll i handen. De första passerade förbi honom, utan att tilltala honom.

Först då Jutta skulle gå honom förbi, uppreste han hufvudet och slungade en blick till henne. Hon stannade.

“Hvad nu, munk?” sade hon spotskt. “Tycker du också om rosor?”

“Ja, ädla dam“, svarade pater ödmjukt, “jag tycker om allt det vackra, som Gud har skapat.“

“Då tycker du väl om mig också? Ha, ha, ha! Man säger, att äfven jag är vacker.“

De medlemmar af sällskapet, hvilka åhört samtalet, skrattade och gingo vidare, lemnande Jutta ensam med pater Sigwart.

“Hvem skulle icke tycka om eder, ädla prinsessa?“ svarade munken. “I ären vackrare än någon ros och en härligare skapelse än någon blomma i världen.“

“Tycker du det, fader munk?“ yttrade Jutta skrattande, men likväl synbarligen smickrad af munkens omdöme.

“Det har jag alltid tyckt.“

“Huru? Alltid?... Du har då sett mig tillförne?“

“Jag är född i Danmark och har blott varit sju år här i Sverige.“

“Ah! Ditt namn, munk!... Ditt namn!“ utropade Jutta med besynnerlig ifver.

“Namnet har intet med vårt sammanträffande att skaffa, jungfru Jutta. Men om I viljen, att jag skall förtälja eder en historia från eder ungdom, eder tidigaste ungdom menar jag, så kan jag stå eder till tjänst dermed.“

“För himlens skull, inga historier!“ utropade jungfrun och såg sig förskräckt omkring, för att erfara, huruvida någon hade hört munkens ord. På samma gång färgades hennes kinder af en hög-röd rodnad.

“Dock roar det mig att påminna eder der-

om“, sade munken allvarligt. “En påminnelse om forna synder är alltid helsosam.“

“Hvad vet du, munk, om min ungdom och om mina synder?“ sporde damen med harm.

“Mera än I tron, ädla jungfru. Jag påminner mig hafva hört talas om en konungadotter, som tidigt sattes i ett kloster, för att blifva bevarad från världens ondska. De stackars föräldrarne visste icke, att den unga damen, som icke var mera än femton år gammal, förde med sig in i klostret så mycken ondska, som kan rymmas i en människosjäl, och tillräckligt för att uppfylla en hel värld dermed.“

“Oförskämde munk, jag skall...“

“I skolen“, fortfor patern lugnt, “icke göra annat än lyssna till hvad jag säger, så vida I icke viljen, att jag om tio minuter berättar samma historia inför hela sällskapet derborta.“

“Fortsätt!“ utbrast Jutta, sammanbitande sina hvita tandrader och genomborrande munken med sina brinnande blickar, liksom om hon hade velat skåda ända ned till djupet af hans själ eller som om hon hade velat förbränna honom i deras lågor.

“Nåväl, ädla dam, då konungadottern fylde sexton år, var hon mera verldsligt sinnad, än någon annan af klostersystrarne och det vill säga mycket. Dag och natt drömde hon blott om fagra riddare och hon skulle gerna hafva låtit bortföra sig af en sådan. Slutligen uppfyldes hennes längtan. Huru riddaren blef henne varse i klostercellens fönster, huru hon ett tjog gånger hade hemliga möten med honom i klosterträdgården, öfver hvars mur han klättrade med tillhjälp af en stege,

som hon med egna fina händer var honom behjelp-
lig att uppresas — allt detta vill jag icke uppehålla
mig vid. Vårre blef det sedan, när hon lät öfver-
tala sig att fly med honom. De lemnade klostret
en natt vid månens sken... Ha! Ädla dam, viljen
I, att jag skall säga eder, hvar de uppehöll sig
och hvad de förehade under de åtta dagar, som
förflöto, innan hon återkom till klostret?“

“Du månne vara en afgrundsande och icke en
munk“, utbrast Jutta, när pater Sigwart slutade.

“Hvem eller hvad jag är, gör intet. Sägen mig
dock om min historia är sann?“

“Ha! Huru har du erhållit kunskap om hvad
jag trodde vara fördoldt för hela världen?“

“Den frågan, ädla dam, lemnar jag med eder
tillåtelse obesvarad.“

“Nå, hvarför har du berättat mig allt detta?
Du har tydligen någon afsigt dermed?“

“Dertill kan jag icke neka.“

“Vill du hafva penningar?“

“Nej, hvad skall en stackars munk göra med
silfver och guld? Vet en I det?“

“Om du icke sjelf vet det, så kan jag icke
upplysa dig derom. Hvad är då din afsigt?“

“Jag har med berättandet af min historia en-
dast afsett att rekommendera mig i er ynnest och
bevågenhet, sköna dam, och detta af den orsaken,
att jag önskar bedja eder om en vänskapstjänst.“

“Ha!...“

“Rodna icke, sköna dam! Jag skall ingenting
begära, som det kan vara svårt för eder att vill-
fara. Det jag önskar af eder är till och med af

en sådan art, att I utan svårighet skolen gifva en stackars ful munk löftet derom.“

“Nåväl?”

“I hafven utan tvifvel sett världens sköna dotter?”

“Ragnhild? Ja, henne har jag sett.“

“Och då jag vet, att vackra qvinnor pläga känna sympati för hvarandra, så tager jag för afgjort, att I, ädla dam, icke hafven kunnat se Ragnhild, utan att känna edert hjerta uppvärmdt af sympatiens heliga eld.“

Munkens ansigte var, då han yttrade detta, så allvarsamt, att det skulle hafva varit omöjligt att afgöra, huruvida han menade allvarligt, när han ordade om den grundfalska satsen, att vackra fruntimmer skulle inbördes sympatisera — en sats, mot hvilken man med större skäl skulle kunna ställa påståendet, att en vacker qvinna aldrig sympatiserar med en person af sitt eget kön, om icke denna är mycket ful eller mycket vanskaplig.

“Nåväl, skynda dig, munk!“ utropade Jutta otåligt.

“Jag vill icke längre uppehålla eder, ädla jungfru Jutta. Min önskan är blott den, att I behagaden hos riddar Gudmar anhålla, att Ragnhild måtte få följa med eder.“

“Är detta allt?”

“Ja . . . så vida jag icke får bedja eder att dermed förena den uppmaningen, att jungfru Ragnhilds läromästare, pater Sigwart, måtte få följa med sin lärjunge, på det att hon icke må helt och hållet upphöra med sina studier.“

“Och om jag nu gör allt detta? . . .“

“Så kunnen I derom vara förvissad, att pater Sigwart skall helt och hållet förgäta den historia, som han nyss förtäljde eder.”

“Nåväl, jag skall vidtala riddaren.”

“Tack, ädla dam! Helgonen välsigne eder med allt både jordiskt och himmelskt godt!”

Innan pater Sigwart hade slutat sin välsignelse, var jungfru Jutta långt borta.

Långsamt och med nedlutadt hufvud återvände pater Sigwart till sin kammare.

Då gästerna efter en halftimmes förlopp åter inträdde i borgen och samlades i gästbudssalen, funno de patern der före sig. Han satt försjunken, som det tycktes, i djupa betraktelser och då han stördes i dessa genom den skrattande, pratande och bullersamma mängdens inträde, reste han sig upp och förrådde sin afsigt att aflägsna sig.

Emellertid blef han uppehållen af jungfru Jutta, som genast skyndade emot honom och helt högt ropade:

“Nå, pater Sigwart, I ären nödsakad att blifva min bundsförvandt.”

“Jag ställer mig till ert förfogande, ädla jungfru”, svarade munken med sin som vanligt dystra ton.

“Derpå litar jag. Det gäller att öfvertala riddar Gudmar till att låta mig taga hans dotter med mig.”

“Hvilket öfverdådigt förslag!” utropade patern.

Jutta granskade med en hastig blick hans ansigte, liksom hon hade velat utforska, huruvida detta utrop uttryckte hans verkliga tanke eller blott var en list, ämnad att dölja hans delaktighet i detta förslag.

“Tycken I verkligen det?” genmålde jungfrun. “Mig synes dock, som om det skulle vara fördelaktigt för en så ung och väluppfostrad ungmö att få komma ut litet i världen, och jag har, för att icke afbryta hennes undervisning, anhållit att I, min käre pater, skullen åtfölja henne.”

“Jag!” skrek munken med väl spelad förskräckelse.

“Ja, min gode munk! Förvånar det eder?”

“I sanning, ädla dam, jag vill helst stanna hemma vid den lugna och fridfulla härd, der jag nu i sex år har lefvat ostörd af verldsbullret.”

“Prat! I kunnen dock ej mena hvad I sägen?”

“Jo, vid helgonen alla! Har den ädle riddaren gifvit sitt samtycke till eder oförvägna och fasliga plan?”

“Han har gått att derom rådfråga sin kära husfru.”

“Mätte hon afstyrka slikt öfverdåd!” suckade pater Sigwart, i det han andäktigt lyfte ögonen mot taket.

I detta ögonblick inträdde Gudmar i salen. Hans öga sökte genast jungfru Jutta och då han fann henne i sällskap med munken, gick han rakt fram till dem.

“Se här hafva vi riddaren”, sade Jutta. “Nu skola vi få att höra, hvad fru Katarina svarat.”

Gudmar slöt sig nu till dem.

“Mätte blott fru Katarina hafva afstyrkt det vansinniga projektet!” pustade patern, i det han från sin panna aftorkade den svett — som icke fans der.

“Och hvarför det?” frågade riddaren.

“Hvarför!... Hvarför!” sade Sigwart. “Jo, emedan det är vanvettigt och emedan jag vill lefva i lugn och ro med mina teologiska och andra vetenskapliga sysselsättningar.”

“Trösta dig, fader Sigwart“, sade riddaren, “det lärer icke blifva dig omöjligt att sköta dina studier äfven derborta.”

“Eder husfru, herr riddare“, inföll nu jungfru Jutta, “har således tagit saken i öfvervägande och...”

“Gifvit sitt bifall, ja, det har hon.”

“Jag väntade mig det af en så förständig dam“, sade prinsessan högdraget.

“Men jag“, inföll pater, “jag väntade mig det icke, nej, vid alla helgon, jag har aldrig kunnat inbilla mig, att slika ting skulle vederfaras mig.”

“Ha, ha, ha!“ skrattade Jutta. “I fän väl foga eder i edert öde, min käre herr munk.”

“Aldrig! Dock... jag har sagt min mening om saken. *Dixi et salvavi animam meam.*“

“Nåväl, min käre pater Sigwart“, sade Gudmar, “eftersom du använder latinska sentenser, så tillåter du väl mig att påminna dig om en sådan, hvilken bör kunna skänka dig någon tröst och huggnad.”

“Och hvilken skulle det vara?”

“Du känner den nog. Den lyder så: *'ubi bene, ibi patria'*. Menar du icke, att om du får det väl stäldt derborta, om jag skaffar dig en enskild boning, der du kan i frid umgås med dina kyrkofäder, *canones* och andra böcker, så skall ditt lif blifva drägligt nog?”

“Nå, jag vill åtminstone försöka“, svarade han med trumpen min och uppsyn.

“Det är det klokaste“, yttrade Jutta, i detsamma hon vände munken ryggen och började samtala med en riddare, hvilken befann sig i hennes närhet.

Äfven Gudmar aflägsnade sig, för att roa sina gäster.

Pater Sigwart gick nu utur salen. Han hade uppnått sin afsigt att erhålla kännedom om utgången af prinsessan Juttas underhandlingar.

Gästerna roade sig emellertid på bästa sätt.

Till deras nöje uppstämde Ragnhild, just då pater gick ut, visan om Signe lilla och lindormen, som var en förtrollad prins af den mest beundransvärda fågning.

TRETIOANDRA KAPITLET.

Huru pater Sigwart tillbringade sin natt.

Under de tider, då frid rådde i landet, plägade man på riddarborgarna icke vara så noga med bevakningen om nätterna, isynnerhet om man visste sig icke ega en fiende i någon annan mächtig riddare, som kunde hafva intresse af att nattetid öfverrumpla gårdens invånare.

Riddar Gudmar Edmundsson var en fredlig man, som åtnjöt aktning och vänskap af alla menniskor,

med hvilka han kom i beröring. Han visste därför, att han icke egde någon ovän, som skulle vilja skada honom.

Under sådana förhållanden ansåg han det till borgens och dess invånares skydd vara tillräckligt, att vindbryggan uppdrogs. I porttornet fanns därför ingen vakt under natten. Väktaren fick egna de nattliga timmarna åt sömnen der nere bland de öfriga huskarlarne i den rymliga borgstugan. Nyckeln till tornet förvarades under natten af riddaren sjelf, eller, om han var frånvarande, af hans husfru.

Pater Sigwart plögade tillbringa natten i en liten klostercell, som var belägen innanför det större rum, hvarest han brukade undervisa sina lärjungar.

De förnämna personer, hvilka denna dag och natt gästade på Säby borg, gingo icke till hvila förrän klockan elfva på aftonen och först omkring klockan half tolf var det fullkomligt tyst och stilla inom borgen.

När tiden hade runnit fram till klockan tolf, öppnades sakta och ljudlöst dörren, som från paterns cell ledde ut i det större rummet. Munken, insvept i sin outslitliga kåpa, trädde ut, bärande i handen en blindlykta, hvilken endast genomsläpte en enda liten och svag ljusstråle.

Tyst och försigtigt vandrade han öfver tiljorna bort till den dörr, som förde ut i förstugan, och lika tyst och försigtigt öppnade han denna dörr och stängde den åter, sedan han hade trädt ut genom densamma.

Han befann sig nu i den stora förstugan.

Sakta smög han sig fram till den dörr, som ledde in i borgstugan, der huskarlarne sofvo.

Här stannade han ett ögonblick och lyssnade.

Ljudet af sofvandes starka och regelbundna andhemtningar träffade här hans öra.

“Godt!” muvlade han. “De sofva, och om Gudmar skulle upptäcka mitt förehafvande, så säger jag, att jag velat se till fången i tornet under natten och egna honom någon andlig vård, men att jag icke velat störa riddarens sömn genom att anhålla om nyckeln. Jag är således väpnad. Derfor framåt utan tvekan!”

Raskt, men tyst, öppnade han dörren till borgstugan. Derinne lågo huskarlarne om hvarandra på halmbäddar, som blifvit utbredda på golfvet. Ingen enda af dem rörde sig, när munken inträdde.

“Förträffligt!” hviskade denne. “De sofva alla.”

Nu öppnade han något litet för blindlyktans sken. Denna åtgärd var nödvändig, om han icke ville i mörkret utsätta sig för faran att trampa på någon af de sofvande och derigenom väcka honom. Vägledt genom det från lyktan nu utströmmande svaga skenet, kunde han lotsa sig fram mellan de slumrande karlarne till den dörr, som ledde in till riddar Gudmars och hans husfrus sofgemak.

När pater Sigwart hade hunnit till denna dörr, tillslöt han lyktan åter helt och hållet och stälde sig att lyssna med hufvudet lutadt mot dörren.

“Fördömdt!” hviskade han. “De äro vakna derinne. De samtala med hvarandra.”

Detta var verkligen förhållandet. Riddar Gudmar och fru Katarina samtalande med låg stämma, så att munken icke kunde höra hvad de sade. Det var också för honom tillräckligt att veta, att de ännu icke sofvo derinne.

“Om jag skulle uppgifva min plan!” hviskade han, men blott för att i nästa ögonblick säga helt tyst:

“Nej, vid afgrunden! Jag väntar här, till dess de hafva somnat derinne. Min plan öfvergifver jag icke.”

För att dölja sin närvaro, i den händelse någon af huskarlarne skulle vakna, gömde pater Sigwart lyktan under sin vida kåpa och lyssnade sedan troget vid dörren.

En qvart förgick.

Då hade samtalet derinne i husbondefolkets sofgemak afstannat och pater Sigwart kunde således hafva skäl att anse Gudmar och hans husfru vara insomnade.

Likväl dröjde han ännu en fjerdedels timma.

Men när han under dess förlopp icke hörde något enda ljud från sofgemaket och han dessutom trodde sig urskilja ljudet af två personers snarkningar, så öppnade han med stor försigtighet dörren, lyssnade ännu en gång och inträdde.

Gudmar och hans husfru hvilade i Morfei armar och i hvarandras.

Åter framtogs blindlyktan och öppnades en smula.

Vid dess sken varseblef pater Sigwart på det bredvid bädden stående bordet några nycklar. Han utvalde en af dessa och aflägsnade sig lika ljudlöst som han kommit.

Sedan han med stor försigtighet hade genomgått borgstugan och åter befann sig i förstugan, öppnade han ljudlöst den dörr, som ledde till gården. Innan han utträdde, gömde han åter lyktan under sin kåpa.

Tagande vägen längs efter byggnaden, hastade han bort till tornet vid porten. Nyckeln infördes i låset, der den passade, och efter ännu en sekund var pater försvunnen i tornets inre.

Vi taga oss friheten att följa honom.

Sedan den på nattliga äfventyr städde munken hade inkommit i tornet, framtog han sin lykta och öppnade helt och hållet för dess ljussken, så att han kunde med största lätthet finna foten af den till tornets högre regioner ledande trappan.

Raskt steg nu pater Sigwart uppför denna.

När han hade öfverskridit dess sista steg, befann han sig på en liten plattform, från hvars längst bort belägna del en ny trappa ledde ännu högre upp.

Pater Sigwart ämnade sig dock tydligen icke högre upp än der han nu befann sig. Med raska steg närmade han sig en till venster befintlig dörr, som var omsorgsfullt förvarad genom åtskilliga starka bommar.

Snart voro dessa borttagna och munken trädde obehindradt in i en liten cell, hvilken var ganska ändamålsenlig till ett förvaringsrum för fångar.

Vid en liten glugg, som satt jemnhögt med en högväxt mans ansigte, stod en karl och tycktes vara sysselsatt med det lönlösa besväret att blicka ut i den mörka, blott af ett matt stjärneljus belysta natten.

När munken trädde in i cellen, vände han sig häftigt om och visade Härved Erlandssons anlete.

“Ah! det ären I, pater Sigwart!” utropade han.

“Ja, Härved, det är jag. Min skuld är det, att I nu ären fjettrad och det är därför äfven min pligt att befria eder ur fångenskapen.”

“Alla helgon vare lofvade! Jag har redan ledsnat vid att vara fången. Eljest stod jag just nu och tänkte efter, om icke I, vördig fader, möjligen kunde hafva varit i komplott med de andra, i ända-mål att gripa mig.“

“Onda tankar komma ur afgrunden“, genmälde munken med högtidligt allvar.

“Jag tror nu, att den tanken härstammade från det ställe, som I nämnden. I viljen således befria mig?“

“Ja, Härved!“

“Stor tack! Jag är verkligen nöjd nu och längtar efter att få komma härifrån. Men flickan...“

“Henne skall jag lemna i dina händer på en annan tid och ett annat ställe.“

“Kan jag lita derpå? Vid alla afgrundsmagter! Jag är mycket betagen i henne och vill gerna gifva eder hälften af mina egodelar, om I hållen det löftet.“

“Bah! Hvad frågar jag efter edra egodelar? Den drifkraft, som tvingar mig att göra hvad jag gör, är mycket starkare än någonsin girigheten kan vara.“

“Viljen I säga mig den?“

“Gerna! Det är... hämnden“, svarade patern med så dyster ton, att riddar Härved kände en kall rysning genom alla sina lemmar.

“Nåväl“, återtog Härved, “edra bevekelsegrunder må nu gerna för mig vara hvilka som helst. Jag är eder tacksam både för hvad I hafven velat göra, hvad I nu gören och hvad I framdeles kommen att göra för mig.“

“Jag begär ingen tacksamhet... blott hämnd.“

“Nå, tacksamheten gifver jag eder till på köpet.“

“Derom tviflar jag icke.“

“Hvar möter jag eder nu?“

“I Upsala!“

“I faren då dit?“

“Ja, i morgon!“

“Men...“

“Bekymren eder icke om hvarken ändamålet med min färd eller dess orsaker. I kunnen vara nöjd dermed, att jag genom denna färd...“

“Blir i tillfälle att tillfredsställa edert hämndbegär“, inföll riddaren.

“Just det, ja! Hämnnden är näst kärleken det ljufvaste, som Gud har skapat.“

“Derom tviflar jag icke, ty jag brinner sjelf af begär efter att få hämnas.“

“På hvem?“

“På den förmätne gossen, som ryckte Ragnhild ur mina händer just då jag ville med henne stiga till häst.“

“Ah! Nå, Härved, I skolen blifva i tillfälle att utkräfva hämnd och vedergällning på väpnaren Edmund. Jag går eder i borgen derför.“

“Då är jag lugn.“

“Låtom oss nu skrida till befrielse!“

“Gerna!... Blott ett ord ännu, sedan är jag redo! När och hvar skall jag möta eder i Upsala?“

“Bekymren eder icke derom. Begifven eder allenast dit och vänten mig der. Jag skall upp-söka eder och gifva mig tillkänna, när tiden är inne.“

“Nåväl, jag är nu beredd att följa eder.“

“Kommen då!“

Pater Sigwart gick före riddaren ut på svalen och Härved följde utan tvekan efter honom.

Derute var ett vindöga af betydligt större dimensioner, än det, som var anbringadt inne i cellen. Detta var troligen orsaken, hvarför patern förde fången dit ut. Det i cellen befintliga fönstret skulle icke hafva kunnat genomsläppa en fullväxt karl, som af naturen blifvit utrustad med en icke alltför liten kroppsvolym.

Här stannade pater Sigwart och nedsatte lyktan på golfvet, medan han sjelf kastade flikarna af sin kåpa tillbaka, så att Härved kunde se hans underkläder.

“På hvilken väg ärnen I låta mig undkomma?” sporde riddaren, som hade väntat, att munken skulle låta honom stiga nedför trapporna.

“Genom vindögat vill jag nedsläppa eder i vallgrafven, som vid denna årstid är helt och hållet uttorkad och vattenfri. När I väl befinnen eder dernere, skall det blifva eder lätt att klättra upp för grafvens sluttande sida. I skolen då utan mycket sökande finna vägen. Sedan beror det på eder sjelf att så hastigt som möjligt aflägsna eder från denna bygden.”

Medan munken sade detta, framtog han och utvecklade ett långt, af hampa snodt tåg, som han hade haft fästadt vid gördeln under kåpan.

Detta tåg fastgjorde han nu lika behändigt, som tryggt och säkert i fönsterposten och sänkte dess andra ända ned utför tornmuren.

“Tron I, att tåget når grafvens botten?” sporde riddaren, som med stor uppmärksamhet hade följt pater Sigwarts åtgärder från början till slut.

“Jag är viss derom.”

“Men om det oaktadt...”

“Varen lugn! Tåget har förut blifvit användt i liknande ärende just på denna plats.”

“I alla helgons och martyrs namn då!” utropade riddaren, i det han svingade sig upp i fönstret.

“Möten mig i Upsala!” påminde munken.

“Utan tvifvel! Och I lofven mig, att der lemna den stolta ungmön i mina händer?”

“Vid alla helgon, jag lofvar det.”

“Farväl då, vördige fader!”

“Gud vare hos dig, min son!”

Riddaren var redan ute i fria luften under den med stjernor beströdda himlen.

Ännu en sekund förgick.

Då kände pater Sigwart, att tåget icke mera besvärades af någon tyngd och visste nu att Härved Erlandsson hade uppnått botten af vallgrafven.

Skyndsamt uppvindade pater tåget, som han omsorgsfullt samlade tillhopa och fästade vid sin gördel. Derefter stängde han fönstret, tog upp lyktan från tiljan och började stiga nedför trap-porna. Snart var tornporten tillåst och Sigwart befann sig ute på gården med lyktan under kåpan och nyckeln till torndörren i sin hand.

Med iakttagande af alla de försigtighetsmått, som vi nyss sågo honom med så stor framgång använda, då han bemäktigade sig nyckeln till tor-net, smög han denna obemärkt tillbaka på dess plats på bordet vid den sofvande riddarens säng.

Derefter gick han in i sin lilla cell och lade sig på den hårda bädden för att sofva under de åter-stående få timmarna af den korta sommarnatten.

TRETIOTREDJE KAPITLET.

Konung Valdemars tanke om stolts Ragnhild.

På sommaren år 1272 uppehöll konung Valdemar Birgersson sig i Upsala, der han hade mycket att ombestyra med anledning af erkebiskopssätets förflyttande från Gamla till Nya Upsala.

Omkring år 1250 ödelades Gamla Upsala af en förhärjande eldsvåda, hvilken i grund förstörde dess tempel. Ehuru både påfvar och biskopar läto utgå uppmaningar till all Sveriges menighet att genom gåfvor bidraga till den gamla metropolitankyrkans återuppresande ur dess aska, blef dock deraf intet. Då föll man på den tanken att flytta erkebiskopskyrkan till det i närheten liggande Östra Aros, en plats, hvilken var stadd i raskt framåtgående och kraftig blomstring. Hans helighet Alexander IV i Rom blef om saken tillspord och gaf i nåder sitt höga och högst nödvändiga bifall till "att Upsala kyrka, med bibehållande af sitt gamla namn, finge till ett mera tjenligt och mindre föraktadt ställe förläggas". Påfvens skrifvelse var utfärdad i september månad 1258, men ännu år 1272 hade förslaget icke blifvit utfördt. Orsaken var förmodligen penningebrist. Man hade dock under tiden uppbyggt en kyrka på samma plats, der Upsala domkyrka nu ligger, men erkebiskopen och kapitelmännen sutto ännu qvar i gamla Upsala.

Ar 1270 hade hållits ett slags kyrkomöte i

Söderköping på initiativ af konung Valdemar. Der-
vid voro svenska kyrkans prelater och de förnämste
lekmän i riket närvarande. Beslut fattades här
om erkebiskopsstolens förflyttande till den utsedda
platsen och på grund af detta beslut utfärdades år
1271 af biskop Carl i Vesterås ett bref, hvilket
den mäktige prelaten började på följande något
högtrafvande sätt:

“Vi Carl, med Guds nåde biskop i Vesterås
— allom dem detta bref varda skådande evinnerlig
salighet i Herranom etc.”

Som man nogsamnt häraf finner var den biskop-
liga skrifvelsen till sin form ett verkligt aflatsbref,
ehuru den till sitt innehåll var blott en tillåtelse
till erkebiskopsstolens förflyttande. Jemte biskop
Carl af Vesterås utskrefs denna biskopliga “bulla”
äfvén af biskop Henrik i Linköping och biskop
Finwed i Strängnäs.

Sjelfva öfverflyttandet af erkebiskopen, kapi-
telmännen och kyrkans helgedomar skedde visser-
ligen icke förrän den 4 juli 1273, men konung
Valdemar hade redan på sommaren året förut
begifvit sig dit upp, för att med andlige och verlds-
lige ordna hela denna sak. Detta var orsaken
hvarför prinsessan Jutta och hennes följe måste
begifva sig till Upsala, för att sammanträffa med
konungen, drottningen och hofvet.

En dag i slutet af juni månad närmade sig
den lysande kavalkaden Upsala borg, som låg på
den plats, der det nuvarande Upsala slott är be-
läget. Vägen upp till borgen var då, såsom nu,
en ganska brant sluttande backe, så att man från

borgen kunde öfverskåda vägen ett ganska långt stycke.

Troligt är också, att någon af vakterna på borgen hade i god tid underrättat konung Valdemar om det lysande sällskapets ankomst och att konungen genast insett, att det icke kunde vara någon annan än hans svägerska, prinsessan Jutta, som kom. Dermed må nu för öfrigt förhålla sig huru som helst — säkert är, att när Jutta och hennes sällskap hade hunnit tillryggalägga den första fjerdedelen af sluttningen, öppnades borgens portar och konungen samt hans drottning skyndade de anländande till mötes, dervid åtföljda af en mängd riddare och damer. Med så stor hast ilade de kungliga personerna nedför den sluttande vägen, att båda sällskapen sammanträffade ungefär på backens medelpunkt.

Nu blef det, kan man tro, ett helsande utan all ända. Drottningen, yr och glad som hon af naturen var, tog sin syster Jutta i famn och vi tro till och med, att hon fälde några tårar af fröjd.

Jutta å sin sida omfamnade sin syster med den största kärlighet, men derunder spelade hennes blixtrande ögon oafslätligt på konungen.

Valdemar var en vacker karl... dock, vid närmare eftersinnande känna vi oss frestade att återtaga detta uttryck. Vacker var han visserligen, ty hans guldgula lockar, hans välskapade gestalt, hans blåa ögon och regelbundna anletsdrag kunde icke annorlunda uppfattas eller benämnas, men "karl", det var han i egentlig mening icke. Snarare hade han ett qvinligt utseende, hvilket visserligen icke beröfvade honom något af hans

skönhet, snarare tvärtom, men hvilket dock minskade det goda intryck, han eljest kunde hafva gjort på sitt eget kön. Skägglös och fager som han var, ansågs han dock af alla qvinnor vara den mest förtjusande karl under solen eller åtminstone i konungariket Sverige. De skämde bort honom genom att på alla sätt visa, att de afgudade honom och därför blef han ock — hvad han var, en stackars vällusting, hvilken mera tänkte på sinliga njutningar, än på regeringsomsorgerna och landets välfärd.

Det är troligt, att en sådan man vid första åsynen af prinsessan Jutta genast skulle hafva råkat i eld och lågor, om han fått skåda henne obeslöjad. Emellertid hade hon doket för sitt ansigte — hon ville tydligen visa de goda svenskarne och sin kära syster Sofia, att hon i egenskap af klosterjungfru var afstängd från denna verdens tankar, begärelser och nöjen — och konung Valdemar fick därför icke skåda hela rikedomerna af hennes anletes färging. Derfor omfamnade han henne också helt kallsinnigt, kallade henne sin kära svägerska och önskade henne välkommen till sina fränder i Sverige.

Under det han yttrade dessa betydelselösa meningar, voro hans ögon med ett eldigt och passioneradt uttryck fästade på ett ungt fagert qvinnans ansigte, som befann sig i prinsessan Juttas sällskap.

Vi hafva hittills uppskjutit att omförmäla att bland den lysande skara, som nu ärnade gästa på Upsala borg, befunno sig äfven Ragnhild Gudmarsdotter och pater Sigwart.

Det var stolts Ragnhild, som ådrog sig konungens blickar och det var icke svårt att se, att den

lättsinnige konungen fann behag i hennes ungdomligt friska och dertill mycket fagra anlete. Ungmön slog rodnande ned sina ögon, när hon mötte konungens blick. Troligen var det någonting orent i denna blick, som sårade henne och framkallade rodnaden samt gjorde, att hon icke förmådde utärda att möta den.

Ragnhild var emellertid icke den enda, som såg konungens blick, och deröfver gjorde sina anmärkningar. Pater Sigwart, som genom sin obetydlighet i jemförelse med de lysande riddare, bland hvilka han befann sig, var tillräckligt dold, för att drista sig att skarpt fixera konungen, såg äfven hvilket intryck Ragnhilds fagra anlete hade gjort på honom.

Ett leende, fullt af satanisk skadefröjd, spred sig då öfver hans drag, som ingen i denna stund bekymrade sig om att iakttaga, då alla och en hvar endast tänkte på att egna sin uppmärksamhet åt de scener, som voro förenade med de kungliga personernas möte.

Nästan ohörbart frammumlade patern dessa ord:

“Det går väl. Konungen är synbarligen förtjust, han är lättsinnig... min hämnd är nära.”

När helsningar och omfamningar omsider hade blifvit i behörigt mått utdelade, började man draga sig uppför den sluttande vägen, för att inträda i borgen.

Pater Sigwart, som nu trodde sig hafva sett nog, kände emellertid intet begär att komma dit in. Han lät därför sin häst närma sig riddare Gudmars och hviskade till denne:

“Jag stannar här eller rättare jag rider ned i staden och skaffar mig kvarter.”

“Gör det, pater Sigwart“, svarade riddaren, “men glöm icke att I skolen hafva en kamrat i eder bostad.”

“Hvilken?“ sporde munken med förundran.

“Edmund väpnare, ty jag har beslutat, att han skall qvarstanna hos dig, på det att hans undervisning icke må afstanna.”

“Han skall då dela min bostad?“

“Ja, och därför måste du ställa det så, att din bostad blir nog rymlig för eder båda.”

Detta riddarens beslut var nu visserligen icke i enlighet med paterns plan, men han såg ingen utväg att kunna ändra det och han måste därför beqväma sig deruti.

“Näväl, riddare, jag skall utföra befallningen.“

“Låt mig sedan under dagens lopp genom en budbärare veta, hvar du tager din bostad.“

“Visserligen!“

Munken lemnade sig nu efter och lät hela det af guld, silfver och poleradt stål samt skimrande tyger lysande sällskapet draga förbi sig på vägen upp till borgen.

Snart försvann hela följet i borgporten, som stängdes efter dem. Vindbryggan, denna viktiga inrättning i forntidens befästningskonst, blef uppdragen.

Ensam red pater Sigwart nedför sluttningen. Han hade lagt sina armar i kors öfver bröstet och intagit en tankfull ställning på sin gångares rygg.

Ett infernaliskt hänleende vanstälde hans färade anlete och han mumlade:

“Hämnden är ljuf.”

Huru många gånger han under vägen ned till staden upprepade dessa ord, det veta vi icke.

TRETIOFJERDE KAPITLET.

En lättsinnig konung och en hertig, som alltid visar en surmulen panna.

Vid ett af fönsterna i riddaresalen på Upsala stodo två män och åskådade mötet mellan drottning Sofia och hennes syster Jutta.

Den ene var lång och mager, hade mörk hy och såg dyster ut. Hans panna låg i djupa fårör och ej ett spår af ett leende kunde upptäckas i hans ingalunda hvarken vackra eller i något afseende älskvärda drag. Oaktadt sin surmulenhet, företedde han dock i sitt anlete någonting, som ovilkorligen verkade, att man, då man en gång blifvit honom varse, icke snart flyttade sina ögon ifrån honom. Först och främst var allvaret i hans anlete ganska anmärkningsvärdt. Dernäst fästade man sig vid ett drag i närheten af den icke välskapade munnen, som vittnade om en okuflig viljekraft, och slutligen lät man sin blick stanna vid dessa djupa och allvarliga ögon, ur hvilka mod, ärlighet och kraft talade det mest värtaliga språk.

Den mörkhyade, magre mannen med den surmulna pannan och de allvarliga ögonen var hertig Magnus, konung Valdemars yngre broder. Någonting af konungsligt majestät hvilade öfver hela hans person och gjorde, att huru litet välskapad och fager han än var, skulle dock ingen, icke ens den mest nogräknade qvinna, hafva dristat sig att bestämdt kalla honom ful.

Mannen, som stod vid hertigens sida, var den ädle riddaren Ture Kettelsson Bjelke, hvars hela yttre vittnade derom, att han var en ärlig riddare "utan fruktan och utan tadel".

Den titel af hertig, som Magnus bar, var någonting nytt i Sveriges rike. Den hade blifvit hit införd af Magnus' fader, den mäktige Birger Jarl, hvilken tillade sig sjelf hertigtiteln såsom en ersättning för den konungatitel, som han måste försaka.

När Birger dog och riket skiftades mellan hans söner, behöll naturligtvis Valdemar det konungadöme, hvartill han en gång genom Ivar Blå's bedrifvande hade blifvit korad i Upsala af rikets råd, riddare, andlige, borgare och allmoge. De andra sönerna af den mäktige jarlen-hertigen erhöilo sina hertigdömen. Magnus fick Södermanland med Nyköpingshus. Hvad Erik fick, det vet man icke, och troligt är, att han icke länge förmådde behålla sitt arf. Om Bengt talades vid detta arfskifte icke, emedan han hade slagit in på den andliga vägen, der han slutade såsom biskop i Linköping.

Magnus, hertig af Södermanland och herre till Nyköpingshus, hade nu kommit på besök hos sin kunglige broder, ty förhållandet mellan de båda bröderna var under Valdemars första regeringsår

icke alltför ovänligt. Visserligen hade Valdemar aldrig kunnat rätt väl fördraga sin yngre broders dystrare uppsyn, strängare sedlighet och mera allvarliga lifsåskådning och visserligen hade Magnus å sin sida aldrig förmått förlika sig med sin äldre broders lättsinniga, fjärliska lif, hans sinliga själsriktning och hans ringa håg för regeringsärenden samt likgiltighet för rikets väl och folkets trefnad. Dock hade det ännu aldrig kommit dem emellan till annat än ordtvister, hvilka visserligen stundom, när det gälde en viktigare ting, kunde vara rätt skarpa, men som dock icke hindrade dem att i andra människors närvaro umgås såsom goda bröder och räcka hvarandra en till utseendet varm hand både till välkomst och till afsked. Huru det stod till i deras hjertan, derom visste mängden af hof-folket ännu ingenting.

Vid de nu stodo i riddarsalens fönster — hertig Magnus och Ture Bjelke — yttrade den magre hertigen med sin djupa, kraftiga, nästan majestä-tiska stämma:

“Underligt faller det mig före, att klosterjungfrur draga kring land och rike, för att gästa hos sina fränder och njuta af denna verdens förluster.”

“Ah“, svarade riddar Ture, “äfven klosterjungfrur kunna väl hafva åtrå efter att få se det verkliga lifvet.”

“Mig synes dock som om de gjorde bättre i att helt och hållet öfvergifva klosterlefnaden, om deras hjertan så mycket dragas till verlden, att de icke kunna umbära dess åsyn.”

“Kan väl vara, eders nåd, att I hafven rätt

deri. Dock är det en känd sak, att i ett enda kloster på år och dag tänkas flera världsliga tankar än vid en konungs glada hof under en hel mansålder.“

“Åtminstone gäller den jemförelsen icke *detta* hof“, svarade hertig Magnus med dystert allvar. “Här synes man tänka blott på tiden, men alls intet på evigheten.“

“Eders nåd....!“

“Ja, Ture, jag kan icke hjälpa eller ändra det, att jag finner föga trefnad här hos min broder Valdemar. Nöjen, njutningar, gästabud, torneringar och andra förströelser — se der det enda, hvarmed man här sysselsätter sig. Då trifves jag bättre på Nyköpingshus slott, der jag åtminstone kan ostördt få egna min tid och mina dagar åt befolkningens väl i mitt hertigdöme. Jag känner djupt i min själ det stora ansvar, som hvilar på en furste, och jag skulle gerna vilja väcka broder Valdemar till samma känsla. O, han med sina lysande gåfvor kunde förvisso, om han det ville, blifva en beundransvärd konung, hvars rykte skulle sprida sig i hela den vidsträckta kristenheten.“

“Hans natur är icke densamma som eders nåds.“

“Måhända!.... Man säger att mina själsegen-skaper mera likna min salig faders.... Men tyst, nu stormar hela det lysande följet uppför trapporna. Snart äro de här och vi få taga i betraktande den klosterjungfru, som mera älskar världen och de ting, som i världen äro, än sin lugna och fredliga klostercell.“

“Hon är säkert afskräckande ful“, menade rid-

daren. "Fula qvinnor pläga hänga mera fast vid verlden än de vackra."

"Nå, vi få väl se!... Här äro de."

Dörrarna till den stora och efter tidens sedvänja rikt utstyrda salen öppnades med buller och in trädde allra först prinsessan Jutta, ledsagad af sin syster, drottningen. Derefter följde konung Valdemar, som med fagert snack underhöll stolta Ragnhild Gudmarsdotter, hvilken inträdde vid hans sida. Derefter kommo de öfriga förnåma riddarne och damerna, parvis ordnade och skämtande i alla möjliga tonarter. Man plögade föra ett lustigt lif i unga kungens gård, såsom hertig Magnus nyss med fog hade anmärkt.

Hertig Magnus, allvarlig som alltid, trädde drottning Sofia och prinsessan Jutta till mötes.

Medan Jutta aftog slöjan och besvarade hertigens höfviska helsning, sysselsatte konungen sig med mycken beställsamhet kring jungfru Ragnhild. Liksom om han hade varit en ringa sventjenare mottog han hennes nu öfverflödiga resklädnad och lade den afsides, hvarefter han återvände, tog henne vid handen och ledsagade henne bort till en beqväm länstol, i hvilken han nödgade henne att sätta sig, medan han blef kvar hos henne och, lutande sig behagfullt mot stolens höga ryggstöd, fortsatte det påbörjade samtalet.

"Ja, ädla jungfru", sade kungen, under det hans blick med ett svärmiskt uttryck hvilade på Ragnhilds sköna anlete, "ja, I ären mera fager än den yppigaste ros i min örtagård och, som jag säde, jag har icke haft någon aning om, att så mycket behag, dygd och skönhet doldes på en fat-

tig riddareborg djupt inne på landsbygden i mitt rike.“

Den vid dylikt osmakligt smicker icke vanda flickan kände sig förlägen och visste icke hvad hon skulle svara. Dessutom såg hon, att hennes vän Edmund, som stod i salens andra ända, skarpt betraktade henne och hon lade äfven märke dertill, att ett bekymmerfullt uttryck hvilade på ynglingens för henne kära anlete. Allt detta i förening gjorde henne stum och hon önskade sig i denna stund af allt hjerta tillbaka till sin faders lugna borg, der ingen talade till henne obegripliga ord om rosor och fågring och der Edmunds ansigte alltid var gladt och frimodigt.

Händelsevis vände konungen sig om, medan han nu väntade, att stolts Ragnhild skulle besvara hans ord. Hans ögon föllo då på jungfru Juttas ansigte, hvilket nu var obeslöjadt och därför lyste i sin fulla fågring.

Konungen blef häpen. Så mycken skönhet han hade aldrig i sin lefnadstid skådat, ehuru hans egen drottning, Juttas syster, ingalunda var att utesluta från rangen af en skönhet af första ordningen.

Nu var Ragnhild, till stor lättnad för både henne sjelf och Edmund väpnare, helt och hållet glömd. Konungen närmade sig med lidelsefulla blickar prinsessan Jutta och tilltalade henne.

“Vid alla helgon, min kära svägerska“, utropade han, “jag hade icke förestält mig eder sådan.“

Hans brinnande blickar sade tydligt, i hvilken mening dessa ord borde fattas, men Jutta var icke den som kände eller röjde något öfverflöd af blyghet,

Hon besvarade djerft och eldigt konungens blickar och sade med ett förtjusande leende:

“Verkligheten motsvarar sällan våra förhoppningar.”

“Sant, men den öfverträffar dem också understundom, såsom jag nu tydligt kan förstå.”

“Är det möjligt? I finnen mig då, min kära herr svåger, vara fulare, än I hadn kunnat föreställa eder?”

“Ve den, som säger att I ären ful, min kära svägerska. Genom honom skall jag borra min lans vid första tornering. Hädanefter, vid sankt Erik, vill jag icke bära några andra färger än edra.”

Så fortgick samtalet mellan konungen och Jutta och hvar och en kunde nogsammt se, att konungen redan från första ögonblicket brann af kärlek till klosterjungfrun och att denna å sin sida fann konungen vara en förtjusande karl, som var värd att älskas.

Härom hviskade nu hoffolket man och man emellan, medan drottning Sofia var helt försagd och blek om kind. Äfven hon och kanske allra mest hon — emedan hon bäst kände sin gemål — både såg och hörde ting, som kommo henne att ana, att det klokaste och bästa hade varit, om Jutta ännu hade suttit inmurad i sin klostercell i Danmark och aldrig någonsin kommit inför konung Valdemars ögon.

Afsides i ett fönster stod hertig Magnus och blickade mörk i hågen och med dystra blickar på sin broder och harmades tydligen i sitt sinne öfver det lätt sinniga uppförande, hvarigenom denne ned-

satte sin kungliga värdighet och besudlade sin konungamantel.

“Vid Gud“, hviskade han till Ture Kettilsson Bjelke, när denne närmade sig honom, “det grämer mig i själen att se hvad jag nu ser inför mina ögon.“

“Ack, ers nåd, deraf blifver intet godt.“

“Förvisso icke!“ mumlade Magnus.

Men konung Valdemar och prinsessan Jutta hade i sitt lättsinne ingen aning derom, att de voro bemärkta, att det talades och hviskades om dem i hvarje vrå af riddaresalen och att deras uppförande blef skarpt klandradt af alla. Båda hade de det för sin egare olycksaliga lynne, som gifver vika för stundens ingifvelse. De sågo hvarandra, de tyckte om hvarandra, ty båda voro sköna till sitt yttre, ja, de älskade hvarandra redan från första ögonblicket, då deras ögon möttes. Utan besinning gåfvo de vika för denna kärlek, som var ett barn af ögonblicket och som, om de i enlighet med pligtens och sedlighetens bud hade stått emot, också skulle hafva med ögonblicket förintats. Det kunde aldrig falla dem in att försöka döda en känsla, som lyckliggjorde dem. De följde den blindt, med ett slags ursinne, med någonting, som liknade galenskap, och ingendera hade en enda tanke att egna åt den omständigheten, att deras kärlek var ett brott och att en af dem hade en maka.

Hela dagen sysselsatte Valdemar sig endast med Jutta och hon endast med honom.

När hertig Magnus följande dagen drog ut ur Upsala slott för att färdas till sitt hertigdöme, suckade han djupt och var vid ett mycket dystert och fåordigt lynne.

TRETIOFEMTE KAPITLET.

Pater Sigvart bygger sina planer på en falsk förutsättning.

Pater Sigwart hade, när han skildes från ridare Gudmar Edmundsson utanför Upsala slott, sakta ridit ned i staden. Han visste, att der skulle någonstädes bo en dansk man, en viss Lydert Klensmed, med hvilken han i forna tider varit bekant. Hos honom ämnade han taga in och söka erhålla ett för honom sjelf och den unge väpnaren passande kvarter.

Utän någon svårighet och blott genom att tillspörja en enda mötande person fann han det hus, som han sökte. Troligen hade munken och klensmeden med hvarandra haft affärer af det slag som allra mest förbinda människor med hvarandra. Att vi icke här mena några goda eller ärliga affärer, det behöfva vi knappt omnämna, enär det är allom bekant, att sådana endast sällan pläga åstadkomma en så varaktig förbindelse människor emellan.

Säkert är emellertid, att när pater Sigwart kom in i Lydert Klensmeds hus och denne blef honom varse, bleknade han först så mycket som hans sotiga hy tillstodde, rusade derefter upp och utropade med ljudlig stämma:

“Hvad ser jag! det är ju herr . . . .”

“Jag är pater Sigwart, hvarken mera eller mindre”, svarade munken kallt. “Allt hvad jag

förr var är numera, åtminstone tills vidare, både gömdt och glömdt.“

“Nåväl då, pater Sigwart, hvarmed kan jag stå eder till tjänst? I kunnen vara förvissad derom, att jag gerna vill tjena eder efter min förmåga, ty jag har ännu icke glömt, att . . . .“

Å nyo afbröt pater Sigwart den pratsjukes borgarens tal.

“Har jag icke sagt dig, min son, att jag vill, att allt det gamla tills vidare skall vara glömdt? Alltså, låtom oss då icke mera tala derom.“

“Som I viljen, men . . . .“

“Du frågade nyss, om du kunde vara mig till någon tjänst, min son? Var det icke så, Lydert?“

“Jo, och jag upprepar nu min fråga.“

“Nåväl, jag behöfver två eller tre rum med egen ingång från gatan, emedan jag ämnar någon tid uppehålla mig här i staden. Kan du skaffa mig dem?“

“Om jag kan! Jo, det skall jag säga eder, att om än sjelfva högvördige erkebiskopen eller påfven hade hyrt mina rum, skulle de nu på stunden hafva blifvit körda på porten för att lemna plats åt eder, herr . . . .“

“Lydert! . . . .“

“Förlåt, vördige pater, jag har svårt att glömma det gamla och sätta mig in i de nya förhållandena. Emellertid, som jag sagt, så skolen I få de rum, som I behöfven. Jag har dem just lediga.“

“Helgonen välsigne dig, min son, för din beredvillighet att tjena en ringa andans man som jag är.“

“Dock tyckte jag mera om att se eder i eder förra gestalt.“

“Du hädar, min son. Ingen värdighet, intet äreställe på jorden är att förlikna vid mitt heliga stånd.”

“Nå, nå, hvar och en har sin smak, pater Sigwart.”

“Ja, tyvärr!” sade munken, andäktigt suckande. “När kan jag få träda i besittning af rummen?”

“Genast, om I viljen.”

“Så mycket bättre, ty jag är trött af resan. Visa mig dit, min son, och drag sedan försorg om min gångare. Fodra honom väl, ty det torde kunna hända, att jag blifver nödsakad att hårdt pröfva hans krafter och uthållighet.”

“Intet skall fattas.”

Lugnad genom denna försäkran, kunde pater Sigwart i ro taga sin nya bostad i besittning. Den bestod af ett större och två mindre rum och syntes honom vara tillräcklig för de förhandenvarande behofven. Sedan han öfverenskommit derom, att mat skulle dagligen sändas honom från Lydert Klensmeds kök, lät han denne afträda för att draga försorg om gångaren, hvilken ännu stod bunden utanför porten.

Senare på dagen sände patern bud till riddare Gudmar med underrättelse om, hvar han hade tagit sin bostad.

Riddaren kom, fann rummen i sin smak och berömde paterns val samt lemnade honom penningar till bestridande af nödiga utgifter för sig sjelf och de båda unga, som stodo under hans vård och uppsigt.

Derefter för riddaren tillbaka hem till Säby. Nu började för pater Sigwart ett, som det

tycktes, ganska regelbundet lif. Hvarje förmiddag vandrade han upp till konungens borg och undervisade stolts Ragnhild ett par timmar. Om eftermiddagen använde han hemma i sin bostad ett par timmar till Edmunds handledning i den tidens torftiga vetenskaper. För öfrigt var den unge väpnaren oftast uppe på kungaborgen, dit Ragnhild och det lockande umgänget med lysande riddare drogo honom.

När pater hade slutat undervisningen för dagen, blef han vanligen i god ro hemma i sin tysta boning, fördjupande sig i sina studier. Han störde ingen och ingen störde honom och det tyckes således, att han borde hafva kunnat lefva lugnt och lyckligt. Likväl gjorde han det icke. Eller hvarför vandrade han om aftnarna med tunga steg fram och tillbaka på golvet i sitt rum, likt en ande, som icke kan finna någon ro i grafven?

Lydert Klensmeds husfolk, som hvarje afton ända till långt in på natten hörde de i hela huset genljudande stegen, undrade till en början mycket deröfver, ty sjelfve voro de om aftnarna så trötta af dagens mödor, att de gerna satte sig eller lade sig ned och förhöllo sig stilla. Men Lydert afgjorde saken genom att säga:

“Han studerar. Det der förstån I icke, godt folk. Han går nu och begrundar hvad han läst under dagens lopp.”

Sedan blef det en vana att, så snart man hörde de afmätta stegen, säga:

“Nu studerar munken med sina ben.”

Väl tusen gånger skrattade man åt detta infall och lika många gånger upprepades det å

nyo. Det hörde till de infall, hvilka äro outslitliga och ständigt emottagas med bifall.

Verkliga förhållandet var, att pater Sigwart under dessa långvariga promenader ingalunda selsatte sig med vetenskapliga frågors begrundande, ej ens med teologiska spörsmål. Det var endast hans inre brist på lugn, som dref honom att ständigt vara i lekamlig rörelse.

Stundom när han på detta sätt mätte afståndet från den ena väggen till den andra i sin kammar, gingo otydliga ord öfver hans läppar och om någon hade befunnit sig i närheten, skulle han genom uppsamlandet och sammanfogandet af dessa yttranden hafva kunnat utröna arten af den sinnesoro, som dref pater Sigwart att störa hela huset med sina tunga steg under aftonens och nattens tysta timmar. Ingen fans dock, som kunde göra denna samling, och icke heller vi bekymra oss derom, emedan vi redan förut hafva en aning om beskaffenheten af paterns dystra och mennisko-fiendtliga tankar.

Endast ett enda af dessa yttranden vilja vi tillvarataga.

Det var en afton omkring fjorton dagar efter munkens ankomst till sin bostad och Juttas ankomst till borgen. Patern hade länge gått fram och tillbaka med hårdt sammanpressade läppar, såsom människor pläga, hvilkas sinne är stadt i vrede. Plötsligt öppnade sig hans tandrader och läppar, för att framsläppa följande förfärliga ord:

“Mätte jag snart se den dagen randas, då jag får öfver dem sända en olycka, hvilken kan rasa

i deras inelfvor lika grymt, som hämndbegäret nu rasar i mitt hjerta.“

Efter att hafva gått ännu några steg, sade han:

“Jag ser, att gossen bleknar och sörjer. Det bevisar mig, att konungens kärlek till Ragnhild, hvilken jag upptäckte redan i den första stunden, då de sågo hvarandra, är i tillväxt och måhända“ — här drog ett rysligt leende öfver hans ansigte — “måhända äfven att Ragnhild vändt sin håg från honom och till den lättsinnige konungen.“

Att denna slutsats var falsk, derom kunde naturligtvis icke pater Sigwart hafva en aning, enär han icke kände något om den förändring, som hade försiggått hos Valdemar, så snart han fick se Jutta obeslöjad.

“Men hvarför“, fortfor munken efter en stund, “hvarför säger väpnaren ingenting, utan tiger och sörjer i tysthet? Jag väntar blott att få af hans egen mun höra bekräftelsen på mina tankar för att sedan ofördröjligen skrida till utförandet af mina hämndplaner.“

Ännu en stund vandrade munken fram och åter på tiljorna, som suckade och darrade under hans tunga steg. Munnen hade åter sammanslutit sig så hårdt, som om pater Sigwart verkligen fruktade, att flera ord skulle undfalla honom.

Nu hördes någon gå i trapporna.

“Ah, der kommer han“, mumlade munken. “Nåväl, jag måste göra ett slut på detta. Om han icke sjelfmant vill gifva mig sitt förtroende, så måste jag locka det fram ur honom.“

Edmund väpnare inträdde. Munken hade rätt,

när han nyss sade, att ynglingen var blek och tycktes sörja. De två veckor som han nu hade tillbringat i Upsala, hade hos honom åstadkommit en lika stor som sorglig förändring. Hans gång var matt, hans öga utan eld. Hvad kunde vara orsaken till att hans forna friskhet, glada mod och hurtiga utseende nu tycktes hafva flytt bort ifrån honom för alltid?

TRETIOSJETTE KAPITLET.

**Pater Sigwart känner sig ännu mera styrkt
i sin falska föreställning.**

När Edmund kom in, helsade han helt knapphändigt patern, som stannade i sin gång och lät sitt forskande öga hvila på honom. Han tycktes emellertid känna sig besvärad af Sigwarts blick och, för att undvika den, gick han förbi patern och satte sig vid ett bord, der han vände ryggen åt sin läromästare. Det var dock icke ynglingens mening att sysselsätta sig med de lärda arbeten, som lågo på bordet, utan han satte sig att som en riktig odåga håglöst stirra upp i taket, så att man kunde hafva trott, att detta dammiga och af rök ingalunda skonade tak, som han så envist beskådade, innehölle för honom uttydningen af någon utomordentligt viktig gåta, hvarpå hans lif eller åtminstone hans välfärd berodde.

Pater Sigwart hörde icke till de menniskor,

som låta afskräcka sig från utförandet af en fattad föresats genom de svårigheter, som möta.

Utan att säga något gick han omkring bordet och satte sig på en stol midt emot den unge väpnaren.

“Edmund!” sade han sakta.

Väpnaren spratt till och såg på munken med ett uttryck af förvåning i sina ögon.

“Tror du, att jag är din vän?” fortfor pater.

“Vän! . . . Har jag väl några vänner?” utbrast ynglingen med så klagande ton, att hvarje annat hjerta skulle hafva blifvit rördt och hvarje annan människa skulle vid det skärande ljudet af dessa misströstans ord hafva fält tårar.

Pater Sigwarts hjerta var deremot otillgängligt för sådana vekliga känslor och hans tårekällor voro längesedan uttorkade.

“Har du någonsin”, återtog munken, utan att besvara väpnarens fråga, “har du någonsin funnit, att jag menat illa med dig, min son, min käre son?”

“Ack nej, vördige pater!”

“Nåväl, då är jag din vän och såsom din vän fördrar jag, att du gifver mig del af dina bekymmer.”

“Bekymmer? Jag har inga sådana, vördige fader.”

Ett bittert leende kring ynglingens läppar motsade hans ord.

“Tror du verkligen, min son”, återtog munken i faderlig ton, “att du kan dölja det för en man med min erfarenhet?”

“Jag vill ingenting dölja. Jag har ingenting att förtiga.”

“Min son, nu förvärrar du ditt onda genom en uppenbar osanning. Det har gjort ondt i min

själ hvarje gång, då jag sett dig under de senare dagarna, ty jag älskar dig, jag har alltid älskat dig med en kärlek så varm och oegennyttig, som om du hade varit min egen son. Med djupt och smärtsamt bekymmer har jag sett, att du lider.“

“Lider? Ack nej, fader Sigwart, I misstagen eder. Jag lider icke. Jag är ju glad och munter som en lärka.“

Och den stackars ynglingen försökte att genom ett gladt leende öfvertyga munken om sanningen af sina ord, men leendet blef matt och ökade blott hans lidande utseende.

“Glad och munter har du varit, min son, men du är det icke numera. Hvad fattas dig?“

“Intet? Jag har ju kläder, jag har mat och...“

“Ah, du inser nog, att det icke var en sådan brist, jag menade. Hvarför har ditt glada utseende försvunnit? Hvarför sjunger du aldrig numera? Hvarför går du omkring som en dyster skugga eller som en lifdömd?“

“Jag har icke vetat, att jag förhållit mig som I nu sägen pater Sigwart. Jag har trott mig vara nu lika som fordom i mitt yttre.“

“Enviset pojke!“ utbrast pateren med förträffligt spelad faderlig omsorg och myndighet i tonen.

“Ack, fader Sigwart, vredgas icke.“

“Jag är icke vred, jag sörjer öfver dig.“

“Jag vill ändra mig.“

“Om du nu hade tillagt ett 'om jag kan', så skulle jag hafva trott på uppriktigheten af denna din uttalade föresats, men nu tror jag, att du blott talar om detta bättringsuppsåt i ändamål att förmå mig att upphöra med mina välmenade frå-

gor. Vet du, min son, hvad jag tror om ditt alltför tydliga lidande?"

"Nej, vördig fader! I tron då något derom?"
sporde väpnaren med mera ifver, än han hittills under detta samtal hade visat.

"Jo, jag tror, att du icke sjelf förmår göra det, som du kallar att 'ändra dig'. Jag tror, att du icke sjelf är herre öfver det lidande, som härjar ditt lif."

"Ah!..."

"Nå, och vidare tror jag, att alltsammans har sin grund i någon olycklig kärlek."

Vid ordet kärlek spratt ynglingen till och tårar började rinna ur hans ögon. Munken märkte, att han nu var nära att vinna seger, och han fortsatte därför i den tonart, hvaruti han senast talat.

"Ja, vid helgonen alla, du är offer för den olyckligaste af alla själssjukdomar — olycklig kärlek. Du älskar någon, som icke älskar dig, min son?"

"Ack jo, hon *har* åtminstone älskat mig", svarade ynglingen, hvars tårar fortforo att rinna.

"Nå, nu har du då omsider, min son, erkänt, hvaruti din sorg har sin grund. Lindra nu ditt lidande genom att omtala allt för mig, din faderlige vän."

"O, jag *kan* icke..."

"Kom ihåg, att delad smärta är till hälften öfvervunnen, och att en vän i nödens stund är mera värd än tio i glädjens dagar."

"Jag förmår icke..."

"Du måste, min son, om du icke vill, att sorgen skall lägga dig i grafven i förtid."

"Det vore ljuft att få dö och slippa från..."

“Häda icke, min käre son“, sade munken af brytande. “Man bör icke önska sig döden. Den kommer ändå tidigt nog.“

“Den kan ock stundom komma för sent.“

“Derom tviflar jag...“

“Jo, pater, den kommer för sent, när den icke infinner sig, innan man faller i en så djup sorg, som den jag nu känner.“

“Har din käresta gifvit dig afslag?“

“Ack nej, jag har aldrig talat till henne om min kärlek.“

“Hvem är hon?“

“Hon är... Ragnhild.“

“Riddare Gudmars dotter?... Nå, jag har länge anat det.“

“Hafven I det verkligen, gode fader? Nåja, sådant ser en annan troligen snarare än den älskande sjelf. Åtminstone har jag hört sägas, att det förhåller sig så.“

“Derom är intet tvifvel, min son.“

“Sjelf har jag aldrig anat, att jag älskade Ragnhild, förrän... O, fader Sigwart!... hvilken förfärlig smärta!“

“Nåväl, min son, när lärde du inse, att du älskar henne?“

“Det var... O, jag kan icke säga det.“

“Nåväl, min käre son, behåll det då för dig sjelf, göm smärtan i ditt eget bröst, låt den brännande elden förtära dig, försaka en äldre och erfaren väns tröst, hjälp och...“

“Upphör, fader Sigwart, jag vill omtala allt. Jag visste icke af min kärlek till Ragnhild, förrän den dagen, då vi anlände till Upsala borg. När

jag då såg konung Valdemar egna Ragnhild sin hyllning på ett sätt, som... som...“

“Jag förstår dig, min son, du menar, att konungen gjorde det på ett sätt, som icke rätt anstod en redan gift man?“

“Just detta menade jag. Nåväl... *då* gjorde det så ondt, så ondt i min själ, då... då förstod jag, att jag älskade stolts Ragnhild.“

“Nåväl, min son, förklara då din kärlek för henne! Försök din lycka!“

“Ack, gode fader, jag fruktar ett afslag, ty jag är rädd för att hon icke älskar mig mera, utan nu i stället älskar...“

“Hvem?“

“En annan.“

“En annan? Hvem?“

“Konungen!“

“Omöjligt!“

“Åtminstone är jag förvissad derom, att konungen älskar henne. Det stod tydligen att läsa i de blickar, hvarmed han betraktade henne redan i första stunden.“

“Åh! Kanske har den kärleken redan svalnat?“

“Ack nej! Så ofta konungen ser på henne, står samma kärlek ätt läsa i hans ögon.“

Nu visste pater Sigwart allt hvad han ville veta, ty nu var han öfvertygad i sin själ derom, att den lättsinnige och flygtige konungens hjerta hade fäst sig vid den enkla riddaredottern från landsbygden. För honom — patern — återstod nu endast att på grund af denna kännedom, som han ansåg vara osviklig, då den öfverensstämde med hans egna iakttagelser, bereda jungfru Ragnhild

Gudmarsdotters förderf genom att befordra de planer, som han ansåg konungen hysa mot den unga flickan.

Han talade nu i faderlig ton några tröstande ord till den stackars väpnaren, lofvade att uttänka något medel att draga Ragnhild bort ur omkretsen af konungens inflytande och skickade honom sedan in i hans kammare för att gå till hvila. Sjelf gick patern in i sitt sofrum, der han kastade sig oafklädd på den hårda bädden och snart insomnade djupt i drömmar om den hämnd, som han snart hoppades vinna.

För oss återstår, innan vi afsluta detta kapitel, endast att med några ord förklara, huru Edmund väpnare kunde lefva i den för honom plågsamma tron, att konung Valdemar älskade Ragnhild Gudmarsdotter, när likväl alla andra personer, som umgingos vid konungens hof, visste att den lättsinnige och svage monarken brann af en otillätlig lidelse för klosterjungfrun, den fagerkindade Jutta.

Först och främst måste vi då erinra derom, att alla menniskor i hela Sveriges land och således äfven Edmund Folkesson nogsamnt kände, att konungen var svåg för qvinnogunst och föga aktade att förbryta sig mot lagarna om trohet i äktenskapet.

Vidare hade konungens utseende och blickar, då han mötte Ragnhild utanför borgen, bränt sig så fast i ynglingens själ, att han icke kunde glömma den synen. Detta gjorde honom blind för den förändring, som sedermera försiggick med konungen, när han fick skåda den från den afundsjuka slöjan befriade Juttas anlete. Han visste därför intet om konungens böjelse för sin egen drottningssyster.

Väl kunde han icke undgå att märka, att Valdemar mycket sysselsatte sig med Jutta, men dels skref han detta på frändskapens räkning, dels ansåg han, att konungen spelade en komedi, som blott var ämnad att bedraga verlden med afseende på hans verkliga böjelse, som enligt väpnarens orubbliga mening gälde jungfru Ragnhild Gudmarsdotter.

Ehuru Valdemar träget uppvaktade Jutta med sin kurtis, hvilken sjelfva hoffolket började finna osmaklig, tråkig och framför allt simpel — enär Jutta var en klosterjungfru och dertill hans egen svägerska — så förstod Edmunds skarpa öga att uppfånga hvarenda blick, som konungen emellanåt sände till den sida af gemaket, der Ragnhild för ögonblicket befann sig. Den flygtige och föga karaktersfaste konungen var nämligen i fråga om kärlek mycket mångsidig och förstod ganska väl konsten att med sina lågande blickar uppvakta flera damer på en och samma gång. Hans passion för Jutta, hvilken tycktes antaga allt mera fruktansvärda dimensioner och lades i dagen på ett allt mer och mer obesväradt sätt, hindrade icke den mångsidige fursten att derbredvid förbereda hos andra qvinnor den framgång, som han efter Juttas besegrande ämnade hos dem söka vinna. Derför blef äfven Ragnhild i likhet med flera andra bland damerna ett föremål för de kärliga blickar, som han tyckte sig hafva till öfverlopps, när Jutta hade fått sin skäppa full för ögonblicket.

Edmund uppfångade gång efter annan en sådan blick, ämnad åt stolts Ragnhild, och derigenom stärktes han naturligtvis i sin tanke, att hela kur-

tisen mellan konungen och klösterjungfrun blott var en listig tillställning af Valdemar, genom hvilken han ville "blanda bort korten" och inför hela världen dölja den kärlek, som väpnaren trodde honom hysa ensamt till Ragnhild.

Hela väpnarens villfarelse och all hans sorg härledde sig således derifrån, att han icke förstod konungens karakter — ifall det är tillåtet att med namnet karakter hedra den orediga massa af svagheter — s. k. svaga sidor — som hos konungen intog den plats, der karakteren plägar hafva sitt säte hos andra menniskor.

Huru väpnaren Edmund Folkessons villfarelse tjänade till att styrka pater Sigwart i hans falska föreställning, det hafva vi i detta kapitel visat. I något af de följande blir det uppenbart, i hvilken mån munkens villfarelse inverkar på vår berättelses gång och händelsernas utveckling.

TRETIOSJUNDE KAPITLET.

En riddare, som ingen kände.

Omkring en månad hade prinsessan Jutta vistats i Upsala hos sina fränder, då konung Valdemar föll på den tanken att till hennes ära anställa en tornering, till hvilken han inbjöd alla riddare och män af vapen i hela sitt rike. Han ville der sjelf bryta en lans för "sitt hjertas dam", såsom

han sade, och vid hofvet fans ingen, som icke visste, att han med denna benämning menade icke sin drottning, utan sin drottnings syster.

En plats blef utvald på slätten kring Upsala. Handtverkare och arbetare funnos i mängd, så att platsen snart var jemnad likt ett golf och skrankorna uppresta. Vid sidorna af den sålunda bestämda platsen för tornerspelet upprestes af konstfarna händer tribuner och läktare för åskådarna af bättre stånd. *Profanum vulgus* fick hålla till godo med att åse härligheten från platsen utanför skranket.

Med synnerligt rik prakt utstyrdes den för de kungliga damerna och deras uppvaktning afsedda tribunen. Här blefvo sofforna och stolarna stoppade med hästtagel och öfverdragna med dyrbara tyger. Här utbreddes öfver tiljorna de präktigaste mattor och här bygdes framför allt en tronhimmel, som skulle skydda mot sol och regn, mot väder och vind, och blått tyg af himlens färg beklädde undersidan af taket.

Midt på denna tribuns främre del ställdes tre förgyllda stolar, hvilka naturligtvis voro afsedda åt konungen, drottningen och prinsessan Jutta. Det var ändå ett drag af välvilja hos konungen, att han icke helt och hållet uteslöt sin drottning från denna förlustelse. Otrogna äkta män pläga helst lemna sina hustrur hemma, när de begifva sig ut på sina nöjen.

Redan tidigt på morgonen af den utsatta dagen började folk af alla klasser att hopvis samlas i omgifningarna kring torneringsplatsen. En tornering var ett folknöje, liksom en tupp- eller tjur-

fäktning ännu är det i vissa länder eller som martyrernas sönderslitande af vilda djur var det för de hedniska damerna och herrarne under kristendomens första århundraden. Tilldragelser, vid hvilka möjlighet finnes, att lif, helst menniskolif, kunna blifva spilda, hafva alltid utöfvat en hemlighetsfull dragningskraft på obildade sinnen.

Härolderna ilade af och an innanför skrankorna och hade mycket att beställa med de sista anordningarna, hvarvid en enkel skara af hofsvenner voro dem behjelpiga. Konungens baner upprestes midt framför den kungliga tribunen af märkisman-^{nen}*) sjelf. Andra fanor uppsattes vid ingången till torneringsplatsen och på lika afstånd mellan hvarandra i skranket.

Platsen började få ett festligt utseende.

Några riddare anlände.

De ville tränga sig in på tornerplatsen, men de utställda vakterna hindrade dem derifrån, oaktadt de buro lysande rustningar och voro ståtliga att skåda.

Det var nämligen en vid alla tornerspel gällande lag, att ingen, som icke var af god adel, fick deltaga deruti.

En af härolderna såg hvad som tilldrog sig vid ingången till platsen och han skyndade dit.

Hvarje riddare fick nu underkasta sig en sträng granskning af härolden. Dock gälde granskningen ingalunda deras personer — ty de hade fortfarande sina hjälmgaller nedfällda — utan blott deras på hjälmen anbringade adliga vapen.

*) En högt uppsatt hofembetsman, hvars befattning var att bära konungens märke eller baner.

Undersökningen gaf emellertid det resultat, att alla de bålde riddarne fingo tillåtelse att inträda.

Några ögonblick senare kom ett sällskap af damer, ledsagade af riddare utan rustning. Det var sådana, som icke ämnade deltaga i sjelfva vapenleken och som därför hade ifört sig mera bekväma dräkter.

Utan några invändningar blefvo de insläpta inom skrankorna och hastade att intaga sina platser på en af tribunerna, der de nu under höfviskt skratt, skämt eller allvarigare samtal åskådade förberedelsernas avslutande genom svennernas beställsamma ifver och häroldernas mera lugna verksamhet.

Småningom anlände det ena sällskapet af damer och deras riddare, mera lysande än det andra, så att tribunerna och läktarna småningom blefvo uppfyllda af storfolk. Derunder trängde småfolket sig allt närmare omkring skrankorna och man kan vara öfvertygad derom, att fullkomligt lika träffande och lika småsinnade anmärkningar gjordes bland de små öfver de stora, som nu för tiden plägar vara vanligt, när de förnämne roa sig och "sämre folk" får stå utanför.

Klockan var elfva, den tid som var bestämd för torneringens början.

Då visade sig det kungliga följet och, allt efter som det framgick, vek folket undan med vördnad. En och annan mera lojal undersåte hurrade, exemplet verkade smittande och snart steg mot himlen ett ihållande jubel, som borde hafva väckt den lättsinnige konungen till medvetande af hans pligt att egna sin omsorg åt det folks välfärd,

hvilket så entusiastiskt hyllade honom. Men Valdemar hade icke öga för någon eller något annat än prinsessan Jutta. Han lät drottningen ledas vid handen — den sedermera införda och nu brukliga seden, att damens hand skall hvila på hennes riddares arm, var då ännu icke införd — af riddaren Magnus Jonsson Blå till Frösåker, och sjelf ledde han Jutta vid handen, så att hvar och en nogsam kunde se, huru det stod till i konungens hjerta.

För öfrigt framgick den kungliga kortegen i följande högtidliga ordning:

Främst gingo fyra af hirdmännen, klädda i stål från hufvudet ned till fötterna. Derefter följde några skutilsvenner*) i ståtliga drägter. Sedan kom konungen, som för dagen låtit kläda sig i sin präktigaste rustning af fint, blankt, cisele-radt stål. Som nämnt är, gick Jutta vid hans sida. Derefter kommo Magnus Blå och drottningen. Efter dem följde konungens väpnare, bärande hans lans, svärd och sköld. Derefter gingo åter några skutilsvenner*) och slutligen följde alla andra riddare och damer, som voro vid konungens hof, och några gäster, som blifvit särskildt inbjudna att deltaga uti denna festlighet och med sin närvaro öka den glans, som konungen naturligtvis önskade gifva åt den till Juttas ära anställda högtidligheten.

De kungliga intogo den för dem afsedda tribunen.

Nu nalkades en af härolderna och yttrade

*) Namnet skutilsven härledes af ordet skutil (= fat) och betecknar de tjänstemän, som besörjde om konungens upppassning. De voro vapenföra män och plögade följa konungen till strids.

några ord till konungen. Troligen frågade han, om tornerspelet nu finge taga sin början, ty konungen svarade blott med ett bifallande tecken, hvarefter han åter vände sig till Jutta, för att sola sig i hennes blixtrande och förföriska ögons glans och med henne utbyta några mer eller mindre betydelsefulla ord.

Drottningen var blek och tycktes vara trött både af sin gemåls handlingssätt och af vakande.

Emellertid aflägsnade härorden sig från konungens plats och trädde fram midt på banan. Med hög röst tillkännagaf han nu, att det var konungens vilja, att torneringen skulle börja.

“Skolande“, sade han, “dervid gälla alla de lagar, som för dylika tillfällen äro genom häfdvunnen sed stadgade. Och har konungen befallt, att tornerspelet skall öppnas med en täflan om det pris, som han utfäst, nämligen en dyrbar silfverpokal, ur hvilken den vinnande bör dricka sin konungs välgångsskål. Mig är ock gifvet i uppdrag att för de församlade riddarne tillkännagifva, att segervinnaren kommer att mottaga priset af de skönaste bland alla qvinnohänder, prinsessan Juttas. Täflingen skall naturligtvis ske till häst. Blott en lans får brytas. Den, som blir kastad af hästen, är öfvervunnen, och han får icke söka att med svärdet återvinna segern. Sådan är konungens nådiga vilja. Må nu en och hvar, som är en god riddare af ädel börd, träda fram och anmäla sig till deltagande i denna täflan.“

Tre riddare redo fram och härorden företog den sedvanliga granskningen af deras vapen. Som den ene bar Bjelkarnes, den andre Hjulättens och

den tredje Bondeslägtens vapen, så kunde ingen anmärkning göras mot deras börd.

Då upphof härolden ånyo sin röst och sade:

“Jag förklarar dessa tre riddersmän värdige att deltaga i täflingen. Mot dem kan intet jäf göras. Eftersom de äro tre, måste lotten afgöra, hvilka som skola börja vapenleken. När en af dem blifvit besegrad, då får den tredje försöka sin vapenlycka.”

Som härolden sagt, så blef det.

Lottkastningen afgjorde, att riddarne af Bjelke- och Hjulätterna skulle börja.

Den ståtliche riddaren, som bar Bondevapnet på sin hjälm, helsade höfviskt och red bort från midten af banan samt stälde sig i närheten af skranket, för att afvakta den tidpunkt, då han var berättigad att fresta sin lycka.

Nu förenade de andra härolderna sig med den förste, för att jemte honom bestämma de kämpande riddarnes platser.

Sedvänjan var, att riddarne skulle ställa sig vid olika sidor af skranket på ganska betydligt afstånd från hvarandra. När sedan härolden gaf tecken, skulle de sätta sina gångare i snabbt lopp och ila hvarandra till mötes med lans i hand.

Efter åtskilligt meningsutbyte härolderna emellan blefvo platserna nu omsider bestämda. Orsaken till meningsutbytet var den, att enligt den förste häroldens anordning skulle riddaren med Bjelkevapnet hafva fått solen midt emot sig, hvilket med rätta ansågs ofördelaktigt och därför bestreds af de öfriga härolderna, hvilka påyrkade, att de kämpandes fördelar skulle vara jemngoda.

Under hela denna tid hade konungen icke egenat ett enda ögonblicks uppmärksamhet åt hvad som tilldrog sig på banan, utan log och skrattade, skrattade och log med den lättsinniga klosterjungfrun, hvilken tycktes med mycket behag motaga denna hyllning. Juttas ansigte lyste af fröjd och belåtenhet, och hon var nog hjertlös att låtsas icke märka, huru hennes bleka syster sörjde öfver sin makes och sin systers förvillelse.

Nu gaf härolden tecknet.

Konungen vände sig genast till skådebanan och äfven Jutta blickade dit.

Riddarne satte sina hästar i snabbt lopp och rusade emot hvarandra, förande lansen med högra handen och sökande att rikta den mot sin motståndares bröst, medan venstra handen tyglade gångaren.

Alla de tusenden af åskådare, hvilka voro här församlade, befunno sig i en liflig spänning.

Emellertid visade det sig, att de båda kämparne voro jemngoda. Lansarna vidrörde hvarandra och fördes å båda sidor med så stor skicklighet, att ingendera träffade.

Hästarna ilade förbi hvarandra fram till ändarna af tornerplatsen, der de vände, för att ånyo hasta att möta hvarandra på midten af banan.

När de andra gången möttes, träffades mannen med Hjulvapnet af motståndarens lansspets midt på bröstet och kastades ur sadeln, medan den andre riddaren under åskådarnes jubel fortsatte sin väg till banans ändpunkt. Der vände han och helsade höfviskt åt alla sidor, sålunda tackande för den hyllning, som egnades honom.

Nu skulle riddaren med Bondevapnet träda i den besegrade kämpens ställe. Han red tyst fram till sin plats och stälde sig der, men de som stodo nära, kunde genom hjälmgallret se, att hans ögon lyste af stridslust.

Åter gaf härolden tecken.

Lansarna fälles och riddarne störtade emot hvarandra. Men nu var det slut med Bjelkevapnets seger. Dess bärare rullade inom två sekunder i sanden, träffad af den andre kämpens lans och med oemotståndlig kraft lyftad ur sadeln. Hans egen lans hade tagit vägen mellan motkämpens bröst och arm, der den icke gjorde någon skada.

Det var således mannen med Bondeättens vapen, som hade vunnit segerpriset.

Konungen vinkade med handen till sig en af sina skutilsvenner, hvilken i handen bar något föremål, som var betäckt med en duk af baldakin. Det var segerpriset — den af konungen i detta ändamål gifna silfverbägaren.

Valdemar mottog den blankpolerade bägaren af svennens hand, reste sig upp och öfverlemnade den under uttalande af några fagra ord till prinsessan Jutta.

Klosterjungfruns anlete öfverhöljdes af en intressant rodnad, icke därför att hon var blygsam till sinnet och kände sig förlägen öfver den rol, som hon nu skulle spela, eller öfver att vara föremål för många tusende människors blickar, utan emedan hon visste, att rodnaden förökade hennes naturliga behag, och det låg henne om hjertat, att vinna så stor kvantitet af beundran som möjligt.

Den hålde riddaren, som vunnit segern och därför nu var berättigad till att erhålla priset, lät sin ståtliga gångare dansa fram till den kungliga tribunen, der han stannade midt för konungen och klosterjungfrun.

Jutta reste sig upp.

Ett sorl af undran gick genom mängden, då hvar och en såg, att riddaren icke på riddarevis helsade prinsessan. Styf och stolt satt han kvar i sadeln och man kunde icke ens märka, att han bugade sig det allra minsta inför festens drottning. Det berättas att Jutta dervid blef både hvit och röd om kind, och att den verkliga drottningen, Sofia, fästade sina blickar med ett mycket forskande uttryck på denne riddare, hvilken så väl förstod att ställa sina handlingar i öfverensstämmelse med de outredda känslor och önskningsar, som i detta ögonblick rörde sig på djupet af den öfver sin gemåls otrohet sörjande Sofias hjerta.

Det var sedvänjan, att en segervinnande riddare skulle stiga af sin gångare och knäfallande mottaga priset.

Deraf blef emellertid nu intet.

Jutta framräckte silverbägaren och en härold hviskade några ord till riddaren, men intetdera förmodde denne att lemna sin plats på hästryggen. Det tycktes som om han hade varit fastväxt vid denna.

Folkskarans sorl tilltog. Man var slagen af förvåning, man var häpen och bestört. Hvad skulle ett sådant uppförande betyda?

Snart blef gåtan löst — till en del.

Just då jungfru Jutta framräckte silverbä-

garen och alla väntade att få se riddaren stiga ned af hästen, för att mottaga den af hennes sköna, ringbeprydda hand, just då begick riddaren ett oerhördt brott mot allt hvad god riddaresed kräfde. Han sträckte med en snabb rörelse fram sin lans och lät dess hvassa spets, måttad af en kraftig hand, sänka sig ned i den framräckta bågaren, ända till dess den vidrörde botten. Då gaf riddaren med sin starka hand lansen en sådan svängning, att den helt plötsligt drog bågaren ur klosterjungfruns hand.

Nu hängde segerpriset på riddarens lansspets, hvilken han lyftade upp högt öfver sitt hufvud.

Konungen reste sig upp i vredesmod.

Jutta föll tillbaka i sin bärstol och tycktes vara afsvimmad, eller åtminstone ganska nära att förlora medvetandet. Hon både förstod den skymf, som tillfogades henne, och kände den djupt . . . djupt ned i själen.

Drottning Sofia satt blek och orörlig. Hon förstod, att den bålde riddaren var hennes hemlige bundsförvandt, och hon undrade inom sig mycket öfver hvem han väl månne vara. Dock satt hon tyst och stilla, så att ingen egentligen kunde se hvad hon tänkte.

Men det skulle väl blifva ännu värre för fröken Jutta och hennes kunglige tillbedjare.

Riddaren svingade lansens spets öfver sitt hufvud och silfverbågaren klingade rent och klart, så ofta dess kanter vidrörde stålspetsen. Med stark och ljudlig stämma talade nu den okände riddaren och sade:

“Straffe mig den rättfärdige Guden med sin

väldiga hand, och öfvergifve mig alla helgon här i tiden och i evighet, om jag någonsin vidrör med min hand en bågare, som räcket mig af den lätt-sinnigaste klosterjungfru i kristenheten!"

När riddaren hade sagt detta, slungade han med lansens den präktiga silfverbågaren långt bort. Den nedföll bland folkmassan, som trängdes utanför skranket.

Folket hurrade.

De hade hört hvarje ord, som riddaren sade, och de hade sjelfva med afsky sett konungens och klosterjungfruns anstötliga beteende. Derfor fans knappast någon, som icke i sitt hjerta gillade den ädle riddarens beteende.

Utan att afvakta, hvad konungen skulle säga eller göra, satte riddaren sin gångare i fart. Denne hoppade öfver afskrankningen, trängde sig blixtsnabbt fram genom folkmassan och ilade bort öfver Upsalaslätten, så att dam och stoft yrde kring hästhofvarna.

TRETIOÅTTONDE KAPITLET.

I tvekamp med sin konung.

Bland den till många tusental uppgående folk-skara, som var församlad kring torneringsplatsen, befann sig äfven vår unge vän, väpnaren Edmund Folkesson. Han var i likhet med de flesta andra män af vapen på denna dag fullt rustad, och som han hade hjälmgallret nedfäldt, svärd vid sidan och lans i sin hand, så tycktes det verkligen, som om det icke var en för honom främmande tanke, att han möjligen komme att som kämpe träda innanför torneringsplatsens skrankor, innan högtidligheten var till ända.

Edmund höll ännu fast vid sin plågsamma, nästan qväfvande tanke, att det var Ragnhild, som konungen egentligen älskade, och att hela hans hyllning åt Jutta blott var ämnad att bedraga världen och att vända bort all uppmärksamhet från hans verkliga bøjelse. Svartsjukan rasade inom den stackars väpnarens bröst och han bespejade genom hjälmgallret mycket noga både konungen, Jutta och Ragnhild.

Nu hände det ganska ofta, att den lättsinnige monarken, när han för ögonblicket icke kunde påhitta någon artighet, med hvilken han kunde selsätta Jutta, i stället vände sig till någon af de andra damerna och det var naturligt, att den skönaste ibland dessa — Ragnhild — skulle framför alla

blifva den lyckliga egarinnan af de småsmulor, som konungen lät falla från den rika måltiden, hvilken han egentligen uppdukade endast åt den lättsinniga klosterjungfrun.

Edmund såg allt detta. Hvarje gång då Valdemar vände sig till Ragnhild med ett skämt eller en artighet och den unga flickan med ett leende eller en svag rodnad besvarade konungens ord, skar det Edmund in i själen och svartsjukans demoner tumlade om i hans inre.

Det uppträde, som vi i föregående kapitel hafva skildrat, då den okände riddaren så grymt — ehuru måhända rättvist — förebrädde klosterjungfrun hennes lättsinne, detta uppträde skingrade för en kort stund Edmunds svartsjuka tankar och gaf honom annat att tänka på. Han uppfattade ganska väl både riddarens handlingssätt och hans ord, men när han såg den vredgade konungen vända sig om och yttra några ord till de bakom sittande hofdamera, så uppfattade Edmund detta såsom varande en hyllning, hvilken Valdemar ville, med begagnande af den allmänna oredan, skänka stolts Ragnhild. Att konungen, när en så stor skymf och smälek tillfogades Jutta, hade en tanke för Ragnhild, det var i Edmunds ögon ett tillfyllestgörande bevis. Han stod på alltför långt afstånd, för att kunna höra och fatta, hvad det var, som konung Valdemar hade att säga damerna och han förestälde sig därför allra minst, att konungen endast sade dessa ord:

“Finnes någon, hvilken känner den djerfve och äreförgätne riddaren, som dristar sig att kasta en

· slik skymf och vanära i ansigtet på sin egen herre och konung?“

Detta var allt hvad konungen sade, men Edmund trodde, såsom berättadt är, att Valdemars ord gälde någonting annat och därför upptändes i hans själ en klart brinnande låga af svartsjuka, hvars rök — ty hvarje eld utsänder ju rök — böljade kring hans ögon och nästan förblindade honom. Han skulle hafva stungit sin lans genom den lätt-sinnige konungen, ifall de båda hade mött hvarandra i detta ögonblick utan vittnen.

Emellertid försvann snart den okände riddaren vid horisonten och på torneringsplatsen återvände lugn och ordning. Härolderne upphörde att springa omkring likt yra höns och svennerna upphörde att, liksom under åkallan till helgonen, sammanknäppa och upplyfta sina händer. Konungen satte sig ned och sysselsatte sig med att försöka trösta den förolämpade Jutta, drottningen förföll i djupa tankar och folkmassan upphörde att skrika och hurra, för att i stället med så mycket större uppmärksamhet betrakta de kungliga personerna och iakttaga deras uppförande.

“Ädla svägerska“, hviskade konungen, “jag skall gifva eder upprättelse.“

“Hvad skulle väl kunna utplåna en sådan skymf?“

“Lita på mig! Jag vill göra allt för eder.“

“Allt?“

“Ja, I skolen få se.“

Konungen steg upp.

Från sin väpnare tog han sin lans och sitt svärd, band det senare kring midjan och vägde

den förra i handen, under det han med sammanbitna tänder sade:

“Min stridshingst!”

Skutilsvennerna lupo den ene fortare än den andre, för att blifva den förste och få framföra hästen. Troligen hade konungen ärnat deltaga i riddarspelet, redan innan han om morgonen begaf sig hemifrån, ty hans gångare stod fullt sadlad i närheten af ingången till torneringsplatsen. Det dröjde därför icke länge, innan konungen fick sitta upp i sadeln.

Nu helsade han höfviskt jungfru Jutta och red framåt banan, hvarunder han nedfälde hjälmgallret.

Alla voro i spänd väntan, ty ingen visste, i hvilket ändamål konungen företog denna manöver.

Valdemar vinkade till sig den härold, som vid riddarspelets början hade uppträdt och kungjort täflingens lagar. Med honom samtalade konungen en half minut ganska tyst.

Hvad konungen hade att säga, förvånade utan tvifvel härolden, ty han blickade hastigt upp och yttrade några ord, liksom till invändning mot konungens yttrande.

Ännu en gång talade konungen.

Riddaren bugade sig nu vördnadsfullt och trädde fram till midten af skådebanan.

“I ädle herrar riddare och män af adel, som här ären församlade! Vår nådige konung och herre, Valdemar Birgersson, låter säga eder, att han vill bryta en lans med en och hvar, som djerfves hysa onda tankar om hans konungsliga frände, prinsessan Jutta. Han förklarar henne för den skönaste, snillrikaste och dygdigaste qvinna i norden och eho

det vara månde, som deremot vill någonting invända, han tråde här fram och möte konungen i öppen tvekamp efter riddaresed och efter lagarna för tornerspelet. Jag har talat.“

Ett allmänt sorl uppstod. Ingen trodde, att någon skulle vara djerf nog att inlåta sig i denna strid.

Plötsligt delade sig folkmassan och en kraftig springare hoppade med ett enda språng öfver skrancket. Dess ryttare satt såsom fastnaglad i sadeln.

“Hvem är han?“ hördes ett enstämmigt rop från alla sidor.

Ingen visste det, ty främlingen hade hjämgallret nedfäldt, men vi veta, att det var väpnaren Edmund.

Hänförd af sin svartsjuka och troende, att äfven detta konungens uppträdande blott var ett teatraliskt sätt att dölja den kärlek, som Edmund trodde Valdemar hysa till Ragnhild, rusade den unge väpnaren besinningslöst in på banan. Han hade dervid blott en enda tanke, nämligen den att utkräfva på konungen en eftertrycklig vedergällning för det att denne — såsom väpnaren trodde — hade beröfvat honom hans brud.

“Jag“, utropade väpnaren, sedan han inkommit på banan och låtit sin gångare stanna i närheten af konungens, “jag förnekar, att denna lätt sinniga klosterjungfru är skön, jag bestrider, att hon är snillrik, och framför allt vill jag med lif och blod försvara det påståendet, att hon ingalunda är dygdig. Må den, som tror sig ega magt dertill, straffa mig derför!“

Konungen var utom sig af vrede.

“Usling...”, röt han med en stämma, i hvilken hans raseri gaf sig uttryck.

Men härolden, som såg, att konungen var nära att af sin vrede låta hänföra sig till något våldsammt utbrott, sade:

“I kraft af den magt, som konungen åt mig uppdragit att tillse, att god sedvänja blifver rådande vid detta riddarespel, bjuder jag och förordnar, att de båda kämparne intaga plats, en vid hvardera ändan af banan, och att de först vid gifvet tecken drabba tillsammans, och får i striden intet annat vapen än lansen begagnas. Först måste jag dock min pligt likmätigt, tillse, huruvida båda de kämpande äro fullgoda adelsmän. Du, konung Valdemar, är den mest lysande mannen i riket och mot din börd är intet att anmärka, ty din moder var en konungs dotter och en annan konungs syster. Och du, okände riddare, vill du säga oss ditt namn?”

“Nej!” ljöd en ungdomlig stämma.

“Nåväl, det är din rättighet att förtiga det, om du så önskar. Guldsporrarna på dina fötter vittna derom, att du är en riddare, och vapnet på din hjälm... ha! det är Folkungarnes gamla, ärorika vapen... ett upprättstående lejon på tre balakar... Okände riddare! Eho du än må vara, så förklarar jag dig värdig att deltaga i detta riddarspel. Och nu, I ädle riddare och kämpar, intagen edra platser och afbiden der signalen till anlopp.”

När man nu såg dessa båda kämpar, som under tystnad intogo sina platser, kunde man icke undgå att märka, att den okände riddaren af Folkungaätten var i sin yttre gestalt betydligt underlägsen konungen. Han var mindre till växten och

mera spenslig. Äfven darrade synbarligen hans arm, som höll lansen. Derför fästades också mången medlidsam blick på denne man, hvilken tycktes skola blifva ett lätt byte för den i vapenkonsten ganska erfarne konung Valdemar Birgersson. Dock fans ingen, som med så deltagande blickar beskådade konungens motståndare, som stolts Ragnhild Gudmarsdotter. Hon vexlade ansigtsfärg snabbar än hennes lilla hjerta klappade. Än var hon rosenröd, än var hon vit såsom de dödas svepning. Hon hade igenkänt Edmund, *sin* Edmund. För kärleken är det omöjligt att misstaga sig i sådana fall och vi veta, att stolts Ragnhild lilla höll väpnaren kär. Om Edmund i denna stund hade kunnat läsa i Ragnhilds hjerta och sett, huru oroligt det var för hans skull, och hört, huru det klappade med tiodubbel styrka, om Edmund dessutom hade förnummit de varma böner, hvilka uppstego för honom uti hennes själ — då skulle han utan tvifvel hafva afstått från striden, fallit ned på sina knän för konungen och bedt om tillgift. Men nu satt han der så styf och stolt, som någonsin en riddare suttit, och blickade genom hjälmgallret dystert på sin konungslige motståndare.

På gifvet tecken stormade riddarne emot hvarandra — konungen — Sveriges förnämste riddare — från en sida och Edmund väpnare från den andra.

Medan de ila åstad, kunna vi medhinna att förtälja för våra läsare, hvar Edmund väpnaren hade bekommit sina riddaresporrar af guld.

När han om morgonen skulle begifva sig till torneringsplatsen, hade han en oklar föreställning

derom, att någonting skulle inträffa, som skulle påkalla hans uppträdande såsom deltagare i riddarspelet. Pater Sigwart hade gått ut i staden ännu tidigare och när nu Edmund gick fram och tillbaka i rummen och tänkte på Ragnhild och huru gerna han skulle vilja bryta en lans till den älskade ungmöns ära, då fick han se, hurusom pater Sigwart mot sin vana hade lemnat lådan i sin dragkista öppen. Lydande en ögonblicklig känsla af nyfikenhet, blickade väpnaren ned i lådan och huru stor var icke hans förvåning, då han fick se ett par blänkande guldsporrar bland munkens tillhörigheter!

“Hvad månede en stackars munk göra med slika ting?” sporde Edmund sig sjelf, under det att han beskådade dem på alla sidor och pröfvade deras egg mot skinnet på inre sidan af sin hand. Något svar kunde han emellertid icke finna på denna fråga, men i stället rann det honom i hågen, att han skulle begagna munkens sporrar, för att kunna uppträda såsom riddare och sålunda icke löpa fara att blifva afvisad, ifall han under torneeringen ville uppträda såsom kämpe.

På detta sätt blef väpnaren Edmund i tillfälle att vid riddarspelet träda upp såsom en fullgod riddare, hvilken aktades värdig till och med att kämpa mot Sveriges konung.

De båda kämparne drabbade samman.

Väpnarens lans törnade mot konungens bröst-harnesk, men så att lansspetsen gled utefter det glatta stålet och icke gjorde någon skada.

Konungens lans träffade icke ens väpnarens rustning, utan gled utefter hans arm.

Gångarne stannade blott en sekund. Derefter ilade de mot banans motsatta ändpunkter, vände och störtade med ännu större snabbhet för andra gången emot hvarandra.

Huru det nu tillgick, att konungens lans afbröts, just då riddarne drabbade samman, det är icke lätt att säga. Nog af, konungen satt der med ett alnslångt stycke af skaftet i sin hand, medan den öfriga delen beskref en båge i luften och föll ned på flera famnars afstånd derifrån.

Väpnaren hade med sin lans troligen träffat skaftet af konungens, just i det ögonblick då dennes lansspets stötte mot väpnarens bröstharnesk. Edmund vacklade i sadeln ett ögonblick, men den kraft, med hvilken han — i stället för att rikta lansen mot konungens bröst — lät den falla mot det kungliga vapnet, krossade detta och lemnade motståndaren i hans hand.

Edmund hade vunnit seger.

Men Valdemar var ursinnig och visste icke hvad han gjorde. Ifvern att framställa sig i Juttas ögon så fördelaktigt som möjligt förenade sig med vreden öfver nederlaget och af denna förening uppstod ett nästan vansinnigt ursinne, som föranledde konungen att bryta mot all god riddaresed och mot de regler för riddarspelet, som han sjelf hade låtit genom sin härold förkunna inför hela det samlade ridderskapet och folket.

Sedan konungens lans blifvit afbruten, hade det tillkommit honom att erkänna sig vara besegrad, och om han hade handlat så, skulle skymfen af nederlaget icke hafva varit särdeles stor. Den hade kanske blifvit omtalad under en vecka, när

riddare träffade samman, men sedan hade den varit glömd. Nu sörjde konungen sjelf för, att hans missöde hvarken lätt eller fört skulle glömmas.

Otåligt bortkastade han den bit af lansskaftet, som han ännu höll i handen, och drog i stället — svärdet.

När han hade blottat detta, svängde han det öfver sitt hufvud och lät sin hingst taga ett anlopp mot väpnaren. Denne satt lugnt och stilla kvar på sin häst, men när han såg konungen blotta sitt svärd, satte han sig fastare i sadeln och riktade spetsen af sin lans mot konungens hjälm. I samma ögonblick stormade konungen fram. Edmunds lans träffade konungens hjälm. Konungen vacklade i sadeln, men de remmar, med hvilka hjälmen var fästad, brusto, hjälmen lyftades af hufvudet och föll till marken.

Nu bortkastade väpnaren sin lans och drog äfven sitt svärd. Konungen trängde på och väpnaren parerade hans hugg.

Härolderna, hvilkas pligt det var att tillse, att reglerna icke öfverträdades, nalkades stridsplatsen, men voro uppenbarligen villrådiga, huruvida de skulle våga tillämpa dessa regler på konungen sjelf.

Deras mellankomst och ingripande blef emellertid helt och hållet öfverflödigt, ty Edmund grep plötsligt med sin hand konungens svärd och vred det ur hans hand.

Görande en vördnadsfull helsning mot den plats der Ragnhild satt, ilade väpnaren bort och var att se långt borta på slätten, innan konungen ännu hade fått riktigt klart för sig, huru stort hans lidna nederlag egentligen var.

Hela folkmassan jublade. Vördnaden för konungens person var helt hållet försvunnen. Hvar och en såg blott i honom representanten för meningen om prinsessan Jutta, som ingen af dem ville biträda, och därför gladdes de öfver hans förödmjukelse och fröjdade sig öfver väpnarens seger.

TRETIONIONDE KAPITLET.

Huruledes pater Sigwart gjorde konungen ett viktigt erbjudande och hvad han fick till belöning för sin tjenstaktighet.

Pater Sigwart hade icke med sin heliga persons närvaro hedrat riddarspelet och han hade därför ingen kännedom om hvad som hade tilldragit sig under denna högtidlighet. I stället vandrade han omkring på ängar och i skogslunder, sysselsatt med att i sitt hufvud fullborda den hämndplan, på hvilken han rufvade och för hvilken stolts Ragnhild skulle blifva det första offret.

Under det att han så gick och grubblade, aflägsnade han sig, utan att märka det, en hel mil från Upsala stad. När han omsider började att känna en viss trötthet i sina vid slik ansträngning icke vanda ben, satte han sig ned i sjelfva utkan- ten af en liten skogsdunge på några famnars afstånd från vägen.

Bäst han nu satt der, såg han en ryttare i snabbaste fart komma sprängande öfver slätten och taga kosan rakt fram mot den plats, der pater Sigwart satt och torkade svetten af sitt ansigte.

Nyfiket blickade patern på den ankommande. Han såg honom rida upp på vägen och som ryt-taren i detsamma uppslog hjälmgallret, var det icke svårt för patern att igenkänna honom. Den ton, med hvilken patern, då han igenkände riddaren, yttrade följande två ord, vittnade om verklig för-våning.

“Hertig Magnus!”

Läsarens förvåning blir kanske icke mindre, då han erfar, att denne riddare, hvilken pater Sig-wart betecknade såsom varande hertig Magnus — konungens broder — var densamme, som hade vid torneringen så skymfligt behandlat både jungfru Jutta och det segerpris, som hon räckte honom.

Den ädle hertigen hade redan under sitt förra besök i Upsala märkt sin broder konungens olof-liga tycke för Jutta och, strängt sedlig som han sjelf var, ogillade han på det högsta såväl denna, som alla andra konungens olofliga förbindelser. Troligt är, att han genom sitt uppträdande vid torneringen ville gifva sin broder en väl behöflig varning och försöka väcka honom till att besin-na sig.

Pater Sigwart, som ingenting visste angående hertigens hemlighetsfulla uppträdande vid riddar-spelet, hade också snart förgätit honom, då han, dystert och tung till sinnes, hade färdats förbi den plats, der munken satt.

Middagstimmen var redan förliden och solen

började redan sänka sig mot vestern, då munken tycktes hafva fattat sitt beslut. Han reste sig upp och vandrade långsamt tillbaka till staden.

Emellertid hade torneringen bringats till slut. Den allmänna oredan och uppståndelsen, som inträdde, då konungen blef af Edmund väpnare besegrad, lade sig snart. Man frågade sig, hvem den till utseendet svaga riddarskepnaden väl i sjelfva verket månne vara, och man uttalade nästan öfverallt bland de församlade riddarne och folket sin beundran för den styrka och skicklighet, som han hade utvecklat i striden, men när man gjort denna fråga och uttalat detta omdöme för tionde eller tjugonde gången, tröttnade man omsider dervid och kunde å nyo vända sin uppmärksamhet odelad till betraktande af de tilldragelser, som timade på torneringsplatsen. Inom skrankorna uppträdde nämligen ännu några par riddare, för att pröfva sin styrka och skicklighet i detta slag af tvekamp. Segrarne helsades som vanligt med jubel och de besegrade med hånliga uttalanden. Sådan är verdens gång.

Dock fans det en ibland åskådarne, hvilken icke mera följde med de skiftande scenerna inom skrankorna. Medan folket, riddarne, damerna, drottningen, ja, till och med konungen och jungfru Jutta tycktes hafva helt och hållet glömt hvad som förut timat, satt stolta Ragnhild helt tankfull och hade uppenbarligen sin uppmärksamhet fästad mindre vid riddarne, deras stolta gångare, präktiga rustningar och vapen eller lysande bedrifter, än vid någonting, som bodde och lefde inom henne. Medan hennes sköna ögon liksom drömmande blickade

utåt fältet, som från hennes upphöjda plats på den kungliga tribunen låg utbredd för blickarna, fasthängde hennes hjerta vid bilden af den unge väpnaren, som hon nyss hade sett besegra konungen. Att det verkligen var hennes Edmund, som hade utfört denna bedrift och som dessutom visat sig nog ädelmodig att icke tillfoga konungen någon skada, ehuru han ganska väl hade kunnat göra detta, sedan konungen blifvit fullständigt afväpnad — att denne unge hjelte verkligen var hennes Edmund, derom tviflade hon icke. Ej heller kunde hon ogilla, att han offentligen uppträdte för att bestrida Jutta äran af att vara den skönaste, snillrikaste och dygdigaste dam i Norden, ty dels kunde hon själf icke rätt fördraga Juttas lättsinniga väsende och allra minst hennes uppförande mot konungen, dels sade henne en röst i hennes hjerta, att i Edmunds hjerta hon själf innehade den förnämsta platsen bland alla qvinnor, icke blott i Norden, utan i hela världen.

Hon tänkte emellertid nu på, huru modig, stolt och skön Edmund var och hvaraf det väl kunde komma sig, att hon tyckte honom vara så oändligt mycket bättre i alla afseenden än alla de lysande genom börd och bedrifter utmärkta riddare, hvilka hon här såg inför sina ögon. Hon hade ännu icke lärt att känna sig själf tillräckligt, för att kunna besvara spörsmålet, men frågan hade uppstått inom henne och hon var således nu på väg att vakna upp till medvetande af de ädlaste och bästa känslorna i hennes barm.

Emellertid tog riddarspelet slut. Folkhoparna skingrade sig, så snart de hade sett den kungliga

skaran draga derifrån. Snart var platsen tom, men på vägen upp till Upsala borg rådde så mycket större liflighet.

Konungen hade inbjudit alla vid torneringen närvarande riddare och deras damer till en fest på borgen samma eftermiddag och afton. Man såg nu idel glänsande rustningar och lysande dragter på den sluttande väg, som ledde upp till borgen. Det var en brokig tafla, hvilken hade den fördelen framför en målares konstverk, att ingenting här var dödt eller stillastående, utan allt befann sig i en för ögat behaglig omvexling.

En stor del af folket församlade sig ock på borgaleden, för att på afstånd betrakta och njuta af de storas nöjen. Och i sanning blef det här icke fråga blott om att se, utan äfven om att smaka, ty konungen lät, kanske för att i någon mån förringa det elaka intryck, som scenerna på torneringsplatsen måhända hade efterlemnadt i folkets sinnen, öppna borgens källare och framrulla några väldiga ölfat, hvilka förlades här och der vid sidan af vägen. Der fick nu det goda folket, som säkert var tacksamt för så mycken nåd, i konungens öl dricka konungens skål.

Ölförrådet anlitades lika flitigt der nere på vägen, som vinförrådet deruppe i den höga riddarsalen. Derför tilldrog det sig, att när pater Sigwart i skymningen kom gående uppför backen till borgen, var folket redan så beskänkt, att många mustiga glåpord haglade öfver munkens gamla kåpa. Dock var det uppenbart, att de icke förmådde genomtränga det tjocka tyg, hvaraf kåpan var sydd, ty pater Sigwart gick helt lugnt och obesväradt

framåt och bekymrade sig alls icke om hvad ondt hans kåpa fick slita. Han vände sig icke ens om, när en grof karlröst ropade:

“Nej, se på den der patern! Så mager och eländig han ser ut att vara: Ha, ha, ha! Troligen har hans näsa luktat oset från kungens kök och nu vill han dit upp och anhålla om äran att få afgnaga benen, när gästabudet är slut. Sådana andans män pläga tycka om att snylta vid de stores bord.”

Ett rätt skratt, som bevisade, att mängden fann den grofva karlröstens ännu mera grofva qvickhet vara mycket snillrik, skallade bakom pater Sigwart, men han låtsade icke höra det. Han lät, klokt nog, den stackars kåpan taga emot alltsammans och sjelf var han så lugn, som om han och hans kåpa hade varit två helt och hållet skilda personligheter, i stället för att de i verkligheten voro så godt som oskiljaktiga och nästan identiska.

När patern slutligen hade hunnit fram till borgporten, rönte han ingen svårighet att vinna inträde. Portarna stodo på denna högtidsdag vidöppna och en mängd af de djerfvaste bland folket, hvilka sällan eller kanske aldrig hade beskådat borgens inre, begagnade nu tillfället att göra detta. Derigenom uppkom en ständig ström af fram- och tillbakagående menniskor. Munken blandade sig bland den skaran, som ville in på borggården, och snart stod han derinne med sin kåpa och med sina dystra tankar.

Då pater Sigwart visste, att han var känd af jungfru Jutta och af alla dem, som voro i hennes följe, när hon anlände till Upsala, så tvekade han

icke att träda in i den med vaxljus upplysta förstugan, ja, han vandrade till och med uppför den höga trappa, som ledde till höganloft, trädde djerft in i den af folk uppfyllda, rikt belysta, med broderade tapeter af dyrbart tyg smyckade riddarsalen.

Pater Sigwart blickade omkring sig.

I salen funnos endast manliga gäster, emedan alla damerna hade dragit sig tillbaka för att kläda sig till festen. Ehuru qvinnorna då för tiden ingalunda hade hvarken de frestelser till eller det behof af att dröja länge vid toiletten, som deras älskvärda systrar nu för tiden hafva, så plägade det dock äfven då dröja en rundlig tid, innan allt hvad som hörde till klädseln hade blifvit så ordnadt, att en dam ansåg sig kunna visa sig vid en större festlighet.

Åtskilliga gemak i borgen hade blifvit upplåtna åt de qvinliga gästerna och der voro de nu som bäst sedan ett par timmar sysselsatta med dessa omsorger, då pater Sigwart inträdde i riddaresalen, der konungen genom lustigt skämt, glada infall och flödande vin roade de mera förnäma gästerna, medan de andra bildade grupper, der man mindre högljudt, men icke mindre lifligt samtalade.

Hos konungen syntes icke något spår af ledsnad eller bekymmer öfver hvad som tilldragit sig på torneringsplatsen och öfver den dubbla skymf, som der hade blifvit honom tillfogad af två riddare, som ingen kände. Hans ansigte, som i sig sjelf var ganska vackert, pryddes nu af en glädtighet, hvilken troligtvis hemtade sin näring från den viss-het, han trodde sig kunna ega derom, att jungfru Jutta besvarade hans äktenskapsbrytande tillgif-

venhet och kärlek. Han var alltför lättsinnig att egna någon allvarlig tanke åt det skamlösa i en kärlek af detta slag.

Pater Sigwart tycktes alldeles icke känna sig besvärad af det lysande sällskap, hvori han råkat. Han steg dristigt in och blickade omkring sig i salen med det lugn, som utmärker den verldsvane mannen, och då han genast varseblef en riddare, som han kände, steg han fram och inlät sig i samtal med denne.

Länge blef han dock icke stående der, utan gick vidare framåt i salen.

Hans afsigt var att ådraga sig konungens uppmärksamhet, för att möjligen komma i samtal med honom. I detta lofvärda ändamål passerade han nu ett par gånger nära förbi konungens plats, men det var förgäfvets. Valdemar var så upptagen af sitt skämtsamma samtal med de honom omgifvande riddarne, att han icke ens blef varse munken.

För att icke ådraga sig onödig uppmärksamhet genom att allt för enträget fortsätta sitt loverande i närheten af konungens person, lotsåde pater sig nu fram mellan gästerna, ända till dess han kom till den mest aflägsna delen af salen, hvarest en dörr ledde in till några mindre gemak. Här valde han en plats, från hvilken han både kunde iakttaga monarken och der han ovilkorligen skulle blifva sedd af denne, ifall han ville begifva sig ur salen in i de inre rummen.

Efter några minuter belönades paterns envishet genom en fullständig framgång, ty konungen reste sig upp, gjorde en höfvisk bugning för riddarne och lemnade dem, tagande vägen just mot

den dörr, i hvars närhet munken stod. Sigwart hade med stor slughet gjort den beräkningen, att konungen skulle en stund före damernas inträde aflägsna sig, för att i sitt kabinett granska sin dräkt, ordna sitt hår och på hvarje annat sätt försöka göra sin person så behaglig som möjligt. Till grund för denna beräkning lade den sluge munken dels hvad han trodde sig känna om konungens nyvaknade kärlek, dels sin verldserfarenhet, som lärde honom, att en menniska, som är kär, också är mån om att låta sin person framstå för det älskade föremålet i en så behaglig dager, som tillgångar och smak medgifva. Huru det var möjligt, att munken kunde hafva så noggrann kännedom om det inre af borgen, att han visste, att konungen måste passera just denna dörr för att komma in i sitt kabinett, derom ha vi ingen kännedom. Möjligt är, att han i yngre dagar varit här. Möjligt är också, att hans slutledningskonst och hans klara tankeförmåga ledde honom på rätta spåret, eller att Edmund väpnare, som ju vistades mycket på borgen, hade inför sin lärare redogjort för dess inrättning. Nog af, konungen ämnade verkligen nu genom den af munken bevakade dörren aflägsna sig ur salen. Nu var pater Sigwarts tid inne.

Han förflyttade sig i sjelfva dörröppningen och der stälde han sig nu med ryggen lutad mot karmen, armarna korslagda öfver bröstet och djupt nedböjdt hufvud.

Valdemar kom, upprymd och glad, och skulle just gå förbi patern, då han plötsligt kände sig frapperad af dennes djupt tankfulla utseende.

Han stannade midtför munken, men denne

tycktes vara så försjunken i sina inre betraktelser, att han alls icke märkte konungens närvaro.

Då slog konungen honom med sin hand på axeln och utropade glädtigt:

“Nå, munk, hvaröfver filosoferar du?”

Pater Sigwart spelade nu på ett ganska naturligt sätt den öfverraskades rol. Han spratt till och upplyftade hufvudet samt blickade med förvåning på den, som störde honom i hans grubblerier. Knappt tycktes han emellertid igenkänna konungen, förrän han bugade sig djupt och svarade:

“Det var kärlekens problem, som sysselsatte mig, min konung.”

“Är då kärleken ett problem?”

“För visso är den det. Menar icke min herre och konung detsamma?”

“Nej, vid alla helgon, för mig är den saken klar och tydlig.”

“Verkligen? Min herre och konung älskar?”

“Utan tvifvel!”

“En qvinna?”

“Naturligtvis.”

“Jag menar nu icke den kärlek, som min konung hyser till sin dygdädla gemål, utan den, med hvilken han hedrar en annan qvinna, en ung dam, som är ett mönster för alla af sitt kön.”

“Du kan hafva rätt måhända, min goda munk. Dock synes mig, som om ditt språk vore nog djerft.”

“Ingalunda! Jag har ju åtagit mig att bevisa, att kärleken är ett problem eller liksom ett nystan af idel gåtor, och för att göra saken mera klar har jag tagit min konungs egen person till exempel.”

“Nå . . . .?”

“Redan uppkomsten af en kärlek vid sidan af den äktenskapliga är en gåta, ett problem. Ännu svårare att lösa torde dock slutet af problemet blifva.”

“Huru? Slutet . . . ?”

“Ja, är det icke i denna stund för min herre och konung ett problem, huru ett hemligt sammanträffande med den älskade skall kunna ske? Här på slottet torde det knappt vara möjligt, enär min konung är här omgifven af alltför många svartsjuka och därför skarpsynta ögon. Nåväl, I sen nu, herre konung, att jag hade rätt, då jag nyss sade, att kärleken är ett problem?”

Konungen var häpen och visste icke, hvad han skulle tänka om en man, som förde ett så djerft språk. Han betraktade forskande pater Sigwarts lugna ansigte och sade derefter ganska tyst:

“Min gode munk, du har säkert icke sagt mig allt detta utan någon afsigt. Jag vill samtala med dig. Följ mig!”

Pater Sigwart triumferade i sitt sinne. Han hade nu uppnått det första ändamålet med sin närvaro denna afton på Upsala borg. Redan smakade han hämnnden, hvilken var så ljuf för hans själ som honung för tungan.

Han bugade sig och följde konungen.

Sedan monarken hade genomvandrat ett rum, stannade han i ett ganska stort gemak, som upplystes af ett par på bordet stående tjocka vaxljus.

Konungen satte sig i en högkarmad stol och bjöd pater Sigwart att sitta ned midt emot honom på den väggfasta, med mjuka hyenden beklädda bänken.

“Nåväl, munk, låt mig nu veta, hvarför du

nyss sade mig sådana saker, som en konung sällan får höra från sina undersåters läppar. Här är ingen, som hör oss, och iugen, som stör oss.“

“Innan jag yttrar något om mina afsigter, så sägen mig, om jag gissat rätt angående min konungs känslor.“

“Du har talat sanning.“

“Och det problem, som jag framstälde, är . . .“

“Det är“, inföll Valdemar, “just den gåta, på hvilken jag redan någon tid grubblat.“

“Utan att kunna lösa den?“

“Ja, jag har ännu icke funnit det ord, som förklarar den.“

“Nåväl, herre konung, jag . . . . . men I misstyecken väl icke att jag yttrar mig i denna sak?“

“Bah! Skulle jag väl då hafva gifvit dig mitt förtroende?“

“Nej, jag inser det . . . . Nåväl, jag tror mig om att kunna gifva eder nyckeln till problemet.“

“Du? . . . . Dina ord kommo mig att ana det.“

Ännu hade ingen af de båda samtalande uttalat namnet på den qvinna, som konungen älskade. Munken trodde, att konungen åsyftade Ragnhild, och konungen å sin sida inbillade sig, att den tjänstaktige patern menade jungfru Jutta.

“Nåväl, herre konung, jag vill fatta mig i korthet. Här på denna lilla papperslapp står min adress. Infinnen eder i morgon eftermiddag klockan fyra på den gata och i det hus, som finnas angifna på detta papper. Den sköna dam, som I älsken, skall vara eder der till mötes.“

Konungen tog papperet och läste det.

“Men . . . huru skall du kunna åstadkomma detta, min gode och tjenstvillige pater?”

“Låten det vara min hemlighet och åtnöjen eder med vissheten att i morgon uppnå edra önskingars mål.”

“Och hvad fordrar du till belöning?”

“Min konungs ymnest, intet annat!”

“Den skall du få i rikaste mått och derjemte det första abbotstift, som blifver ledigt, om du håller ditt löfte.”

“Jag skall hålla det.”

“Tag emellertid denna så länge såsom ett vedermäle af min kungliga nåd.”

Konungen hade, under det att han yttrade detta, tagit en blixtrande diamantring af sin hand och räckte den åt munken.

Ett ögonblick derefter var konungen borta och munken stod ensam qvar, betraktande klenoden vid ljuset.

“En dyrbar liten tingest, som är värd åtskilliga tusen öre silfvermynt“, mumlade pater Sigwart. “Dock är hämnaden, ack den ljufva hämnaden, för mig en ännu dyrbarare belöning än denna kungliga gåfva.”

Munken satte nu ringen på sitt finger och aflägsnade sig ur gemaket. Fem minuter senare befann han sig ute på borgaleden, der folkskarorna ännu strömmade upp och ned.

FYRTIONDE KAPITLET.

Hvari bevisas, att äfven det onda kan
medföra något godt.

Innan vi lemna skildringen af de viktiga tilldragelser, som timade på denna dag, är det vår pligt att uppsöka vår vän väpnaren, för att tillse huru han tillbringade sin tid efter uppträdet vid toneringen.

Då han sprängde bort från platsen, der han på samma gång besegrat och skymfat konungen — ty ett nederlag är ju en skymf — lät han sin gångare under ett par timmar ila omkring dels på slätten och dels på vägarna omkring Upsala. Han var upprörd till sinnet och behöfde både tid och rörelse för att lugna sig.

I sjelfva verket var det ett ögonblicks ingivelse, som han följde, då han uppträdde såsom konungens motståndare, och när han nu lemnade platsen såsom segervinnare, var han icke alldeles ense med sig sjelf, huruvida han hade handlat rätt. Men ju mera lugnt han betraktade saken, desto lifligare kände han sig öfvertygad derom, att han ingalunda behöfde blygas för sin gerning.

Var icke konungen hans fiende, hvilken traktade efter att beröfva honom det, som för honom var mera dyrbart än lifvet, hans kärleks föremål, hans Ragnhild? Nåväl, tänkte han, det är ju god riddaresed att uppsöka sina fiender i ärlig strid.

Han slutade således med att blifva ganska

nöjd med det sätt, hvarpå han använt sin förmiddag, och om icke den pinande tanken, att hans seger öfver konungen dock icke kunde öka Ragnhilds trygghet, hade infunnit sig, skulle han hafva känt sig ganska lycklig, när han omsider vände om till staden.

Då han nu nalkades de första husraderna, varseblef han en ryttare, hvilken tycktes ärna lemna staden och begifva sig ut på landsbygden.

Redan vid första anblicken tyckte Edmund sig igenkänna ryttaren och han styrktes i sin öfvertygelse derigenom, att ryttaren knappt hade blifvit honom varse, förrän han vände om sin häst och sprängde tillbaka in i staden.

“Det var Härved Erlandsson“, utropade väpnaren. “Vid Gud, det var han. Han ville icke möta mig och därför vände han om.“

Plötsligt satte Edmund sin gångare i snabbare lopp. Han ville om möjligt upphinna Härved Erlandsson.

Detta visade sig dock vara omöjligt, ty den ärelöse riddaren hade för långt försprång och försvann snart i gränderna.

Emellertid måste Edmund upphöra med det fruktlösa förföljandet och begifva sig hem till sitt kvarter. Såväl under vägen dit som sedermera under dagens lopp tänkte väpnaren mycket på detta möte. Härved Erlandssons närvaro i Upsala innebar tydligen en ny och helt och hållet oväntad fara för Ragnhild, ty det var uppenbart, att den skurkaktige riddaren hade infunnit sig här i ändamål att lägga ut nya snaror för Gudmar Edmundssons fagra dotter. Åtminstone tviflade väpnaren

icke på, att det så förhöll sig, och vi, ärade läsare, som hafva i friskt minne, att pater Sigwart hade stämt Härved att möta sig i Upsala, kunna intyga, att väpnaren icke misstog sig angående ändamålet med Härved Erlandssons närvaro i Upsala stad vid denna tid.

Nu voro väpnarens bekymmer fördubblade, liksom Ragnhilds fara. Två mäktiga fiender, af hvilka ingendera var vand att se så noga på medlen, när det gälde att tillfredsställa sina begärelser, befunno sig i Ragnhilds närhet, och flickan hade intet annat skydd än den unge väpnaren. Han insåg fullväl, att han ensam måste vaka öfver henne, skydda henne och i nödens stund frälsa henne. Visserligen fans der pater Sigwart, men Edmund ansåg dennes hjälp icke vara mycket värd, emedan han trodde, att munken hade hela sin själ fästad vid studiet af sina böcker och handskrifter, så att han icke skulle duga till rådgifvare eller hjälpare i mera praktiska ting.

“Nåväl”, sade väpnaren för sig sjelf, medan han sysselsatte sig med att nedlägga munkens guldsporrar på den plats, der han om morgonen hade tagit dem, “nåväl, jag står ensam i striden för Ragnhild, men Gud och helgonen alla skola stå mig bi, ty min sak är det godas sak och min seger är det rättas seger. Jag skall icke rygga tillbaka.”

Oaktadt detta fasta beslut, ville de bekymmerfulla tankarna icke lemna honom i ro. Hela dagen plågade de honom. En sak blef under eftermiddagens lopp allt mera tydlig och klar för honom,

nämligen att han måste begifva sig upp till borgen och närvara vid aftonens fest.

En röst hviskade i hans inre:

“Gå icke dit! Man skall igenkänna dig såsom den, hvilken i dag besegrade konungen.”

Men Edmund var alltför modig och behjertad att lyssna till en röst, som förde så fega tankar till torgs. Han beslöt att trotsa faran och att begifva sig in i björnens egen kula, emedan han der lättast kunde bevaka fiendens rörelser och framsteg.

Sedan han aflagt den tunga och obehväma rustningen, i hvilken han dessutom lätt skulle hafva kunnat igenkännas, ilade han åstad och inträdde i borgen samt i riddaresalen endast några få minuter, förrän pater Sigwart ankom.

Emellertid hade Edmund intet sinne för att deltaga i de glada och uppslupna samtal, som fördes bland riddarne. Han var dyster och bekymrad och ville söka ensamheten, åtminstone till dess de qvinliga gästerna vid konungens fest inträdde. Följaktligen begaf han sig in i de inre rummen, hvilka för ögonblicket stodo tomma, och af en händelse föll det honom in att sätta sig ned just i samma rum, der samtalet mellan konung Valdemar och pater Sigwart några minuter senare fördes, såsom vi i föregående kapitel hafva förtäljt.

Här satt nu den unge väpnaren en stund. Då hörde han plötsligt ljudet af steg, som nalkades, och då han tyckte sig igenkänna konungens lätta, elastiska gång och han ogera ville möta sin inbillade fiende, så ilade han upp från stolen och smög sig in i fönsternischen. Gardinerna föllo tillbaka efter honom och dolde honom fullkomligt för

hvar och en som passerade genom rummet. Sjelf kunde han deremot genom hålen af de på gardi-
nerna anbringade broderierna hafva fri öfverblick
öfver hela gemaket.

Hans mening var endast att uppehålla sig i
fönsternischen, medan konungen passerade rummet,
ty han trodde, att denne var på väg till sitt kabi-
nett.

Huru stor blef nu icke hans förvåning, då han
såg konungen åtföljas af pater Sigwart. Ännu
större blef förvåningen, när han såg dem sätta sig
ned i rummet i tydligt ändamål att börja ett sam-
tal. Hans förvåning öfvergick emellertid till häp-
nad och förfäran i den mån som samtalet mellan
kungen och munken fortgick. Intet enda ord deraf
undgick honom.

Naturligt var att, då konungen icke nämnde
Juttas namn, skulle Edmund råka i samma vill-
farelse, som höll patern fången. Han betviflade
derför icke, att den öfverenskommelse, som träffa-
des mellan de båda männen, gälde Ragnhild. Han
kände verklig fasa, då han hörde, huru pater Sig-
wart, som varit Ragnhilds faders vän och njutit
skydd under hans tak i så många år, nu helt kall-
blodigt sålde dottern åt en samvetslös vällusting.
Blodet nästan stelnade i hans ådror och det kändes
som om hjertat ville upphöra att klappa.

Slutligen gick konungen in i sitt enskilda ge-
mak och patern stod ensam qvar med kungens
diamantring i sin hand. Väpnaren hörde honom
mumla någonting om hämnd och såg honom der-
efter aflägsna sig.

Blek och med förstörda anletsdrag trädde väp-

naren nu fram från sitt gömsle. Sinnesrörelsen hade skakat honom så, att hans knän vägrade att bära honom. Han darrade som ett asplöf och måste sätta sig ned, för att hemta någon hvila.

Det första intryck, som han erfarit af det uppträde, hvartill han varit vittne, var förfäran. Men efter hand som hans blod återkom i sitt normala tillstånd och lopp och efter hand som hans hjertas slag blefvo mera regelbundna, började han närmare begrunda saken och han kunde då icke undgå att finna, att de onda tankar, som sedan någon tid plågade honom, hade denna afton ledt till ett positivt godt resultat.

“Min Gud“, tänkte han, “om icke mina bekymmer hade drifvit mig att söka ensamheten här inne, så hade jag i denna stund sväfvat i okunnighet om den förfärlige munkens anslag, jag skulle aldrig hafva kunnat förhindra dess utförande och då hade i morgon . . . O, jag vågar icke tänka derpå. Försynen och de helgon, som hafva fört mig hit i afton, vare evigt lofvade!“

Emellertid insåg han, att han icke längre borde stanna kvar der han nu var, enär konungen hvilket ögonblick som helst kunde återkomma och skulle blifva förvånad öfver att finna honom sittande här ensam.

Edmund reste sig upp och började vackla ur rummet, men för hvarje steg, som han tog, återvände styrkan i hans lemmar och blodet till hans kind, så att han var sig lik, när han kom ut i riddarsalen bland gästerna.

Under det att han lugnt och tyst gick omkring bland de församlade gästerna, fattade han

sitt beslut. Han ville nu, redan denna qväll, underätta Ragnhild om den fara, som hotade henne. Sedan han fattat denna föresats, var han så lugn, att han kunde inlåta sig i samtal med de riddare och väpnare, som här omgafvo honom.

Det var i sanning ett på hvarje sätt lysande sällskap, som denna afton var församladt på Upsala borg.

Der såg man de svenske riddarne Torsten Green, Bengt Gylta, Joar Ängel, Carl Magnusson Kruus, Sigmund Bååt och Knut Mattsson till Säckestad. Bland de danska riddare, som hade kommit med prinsessan Jutta, utmärkte sig genom sitt ansenliga yttre särskildt Hakon Griis, som egde många gårdar och gods i Halland och Skåne, samt grefve Henrik von Gleichen, hvilken qvarstannade för alltid i Sverige och slutade sin bana såsom riksråd.

Ännu mera lyste riddaresalen och de angränsande gemaken af glans och prakt, när omsider damerna efter fullbordade toilettbestyr infunno sig.

Drottning Sofia visade sig icke bland gästerna denna afton. Hon satt uppe i sitt gemak och gret bittra tårar öfver sig sjelf, sin otrogne make och sin förvillade syster. En kammartärna kom och bringade konungen den underrättelsen, att drottningen var illamående och icke kunde infinna sig, men konungen tycktes icke lägga sin gemåls opasslighet på sinnet, utan han skämtade lika otvunget och lustigt med sin älskade klosterjungfru och var lika glad under hela aftonens lopp.

Hvad som sades och hvarmed man förlustade sig i konungens gård under denna till jungfru Juttas

ära föranstaltade fest, det hör icke till vår berättelse och vi kunna därför gå det förbi. Endast en enda liten episod vilja vi skildra.

Edmund väpnare önskade, som man nogsam kan förstå, att få ett ögonblick ostördt samtala med Ragnhild, men det hade sig icke så lätt för honom att vinna detta mål, ty den fagra ungmön var ständigt omgifven af uppvaktande riddare, som hemburo henne sin hyllning. Nu kunde Edmund visserligen hafva blandat sig bland dessa, men dertill kände han ingen lust eller håg och han insåg dessutom, att det bland så många icke skulle blifva honom möjligt att tillhviska henne de ord, den varning, som han hade på tungan.

Troligtvis skulle han under hela festen icke hafva blifvit i tillfälle att samtala med Ragnhild, om icke ungmön sjelf hade kommit honom till hjälp.

Hon såg nog, hvar hennes käre väpnare stod och gick, och hon väntade länge, att han skulle nalkas henne, men när han icke gjorde detta och hon dessutom tydligt såg, att något bekymmer hvilade på den unge mannens sinne och lade hans panna i djupa fåror, då härdade hon icke ut längre med att åhöra de uppvaktande riddarnes plattheter och besvara dem. Beslutsamt reste hon sig upp, lemnade med en behagfull helsning deras krets samt gick rakt fram till väpnaren.

“God afton, Edmund“, sade hon med sin ljufva röst, “och tack för ditt uppträdande vid turnerspelet i dag! Det måste göra hvarje dygdig qvinna godt att.... men hvarför är du så bekymrad?“

“Du igenkände mig då i dag, Ragnhild lilla?“ sporde väpnaren icke utan förvåning.

“Ja, Edmund, men jag tror icke, att någon annan kände igen dig.”

“Nå, min gerning var icke ohederlig och det torde icke lända mig till stor skada, om man skulle upptäcka hvem det var, som besegrade konungen.”

“Ack nej, men . . . .”

“Ragnhild!”

“Edmund!”

“Vill du lyssna till en väns råd?”

“Till dina råd, Edmund, vill jag alltid lyssna.”

“Och följa dem?”

“Ja, det vill jag visst.”

“Nåväl, akta dig för konungen.”

“Konungen? Icke vill han skada mig?”

“Mera än du anar.”

“Nåväl, Edmund, jag vill vara på min vakt mot konungen, ehuru jag icke förstår din mening.”

“Akta dig äfven för pater Sigwart!”

“För den gode patern . . . .?”

“Ja, han är din hemlige fiende.”

“Är det möjligt?”

“Jag har icke nu tid att förklara hela saken. Lyd blott mina råd, Ragnhild lilla.”

“Det vill jag, ty jag vet, att du menar det väl med mig.”

“I morgon kommer patern att genom svepskäl af ett eller annat slag försöka locka dig att infinna dig i hans och min bostad klockan fyra. Lofva honom, att du skall komma, men för himlens skull blif hemma!”

“Underligt är ditt tal i afton, Edmund.”

“Det är därför att jag hört underliga saker, som ännu genljuda i mina öron.”

“Huru? ... Hvad har du hört?”

“Jag har icke nu tid att berätta dig det, Ragnhild lilla. Glöm emellertid icke att lofva patern, men vid alla helgon besvär jag dig, att du icke kommer.”

“Lita på mig, Edmund!”

Dermed var samtalet slut, ty de uppvaktande riddarne, som Ragnhild nyss hade lemnat, närmade sig. Edmund drog sig tillbaka.

FYRATIOFÖRSTA KAPITLET.

**Pater Sigwart fullföljer med kallblodighet
sin plan.**

Följande morgon infann sig pater Sigwart i vanlig tid hos jungfru Ragnhild för att gifva henne den portion af undervisning, som han enligt sin pligt dagligen utminuterade till henne. Huru långt han hunnit i föredragandet af sin något egendomliga helsovårdslära, det veta vi icke, ty denna morgon var den icke före. Undervisningen rörde sig i dag kring några lika viktiga, som obegripliga teologiska frågor, vid hvilkas utredande patern hade det allra bästa tillfälle att lägga i dagen sin härklyfvande förmåga.

Stolts Ragnhild var allvarsam och hyste på grund af väpnarens föregående afton uttalade ord ett visst misstroende till munken, som hon var vand att med mycken vördnad betrakta.

Emellertid gingo lektionstimmarna sin vanliga gång och ingenting inträffade, som var egnadt att styrka de misstankar, hvilka Ragnhild hyste mot den gode patern. Hon började redan att säga sig sjelf, att Edmund blifvit på något sätt förd bakom ljuset och att pater Sigwart var den bästa menniska i verlden — hennes vän Edmund dock undandantagen, såsom tillbörligt var.

Undervisningen var slutad och munken reste sig upp för att gå. Ragnhild drog en suck af lättnad, ty nu trodde hon sig vara säker derom, att Edmund bedragit sig.

Då tillintetgjorde patern med några få ord hennes illusioner.

“Min dotter“, sade han, “jag har lyckats öfverkomma några gamla intressanta handskrifter af teologiskt innehåll. Jag vet, att du intresserar dig för slika ting och därför har jag tänkt att det skulle göra dig en glädje att få taga dem i betraktande.

Ragnhild häpnade.

“Skulle det verkligen vara möjligt!“ tänkte hon. “Var verkligen Edmund väl underrättad? Är denne man, som jag älskat och vördat som en andre fader, är han verkligen min fiende och åsyftar mitt förderf på något för mig obegripligt sätt?“

Högt sade hon:

“Det skulle glädja mig, pater Sigwart. I kunnen taga de intressanta manuskripten med eder i morgon.“

“Gerna skulle jag göra det“, svarade munken, på hvars kalla ansigte icke en enda skymt af sinnesrörelse stod att läsa, ehuru han var i begrepp

att begå en skändlighet, "gerna skulle jag bära hit dem, men de äro både många och tunga och dessutom illa åtgångna af tiden, så att de lätt kunde under transporten skadas."

"Nå, gode pater, då kan jag ju vänta att taga dem i skärskådande, till dess vi återkommit till Säby. Jag hoppas, att det icke skall töfva länge, ty jag trifves icke här."

"Man bör aldrig uppskjuta en god sak."

"Och man bör aldrig neka sig någonting, som själen åtrår, det är ju er mening, pater Sigwart? I hören, att jag ännu icke har förgätit eder helsövärdslära."

"Så förhåller det sig verkligen, min dotter. Jag är därför af den meningen, att du kunde besöka mig i min och väpnare Edmunds gemensamma bostad och der taga mina literära skatter i betraktande."

"Menen I det, vördig pater?"

"Ja, i sanning! Jag är så mycket mera böjd för att uppmana dig dertill, som din närvaro der skulle vara lik en solstråle, hvilken både lyser, värmer och sprider glädje."

"Jag torde dock svärligen kunna lemna borgen."

"Hvarför icke? Du är ju icke fången, min dotter?"

"Nej, men man skulle förundra sig öfver min frånvaro och möjligen uttyda den på något för mig förolämpande sätt."

"Hvem skulle väl djerfvas...?"

"Jag vet det icke, gode fader Sigwart, men..."

"Nå, min dotter, kasta alla dessa betänkligheter öfver bord och kom. Du skall icke ångra

det. De skatter, som jag har att visa dig, äro verkligen värda att betrakta.“

“I väcken min nyfikenhet, pater.“

“Tro mig, min dotter, du skall icke gå förgäfvnes eller ångra att du lyssnat till mina ord.“

“I sanning, pater Sigwart, I fresten mig, så att jag verkligen är böjd för att mottaga eder inbjudning. Sådana gamla handlingar hafva alltid varit mig kära.“

“Jag vet det, min dotter, och det är därför som jag nu uppmanat dig att komma och beskåda de sällsynta skatter af detta slag, som jag lyckats öfverkomma.“

“Jag skall komma.“

“Det gläder mig, min dotter, och jag är stolt öfver att få visa dig mina klenoder. De äro visserligen icke så lysande som silfver, guld och ädla stenar, men de hafva ett inre värde, hvilket öfvergår alla jordiska dyrbarheter.“

“Och sedan deras vördnadsvärda ålder, pater Sigwart. Den tilltalar mig allra mest.“

“Du har rätt.“

“När ären I hemma, pater Sigwart?“

“I eftermiddag klockan fyra.“

“Nåväl, jag skall infinna mig då.“

“Och jag skall med längtan motse din ankomst, min dotter.“

När pater nu aflägsnat sig, öfverväldigades stolts Ragnhild af en sinnesrörelse, som hon med möda hade bekämpat i munkens närvaro.

“Milde Gud“, hviskade hon, under det att hon sjönk tillbaka mot stolens ryggstöd, “hvad har han väl i sinnet mot mig? Jag finner nu, att Edmund

talade sanning i går afton. O, Edmund! Haf tack, därför att du så troget vakar öfver mig.“

En glödhet rodnad betäckte hennes kinder och hon tillslöt ögonen, liksom om hennes tacksamhet mot väpnaren hade i hennes själs innersta framkallat bilder, som hon måste noga betrakta. Kanske vaknade i denna stund till lif hos henne medvetandet af den kärlek till väpnaren, som så länge hade bott i hennes oskuldskraftiga hjerta.

“O, Edmund!“ hviskade hon. “Du är den ende vän, som jag här eger, du är min bästa vän. Jag litar på dig och jag lyder dig. Jag går icke till pater Sigwart i eftermiddag.“

Derefter försjönk hon åter i djupa tankar.

Men under tiden vandrade patern, lugn och allvarlig som alltid, mot sitt hem. Derunder tänkte han mången hatfull och bitter tanke och månget infernaliskt leende drog öfver hans färade anletsdrag.

Flera gånger mumlade han:

“Hämndens stund är nära. Jag vill njuta deraf med alla mina sinnen. Jag vill osynlig vara närvarande och se den triumf, som den lättsinnige monarken vinner öfver Gudmar Edmundssons och Katarina Lyckes dotter... Ha, Katarina!...“

FYRATIOANDRA KAPITLET.

En konung, som vill jaga, men finner intet vildbråd.

När pater Sigwart om morgonen denna dag stod upp från sitt hårda hviloläger — hans heliga sinne skulle icke hafva kunnat förlika sig med en mjuk och bekväm bädd — satte han sig att studera.

Han hade icke suttit der en half timma, förr än Edmund väpnare kom ut ur sin sofkkammare.

“Redan uppe och vid edra kära böcker, vördade pater“, utropade ynglingen glädtigt, under det att han stängde dörren till sitt sofrum, tog ut nyckeln och gömde den i sin ficka.

Munken såg detta, men låtsade icke derom, utan svarade:

“Morgonstund har guld i mun.“

“Sant, pater“, svarade väpnaren. “Derför ämnar jag också företaga en ridt nu på morgonen i den friska, svala luften.“

“När vänder du åter, min son?“

“Troligen icke förrän i morgon.“

“Herren vare med dig!“

“Blifven således icke orolig, fader Sigwart, om jag icke återkommer i afton.“

Dermed gick väpnaren sin väg.

Om han ånyo hade öppnat sin dörr, som han nu stängde efter sig, och hastigt blickat in i salen, der munken satt, skulle han hafva sett den helige mannens ansigte förvridas af ett ohyggligt leende

och måhända skulle han äfven hafva kunnat upp-snappa något af de ord, som munken framhviskade.

“Afgrunden sjelf“, hviskade munken, “gynnar min plan och har säkert af tienstaktighet mot mig, som nu är afgrundens tjenare, ingifvit gossen den tanken, att han just i dag skulle begifva sig bort.“

Edmund väpnare gick emellertid icke så långt, ej heller tog han vägen ned till stallet för att sadla sin gångare. I förstugan på nedra bottnen stod ett stort skåp, som var tillräckligt både högt och rymligt att i sitt inre kunna dölja en fullväxt karl. In i detta skåp smög väpnaren sig och drog igen dörren för sig. Hvad skulle detta väl betyda? Icke hade väpnaren några saker i skåpets inre, hvilka han ville hemta, ty skåpet var alldeles obegagnadt och dessutom blef han en lång stund kvar derinne.

Fem minuter förflöto, under hvilka intet ljud hördes från det inre af den gamla möbeln.

Då öppnade pater Sigwart sin dörr och steg nedför trapporna. Han var nu på väg till slottet, der han, såsom vi förut hafva sett, gaf Ragnhild den sedvanliga undervisningen, hvilken han denna gång avslutade med inbjudningen, att den unga damen skulle infinna sig just i detta gamla hus för att beskåda hans bokskatter.

Knappt var munken borta, förrän Edmund trädde fram ur skåpet och ilade tillbaka upp i rummen.

Helt belåten med utgången af sin list, sade han för sig sjelf:

“Nu tror patern, att jag är borta för hela dagen, och han skall således icke misstänka, att jag klockan fyra i eftermiddag finnes inne i min tillästa sofkammare. I den händelse Ragnhild skulle för-

akta mitt råd eller icke inse dess värde, utan verkligen infinna sig här, skall jag kunna vara till hands och rädda henne.“

När pater Sigwart klockan två återkom från borgen, fann han de två rummen tomma och dörren till väpnarens sofgemak stängd, liksom vid sin bortgång. Öfvertygad derom, att han var ensam, skred han genast till sitt arbete.

Inne i paterns sofrum var en med dörr försedd afskrankning, hvars ena långsida utgjordes af den vägg, som skilde paterns och väpnarens rum från hvarandra. Båda ändarna af denna till förvaringsrum för kläder, skodon m. m. afsedda afplankning utgjordes, den ena af husets gafvelvägg och den andra af den vägg, som skilde de båda bredvid hvarandra liggande sofgemaken från det utanför belägna större rummet, som brukades gemensamt af Lydert Klensmeds båda hyresgäster.

I denna garderob inträdde nu patern oförtöfvadt. Väpnaren, som var innesluten i sin kammar, hörde det och förhöll sig alldeles tyst och stilla.

Plötsligt trängde till Edmunds öra ett egenomligt ljud, liksom om patern hade roat sig med att genomborra väggen.

Edmund väpnare lyssnade. Han trodde till en början, att det var väggen mellan sofrummen, som patern ämnade på detta sätt genombryta, men genom att lägga sitt öra intill väggen, blef han snart öfvertygad derom, att så icke var förhållandet, utan att munkens anfall gälde den vägg, som skilde honom från salen.

Ett leende upplyste väpnarens drag.

„Den försigtige patern“, hviskade han, „vill

blifva ögonvittne till sin triumf eller rättare till konungens och han genomborrar nu väggen, för att från garderoben kunna skåda ut i det stora rummet. Han vet icke, att jag nyss med samma bohr har förskaffat mig samma fördel.“

Verkligen var väggen i väpnarens rum genomborrad på ett par ställen och visade två små hål af en half tums diameter. Genom ett förflytta sig från det ena hålet till det andra kunde väpnaren bespeja hela det utanför belägna rummet.

Munken fortfor att i sitt anletes svett sköta borret och väpnaren fortsatte att lyssna. Det skarpa verktyget gjorde sin skyldighet, så att pater Sigwart efter fem minuters arbete hade vunnit sitt ändamål och kunde lägga borret ifrån sig. Troligen var han nöjd med resultatet af sitt arbete, ty han gick nu ut i salen och Edmund kunde från sin ut kik se, hvad han der gjorde. Hans beteende derute innebar emellertid ingenting ovanligt. Först gick han några hvarf fram och tillbaka öfver golfvet och skrattade derunder ett par gånger så demoniskt, att Edmund kände sig genombäfvad af en rysning. Derefter satte patern sig vid bordet och tyckte fördjupa sig i sina studier.

Emellertid skred tiden sakta framåt och klockan var helt visst nära fyra, då patern plötsligt rusade upp från sin plats, lyssnade ett ögonblick och smög sig sedan helt tyst in i sitt sofrum. Edmund hörde honom öppna dörren till garderoben och förnam, att munken trädde in der, tog ur nyckeln och tillläste dörren inifrån.

Orsaken till detta paterns beteende blef snart klar för vår unge väpnare, ty knappt hade munken

hunnit in i sitt gömsle, förrän Edmunds uppmärksamhet påkallades genom ett högljudt buller från det yttre rummet. Han skyndade till sitt hål och blef varse en man i borgerlig dräkt, riktigt en anspråkslös och hederlig typ för den tidens handverkare och köpmän.

Vid åsynen af den inträdande borgaren var Edmund nära att låta ett utrop af förvåning gå öfver sina läppar och han framhvisade äfven verkliga följande ord:

“Hvad i alla martyrs och helgons namn vill denne . . . ?”

Plötsligt hejdade han sig, ty han igenkände under förklädnaden konung Valdemar, och denna upptäckt var nära att fresta honom till ett högt utrop af förvåning.

Emellertid trädde konungen in och blickade sig omkring i rummet, hvarvid väpnaren tyckte sig märka, att han såg misslynt ut, alldeles som om han gjort en misräkning.

“Han hade väntat att finna henne här före sig“, tänkte Edmund, under det han förde handen till sin venstra sida, för att erfara, om hans svärd befann sig på sin plats.

Hvisslande och småsjungande gick konungen fram och tillbaka i salen, för att lugna sitt otåliga sinne. Den ena minuten förflöt efter den andra, utan att konungen stördes i sin ensamhet. Minuterna blefvo qvart och slutligen halftimmar. Den person, som kungen väntade, infann sig icke.

Valdemar satte sig vid bordet och bläddrade i munkens böcker, men Edmund såg tydligt, att han icke läste, utan blott sökte en sysselsättning för

sina händer, hvilka med feberaktig brådska vände bladen.

Klockan blef fem och ännu var kungen ensam. Blodet började sjuda i hans ådror, han stod upp och kastade boken så våldsamt ifrån sig, att den gled fram öfver den glatta bordskifvan och föll till golvet på andra sidan. Man måste också medgifva, att det är förargligt för en kung att vilja jaga och icke finna något vildbråd.

Troligt är, att pater Sigwart, der han stod i den mörka och tysta garderoben, genomgick samma qual som konungen. Men i det andra rummet stod väpnaren och var nog gudlös att glädja sig öfver konungens missöde, att le öfver hans vrede och att med en hjertlig fröjd prisa hvarje flyende minut.

Konungen gick med stormsteg fram och tillbaka.

“Ha, du lismande munk“, sade han med alla tecken till att vara häftigt upprörd och vred, “om du har bedragit mig! Om detta blott vore en tillställning af honom, för att gäckas med mig!”

I sitt raseri slog kungen nu omkring sig med den ärbara borgarestaf, som han förde i handen, och de tunga slagen drabbade möblerna i rummet, som voro helt och hållet oskyldiga, men Edmund trodde ganska riktigt, att de voro ämnade åt pater Sigwart. Hela uppträdet föreföll väpnaren så löjligt, att han var nära att skratta deråt, och han skulle utan tvifvel hafva gjort det, om icke den tanken hade fallit honom in, att hela tillställningen skulle hafva varit ännu mycket mera löjlig, om munken sjelf hade fått mottaga de åt honom ämnade slagen. Ett ögonblick kände Edmund en verklig frestelse

att gå ut och underrätta konungen om munkens gömsle, hjälpa honom att derifrån framdraga patern och sedan med lust och fröjd biträda vid den afstraffning, som han hoppades, att kungen skulle bestå den kåpbärande ränksmidaren. Klokheten segrade dock öfver detta begär att gå händelserna i förväg och han qvarstannade på sin plats.

“Om jag hade munken här“, utbrast konung Valdemar, “skulle jag döda honom utan nåd och barmhertighet, det svär jag vid mina fäders ben. Att så gäckas med sin konung!“

Ett nytt slag med käppen drabbade den på väggen hängande spegeln. Om den hade varit af glas, skulle den hafva blifvit krossad i tusende bitar, men nu var den helt och hållet af polerad metall och derfor åtnöjde den sig med att visa sitt misshag genom att hastigt förflytta sig från spiken och med buller falla till golvet.

Plötsligt öppnades dörren och ... men som det tillhör följande kapitel, skynda vi att sluta detta och börja vårt fyratitredje.

FYRATITREDJE KAPITLET.

Huru konungen likväl fick det vildbråd, som han önskade, och huru pater Sigwart fick en utomordentligt lång näsa.

För att förstå detta kapitel, måste läsaren gunstbenäget gå något tillbaka i tiden, dock icke längre än till föregående afton.

Sedan Valdemar lemnat munken, som han till vedermåle af sin nåd begåfvat med den dyrbara ringen, lemnade pater Sigwarts löfte intet ögonblick hans tankar. Helt naturligt kom han till den åsigten, att munken var jungfru Juttas budbärare, och han var därför ännu mera öm och passionerad i sina till henne riktade ord och blickar, än han till och med annars plägade vara, ehuru hela hofvet kunde intyga, att han i detta afseende snarare hade gifvit för mycket än för litet.

Jutta besvarade lika ömt och lidelsefullt såväl hans handtryckningar, som hans ord och blickar. Den unga damen fann det uppenbarligen motbjudande att vara någon skyldig någonting.

När nu festen var slut och gästerna började aflägsna sig och konungen skulle säga godnatt till klosterjungfrun, tryckte han varmt hennes hand och kände liksom en elektrisk gnista genomla sig, då han tydligt förnam, att hon besvarade handtryckningen. Betagen af hänförelse och glömmande allt utom sin kärlek, lutade konungen sig till hennes öra och hviskade:

“I morgon således, sköna Jutta, i huset nummer åtta vid ... gatan. Jag skall icke glömma hvarken detta eller klockslaget fyra.“

Jutta hörde med förvåning konungens ord, som hon naturligtvis icke kunde förstå, enär hon icke hade någon kännedom om hvad som tidigare på qvällen hade tilldragit sig mellan kungen och munken. Hon ämnade just bedja konungen förklara sig tydligare, men saknade tid och tillfälle dertill, ty gästerna började trängas omkring monarken, för att bringa honom sin hyllning till afsked.

Det enda, hon kunde göra vid saken, var därför att hon genom en lidelsefull handtryckning underrättade Valdemar derom, att han i hvarje hänseende kunde lita på hennes beredvillighet att vara honom till behag.

Emellertid sväfvade konungens ord för hennes tankar hela natten och hon upprepade dem ofta, till och med i drömmen. När solen gick upp och det blef morgon, började hon åter grubbla öfver dem. Det var henne tydligt, att något skulle tilldraga sig på det ställe och vid den tid, som konungen hade nämnt, och att konungen önskade hennes närvaro dervid. Hennes tankar följde hennes önskingars spår och... nog af, hon beslöt att infinna sig.

När klockan blef fyra på eftermiddagen, kunde hon emellertid icke genast aflägsna sig från borgen, ty hon måste uthärda ett för henne dödande tråkigt samtal med ett par riddarefruar, hvilka ville rådfråga henne i en angelägenhet rörande toiletten — ett område, der den fagra och alltid med utsökt smak klädda klosterjungfrun var en erkänd auktoritet.

Då hon äntligen vid half-femtiden blef befriad från de hederliga, men besvärliga husfruarna, iklädde hon sig skyndsamt sin kammarpigas drägt, hvarvid denna sjelf hjälpte henne, och fem minuter senare hade vakterna vid borgporten det nöjet att se jungfru Juttas kammarpiga nalkas porten och den glädjen att för henne öppna densamma. Att kammartjänans drägt dolde klosterjungfrun sjelf, derom hade de förtjusta karlarne ingen aning, ty hon hade väl dolt sitt fagra anlete och lemnade blott åt vakterna

att beundra en växt, som var minst sagdt hänförende, och en hållning, som var nästan alltför kunglig för att kunna frambringas af en kammar-tärna.

Sedan jungfru Jutta väl hade kommit förbi vakterna vid borgporten, ilade hon med bevingade steg nedför borgaleden och var snart nere i staden. Efter några svårigheter fann hon ... gatan och trädde in i huset nummer åtta med ett hjerta, som klappade lika häftigt och aningsfullt, som om hon hade varit en oskuldsfull mö om sexton eller sjutton år.

Blixtnabbt ilade hon uppför trappan och störtade in genom den första dörr, som hon såg, och deraf kom det sig, att såväl väpnaren som munken uppbygdes genom åsynen af det rörande skådespelet, då den välklädda tärnan föll i den heder-samt klädde borgarens armar.

Naturligtvis kände Edmund stor förvåning, när han såg detta. Att tärnan icke var stolta Ragnhild, det insåg han genast, ty Ragnhild var icke så stor till växten och icke heller begåfvad med så klart i ögonfallande kroppsliga fullkomligheter. Men hvem var hon då?

Förgäfves sökte den unge mannen att tyda gåtan. Han var emellertid mycket glad öfver att kunna konstatera, att hvem det än var som här lopp fara, icke var det hans Ragnhild.

Vi veta icke, huruvida konungen hade någon aning derom att den enkla, men smakfulla och förtjusande kammartärnedrägten dolde Jutta, eller om det blott var en tillfällighet eller något annat, som föranledde honom att raskt öppna sina armar och

i sin famn mottaga den inrusande qvinnan. Emellertid befriade han snart hennes hufvud från de kläden, hvarmed det var inhöljdt, och då han nu blickade in i Juttas kärleksdruckna ögon och såg hennes sköna drag, hennes böljande lockar, då utropade han i ursinnig glädje:

“Jutta! Hvilken sällhet! Det är då verkligen du?”

“Ja, Valdemar!” hviskade hon, lutande sin kind för första gången mot en borgerlig rock.

“Jag har väntat... jag har längtat.”

“Äfven jag, min älskade!”

Och nu brann der en kyss, hvilken skulle hafva dödat drottning Sofia, om hon hade sett den.

“Nu, nu är jag din”, hviskade klosterjungfrun...
“din... din...!”

“Himmelska sällhet!”

“Det är ljuft att älska och vara älskad.”

“O, ja! Det är ljuft. Välsignad vare munken!”

“En munk?”

“Ja, den munk, som du, min Jutta, sände mig i går.”

“Har jag sändt dig en munk?”

“Det minnes du väl?”

“Vid himlen, nej!”

“Och likväl sade munken, att du skulle infinna dig här.”

“Icke har jag sändt honom. Det var dina ord i går afton, som föranledde mig att ila hit.”

“Nå, den hemlighetsfulle patern må nu hafva varit hvem som helst, så är jag honom stor tack skyldig och han skall förvisso få det abbotstift, som jag lofvat honom.”

“Älskade Valdemar!”

“Förtjusande Jutta!”

“Hvilken fröjd att få vara ensam med dig!”

“O, ja, Jutta lilla, nu kan ingenting hindra vår lycka.”

“Eller ens fördröja den.”

Värde läsare! Det är bäst att vi nu göra hvad väpnaren Edmund gjorde, när samtalet mellan den lättsinnige monarken och hans förtrollande svägerska hade hunnit denna punkt.

Och hvad gjorde han?

Jo, han lemnade sin utkik och tillstoppade hålen i väggen med det första föremål, som han fick tag uti. Han ville undanslipa både att se och höra hvad som tilldrog sig derute.

Vi vilja också låta pater Sigwart ensam bevittna konungens lycka och klosterjungfruns djupa förnedring.

FYRATIOFJERDE KAPITLET.

Huru patern fick stå till rätta inför Pontius Pilatus.

Allt var tyst i den lilla våningen. Konungen och Jutta voro borta.

Då öppnade väpnaren ljudlöst dörren till sitt sofgemak och trädde lika tyst ut i salen. Ännu hade pater Sigwart icke rört sig inne i sin skrubb.

Väpnaren smög sig på täspetsarna bort och stälde sig bredvid munkens dörr.

Nu hördes buller från garderobens inre. Nu rasslade nyckeln i låset. Munken trädde ut i sin kammare och skulle just gå ut i salen samt befann sig i sjelfva dörröppningen, då en kraftfull hand grep honom i halsen, hvarvid han naturligtvis blef mycket förskräckt, ty han hade ingen aning om, att någon befann sig i rummet.

Den kraftiga handen tillhörde Edmund väpnare och lydde hans vilja.

"Nu, gode pater", sade den unge mannen, "skolen I få stå inför Pontius Pilatus en stund."

"Ah, är det du, min son?" sade munken, som igenkände sin lärjunge. "Hvad vill du mig?"

"Jag vill anklaga, förhöra och döma eder, pater Sigwart. Var god och kom in!"

Väpnaren drog och munken stretade emot. Han hade tydligen stor respekt för Pontius Pilatus. Det half dock icke. In måste han och att hans inträde i salen skedde med en viss våldsamhet, det får man tillskrifva väpnarens otålighet.

"Är du vansinnig, min son?"

"Ingalunda!"

"Men hvarför detta våld ... detta ...?"

"I skolen nog få veta orsaken, vördige fader."

"Du förtörnar Gud med ditt gudlösa beteende mot mig."

"Bah! Tron I väl, att Gud bekymrar sig om sådana usla ränksmidare, som I ären, vördige fader?"

"Himlen skall straffa dig."

"Prat! Himlen straffar inga andra än skurkar."

"Jag skall utverka påfvens bannlysning öfver dig, du förlorade son, jag skall ... jag skall ..."

“Nå, pater, alltid få vi tids nog veta, hvad I ämnen göra. Nu skola vi sysselsätta oss med den närvarande stunden. Var god och tag plats här midt framför mig.”

“Men . . .”

“Lyd!”

Väpnaren uttalade detta ord med så fast och hotande ton, att pater ansåg det vara klokast att upphöra med all opposition mot en så barsk Pontius Pilatus.

“Nåväl, fader Sigwart, sägen mig nu, hvad I gjorden derinne i garderoben.”

“I garderoben? Hvad pratar du, min son? Jag har slumrat en stund i min bädd derinne i sof-gemaket och jag vet icke hvad du säger, förvillade yngling.”

“Der ljugen I, fader Sigwart, och edra kläder vittna emot er. De äro ju fulla med dam och spindelnät, som de samlat derinne i skrubben.”

Patern kastade en hastig blick på sin kåpa och fann för godt att tiga.

“Efter I tigen, fader Sigwart, så vill jag sjelf säga hvad I nyss gjorden derinne.”

“Du yrar, min son!”

“Nej, jag yrar icke. Genom det hål, som I hafven borrar i väggen, hafven I beskådat hvad som timat här i salen under de senast förflutna timmarna.”

“Har här timat någonting?” utropade pater med låtsad förvåning, “Är det möjligt? Har någon varit här? Jag har sofvit, min son, och vet om intet.”

“Ater ljugen I, ty I hafven sett konungen.”

“Du är tokig, yngling, icke har konungen varit här.”

“Likväl haden I derinne i edert gömsle den förargelsen att se en annan qvinna i konungens armar, än den som I, skändlige munk, hade ärnat här gifva åt honom.”

Patern bleknade lindrigt.

“Hvilka galenskaper du talar, min son! Skulle jag hafva velat gifva konungen...”

“I skullen väl gifva honom någon ersättning för den dyrbara ring, som I der bären på fingret.”

Munken sökte dölja både fingret och ringen i vecken af sin kåpa. Derunder sade han:

“Nog nu med gudlösheter, min son! Återkom till förnuft!”

“Bah! Bekymren eder icke om mig, pater. Förnuftig är jag, fastän jag icke är hälften så slug och icke hundraledelen så nedrig och usel som I ären.”

“Hvilken halsstarrighet!”

“Hela eder plan är upptäckt, fader munk“, fortfor väpnaren. “Det var just en hygglig tillställning af en andans man. Lyckligtvis har Ragnhild undgått edra nät, medan en annan fågel sjelfmant låtit fånga sig af konungen.”

“Du hädar! Ragnhild...!”

“Ja, pater, just Ragnhild var det, som I här ärnaden göra till offer för konungens orena lustar.”

“Huru vill du bevisa det min son?”

“Jag vet, att I, fader Sigwart, i går afton haden ett enskildt samtal med konungen och att I lofvaden honom, att han här skulle i dag möta Ragnhild Gudmarsdotter.”

“Du är då s—n sjelf, min son? Hvem har sagt dig det?”

“Det är min hemlighet, hvilken jag icke ämnar anförtro åt eder. Nåväl, Ragnhild blef borta och Jutta kom i stället.”

Patern satt en stund, liksom eftersinnande, huru han skulle reda sig ur denna intrasslade härfva, hvilken han nästan kände kring sin hals. Plötsligt fick han en tanke, som han icke dröjde att tillgodogöra sig.

Tagande på sig en strängt faderlig min, sade han:

“Min son, du spionerar på mig.”

“Deri har jag handlat både klokt och rätt.”

“Din klokhet vill jag icke bestrida, men rätt är det dock icke att lömskt bespeja en annan människas gerningar. Följden af ett sådant handlings-sätt är alltid densamma som nu. Man ser något, man hör något, men man hvarken ser eller hör allt och därför begår man misstag, liksom du nu gjort.”

“Misstag? ... Skulle jag ...?”

“Ja, misstag, min son! Jag vill icke neka till samtalet med konungen, jag nekar icke heller till, att konungen i dag varit här eller dertill, att jag, såsom du säger, befunnit mig i garderoben. Allt detta är sant, men konsekvenserna, min son, äro falska.”

Patern talade så lugnt, att det verkligen gjorde intryck på väpnaren.

“Huru? ... Falska? ...”

“Som jag säger.”

“Bevisen mig det!”

“Ingenting är lättare. Hörde du eller den person, som bevittnade mitt samtal med konungen i går, mig nämna Ragnhilds namn.”

“Nej, intet namn nämndes, men . . .”

“Nåväl?”

“Det är likväl tydligt, att I samtaladen om ingen annan än stolts Ragnhild.”

“Huru bevisar du det?”

“Jo, ty . . . ty . . .”

Väpnaren visste icke hvad han skulle säga, ty det var endast hans egen svartsjuka, som hade ingifvit honom den tanken, att det var Ragnhild Gudmarsdotter samtalet gälde.

“Nå”, fortfor munken med skärpa, “du ser nu sjelf, min son, att du misstagit dig. Fråga var alldeles icke om stolts Ragnhild, utan om jungfru Jutta. Det bästa beviset derpå är, att det var Jutta och icke Ragnhild, som kom hit i eftermiddag.”

Edmund var förvirrad. Det var slut med hans rol såsom Pontius Pilatus och det såg nästan ut, som om patern ville utsträcka handen för att gripa den romerska toga, som väpnaren mer och mer lät falla.

“Jutta sade dock till kungen, att hon icke kände den munk, som vidtalade honom.”

“Det var af qvinlig blygsamhet, min son.”

“Jutta hade således sändt eder, fader Sigwart?”

“Ja, min son! Jag är hennes bikt-fader, ända sedan vi sammanträffade på Säby gård. Jag såg hennes själ förtäras af åtrå och jag ville lindra hennes qval.”

“Så människovänligt!”

“Det är blott kristlig kärlek, min son!”

Edmund visste icke hvad han skulle tänka om saken. Munken hade rätt deruti, att intet namn hade blifvit nämndt. Det var således möjligt, att väpnaren hade misstagit sig. Han insåg det och han nästan blygdes för sina misstankar mot pater Sigwart. Denne lät emellertid icke sin tunga hvila, när han kunde utträtta något med den.

“Min son“, sade han i faderligt mild ton, “det förvånar och smärtar mig på det högsta, att du kunnat hysa sådana tankar om mig. Skulle jag vilja förråda, förstöra och förderfva Ragnhild, denna ungmö, som jag alltid älskat med en faders kärlek? Skulle jag vilja göra henne, hvars själ jag med så stor möda utvecklat och smyckat med alla goda kunskaper och alla ädla egenskaper, skulle jag vilja göra henne till offer för en vällusting? Omöjligt, min son!”

“Jag börjar inse det. Ack, min själ har varit insnärjd i svartsjukans garn. Jag har varit blind. Det är Jutta, som konungen älskar, och icke Ragnhild“.

“Så är det, min son“, svarade patern. “Derpå har du sjelf i eftermiddag sett de tydligaste bevis, ty jag förmodar, att du varit dold här någonstädes.“

“Det har jag verkligen.“

“Jag trodde det. Min son, du är stadd på en orätt väg. Vänd om, säger jag dig, vänd om, medan det är tid. Denna vana att spionera på din nästa skall slutligen draga dig i förderfvet.“

“O, pater Sigwart!“ sade ynglingen förkrossad.

“Jag ser, att du ångrar dig.“

“Förlåt mig, fader Sigwart!“

“Gerna förlåter jag dig alla dina orättvisa tankar om mig, alla de eder du troligen i hemlighet svurit öfver mig och alla de nedriga beskyllningar, du har slungat mot mig.”

“I skolen besinna...”

“Hvad?”

“Att alltsammans har framgått ur min kärlek till Ragnhild.”

“Visserligen, min son! Jag förstår dina kval, dina bittra sorger. Ser du, jag har sett så mycket af livvets elände, att jag ganska väl kan föreställa mig, huru det tillgått, att svartsjukans onda demon tagit din kropp och själ till fånga och drifvit dig framåt. Derför förlåter jag dig, min son!”

Och med stor skenhelighet utsträckte munken välsignande sin hand öfver ynglingens hufvud.

“Du måste dock“, fortfor han, “försona äfven Gud och helgonen, min käre, återfunne son.”

“Sägen mig, hvad jag bör göra.”

Härom lät munken icke bedja sig två gånger. Med faderlig röst föreskref han väpnaren, hvilka botöfningar denne borde företaga, för att försona sig med de öfverjordiska magterna. Ynglingen lofvade att noga följa hans föreskrifter.

När detta hade blifvit tillräckligt afhandladt, föreslog patern sitt biktbarn, att de tillsammans skulle företaga en vandring utanför staden i den lugna, ljumma och vackra aftonen. Naturligtvis lydde biktbarnet utan invändning.

Sedan de återkommit och förtärt sin aftonmåltid, som kryddades af den vidterfarne paterns lärerika samtal, åtskildes de såsom goda vänner. Men när Sigwart befann sig i sin kammare, kastade

han sig på sin hårda bädd, knöt handen och utsträckte den hotande mot den vägg, som skilde hans rum från väpnarens, och framhviskade med hes och af ilska nästan qväfd röst:

“Fördömda pojke! Dig skall jag väl göra mig qvitt. Jag vill i morgon uppsöka riddare Härved Erlandsson, din gamle fiende.”

Derefter insomnade han.

Edmund deremot låg länge vaken och grubblade öfver hvad som tilldragit sig, men mest öfver munkens sjelfförsvar. Hans sista rediga tanke, innan han slumrade in i en orolig och af elaka drömmar störd sömn, var denna:

“Jag vet icke hvad jag skall tänka och tro om saken.”

FYRATIOFEMTE KAPITLET.

Efter mörkrets inbrytande.

Konungen hade knappt återkommit till borgen efter sitt möte med prinsessan Jutta i pater Sigwarts bostad, förrän han genast befalde, att klosterjungfrun skulle hafva sin bostad i de gemak, som voro närmast belägna intill hans enskilda rum. Det såta paret bodde nu alldeles som om de hade varit man och hustru och ingendera fann det på minsta sätt anstötligt eller trodde, att talet derom spred sig som en löpeld icke allenast kring staden, utan kring land och rike.

Drottning Sofia kom in till sin gemål och ta-

lade i bevekande ordalag, gret och besvor honom att afstå från sin föresats, men konungen var obehaglig och bortvisade den ädla drottningen med hårda ord och sårande tillmälen. Hon vände sig då i sin förtviflan till Jutta sjelf, kallade henne vid de ömmaste smeknamn och gret och bad henne, att hon såsom en god syster icke längre skulle träda söndrande mellan barken och trädet och att hon skulle minnas de löften, som hon vid sitt inträde i klostret hade aflagt inför Gud och alla de himmelska helgonen att ständigt lefva i ärbarhet och kyskhet. Men Jutta skrattade sin stackars gråtande syster på ett ganska fräckt sätt midt i ansigte, kallade henne "en dum toka" och sprang in till konungen, som mottog henne med öppna armar. Drottningen återvände till sina rum med tårar i ögonen och döden i hjertat.

Prinsessan Jutta, klosterjungfrun, var nu inför hofvet och inför hela världen kung Valdemars älskarinna.

Några dagar hade Jutta redan bebott rummen i konungens omedelbara närhet, då hon en morgon erhöll besök af pater Sigwart. Hon igenkände honom genast och som hon af erfarenhet visste, att han kände lika mycket om hennes forna lif som hon sjelf, så mottog hon honom vänligt och sporde honom med förnäm nedlåtenhet och ett förtjusande småleende, hvarmed hon kunde stå honom till tjänst. Munken berättade nu en rörande och af sanning och dikt ganska konstnärligt sammanväfd historia om, huruledes han redan, strax efter deras samtidigt gjorda inträde i Upsala, hade upptäckt hennes kärlek till konungen, huru han sedan, påminnande

sig de tjenester som hon hade gjort honom på Säby, hade velat bereda hennes lycka genom att föranstalta hennes sammankomst med konungen i hans egen bostad, huruledes han vidare hade tänkt att underrätta henne om dag och tid, då kungen vore att träffa der, huruledes tusende förargliga omständigheter, och bland dessa isynnerhet väpnaren Edmunds efterhängsna spioneri, hade hindrat honom från utförandet af denna prisvärda föresats, huruledes allting ändock genom ett tillfälligt yttrande af konungen hade gått efter önskan, huruledes väpnaren Edmund hade från ett gömställe i huset bevittnat hennes första sammanträffande med konungen — härvid rodnade till och med Jutta — huruledes han, pater Sigwart, hade upptäckt Edmunds ogranlagenhet och nu var kommen att omtala den för Jutta, på det att hon måtte blifva i tillfälle att trygga sig mot den "gemene väpnarens" fortsatta spioneri.

Genom sådant tal uppretade han klosterjungfrun på det högsta mot den stackars väpnaren. Hon lofvade att taga saken i öfvervägande och afskedade munken mycket nådigt, alldeles som om hon hade varit en drottning i stället för en älskarinna.

Knappt var munken borta, förrän den fagra damen tillkallade en af de riddare, som hade följt med henne från Danmark. Honom gaf hon beskrifning på väpnarens utseende och riddaren försäkrade henne, att väpnaren var honom väl bekant. Nå, det förklarade Jutta vara förträffligt, hvarefter hon med den mest förtjusande min — hon försmådde aldrig att vara förtjusande — gaf riddaren

känneedom derom, att i Upsala fans en gränd med namnet ...gatan och att der fans ett hus, som betecknades med nummer åtta. Dertill fogade hon en noggrann beskrifning öfver inredningen i detta märkvärdiga hus. Sedan afskedade hon riddaren och bad honom göra sin flit. Det var en förständig karl, som ganska väl förstod sin herskarinnas halfqvädna visor.

På detta sätt lades genom pater Sigwarts ränker ut en farlig snara för den behjertade väpnaren.

Men patern ansåg likväl icke sitt nedriga verk vara så fullkomligt, att det icke tarfvade någon förbättring.

Han uppsökte med stor möda riddaren Härved Erlandsson och sade till denne tvetydige person, att Edmund väpnare var den, som omintetgjort hans första försök att genom användande af våld sätta sig i besittning af den skatt, hvilken han eftersträfvade, att nu var tiden snart inne att våga ett nytt försök, att Ragnhilds enda beskydd var samme Edmund väpnare och att denne därför måste rödjas ur vägen. Härved tyckte också för sin del, att detta var en ganska naturlig sak, och han sade det äfven. Nå, den värde partern gick nu ända derhän i sin godhet, att han gaf riddaren anvisning på väpnarens bostad, och liksom Jutta gjorde med *sin* riddare, så gjorde Sigwart med sin, i det att han bad honom icke försumma någonting, utan "göra sin flit". Härved var ett medgörligt skriftebarn och han gick med öfverraskande stor lätthet in på sin biktfaders åsigter.

Så tillgick det, att ännu en fara bereddades för den stackars väpnaren. Han hade nu två fiender,

hvilka skulle skatta sig lyckliga, om de finge döda honom.

Klokare hade det emellertid varit, om pater'n hade nöjt sig med att skicka en enda hund i vildbrådets spår.

Edmund kom en afton, sedan det blifvit mörkt, gående mot sitt hem. Mörkt var det då egentligen icke, ty sommarnätterna i norden äro sällan eller aldrig riktigt mörka, men det var emellertid så pass mörkt, som det är möjligt en sommarnatt, när himlen är klar, stjernorna tända och återskenet af den öfver antipoderna lysande solen utbredt sig öfver firmamentet.

Vår unge väpnare hade åter blifvit sig lik, sedan han erhållit visshet derom, att konungen icke förehade några stämplingar mot Ragnhild. Denna hade tillsport honom rörande de gåtfulla ord, som han under festaftonen på borgen hade låtit undfalla sig och hvad det egentligen var, som pater'n åsyftade, men väpnaren hade blott svarat, att hon icke behöfde oroa sig, att han vakade öfver hennes trygghet och att munken icke menade så illa som det stundom hade sett ut. Edmund hade under detta samtal, som egde rum utan vittnen i en af borgträdgårdens skuggrika gångar, haft det allra bästa tillfälle att förskaffa sig visshet om pater'n verkliga sinnelag. Detta kunde han nämligen hafva uppnått blott genom att spörja Ragnhild, om pater'n verkligen hade bedt henne infinna sig i nummer åtta vid ...gatan klockan fyra den minnesvärda eftermiddagen. Ungmön skulle till en sådan fråga sanningsenligt hafva svarat, att pater'n verkligen hade gjort detta och hela munkens ränkfull-

het skulle derigenom hafva blifvit fullkomligt uppenbarad. Men väpnaren glömde att göra denna fråga och fick därför icke heller veta någonting, utan sväfvade fortfarande i ovisshet om, hvad han egentligen skulle tänka rörande Sigwart.

Ungdomens bekymmerslösa sinne hade därför hos honom tagit ut sin rätt och han var vid ganska gladt lynne, när han nu i den stilla qvällen gick mot sitt hem. Han gnolade på en ypperlig riddarvisa... men plötsligt, när han befann sig på kort afstånd från sitt hem, tystnade han. Orsaken såväl dertill, som till den omständigheten, att han hastigt stannade och drog sig tillbaka i den tätare skuggan invid muren af det boningshus, vid hvilket han befann sig, var den, att han varseblef en gestalt, som, kommande från motsatt håll, stannade midtför nummer åtta. Ett ganska matt skimmer, förorsakadt genom den ljusa himlens återspeglning i blank metall, sade väpnaren, att den af honom observerade gestalten var klädd i stål och att det således var en man af vapen.

“Hvad månede han förehafva?” sporde han sig sjelf, men erhöll icke tid hvarken till att upprepa frågan eller till att nöjaktigt besvara den, ty i samma ögonblick skymtade en annan gestalt snabbt förbi hans ögon, ilande äfven den fram mot huset nummer åtta.

Med en viss förvåning öfver dessa omständigheter förenade sig hos Edmund väpnare begäret efter att utforska anledningen dertill. Han smög sig försigtigt längs efter husraden närmare till sitt hem. En aning sade honom, att båda dessa ge-

stalter hyste afsigter, hvilka icke voro främmande för hans egen person.

Emellertid trädde den första gestalten in i väpnarens ochaterns förstuga. Några ögonblick der- efter försvann äfven den andre på samma ställe.

Tyst och försigtigt nalkades väpnaren dörren och han behöfde icke luta örat intill denna, för att erfara hvad som tilldrog sig derinne, ty dels hade dörren blifvit af den senast ingångne lemnad öppen, dels trängde vapenbrak, ljudet af vreda ord och bullret af strid ut i förstugan.

“De tyckas roa sig oförsigtigt derinne”, sade väpnaren till sig sjelf. “Beklagligtvis har jag hvar- ken rustning eller vapen i qväll, eljest skulle jag visserligen hafva djerft gått in och försökt taga reda på, hvilka de äro, som tillåta sig att välja min förstuga till tummelplats för sin tvekamp.”

Som man af dessa ord finner, hade väpnaren gått ut obeväpnad och han fann det därför vara rådligast att icke blanda sig i den hårda leken.

Emellertid ville han så länge som möjligt bibehålla den fördelaktiga plats, som han nu innehade, emedan han derifrån lätt kunde höra hvad de båda kämparne möjligtvis hade att säga hvarandra. Längre töfvade det ock icke, innan hans öra uppfångade ett med raseri framslungadt:

“Fördömde väpnarpojke!”

Denna röst tyckte Edmund sig igenkänna, men han fick icke tid att närmare utreda sina minnen i detta afseende, ty från båda de stridande parter- nas läppar haglade nu de mustigaste uttryck, hvil- kas uppfattande han icke ville försumma. Allra mest besynnerligt föreföll det honom dock, att båda

kämparne kallade hvarandra väpnare och det med en hätskhet, som bevisade, att båda två i sitt hjerta buro det grymmaste hat till väpnareståndet. Denna omständighet — att båda så ofta och med så stor hatfullhet framhväste sitt: "fördömde väpnare!" — gáfvo emellertid Edmund anledning till underliga tankar.

"Två okända karlar", tänkte han, "behaga slås på lif och död i en väpnares förstuga. Derunder kalla de hvarandra oupphörligen väpnare med tilläggande af alla möjliga hatfulla uttryck. Bevisar icke detta, att båda egentligen hafva gått ut för att öfverfalla den stackars väpnare, som bor här, och om det icke bevisar detta så fullkomligt, att den logiske pater Sigwart skulle vara nöjd dermed, så kan man åtminstone hafva skäl att fråga: är det icke sannolikt, att de äro lönmördare, som vilja taga Edmund väpnares lif och nu i sin oförsigtighet i stället hafva råkat i lufven på hvarandra?"

Läsaren har troligen redan insett, att Edmund icke hade orätt i den förmodan, som han sålunda uttalade.

Sjelf öfvertygades han fullkomligt, då han strax derefter hörde en af de stridande med en röst, som besegrade stridsbullret, utropa:

"Fördömde väpnarepojke! Jag skall taga ditt lif, din hund, så visst som jag heter Härved Erlandsson."

"Jaså", tänkte Edmund, som genom dessa ord fann sina misstankar förvandlas till visshet, "jaså, det är Härved Erlandsson, som är derinne. Då vet jag för visso, hvem det är, som han söker."

"Du heter icke Härved, du heter Edmund och

icke bedrager du mig genom att antaga ett falskt namn“, genmålde den andre kämpen på god danska.

“Edmund heter du sjelf, oförskamde pojke!“
hväste Härved.

Under detta samtal fortsattes striden oafbrutet. Vapnens klang försatte Edmund i samma sinne som en god stridshäst, när den hör krigstrumpeternas vidt omkring skallande toner. Han kände nämligen stor lust att blanda sig i den farliga leken. Lyckligtvis erinrade han sig ännu en gång, att han var fullkomligt vapenlös och att det således skulle vara ett djerft öfverdåd att träda in till de stridande. I stället fortsatte han att lyssna.

“Vid s—n“, utbrast Härved, “gif dig, bed om skonsamhet, annars sänder jag dig oförtöfvadt ned till afgrunden.“

“Dit skall du sjelf komma, innan timman är till ända“, svarade den dansktalande tungan. “Fördömde väpnare!“

“Väpnareskurk, gif dig på nåd och onåd!“

“Fördöme mig Gud och helgonen alla, om jag det gör.“

“Så må du då dö!“

“Låt vara! Först skall jag dock hämnas, därför att du förtörnat jungfru Jutta.“

Nu tänkte väpnaren vid sig sjelf:

“Han talar om jungfru Jutta! Nå, då är saken för mig tydlig och jag behöfver icke flera bevis. Båda de stridslystne männen hafva gått ut att döda den stackars Edmund väpnare och här står samme väpnare och åhör, huru de af misstag hamra på hvarandra i stället för på den person, som de gått att söka. Den tragedi, i hvilken de hade till-

ärnat mig den döende hjeltens rol, har sålunda blifvit utan min medverkan förvandlad till den lustigaste komedi, som någonsin har blifvit spelad i kristenheten. Nå, nå, gån I på och slås bäst I gitten och tagen livvet af hvarandra, om I det förman. Jag vill icke störa eder lek. Under tiden vill jag försöka, om jag icke kan förflytta mig upp på mitt rum utan att passera förbi dem.“

Det var lätt för vår unge väpnare att inse, att det troligen icke skulle dröja länge, förrän de båda kämparne insågo sitt misstag och slöto fred, och som han icke ville blifva utestängd för hela natten från sitt sofgemak och sin goda säng, ansåg han det vara bäst att så skyndsamt som möjligt försöka komma in i huset på någon annan väg än den, som han eljest plägade begagna.

Han kastade en hastig blick uppåt husväggen och blef varse, att fönstret i öfra förstugan stod öppet. Han insåg genast, hvilken fördel han kunde draga deraf. Takrännen hade ett stuprör, som räckte ända ned till gatan. Vig som en katt eller som en sjöman klättrade Edmund uppför röret, ända till dess han nådde med fötterna den breda list, hvarmed väggen för prydlighetens skull hade blifvit försedd på gränsen mellan de båda våningarna. Följande detta listverk och dervid fasthållande sig med händerna i hvarje lämpligt föremål, som väggen erbjöd, anlände han snart till det öppna fönstret, hoppade raskt in, stängde fönstret och stälde sig att lyssna till den strid, som fördes i förstugan på nedra bottnen. Endast trappan skilde honom nu från hans båda fiender, men han litade

på, att det icke skulle falla dem in att stiga upp för denna.

Hvad han redan, medan han ute på gatan lyssnade, hade förutsett, det hade inträffat under de minuter, som förgingo, innan han hunnit fullborda sitt uppstigande. De båda kämparne hade insett sin villfarelse och stodo nu helt fredligt öfverläggande om de mått och steg, som de borde vidtaga för att fånga eller döda den för dem båda gemensamme fienden.

Slutligen gingo de ut på gatan, men Edmund insåg, att det icke skedde, emedan de hade upp gifvit hoppet om att uppnå sitt mål, utan emedan de derute ville afvakta fiendens ankomst. Han qvarstannade en stund vid fönstret och hade det nöjet att se deras mörka gestalter dunkelt afteckna sig mot det midt emot liggande husets vägg. Emel lertid tröttnade han snart att stå der och gick in i sin sofkammare, hvars dörrnyckel han tog in till sig. Lugnt och tryggt lade han sig att sofva, medan Härved och den danske riddaren, som gick Juttas ärende, helt visst svuro mången ryslig ed dernere på gatan öfver väpnare, som lefva ett så oordentligt lif, att de om nätterna icke tänka på att begifva sig hem i sängen.

FYRATIOSJETTE KAPITLET.

Hvarför stolts Ragnhild längtade hem till Säby.

Sedan konung Valdemar offentligen erkänt sin olagliga och skamlösa förbindelse med Jutta genom att låta henne bo i sin omedelbara närhet, började hirdfolket att mer och mer förlora aktningen för sin konung. Förbindelsen med klosterjungfrun besjöngs till och med i lustiga visor af de druckna knektarne i borgstugan. Åtskilliga af skutilsvennerna både om orlof och reste bort för att aldrig mera återkomma. Mången förnäm och rättsinnad riddare reste från borgen hem till sina gods och medförde hem sina damer, emedan han icke ville "qvarlemna dem i dåligt sällskap". Med få ord: konungens anseende var i sjunkande tillstånd, han blef mer och mer föremål för det allmänna föraktet och lederna af lysande hofmän och hofdamer glesnade med hvarje dag.

Äfven till hertig Magnus kommo tidender om tilldragelserna i Upsala och verkade stor sorg i den mot sin konungslige broder tillgifne och trogne hertigens hjerta. Klokare af naturen än konungen och inseende att Valdemar genom slika gerningar skulle småningom göra sig omöjlig på Sveriges tron, reste han till Upsala och hade der ett enskildt samtal med konungen, hvilket dock blef utan inflytande på Valdémars beteende. Jutta både var och förblef i konungens närhet och det förmäldes, att denne tillbringade sin mesta tid, både natt och

dag, i den lättsinniga och förföriska klosterjungfruns sällskap.

Samtalet mellan Valdemar och Magnus egde rum om morgonen på den dag, som följde efter den i föregående kapitel skildrade tilldragelsen i väpnarens förstuga. Hertig Magnus aflade derefter ett kort besök hos drottning Sofia på hennes rum och sedan ilade han derifrån med sina riddare.

Medan hertigen var deruppe hos drottningen, gick en ung man, i hvilken vi igenkänna Edmund väpnare, ensam omkring i den af murar, vallar och grafvar omgifna borgträdgården. Minnet af föregående aftons tilldragelse hängde ännu fast vid hans själ och förorsakade en djup tankfullhet. Derjemte tänkte han väl äfven på stolts Ragnhild och undrade inom sig, huruvida det verkligen var rätt att låta henne kvarstanna vid ett hof, der skammen hade blifvit förvisad upp till de mörkaste vrårna af de rymliga ofvanloften och der oanständigheten, fagert utsmyckad, nu gick omkring och helt fräckt visade ett ohöljdt anlete.

Dock är detta icke så att fatta, som om väpnaren skulle hafva ansett Ragnhild mottaglig för smitta af detta slag. Han kände alltför väl hennes rena, oskyldiga sinne, för att kunna tro något sådant, sedan han nu blifvit befriad från den vansinniga svartsjuka, som en tid långt beherskat honom, men han skulle icke hafva älskat Ragnhild, om han icke hade känt en liflig oro och en stark obenägenhet att se henne i dagligt umgänge med en qvinna af prinsessan Juttas mer än tve tydiga karakter.

På grund af dessa tankar beslöt han att just

i dag tillspörja stolts Ragnhild, om hon icke ville vända om till sin faders lugna och trygga gård. Han ville i detta fall beledsaga henne, men pater Sigwart ville han gerna lemna qvar i Upsala, om den helige mannen ännu hade någonting att der uträtta.

Under det att Edmund nu vandrade omkring i trädgården och sysselsatte sig med dessa tankar, planer och öfverläggningar, märkte han icke, att ett litet fagert flickansigte med mörka ögon och blondt hår från ett af fönsterna i borgen betraktade honom. Icke heller såg han, huru kärleksfull den blick var, som följde honom, ja, sedan det förtjusande anletet hade försvunnit från fönstret, märkte väpnaren icke ens, att dess ljufva egarinna kom ilande framåt gången nere i trädgården bakom honom.

Då Ragnhild märkte, att hennes trogne väpnare icke hade någon aning om hennes nedstigande i trädgården, smög hon sig bakom honom, fattade honom helt hastigt kring lifvet med sina runda armar, gömde sitt hufvud bakom hans rygg och utropade:

“Gissa, hvem det är, som fångat dig!”

Ack, det behöfde väpnaren icke gissa sig till. Han kände ju igen både de små, välformade fingrarna och den låga, ljufva rösten.

“Ragnhild!” utropade han, medan hans väpnarehjerta klappade fortare än vanligt.

Hon släppte honom och ilade fram samt räckte honom handen, hvilken han fattade och behöll i sin.

“Stygge väpnare!” sade hon skämtsamt. “Man hade väl kunnat fordra af dig såsom en blifvande

riddare, att du af artighet framställt flera gissningar, innan du träffade det rätta.“

“Hade det varit artigt? Gläder det dig icke mera, att jag icke kunnat förvexla dig med någon annan?”

“Kanske du har rätt, Edmund, ja, jag tror, att du har det.“

“Då kan jag hoppas din förlåtelse, Ragnhild lilla?”

“Jag måste väl vara nådig och gifva dig den.“

“Tack! Hvad du är skön i dag, Ragnhild!”

Väpnarens ord och måhända i ännu högre grad hans talande blickar framkallade en stark rodnad på ungmöns kinder. Hon fann för godt att endast med en blygsam och tacksam blick besvara hans uppriktiga uttryck af beundran.

“Nå, min trogne väpnare“, sade hon i stället, “hvarmed sysselsätter du dig, medan du går här allena? Kanske stör jag dig i dina viktiga tankar och i detta fall vill jag genast...”

“O, gå icke, Ragnhild!”

“Bikta då för mig dina hemliga tankar.“

“Den bikten är icke svår.“

“Derom kan skriftebarnet icke sjelf döma. Låt biktfadern göra det. Jag står nu här såsom din biktfader. Bekänn, mitt barn!”

“Nåväl, jag tänkte på...”

“Prinsessan Jutta, kan jag tro! Alla menniskor tänka på henne nu för tiden och alla menniskor tala endast om henne.“

“Fy! På henne tänkte jag icke.“

“Du är då icke smittad af den mani, som alla

andra hafva fallit offer för och som visar sig i ett okufligt begär att förtala den stackars prinsessan?"

"Förtalar man henne?" sporde väpnaren, icke därför att han egentligen behöfde framställa denna fråga, utan därför att han med en viss tvekan begaf sig in på ett så slipprigt område.

"Ja, man förtalar henne på det skändligaste. Man säger, att det är orätt af konungen att låta henne bo så nära sig. Jag inser icke, hvarför det skulle vara orätt. Hon är ju hans svägerska, en nära slägtinge. Dessutom hörde jag konungen sjelf i går säga till en af hofdamerna, att han var nödsakad att hafva Jutta under sitt eget beskydd, emedan hon har fiender, som vilja skada henne."

Väpnaren visste icke hvad han skulle svara. Gående en medelväg mellan de båda ytterligheterna att antingen icke alls svara eller fördjupa sig alltför mycket i det farliga samtalsämnet, sade han:

"För min del tänker jag hvarken ondt eller godt om Jutta. Hon får sjelf svara för sina gerningar inför den högste i himmelen."

"Du borde dock inse, att belackarne måste hafva orätt."

"Jag tillåter mig icke att i den saken döma."

"Huru? Du tror således . . ."

"Jag tror ingenting, Ragnhild lilla. Det är en sak, som icke angår en stackars väpnare. Men . . . låtom oss lemna detta samtalsämne och i stället sysselsätta oss med dig. Trifves du rätt väl här i Upsala?"

"Ja, hvarför skulle jag icke trifvas? Du är ju dagligen i min närhet."

Edmund kände det såsom om man hade räckt

honom en bräddad skål med himmelsk nektar, när han hörde dessa ord gå öfver jungfru Ragnhilds läppar och det ljud så kraftigt, klart och ljufligt i hans inre: "hon älskar mig".

Han stod ännu och lyssnade till denna röst då Ragnhild, som förgäfves väntade på ett svar, återtog:

"Trifves du icke sjelf här, Edmund?"

"Jo, visserligen", svarade nu väpnaren, "jag har så mycket att uträtta, att jag icke medhinner att hafva tråkigt. Du vill således icke ännu lemna Upsala, Ragnhild lilla?"

"Nej, derpå har jag icke tänkt... såvida icke du lemnar mig."

"Aldrig lemnar jag dig, Ragnhild."

"Då stannar jag qvar här."

"Gerna, eftersom du önskar det."

"Du talade nyss om dina många göromål, Edmund?"

"Ja, jag har mycket att uträtta. Först och främst måste jag ju vaka öfver dig, Ragnhild."

"Tack, Edmund! Nå... och sedan?"

"Sedan är jag skyldig mig sjelf att söka skydda mitt eget lif mot mina fiender."

"Hvad!" utropade jungfrun med tydlig förskräckelse. "Har du väl några fiender, Edmund?"

"Så synes det åtminstone. I går qväll till exempel..."

Först sedan väpnaren uttalat dessa ord, märkte han, att han hade råkat in på ett samtalsämne, som han helst hade bort undvika, för att icke oroa stolts Ragnhild. Nu var det dock för sent att vända

om, ty jungfrun ansatte honom med lifliga frågor, hvilka nogsammt bevisade, huru kär hon hade honom.

“Hvad skedde i går afton? Du måste säga mig det, Edmund. Ville någon göra dig någon skada? Angrep man dig med lans och svärd? Hvem var det? Berätta mig allt, Edmund!”

Och han berättade henne allt och hon gret vid tanken på den fara, som hennes Edmund hade lupit, och hon skrattade hjertligt vid berättelsen om, huru hennes trogne väpnares båda fiender hade i mörkret angripit hvarandra, båda sväfvande i den villfarelsen, att motståndaren var Edmund väpnare.

När han slutat sin berättelse, var hennes täcka anlete dock allvarsamt och hon sade:

“Vet du, hvarpå jag tänker, Edmund?”

“Dina ögon äro skymda af tårar, så att jag icke nu kan såsom eljest läsa uti dem.”

“Jo, jag tänker bedja dig om två ting.”

“Bed mig om allt . . . allt . . . och det skall ändå vara för litet i förhållande till hvad jag ville göra för dig.”

“O, jag vet så väl, så väl och jag känner det så tydligt i mitt hjerta, att intet offer för min skull vore dig för stort . . .”

“Dertill vare helgonen alla i himmelssalen mina vittnen!”

“Dock tvekar jag nästan . . .”

“Ack, tveka icke, Ragnhild lilla! Vill du, att jag skall gå i döden för dig?”

“Nej, nej, Edmund, jag vill, att du för min skull skall vara rädd om ditt lif . . . hör du, för *min* skull.”

“Jag hör... och jag bäfvar af glädje, ty jag tror mig förstå meningen af dina ord.”

“Meningen är denna, att du är mig dyrbar... ja, mera dyrbar... än något annat på jorden.”

“O, Ragnhild!”

“Tro hvad jag säger, Edmund! Men... vi glömma de två ting, som jag ville bedja dig om.”

“Du har ännu icke nämnt dem.”

“Det ena är, att du i afton icke går ut efter mörkrets inbrott.”

“Det lofvar jag dig, Ragnhild.”

“Och det andra är, att du i morgon följer mig tillbaka till Säby gård.”

“Huru? Nyss sade du...?”

“Jag har ändrat tankar, Edmund!”

“Gud välsigne dig för det!”

Väpnaren var glad öfver jungfruns beslut, icke därför att han var rädd för sina egna fiender, utan emedan han gerna ville föra Ragnhild bort från ett hof, der sedeförderfvet började att med sina hundrade rofgiriga armar alltmer gripa omkring sig.

När Edmund en stund derefter lemnade borgen, var han nästan yr och vild af glädje och han hörde sköna, friska röster jubla i sitt hjerta:

“Hon älskar mig!”

FYRATIOSJUNDE KAPITLET.

Huru pater Sigwart beredde sig till färden.

Sedan Edmund väpnare hade öfverenskommit med stolts Ragnhild derom, att de redan följande dagen skulle lemna Upsala stad och borg, ilade han med lätta steg till sitt hem, der han träffade patern fördjupad i sina studier.

“Väl att jag träffade eder, pater Sigwart“, utropade väpnaren genast vid sitt inträde och lockade derigenom munken att blicka upp från den handskrift, som hvilade i hans knotiga och magra hand.

“Du önskar således tala vid mig, min son?“ sporde han torrt.

“Ja, pater, jag vill underrätta eder om det beslut, som Ragnhild fattat.“

“Hvad? Ett beslut? ...“ sporde munken ifrigt.

“Ja, hon vill lemna Upsala redan i morgon.“

“Hvad säger du, min son? ... Lemna Upsala? ... Men hvilken galenskap! ...“ utropade patern, hvars ansigte tydligt utvisade, att han icke tyckte om stolts jungfruns hastiga afresa.

“Sådan är hennes vilja, pater Sigwart.“

“En nyck!“ utropade Sigwart.

“I veten bäst, om Ragnhild är nyckfull“, genmälde väpnaren. “För min del tviflar jag derom, att man med skäl kan tillägga henne denna egenkap.“

“Men hvarför...?“ sporde patern, som ännu var häpen öfver ett beslut, som korsade hans planer.

“Hon förtäres af hemlängtan.“

“Barnsligheter!“

“Hon längtar efter sina föräldrar.“

“Dårskap!“

“Hon vill hem till sina dalar, skogar, sjöar och berg.“

“Fåvitskhet!“

“Derom hyser jag en annan åsigt än I, vördige fader. Emellertid kunnen I gerna stanna qvar här, om I viljen. Ragnhild gaf mig i uppdrag att säga eder det.“

“Hvad?... Huru?... Hvem?...“ utropade munken bestört.

“Jag tycker, att mina ord äro tydliga.“

“Skulle jag stanna här och låta stolts Ragnhild ensam fara till Säby och utsätta henne för alla de faror, som hennes skönhet och älskvärdhet kunna bereda henne? Omöjligt, min son! Hon kan och får icke resa.“

“Hörde jag rätt eller...?“

“Hon kan och får icke resa“, upprepade pater med eftertryck.

“Och hvem skulle väl förbjuda henne det, pater, om det är hennes vilja?“

“Jag, just jag, min son! Hon får icke färdas ensam.“

“Bah! Nu sätten I eder med både händer och fötter i brännässlorna, vördige fader. I hafven mistat förståndet.“

“Hon får icke färdas ensam“, utbrast ännu en gång pater, för hvilken Ragnhilds beslut var så olägligt, att hela hans inre hade råkat i uppror.

“Ensam?“ sade väpnaren leende. “Hon skall

icke behöfva färdas ensam, äfven om I blifven kvar här, pater, ty jag har ämnat ledsaga henne. Hon har mottagit det beskydd, som jag lofvat henne.“

“Här hon mottagit det?” sporde munken med en besynnerlig blick på väpnarens frimodiga anlete. “Nå, min son, vi måste väl då rätta oss efter hennes plötsliga infall. Det har af urminnes tid varit männens afundsvärda lott att låta sig af qvinnor kufvas.“

“I följn då med till Säby?”

“Jag hade helst velat qvarstanna här ännu någon tid för att afsluta de studier, som jag påbörjat, men... nå, jag följer med, min son, jag följer med... lita derpå!”

“Godt, pater Sigwart! I morgon klockan åtta förmiddag sker afresan, varen då redo!”

“Jag skall vara redo, ja, min son, du skall finna mig i ordning att ledsaga eder.“

“Nå, om I viljen vara oss följaktig, pater Sigwart, så mån I ock vara redo på bestämd tid, ty vi vänta icke en enda minut för eder skull.“

“Du är vred, min son!”

“Åhnej, pater, men jag hyser intet förtroende till eder numera.“

Väpnaren gick ut i staden för att hos en vapensmed låta laga sitt svärd, hvilket under torneeringen, då han stred mot konungen, hade tagit skada, i det att det lossnat i fästet.

Pater Sigwart stirrade länge stelt på den dörr, genom hvilken Edmund hade försvunnit. Slutligen bröt hans i det inre kokande och sjudande vrede ut i en paroxysm af raseri af samma slag, som vi

förut hafva hos honom bevittnat. Det var liksom om den ständiga själfbeherskning, hvilken han måste ålägga sig, helt och hållet tröttade ut honom, så att han behöfde lindra spänningen i sin själ genom dylika utbrott af ilska. Stolar, bord, böcker, kuddar — allt flyttbart, som fans i salen, fick erfara hans onåd och kastades hit och dit, under det att han for fram som en furie eller som en afgrundsande.

Dessa anfall plägade dock icke räcka länge. Äfven nu dröjde det icke en qvart, förrän han å nyo var den milde, beskedlige, fromsinnade pater Sigwart, som tagit ett evigt afsked från alla menckliga sinnesrörelser och passioner och hvilken med ödmjukhet och tålmod bar sitt kors. Korset var här representeradt endast af nödvändigheten att så skyndsamt som möjligt ställa allting i rummet i ordning igen, innan väpnaren återkom.

Under det att munken nu i kristlig ödmjukhet gick omkring i salen och tog upp från golvet ett föremål här och ett annat der, talade han med sig själf och då vi tro oss kunna hemta mycken uppbyggelse af den helige mannens utgjutelser, så vilja vi med spänd uppmärksamhet och sammanknäppa händer lyssna dertill. Om vi hafva bedragit oss, om hans tal är gudlöst i stället för gudligt, så är det munkens och icke vårt fel.

“Du trefaldt infernaliske, fördömde, väpnarepojke! När skall jag lyckas krossa dig under min hæl? När skall jag få njuta af den fröjden att se dig ligga i ditt blod och utandas din sista suck under rysliga plågor?”

Så talade denne “andans man” och efter en

stunds hvila, som han unnade sin af den ännu kokande och sjudande vredens ångor nästan förlamad tunga, fortfor han:

“Ditt verk är detta, Edmund, och det är du, som ingifvit flickan den tanken att nu just i detta olägliga ögonblick resa hem. Farväl nu med alla tankar på hämnd!... Ah, så lätt gifver jag mig dock icke. Ännu är icke allt förloradt... Väpnaren skall dö?... Hvar?... När?... Det blir Härved Erlandssons sak och flickan skall till belöning blifva hans. Jag måste uppsöka Härved ännu en gång och det redan i dag, ty i morgon äro vi ju borta.”

Patern gick fram till fönstret och blickade ned på gatan.

“Vågar jag då gå ut i dag?” fortsatte han sin tankegång. “Ja, hvarföre skulle jag icke fördrista mig dertill? Jo, emedan väpnarepojken tydligen misstänker mig. Måhända var hans tal om det sönderbrutna svärdets lagning endast en förevändning! Kanske står han nu någonstädes och spionerar på mig! Det är till och med troligt, ty den pojken är listig som en orm... För f-n, min gosse, spionera du så mycket du behagar. Jag går icke ut, förrän du insomnat i natt.”

Utan att med visshet veta det, hade patern verkligen kommit sanningen ganska nära, då han uttalade sin misstanke, att Edmund väpnare lurade på honom.

Visserligen ilade väpnaren genast till vapensmeden och aflemnade sitt svärd samt mottog borgarens löfte att efter fyra timmar få åter afhemta det, men sedan skyndade han hastigt tillbaka till

...gatan och stälde sig i en portgång, hvarifrån han lätt kunde bevaka ingången till huset nummer åtta.

Här stod han nu troget kvar, ända till dess de fyra timmar voro förlidna, efter hvilkas slut han skulle få afhemta det lagade svärdet. Som han nu kände sig öfvertygad derom, att patern icke skulle lemna hemmet, skyndade han till vapensmeden, mottog svärdet, kastade till betalning ett guldmynt på smedens bord och ilade tillbaka till sin bostad. Här fann han munken lugnt sittande vid sitt arbetsbord, fördjupad som vanligt i sina böcker.

Men när aftonen kom, när mörkret inbrutit, när Edmund redan länge hade sofvit i sin bädd och drömt många drömmar om följande dagens resa i Ragnhilds sällskap, då smög patern sig ut och ned på gatan samt vandrade skyndsamt genom en mängd gator och gränder, ända till dess han kom till stadens yttersta kant. Der gick han in i ett litet hus, som tycktes vara nära att sjunka till jorden af blygsel och sorg öfver sin egen skröplighet.

I ett rum på nedra bottnen gick riddare Härved Erlandsson fram och tillbaka och roade sig med att svärja mången ryslig ed öfver sitt oblida öde, som tvingade honom att hålla sig dold liksom en brottsling och att använda årtal af sitt lif i sträfvandet efter en enda kvinnas gunst.

Han stannade, när dörren till det torftiga rummet öppnades och pater Sigwart inträdde till honom.

“Välkommen, munk!” utropade riddaren vid

Sigwarts åsyn, "välkommen, om I bringen mig goda underrättelser. Eljest hadn I handlat klo-kast genom att icke komma hit, ty jag är vid det förfärligaste lynne i världen."

"Hvarför, min son? Har något gått dig emot?"

"Allting går mig emot."

"Har någon upptäckt din vistelseort?"

"Icke mig veterligen, men..."

"Hvad vill du säga?"

"Sägen mig hellre edert ärende."

"Lugna dig, min son! Snart torde din tid vara inne."

"Min tid?... Vid dj-n, pater, den borde hafva varit inne för länge sedan, om någon rättvisa hade funnits till i världen."

"Jag vill icke bestrida, att ödet varit hårdt och grymt mot dig, min son, men som du vet har ödet två ansigten och det synes mig, som om det nu började vända sin blida och vänliga uppsyn mot dig."

"Verkligen?"

"Hör mig, min son! Jag vet, att du icke lyckades i din afsigt att i går afton taga lifvet af väpnarepojken..."

"Ah! Det var en fatal historia, pater Sigwart. Jag råkade i strid med en dansk riddare, som äfven ville döda Edmund väpnare. Han trodde, att jag var Edmund, och jag trodde, att han var den-samme. Vi hade så nära dödat hvarandra för väpnarens skull."

"Jag vet det, men vet du, hvar väpnaren då befann sig?"

"Förmodligen på något värdshus."

“Nej, han stod först nedanför förstugutrappan och åhörde den strid, som I förden derinne både med svärd och mun. Derefter klättrade han upp för väggen och gick in i sina rum genom ett fönster, som stod öppet i andra våningen.”

“Död och helvete! Hvilken otur!... Men huru veten I det, pater?”

“Jag åskådade det från vindögat i mitt sof-gemak.”

“Om jag hade väpnaren här mellan mina händer, skulle jag krossa honom till stoft.”

“I morgon skall han vara i dina händer.”

“I morgon? Jag tänkte redan i natt...”

“Lugna dig till i morgon, min son! Vi skola i morgon klockan åtta lemna Upsala och rida hem till Säby.”

“Ah! Hvilka...?”

“Jag, väpnaren och stolts Ragnhild.”

“Nå, och I tron...?”

“Jag tror, att du i morgon skall kunna uppnå allt hvad du eftersträfvat, min käre Härved Erlandsson, såvida du vill följa mina råd och anvisningar.”

“Naturligtvis vill och skall jag lyda dem.”

“Godt! Samla då under nattens lopp några svenner, på hvilka du kan lita, rid med dem från staden senast klockan sju och lägg dig i försåt på något lämpligt ställe.”

“Rådet är godt”, utropade riddaren förtjust, “och I skolen hafva stor tack därför, pater Sigwart.”

“En sak vill jag särskildt lägga dig på hjertat.”

“Hvilken?”

“Att du behandlar mig såsom fiende, så att

ingen kan misstänka den förbindelse, som är mellan oss.“

“I viljen då, att jag skall döda eder?”

“Nej, nej“, genmälde pateren bleknande, “men jag önskar, att du låter binda mig och bortför mig såsom fånge tills vidare.“

“Men hvarför...?”

“Jag skall säga dig det, min son. Då jag lägger Ragnhild i dina armar och gör henne till din älskarinna, så är mitt verk på Säby ännu icke fullbordadt. Min hämnd kräver ännu ett par offer och därför vill jag icke mista riddare Gudmars och fru Katarinas förtroende och vänskap, som jag i så hög grad förtjenar.“

“Nå, jag förstår eder mening åtminstone så mycket, att jag vet, huru jag skall behandla eder.“

“Godt! Farväl, min son!”

“God natt, fader Sigwart!”

Pateren ilade hem genom gatornas mörker, hvilket, huru dystert det än var, dock var ljusare än hans ondskefulla själ.

FYRATIOÅTTONDE KAPITLET.

En mot tio.

Vid middagstiden den följande dagen befunno sig Ragnhild, hennes väpnare och hennes lärare åtskilliga mil söderut från Upsala. De hade fär-dats ganska snabbt och icke skonat sina gångare, hvilka därför voro svettiga och varma.

Munken red framåt under tystnad och tycktes vara så försjunken i sina betraktelser, att han hvarken hörde eller såg. Det var så hans vana. Så mycket mera ostördt kunde därför Ragnhild och Edmund samtala, och de båda unga menni-skorna försummade icke heller att njuta af det be-hag, som denna gemensamt företagna resa hade för dem båda. Skämt och muntert skratt omvex-lade med allvarliga samtal. Inga bekymmer tryckte dem. Hela världen med all sin lust och lycka log emot dem. Alla sorger och faror hade de glömt. De lefde uteslutande för och i hvarandra.

“Din moder skall blifva glad att återse dig, Ragnhild“, sade väpnaren en gång under samtalets lopp.

“För visso“, svarade ungmön, “skall hon gråta glädjetårar, min goda, ömma moder, när hon åter har mig hemma. Tror du icke som jag, Edmund, att man kan gråta äfven af glädje.“

“Omöjligt anser jag det icke, dock måste jag sanningsenligt säga, att jag för min del aldrig åt-njutit ett så stort mått af fröjd, att det framlockat tårar ur mina ögon.“

“Icke? Jag deremot har erfarit, att det så kan ske.”

“Har du det verkligen, Ragnhild lilla? Vill du säga mig, när det var?”

“Gerna. Du minnes ju, att jag i går bad dig följa mig hem till Säby? Jag gjorde det, emedan jag ville draga dig bort från de fiender, som omgäfvade dig i Upsala. Nåväl, du lofvade mig det och jag blef så glad öfver din beredvillighet att följa mig, att när jag sedan blef ensam, grät jag af glädje deröfver.”

“Goda Ragnhild!”

“O, du kan icke inse, huru det fröjdar mig, att nu veta dig vara i säkerhet för alla fiender.”

“Tack, Ragnhild lilla, för din ömhet om mig!”

“Det är ju naturligt, att jag det skall vara. Är icke du öm mot mig och vårdar mig på alla sätt?”

“Vid helgonen alla! Det vill jag alltid göra.”

“Haf tack för det löftet, min snälle väpnare, och mottag mitt löfte att alltid vara öm och rädd om dig.”

Hvad inneburo väl dessa till utseendet föga betydelsefulla löften? Det är troligt, att ingen af de båda unga i denna stund menade eller tänkte något mera än de sade, men löftena voro icke desto mindre försäkringar om trogen kärlek, ty de framgingo ur hjertan, som älskade hvarandra, och de voro, åtminstone å Ragnhilds sida, omedvetna utbrott af denna kärlek. Kärleken har alltid behof af att uttala sig. Sker det icke i oförtäckta ord, så sker det förblommeradt.

Emellertid hade de tre resande nu hunnit fram

till närheten af en brö, som ledde öfver en å några mil från Vesterås. På båda stränderna växte träd och buskar i riklig mängd och längsefter vägen var en tät småskog.

När Edmund väpnare kom i sigte af bron, stannade han, hvilket föranledde äfven de båda andra att hejda sina hästar.

“Hvad är det om?” sporde pater allvarligt.

“Jag tyckte mig se en lans, som stack upp öfver en af buskarna på den andra stranden och genast försvann.”

“Nåväl, min son, hvad rör det oss?”

“Det torde möjligen vara någon fiende, som dolt sig der. Denna plats synes mig vara ganska lämplig för anläggande af ett försåt.”

“Bah!” sade patern hånfullt. “Hvem skulle väl vilja lägga sig i försåt eller bakhåll för oss?”

“Veten I det icke sjelf, pater, så kan jag icke veta det”, svarade väpnaren skarpt och med ett besynnerligt tonfall, som vittnade derom, att han ännu icke slagit ur hågen alla sina misstankar mot pater Sigwart. Denne låtsade emellertid icke märka det, utan svarade med en ny fråga.

“Hafva vi väl några fiender, vi?”

“Hvem kan veta det? Det är icke alltid fienden visar oss ett bistert anlete. Han träder oss lika ofta till mötes med blida drag, leende min och vänliga ord.”

“Du är rädd och feg, väpnare”, svarade pater, “men jag är icke rädd, jag, och därför rider jag öfver bron.”

Munken lät sin gångare sätta sig i rörelse ned

mot bron. Uppretad genom paterns stickord, utropade Edmund nu:

“Nå, i Guds och helgonens namn då, Ragnhild!”

I detsamma han sade detta satte han åstad efter patern och Ragnhild red troget vid hans sida. På midten af bron upphunno de den modige munken och modig var han åtminstone i detta ögonblick. Vid närmare eftersinnande kunna vi också icke annat än medgifva, att han hade viktiga skäl att icke vara rädd. Han visste ju, att om någon fara lurade här, så kunde den icke vara föranledd af någon annan än Härved Erlandsson och af denne hade ju han — patern — naturligtvis ingenting att frukta.

Just då Edmund och Ragnhild upphunno munken på midten af bron, visade det sig, att väpnarens farhågor icke hade varit utan grund.

Några ståklädda och till strid rustade svenner trädde nämligen fram ur buskaget och ilade upp på bron.

Väpnaren drog sitt svärd.

Svennerna kastade sig öfver munken och inom ett ögonblick hade de ryckt honom ned från hästryggen. Efter ytterligare några sekunder var han bunden och nedsläpad bland buskarna vid stranden, liksom om svennerna hade velat dränka honom. Detta var emellertid icke meningen, utan de kvarlemnade honom der och ilade sjelfva tillbaka till stridsplatsen.

Under tiden hade väpnaren med sitt goda svärd hårdt ansatt de kvarblifna svennerna. En hade han redan dödat och två andra blödde af djupa sår.

Då nalkades plötsligt riddare Härved Erlands-son bakifrån. Han hade tydligen legat gömd någonstädes vid sidan af vägen i ändamål att anfälla väpnaren i ryggen, medan hans svenner angrepo honom framifrån. Nu smög han sig tyst bakom Edmund och hade med sig två svenner.

Ragnhild var den första, som märkte dem, och hon ropade:

“Tag dig till vara, Edmund, ty man anf...”

Mera hann hon icke att säga, ty en af de svenner, som åtföljde Härved, lyftade henne ned från hästen och tillslöt med sin hand hennes läppar.

Väpnaren vände sig om och såg, hvad som tilldrog sig, men han kunde ingenting göra till Ragnhilds frälsning. Han var ensam i striden mot tio och nu anfölls han på en gång både framifrån och bakifrån. Svärdet vreds ur hans hand och han sjelf rycktes ned af hästen. Snart låg han bunden midt på bron ocb vid hans sida låg Ragnhild, hvars händer och fötter äfven hade blifvit sammansnörda med starka band.

“Nu till hästarna!” kommenderade Härved.
“Vi hafva gjort ett godt arbete, vid sankt Erik!”

ds-
nd
an-
an-
yst

och

“
en-
ån

om
till
not
ån
och
an
gn-
vit

ed.
“

BIRGER JARLS SÖNER

NYSTEDT & BOMAN

LUND

BIRGER JARLS SÖNER

HISTORISK ROMAN

AF

LODBROK

SENARE DELEN

STOCKHOLM,
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

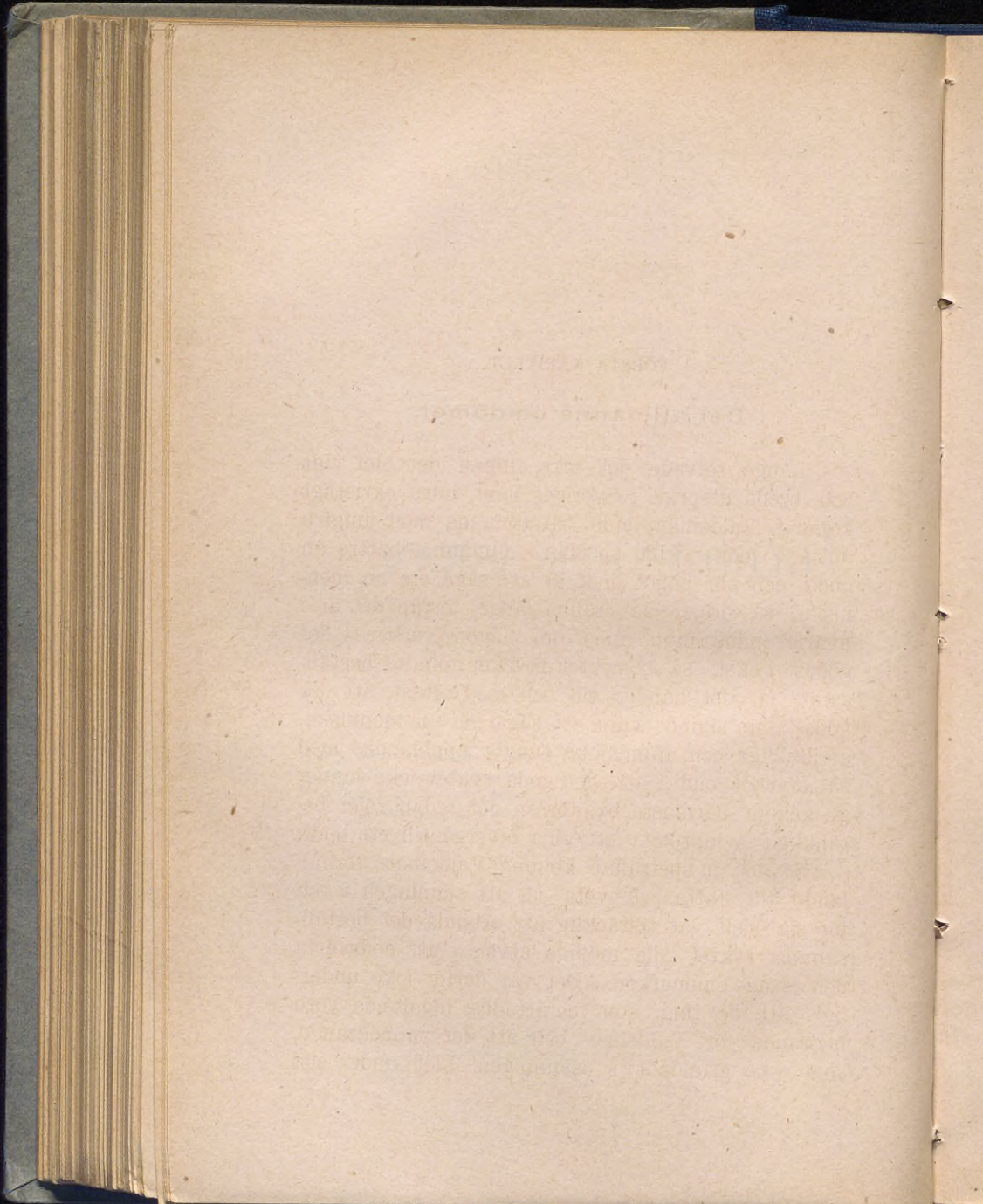
STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1882.

TREDJE AFDELNINGEN.

GLÖD UNDER ASKAN.

“Han omkommer under för-
bannelsen af en religion utan
moral, som blott utgör en stad-
fästelse af hans laster.”

Edm. de Pressensé.

FÖRSTA KAPITLET.

Det allmänna omdömet.

Länge töfvade det icke, innan det blef vidt och bredt utspridt i Sveriges land, huru okristligt konung Valdemar lefde tillsammans med jungfru Jutta. Onda rykten spridas i allmänhet bättre än goda och när något ondt är att säga om en menniska, så dröjer det sällan länge, förrän det är i hvarje mans mup, men om någon verkar i det godas tjenst, så är ryktet mycket mindre beställsamt, ja, det händer till och med oftast, att det goda, som kunde vara att säga om en menniska, af illvilliga och afundsjuke tungor uppblandas med så mycket ondt, att det goda ryktet icke hinner gå genom närmaste by, förrän det redan röjer betänkliga symptomer att vilja öfvergå till ett ondt.

Hvad nu beträffar konung Valdemars förhållande till Jutta, så veta vi, att sanningen i och för sig sjelf var tillräcklig att erbjuda det beställsamma ryktet alla möjliga utvägar att nedsvärta den svage monarken. Det var därför icke underligt, att de ting, som berättades, ingalunda voro hedrande för Valdemar och att det vanhedrande, som var grundadt i osanningen, blef under sitt

lopp från tunga till tunga småningom förökadt och detta till en så hög grad, att när ryktet nådde allmogen, hade det förvandlat den visserligen lätt-sinnige, men ingalunda i hjertat elake konungen till en verklig afgrundsande, hvilken, enligt hvad ryktet hade att förmåla, skulle låta fånga unga och vackra qvinnor i ändamål att först förföra och sedan förtära dem o. s. v.

Emellertid var sanna förhållandet ledsamt nog och äfven de mera förståndiga, äfven de, som på den tiden kunde göra anspråk på att räknas bland "de bildade", hade i sanning svårt att i konungens närvaro dölja sin ovilja. De drogo sig därför också småningom tillbaka från hans närhet och begåfvo sig till sina fasta riddareborgar eller ock till — hertig Magnus på Nyköpingshus.

Hertig Magnus sjelf sörjde i sitt hjerta öfver sin konungslige broders förfall, men han kunde dervid icke göra något. Han hade så ofta slösat sina goda råd och sina förmaningar på den äreförgätne brodern och han hade af dessa vänliga bemödanden skördat så liten frukt, att han icke kände någon håg att förnya dem. Nu var hertigen i hela riket känd och värderad såsom en mycket sedlig, kysk och allvarlig man. Följden deraf blef, att många af dem, som flydde från konungens hof, drogo till hertigen och slogo sig ned hos honom. Medan Valdemars hof mer och mer glesnade, blef det hertigluga hofvet en samlingsplats för allt hvad riket egde ypperst och bäst och det var till och med bland hertigens hirdfolk tal om att uppmana honom till att stöta Valdemar bort från tronen och sätta sig sjelf der i hans ställe. Dock hade

ännu ingen dristat sig att inför den stränge hertigen framkomma med ett sådant förslag.

Det är af allt detta icke svårt att finna, att konungens anseende sjönk med hvarje dag och att hertigens lyckliga stjerna steg allt högre upp på firmamentet.

Det svenska folket är i grunden ett sedligt folk. Det har en medfödd känsla af det godas, det sedligas värde. Visserligen kan det någon gång förvillia sig — hvar finnes väl i hela verlden något folk, som icke är underkastadt den för hela menskligheten gemensamma lagen att aldrig här i tiden uppnå fullkomligheten? Visserligen kan osedlighet, lättsinne och omoraliskt handlingssätt nedsvärta en och annan enskild medborgare, hvilken, gifvande vika för frestelsen, faller i någon af mensklighetens allmänna skötesynder. Men i folkets djup lefver en outplånlig vördnad för det sedliga och ett lika outplånligt förakt för det omoraliska, det osedliga. Derför är det ock för det svenska folket omöjligt att rätt vörda, älska och beundra en konung, hvilken icke strängt och troget följer de moraliska rättesnören. En Gustaf II Adolf, en Carl XII har varit och är ännu både beundrad och älskad af hela folket, af hela Sveriges befolkning. Hvarför? Jo, emedan en djup moralitet, en sträng kyskhet, en lefnad utan lättsinnets fläck hafva stält dem högt i folkets aktning. I Sverige behöfver man högakta sin konung, för att rätt kunna älska, värdera och beundra honom.

Lyckligtvis har Sverige icke att uppvisa många konungar, som icke förskaffat sig ett högaktadt och vördadt namn genom att lefva i enlighet med

moralens bud. Frankrike har många sådana regenter att uppvisa och dess historia är nästan endast en historia om konungars och andra regerande personers lättsinne. I Sverige äro de mycket få. Äfven om icke alla hafva genom en eminent, en öfver alla andra lysande moralitet uppnått samma höga plats i folkets minne som konungarne Gustaf II Adolf och Carl XII, så äro dock de svenska monarker många, på hvilkas anleten historien icke har fäst någon fläck af osedlighet, och vi hafva, Gudilof, grundade anledningar att tro och hoppas, att våra efterkommande skola hafva ännu många konunganamn af detta slag att inrista på historiens blad.

Också är i sanning ingenting mera önskvärdt för ett folk än att ega konungar, som värdera dygd och sedlighet och gifva ett godt föredöme. Alla andliga inflytelser — och moraliteten är till sitt väsende en andlig företeelse, fastän den gifver sig uttryck i ord och gerningar — hafva en benägenhet att gå uppifrån och nedåt, att börja i de högsta samhällslagren och sjunka ned bland de lägre och de lägsta. Man har aldrig hört, att de djupa ledernas goda egenskaper eller "dåliga sidor" inverkat på de högre stånden, men väl har man både sett och sport, att dessa lägre folkklasser med stor lätthet rätta sig efter de exempel, som gifvas på "högre ort", vare sig de äro goda eller onda. Måtte därför alltid goda och sedligt rena konungar sitta på Sveriges tron! Det är oss en god borgen för att folket i allmänhet skall vandra på de vägar, för hvilka ingen behöfver rodna och ingen blygas.

Stackars konung Valdemar Birgersson! Din lycka bland kvinnor var din olycka såsom konung. Om du hade varit född mera fri från eländiga passioner och mindre svag för de njutningar, som tilltala sinnena, skulle du utan tvifvel hafva vunnit ditt folks kärlek och suttit kvar på din tron, ända till dess din lefnads dagar uppnått sitt af en högre vilja bestämda antal.

Nu var du svag af naturen och blef med hvarje dag ännu svagare. Regeringsomsorgerna lemnade du åt andra och låg sjelf i kvinnoarmar och under kvinnovälde. Ditt folk, som älskade dig till en början och som kallade dig till sin konung, medan du ännu var ett barn, och som väntade af dig så mycket godt, stort och härligt, detta folk bekymrade du dig icke om oftare än du genom dina fogdar utkräufde skatterna. Hvad folket mödosamt hopsparade åt dig, det slösade du lättsinnigt bort för att betala kvinnogunst och annan fåfänglighet.

Sådana äro de ord, med hvilka historien tilltalar konung Valdemar Birgersson. Sådant var ock det allmänna omdömet om honom, medan han lefde. Redan före hans bekantskap med prinsessan Jutta hade rykten varit i omlopp angående Valdemars ingalunda fläckfria lif. Jutta satte kronan på det eländiga verket och efter den stunden var det för alltid förbi med konung Valdemars anseende och med svenska folkets kärlek till honom.

Stackars konung Valdemar!

ANDRA KAPITLET.

Hertig Magnus gifver konungen ett godt råd.

Troligen erinrar läsaren sig, att det var en morgonstund, då Ragnhild, hennes trogne väpnare och bådas läromästare, pater Sigwart, lemnade Upsala, för att resa hem till Säby, der de utan tvifvel skulle hafva blifvit hjertligt välkomnade af riddare Gudmar och Katarina, om icke Härved Erlandsson hade lagt sig i försåt för dem och tagit dem till fånga. Det var också oförsigtigt att företaga en så lång färd, utan att vara åtföljd af ett tillräckligt antal beväpnade svenner. Ragnhilds otålighet att få lemna Upsala, förorsakad af hennes lifliga längtan att draga Edmund väpnare bort från en för hans lif så farlig omgifning, påskyndade affärden, så att man icke medhann att sända något bud till Säby för att begära ett pålitligt följe. Eljest var det på denna tid sed, att en förnäm qvinna och oftast äfven en riddare aldrig företog någon färd utan att vara beledsagad af väpnare och svenner i tillräckligt antal.

Den dag, då Ragnhild och hennes båda följesmän lemnade Upsala, hade ännu icke hunnit till sitt slut, när ett annat och mera talrikt följe drog in i Upsala borg. Det var hertig Magnus, åtföljd af en mängd honom tillgifna riddare och svenner af vapen.

Konung Valdemar blef en smula häpen, när han hörde omförmålas, att hertigen hade anländt

till borgen. Han bar i sitt hjerta stor fruktan för den stränge brodern, och hans lefverne med jungfru Jutta var icke egnadt att lugna hans samvete eller stärka hans mod.

I konungens eget gemak sammanträffade bröderna.

Magnus var lugn och allvarlig som alltid. Hans buskiga ögonbryn plögade alltid vara lika sammandragna, som de nu voro, då han trädde in till brodern och helsade honom. Ingenting i hertigens yttre förrådde, att han hade något ärende af ovanligt slag att här uträtta.

Valdemar drog en suck af lättnad och trädde med ett leende på läpparna sin broder till mötes.

“Ah, det är du, Magnus!” utropade han. Jag helsar dig af hjertat välkommen till min borg.”

“Tack, Valdemar!” genmålde hertigen kort.

Hertigens korta svar och en viss köld i hans ton nedsatte något det gradtal, till hvilket konungens lugn hade stigit, då han trodde sig finna, att hans broders utseende icke förrådde någonting ovanligt.

“Länge är det nu”, fortfor Valdemar, “sedan jag såg dig, broder. Flera månader hafva sedan dess förflutit.”

“Verkligen?”

“Ja, min broder!”

“Mig synes det hafva varit blott en kort tid.”

“Du är så sysselsatt med omsorgerna om ditt hertigdöme, att du glömmar tidens snabba lopp. Du borde göra som jag, broder Magnus.”

“Nå, huru gör du då, Valdemar? Jag är alltid färdig, när det gäller att lära något.”

“Jag låter folket regera sig sjelf och sköter under tiden mina nöjen.”

Ett moln for fram öfver hertigens panna, när han hörde dessa konungens lättsinniga ord. Han öppnade munnen för att svara, men fick icke tid dertill, emedan dörren öppnades af en bugande sven och emedan en man, hvars utseende och drägt vittnade om, att han var “en andlig”, inträdde i gemaket.

Både konungen och hertigen reste sig upp, när de sågo denne “andans man” inträda, och båda utropade:

“Broder Bengt!”

Den inträdande var verkligen Bengt Birgersson, den fjerde i ordningen af Birger Jarls söner. Han var vid denna tid endast archidiaconus i Linköping, men blef sedermera, år 1286, vald till biskop derstädes.

Liksom hos de flesta andra “andans män” vid denna tid, så hade äfven hos erkedjeknen Bengt det lekamliga nått en ganska betydlig utveckling. Han var korpulent och hans ansigte var trindt och fylligt samt røjde en icke ringa belåtenhet med det jordiska lifvet i denna “usla jemmerdal”. När en andlig man så der utomordentligt “fodrar köttet”, är det ett säkert vittnesbörd derom, att han mera älskar “denna verlden och denna tiden”, än den verld och den tid eller rättare den evighet, hvarom han predikar och till hvilken han inbjuder sin hjord.

“Nå, vid Gud och hans evangelium”, utbrast Bengt, när han såg sina båda bröder, “aldrig kunde jag hafva kommit till Upsala borg vid en lägligare

tid. Det är mig kärt att få sluta eder i min famn, mina bröder.“

Hjertliga helsningar utbyttes mellan bröderna, hvarefter alla tre satte sig ned och började ett lugnare samtal.

Detta rörde sig till en början kring de religiösa angelägenheterna i Linköping, men småningom gick det in på ämnen, som mera intresserade de båda lekmännen. Dervid blef äfven taladt om den tornering, vid hvilken konungen först blef skymfad af en riddare och sedan besegrad af en annan.

“Vid alla martyrernas blod, mina bröder“, utbrast konungen, “om jag visste namnen på dessa båda riddare, skulle jag förvisso inom tio dagar låta inspärta dem i mitt torn. Att så skymfa...“

Hertig Magnus röjde icke genom någon enda rörelse i sitt ansigte, att han kände en af de båda af konungen hatade riddarne, och allra minst skulle man hafva kunnat föreställa sig, att han sjelf var en af dem. Han var fullkomligt lugn, när han afbröt konungens tal genom att säga:

“Dock förstår jag icke, broder Valdemar, hvarför du vredgas så svårligen på de båda riddarne.“

“Hvarför?“ utropade kungen häftigt. “Hvarför? De skymfade mig ju inför alla mina hirdmän och inför hela folket. All Sveriges allmoge har i detta ögonblick min skymf på sin tunga.“

“Deruti“, genmälde Magnus lugnt, “har du måhända mera rätt än du sjelf anar. Den skymf och nesa, hvarom all svensk allmoge nu för tiden talar, är hvarken den förste riddarens beteende, då han tog segerpriset ur klosterjungfruns hand med sin lansspets och sedan, utan att vidröra det med han-

den, slungade det ut bland folkmassan, ej heller är det ditt nederlag i striden mot den andre riddaren. Ty den förste riddarens skymf var icke ämnad åt dig, utan åt den lättsinniga klosterqvinnan, åt Jutta...“

“Broder!“ utropade Valdemar, resande sig upp.

Magnus lät dock icke störa sig, utan fortfor:

“Åt Jutta var skymfen ämnad och ingalunda åt dig, broder. Och hvad ditt nederlag beträffar, så var det ju icke din motståndares fel, utan snarare hans förtjenst, att du blef öfvervunnen. Du har aldrig varit rätt skicklig i vapen, broder Valdemar, och du gjorde bäst i att icke vidare taga någon lans i din hand.“

“Men skymfen... Ah, jag känner den skymf, hvilken tillfogades Jutta, jag känner den lika djupt, som om den hade blifvit tillfogad mig sjelf.“

Både Valdemar och Magnus öfverraskades af att i detta ögonblick höra från brodern Bengts läppar detta korta, men betydelsefulla utrop:

“Ja, tyvärr!“

Båda sågo på erkedjeknen, men han sade icke mera, utan tycktes försjunka i drömmerier, så att konungen och hertigen icke rätt visste, huruvida de ord, som han yttrat, framkallades af hans egna tankar eller af konungens uttalade deltagande i prinsessan Juttas nesa.

Emellertid yttrade hertigen:

“Du borde dock icke hysa denna sympati för Jutta, broder Valdemar. Ditt anseende lider deraf. Folket, som är vandt att hos sina konungar finna allt godt, kan icke väl lida en monark, hvilken handlar såsom du.“

“Menniskan är svag...”

“En konung får icke hafva någon svaghet.”

“Äfven konungen är af kött och blod.”

“Visserligen, men han är den främste mannen i sitt rike och han bör föregå alla med goda föredömen.”

“Du är för sträng, broder Magnus“, sade konungen med en viss skygghet.

“Så sträng var ock vår fader, vördad i åminnelse.”

“Hvad säger du om saken, broder Bengt?” sporde konungen, hvilken hoppades hjelp af erkedjeknen, enär han väl visste, att dessa “andans män” ingalunda föraktade “verlden” alltför mycket — i praktiken.

“Jag?” svarade Bengt. “Hvarom? Om hvilken sak talen I?”

“Vi tala om broder Valdemars förhållande till Jutta“, svarade hertigen, hvars allvarliga drag blefvo mer och mer dystra.

“Ah! I talen om Valdemar och klosterjungfrun! Nåväl, innan jag yttrar min mening, tillåten I mig väl att fråga, om det ryktet är sanning, som förmåler, att Jutta blifvit inlogerad i konungens egna rum.”

Valdemar rodnade och bet sig i läppen.

“Det är sanning“, svarade Magnus allvarligt.

“Jaså“, återtog Bengt, “är det verkligen sanning? Jag har i det allra längsta betviflat det, ehuru flera än hundra trovärdiga män hafva hvi-skat det i mina öron. Nåväl, en fråga, broder Valdemar! Blyges du icke?”

Konungen var i denna stund så förlägen, att

den allra ringaste man i hans rike skulle hafva syntts mera konungslig än han. Hans ögon voro nedslagna och kinderna brunno, under det att bröstet häfdes upp och ned af djupa andhemtningar.

Om Valdemar hade egt någon inre kraft, om han oaktadt sina fel hade egt ett kungligt sinne, skulle han hafva rest sig upp och blickat sina bröder frimodigt in i ögonen samt lugnt och allvarligt visat dem deras rätta plats. Hos honom fans emellertid icke någon verklig kraft, icke den lugna, orubbliga sinnesstyrka, som beherskar sin omgivning. Hans karakter var en oredig sammangyttning af idel svagheter, ett kaos af "svaga sidor", bland hvilka visserligen funnos många, som icke i sig sjelf voro onda, ehuru de just på grund af sin svaghet aldrig förmådde arbeta sig fram till något positivt resultat.

Bengt hade frågat:

"Blyges du icke?"

På denna fråga svarade Valdemar endast genom att pressa läpparna hårdt tillsammans.

Emellertid fann hertig Magnus, att belägenheten blef mer och mer pinsam. Han fattade därför ett raskt beslut att på en gång säga Valdemar sin mening och gifva honom sina råd och sedan draga bort från borgen.

"Broder Valdemar!" yttrade han med en djup och allvarlig stämning, under det att hans lugna blick oafvändt hvilade på den svage brodren, som icke förmådde möta den. "Käre, älskade broder! Jag besvär dig vid din moders minne, vid din faders ben, vid din själs salighet, att du vänder om från de vägar, på hvilka du vandrar, att du..."

“Jag gör ju intet ondt“, svarade konungen doft.

“Ondt? Stackars broder! Är du redan så förblindad, att du icke inser, att äktenskapsbrott är ett ondt?“

“Bah!“ sade Valdemar med ett svagt och misslyckadt försök att gifva sin röst en lättsinnig anstrykning.

“Sådana ting äro icke att skämta med“, återtog Magnus. “Det är icke nog med, att du genom otrohet mot din ädla gemål nedsätter ditt menniskovärde och ådrager dig ett svårt syndastraff, utan du besudlar äfven genom samma felsteg din konungamantel, du släpar din krona i smutsen och sticker din spira djupt ned i orenligheten. Du borde dock minnas, Valdemar, att du är en konung, och att du har konungsliga pligter.“

Man såg tydligt, att lidelserna började jäsa i unge kungens sinne, men han sade ingenting. Magnus fortfor:

“Ditt osedliga lefverne och särskildt din äktenskapsbrytande förbindelse med Jutta, din egen drottningssyster, är redan i hvar mans mun och det anseende, du njuter, är förvisso icke värdt ett enda öre. Broder, vänd om, medan det är tid! Käre Valdemar, bättra dig!“

På konungen svälde ådrorna i tinningarna, hvilket bevisade, att hans sinne började blifva vredgadt, ty vred kunde han blifva och det med besked, huru svag han än eljest var. Det är en erfarenhetssanning, att ju svagare en menniska är till själen, desto lättare upptändes hon af vrede och desto ursinnigare blifva hennes vredesutbrott.

Ännu förhöll konungen sig dock tyst och stilla,

men han slungade en och annan hastig blick på hertigens anlete — blickar, i hvilka lästes många känslor, som ingalunda voro broderliga.

“Du svarar icke“, återtog Magnus, “du bekymrar dig alltså icke om mina broderliga och vänligt menade förmaningar. Nåväl, Valdemar, mig lyster att skåda, om du med samma likgiltighet skall mottaga mina råd.“

“Råd?“ hväste Valdemar, hvars yrede gjorde honom hes. “Om hvilka råd talar du?“

“Jag har blott ett råd att gifva dig, min arme, förvillade broder, men detta enda måste du också höra. Gifve helgonen alla, att det må tränga till ditt hjerta!“

“Nåväl? Låt mig...“

“Du skall icke behöfva vänta. Mitt råd är detta, att du genast skickar prinsessan Jutta med all möjlig ståt och alla tänkbara ärebetygelser hem till hennes land igen.“

“Det kan man kalla ett godt råd“, sade Bengt flegmatiskt.

Sådan var dock icke kung Valdemars åsigt.

Han rusade upp med ett vildt rytande och ilade några hvarf kring gemaket samt stannade slutligen midt för hertigen.

“Skulle jag skilja mig vid henne!“ utropade han, under det han slog omkring sig med armarna, liksom en vansinnig. “Aldrig i min lefnad gör jag det. Hon är min sol, mitt lif, hon är hälften af min själ, jag har henne mera kär än mitt eget öga. Hon stannar här, hör du, uppstudsige broder, hon stannar här, men du, ... du ... du, som djerfves föra ett sådant språk inför din konung, du

kommer mig att glömma, att vi hafva samma föräldrar, och jag säger dig, att du aldrig... aldrig mera må komma inför mitt ansigte. Jag förstår dig, jag genomskådar dig. Du vill vinna min krona för din egen räkning, du vill bringa mig till galenskap, för att sedan sjelf få ärfva min tron. Jutta blir hos mig, men du... du må gå hvarthän du behagar och aldrig mera komma igen. Vi äro fiender från denna dag, ty du har skymfat mig... Ah!... Hvad ser jag? Har du icke samma kroppsstorlek, växt och gestalt, som den äreförgätne bof, hvilken vid torneringen skymfades mig... Ha! Det var du, Magnus, och ingen annan, som slungade segerpriset bort med din lans. Ha, broder, vi hafva således varit fiender redan länge..."

Med ädelt lugn svarade hertig Magnus:

"Visserligen var det jag, som gjorde detta. Hvarför skulle jag förneka en gerning, som mitt sinne och min rättskänsla gilla? Men det förnekar jag, att jag gjorde det af fiendskap mot dig, min förvillade broder."

"Kalla mig icke en förvillad broder", skrek Valdemar, hvares raseri nu nått sin höjd. "Hvarken är jag förvillad eller broder till dig. Intetdera! Ha, nu... nu först genomskådar jag dig, usling! Du ville genom denna skymf nedsätta mig i allmogens och ridderskapets ögon, för att lättare kunna bana dig en väg till min tron. Ha, du förrädare, du skall från denna stund få erfara i hvem du stungit hafver. Jag är din fiende, din fiende i lif och död, din fiende i tid och evighet, din fiende i himmel och helvete, hvarest vi hamna... Ha,

jag skall väl finna något medel att taga från dig ditt hertigdöme och din borg.“

Under det konungen på detta sätt utgöt sin vredes fulla skålar öfver hertigen, stod denne inför honom med lugn och allvar både i blick och väsende. När Valdemar tystnat, sade han:

“Akta dig, broder, att du icke förr förlorar ditt rike, än jag mitt hertigdöme. Du säger, att vi äro fiender...”

“Ja, jag vill skrika det i dina öron tusen gånger, på det att du må förstå det.“

“Denna möda kan du spara dig, Valdemar, ty jag förstår det nog ändå. Jag läser din fiendskap i dina blickar, men emedan jag känner din olyckliga svaghet i karakteren, blir jag icke vred genom din vrede, utan förlåter dig alla dina bittra ord. Jag vet, att du i morgon skall ångra dem.“

“Aldrig i evighet!“

“Säg icke det, Valdemar!“

“Det säger jag.“

“Nå, du må nu gerna för din del vara min fiende, jag är *icke* din. Jag är nu såsom alltid tillföre din vän, din broder, som älskar dig och gerna vill föra dig till rätta. Ännu gifver jag dig ett halft år, under hvilket jag vill afvakta, att du omvänder och bättrar dig, men om du ännu efter den tidens förlopp lefver lika osedligt som nu, så vill jag börja att se till, om icke det är med fäderneslandets välfärd förenligt att taga kronan och tronnen ifrån dig och gifva dem åt någon, som är värdigare att ega dem.“

Det är troligt, att den ädle hertigen med denna hotelse endast afsåg att gifva Valdemar ännu en

varning och att det i denna stund icke var hans mening att bringa hotelsten till utförande.

Bengt trädde nu emellan de båda bröderna.

“Försonlighet . . .”, började han, men blef hastigt afbruten i sitt tal af konungen, som utbrast:

“Den kallar jag en landsförrädare och upprorsmakare, som talar ett sådant språk. Jag skall . . .”

“Du skall”, genmälde Magnus lugnt, “taga dina lidelser till fånga under förnuftets lydnad, du skall vidare skicka Jutta bort och slutligen skall du egna din tid åt det höga kallet att bereda ditt lands och ditt folks välfärd och lycka. Eljest lära snart våra mäktiga grannar i Danmark och Norge eröfra vårt fädernesland, då de se en så svag och lätt-sinnig konung i spetsen för landets styrelse. Bättre, än att land och rike skola för din svaghets skull råka under främmande ok och herravälde, är det att man tager kronan ur din hand och lämnar den i handen på en konung, som vill och kan försvara henne mot främmande magter. Nu har jag talat och vill icke spilla flera ord på denna sak. Farväl, broder Valdemar! Glöm icke mitt råd. Farväl, broder Bengt! Sök att ingifva vår svage konung ett kraftigt och godt beslut.”

När hertig Magnus hade yttrat dessa ord, gick han lugnt och tyst ut ur gemaket, samlade sina riddare och svenner och aflägsnade sig från Upsala borg.

Men deruppe i konungens gemak satt erkedjeknen och sökte ingjuta i konungens själ några droppar af den kraft, som fans hos honom själf. Detta företag blef dock utan framgång, ty konungen var alltför vred att kunna tänka redigt och

alltför förblindad af sin böjelse för Jutta, för att förmå fatta ett godt beslut.

Dessutom kom snart Jutta sjelf in och gjorde med sin närvaro ett hastigt slut på samtalet. Hon befann sig icke i borgen, när hertig Magnus anlände dit, utan hade med ett litet sällskap företagit en riddtur utåt Upsalaslätten. Så snart hon återkom och erhöll kännedom om hertigens och erkedjknens närvaro hos konungen, ilade hon dit och kom tids nog för att hindra, att Bengts mildare ord verkade hos konungen hvad hertigens mera allvarliga tal icke hade förmått uträtta.

Bengt blef icke länge hos konungen, sedan Jutta kommit in i gemaket. Han insåg, att hvarje bemödande att inverka på konungen nu skulle vara föfångt. Suckande aflägsnade han sig, och den köld, med hvilken han vid afskedet helsade prinsessan Jutta, var betecknande nog och visade uppenbart, att denna fagra dam stod ganska lågt i archidiaconus Bengt Birgerssöns omdöme och aktning.

“Dina bröder afundas dig“, hviskade sirenen i konungens öra, sedan de blifvit lemnade åt sig sjelfva.

“Hvad hafva de väl att afundas mig?“ frågade Valdemar på ett sätt, som förrådde, att stor slapphet i själen hade efterträdt den öfverretning, hvori han nyss hade befunnit sig.

“Hvad! Din krona, min Valdemar!“

“Ha! Må de taga den, må de göra det! De må gerna taga ifrån mig allt... allt... om jag blott får behålla dig, min ljufva Jutta. Hvad frågar jag efter hela världen, när du är hos mig!“

“Hvem vet, om icke dina bröder afundas dig äfven den lycka, som du njuter i mina armar!”

Konungen brusade upp.

“Ha!... De skulle våga... Vid himmelen... men säg, Jutta, vet du, att så är?”

“Jag vet det icke, men...”

Hon gjorde en åtbörd, som kunde betyda huru mycket som helst.

Om hennes mening var att förbittra konungens sinne mot hans bröder, så uppnådde hon fullkomligt denna afsigt, ty hon hade nu inkastat i konungens svartsjuka själ en gnista, hvilken icke så lätt kunde släckas.

TREDJE KAPITLET.

Hvem riddare Gudmar Edmundsson mötte.

Några dagar förrän Ragnhild och Edmund, åtföljda af deras hemlige dödsfiende, pater Sigwart, lemnade Upsala, sade riddare Gudmar till sin husfru Katarina:

“Mig lyster att fara upp till Upsala och se, huru vår kära dotter har det, och höra om hon trifves vid hofvet eller till äfventyrs längtar att vända hit tillbaka till sin hembygds berg och dalar.”

“Det är nu lång tid, sedan vi hade budskap från henne”, svarade Katarina.

“En hel månad, tror jag.”

“Så menar jag ock. Någon olycka kan väl icke hafva händt henne, eller hvad tror du, min käre herre och man?”

“Hvilken olycka skulle väl kunna vederfaras henne i konungens egen borg?”

“Jag vet det icke, men mitt sinne är oroligt för hennes skull.”

“Gör dig inga onödiga sorger, min kära Katarina. Gud skyddar henne nog, han och helgonen alla. Dessutom står hon ju under konungens egen vård, Edmund väpnare är hos henne och pater Sigwart finnes ju i hennes närhet. Hon har således beskydd nog och du kan vara lugn, min egen lilla husfru.”

“Ack ja, den gode patern gör nog allt hvad i hans förmåga står för att beskydda vår Ragnhild.”

“Derom kan du vara öfvertygad, ty ärligare man och ett mera trofast hjerta än denne munk finnes icke.”

“Dina ord lugna mig, min make. Dock skulle det vara mig kärt, om du droge dit upp.”

“Det vill jag göra.”

Och väpnaren erhöll befallning att feja riddarens rustning och vapen. Svennerna gjorde sig och sina vapen i ordning. Redan följande morgon voro riddaren och hans följe på väg från Säby till Upsala. Fru Katarina medsände många och hjertliga helsningar såväl till Ragnhild, som till patern och Edmund väpnare.

Vägen från Säby gård till Upsala borg var icke kort. Dess tillryggaläggande kräfde på den tiden flera dagar, huru raskt riddare Gudmar än färdades framåt.

Han hade redan färdats flera dagar, då han med sitt följe en afton, innan det började skymma, anlände till en vacker dalgång, som på båda sidor var omgifven af glest trädbevuxna och sakta slutande höjder.

Riddaren satt i djupa tankar. Hans själ var långt borta i det kära hemmet hos den maka, som han der hade qvarlemnadt. Gudmar var ett mönster för äkta män. Om han var hemma eller borta, så var hans trogna Katarina alltid föremålet för hans kärleksrika tankar.

Plötsligt väcktes riddaren upp ur sin tankfullhet derigenom, att han hörde en af svennerna i följet utropa:

“Nej, se på munken! Ha, ha, ha! Se, huru han ilar uppför höjden, så att flikarna af hans kåpa upplyftas liksom af den starkaste storm. Männ’ han blef rädd för oss?”

“Hvilken munk?” frågade Gudmar. “Hvar är han?”

“Der!”

När nu Gudmar följde med blicken den af svennen utpekade riktningen, blef äfven han varse en munk, hvilken med stormsteg ilade uppför höjden till höger om vägen, liksom om han hade varit en riddare och velat storma en borg.

“Den karlen har intet godt i sinnet“, utropade riddaren, “eller också har han redan bedrifvit något ondt, så att hans samvete gör honom rädd och fruktande. Eskil och Brynolf, sporren edra gångare och ilen efter honom, gripen honom och fören honom hit. Vi vilja närmare beskåda hans anlete.“

De båda svennerna, till hvilka riddarens be-

fallning var stäld, hastade att åtlyda den. Deras gångare rusade med fart uppför höjden och munken, som oupphörligt vände sig om, försökte förgäfvos att undfly Eskil och Brynolf. Hans ben rörde sig med samma snabbhet som ett par trum-pinnar, men det oaktadt närmade förföljarne sig honom med hvarje sekund.

Under den tid jagten fortfor, höll riddaren och det öfriga svenföljet stilla på vägen och åskådade under muntert löje och bitande skämt den vördige paterns fåfänga och löjliga försök att undkomma.

Efter ett par minuter återvände svennerna och förde emellan sig den fångade munken.

Om någon hade närmare gifvit akt på uttrycket i riddare Gudmars ansigte, när Eskil och Brynolf närmade sig med sin fånge, skulle han hafva i riddarens ädla drag läst en förvåning, hvilken ökades, ju närmare svennerna och munken kommo. När de hade hunnit ungefär till midten af höjden, utropade riddaren:

“Vid alla våra helgon och martyrer, jag tror verkligen, att det är pater Sigwart!”

“Så synes mig ock“, sade en af svennerna allvarsamt.

“Ja... Hvad kan väl hafva inträffat, som vålar, att pater Sigwart befinner sig här, så långt från Upsala?”

Emellertid sträfvade Eskil och Brynolf i sina anletens svett att drifva den motspänstige munken nedför höjden. Slutligen befunno sig alla tre inför riddaren.

Munken stod der med nedslagna ögon och före-

tedde en högst löjlig bild af förskräckelse och rädsla. Då nådde riddare Gudmars röst hans öra.

“Pater Sigwart! Hvad betyder det, att I ären här? Och hvarför villen I löpa till skogs vid vår åsyn?”

Knappt hade patern hört den välbekanta rösten, förrän han med glad förvåning såg upp. Hans rädsla försvann och ett verkligt solsken af glädje utbredde sig öfver hans nu leende ansigte. När riddaren hade talat till slut, utropade Sigwart:

“Hvilken lycka! Ah, alla helgon vare lofvade och prisade i evighet! Jag trodde, att det var fienderna, som förföljde mig, och så befinner jag mig plötsligt inför eder, herr riddare, och inför dessa svenner, som äro mina tillgifna vänner.”

“Hvad pratar du om fiender, munk?” utfor Gudmar. “Tog du oss för att vara fiender? Är du förföljd? Karl, hvarför har du lemnat Upsala? Hvar är min dotter, min Ragnhild?”

“Ah . . . nådig herre, det är en bedröflig historia.”

“Låt oss det oaktadt höra den!” befalde riddaren otåligt. “Hvarför har du lemnat Upsala och hvarför befinner du dig nu här?”

Innan vi lyssna till paterns skildring af de tilldragelser, som föranledt hans närvaro på denna plats, vilja vi emellertid sjelfve berätta hvad som hade vederfarits honom.

Vi minnas, att patern blef af Härved Erlands-sons svenner bunden och buret ned bland buskarna vid stranden. Der låg han nu i godt förvar under hela striden. Rädd var han icke, ty han visste, att Härved icke skulle kröka ett enda hår på hans hufvud. Han var tvärtom ganska förnöjd och glad

i sitt sinne, emedan han insåg, att Edmund icke skulle förmå försvara sig och Ragnhild mot så många fiender. Det var för patern icke svårt att räkna ut, att väpnaren snart skulle vara afväpnad och Ragnhild befinna sig i Härved Erlandssons våld. Derigenom skulle paterns egen hämnd blifva till en del tillfredsställd och därför gladde han sig i sitt sinne, liksom en hederlig människa skulle hafva fröjdats sig öfver en god gerning.

När striden var till ända och Ragnhild och Edmund väpnare tillfångatagna, kommo ett par af Härveds svenner och hemtade munken samt buro honom upp på vägen. Hästar framleddes ur skogen, der de varit dolda. Patern, väpnaren och jungfrun fastbundos på sina egna hästar i sittande ställning. Härved och hans svenner stego till häst och hela sällskapet lemnade platsen.

Ända till aftonen fortgick ridten lika snabbt och utan afbrott. När mörkret inbröt, stannade man i en liten skogsdunge vid sidan af vägen och hvilade der ett par timmar, till dess månen gick upp, då resan genast åter börjades vid dess matta sken. Edmund väpnare märkte då genast, att patern icke längre var med. Han meddelade Ragnhild denna upptäckt och de båda unga människorna kände en viss glädje vid tanken på, att Sigwart troligen hade lyckats rymma från sina fångvaktare och att han nu var fri samt utan tvifvel skulle göra allt till deras egen räddning.

Sanna förhållandet var emellertid, att Härved Erlandsson under rasten hade i det då rådande mörkret sakta nalkats pater Sigwart och hviskat i hans öra:

“När viljen I blifva fri, vördige fader?”

“Nu!”

“Näväl, jag vill då lösa edra band.”

Med spetsen af sitt svärd frigjorde riddaren honom nu från de band, som fjettrade hans lemmar.

“I ären nu fri, fader Sigwart“, hviskade han.
“Hafven emellertid stor tack för eder hjälp.”

“Begagna nu din seger klokt, min son!”

“Derom skolen I icke tvifla.”

“Låt dem icke undkomma dig.”

“Förr skall dj—n undkomma Guds dom, än de skola undkomma mig, det svär jag vid Gud och sankt Erik.”

“Farväl då, min son!”

“Farväl, pater! Lycklig färd!”

I nästa ögonblick voro patern och hans häst icke längre qvar i skogsdungen. Likväl red han icke särdeles långt bort, utan stannade i närheten, ända till dess månen började stiga upp öfver horisonten och kasta sitt bleka sken öfver nejden. Då han icke kände trakten, skulle det hafva varit honom omöjligt att finna vägen, förrän månen började lysa — denna beskedliga måne, som är en fackla icke blott för älskande par, utan äfven för bofvar och skälmar af alla möjliga slag.

Sedan månen nu börjat visa sitt trinda, skinnande och belättna anlete, åskådade pater Sigwart först, hurusom Härved Erlandsson, hans följe och hans båda fångar drogo bort från platsen. Sedan red den vördige patern sakta åt motsatt håll och hvälfde många infernalisiska tankar i sitt förslagna hufvud.

Här och der unnande sig och sin häst en eller ett par timmars hvila, red patern nu framåt under hela natten. Äfven följande dagen fortfor han på samma sätt och han hade just bundit sin häst inne i småskogen och sjelf satt sig ned på en tufva, då han mot aftonen varseblef, hvar riddare Gudmar Edmundsson och hans svenner kommo ridande.

Pater Sigwarts skarpa öga upptäckte snart, att den riddare, som nalkades, var Gudmar, och som han ingalunda var angelägen att blifva ertappad på denna plats och öga mot öga nu möta den man, hvars dotter han nyss hade förrådt och lemnat i en fiendes händer, så tänkte han göra sig osynlig genom att ila uppför höjden. Vi hafva emellertid bevittnat, att detta försök misslyckades, och vi hafva sett, huruledes svennerna Eskil och Brynolf upphunno honom och förde honom inför riddare Gudmar Edmundsson.

Der stod han nu.

Hans listiga hufvud hade icke svårt att utgrunda ett sätt att förklara orsaken till hans flykt. Han skyllade allt på fiender, som han fruktade, han spelade så naturligt en rädd och bäfvande människas rol, att riddaren verkligen måste tro honom.

Nu skulle han emellertid på riddarens envisa frågor redogöra för hvad som hade inträffat. Se här huru han fullgjorde denna sin pligt:

“Låt oss höra din historia, pater!” sade Gudmar barskt.

“Ack, min son“, svarade munken, “det är en sorglig historia. Saken är denna, att stolts Ragnhild för några få dagar sedan helt plötsligt och af

orsaker, som äro mig obekanta, beslöt att lemna Upsala. Beslutet kom så hastigt . . .“

“Har du ingen aning om orsakerna dertill?”

“Nej, vid himlen och alla helgon!”

“Nå, vidare!”

“Edmund väpnare och jag, stackars munk, måste naturligtvis rätta oss efter hennes vilja. Tidigt en morgon bröto vi upp och lemnade Upsala, för att begifva oss hem till det lugna tället i Säby. Ingenting ovanligt hände oss på resan, förrän vi kommo till en bro några mil härifrån. Der blefvo vi öfverfallna af en usel och äreförgäten riddare, som med ett dussin svenner . . .“

“Hvad heter den riddaren?”

“Jag tror, att han heter Härved Erlandsson.”

“Ah! . . . Mätte . . . Nå, munk, fortsätt! Skynda dig!”

“Vi blefvo bundna alla tre . . .“

“Hvilka tre?”

“Jag, väpnaren och Ragnhild.”

“Försvaraden I eder icke?”

“Vid himlen, jo, väpnaren stred som ett lejon . . .“

“Trogne och förträfflige Edmund! Nå, hvad gjorde du sjelf, pater Sigwart?”

“Hvad skulle jag väl göra? Jag är en fridens man, som icke förstår mig på vapenlek och slika idrotter. Dessutom hade jag intet svärd, icke ens en knif . . .“

“Ah! . . . Vet du, pater, hvad jag skulle hafva gjort, om jag hade varit i ditt ställe?”

“Nej! Hvad . . .?”

“Jag skulle hafva sparkat med fötterna och

rifvit med mina naglar och utdelat slag med mina knutna händer, ända till dess jag hade... Nå vidare, munk!"

"Intet af allt detta gjorde jag. Jag är en fridens man, jag. Dock gjorde jag hvad jag förmådde."

"Verkligen? Hvad uträttade du då?"

"Jag bad, jag anropade Gud, jag åkallade helgonen..."

"Nå, med hvilken verkan gjorde du detta?"

"Ack!... Guds vägar äro outgrundliga."

"Vidare!"

"Hvarken Edmunds svärd eller hans hjeltemod eller mina trogna böner uträttade någonting."

"Ha!... Härved bortförde således min dotter?"

"Ja, både henne och väpnaren och äfven mig."

"Men du är ju nu fri, pater Sigwart?"

"Det har lyckats mig att undkomma. I nattens mörker smög jag mig bort. Jag skulle gerna hafva velat på samma gång befria stolts jungfrun och den ädle, förträfflige unge väpnaren, men..."

"Men...?"

"Det var omöjligt. Dem bevakade man strängare än mig och jag måste afstå från alla dessa planer. I stället beslöt jag att ila till Säby och underrätta dig, min son, på det att du med ett tillräckligt följe måtte kunna sätta efter nidingarna."

"Följe!... Ah! Tror du väl, pater Sigwart, att riddare Gudmar Edmundsson behöfver något följe för att strida mot och besegra Härved Erlandsson och ett dussin af hans usla svenner? Hvar har du din häst, munk?"

"Här, bakom buskarna!"

"Skynda dig", sade riddaren, vändande sig till

svennen Eskil, "skynda dig och led fram den ärevördige paterns gångare! Du skall nu sitta upp och ledsaga oss i qvinnoröfvarens spår och så sant mig hjälpe Gud och sankt Erik konung, vill jag befria min dotter eller sätta lifvet till."

Inom loppet af en minut var pater Sigwarts häst framledd och inom nya sextio sekunder satt den nedrige munken till häst och befann sig hela skaran i snabbaste fart i den riktning, hvarest Härved Erlandssons fäderneärfda borg var belägen.

FJERDE KAPITLET.

En talande buske.

Det är nu tid, att vi uppsöka Ragnhild och Edmund, för att erfarä, hvilka öden de hade att genomlefva.

Vi lemnade dem senast i det ögonblick, då Härved Erlandsson, efter att hafva befriat pater Sigwart, lät sina svenner och fångar ånyo stiga till häst och åter började sin färd, nu vid månens matta sken. Redan hafva vi omtalat, att de båda fångarne, när de märkte paterns frånvaro, började hysa förhoppningar om slutlig befrielse, och de kunde så mycket mindre misstänka, att patern hade aflägsnat sig med riddarens samtycke, som denne, efter att hafva ridit en stund, med barsk stämman utropade:

“Vid alla afgrundens andar, hvar är munken?”

Ingen visste det eller kunde gifva riddaren besked derom.

“Nå”, sade denne, “han må vara hvar som helst. Vi bekymra oss icke om honom. Munkar och slikt pack och pöbel kunna vi fånga hvar det oss lyster. Låtom oss fortsätta färden!”

Dessa Härved Erlandssons ord bedrogo helt och hållet de båda fångarna, så att numera den föreställningen var hos dem orubblig, att patern hade rymt och att han osynlig följde deras spår, för att befria dem, så snart ett lämpligt tillfälle yppade sig till utförande af ett sådant värf.

Emellertid fortgick färden hela natten och först mot morgonen unnade riddaren sig sjelf, sina svenner, sina gångare och sina fångar några timmars hvila, hvilken njöts inne i en högväxt furuskog vid sidan af vägen.

Svennerna framtogo de medförda matförråden, hvilka riddaren och hans folk läto sig väl smaka. Maten förtärdes under lustigt skämt och muntra skrattsalfvor genljödo i skogen.

Äfven fångarna blefvo tillbjudna att deltaga i måltiden, hylket de dock ihärdigt vägrade.

Härved Erlandsson, som fitigt anlitat en medförd vinflaska, kom sjelf fram till Ragnhild och räckte henne en skifva rostadt oxkött och en bägare vin.

“Hållen till godo med min enkla anrättning”, sade han.

Ragnhild svarade blott med en blick af förakt.

“Ät, ät, stolts jungfru”, förmanade riddaren.

“Eder skönhhet, som nu är så lysande, skall snart

förvissna, om I icke äten, och det mågen I veta, att jag icke har tagit eder till fånga, för att se eder vissna bort såsom ett gräs eller ett blomster. Jag har utstått tusende faror, för att få ega eder, och min själ om jag nu vill hafva den förgärligheten att se eder svälta till döds. Ät... ät...!"

"Gå er väg, Härved Erlandsson", genmålde nu jungfrun stolt och högdraget. "Aldrig i min lefnad förtär jag den mat, som en nidings fingrar hafva besudlat."

"Nå, nå, stolts jungfru, kanske hafven I rätt. Kanske skall hungern qväsa edert högmod. Jag vill åtminstone icke underlåta att försöka. Tron mig, att jag icke skall erbjuda eder någon föda, förrän I med tårar anropen mig derom."

"Det kommer jag aldrig att göra. Jag skulle anse mig förnedrad genom att ställa en bön till en slik niding, som I ären. Ja, riddare, mitt förakt för eder är så stort, att jag icke ens vill bedja eder om att återfå min frihet. Gå! Befrien mig från eder åsyn!"

Riddaren gick tillbaka till sina svenner, med hvilka han åt, drack, samtalade och skämtade, liksom om de hade varit hans jemlikar. Eljest var det vanligt, att en riddare icke fraterniserade med sina tjenare, men Härved var en man, som alldeles icke hade någon själfkänsla eller aktning för sin egen ställning här i världen.

Snart gick solen upp i sin fulla glans, hästarna och människorna — med undantag af de båda fångarna — voro uthvilade, och det blef åter fråga om att fortsätta den snabba färden.

På tredje dagen kom man i sigte af sjön Roxen

och snart såg man de gråa, dystra murarna af Vreta kloster. I närheten af detta fridens hem och på en plats, der man hade fri och obehindrad utsigt öfver Roxens blåa vattenspegel, stannade Härved Erlandsson. Det var vid middagstid och klockan i klostret kallade med sina skära toner de heliga nunnorna till måltiden i den för alla klostrets invånare gemensamma salen. Klosterklockans toner påminde den fromma jungfru Ragnhild om klockornas ljud på sabbatsmorgonen i det lilla kapellet i närheten af Säby gård. En fridfull och lugn sinnesstämning bemäktigade sig hennes själ och hon lyssnade med samma förtjusning till klostrets matklocka, som en resande lyssnar till tonerna af en sång på en af hans hemlands melodier, när han befinner sig långt borta i fjerran länder. Det föreföll stolts jungfrun, som om denna klosterklocka i sina sakta och klart på lätta luftvågor framsväfvande toner förkunnade henne budskap om snar hjälp och räddning både för henne sjelf och för den unge väpnaren, som hon älskade mera än sitt eget lif.

Riddaren gick ned till sjöstranden. Svennerna ledde sina hästar bort till en källa för att vattna dem, innan de släpptes att afbeta det frodiga gräset. De båda fångarna blefvo således för en stund lemnade allena. Någon fara för att de skulle rymma fans också icke, ty de voro bundna både till händer och fötter.

“Ack, Ragnhild“, hviskade väpnaren, “hvad jag är bedröfvad öfver att icke förmå hjälpa dig!”

“Försök att rädda dig sjelf, Edmund!”

“Aldrig!” utropade ynglingen med ädel ifver.

“Hellre vill jag dö med dig än vinna min frihet och lemna dig kvar i denne mans våld.”

“Men tänk . . .”

“Tala icke till mig i det sinnet, Ragnhild“, fortfor väpnaren. “Antingen skola vi båda räddas eller ock skola vi dö gemensamt. Vet du, Ragnhild, döden synes mig icke så bitter och svår, om vi gemensamt gå till den, du och jag.”

“Om du skall dö, Edmund, då vill äfven jag dö. Hvarför skulle jag väl sedan lefva?”

De båda fångarna lågo under detta samtal utsträckta på gräsmattan och hade bakom sig en yfvig och löfrik hasselbuske. Var det en vindpust, som nu susade fram genom den grönskande buskens löfverk, eller var det en ande, som kom ofvanifrån och slog sig ned der, för att taga de båda unga människorna under sitt beskydd?

Både Ragnhild och Edmund hörde susningen, hörde huru bladen prasslade och sågo huru grenarna gungade. Båda vände sig samtidigt mot busken, men sågo nu ingenting. Bladen hade återfått sin jemnvigt, grenarna befunno sig i örörlig hvila och susningen hade förstummats. I stället hörde de en röst — en mjuk, mild och behaglig qvinnoröst framtränga ur busken.

“Hvi talen I om att dö? Befinnen I eder i fienders våld?”

Så talade rösten, men dess ljud var så lätt och vibrerade så sakta fram mellan hasselbuskens löfverk, att väpnaren och jungfrun icke rätt visste, huruvida icke allt var en dröm.

Dock svarade Edmund:

“Hvem du än må vara, som spørjer oss om

dessa ting, så må du veta, att vi befinna oss i vår värste fiendes våld, att vi äro bundna till händer och fötter, att man lömskt och nedrigt öfverfallit oss och att jag blifvit öfvermannad och besegrad af tolf väpnade män, då jag skulle ledsaga denna unga dam till hennes föräldrars gård. Engel eller menniska! Säg kan du hjälpa oss?"

"Jag vet icke."

"Hvarför spørjer du oss då till?" frågade väpnaren misslynt. "Om du är en god ande, borde du icke finna glädje i att hos olyckliga varelser väcka förhoppningar blott för att sedan gäcka dem."

"Var icke otålig, yngling", hviskade den milda rösten. "Hvilka ären I?"

"Hvilka vi äro? Du ser väl, att vi äro olyckliga och hjälpbehöfvande varelser. Är icke det dig nog?"

"Visserligen! Dock vill jag gerna veta, hvem det är, som jag hjälper, och om de förtjena mitt bistånd."

"Då är du icke en engel, ty om du vore en engel eller en ande af lägre ordning, skulle du veta af dig själf, hvilka vi äro, utan att vi behöfde säga dig det."

"Jag är endast en fattig syndig menniska, men jag tror dock, att jag skulle kunna hjälpa eder."

"Välsigne dig Gud och helgonen alla, om du det gör!" utropade Ragnhild, hvilken i detta ögonblick lifligt erinrade sig de känslor, som hon nyss hade erfarit, när klosterklockans toner trängde till hennes öron.

“Hvilka ären I?” fortfor rösten ur busken.

“Jag är“, sade nu väpnaren, “Edmund Folkeson, son af den tappre riddaren Folke Algotsson. . .“

Då väpnaren hade hunnit dit, blef hans tal afbrutet genom ett högt utrop i det inre af busken och genom följande ifrigt framställda fråga:

“Heter din moder Ingrid Svantepolksdotter?”

Nu var det väpnarens tur att låta höra ett utrop.

“Ah! Du känner min moder?”

“Ja, yngling, din moder var en gång min bästa vän och ännu gömmer mitt hjerta ingen bild — utom vår dyre frälsares och Guds moders — som är mig så kär som hennes.“

“Engel eller ande! Visa dig, att jag må tillbedja dig! Du har känt, du har älskat, du älskar min moder. . . O, jag älskar dig blott därför, att dina ögon hafva sett in i min moders ögon, och därför att du tryckt hennes hand.“

“Gerna ville jag sluta dig till mitt hjerta, yngling, men det går icke nu för sig, ty dina fiender återvända snart och de få icke se mig, om jag skall kunna uträtta något godt för eder. Hvem är din unga följeslagarinna?”

“Det är min barndomsvän“, ropade Edmund entusiastiskt, ty han blef alltid värtalig, när han fick med någon orda om stolts Ragnhild, “det är den väldige riddaren Gudmar Edmundssons dotter. Vi voro just på väg till hennes faders borg, Säby, då vi öfverföllos af en äreförgäten riddare, som hette Härved Erlandsson. Han och ett dussin väl beväpnade svenner besegrade lätt mig, stackars väpnare.“

“Gudmar . . . Gudmar . . .“, hviskade rösten ur

busken, liksom under djupt eftersinnande. "Jag tycker mig hafva hört detta namn i mina yngre dagar... Gudmar... Ah! Nu erinrar jag mig det. Flicka! Heter icke din moder Katarina Olofsdotter Lycke och är från Visby?"

"Jo, ack jo", svarade jungfrun ifrigt. "Du känner då min goda moder?"

"Ja, jag känner... men tyst, nu komma svennerna tillbaka och jag måste aflägsna mig. Liten på min hjälp!"

Edmund och Ragnhild hörde ett prasslande bland hasselbuskens grenar och blad, förnummo en susning, såsom om en lätt vind hade ilat fram genom skogen, och tyckte sig samtidigt skåda en skymt af en grå klädning, som försvann bland buskarna i småskogen åt det håll, der Vreta kloster var beläget.

Härved Erlandsson och hans svenner kommo nu tillbaka till hviloplatsen och det blef ett oväsen, liksom om hundrade onda andar hade valt detta ställe till mötesplats vid midnattstid. Den ene svor, den andre sjöng, den tredje talade o. s. v. Det var ett sorl, så att det skulle hafva öfverröstat den lilla klosterklockan, om denna ännu hade utsändt sina toner i nejden.

Som vanligt skulle naturligtvis proviantförrådet med dess innehåll af mat och vin fram.

"Hollah!..." ropade riddare Härved. "Jag vill ännu en gång försöka, om icke stolts jungfrun vill mottaga föda ur min hand. Så många dagars hunger torde väl hafva uppmjukat hennes motspänstiga och envisa sinne."

Men Ragnhild var verkligen jicke alls i behof

af föda. Väpnaren hade, då han lemnade Upsala, medtagit åtskilliga ätbara saker, hvilka han hade gömt i sina fickor. Under färden hade han meddelat Ragnhild detta. Nöden gör människan uppfinningsrik och i nödens stund påhittar hon medel och utvägar, som hon eljest aldrig skulle kunna uttänka. Så hade äfven nu skett. Vid de många tillfällen under färden, då de båda fångarna lemnades allena, hade Ragnhild med sina sköna läppar upphemtat ur väpnarens rockfickor de der förvarade näringsmedlen — händerna, som voro bundna, kunde hon vid detta göromål icke betjena sig af. På detta sätt erhöles både hon och väpnaren tillräcklig näring, i synnerhet som de i sin nödställda belägenhet ingalunda hade någon matlust. Endast härigenom kunde de uthärda den långa fasta, hvartill de voro dömda, då de föresatt sig att icke af Härved Erlandsson mottaga någon föda.

“Nå, min sköna dam”, skralade den redan halfrusige riddaren, “nu har du väl fastat länge nog? En bit mat torde nu smaka dig rätt väl, eller huru?”

“Hellre hungrar jag till döds, än mottager något af eder.”

“Hvilken oerhörd styfsinhet!”

Ragnhild svarade icke.

“Hvilken infernalisk envishet!” fortfor Härved.

“Gå er väg, riddare Härved!” utropade nu jungfrun. “Förskona mig af barmhertighet ifrån att se eder!”

“Ha, ha ha! När vi komma fram till min borg, så . . . . .”

Blodet jäste i ådrorna hos Edmund väpnare.

“Usling!” utropade hon. “Innan vi komma till din borg, skall Guds vrede hafva drabbat dig.”

“Tig!” röt Härved, “annars skall jag . . . .”

Han kastade den mat, som han höll i handen, i ansigtet på väpnaren.

“Du är och förblifver en usling“, sade väpnaren. “Du är ovärdig att bära riddarenamn.”

FEMTE KAPITLET.

En klosterjungfru, som vill göra en god gerning, och en riddare, hvilken är mycket törstig.

I Vreta kloster var middagstimman inne. Klostersystrarna kallades af matklockan tillsammans i refectorium. Från sina celler skyndade de nu till sin måltid.

I klostrets matsal voro långa bord dukade, på hvilka snöhvita dukar voro utbredda. Längs efter borden stodo bänkar — hårda träsäten — på hvilka nunnorna skulle taga plats, för att förtära den enkla måltid, som stod dukad på borden. Anrättningarna voro hvarken många eller kraftiga och bestodo endast af fisk och grönsaker samt mjölk.

Klosterförestånderskan satt redan på sin plats vid ändan af det bord, som stod längst inne i salen. Nunnorna kommo småningom in genom dör-

ren och hvar och en af dem gick tigande bort och satte sig på sin bestämda plats, der hon lade händerna i knäet, slog ned ögonen och satt stilla som en egyptisk mumie i en af nischerna i grafhvalfven vid Nilens stränder. På priorinnans anlete tronade det djupaste allvar. Dock är det troligt, att det icke var det närmast föreliggande göromålet, som framkallade detta allvar, ty måltiden var i sanning så enkel, att den icke skulle hafva kunnat uppväcka någon lystnad hos en menniska, som icke var hårdt ansatt af hunger. Det fattigaste backstuguhjon i våra dagar skulle icke hafva kunnat äta sig mätt vid detta bord, äfven om hon hade velat sysselsätta sig der helt flitigt under flera timmar.

Småningom blefvo platserna vid bordet fullsatta. Då reste priorinnan sig upp. Det var en ärevördig matrona med silfverhvitt hår och skrynkliga, men icke obehagliga drag. Skarpt blickade hon omkring sig och tycktes räkna de närvarande nunnorna. Ett utryck af missnöje lägrade sig öfver hennes drag, då hon varseblef, att en plats var tom, att en af de dygdädra klosterjungfrurna saknades.

“Hvar är syster Elin?” yttrade hon med skarp stämma.

Nunnorna blickade förstulet bort till den saknades plats och höjde derefter sina ögon upp till priorinnan. Ingen af dem hade emellertid något svar att gifva.

“Vet någon, hvar syster Elin är?” hördes åter den stränga rösten från abedissans plats.

Nu reste sig en af klostersystrarna och svarade med blyg och ödmjuk stämma:

“Hon gick ut att gå i skogen för två timmar sedan och har ännu icke återkommit.”

Priorinnan sade ingenting, utan knäppte i stället tillsammans sina feta händer och läste med skarp och tydlig stämma en lång bordsbön, hvilken nunnorna tyst eftersade. Derefter satte sig alla ned att njuta af de tarfliga rätterna. Mången läcker spis smakar säkert icke en gourmand så väl, som dessa enkla rätter smakade dessa qvinnor, hvilka helt och hållet hade afsagt sig alla jordiska njutningar och åto endast för att uppehålla ett åt gudaktighetsöfningar egnadt lif.

Ingen talade oftare än då hon behöfde någon tjänst af sina grannar. Hvar och en var eller tycktes vara försjunken i betraktelser. Endast priorinnan blickade någon gång omkring sig i salen och hennes blick stannade då alltid med ett uttryck af missnöje på den tomma plasen, der “syster Elin” i denna stund borde hafva befunnit sig.

Hvem hvar syster Elin?

Att läsaren redan har gjort sig denna fråga, det taga vi för afgjort, och lyckligtvis träder den saknade just nu in genom dörren, så att vi få närmare beskåda henne.

Hon var svettig och varm, när hon kom in. Hennes bruna ögon lågade. Man kunde tydligen se och förnimma, att någonting af ovanlig art hade vederfarits henne. Så stor var dock disciplinen inom klostret, att syster Elin icke yttrade någonting om sina egna angelägenheter, utan endast gjorde en kort ursäkt för sin frånvaro inför pri-

orinnan och gick sedan bort och satte sig på sin plats, der hon snart låtsade äta. I verkligheten åt hon ingenting. Hennes sinne tycktes vara alltför upprördt, att tillåta något sådant.

Ändtligen var den enformiga och föga omvexlande måltiden slut. Klosterförestånderskan läste en lång bordsbön, hvarefter nunnorna småningom aflägsnade sig. Knappt befunno de sig utanför dörren, förrän samtalet började blifva mera lifvadt, ja, man hörde till och med ganska glada skratt klinga i de dystra korridorerna. Priorinnans närvaro var dem en boja och först sedan de blifvit befriade från densamma, vågade de gifva luft åt den lilla gnista af lefnadslust, som ännu icke hade blifvit genom andaktsöfningar, fastor och spåkningar tillintetgjord.

Priorinnan hade ännu icke rest sig upp från sin något beqvämare sittplats, då syster Elin nalkades henne. Naturligtvis trodde klosterföreståndarinnan, att detta skedde, emedan hon ville anföra något till sin ursäkt för sitt uteblifvande vid måltidstimman.

“Du har brutit mot klosterreglorna, min dotter,” sade hon, dock med något mildare röst, än hon under måltiden hade begagnat. “Du vet ju, att de visa regler, efter hvilka vi hafva förbundet oss att lefva, föreskrifva att vi skola på regelbundet klockslag intaga våra måltider?”

“Väl vet jag det, moder priorinna”, svarade syster Elin ödmjukt, “men det är helt ofrivilligt, som jag denna gång råkat att bryta mot vår ordens visa föreskrifter.”

“Det hoppas jag ock, min dotter”, svarade

matronan allvarligt, i det att hon gaf syster Elin en skarp och pröfvande blick.

"I kunnen vara derom förvissad", svarade Elin. "Jag bemödar mig städse att uppfylla allt hvad som åligger mig."

"Du är en god kristen, jag vet det", sade priorinnan. "Vill du nu åt mig anförtro anledningen till detta fel, som du säger vara ofrivilligt?"

"Gerna! Jag ville just tala med eder derom, fromma moder."

"Jag är idel öra."

"Nåväl, jag gick omkring i skogen, när det led mot middagstid. Jag hade just ämnat vända om till klostret, då jag på afstånd fick se en trupp af ryttare..."

"Aj, aj", sade priorinnan med en betänklig skakning af hufvudet. "Du är ännu så verldsligt sinnad, min dotter, att du finner din glädje i att beskåda vandrande riddare."

"Nej, I misstagen eder, fromma moder priorinna, det var icke detta, som förmådde mig att stanna. Hela verlden har icke något, som kan locka mig till att stanna och beskåda det."

"Nå, hvarför skyndade du icke då till klostret?"

"Jo, emedan jag tyckte mig finna, att ryttarskaran förde emellan sig två stackars fångar."

"Missdådare förmodligen!"

"Ingalunda! Snarare voro fångvaktarna förtjenta af denna benämning. Fångarne voro en ung gosse och en ung flicka — två de allra mest älskliga och — jag är viss derom — äfven oskyldiga varelser. Denna syn, min moder, kom mitt

hjerter att klappa af oro och jag erfor en oemotståndlig lust att befria dem.“

Priorinnan for upp.

“Befria dem! ... Hvad ... hvad säger du, mitt barn? Icke vill du blanda dig i denna verdens angelägenheter? Hvad angår den saken oss? Hvad hafva vi, hvad har du att skaffa med alla fångar i verden?”

“Hören mig ...!”

“Jag vill icke höra på slik usel gudlöshet.“

“Ack, fromma moder, jag ...“

“Tig!“

“Men ...“

“Icke ett ord mera! Du måste genast gå in i din cell och läsa femtio *pater noster* samt gifva dig tjugo slag af gisseln på din nakna rygg. Det skall drifva djävulen ur kroppen på dig.“

“Jag besvär eder, fromma moder, att I först hören mig till slut. Sedan vill jag med glädje underkasta mig både dessa och andra späkningar, som I finnen skäligen att ålägga mig.“

Om det nu var syster Elins undergifvenhet eller ett medlidande med henne för det ångerfulla uttrycks skull, som hvilade eller rättare rörde sig i hennes ögon och i hennes anletsdrag — vi veta det icke. Nog af — priorinnan lyssnade nu under tystnad till syster Elins berättelse.

“Jag har talat med fångarna, kära moder”, sade nunnan, ”och jag fann i dem barnen till menniskor, som i min ungdom voro mina käraste. Flickan är dotter till en riddare Gudmar Edmundsson, som fordom bevisat mig tjenster, och gossen är son af en ädel jungfru, som var min käraste

ungdomsvän och är förmäld med den ädle riddaren Folke Algotsson.“

“Folke Algotsson!“ utropade priorinnan. “Ah! Din ungdomsväninna heter då troligen Ingrid Svantepolksdotter?“

“Alldeles! I kännen henne, fromma moder?“

“Ja, ty hon har en gång varit en af de våra.“

“Hvad! Har hon...? Ah, jag påminner mig, att hennes fader, den stränge herr Svantepolk, lät inspärta henne här i detta heliga kloster och att...“

“Tala ut, min dotter! Du ville säga, att...“

“Att riddare Folke tog henne med våld härifrån.“

“Med våld? Nej, min dotter, det gjorde han icke, men väl med list. Jag minnes ännu den tiden och denna tilldragelse ganska noga. Då var jag icke klostrets abedissa, utan blott en ringa syster, som nyss hade kommit hit och som därför ännu hade tillräckligt mycket kvar af kärleken till världen för att nästan gilla riddarens beteende och beundra honom.“

Huru det nu var, så tycktes denna världslighet ännu icke vara helt och hållet öfvervunnen i priorinnans hjerta, ty hon åhörde med större intresse hvad syster Elin vidare hade att omförmåla.

“Dessa båda unga menniskor“, fortfor nunnan, “voro på väg från Upsala stad till hennes faders gård, Säby, då de i närheten af Vesterås blefvo öfverfallna af en skurk till riddare, som heter Härved Erlandsson...“

“Hvad nu? ... Hvad säger du? Härved Erlandsson?”

“Ja, fromma moder, så uppgåfvo fångarne hans namn.”

“Jag känner den mannen. En af systrarna här i klostret har i förtroende berättat mig åtskilligt, som icke är hedrande för honom. Han är en nedrig. ... ha, jag vill icke uttala hvad jag menar. Stackars flicka, som råkat falla i en sådan mans händer! Bättre vore henne, om hon aldrig vore född.”

“Det är också min mening, fromma moder.”

“Nä,” sporde priorinnan ifrigt, “företog du någonting till de stackars fångarnes räddning?”

“Hvad skulle väl jag, stackars svaga qvinna, kunna företaga?”

“Det hade i sanning varit ett godt verk, en förtjenstfull gerning, som kunde hafva öfverskyld många af dina egna synder, min dotter.”

“Jag har kommit för att bedja eder om hjälp. Ensam kan jag ingenting uträtta.”

“Bevara oss! Vill du, att jag skall gå ut och slå de nedriga fångvaktarna på flykten? De skulle blott skratta åt mina bemödanden i detta afseende, de skulle håna och begabba mig och draga härifrån med sina fångar under tusende skymford och ... nej, min kära dotter, det gör jag icke.”

“Något måste dock göras.”

“Deri har du rätt. Något måste göras. Men hvad?”

“Jag litar på eder klokhet.”

“Äro de kvar i skogen?”

“Ja!”

“Något måste vi göra, ör att befria Ingrid Svantepolksdotters son från den usle riddaren, om också blott därför, att den unge mannens moder en gång sofvit inom dessa murar.”

“O, tack, fromma moder! Nu är jag lugn. I skolen nog finna något medel.”

Priorinnan såg på syster Elin med ett uttryck i blicken, som röjde besynnerliga tankar. Måhända var det denna, som hon uttalade, då hon sade:

“Om jag känner dig rätt, Elin, så är du sjelf den rätta till att utfinna, hvad vi här hafva att göra... Något måste dock företagas... Vi få icke lägga armarna i kors... Säg ut din mening, min kära dotter.”

Elin skulle just besvara dessa ord, då de båda samtalande blefvo störda genom inträdandet af en nunna, som med högtidligt allvar nalkades priorinnan.

“En riddare och några väpnade svenner stå utanför klosterporten, vördade moder.”

Sådant var det budskap, som den inträdande nunnan hade att frambära.

“En riddare och några svenner!” utropade priorinnan. “Hvad vilja de? Släppen dem icke in!”

“Nej, portarna äro stängda och de kunna icke komma in.”

“Hvad åstunda de?”

“De vilja hafva vin.”

“Huru? ... Hvad? ... Vin? ... Yrar du?”

“De säga, att deras eget vinförråd är slut och att de veta, att man i klostren plägar hafva godt förråd af drufvans saft.”

“Säg dem, min dotter, att de icke här kunna få något sådant. De må vända sig till något annat ställe.“

“Jag har redan sagt dem det. Jag har låtit dem veta, att här är ett kloster och intet värdshus.“

“Nå, då gingo de väl hädan?“

“Nej, de började svärja och banna sig på, att de skulle hafva af klostrets vin.“

Nu vände sig priorinnan till syster Elin och frågade:

“Kan det vara Härved Erlandsson?“

“Ganska visst är det han.“

“Jag har fått en tanke, min dotter, kom hit, så skall jag meddela dig den.“

“Troligen hafven I då fallit på samma tanke som jag“, svarade syster Elin, i det hon närmande sig klostrets föreståndarinna.

En lång stund samtalade nu priorinnan med syster Elin och, då samtalet fördes hviskande, kunde den andra nunnan icke höra något deraf. Äfven vi vilja icke smyga oss närmare för att lyssna, utan vi åtnöja oss med att veta, att deras öfverläggningar afsågo Ragnhilds och Edmunds frälsning.

Nunnan, som hade anmält Härved Erlandssons och svennernas närvaro vid klosterporten, stod der så tyst, stilla, anständig och from, medan priorinnan öfverlade med syster Elin. Icke en min rörde sig i hennes ansigte, icke en tum af hennes kropp flyttade sig. Hon var en bild — en marmorbild af skönaste slag, en bild, hvars kropp företedde en skönhet, som icke ens den fula, gråa kåpan kunde förinta, och hvars ansigte var både skönt och vördnadsbjudande.

Emedan den öfverläggning, som hölls mellan klosterförestånderskan och syster Elin, räckte ganska länge, kunna vi ännu hinna att, innan den slutar, för våra läsare omtala, hvem "syster Elin" var.

Vi måste dervid påminna läsaren om en länge sedan förfluten tid och föra honom till en plats, hvilken var långt aflägsen från Vreta kloster. Stort besvär förorsaka vi härigenom, men vi hoppas, att läsaren utan alltför stort missnöje återser Visby goda stad och den tiden, då Erik Läspe vistades der med sin drottning och sitt hof.

Den nuvarande "syster Elin" var nämligen densamma, som vi i Visby lärde känna under namnet Elin Joarsdotter.

Hvarför hade denna unga dam gått i kloster? Hvarför återfinna vi henne nu i den gråa, osmakliga klosterdrägten?

När Elin Joarsdotter åskådade Erik Läspes mord, när hon i den ene af riddarne igenkände den man som hade vunnit hennes hjerta, då svor hon en dyr ed i sitt hjerta, att hon aldrig skulle höra honom till. Vi hafva ock bevittnat, huru tappert hon motstod alla riddare Eriks försök att bringa henne ifrån denna föresats.

Emellertid gick tiden. Elins hjerta förändrades dock icke. Det bar ännu alltjemt Eriks bild med sig, hvarthän hon for och hvilka förströelser hon än sökte. Verlden blef henne mer och mer till en plåga. Slutligen beslöt hon sig för att gå i kloster. Den arma trodde, att hennes plåga der skulle upphöra. Hon tänkte samma tankar, som väl mången annan qvinna tänkte, när hon gaf sig i kloster, nämligen, att intet verldsligt kunde trifvas innanför

så heliga murar, att alla världsliga röster skulle der förstummas och icke längre låta höra sig i hjertat. Hon ville fly undan sig sjelf, ty hon fruktade sina egna tankar.

Huruvida klosterlifvet gaf henne den frid, hvar-
efter hennes hjerta suckade, det veta vi icke, men
säkert är, att Elin der utstod mången svår strid
mot sitt eget kött och blod, att gisseln mången
gång sårade hennes sköna skuldror, att den stic-
kande tagelskjortan pinade henne både natt och
dag och att hon aldrig underlät någon gudaktighets-
öfning. Hvarje messa bevistade hon, hvarje helgon
åkallades af henne. Hvarje dag suckade hon, hvarje
natt bad hon och fälde tårar. Men vann hon väl
derigenom den frid, som hon åsyftade att förvärfva?
Äro kroppsliga späkningar i stånd att befordra sjä-
lens helsa?

Emellertid hafva vi nu ordat så länge om Elin,
att samtalet mellan priorinnan och henne bör hafva
slutat. Vi vilja derfor lyssna till det, som kloster-
föreståndarinnan med sträng ton yttrade till den
bidande nunnan.

“Gå,” sade hon, “gå och befall, att man fram-
rullar ett vinfat ur klosterkällaren.”

Nunnan stod stum och orörlig af förvåning.

“Huru? . . .” vågade hon invända.

“Gör som jag säger, min dotter!” befalde prio-
rinnan med en röst, hvars stränghet icke tycktes
tillåta några invändningar.

Likväl gjorde det oväntade i en sådan befall-
ning, att nunnan ännu en gång vågade göra en in-
vändning.

“Hörde jag rätt . . .?”

“Hvad tyckte du dig höra, min dotter?”

“Jag tyckte mig höra en befallning att rulla fram ur vår klosterkällare ett vinfat.”

“Nå, så sade jag ock.”

“Skall jag göra det?”

“Plägar jag väl befalla något, som jag icke önskar skall ske? Tror du mig vara så dåraktig, min dotter?”

“Ah! Nej, fromma moder priorinna, men...”

“Gå nu!”

Och nunnan gick.

När priorinnan åter blifvit ensam med syster Elin, yttrade hon till denna med stor mildhet:

“Vågar du verkligen åtaga dig det?”

“Ja, min moder!”

“Besinna dock, hvilka faror du ådrager dig.”

“För Ingrid Svantepolksdotters son och för Gudmar Edmundssons dotter vill jag gerna ådraga mig dem.”

“Gå då, min dotter! Vi andra skola komma, när du gifver oss det öfverenskomna tecknet. Gud vare med dig! Helgonen beskydde dig!”

SJETTE KAPITLET.

"Syster Elin" bland ulfvarna.

När syster Elin lemnade priorinnan, gick hon lugnt och stilla ned till klosterporten, utanför hvilken riddare Härved Erlandsson och några af hans svenner väsnades. Det vinförråd, som de sjelfve medfört på färden, hade tagit slut och nu begärde de under mycket bråk att blifva insläppta i klostret, för att undersöka dess källare. Portvakten stod innanför porten och var nära nog bedöfvad af det larm, som anställdes af den redan halfrusiga skaran. Förgäfves hade han skrikit sig hes under sina bemödanden att öfvertyga Härved och hans knektar om omöjligheten för dem att komma in i nunnornas heliga och fridlysta boning.

Nu trädde syster Elin fram till portluckan öppnade denna helt djerft och visade sitt bleka, men dock sköna anlete. Sorlet tystnade. Sjelfva riddare Härved upphörde att med sitt svärdfäste dundra på porten och tycktes vara slagen af förvåning öfver att se en af de rädda nunnorna sticka fram hufvudet ur boet.

Och svennerna upphörde att skråla och att med sparkningar löpa an mot portarna. Deras röster sänktes med ens ned till en sakta hviskning:

"Det är visst priorinnan. Så märkvärdigt helig hon ser ut att vara!"

Huru tyst dessa ord än framhviskades, hördes de dock af syster Elin och hon, som verklig

kände en viss förlägenhet rörande sättet att börja samtalet med den vilda hopen, erhöll härigenom en god hjälp.

“Nej“, sade hon med sin på en gång ödmjuka, milda och fasta stämma, som klingade riktigt musikaliskt efter de rysliga oljud, hvilka nyss hade satt luftens vågor i rörelse, “nej, jag är icke priorinnan, men jag är sänd af henne. Hvad viljen I?“

Riddaren och svennerna sågo flata på hvarandra, när denna lugnt framställda fråga nådde deras öron. Ingen af dem tycktes hafva mod att träda fram och afgifva ett svar.

Syster Elins lugna, nästan öfverjordiska blick hvilade på dem och liksom förtrollade deras vilda andar.

“Nåväl“, fortfor Elin, “jag väntar att få höra edert ärende.“

Härved Erlandsson svarade efter ett ögonblicks besinning:

“Ädla klosterjungfru, vi behöfva vin och vi veta, att ert kloster alltid är väl försedt med den varan.“

“Hvarför framfören I då icke eder begäran på ett mera höfligt sätt? Icke är det god sedvänja, att riddare och svenner skrämma upp stackars nunnor med svordomar, med dånande slag på klosterportarna, med rysliga förbannelser och hädelser och med oblyga försök att våldsamt tränga in i klostrets fridlysta område?“

Ingen svarade. Sjelfva Härved, huru förhärdat i synd han än var, slog ned ögonen inför syster Elins lugna och passionfria blick.

“I viljen hafva vin?“ återtog nunnan.

“Ja! Det vill säga, vi bedja...”

“Rätt så, herr riddare! Endast bedjande bör man nalkas dessa heliga murar.”

“Har priorinnan förnummit vår begäran?”

“Ja, och hon beviljar den.”

Ett allmänt jubel helsade denna underrättelse.

Nunnan vinkade emellertid med sin hand och det blef plötsligt tyst och stilla utanför klosterporten.

“Dock förbjuder vårt klosters föreståndarinna eder att träda innanför portarna, emedan det strider mot våra ordensreglor att släppa eder in här.”

“Huru skola vi då bekomma det vin, som den vördiga priorinnan behagar skänka oss?”

“Det är hennes vilja, att I dragen eder tillbaka till den plats, der vi här från klostret nyss sågo eder vara lägrade. Klosterdrängarna skola bära vinfatet till eder och jag skall sjelf vara närvarande, för att utdela det i edra bågare.”

Svennerna sorlade. Detta förslag tillfredsstälde dem fullkomligt, men riddare Härved sjelf var icke helt och hållet belåten.

“Men“, invände han, “kunna vi ock lita derpå, att det sker som I nu sägen?”

“Om det icke sker“, svarade syster Elin lugnt och allvarligt, “så kunnen I ju återvända hit.”

“Nå, det är då sant. Kommen, svenner!”

Den vilda skaran aflägsnade sig nu ganska tyst och stilla och först när de återkommit till lägerplatsen, började deras tungor att åter komma i rörelse.

Emellertid hade klosterdrängarne upphemtat ur källaren ett vinfat och rullade det fram på klo-

stergården. Der lade de det på en bår och buro det ned till porten. Redan hade portvakten lagt handen vid låset för att öppna, då priorinnan sjelf anlände till stället.

“Min dotter“, hviskade hon till Elin, “om du är rädd, så stanna här. Planen är kanske öfverdådig.“

“Jag är icke rädd, fromma moder.“

“Var försiktig!“

“Helgonen beskydda ju dem som göra goda gerningar. Är det icke så, fromma moder?“

“Visserligen!“

“Då har jag ju ingen anledning att rädas.“

“Men du kommer att likna ett stackars lam bland ulfvar.“

“Låt vara! Gud är mächtigare än ulfvarna.“

“Nå, gå då i Guds namn! Helgonen alla vare med dig!“

“Tack, fromma moder!“ hviskade Elin.

Högt yttrade hon nu till portvakten:

“Öppna porten, min vän!“

Ett ögonblick derefter var klosterporten öppen och drängarne buro ut genom den det tunga och väl fyllda vinfatet. Vid sidan gick syster Elin. Vägen togs öfver fältet bort till den plats, der riddare Härved Erlandsson och hans följe sågos vara lägrade.

Riddaren och hans svenner stodo i skogsbrynet och betraktade det sällsamma skådespelet. De förhöll sig alldeles tyst och stilla och ju närmare klosterdrängarna med sin börda kommo, ju närmare syster Elin nalkades, desto mera tycktes de försjunka i häpnadsfull förvåning öfver hvad som

tilldrog sig och de tycktes knappt förmå fatta, att en helig klosterjungfru ville i egen person öfverbringa till dem priorinnans gåfva. När Elin och hennes följe slutligen anlände till platsen, veko de vilda svennerna skyggt tillbaka och tycktes intagas af samma vördnadsfulla känslor, som om de hade mött ett undergörande helgon. Halfrusiga som de voro, skulle de icke hafva låtit någon annan qvinna inträda ostraffadt i deras krets, men denna nunna var så vördnadsbudande i sin hållning och i sina later, hennes bleka anlete vittnade om en så hög och från jordisk besmittelse renad karakter och hennes blick var så öfverjordiskt lugn, att de råa karlarne knappast sågo i henne en qvinna af kött och blod, utan snarare ett mellanting mellan meniska och ande.

Klosterdrängarna nedsatte sin börda. Lammet befann sig nu midt ibland ulfvarna.

En af klostertjenarne slog upp vinfatet. Under tiden blickade syster Elin sig omkring bland de omgifvande vilda sällarna, af hvilka ingen enda vågade möta hennes lugna öga, ur hvilket en för dem ofattlig, men likväl vördnadsbudande helighet strålade. Under det syster Elin kastade denna lugna blick omkring sig, lät hon sitt öga förstulet irra bort till den några famnar derifrån belägna plats, hvarest de båda fångarna befunno sig. Dessa hade icke någon aning om hvad som tilldragit och ännu tilldrog sig i deras närhet, ty de slumrade.

Öfvervåldigade af en trötthet, som de knappt hade ens känt, så länge de icke hade någon utsigt eller något hopp att blifva räddade, men hvilken nu tog ut sin rätt, sedan den mystiska varelse,

som hade talat till dem ur busken, hade ingifvit dem förhoppningar om en snar frälsning — öfverväldigade af denna trötthet, hade de nu somnat och hade sannolikt i drömmen förgätit alla sina sorger. Åtminstone hvilade ett lycksaligt leende på bådas anleten — ett leende, som rörde syster Elins hjerta så mäktigt, att hon med möda kunde bibehålla sitt lugn. Detta lugn, denna gloria af helig passionfrihet, af öfverjordisk upphöjdhet öfver alla sinnesrörelsers låga sfer var emellertid syster Elins enda skyddsvärn bland denna råa hop. Hon visste det och därför bemästrade hon sin rörelse.

Nu vände hon sig till riddaren och hans svenner med dessa ord:

“Den ädla priorinnan i Vreta kloster har sändt mig att bland eder utdela detta vin. Hvar äro edra bågare, att jag må fullgöra hennes uppdrag?”
Ingen rörde sig.

Då steg omsider Härved Erlandsson med någon tvekan fram, sägande:

“Om hon än är den heliga jungfrun sjelf, så skall jag, vid afgrunden, smaka hennes vin.”

Han räckte fram sin bågare, hvilken syster Elin mottog utan att märkbart darra. Snart befann den sig åter i riddarens hand, fylld till brädden med ett vin, i hvars droppar solstrålarna framkallade tusende gnistor liksom af diamanter.

“De nunnorna!” utropade Härved, när hans luktorganer smektes af det goda vinets doft. “Vid afgrundsfurstens farmoder, de nunnorna månde lefva kräseliga, om de hvarje dag hafva slikt vin på sitt bord.”

Vid dessa ord darrade syster Elin något, men

hennes rörelse, framkallad af fasa öfver riddarens rysliga ord, var blott öfvergående. Der fanns under denna nunnekåpa en genom årslånga andaktsöfningar och kroppsliga späkningar alstrad viljekraft, som icke var så lätt besegrad.

Riddarens ord och exempel framkallade emellertid alla svennerna, hvilka den ene efter den andre framräckte sina bågare och erhöllo dem fulla igen.

Den första bågaren tömdes på stående fot och under tystnad. När syster Elin hade åt dem iskänkt den andra bågaren, slogo de ned sig i gröngräset, och nu tycktes det, som om ändtligen deras tungors band hade blifvit befriade från den förlamning, hvori syster Elins uppträdande hade försatt dem. Lustiga infall, alstrade af vinångorna, läto allt oftare höra sig och munterheten, liksom ruset, var i stigande. Respekten för klösterjungfrun var dock oförminskad och mera än ett uppsluppet skämt förstummades på den talandes läppar inför den rena, men kalla blick, som mötte honom ur hennes ögon.

När andra bågaren var tömd, utdelades den tredje och den fjerde. Nu började ruset att snart vara fullkomligt och började äfven den egentliga faran för syster Elin.

Hon visste det äfven och därför vardt hon ännu mera blek än förut, men kraften i ögat var densamma. Så mycket som möjligt försökte hon att göra sig döf för de ohöfviska ord och plumpa infall, som haglade omkring henne. En af svennerna hade till och med den djerfheten att nalkas henne med åtbörder och miner, som skulle föreställa galanta, ja, han ville lägga sin arm kring

hennes lif. Syster Elin bäfvade, men med iskallt lugn mötte hon den druckne karlens glödande blick och, huru rusig han än var, blef han afväpnad, hejdade sig och gick tyst bort och satte sig ned bredvid en kamrat, till hvilken han med en skygg blick på syster Elin hviskade:

“Hon har f—n sjelf i sina ögon, den der!”

Derefter satte han bågaren till sina läppar och tömde den på en gång, liksom om han hade känt behof af att döfva någon obehaglig känsla i sitt inre.

I samma ögonblick uppstämde en af svennerna en visa af ett icke alltför dygdädelt innehåll. Med skrålande och af ruset hes stämma sjöng han några strofer, hvarefter han tappade bågaren, spilde ut vinet, tystnade med sången, svor några grymma eder och föll tillbaka i gräset, der han snart insomnade. En annan af svennerna, hvilken förmodligen tyckte, att den af kamraten påbörjade visan öfverensstämde med hans egen sinnesförfattning för ögonblicket, fortsatte den och Elin måste åhöra saker och ting, hvilka hon aldrig förut hade hört uttalas på något tungomål. Till och med en Horatius, hvars oder och epoder läsas af vår tids ungdom i skolorna — om till gagn för sedligheten, det lemna vi derhän — har icke förmått att uttala så gemena och smutsiga tankar, som de, hvilka nu i strida strömmar i folkvisans form flödade öfver den rusige svennens skrålande och vindränkta läppar.

Nu förstod syster Elin, att hennes prøfvostund var nära sitt slut. Ur fickan på sin gråa dräkt framtog hon en hvit duk, hvilken hon lät fladdra

framför sitt ansigte, liksom om hon hade dermed velat skrämma bort de dansande skarorna af insekter.

Detta var det mellan henne och priorinnan öfverenskomna tecknet.

SJUNDE KAPITLET.

En högtidlig procession af nunnor.

Knappt syntes den hvita duken fladdra i syster Elins hand, förrän klostrets portar ånyo öppnades. Denna gång skedde det emellertid icke för att lemna utträde åt några klosterdrängar, bärande ett vinfat på en bår, utan för ett mera heligt och allvarligt ändamål.

I porten visade sig först priorinnan sjelf med ett stort kors i handen. Från korset, som var antingen af silfver eller åtminstone försilfradt, återkastades solens strålar, så att hela det heliga tecknet tycktes lysa såsom af eld.

Efter priorinnan följde hela skaran af heliga nunnor, gående två och två i hvarje led och bärande i sina händer klostrets helgedomar. Några hade relikskrin, rikt inlagda med ädla metaller och dyrbara stenar. Andra buro kyrkans välsignade kalk eller asken med "Kristi lekamen". Denna ask var konstnärligt förfärdigad i form af ett litet tempel och ansågs vara klosterkyrkans heligaste

klenod. Några nunnor buro i handen hvardera ett rökelsekar, som de svängde fram och tillbaka och som utsände välluktande moln der processionen i högtidligt lugn drog fram öfver slätten i riktning mot Roxens strand.

I samma ögonblick då portarna öppnades och processionen trädde ut, började klockorna i klosterkyrkans stapel att klinga. Den ena dånade såsom om det varit domsbasunen; dess starka, men rena och klara ton rullade fram öfver nejden såsom en varnande röst från höjden, en röst, hvilken förtäljde om himlarnes höghet, om Guds rättfärdighet, om dom öfver onda gerningar. En annan klocka med mildare och högre ton tycktes tala ett mera menskligt, men lika vältaligt språk. Den tycktes vara en bedjande röst ur ett ångerfullt hjerta, den likasom ropade om barmhertighet, den bad, den klagade, den suckade. Den tredje klockan var ännu mindre och hade spädare ljud. Det var liksom en englaröst, hvilken från ett aflägsset fjerran besvarade bönen med trösterika och hugsvalande ord om förlåtelse, om frid, om onämnbart sällhet. Det hela var af en underbart gripande effekt. Klockornas harmonier derborta från klostret och dryckeslaget, ruset, de djuriska lidelserna, den fräcka sången här i skogsbrynet — detta var mera än till och med Elins själsstyrka kunde lugnt bära. Den skärande kontrasten framkallade tårar i hennes ögon och innan den hvita duken gömdes i nunnedrägten hade den mottagit denna härliga skörd, som säkert inför den Allvetande var mera värd, än en lång rad af ideligen upprepade böner.

När klockorna började tala sitt öfverjordiska

språk, när processionen sakta och med högtidligt allvar skred framåt och närmade sig sjöstranden — då häpnade riddare Härved Erlandsson och de af svennerna, som icke redan sofvo ruset af sig på den mjuka gräsmattan. Bägarna föllo ur deras redan af ruset förslappade händer och de stirrade med nästan fåniga blickar på nunnornas högtidliga tåg.

Samtidigt uppväcktes Ragnhild och Edmund ur sin slummer. Det var klockornas harmoniska toner, som störde deras sömn, och ett ljufvare uppvaknande kunde Elin och priorinnan aldrig hafva beredt dem. De reste sig upp så snabbt som deras fjjettrar tilläto, och deras förvåning öfver hvad de sågo var icke ringa. De rusiga krigarne, syster Elin och hennes vintunna, nunnornas procession — allt var så oväntadt, så besynnerligt, att de nästan trodde sig drömma.

Nu stämde nunnorna upp en helig sång. Deras skära, rena röster hördes tydligt midt igenom klocktonerna och sammansmälte med dessa till ett helt af så hänförande verkan, att Ragnhild utropade:

“Hvar äro vi, Edmund? Äro vi i himmelen?”

“Jag vet icke... men nej, Ragnhild, det är otvifvelaktigt, att vi befinna oss på jorden.”

“Allt är dock så obeskrifligt skönt.”

“Visserligen, men... se på de rusiga svennerna!”

“Ah!... Du har rätt, Edmund.”

Nunnornas unisona sång hördes allt mera tydligt, ju närmare processionen kom. Härved och svennerna, fåniga af ruset, stirrade oafåtligt på

processionen, liksom om den varit ett upptåg af spökande andar nattetid.

Syster Elin, som såg att ingen af krigarne var tillräckligt sansad för att kunna iakttaga fångarna, gick lugnt bort till dessa och sade:

“Nu, mina barn, är eder räddnings timma slagen.”

Både Ragnhild och väpnaren igenkände rösten och båda utropade på en gång:

“Detta är den ande, som talade till oss ur busken.”

“Icke är jag någon ande, mina barn“, svarade nunnan mildt.

“Du är åtminstone ett godt väsende, derom är jag viss, ty det läser jag i dina ögon. Du vill säkert icke tillfoga min Ragnhild någon skada.”

Nunnan log, men svarade icke med ord.

I stället upptog hon ur sin ficka en sax, med hvilken hon behändigt afklippte de band, hvarmed fångarna voro fjettrade. De voro fria.

“O, haf tack!...“

Det var Ragnhild, som på detta sätt ville börja en till syster Elin stäld tacksägelse.

Nunnan afböjde emellertid hvarje tacksamhetsyttring.

“Inga tacksägelser“, sade hon, “åtminstone icke nu!“

De dånande klockorna, nunnornas gripande sång och åsynen af den lysande processionen — hela denna plötsliga uppenbarelse höll ännu riddare Härved och svennerna fångna som i en förtrollning. Allt var gynnande för en flykt.

Syster Elin ansåg också tiden nu vara inne.

“Följen mig!” sade hon till Ragnhild och vapnaren.

Förvissad om att de icke skulle dröja att följa efter henne, ilade hon i förväg rakt fram mot klosterporten och stannade icke, förrän hon med de båda af henne befriade fångarna befann sig inne i klostret. Hvarken riddare Härved eller någon af hans svenner märkte fångarnas flykt, utan de sutto och stirrade stelt på de sjungande nunnorna med ögon, i hvilka förnuftets ljus för tillfället tycktes vara helt och hållet utsläckt.

Emellertid fortforo klockorna att klinga och processionen att gå. Med priorinnan och hennes i solskenet glänsande silfverkors i spetsen drogo nunnorna nedåt stranden, der processionen beskref en stor cirkel, hvarefter den åter tog vägen tillbaka till klostret, genom hvars port den försvann fem eller tio minuter efter det att syster Elin och hennes båda skyddslingar hade inträdt genom den.

Nu tillslöts porten, klockorna tystnade och allting i nejden försjönk i stillhet.

Denna stillhet och tystnad verkade troligen söfvande på riddare Härved och hans svenner, ty nunnorna kunde från vindögonen i sina celler se, huruledes den ene efter den andre af dem föll omkull i gräset, ända till dess hela följet hade insomnat.

ÅTTONDE KAPITLET.

Hvad Härved Erlandsson tänkte och gjorde, när ruset hade gått öfver.

Det rus, hvori Härved och hans svenner hade blifvit försänkta, var så svårt, att följderna deraf icke började försvinna förrän mot morgonen. Hela eftermiddagen och hela natten lågo de utsträckta på gräset. Hvarken aftonkylan eller nattens fuktiga dimmor förmådde väcka dem, utan de lågo der och sofvo en tung, orolig och qualfull sömn, under hvilken mången suck och månget ångestrop undslapp deras läppar.

I klostret sysselsatte de goda nunnorna sig hela eftermiddagen och aftonen med de båda befriade fångarna. För en enda gång fick klostrets kökspersonal tillåtelse att använda sin konst till frambringandet af mera närande och smakligare rätter än hvad eljest var vanligt. Ingen af nunnorna deltog dock uti de båda befriades måltid — det skulle hafva varit att bryta mot klosterreglorna. Efter måltiden sysselsatte man sig ända till aftonen med samtal och slutligen blefvo Ragnhild och Edmund ledsagade till de celler, i hvilka de hvar för sig skulle tillbringa hvilans timmar.

Flera gånger under nattens lopp lät priorinnan en af klosterdrängarna smyga sig bort i skogen för att efterse, huruvida riddaren och hans svenner hade aflägsnat sig. I klostret var den önskan

allmän, att de måtte begifva sig bort så fort som möjligt, ty de goda nunnorna började verkligen vid nykter besinning att bäfva för den vedergällning, som de råa och obändiga krigarne utan tvifvel skulle utkräfva på klostret och dess invånare, så snart de hade vaknat upp ur den tunga sömn, hvori ruset hade försänkt dem.

Drängarne återkommo dock hvarje gång med det budskapet, att hela den vilda skaran ännu låg och snarkade på samma plats.

Priorinnan kunde icke sofva, utan gick med stor oro i sinnet fram och tillbaka i sin cell, derunder hon bad mången innerlig bön och grubblade öfver mången utförbar plan att locka Härved och hans svenner bort från klostret och dess omnejd. Den stackars priorinnan, som af sitt goda hjerta hade låtit locka sig till att så verksamt bidra till Ragnhilds och Edmunds räddning, var klok nog att inse, att det icke skulle vara möjligt för en skara nunnor att försvara klostret mot en skara vilda krigare, om desse verkligen ville eröfra det för att återtaga det byte, som hade blifvit dem beröfvadt. Visserligen tänkte hon äfven derpå, att Edmund väpnare var en dugande ung krigare, men hon kunde dock icke fästa några stora förhoppningar vid honom, ty hon insåg, att han här i klostret skulle likna en general utan armé. Hvad skulle väl en stackars ensam fältherre kunna uträtta, när han icke hade några soldater att skicka i elden?

Emellertid ljusnade den dunkla himlen mer och mer. Stjernornas prakt vek undan, solen och den gudomlighet, som leder dess bana och

styrer dess eldiga spann, närmade sig horisonten mer och mer. Timmen nalkades, då dess första klara stråle skulle skjuta upp öfver himlandranden och sprida dagens välsignelserika ljus öfver sjön Roxen, öfver Vreta kloster, öfver skogar och fält deromkring och öfver den vilda, förfärliga hop, som ännu låg försänkt i rusets dvala i den närliggande skogen.

Då började riddare Härved Erlandsson att visa tecken till lif. Han suckade djupt, utstötte ett stönande ljud, fäktade med armarna och vände sig häftigt om. Derefter öppnade han ögonen och det var liksom om åsynen af de honom omgifvande föremålen hade, insvepta som de voro i en mystisk halfdager, hvilken kunnat förvillan nyktrare ögon än de, hvilka här stirrade framför sig, haft förmågan att störa hans hvila, ty plötsligt och häftigt reste han sig upp till hälften, hvarefter han blickade omkring sig i skogen, liksom om han hade haft svårt att reda sina minnen. Med båda händerna gned han nu sina af sömnen tyngda ögon och såg sig derefter ånyo omkring.

“Hvar f—n är jag?” mumlade han. “Der stå träd... verkliga träd, björkar, aspar, granar, furor och se på mig, som om antingen de eller jag vore galna. Det här var just treffligt... Hvar dj—n kan jag vara och hvad har händt?... Ah! Ligger inte Åke derborta och sofver, som om han icke ämnade stiga upp förrän på domedagen?... Vid alla helgon, martyrer och andra dj...r, hvad göra de här?... Jag ser både Åke och Stig och Rolf och Arnfast och Ibjörn och Guttorm och Dyniv och... f—n ta' mig, äro de der icke allesam-

mans, alle mina svenner och tjenare... men, för dj...n, hvad göra vi här?“

Härved var ännu icke fullt vaken. Hans hufvud sjönk ned mot bröstet och han skulle troligen hafva insomnat ånyo, om han hade befunnit sig i en mera beqväm ställning. Som han nu satt, var det icke möjligt. Knappt hade ock den skäg-giga hakan vidrört bröstet, förrän han ånyo vaknade upp och nu voro begreppen i hans hufvud något mera klara och tydliga. Ännu en gång irrade blicken öfver omgifningen.

“Död och helvete!“ utbrast han slående sin knutna näfve mot pannan. “Alla afgrundsandar hafva drifvit sitt spel med oss. Mätte dj...n taga alla helgon och pina dem i evighet, om jag icke nu begriper hvad som har händt!... Ah!... De s--ns nunnorna hafva just lurat oss fullkomligt... Hvar f--n äro våra fångar?... Hvar är den gudomliga Ragnhild, som jag hade ämnat upphöja till värdigheten af att vara min älskarinna... min konkubin... nå, vid s--n, de skola få betala mig detta, de fördömda nunnorna... Hvad skall jag... Ah! Nu begriper jag både hvarför vi fingo vin och hvarför klockorna ringde och den högtidliga processionen framtågade derborta på slätten... Död och förbannelse!... De skola betala mig det sprattet. Vid dj...n, de skola icke undslippa... Upp Åke, Rolf, Ibjörn och alla I andre, upp med eder, sjusofvare... annars låter jag min lans!... Nå, det var f--n så väl, att I en gång behagaden vakna upp.“

Riddaren stod redan upprätt, då svennerna började resa upp sina hufvuden och med förvåning öppna ögonen.

“Nå, nå“, fortfor Härved med barsk och myndig ton, “viljen I icke stiga upp? ... Upp på ögonblicket! ... Huru hafven I bevakat våra fångar? Hvar äro de? ... Hvar?”

Svennen Arnfast höjde sitt af helskäggsmisspydda hufvud från tufvan, mot hvilken det hade hvilat hela natten.

“Fångarna!“ sluddrade han med oredig tunga. “Ja, hvar f-n äro de! Hafven I gifvit dem fria, herr riddare?”

Derefter sjönk Arnfasts hufvud åter ned till tufvan och ögonlocken tillslötos.

Härved var stadd i fullkomligt raseri. Han liknade mera ett djur än en menniska. Hans vilda och ursinniga blickar foro hit och dit. Ådrorna svälde på hans panna. Tänderna sammanbetos. Han måste lössläppa sitt inneboende raseri på något. Hvem var i detta ögonblick närmare till äran att blifva föremål för hans vredes utbrott, än denne Arnfast, som slungade honom i ansigtet den beskyllningen, att han sjelf hade frigjort fångarna?

Med ett ursinnigt tjut störtade han fram och — i nästa ögonblick genomborrade hans hvassas svennen Arnfasts bröst och trängde derefter djupt ned i jorden.

Ett hemskt rop ... en tung rossling! Sedan var Arnfasts själ flydd till evigheten och blott ett lik var kvar af den forne svennen.

Det var liksom om detta vredesutbrott, detta mord hade helt och hållet förjagat rusets dimmor ur riddarens hufvud. Han blickade en stund tankfull på sin döde sven, men i hans blick var likväl icke att läsa någon ånger.

De andra svennerna blefvo plötsligt fullkomligt vakna. I sin halfslummer uppfattade de fullkomligt, hvilket öde som drabbat deras kamrat, och som de fruktade för egen del få dela samma förfärliga lott, om de fortforo att sofva, rusade de upp och började med beställsam ifver ordna sin dräkt och sina vapen.

“De s-nns nunnorna“, utropade Härved, när han nu helt hastigt såg sig omgifven af sina väpnade svenner, “hafva med arg list beröfvat oss våra fångar! Den der“ — han pekade på Arnfasts lik — “har fått plikta därför. Måtte dj—n icke vara för sträng mot hans själ!“

Detta var hela det liktal, som bestods svennen Arnfast. Hans kropp blef icke ens jordad i skogen, den blef liggande åt vilddjuren.

“Vi måste väl då återtaga fångarne“, menade svennen Rolf.

“Visst f—n skola vi återtaga dem“, genmälde riddaren häftigt. “Frågan är blott, huru dervid skall tillgå.“

“Vi storma klostret“, föreslog en annan af svennerna. “Helt visst äro våra fångar derinne.“

“Derom är intet tyifvel“, menade riddaren. “Och vid helgonen alla svär jag att intaga klostret och återvinna mitt rättmätiga byte eller ock sätta lifvet till.“

“För tusan!“ utropade svennen Guttorm, i det att han med afvigsidan af sin venstra hand strök sitt helskäg — alla dessa bofvar hade helskäg, ty de förde ett alltför oordentligt lif att någonsin hafva tid och tillfälle att raka sig — “Det

skall blifva lustigt att kasta en blick in i ett kloster.“

“En blick!“ sade svensken Dyniv ironiskt. “Liksom om du, Guttorm, skulle åtnöja dig med blickar, när du kommer in bland nunnorna. Der finnes mången fager tärna, det såg jag i går, när de tågade förbi oss i sin högtidliga procession.“

“Nå, nå, min käre Dyniv, kanske åtnöjer jag mig icke med blickar och fagra ord, när jag kommit dit in“, svarade Guttorm, under det att ett belåtet leende spred sig öfver hans ansigte. Hans utseende var i detta ögonblick så fräckt cyniskt, att det skulle hafva förtjust en af banérförarna till och med för nittonde århundradets mest fräcka lefnadsåsigter och mest gudlösa tankar om döden och det andra lifvet.

“Ären I redo?“ sporde nu Härved.

“Ja, ja, ja!“ ljöd det i svenhopen.

“Edra vapen i ordning?“

“Visserligen!“

“Då draga vi fram till klosterporten“, befalde riddaren. “Kommen! Dj—n skall stå oss bi.“

NIONDE KAPITLET.

Belägringen af klostret.

När dagen inbröt, uppstodo nunnorna i Vreta kloster från sina hårda bäddar, men Edmund och Ragnhild sofvo ännu hvar i sin lilla sofkammare. Den återvunna friheten gjorde deras drömmar lyckliga och ljuftva, och deras trötthet gjorde slummern djup och stärkande.

Nunnorna tillbringade efter uppstigandet en half timme med bön och späkningar, hvar och en i sin cell.

Efter att hafva fullbordat morgonstundens andaktsöfningar, samlades de nere i klostergården, der de efter sin dagliga vana ämnade egna ett par timmar åt kroppsarbete. Trädgårdsdrängen hade framburit spadar, krattor och andra redskap och nu sågos snart de fromma qvinnorna gräfva, så, plantera, klippa häckar och annat sådant. Deras mångåriga, trägna omsorg hade också förvandlat klosterträdgården till ett litet paradys, hvilket lika mycket var klostrets invånare till en oskyldig njutning, som klosterköket till stor nytta.

Nunnorna skulle icke hafva varit sant qvinnliga väsenden, om de hade kunnat vara samlade till ett så stort antal, utan att säga någonting och utan att samtala. Ett lifligt samtal kom i dag så mycket fortare och lättare till stånd, som föregående dagens tilldragelser ännu voro i friskt minne och ännu icke hade blifvit afhandlade. Priorinnan

fans icke i trädgården och därför kunde nunnorna med så mycket större frihet tala om hvad som låg dem på hjertat. Det hörde till klosterförestånderskans privilegier framför de andra nunnorna att icke behöfva deltaga i sysslorna, troligen därför att den, som skrifvit klosterreglorna, ansåg föreståndarinnan behöfva dela sin tid mellan att styra klosters allmänna angelägenheter och bevaka qvinnornas moral, dygd, sysselsättningar och andaktsöfningar.

“Mig undrar“, sade en af nunnorna, en ung, välväxt qvinna med ett ganska behagligt, ehuru något verldsligt ansigte, “mig undrar, huru den stackars väpnaren befinner sig i dag.“

Ett allmänt skratt uppstod, ur hvilket följande af en annan nunna uttalade ord framträngde.

“Ha, ha, ha! Syster Richissa är säkert förtjust i den vackre väpnaren. Hon frågar om honom, ha, ha, ha, men om flickan bekymrar hon sig intet.“

Syster Richissa rodnade och yttrade med ifver:

“Åh! Skratten icke! Jag undrar just, hvad I sjelfva tänken och kännen. Jag är säker derom, att ingen af eder, icke ens du, gamla Marta, har kunnat se en så vacker, en så nästan qvinligt behaglig ung man som Edmund väpnare, utan att hjertat börjat klappa fortare... ja, det är min mening.“

“Nå, nå“, sade den nunna, som syster Richissa hade kallat gamla Marta och hvilken var minst fyratio år gammal, “blif icke ond, Richissa, blif icke ond! Tyck du om väpnaren så mycket du behagar. Ingalunda har jag för afsigt att rapportera det hos modren priorinnan.“

“Du skulle allt nödgas bekänna många af dina

egna svagheter“, genmålde Richissa spetsigt, “om du började att tala med den skarpsinniga priorinnan om slika ting. Jag skulle till exempel kunna påminna dig om en viss...“

’Gamla Marta’ rodnade och utropade ifrigt:

“Kära Richissa, inga exempel!... Nog hafva vi alla våra små svagheter. Men inte böra vi förråda hvarandra.“

“Nå, tig du sjelf då, så skall äfven jag tiga.“

“Förlåt mig, syster Richissa!“

“Gerna, om du lofvar att vara beskedlig.“

“Jag lofvar det.“

“I alla händelser handlar du derigenom klokt.“

“Tyst, systrar“, förmanade en af de gråklädda jungfrurna. “Tvisten icke! Alla hafva vi ju fel och vi skulle stå illa till boks hos priorinnan, om hon skulle få veta, hvilka synder vi i vår svaghet hafva begått, hvem som här nere i trädgården mottagit de vackra riddare, hvilka stundom hafva funnit en väg öfver trädgårdsmuren o. s. v. Nej, nej, vänner och systrar, låtom oss vara öfverseende med hvarandra.“

“Det säger du bara därför att du sjelf så ofta...“

“För himlens skull tyst!... tyst!“

“Nå, icke vill jag förråda dig, men...“

“Om du icke tiger, så talar jag om, att du...“

“Ah, syster lilla, jag tiger... jag skall tiga.“

“Lemnom alla tvister!“ sade en liten trind, fet och frodig nunna. “Låtom oss i stället för att förebrå hvarandra fel, som vi alla hafva gemensamt och som äro gemensamma för hela människoslägtet, tala om våra fiender.“

“Fiender?... Hafva vi väl inom dessa heliga murar några fiender?”

“Icke innanför murarna, men utanför dem.”

“Ah! Du menar den der riddaren och hans svenner?”

“Ja!”

“Men de hafva väl länge sedan dragit härifrån?”

“Tvärtom!”

“Huru? Äro de der ännu?”

“Jag befann mig nyss hos priorinnan, då en af klosterdrängarna, som hon hade utskickat, återkom och omförmälde, att den vilda skaran sofvit hela natten och just nu vaknat.”

“Hvad säger du! Är det möjligt?”

“De komma att storma klostret.”

“Tyst... Tyst!... Priorinnan kommer.”

Verkligen var det så.

Klosterföreståndarinnan närmade sig för att bese nunnornas arbete och med afseende på detta gifva sina föreskrifter.

Ett drag af oro hvilade på den ärevördiga matronans ansigte, då hon sakta vandrade framåt gången. Utan tvifvel tänkte hon på och bekymrades för de scener, som hon väntade sig, så snart Härved Erlandsson och hans svenner hade vaknat upp ur sin sömn.

Det oaktadt beskådade hon nunnornas arbeten mycket noggrant och gaf här och der en anvisning, huru de skulle utföras.

“Det kroppsliga arbetet“, sade hon slutligen, “är i sanning helsosamt och välgörande. Det befordrar kroppens välbefinnande, det åstadkommer lekamligt välstånd, det hindrar frestelserna att vinna

insteg i våra hjertan, det dödar själens onda begärelser, det håller våra själar vid ett jemnt och godt lynne, vare sig Gud skickar oss lycka eller motgång, glädje eller bedröfvelse, och det uppehåller vårt mod till och med då, när det bringas att svigta under korset och vedermödan.“

“Det är en sanning“, sade syster Richissa med en ödmjukhet, i hvilken blandade sig icke så litet hyckleri.

“Ja, min kära dotter, så är det. Våra kropps-
ansträngningar kunna i sanning... men hvad vill du? Du ser så varm, svettig och orolig ut?“

De senare orden af priorinnans tal voro ställda till en nunna, hvilken kom in i trädgården genom den port, som ledde dit från den yttre, stenlagda gården, och stälde sina steg rakt mot priorinnans plats, hvilket tydligen bevisade, att hon icke kom för att deltaga uti de öfriga nunnornas arbeten, utan för att säga något till klostrets vördade föreståndarinna.

Nunnan var nu alldeles invid priorinnan. Der stannade hon, och medan hon torkade svetten af sin panna, yttrade hon:

“De äro här ute.“

“De?... Hvilka?...“ sporde priorinnan. “Om hvilka talar du, min dotter?“

“Om riddaren och hans svenner.“

“Ah! Du menar...?“

“Jag menar den gudlöse, ur hvars våld vi i går befriade jungfru Ragnhild och hennes ledsagare, den unge väpnaren.“

“Hvar äro de? Äro de inne i klostret?“

“Nej, de befinna sig ännu utanför porten.“

“Ännu? . . . De kunna väl icke hafva den djerfheten att vilja tränga in i denna heliga fristad.”

“Jag tror nästan . . .”

“Omöjligt, min dotter!”

“De svära, de hota, de banna, de . . .”

“Kanske vilja de endast hafva mera vin?”

“Nej, nej, det är någonting annat, som de vilja . . . Hu, så rysligt! . . . Kommen, moder priorinna, så fån I sjelf höra och gifva dem det svar, som eder bäst synes.”

“Jag skall komma. Gå du förut!”

Priorinnan gick långsamt och lugnt tillbaka in i klostret, ty det var nödvändigt för henne att träda in der och genomvandra en af dess mörka portgångar, om hon ville komma ned till Vreta klosters port, utanför hvilken Härved Erlandsson och hans svenner nu förde ett så bullersamt väsen, som om de hade befunnit sig framför en borg, hvilken de varit anbefalda att eröfra.

Nunnorna kastade sina spadar, krattor, knivar och trädgårdssaxar ifrån sig och följde på afstånd priorinnan, så att när denna anlände till klosterporten, var hon inom få ögonblick omgifven af alla klostrets invånare, bland hvilka dock Ragnhild och Edmund icke voro synliga, emedan det ännu var tidigt på morgonen och de ännu icke hade uppstigit från sina nattläger.

Ett häftigt buller, förorsakadt af väldiga slag mot portarna, hördes.

Då höjde priorinnan sin röst och ropade:

“Hvad viljen I? Vi hafva intet vin att gifva eder i dag, ty om vi hvarje dag skulle gifva så många drinkare ett rus, så skulle vår vinkällare

snart vara tom och vi sjelfve sakna vin till de mera oskyldiga, ja delvis till och med heliga ändamål, hvartill den drycken här innanför klostrets murar användes. Derfor gån edra färde och lemnen oss arma nunnor i fred och ro!"

En grof karlröst, hvilken nunnorna genast igenkände såsom tillhörande riddare Härved Erlands-son, svarade från portens yttre sida:

"Vid alla helgon och andra afgrundsfoster, hvad pratar du, klosterkäring? Menar du, att du skall ännu en gång kunna berusa oss? Nej, vi fråga icke efter ditt vin och om du än läte rulla en hel åm deraf ut till oss, så skulle vi, det svär jag vid s—n, min skyddspatron, icke vidröra det eller ens läppja derpå. Vårt ärende är ett helt annat, såsom du nogsamst förstår, fastän du låtsar dig vara enfaldigare än en gås."

"Sägen då edert ärende!"

"Nåväl, eftersom du låtsar dig icke förstå vår önskan, så vill jag låta dig höra den. Men dj—n regere både mig och dig, om du icke lyder. Då skall jag skära tungan ur din mun och öronen af ditt hufvud."

"Hota icke! Hotelser äro ett utsäde, som säl- lan bär någon god frukt."

"Om jag hade dig här mellan mina händer, du gamla tandlösa käring, så skulle jag väl göra något mera än hota dig. Du är väl detta hyggliga klost- ers priorinna, kan jag tro. Nåväl, fru priorinna eller föreständerska, hvilketdera du plägar kallas, var god och öppna portarna för oss. Det är min begäran. Låt det dock gå fort, annars slår jag in dem."

“Portarna äro af hårdaste ek och ett helt kvarter tjocka. Du slår dem därför icke in, så mycket vill jag säga dig.”

“Öppna dem då, du gamla galanta, så skall du få en kyss och ett famntag till belöning, huru gammal och ful du än må vara.”

Priorinnan blef nu vred och ropade:

“Gå, eländige!”

“Öppna!”

“Gå dina färde!”

“Öppna!”

“Aldrig!”

“Lemna oss tillbaka de båda fångar, som du och dina dygdädda nunnor i går beröfvade oss med så stor list.”

“Hvilka fångar?”

“Edmund väpnare och stolts Ragnhild Gudmarsdotter.”

“Vet du, att de finnas här i klostret? Kanske äro de icke här och du slösar förgäfves med gudlösa och straffeliga ord.”

“Vi veta, att de äro här.”

“Det veten I icke. I blott tron det.”

“För f—n, min sköna, när jag säger att jag vet det, så vet jag det äfven. Således fram med fångarna och det på ögonblicket, om I icke viljen, att jag skall rifva ned hela klostret och jemna det med marken. Skynda dig, käring!”

“Haf vördnad för detta heliga hus och för mig såsom dess föreståndarinna!”

“Mätte f—n ta' mig, om jag längre förmår stå här och höra hvad den der gamla ugglan har att

såga! Vill du eller vill du icke öppna porten för oss, käring?"

"Aldrig öppnar jag den."

"Så låtom oss försöka att bryta oss in genom den!" skrek riddaren och rusade samtidigt mot porten.

Svennerna gjorde äfven ett anlopp, men allas gemensamma bemödanden förmådde icke ens skaka porten. Att tänka på att med våld bryta sig in genom den, det var en galenskap. Härved och hans svenner insågo äfven detta och upphörde därför med hvarje försök i detta afseende.

Det blef nu med ens tyst utanför klosterporten.

Efter en stunds förlopp, hvarunder nunnorna andlöst väntade att få höra något utbrott af fiendens raseri, öppnade en af dem sakta den på porten befintliga luckan och blickade försigtigt ut genom den. Ett högt utrop undföll henne.

"Hvad?" hviskade priorinnan. "Hvad ser du? Hvad företaga de sig? Säg, min dotter!"

"De hafva försvunnit. De äro borta."

"Borta!" upprepade nunnorna och drogo suckar af lättnad. I sin menlöshet trodde de, att all fara nu var öfverstånden.

I detta ögonblick anlände Edmund väpnare till porten. Han hade hört bullret och deraf blifvit väckt samt skyndsamt klädt sig och hastat dit ned.

"Hvad är på färde?" sporde han.

"Dina fiender, min son", sade priorinnan allvarligt, "hafva nyss försökt att spränga porten, emedan de tro, att du och Ragnhild hafva funnit en fristad här inne."

“Är det möjligt, att de kunna vilja våldföra sig på detta heliga ställe?”

“Min son, för gudlösheten är intet ställe heligt.”

“Hvar äro de nu? Allt är tyst.”

“De hafva säkert insett det fruktlösa i alla sådana försök och gått tillbaka till sin lägerplats”, menade syster Richissa.

“Det är knappt troligt”, invände väpnaren, “ty Härved Erlandsson är icke den som af någon svårighet låter skrämman sig från utförandet af den plan, hvilken han har satt sig i sinnet att bringa till fullbordan.”

Emellertid delade nunnorna icke väpnarens mening, utan ansågo sig kunna vara trygga, då de nu icke längre hvarken hörde eller sågo fienden utanför porten. Derför gingo de ock tillbaka till sina göromål, glada öfver att saken hade nått ett, såsom de tyckte, ganska godt slut.

TIONDE KAPITLET.

Huru en ånyo kom att strida mot tio.

Edmund väpnare, hvilken icke var lika lättrogen som nunnorna, hade, såsom vi i slutet af föregående kapitel antyde, icke känt sig öfvertygad om frånvaron af all fara på den grund att Härved Erlandsson hvarken syntes eller hördes utanför porten. Dels kände väpnaren alltför väl

den äreförgätne riddarens dåliga karakter, som icke skydde något medel, dels visste han, att Härved var alltför intagen både af kärlek till Ragnhild och af hat till väpnaren. Derför betviflade han icke ett enda ögonblick, att fiendernas tystnad här vid lag endast betydde, att de hade beslutat försöka tränga in i klostret på något annat ställe, der de möjligen kunde finna en lättare genomgång än den som erbjöds dem af den starka, ektimrade porten.

Likväl brydde den unge väpnaren sig icke om att inlåta sig i någon tvist med de barnsliga och lättrogna nunnorna rörande denna sak. Han lät dem blifva i deras tro, ja, han var till och med nog artig att låtsas öfvergå till den mening, som syster Richissa med stor ifver förfäktade, nämligen att Härved hade insett omöjligheten af att intränga i klostret och därför uppgifvit alla försök i den vägen.

Men när nunnorna gått tillbaka till sitt trädgårdsarbete och priorinnan, lugn och nöjd, hade återvändt till sin bostad, då gick väpnaren icke att uppsöka Ragnhild — hvilken satt deruppe i en af klostersalarna och samtalade med "syster Elin" — utan han började noggrant syna hvarje fot af den ringmur, som omgaf klostret på hvarje ställe och som icke afbröts oftare än der någon af byggnaderna sköt sin gafvel så långt ut, att den utgjorde en lämplig ersättning för muren.

Hvarje fot af denna mur undersökte nu väpnaren med den största sorgfällighet. Hela den del deraf, som befann sig kring sjelfva klostergården tillfredsstälde Edmund, och han fann det vara omöjligt för någon af fienderna att klättra öfver en mur

af så väldig höjd. Ingenstädes fans i muren någon glugg eller någon lucka, genom hvilken en fiende skulle kunnat komma in.

Sålunda nöjd med den anställda undersökningen, ämnade Edmund väpnare just begifva sig ut i trädgården, för att der fortsätta sina spaningar, då han mötte en af klosterdrängarna. Denne kallade han till sig.

“Vet du“, sade han till denne, “vet du, om det finnes någon stege på något ställe utanför klostermuren?“

Drängen aftog med mycken höflighet sin hufvudbonad och svarade med en fråga:

“Behöfven I en stege, herr väpnare?“

“Nej, nej, jag vill blott veta, om alla klostrets stegar befinna sig innanför muren.“

“Kors, herr väpnare, hvarför skulle vi hafva stegar utanför den?“

“Ditt nöt! Svara på min fråga!“

“Hvilken fråga?“ svarade den dumme drängen, hvilken kanske just hade sin dumhet att tacka för det att han åtnjöt hedern att tillhöra ett nunneklostrets betjening.

“Om någon stege blifvit glömd utanför muren.“

“Glömd?“

“Nej, glömd.“

“Nej, herr väpnare, alla klostrets stegar äro här inne, men om I viljen att jag skall bära ut en och ställa någonstädes mot muren derute, så...“

“Visst icke! Var god och gör icke det.“

“Nå, jag frågade blott.“

“Det är en ovana, som du borde yänja dig af

med, min gosse. En tjenare bör icke göra några frågor, utan blott svara, när han blir tilltalad.“

“Hvarför det?”

“Du är ett stort nöt.“

Väpnaren gick, och drängen stod och gapade efter honom, så länge han var inom synhåll, liksom om han hade haft utsägligt svårt att begripa, hvarför den stränge herr väpnaren först gaf honom besynnerliga frågor och sedan kallade honom ett stort nöt.

Emellertid gick väpnaren ut i trädgården, der nunnorna ännu voro sysselsatta med sitt arbete. Dock gick han ingalunda dit i afsigt att samtala med de skygga qvinnorna, utan han gjorde det för att undersöka muren på denna sida af klostrets område. Han fortsatte således här den granskning, som han hade påbörjat inne på klostrets gård.

Äfven härute var muren så hög och stark, att det tycktes skola vara för en utanför befintlig meniska lika omöjligt att stiga öfver den, som att välta den omkull.

Längst borta i trädgården lågo två mindre hus. I det ena af dessa hade klosterdrängarne sin bostad och i det andra förvarades de redskap, hvilka hade sin användning vid trädgårdsarbetet.

Dessa båda hus lågo hvarandra så nära, att mellanrummet mellan dem icke var öfver en fot bredt. Båda hade den ena långsidan vänd utåt fältet. Muren slöt sig på båda sidor till dessa båda hus, så att deras utåt vända sidor egentligen utgjorde en del af muren. Emellertid hade klostrets byggmästare icke trott sig behöfva bygga någon mur på det fotsbreda mellanrummet mellan de båda

husen. Detta mellanrum, denna öppning i muren hade han tillslutit endast genom ett litet plank af bräder. Här var i sjelfva verket den svagaste punkten i klostrets hela befästningslinie, ty fienden skulle lätt kunna blott med lansspetsarne sönderplocka det murknade planket, och mellanrummet mellan de båda husen var tillräckligt stort att kunna tillåta människor af icke alltför diger volym att in-tränga i trädgården.

Väpnarens skarpa öga upptäckte genast denna svaga punkt, och det förvånade honom, att de utanför varande fienderna icke redan hade uppsnappat hemligheten af detta för deras planer mycket gynsamma ställes tillvaro.

“Hvad skall jag göra?” sade väpnaren till sig sjelf, medan han tankfullt blickade ned i den smala gången mellan husen, hvilken ändades med det skröpliga planket. “Skall jag sammankalla klosterdrängarna och ställa dem på vakt här? Bah! De skulle snart blifva nedgjorda af Härved och hans svenner, ifall dessa, såsom troligt är, tränga in just genom denna tränga passage. Om jag blott visste, huruvida den delen af muren, som jag ännu icke hunnit undersöka, har flera sådana svaga punkter... Låtom oss lyssna!... Höres något?... Icke ett ljud!... Godt! Då kan jag hinna att löpa rundt omkring muren, för att se och granska henne. Innan någon kan hinna bryta sig in här, är jag tillbaka.”

Edmund väpnare var icke den som länge stod och idislade ett godt förslag, innan han utförde det.

Följaktligen hade han knappt fattat beslutet att springa bort och hastigt undersöka hela den

del af klostermuren, som han ännu icke hade granskat, förrän han redan var på väg att utföra det. Emellertid visade honom denna granskning, huru flyktigt den än företogs, att ingen enda plats var i fara för fienden, utom den, der de båda husen lågo. Kunde man försvara denna, så borde man känna sig trygg.

Lika hastigt ilade nu väpnaren tillbaka till mynningen af den trånga passagen mellan husen och de med trädgårdsarbete sysselsatta nunnorna sågo med förvåning på väpnarens besynnerliga ilande hit och dit och säkert undrade de i sitt sinne, om det väl måtte vara något galant äfventyr, som lockade den unge herren till ett så oförklarligt beteende. Allraminst tänkte de, att väpnaren beredde sig att försvara klostret mot fienden. Denna tanke kunde så mycket mindre falla dem in, som de ansågo, att riddare Härved Erlandsson och hans vilda svenskara redan var långt borta från klostret och dess omnejd.

Det skulle emellertid icke dröja länge, innan nunnorna blefvo nödsakade att inse sitt misstag.

Just i det ögonblick då Edmund väpnare återkom till den plats, der de båda förut beskrifna trädgårdshusen lågo, hörde han ett väldigt brakande, liksom om ett helt hus hade störtat samman. Försigtigt stannade han och märkte då snart, att bullret kom just från den förut beskrifna trånga passagen mellan de två husen. Vår unge väpnare förstod genast hvad som var på färde. Han insåg, att det häftiga buller, som hördes, uppstod derigenom att Härved Erlandsson och hans svenner bröto ned planket.

Emellertid var Edmund väpnare icke rädd af sig. Genast inseende, hvilken fördel han kunde hafva deraf, att gången mellan båda byggnaderna var så smal, att den icke tillät mer än en person i bredd att intränga, drog han raskt sitt svärd och trädde fram till öppningen. Redan voro plankets bräder nedrifna och det första föremål, som mötte väpnarens syn, var Härved Erlandsson. Han var just i begrepp att tränga in i gången, då väpnaren framträdde. Bakom riddaren befunno sig hans svenner, och Edmund såg, huru deras vilda anleten förvredos af ett djefvulskt grin, under det att grofva skällsord runno öfver deras läppar.

Knappt hade Härved blifvit varse Edmund väpnare, förrän han utropade:

“Vid afgrunden! Der är han. Raskt framåt, så gripa vi honom och denna gången skola vi genast döda honom, på det att han icke oftare må kunna rymma bort. Framåt, mina svenner!”

Svennerna skakade sina svärd, så att klangen hördes ända in till nunnorna i trädgården, hvilka hittills icke anat faran, men nu genast insågo hvad som var på färde. Snart skyndade svennerna, den ene efter den andre, in i gången och i spetsen för dem trängde Härved Erlandsson fram.

ELFTE KAPITLET.

Konungens lejdebref.

Medan nu riddare Härved och hans vilda följe trängde framåt i den smala gång, som skulle leda dem in i klostrets trädgård och genom hvars begagnande de ämnade göra sig till herrar öfver klostret, stod Edmund väpnare lugn och fast vid den tränga passagens inre ända och afvaktade med draget svärd fiendernas ankomst.

Ett ögonblick kände han en stor benägenhet att begifva sig in i gången och der möta fienden, men han afstod genast derifrån och beslöt att i stället möta dem, just då de främste upphunno mynningen af gången. Derigenom vann han den fördelen framför dem, att han var helt och hållet fri i sina rörelser, medan deremot fienderna voro inklämda mellan två väggar och derigenom mycket hindrades i sina företag.

Under utstötande af rysliga eder, närmade sig Härved Erlandsson sin fiende, väpnaren. Äfven Härved hade dragit sitt svärd, men emedan gången icke var bredare än en half aln, kunde han icke begagna den större styrka, som annars utgjorde hans fördel öfver den unge, nästan gosslike väpnaren.

Så snart Härved var tillräckligt nära, lät Edmund sitt svärd hvina genom luften. Dock parerade riddaren slaget.

Men nu började väpnaren att låta hugg falla

på hugg så oafbrutet, att riddaren icke kunde tänka på att tränga sig längre fram, utan måste vara glad, om han blott kunde värja sitt lif. Svennerna bakom honom svuro och väsnades, brummade och dundrade, men de kunde icke komma förbi sin herre, emedan denne upptog hela gångens bredd.

Nu kom en hel skara af nunnorna löpande till platsen. Med förfäran sågo de hvad som förehades. Höga rop af förskräckelse banade sig väg öfver deras läppar. Några sammanknäppte sina händer och bådo för den unge väpnaren och för sig sjelfva. En och annan var dock modig nog att från trädgårdsgången upptaga stenar och slunga dem in bland de i den smala passagen samlade fienderna. Många af dessa stenar träffade väl icke, men en och annan slog ned på en blankpolerad hjälm och gaf den en obotlig buckla. Nu började äfven de andra nunnorna, som till en början varit mest försagda, att hjälpa sina systrar. Ett verkligt regn af stenar slog ned inne bland riddare Härveds svenner, hvilka stodo alltför trångt, för att kunna värja sig emot dessa projektiler. Svennerna svuro och bannade, men kunde icke af stenkastningen förmas att draga sig tillbaka. För hvarje sten, som drabbade sin man, uppstämde nunnorna ett glädjehrop och svuro svennerna. Det var ett mycket lifligt och i många hänseenden intressant skådespel, som nu uppfördes i denna aflägsna del af klostret.

Emellertid kämpade Edmund manligen mot Härved Erlandsson och han hade redan tillfogat denne ett sår i högra handen och ett annat i halsen. Dock var riddaren ännu fullt vapenduglig och

svängde sitt svärd så godt, som det trånga utrymmet tillät.

Plötsligt kom der en sten, slungad af en nunna med en för en qvinna ganska aktningvärd styrka. Den gick på sin snabba bana fram några tum från Edmund väpnares hufvud och slog ned på riddar Härveds breda bröst, hvarest den framkallade ett skarpt klingande ljud ur metallen, som betäckte bröstet.

Riddaren vacklade och var nära att falla, men ett ögonblick blott varade hans förvirring. Därefter störtade han med mångdubbelt raseri fram för att gifva väpnaren banesåret och sedan ila bort och med svärdet döda den djerfva nunnan, som hade utfört denna bedrift.

Väpnarens svärd mötte dock Härved och emedan denne genom sitt så plötsligt företagna framstörtande blottat sig, skulle han troligen nu hafva stupat för Edmunds kraftiga och väl måttade hugg, om icke en helt och hållet oförutsedd händelse hade inträffat.

Genom sitt företag att kasta med stenar hade nunnorna icke allenast bringat sina fiender både obehag och många kraftiga slag, utan de hade äfven varit dem till nytta. Svennerna började slutligen finna, att hvad nunnorna kunde göra, det skulle icke för dem sjelfva vara utförbart. Sedan de väl hade hunnit göra denna slutledning, skyndade de två, som befunno sig sist i raden — det var Åke och Guttorm — sig tillbaka och återkommo efter ett par minuter med ett stort förråd af stenar. Som deras krafter voro större än nunnornas, kunde de också använda större stenar.

De hade redan kastat tre eller fyra sådana projektiler in bland nunnorna, dock utan att skada, då det inträffade, att Härved träffades i bröstet af den från nunnehopen kastade stenen och i ursinne störtade fram mot Edmund. Just i samma ögonblick då Edmunds svärd var på väg att gifva den framrusande riddaren banesåret, just då slungade svennen Guttorm en stor sten, hvilken, efter att hafva hvinande genomskurit luften, drabbade väpnaren i hufvudet.

Edmund vacklade och — föll. Med honom föll klostrets enda försvar. Både kloster och abedissa och nunnor och stolts Ragnhild tycktes nu vara ohjelpigt hemfallna åt fienderna.

Knappt sågo nunnorna, huru Edmund väpnare sjönk till jorden, förrän de skingrade sig och lupo bort mot de egentliga klosterbyggnaderna, troligen i ändamål att innesluta sig i sina celler och innanför de små kamrärnes fasta dörrar trotsa den vilda fiendehopen.

Härved Erlandsson ilade fram öfver sin slagne fiendes fallna kropp, i det han föraktligt yttrade:

“Den der har fått nog. Han reser sig aldrig mera.”

“Om jag ändå till yttermera visso skulle gifva honom ett banesår“, föreslog svennen Stig, hvilken framstormade i hälarne på riddare Härved.

“Hvartill skulle det tjena?“ svarade Härved. “Han är död. Låtom oss i stället förfölja nunnorna och fånga så många af dem som möjligt.”

Stig lydde.

Det blef nu en allmän jagt. Nunnorna flydde. Riddaren och hans svenner förföljde. En och annan

af nunnorna blef gripen och på ett ganska ohöviskt sätt behandlad af den sven, som fångat henne.

Härved Erlandsson sjelf lopp före alla de sina. Han hade blifvit varse den lilla fagra, välväxta och intagande "syster Richissa" och han hade beslutat att fånga henne för sin egen räkning. Alla de andra lemnade han åt sina svenner.

Nunnorna ropade högt af förfäran. Karlarne svuro och skrålade. Så vilda scener hade säkerligen aldrig förr blifvit sedda innanför Vreta klostrets helgade murar.

Syster Richissa tog vägen genom en tät berså, som lemnade fri genomfart, emedan den hade två öppningar. Härved Erlandsson följde efter henne, het och ifrig.

Han hade just trädt in i löfsalen, då en mörk gestalt stälde sig i vägen för honom och tvingade honom att stanna. Det var en lång och mager karl, insvept i en munkkåpa. Riddare Härved blef ursinnig, när han såg "syster Richissa", den fagra nunnan, undgå hans planer, och sade:

"Död och helvete!... Karl, ur vägen!"

"Sakta, riddare Härved! Du rusar till ditt förderf!"

Härved Erlandsson visade tecken till häpnad.

"Ah, det ären I, pater Sigwart?"

"Ja", svarade munken, "det är jag och jag kommer i god tid för att rädda dig, min son."

"Huru? Rädda mig?"

"Så sade jag verkligen."

"Men..."

"Hvad vill du säga?"

“Klostret och nunnorna äro i mitt våld. Jag förstår icke, hvarför I talen om att rädda mig. Är jag stadd i någon fara?”

“Ja!”

“Edmund väpnare är död. Min sven Guttorm har nyss slagit honom ihjäl med en sten.”

“Det gläder mig”, svarade munken. “Dock är du i fara.”

“I skämten, pater Sigwart!”

“Visst icke, min son! Den väldige riddaren Gudmar Edmundsson är här i klostret.”

“Huru?... Hvad?... Hvem?...”

“Gudmar riddare har nyss kommit med ett stort följe af väl beväpnade svenner. Han samtalat nu med priorinnan.”

“Nå, då vilja vi pröfva vapenlyckan. Må han komma!”

“Önska icke det, min son! Riddare Gudmars följe är mycket mera manstarkt än ditt och dessutom sammanträffade vi med ett par herrar riddare af Bjelkeslägten och två Folkungar, hvilka alla med sina svenner hafva följt oss hit till klostret.”

“Det vore väl...”

“Du förstår således, att om jag icke hade hindrat dig från att fortfara med förföljandet af den der lilla sötungen, skulle du hafva rusat rakt i famnen på dessa herrar? Jag har således bevisat dig en god tjänst.”

“Måhända! Hvad skall jag göra?”

“Fly!... Fly!”

“Och lemna stolts Ragnhild? Aldrig, pater Sigwart, aldrig gör jag det. Hellre vill jag dö.”

“Dåre! Om du nu förlorar henne, så kan du en annan gång fånga henne igen, men om du nu förspiller ditt förhoppningsfulla lif, så är du förlustig henne i all evighet.”

“Nå, kanske hafven I rätt, pater.”

“Således fly... men hvad hör jag?”

Ett häftigt vapenbuller hördes nu i trädgården. Pater Sigwart och riddare Härved skyndade fram till den ena af löfsalens öppningar och kastade en hastig blick ut i trädgården. Hvad de der sågo var emellertid icke egnadt att uppmuntra dem till att fortsätta sina iakttagelser, utan de vände skyndsamt om in i löfsalens inre, der de åtminstone för ögonblicket kunde vara dolda för alla nyfikna eller fiendtliga ögon.

“Der ser du sjelf!” hviskade patern. “Dina svenner äro snart allesammans nedgjorda eller afväpnade. Du såg nu sjelf, huru de båda riddarne Ture Kettilsson Bjelke och Gudmar Edmundsson gingo fram ibland dem med sina väldiga slagsvärd. Min son! Det är nu för sent att fly.”

“Död och afgrund!”

“Du måste gifva dig fången.”

“Ha!”

“Eller låta döda dig.”

“Det är föga bättre än att blifva fångad af Gudmar Edmundsson.”

“Dock har jag medlidande med dig.”

“Hvad? Kunnen I hjälpa mig, pater Sigwart?”

“Måhända!”

“Allt hvad jag eger tillhör eder, om I...”

“Dåre! Hvad frågar jag efter dina egodelar!”
genmålde munken dystert, medan han stack ned

sin hand i den vida fickan i sin kåpa. "Du är och kan framdeles ännu mera blifva mig nyttig och därför vill jag rädda dig."

"Jag vill göra allt hvad I begären, om I blott nu viljen förhjelpa mig ut ur detta bryderi."

"Denna lifsfara", rättade munken, i det han skarpt betraktade riddaren. "Man bör nämna allting vid dess rätta namn."

"Näväl...?"

"Se här!" sade pater hastigt, under det han lemnade riddare Härved ett papper, vid hvilket hängde ett stort vaxsigill. "Tag detta, min son, men använd det först i nödens stund."

Innan riddare Härved hade hunnit tacka pater, var denne försvunnen ur löfsalen.

Riddaren besinnade sig ett ögonblick, gömde derefter papperet i sin barm och trädde i sin ordning ut ur löfsalen.

Gudmar Edmundsson och de andra riddarne, om hvilka pater Sigwart hade talat, hade verkligen anländt till klostret. De hade naturligtvis skyndat att uppsöka priorinnan, för att betyga henne sin vörndnad.

Det hade lyckats Gudmar att följa Härved Erlandssons spår ända till Vreta kloster. Han hade i skogen i klostrets närhet påträffat Härved Erlandssons och sin egen dotter Ragnhilds gångare och det var därför icke svårt för honom att inse, att både hans dotter och hennes fiender befunno sig i närheten. Efter en rådplägning med de andra riddarne blef det beramadt, att man skulle till en början spörja till vid klosterporten för att der inhemta alla de upplysningar, som kunde lemnas af

nunnorna. Så snart han vid klosterporten hade gifvit sig tillkänna såsom riddare Gudmar Edmundsson, och så snart nunnorna hade blifvit öfvertygade om att han var fader till den unga dam, som priorinnans och syster Elins list hade räddat och som nu befann sig i klostret, blefvo portarna beredvilligt öppnade, så att de fyra riddarne — bland hvilka läsaren redan har igenkänt hertig Magnus Birgerssons vän, Ture Bjelke — med hela sitt följe intågade i klostret.

Under det att svennerna nu sörjde för hästarna och de fyra riddarne stego upp i klostrets samtalsrum, der priorinnan och stolts Ragnhild snart inträdde, under denna tid var det som Härved och hans svenner nedbröto det lilla mellan trädgårds-husen befintliga planket och försökte intränga i klostret, hvarifrån de dock under en god stund hindrades af Edmund väpnare.

Gudmar hade nyss omfamnat sin dotter och framfört några ord af tacksamhet till priorinnan, då det buller, som förorsakades af striden mellan Edmund och Härved, trängde in genom det öppnade vindögat och nådde de i samtalsrummet närvarandes öron.

“Hvad är det?” utropade priorinnan, synbarligen förskräckt.

“Det är vapenbuller“, genmälde Ture Kettilson Bjelke med orubbligt lugn.

“Herre, fräls oss, vi förgås!“ suckade priorinnan andäktigt.

“Kan det vara Härved Erlandsson och hans svenner?“ sporde riddare Gudmar, i det han grep sin aftagna hjälm för att sätta den tillbaka på

hufvudet. "Men hvem är det då de strida emot? Icke kan det vara detta klostets fromma qvinnor, som göra honom ett så kraftigt motstånd."

"Det är Edmund", sade Ragnhild.

"Ah! Du säger något, min dotter. Kommen, herrar riddare!"

Alla de fyra riddarne ville ila ut. I dörren möttes de af en nunna, som var nästan andlös af häftigt springande.

"Fienderna hafva brutit sig in i klosterträdgården!" utropade hon, sedan hon genom några djupa andhemtningar hade återgifvit lungorna deras kraft.

"Huru?" frågade priorinnan. "Hafva de stigit öfver den höga muren?"

"Nej, de hafva nedbrutit planket mellan de båda bredvid hvarandra stående trädgårdshusen. Den unge väpnaren strider mot dem såsom en verklig hjälte. Utan honom hade vi varit förlorade. Han har redan uppehållit dem under tio minuter."

De tappre riddarne stannade nu icke längre kvar i samtalsrummet, utan ilade ned på klostergården, samlade sina svenner och skyndade med dem ut i trädgården.

Här stötte de snart på Härved Erlandssons svenner, hvilka antingen förföljde nunnorna kring trädgårdens rabatter och blomstersängar eller stodo med en förskrämd nunna i sin famn och slösade på henne smekningar, hvilka hon tycktes på det högsta afsky. Ett väldigt hugg af Ture Bjelkes breda svärd förpassade en sådan sven icke blott ur klostret, utan helt och hållet ur denna verden, och befriade nunnan, som rädd och bäfvande smög

sig bort för att i sin tysta cell genom böner och andaktsöfningar söka återvinna det själslugn, hvilket svennens ohöfviska ord och djuriska smekningar hade beröfvat henne.

Snart märkte svennerna hvad som var på färde och nu lemnade de skyndsamt klosterjungfrurna för att kunna möta sina fiender. Så godt sig göra lät, samlade de sig och försökte göra motstånd. Men Gudmar, de andra riddarne och svennerna gingo väldiga fram i striden. När tre af Härved Erlandssons svenner hade stupat, sträckte de öfriga vapen och gáfvo sig till fånga.

I detta ögonblick trädde Härved Erlandsson ut ur löfsalen och såg genast att striden var förlorad. Det oaktadt gick han djerft fram mot Gudmar Edmundsson och hans vänner, hvilka icke blefvo litet förvånade öfver denna fräckhet. De hade väntat sig att Härved skulle försöka fly, och Gudmar hade redan gifvit ett par af sina mest snabbblöpande svenner en vink att förfölja honom och taga honom till fånga.

Nu flydde han alls icke, utan gick lugnt och djerft fram till sina fiender. Hvad hade det att betyda?

Om icke pater Sigwart — hvilken ankommit i Gudmar Edmundssons sällskap och genast smugit sig ned i trädgården — hade lemnat Härved det förut omnämnda papperet med vidhängande insegel, så skulle den äreförgätne riddaren visserligen genast hafva försökt att fly. Nu hade han i sjelfva verket alldeles ingen kännedom om detta pappers innehåll, men han hade så stort förtroende till sin nedrige bundsförvandt, patern, att han all-

deles icke drog i tvifvelsmål det hemlighetsfulla papperets förmåga att beskydda honom. Det var i förlitande på pater Sigwart och hans papper, som riddaren nu trädde fram och djerft samt med stolthet sporde:

“Hvad tagen I eder före, herrar riddare? Hvi hafven I så illa behandlat mina svenner?”

Både Gudmar och de andra riddarne blefvo icke litet förvånade öfver Härved Erlandssons beteende. När de sågo honom icke fly, utan komma emot dem, trodde de i det längsta, att han kom till dem såsom en ångerfull syndare, hvilken ville bedja om nåd och förskoning, och nu gäckade han på det mest hänsynslösa sätt äfven denna förmodan derigenom, att han helt fräckt frågade dem, hvarför de togo sig den friheten att misshandla hans svenner och tjenare genom att dräpa somliga af dem och fångsla de andra.

“Eder fråga, riddare“, svarade Gudmar stolt, “synes mig icke vara af behofvet påkallad. Nog veten I sjelf, Härved Erlandsson, hvarigenom edra svenner hafva förtjenat sådan behandling, som här har kommit dem till del.“

“De hafva intet ondt gjort.“

“Kallen I det måhända godt, att de hafva med eder deltagit i qvinnorof och nu senast trängt sig in i detta heliga kloster och öfvat våld af många handa slag?”

“Qvinnorof? Från slik gerning äro de frie.“

“Hvad? Viljen I förneka, att I med dessa svenner hafven på vägen öfverfallit min dotter Ragnhild och fört henne fången bort, så att hon endast genom ett underverk och genom detta klostres

fromma qvinnors hjälp har blifvit ur eder skändliga hand befriad? Viljen I förneka det?"

"Jag förnekar ingenting, men jag har den äran att underrätta eder, att jag ingenting gjort eller låtit mina vänner göra, hvartill jag icke varit fullt berättigad."

"Håll, riddare Härved, innan I smutsen eder tunga med ännu flera lögner! Ingenting i verlden kan berättiga eder till de gerningar, som I hafven utfört."

"Det tror jag dock", genmälde Härved Erlandsson spotskt. Han tänkte på det viktiga papper, som pater Sigwart hade gifvit honom, och der uppgick i hans svarta, men sluga själ en aning om detta pappers innehåll och beskaffenhet.

Gudmar Edmundssons blod jäste. Den äreför-gätne riddarens fräckhet gick öfver alla gränser.

"Gripen honom!" sade Gudmar till sina svenner, "gripen honom! Vi vilja draga med honom såsom fånge upp till konungen, att han må döma öfver honom."

Svennerna nalkades Härved, men denne rörde sig icke, utan drog med ett hänleende sitt svärd, för att möta hårdt med hårdt.

"Hvarför förhala vi tiden?" sade nu Ture Bjelke till svennerna, som tvekade, när de sågo riddare Härved draga sitt svärd. "Gripen honom! Med slika missdådare behöfver man icke göra sig några betänkligheter. Raskt, svenner!"

Nu insåg Härved, att rätta stunden var inne till att framlemna pater Sigwarts papper.

Han framtog det och räckte det till riddare Gudmar. Denne gaf sina svenner ett tecken att

dröja, hvarefter han mottog det framräckta dokumentet.

“Varen goda och läsen!” sade Härved hånfullt, ehuru han sjelf icke med säkerhet hade någon kännedom om papperets innehåll.

“Hvartill skulle det tjena?” yttrade Ture Bjelke. “Låtom oss gripa honom och hänga honom utanför klostermuren till spis åt korporna och till en varnagel för andra att icke besudla ett så heligt rum med afgrundens gerningar. Svenner, töfven icke, utan gån honom djerft in på lifvet, så vida I icke ären fega stackare. Jag skall eljest sjelf smutsa min hand genom att taga på honom, gripa honom och binda honom till både händer och fötter, såsom man gör med tjufvar och stora samhällsvådliga skälmar.”

Under det att riddaren Ture Bjelke höll detta tal till svennerna, hade Gudmar Edmundsson uppvikit det af Härved till honom öfverlemnade papperet, och då han nu kastade en blick derpå, studsade han och utropade:

“Detta är då i sanning otroligt!”

Ture Bjelke, som genom dessa ord gjordes uppmärksam på Gudmars förvånade uppsyn, nalkades, under det han häpen inföll:

“Hvad är det fråga om? Är det något nytt skurkstreck af den äreförgätne riddaren?”

“Jag förstår det icke.”

“Är det hebreiska då?”

“Åh nej, det är svenska.”

“Nå, då bör man väl kunna fatta det.”

“Hör och döm!”

Riddare Gudmar uppläste nu hvad som stod skrifvet på papperet. Det hade följande lydelse:

“Den, som detta papper i sin hand eger, är min tjenare och hvad han gör är honom af mig anbefaldt. Upsala den...”

“Valdemar Rex.”

En allmän förvåning grep de närvarande och bland dem var säkert Härved Erlandsson sjelf icke minst förvånad. Ett triumferande hånleende spred sig öfver hans ansigte och han utropade:

“Nå, herrar riddare, viljen I ännu fängsla mig?”

“Ja, Härved Erlandsson“, röt riddare Gudmar med vrede, “ja, vi vilja fängsla eder, vi vilja draga eder vid håret inför domaren. Inför lagmannen skolen I på tinget svara.”

“Men konungens befallning...”

“Den är understucken... den är förfalskad.”

“Konungens sigill hänger vid skriften.”

“Det är efterapadt.”

“Nej, riddare Gudmar“, sade Ture Bjelke, som emellertid hade granskat inseglet, “nej, detta sigill är äkta och denna handling är icke förfalskad.”

“Huru? Tron I verkligen, riddare Ture“, sade Gudmar med ifver, “tron I verkligen, att konungen skulle gifva befallning att rövva bort min dotter och att förfölja henne ända in i detta heliga kloster? Jag tror det åtminstone icke.”

Den af pater Sigwart till Härved Erlandsson öfverlemnade handlingen var verkligen äkta. Pater hade genom fröken Jutta utverkat sig den mindre i afsigt att bruka den till något redan bestämdt ändamål, än för att begagna den vid förefallande hehof, i den händelse han någon gång sjelf

skulle komma i tvist med den jordiska rättvisan. När han öfverlemnade det dyrbara dokumentet till Härved Erlandsson, skedde det förmodligen emedan han insåg, att denne niding kunde blifva honom nyttig i framtiden.

På riddare Gudmar Edmundssons ord svarade emellertid Ture Kettelsson Bjelke lugnt och sansadt:

“Min käre riddare Gudmar Edmundsson, vi måste respektera konungens insegel och hans undertecknade namn. *Ännu* är han konung i Sveriges rike.“

Det låg någonting besynnerligt i riddarens “ännu“.

“Om detta verkligen är sant“, sade Gudmar häftigt, “om verkligen det är på konungens befallning, som min oskyldiga dotter för sitt fagra ansigt skull blifvit på detta sätt förföljd, tillfångatagen och återigen förföljd — då, riddare Ture, vore det i sanning en vinst för Sveriges rike att snart blifva qvitt en sådan konung.“

“Jag skall icke glömma att säga konungen edra tankar“, yttrade nu Härved Erlandsson fräckt.

“Det må du gerna göra, du äreförgätne niding!“

“Bah!“ utropade Härved föraktligt.

“I sägen ingenting“, återtog den lugne Ture Bjelke, “I sägen nog ingenting, riddare Härved, ty då skall mitt svärd förr eller senare finna vägen till edert hjerta. Emellertid ären I nu fri och edra svenner . . .“

“Fri?“ utropade Gudmar, som vid tanken på att släppa lös sin dotters dödsfiende kände sig häftigt upprörd. “Nej, herr riddare Ture, det kan jag aldrig samtycka till. Om konungens lejdebref är

äkta, så har Härved Erlandsson helt säkert stulit eller på annat oärligt sätt bekommit det. Konungen gör icke slika gerningar hvarken sjelf eller genom andra.“

“Nu tagen I fel, riddare Gudmar“, svarade Bjelke. “Påminnen eder blott hvad I hafven hört om samme konung och Jutta, den danska klosterjungfrun, konungens egen drottningens syster.“

“Ah! Det är sant... Men...“

“Ingenting är omöjligt, min ädle vän, så snart det gäller konungen och hans qvinnokärlek. Ett fagert anlete eller en välväxt kropp är för honom nog att upptända i hans hjerta en brinnande passion.“

“Vid alla helgon!...“

“Alltså“, fortfor Ture Bjelke, afbrytande sin väns tal, “alltså insen I nu, att vi måste, vi *måste* respektera detta kungliga lejdebref.“

“Men en sådan konung!...“

“Lugnen eder!“ sade nu Bjelke hviskande. “Sådana ting äro farliga för den som talar dem och farliga för den som hör dem. Vi vilja *sedermera* tala derom. Nu måste vi gifva Härved Erlandsson och hans svenner friheten.“

“Likväl...“

“Tron mig, min vän, det kliar äfven mig i handen, emedan jag gerna ville med mitt goda svärd slå den nidingen till marken, men nu måste jag med lugn se honom draga härifrån, och äfven I måsten foga eder i edert öde.“

“Nå, jag finner, att I hafven rätt. Låten honom gå, men sägen honom, att han må akta sig att ännu en gång möta mig här i verlden, ty då

skola hvarken kungliga lejdebref eller hans fräckhet hindra mig att hänga honom.“

“Det vill jag säga honom“, svarade Ture Bjelke.

Derefter gick han fram till Härved Erlandsson och gaf honom det kungliga dokumentet tillbaka samt framförde ordagrant riddare Gudmars ord. Derefter tillade han för egen räkning:

“Nu mån I gå, men om I möten konungen, som I sägen vara eder herre, så helsen honom från Ture Kettilsson Bjelke med de orden, att genom slika gerningar befästar han icke sin tron.“

“Jag vill säga både det och allt annat hvad jag nu har hört“, svarade Härved fräckt. “Behagen I nu att låta lösa mina stackars svenner ur deras oförtjenta bojor?“

Ture Bjelke gaf befallning derom och sedan Härveds svenner hade blifvit frigjorda, ledsagades både han och svennerna genom klosterporten, som hastigt tillslöts efter dem.

När de väl voro ute, ilade Ture Bjelke med sina svenner tillbaka in i trädgården, emedan han ville utsätta en stark vakt vid det ställe, der Härved med sitt folk hade inträngt.

TOLFTE KAPITLET.

Samtal.

Så snart stolts Ragnhild af den inträdande nunnan, hvilken omtalade striden nere i trädgården, hade hört, att hennes Edmund ensam kämpade mot alla fienderna, erfor hon en stor oro i sitt hjerta. Hon ville gerna genast hafva ilat ned för att erfara, om väpnaren var frisk, sund och oskadad, men vördnaden för priorinnan bjöd henne att stanna qvar och det dröjde derfor några minuter, innan hon kunde tillfredsställa sin längtan att hasta ned i klosterträdgården. Tillfälle dertill erhöill hon, då priorinnan vände sig till henne, sagande:

“Medan de strida der nere, vilja vi bedja. Jag går in i min cell, gå du äfven till din, min dotter. Gud och helgonen beskydde dig och oss alla!”

Derefter aflägsnade klosterföreståndarinnan sig och nu var Ragnhild icke sen att ila ned på klostrets gård och derifrån in i trädgården.

Till en början dolde hon sig bakom en tät häck af blommande jasmin, men då hon fann, att Edmund väpnare icke var med på det ställe, der hennes fader, de andre riddarne och deras svenner voro i färd med att afväpna och binda Härved Erlandssons svenner, så intogs hon af en ännu lifligare oro. Hon erinrade sig nu, att hon hört uppgifvas, att striden mellan Edmund och svennerna hade egt rum borta vid de båda i trädgårdens an-

dra ända befintliga husen, hvilkas gråa och dystra väggar hon delvis kunde se från den plats, der hon nu stod.

Tagande vägen längs efter trädgårdsmuren, ville hon nu obemärkt ila bort till trädgårdshuset, men ödet ville deremot, att denna hennes manöver icke skulle blifva alldeles obemärkt.

Hon stötte nämligen helt oförmodadt på pater Sigwart, som stod gömd bakom en buske och med brinnande blickar bespejade uppträderna i trädgården. Det var i det ögonblick, då Härved Erlandsson framräckte den skrift, som han hade erhållit af patern.

Patern studsade och tycktes blifva förlägen, när Ragnhild kom honom så nära, att han märkte henne.

“I här, pater Sigwart!” utropade jungfrun.

“Ja, min dotter“, svarade munken med återvunnen fattning, “jag vill se, huru allt aflöper.“

“Veten I, hvar Edmund finnes?“

“Han är död“, sade patern kallt.

“Död?... Död!...“ utbrast jungfru Ragnhild med sorg. “I sägen väl icke det allvarligt, pater Sigwart?... Hvar är han, att jag må se honom? O, min Gud, gif mig kraft att kyssa lif i honom med mina varma läppar.“

Patern lyssnade knappt med ett halft öra till Ragnhilds ord. Hans brinnande ögon voro oafvändt riktade mot den punkt af trädgården, der Härved nu stod inför sina domare.

“Hvar är han, pater? Sägen mig för Guds barmhertighets skull, hvar han finnes. Hvar... pater... hvar?“

Patern gaf intet tecken till att han hörde eller ämnade svara henne.

Hon tog honom i armen med nästan vild häftighet.

“Låt mig vara, min dotter!” sade munken.

“Hvar är han?... Hvar?”

“Hvem?”

“Edmund.”

“Ah!... Jo, min dotter, han ligger derborta vid trädgårdshuset. Der finner du honom.”

Ragnhild ilade bort med ångest och namnlösa kval i sitt älskande hjerta, men patern stod kvar bakom busken lika kall och styf och stel, och det var ännu alltjämt blott ögonen, som genom sin eld visade, att han med stort intresse följde scenen derborta, uppträdet mellan Härved Erlandsson och de ärlige riddarne.

Vi hafva redan haft nog af den vidrige munkens åsyn och vilja derfor icke längre kvarstanna hos honom, utan följa i stället stolts Ragnhild, der hon hastar framåt med bevingade och lätta steg, men med en tung och pinande sorg i hjertat.

Hon anlände snart till trädgårdsmuren och — ack! — hon behöfde icke länge blicka omkring sig der för att finna den hon sökte. Här låg han blek och blodig, här låg han död... den man, som hon hade gifvit sitt oskyldiga hjerta. Här var bäddad den graf, i hvilken hela hennes jordiska lycka var nedmyllad, för alltid begrafd, för alltid öfverhöjld. Här såg hon sina förhoppningar om lycka och sällhet förintas och upplösas i ett töcken af sorg och vända. Hon hade nu endast att hoppas på ett återseende, ett gladt, saligt återseende i en annan

och bättre värld. Ack, nu... nu..., nu först förstod hon sig sjelf, sitt stackars hjerta, nu först insåg hon, att hennes tillgifvenhet för väpnaren var den renaste, den varmaste kärlek. Nu vaknade hon upp till qvinligt sjelfmedvetande, men blott för att med så mycket större smärta sänkas ned i för-tvifflans graf.

Hon kastade sig öfver Edmund och öfverhöljde hans ansigte, så blekt och af blod vanstäldt som det var, med otaliga kyssar. Hon smekte med sin hand hans lockar, hon var utom sig af smärta. Hvarför ingår det i den kärleksrika försynens plan att låta en så varm kärlek röna sorg och lidande? Vi förstå detta lika litet, som vi förstå så mycket annat här i världen. Blott det veta vi med viss-het, att när det sker, så är det icke ämnadt blott till plåga, utan till nytta, till — förbättring.

“O”, suckade Ragnhild, “hvarför är jag icke lifvets ande, att jag kunde inblåsa lif i dig, min älskade? Hvarför är jag icke en engel, att jag kunde hafva fått ledsaga dig in i den ljusa och fröjdefulla himlasalen? Hvarför... ack, hvarför är jag qvar här nere på jorden, då du, min Edmund, min älskling, min halfva själ, redan har flyttat upp till ljusare och gladare rymder, der du aldrig skall nås af någon sorg, der aldrig något qual skall mar-tera dig, såsom det nu pinar mig i mitt hjerta med plågor, som för visso äro värre än dödens? Du är lycklig... ack, jag borde vara så lycklig af att veta dig salig, men... men jag är så outsägligt olycklig... olycklig!...”

Tårarna började framqvälla ur sina källor. Varma och mera värda än de diamanter, som de i ren-

het och klarhet liknade, föllo de på väpnarens anlete och åstadkommo der en underbar verkan. Åtminstone förekom det Ragnhild såsom ett under, att när dessa tårar droppade ned på Edmunds kind, gick en våldsamt nervryckning öfver väpnarens drag.

Ragnhild såg det.

Utom sig af glädje ropade hon:

“Han lefver!... O, han lefver!...! Himlens englar äro icke saligare än jag... Han lefver!... Det är mina kyssar, som hafva väckt honom till lif. Gud har hört min bön. Jag vill kyssa honom ännu mera. Ack, de kära... de innerligt kära dragen! O, om han kunde vända om till lifvet!”

Hon kysste hans kind, hans ögon, hans mun, hela hans anlete. Gud hörde hennes bön. Väpnaren öppnade ögonen, som mötte den knäböjande jungfruns. I hans blick — den blick, med hvilken han betraktade Ragnhild — låg så mycken sällhet, att... ja, värde läsare, vi finna icke ord att beskrifva den, ty det finnes känslor, som icke kunna med något jordiskt tungomål uttalas.

Väpnaren tillslöt åter ögonen och en sakta hviskning banade sig väg öfver hans läppar:

“Hvilken skön och härlig dröm! O, jag vill drömma ännu mera.”

Huru lätt denna hviskning än var — ja, lättare är icke den hviskning, hvarmed elfkonungen i midnattstimma smeker elfvornas drottningens öra — så hörde och förstod dock Ragnhild den.

“Nej, Edmund... Edmund”, ropade hon, “det är ingen dröm. Det är verklighet. Jag... jag sjelf... din Ragnhild är här vid din sida. O, Edmund, vakna upp igen! Se ännu en gång på mig såsom

du gjorde nyss. Jag är här hos dig, det är din älskade Ragnhild... det är Ragnhild, din Ragnhild, som älskar dig så utsägligt, hon är det, som nu knäböjer här vid din sida.“

I detta ögonblick kunde Ragnhild, om hon hade vänt sig om, hafva sett sin fader aflägsna sig från platsen bakom en i närheten stående buske, från hvilken han hade bevittnat hela denna scen. Då han gaf riddaren Ture Bjelke sitt medgifvande till att släppa Härved lös, aflägsnade han sig skyndsamt, för att icke längre behöfva se Härved Erlandssons råa och vidriga anlete. Utan att dermed hafva någon särskild afsigt, stälde han sina steg i riktning mot den plats, der hans trogne väpnare Edmund låg slagen. Han hade just varseblifvit den på marken liggande väpnaren och ämnat hasta fram för att undersöka, om han var lefvande eller död, då han fick se sin dotter komma ilande och kasta sig ned bredvid väpnaren. Hvad han nu såg och hörde, det veta vi, ty vi hafva bevittnat samma skakande uppträde, men hvad han derunder kände, det vet Gud allena. Säkert är emellertid, att en klar tår perlade i hans öga, då han nu tyst och stilla aflägsnade sig från busken och tog vägen tillbaka till klostret. Dervid uttalade han äfven halfhögt följande ord, som skulle hafva vållat både Edmund och Ragnhild en omätlig glädje, om de hade hört och uppfångat dem med själ och öron:

“Stackars min lilla dotter!... Stackars Ragnhild!... Du älskar den unge, präktige väpnaren. Nåväl, bättre och ärligare och hederligare måg kan jag aldrig önska mig. Ragnhild, du skall få din

väpnare. Jag älskar honom, som om han vore af mitt eget kött och blod. Han och ingen annan skall blifva din make, ty han är dig värdig.“

Men hvarken Edmund eller Ragnhild hörde dessa hugnande ord. Edmund var i detta ögonblick icke i stånd att höra och uppfatta någonting. Ragnhild var för långt borta och för mycket sysselsatt med väpnaren för att kunna ens märka fadrens närvaro.

Om Ragnhild hade hört sin faders ord, skulle de hafva på samma gång mycket förvånat och mycket fröjdadt henne. De skulle hafva förvånat henne, emedan hon icke skulle hafva kunnat fatta, att fadern kunnat ifrågasätta möjligheten och lämpligheten af någon annan förbindelse än med Edmund, en förbindelse likväl mellan en förnäm riddares dotter och en ringa väpnare. De vanliga åsigterna om det passande förstod hon icke alls och begreppet mesallians var för henne helt och hållet okänt. Faderns ord skulle emellertid hafva fröjdadt henne, emedan hennes unga och rena själ var så utsägligt, så innerligt varmt fästad vid hennes faders väpnare, vid hennes egen vän och beskyddare.

Fadern, den stränge riddaren Gudmar Edmundsson, gick bort. Han var nu öfvertygad om att Edmund skulle återuppvakna till lif, ty han hade sett att han rörde sig och han hade hört hans hviskning.

Emellertid låg stolts Ragnhild, hans fagra dotter, kvar. Hon intog fortfarande en knäböjande ställning vid Edmund väpnares sida och öfverhöljde honom med smekningar, så varma, så kärleksfulla, att de nogsamt vittnade om styrkan och värman

af den kärlek, som bodde i hennes rena, obefläckade, för allt skrymteri främmande hjerta.

Ännu en gång öppnade Edmund väpnare ögonen.

“Lofvad vare den högste Guden och helgonen alla!” utropade Ragnhild. “Edmund!... Edmund! Du lefver? Du är väl icke död?”

Ljudet af jungfru Ragnhilds ljufva och musikaliskt klingande röst trängde ända ned till väpnarens hjerta. Han reste sig upp med en våldsamt ansträngning af alla sin kropps krafter, hvilka småningom åter började att lyda den vilja, som arbetade i hans hjerna.

“Är det verkligen du, Ragnhild?” hviskade han.

“O, ja, Edmund, det är jag, det är din egen Ragnhild, din barndomsvän, din brud, som är här hos dig och öfverhöljer ditt kära anlete med sina kyssar. Du får icke dö... du *får* det icke, min Edmund. Du skall lefva. Vill du icke lefva? Säg, Edmund, vill du icke lefva för din Ragnhilds skull?”

“Jo... jo... men är det verkligen min egen Ragnhild?... Är det icke en dröm?... Om det är en fager dröm, så vill jag aldrig mera vakna upp, utan drömma så ljuft i all evighet... Jag tyckte mig känna, att du kysste mig... Ragnhild, är det verkligen sant? Säg... o, säg, att det icke är endast en skön dröm, hvilken snart... snart förskingras och försvinner igen, liksom när solen höljes af digra moln eller himlens blåa djup öfverdrages af dimmornas gråa töcken.”

Ännu hade icke medvetandet fullt och klart återvändt i väpnarens hufvud. Ännu förmådde han icke skilja mellan dröm och verklighet.

“Nej, nej, Edmund“, utropade Ragnhild med af

tårar fuktade ögon, "nej, det är ingen dröm, nej, det är den rena, oförfalskade sanningen och verkligheten. Det är jag... det är din... din... din egen Ragnhild, som är här hos dig i denna stund. O, Edmund, min vän, min älskade, min brudgum, se... se på din Ragnhild!"

"Ack, ja! Det är Ragnhild. O, jag är lycklig. Jag ville icke utbyta en sådan högtidsstund som denna mot någonting annat, äfven om man till vederställning och betalning därför bjöde mig all annan lycka i denna världen, befrielse från skärselden och i ett annat lif bortom grifterna och förgängelsen all himlens salighet. Denna stund är den ljufvaste, som jag här i världen upplefvat."

"Edmund!... Edmund!... Denna ljufhet skall räcka länge... länge..." hviskade så ljuft och löftesrikt den blygsamt rodnande ungmön, i det hon lutade sin fina kind mot väpnarens. Hennes blonda lockar kringfladdrade hans ansigte och hennes klara, bruna ögon blickade med onämnbart förtroende och kärlek in i väpnarens blågråa ögonpar.

Edmund väpnare skulle icke hafva varit skapad som andra människor, han skulle icke hafva varit af kött och blod, om han icke nu hade vaknat upp fullkomligt och helt och hållet återvunnit medvetandet.

Svennen Guttorms sten hade träffat honom i pannan, men hjälmen hade mottagit och afhållit det mesta af det fruktansvärda slaget. Blott en liten spets af den tunga, stora och skarpkantiga stenen hade vidrört väpnarens panna.

Om Edmund hade haft visiret nedfäldt, skulle stenen icke hafva tillfogat honom den allra min-

sta skada, men nu stred han med öppet hjämgaller och derigenom blef det möjligt, att stenen kunde drabba honom midt på den ädelt höga pannan och förorsaka ett icke obetydligt blodflöde.

Sedan Edmund väpnare börjat att vakna upp till medvetande, dröjde det likväl icke länge, innan han var fullt återställd, om än något matt, och han hade snart återvunnit sin förmåga att iakttaga hvad som tilldrog sig i hans närhet. Han såg Ragnhilds sköna anlete och förtjusande gestalt, han såg hennes innerliga och varma blick, i hvilken den renaste och varmaste kärlek uttalade sig. En känsla af lycksalighet genombäfvade honom och han utropade:

”Hvilket ljuft uppvaknande! När du är hos mig, Ragnhild lilla, och ser på mig så der innerligt, o, då känner jag mig lycklig, mycket lycklig.“

”Jag vill alltid vara hos dig, Edmund.“

”Det går icke an...“

”Jo, det går an“, svarade stolts jungfrun bestämdt. ”Hvarför skulle det icke gå an?“

”Emedan... hm!... jag vet icke, om jag vågar uttala ordet.“

”Är det då så farligt, det som du vill säga?“

”Nej, inte är det farligt, men...“

”Säg det likväl, käre Edmund.“

”Du önskar det?“

”Ja!“

”Och du lofvar mig att icke blifva missnöjd?“

”Det lofvar jag dig. Säg mig, hvarför skulle jag icke alltid få blifva och vara hos dig, Edmund?“

“Jo, emedan du inte kan det, såvida du icke ... älskar mig och blifver min maka.”

“Visst älskar jag dig“, hviskade Ragnhild och gömde sitt rodnande anlete vid väpnarens bröst.

Edmund sprang upp.

“Är det möjligt, verkligt? Är det sant? Älskar du mig verkligen? ... Säg ... säg! Vill du blifva min?”

“Ja, Edmund, jag vill blifva din maka“, svarade ungmön med allvar.

Väpnaren var yr af den glädje, som mötte honom vid återvaknandet till lifvet. Också tog han sin Ragnhild i famn och den första kyssen beseglade deras förbund för lifvet.

Detta samtal hade således nu kommit till ett för väpnaren och stolts jungfrun lyckligt resultat och vi kunna därför med så mycket större lugn öfverlemna dem åt sig sjelfva att på egen hand uppgöra förtjusande framtidsplaner. I stället för att vidare intränga i deras små hemligheter, vilja vi gå bort till ett annat ställe i klosterträdgården och lyssna till ett samtal, som fördes mellan Gudmar Edmundsson och Ture Bjelke.

“I tron således, herr Ture“, sade Gudmar, “att det verkligen är konungen, som skickat Härved Erlandsson att fånga min dotter?”

Gudmars röst darrade af inneboende vrede, när han yttrade dessa ord.

“Derom kan man icke tvifla“, genmålde Bjelke, “då man känner konung Valdemars stora lättsinne.”

“Men han har ju klosterjungfrun Jutta kär.”

“Ja, så synes det åtminstone, men Valdemar är i sanning i stånd att älska många qvinnor på

en och samma gång. I veten nog, att sådana män finnas.“

“Hvilken usling!“ röt riddare Gudmar och förde mekaniskt handen till svärdfästet.

“Det har länge varit min mening om denne konung.“

“Tycken I icke som jag, riddare Ture, att slik man icke är värdig att styra folk och rike?“

“Jo, min vän, det har jag redan en lång tid tyckt. Det förvånar mig, att I sjelf icke förr än nu hafven fattat denna mening.“

“Hertig Magnus vore mera värdig.“

“Han blefve verkligen den bästa konung, som vårt land kan önska sig.“

“Mitt sinne“, sade Gudmar, “är i denna stund så vredgadt på kungen för det pappers skull, som Härved hade i sin hand, att jag verkligen skulle kunna vara i stånd att stifta en sammansvärjning mot konungen, för att jaga honom bort från den tron, som han besudlar, och sätta hertigen dit i hans ställe.“

Ture Bjelke såg sig försigtigt omkring, för att erfara om någon lyssnare befann sig i närheten, och yttrade derefter med låg stämma:

“Ett ord i förtroende, riddare Gudmar!“

“Två, om I behagen.“

“Jag vet, att I ären en ärlig riddare utan fruktan och utan tadel och hvad man anförtror åt eder tystlåtenhet, det är väl förvaradt.“

“Tviflen I derom“, sade Gudmar stolt, “så behållen eder hemlighet och gifven mig icke del deraf.“

“Jag tviflar icke och därför hör! En samman-

svärjning i det ändamål, som I nyss nämnden, är redan stiftad och verkar i det fördolda.“

“Ah!“

“I ären välkommen i vår krets.“

“Jag skall komma.“

“Vi samlas om tre veckor på torsdagsaftonen klockan sju.“

“Hvar?“

“I gråbrödraklostret i Upsala.“

“Nåväl, jag skall infinna mig der, men ännu förbinder jag mig icke till annat än sträng tystlåtenhet.“

“Det är nog tills vidare. Vår lösen är: “För fäderneslandet!“

TRETTONDE KAPITLET.

Glöd under askan.

Följande dagen återvände riddaren Gudmar Edmundsson med sin fagra dotter, sin tappre vapnare och blifvande måg samt sina välrustade och trogna sventjenare från Vreta kloster till Säby gård. På samma gång drogo de andra riddarne hvar och en åt sitt håll.

Innan Gudmar lemnade klostret, lät han, för att i någon mån visa sin tacksamhet mot nunnorna, som hade räddat hans dotter ur Härved Erlands-sons våld, uppsätta och med sitt namn underteckna

ett gåfvobref, enligt hvilket han å egna och sin kära husfrus vägnar förband sig att låta förfärdiga och till klostret skänka en ny och dyrbar kalk af tungt, gediget silfver. Detta bref öfverlemnade han till priorinnan, som på klostrets och nunnornas vägnar tackade för gåfvan. Men Gudmar gjorde ännu mera för de frömma nunnorna. Han tänkte på deras trygghet och säkerhet mot fiendtliga anfall och särskildt mot Härved Erlandssons möjliga hämndplaner, och för att betrygga klosterinvånarinnorna lät han sina svenner i den smala gången mellan de båda trädgårdshusen uppföra en ogenomtränglig och hög mur af gråsten. Sedan detta var gjort, var klostrets befästningslinie fullständig.

Ju längre riddare Gudmar kom från klostret, desto mera lugnades hans sinne och desto mindre blef hans vrede mot den stackars konung Valdemar.

Att konungen var oskyldig till de händelser, som nyss hade timat, det veta vi, och det enda fel, som vi härvid kunna förebrå konungen, är det, att han så lättsinnigt hade låtit Jutta bekomma det lejdebref, som genom pater Sigwart vandrade öfver i Härveds hand och skyddade honom mot all vedergällning för hans illgerningar. Dock torde till någon ursäkt för konungen kunna anföras att Jutta troligen, då hon af sin älskare begärde denna handling, uppgaf för honom ett helt annat ändamål, än det hvartill den nu hade blifvit använd. Det är till och med troligt, att hon sade sig vilja använda dokumentet i något uppgifvet, *godt* syftemål.

Ju mera nu Gudmar Edmundsson betänkte dessa ting, desto mera rotfästades hos honom den

öfvertygelsen, att konungen icke hade någon känedom om det ändamål, hvartill hans namns underskrift och hans kungliga insegel här blifvit begagnadt. Han visste ju af gammalt, att Härved Erlandssons oreña håg stod till stolts Ragnhild, och han ansåg det vara otänkbart och omöjligt, att Härved, som sjelf älskade flickan, skulle vilja låna sig till att för en annans räkning borttröfva henne. Utan tvivel var denna slutsats både logiskt riktig och öfverensstämmande med verkliga förhållandet, med sanningen.

På grund af dessa tankar släcktes småningom i Gudmars själ den vredeseld mot konungen, som förut hade brunnit der. Elden öfvertäcktes af aska. Han förlät konungen för att i stället egna hela sin bitterhet åt Härved Erlandsson.

Riddare Gudmars förlåtande sinne mot Valdemar gick till och med så långt, att han ångrade det löfte, som han i uppbrusningens stund hade gifvit Ture Kettelsson Bjelke, nämligen att infinna sig vid de sammansvurnes möte i Upsala kloster.

Emellertid inträffade en händelse under resan hem till Säby, hvilken på nytt uppblåste den mot konungen vända vredeseld, som ännu glödde under askan i riddarens själ.

Härved Erlandsson och hans svenner hade nämligen, då de drogo bort från Vreta kloster med så stor skymf och nesa, strax begifvit sig uppåt landet. Under färden hade de mött konungen och några riddare, som voro i hans följe. Valdemar hade lemnat Upsala för några dagar för att draga ned till Vestergötland, der hans närvaro kräfdes vid lagmanstinget.

Konungen kände Härved Erlandsson och inbjöd honom att deltaga i färden — ett erbjudande som, då det gjordes af en konung, var att anse såsom en stor heder. Enär Härved Erlandsson insåg, att han nu under någon tid var nödsakad att låta sina planer mot riddare Gudmars dotter hvilade, så gjorde han inga invändningar mot konungens förslag, utan slöt sig med sina svenner till konungens hird.

Emedan nu konungen drog förbi Vreta kloster och emedan riddare Gudmar icke påskyndade sin färd, utan för sin dotters bekvämlighets skull tillryggalade vägen mycket sakta, så måste konungen och hans hird snart upphinna riddaren och hans följe.

Riddare Gudmar satt på sin gångare och var försänkt i djupa tankar.

Då ilade Edmund väpnare fram till hans sida och sade:

“Ett stort följe af riddare nalkas bakom oss. Jag tycker mig bland dem igenkänna Härved Erlandsson.“

Gudmar stannade och vände sig om i sadeln. Äfven han igenkände lätt Härved, men hvem den smärte, ståtliga riddare var, som red i spetsen för den sig närmande kavalkaden, det kunde Gudmar icke med visshet afgöra. Vål tyckte han, att både gestalt och hållning liknade konung Valdemars, men han ville icke tro, att konungen och Härved färdades tillsammans på allmän väg i hvarje mans åsyn, ty Härved var illa beryktad bland alla människor i Sveriges rike för ett vanhedrande lefnadsätt. Dertör hvarken kunde eller ville riddare Gud-

mar tro och tänka, att det verkligen var kung Valdemar, som nu kom ilande framåt vägen i sällskap med Härved Erlandsson.

“Vi måste bereda oss på försvar“, sade Gudmar hastigt. “Kanske är det Härved Erlandssons mening att öfverfalla oss. Den der ryttaretruppen synes mig vara mera manstark än vår. Hvar skola vi uppställa oss till försvar?..... Ah! Jag ser derborta en klippvägg vid sidan af vägen. Vi vilja begagna oss af de fördelar, hvilka den platsen erbjuder oss, i det att den åtminstone skyddar oss mot anfall bakifrån. Kommen, mina raska svenner!“

Ännu var den sig närmande kavalkaden så långt borta, att Gudmar och hans följe ganska väl kunde medhinna att ställa sig i skydd af den omtalade klippväggen.

Med en snabbhet, som vittnade om god disciplin i Gudmars lilla trupp, skedde uppställningen. Jungfru Ragnhild inneslöts helt och hållet inom en flerdubbel mur af svenner, hvilka icke skulle svika henne, utan gerna gå i döden för henne. I spetsen för skaran, längst bort från klippan och så nära vägen, att hästarnes framfötter hvilade på den hårdtrampade vägen, sutto riddare Gudmar och Edmund väpnare.

I denna ställning inväntade man nu Härved Erlandsson, ty man trodde ganska naturligt att han var anförare för hela skaran.

Ju närmare de förmodade fienderna kommo, desto mera bleknade riddare Gudmar Edmundsson, ty med hvarje försvinnande ögonblick igenkände han tydligare konung Valdemars behagliga gestalt

och sköna, men något qvinliga anlete. Han var i sin själ öfvertygad, att det var konungen sjelf, innan ännu kavalkaden hade hunnit fram till den plats, der han och hans väpnare och hans trogne svenner sutto med svärd i hand.

“Vid helgonen alla, Edmund!” mumlade Gudmar riddare. “Jag tycker mig se konung Valdemar.”

“Det är verkligen konungen“, sade väpnaren lugnt. “Vi hafva således intet att frukta.”

“Intet?” sade riddaren. “Du vet icke hvad du säger.”

“Men konungen . . . .”

“Just emedan det är konung Valdemar, hafva vi så mycket mera att frukta. Troligtvis blir det en strid på lif och död, min son.”

Det uttryck, hvarmed riddaren uttalade ordet “min son“, föranledde väpnaren att blicka upp i Gudmars ansigte och han blef förvånad öfver att se detta eljest så lugna anlete nu vara stördt af en vrede, som flammade i ögonen och som åstadkom krampaktiga ryckningar i ansigtsmusklerna.

Orsaken till riddare Gudmars upprörda sinnestillstånd och till hans vrede är icke svår att inse. Han var nu öfvertygad derom, att Härved Erlands-son och konungen voro i sällskap med hvarandra, och han såg deruti ett vittnesbörd om ett ännu mera på djupet gående förbund mellan dem båda, ett förbund, som afsåg Ragnhilds, hans egen kära, fagra dotters förderf. Det var nu klart för honom, att det var på konungens uppdrag, som Härved hade bortröfvat jungfrun, och det var helt naturligt, att riddaren fattade denna föreställning och orubbligt fasthöll den.

Gudmars ansigte var derfor ganska bistert att skåda i det ögonblick, då den kungliga kavalkaden befann sig midt för honom. Hans blickar voro icke blida, hvarken de, som han sände konungen, eller de, med hvilka han undfägnade den äreförgätne riddare Härved.

Konungen stannade. Han igenkände riddare Gudmar och sade småleende:

“Hvad nu, riddare Gudmar af Säby? Hvarför ställen I upp edert följe i slagordning, liksom om vi vore fiender?”

“Tiderna äro onda“, genmålde Gudmar dystert, “och man vet icke hvem som är fiende eller vän.“

“Bah! Nog veten I, att kung Valdemar är eder vän, riddare Gudmar.“

Riddaren svarade icke. Hans tystnad var för öfrigt svar nog till konungens ord.

Valdemar hade emellertid blifvit varse jungfru Ragnhild, der hon satt bland sin faders sventjenare med pater Sigwart vid sin sida. Kungen helsade jungfrun på det mest höfviska sätt och log emot henne med ett leende, som Gudmar ganska väl såg och som ännu mera styrkte honom i hans nyss omnämnda villfarelse. Konungens eldiga blick, hvilken alltid lifvades, när den mötte ett fagerit kvinnoanlete, skar Gudmar i hjertat och jagade vredens rodnad upp på hans kind.

“Nå“, sade Valdemar, “nu, då I hafven sett hvem det är, som står i spetsen för denna ryttare-trupp, och då I således veten, att vi äro vänner, nu kunnen I väl sticka edert svärd i skidan och befalla er morske väpnare der att göra detsamma. Vi vilja eder intet ondt.“

“Derom är jag icke öfvertygad“, svarade Gudmar dystert, “ty jag ser i edert följje, herre konung, män, hvilka äro mina uppenbara fiender.“

Konungens ord föreföllo Gudmar riddare såsom ett hån och därför var hans röst så barsk, då han gaf monarken detta svar.

“Bah!“ genmälde kungen. “Nu misstagen I eder, herr riddare. Slutn eder till oss och gören resan i vårt sällskap.“

“Jag går helst min egen väg.“

“Vid helgönen alla!“ utropade konungen, som hade hoppats att få fördrifva en stund genom samtal med stolts Ragnhild Gudmarsdotter, “edert tal, herr riddare, är underligt och torde tarfva en förklaring.“

“Jag är beredd att gifva eder den, herre konung“, svarade riddaren, i det han slungade en vred blick på Härved Erlandsson.

“Godt! Vi vilja dock uppskjuta det till en annan gång. Nu beder jag eder ännu en gång, att I slutn eder till oss. Tryggare följje kunnen I väl icke hafva i Sveriges land, än när I ären i eder konungs sällskap?“

Konungens envishet att vilja öfvertala honom till att följja med i hans sällskap antog i Gudmars ögon utseendet af en nedrig list, ämnad att underlätta utförandet af de planer, som Gudmar ansåg konungen hysa mot jungfru Ragnhild. Derfor svarade han också med en stämma, hvars skärpa icke förrådde någon stor ödmjukhet inför konungen:

“Tryggast tror jag vara att färdas på egen hand.“

Konungen blef synbarligen vred. Blodet steg honom uppåt hufvudet och han yttrade häftigt:

“Aldrig förr har en konung erbjudit en under-
såte att få sluta sig till hans följe och sett detta
erbjudande med förakt afslås. Hvad är eder me-
ning, herr riddare? Viljen I förolämpa eder konung
och herre?”

“Min konung ären I visserligen ännu“, svarade
Gudmar betydelsefullt, “men min herre ären I icke
och det blifven I aldrig. Jag är ingens slaf, ingens
träl och ingens dräng. Jag är en fri man och jag
är konung på min fria borg.”

“Nå, nå, herr riddare, vi vilja väl en gång un-
dersöka, huru fast I sitten på eder tron på Säby
gård. Jag skall skicka eder ett par hundra lands-
knektar, som väl skola ingifva eder andra före-
ställningar om denna sak.”

“I mågen gerna sända mig på halsen alla de
landsknektar, som I hafven, herre konung. Jag
skall taga väl emot dem med blanka vapen och
skicka dem hem igen till eder med söndersargade
ryggar.”

“Riddare!”

“Konung!”

“I talen som en upprorsmakare.”

“Och I talen och handlen icke som en konung.”

Valdemar tycktes nu hafva hört nog. Han
högg sporrarna i sin hästs sidor och ilade derifrån
och hela hans följe ilade efter honom. Det torde
dock vara skäl att nämna, att i konungens följe
fanns en och annan, som fann välbehag i Gudmar
Edmundssons djerfva språk inför konungen och
som därför vördnadsfullt helsade den stränge rid-
daren, när de redo bort i hack och häl efter ko-
nungen.

Snart var den kungliga kavalkaden ur sigte och då återtog riddare Gudmar Edmundsson och hans följe helt sakta sin kosa i riktning mot Säby gård.

FJORTONDE KAPITLET.

En hastig visit vid hertigens hof i Nyköping.

Troligen intresserar det våra läsare att se, huru hertig Magnus lefde på Nyköpingshus. Der hölls i sanning ett hof, som var mycket mera lysande än konung Valdemars, men som icke blott i prakt öfverglänste det senare, utan äfven i afseende på goda seder kunde gälla såsom ett mönster icke blott för hvarje hof, utan äfven för hvarje enskildt hem i de nordiska rikena. Också var i hela Sveriges land hertigens anseende mycket större än konungens. Dertill bidrog dessutom äfven det, att hertigen var en i allo dugande man, medan konungen, som af naturen var svag, var förvekligad genom ett lättsinnigt lefnadssätt. Kurtis med qvinnor — se der det, hvarmed man vid Valdemars hof mest sysselsatte sig, och konungen sjelf gick före sina hirdmän med exempel, som ingalunda kunna kallas goda. Hos hertig Magnus var man visserligen höfvisk mot det svagare könet och egnade det sin hyllning, men aldrig utöfver ärbarhetens gräns, ty der hertigen märkte någonting omoraliskt — och hans skarpblick genom-

trängde allt — der ingrep han med kraftig hand och afskar hellre en gren, än han tillät den att bära dålig frukt.

Följden af detta förhållande var naturligtvis, att hvar och en sven, väpnare eller riddare, som ville framåt i verlden, som älskade det rätta och goda och som icke var förfallen i ett liderligt sinne, vände sig från konungen och till hertigen. Hos konungen hade mandom, mod, duglighet och förtjenster ingen belöning att vänta, men hos hertigen kunde de hoppas allt. Häraf kom det sig, att konungens salar blefvo alltmera tomma, medan hertigens gemak voro uppfyllda af en ständigt växande skara af ädla riddare och vapenföra män, af karlar med modiga hjertan och kraftiga armar. Och hertig Magnus lät i sanning icke sina och männens svärd och lansspetsar stå och rosta i en vrå af borgen. Hvarje vecka hade man tornering, och den täflan, som derigenom uppstod, verkade förmånligt på hans hirds och hans anhängares stridbarhet. Häraf kan en och hvar inse, att rimkrönikan icke öfverdrifver, då den jemför konungens och hertigens krigare och säger:

“Hertigens rota var då mera,

“Riddare och svenner voro der flera,

“De der hertigen tillhörde

“Och han med sig till tornering förde.“

Emellertid är det mindre i afsigt att erhålla kännedom om det allmänna tillståndet vid hertigens hof, som vi nu ärna aflägga ett besök i Nyköping, än i ändamål att inhemta några upplysningar rörande det, om vi så få säga, politiska tillståndet der. Vi önska erhålla kännedom om, huru man

vid hertigens hof uppfattar sin och hertigens ställning till konungen, huru man bedömer Valdemar och hvilka planer man möjligen hyser i fråga om att befordra hertigens uppstigande på tronen.

Dervid är att först anmärka, att det samtal mellan konungen, hertig Magnus och erkedjeknen Bengt, som vi förut hafva beskrifvit, alldeles icke medförde någon verkan på det yttre förhållandet mellan bröderna. Att det ännu mera än förut aflägsnade brödernas hjertan från hvarandra, det är otvifvelaktigt, men i det yttre kunde detta icke upptäckas. De togo hvarandra i hand lika hjertligt nu som tillföre. De hade af sin store fader, Birger jarl, ärft ett icke obetydligt förråd af skådespelaretalang och detta kom dem ganska väl till pass. Det var i synnerhet den fridsamme herr erkedjeknen, som genom sina värtaliga föreställningar åstadkom denna sämja i det yttre.

Vi välja, för att aflägga vårt tillämnade besök, en af dagarna i slutet af februari månad år 1273.

Öfver hela nejden hade under den föregående veckan fallit en myckenhet snö, så att marken var hvit, hvarthän ögat ville skåda från fönstren i det väldiga Nyköpingshus — den borg, der hertig Magnus residerade, icke annorlunda än om han hade varit en konung.

Sträng köld rådde derute. Stjernorna tindrade så klart och så hemlighetsfullt derute i natten, men inne i riddaresalen på Nyköpingshus rådde ett ännu starkare ljus, ty hundratals vaxljus spredo sitt klara sken från kronor och i väggarna fästade ljusstakar. I riddaresalens två väldiga spisar — hvilka voro belägna i salens ändar — spredo väl-

diga bål af grofva vedträn kring rummet en behaglig värme. Man hade dessutom försökt att göra dessa brasor ännu angenämare genom att bland den i Sverige växta veden inlägga ett och annat stycke af en från utlandet införd träsort, som spred en angenäm lukt och doft i hela salen.

En så lysande samling, som här var att skåda, hade man icke på flere år sett hos konung Valdemar. Här fans visserligen ingen enda qvinna närvarande i salen, utan alla voro att hänföra till det manliga släktet, men det oaktadt kunde sällskapet icke annorlunda betecknas än såsom det mest lysande, hvilket lät tänka sig i våra förfäders fattiga land.

I högsätet satt hertig Magnus och samtalade med några äldre riddare. Han var allvarsam, dystert och en bild af den kroppsliga och andliga kraften. Han var aldrig annorlunda. Låtom oss lyssna till det samtal, som här föres. Sedan vilja vi gå omkring och i riddarsalens öfriga regioner inhemta hvad man för öfrigt har att der omförmäla.

De riddare, som samtalade med hertigen, voro alla till åren komna och en af dem tycktes till och med vara gammal, ty hans hår var grått och hans ansigte fåradt. Denne, som var äldst, var riddaren Thord Haraldsson Green, en man, hvilken åtnjöt allas aktning för sin rättskaffenhet och för sin vishet. De öfrige voro Bengt Gunnarsson Gylta, Kettil Bengtsson Bjelke — hvilken var fader till den Ture Bjelke, med hvilken våra läsare redan hafva gjort bekantskap — Jon Ivarsson Blå och Eskil

Henriksson Ängel. Af dessa voro Kettil Bengtsson Bjelke och Jon Ivarsson Blå riksråd*).

Nu äro vi beredda att lyssna.

“Vid sankt Sigfrid, min skyddspatron“, sade Jon Blå, i det att han gaf hertigen en vältalig blick, “mig synes som om qvinnoregemente hade länge nog egt rum här i Sverige.“

Hertigens panna mulnade.

“Qvinnoregemente?“ sade han allvarsamt. “Men I veten väl, att vi dock hafva en konung här i riket?“

“Visserligen vet jag det“, genmålde Jon Blå, “ehuru konungen ingalunda har genom några djerfva bedrifter påmint hvarken mig eller någon annan menniska i verlden derom, att han finnes till.“

“Hvi talen I då om qvinnoregemente, herr rid-dare?“ sporde den allvarlige hertigen. “Mig synes, att om vi hafva en konung, så regeras vi af en man och icke af qvinnor. Qvinnoregemente är säl-lan af någon nytta hvarken för ett land eller för ett hushåll, men vi hafva ju en man vid styret.“

“En man!“ utropade Thor Haraldsson Green, skakande sitt vördnadsvärda, gamla, gråa hufvud.

“Nog är det sant“, sade nu Kettil Bengtsson Bjelke, “nog är det sant, att vår regent till nam-net är Valdemar Birgersson, men det är oss alla veterligt, att han låter styra sig af qvinnor, att ett fagert anlete kan förleda honom till hvilken dårskap som helst och att hvilken fager kvinno-gestalt som helst beröfvar honom allt sundt för-

*) Jon Ivarsson Blå blef, enligt svenska rådslängden, riksråd 1270 och Kettil Bengtsson Bjelke hade redan tio år dessförinnan mottagit denna värdighet.

nuft, all rättskänsla, all... Åh, mina herrar, nog hafven I, såväl som jag, hört omförmälas, hurusom de s. k. jungfrur, hvilka Valdemar egnar sin hyllning, understundom hafva låtit sin kunglige älskare kasta i fängelse sådana män, som fordom hafva ådragit sig deras vrede genom att försmå deras för godt köp fala behag.“

“Visserligen! Visserligen!” sade Magnus suckande.

“Nåväl“, inföll Eskil Henriksson Ängel, “det må man väl kalla qvinnoregemente.“

“Utan tvifvel!“ brummade Kettil Bjelke.

“Jag minnes“, fortfor Eskil Ängel, “hurusom en af mina vänner blef kastad i fängelse och slutligen halshuggen å Upsala torg, därför att han råkat misshaga en af konungens älskarinnor.“

“Liknande historier“, inföll Thord Green, “skulle jag kunna förtälja i hundratal, ehuru de visserligen icke alla sluta med halshuggning.“

“Slik konung kunde Sverige undvara“, menade Kettil Bjelke.

“Bättre torde kunna finnas. I, till exempel, hertig Magnus, skulle helt visst...“

“Talen icke så“, svarade Magnus, “talen icke i det sinnet. Visserligen har min broder Valdemar stora fel, men jag har ännu icke uppgifvit hoppet om att kunna föra honom till rätta. Låtom oss därför nu tala om andra ting, herrar riddare!“

Och hertigen öfvergick till att orda om ställningar och förhållanden i Danmark. För oss hafva dessa ting dock icke alls något intresse och vi lemna därför dessa herrar, för att gå omkring i salen och lyssna till hvad de yngre männen i hertigens hird hade att säga.

Här står Brynolf Mathisson Läma och samtalar helt förtroligt med Gregor Knutsson till Salesta och Arnö.

“Har du hört“, yttrade Brynolf till sin vän, “att prinsessan Jutta lärer vara hafvande?”

“Bah! Min vän, sådana historier!”

“Jag har det af säker person.”

“Verkligen?”

“På min ära!”

“Skulle konungen...?”

“Naturligtvis!”

“Ah! Jag har ändå velat ända hittills tro, att alla de der fatala historierna om Valdemar och Jutta varit uppdiktade af illvilliga personer. Ju högre en person står i samhället, desto mera är han utsatt för hopens afund och desto mera får han erfara bitterheten af människors elakhet, deras falska tungor och deras nedrighet.”

“Denna historia är icke dikterad af afunden, därför kan jag gå i borgen.”

“Fy! Att en konung vill smutsa ned sin mantel och fläcka sin spira på ett sådant sätt!”

“Det är höjden af lättsinne, min vän!”

“Lättsinne! Nej, det är nedrighet.”

“Ah! Nu dömer du för strängt.”

“Alldeles icke! Är hon icke hans hustrusyster?”

“Jo!”

“Är hon icke en klosterjungfru, som invigt sitt lif till helighet, till gudaktighetsöfningar, till att tjena Gud natt och dag? Är det icke så?”

“Jo, visserligen!”

“Nå, då synes det mig, som om hennes brott

icke kunde betecknas med något annat namn än detta, att det är en nedrighet. Och konung Valde-
mar är med henne deruti lika delaktig.“

“Det är dock mindre nedrigt än svagt.“

“Hvad behagas? Svagt? Åh, det är icke endast en svaghet att öfverträda alla både gudomliga och menckliga bud och trampa under fötterna allt hvad ärbarhet, dygd, tukt, kyskhet och goda seder heter.“

“Nå, min vän, kanske har du icke så orätt, om man ser saken uteslutande från en moralisk synpunkt. Jag deremot tager hänsyn till de fel, som äro oss menniskor medfödda, de onda begärelser, som. . .“

“Bah! Medfödda? Är det icke en menniskas pligt att strida mot sin onda natur och icke gifva den en otämd frihet, genom hvilken menniskan mera kommer att likna ett djur än en förnuftig varelse.“

“Kanske har du rätt, men. . .“

“Tro mig, min vän, ett sådant uppförande, som det konungen iakttaget, kan icke från någon ståndpunkt försvaras. Ser du icke, att hans hirdmän dagligen öfvergifva honom och sluta sig till vår allvarlige, manlige och ädle hertig?“

“Nå, jag ser väl det, men. . .“

“Tror du verkligen, att de skulle öfvergifva konungen och sluta sig till oss, om de icke märkte att konungens sinne är i högsta grad kalkborgerligt och simpelt? Tror du det? Åh, min vän, nog inser du, att det icke är utan orsak, som de draga från Upsala borg hit till Nyköpingshus.“

“Du har rätt.“

“Nå, då vilja vi icke längre tvista om denna sak, utan i frid och ro vända oss till andra ämnen.”

“Det är äfven min önskan.”

“Vet du, hvilken dag den gamla domkyrkans helgedomar komma att flyttas till det nya Upsala?”

“Jag har hört sägas, att det skall ske i början af nästkommande juli månad.”

“Nåväl, då kan jag säga dig, att denna högtidlighet är afsedd att firas den 4 juli.”

“Är det afgjordt?”

“Ja, min vän! Jag har haft tidender från konungens hird, hvilka förtälja mig det.”

Vi gå nu bort från spiseln, der riddarne Brynolf Läma och Gregor Knutsson stå och samtala, och förflytta oss längre bort i salen.

Stannande på en plats, hvarest Jon Petersson Bååt till Flishult*) och Werner von Brunchowe**) underhålla sig med hvarandra, vilja vi en stund lyssna till deras ord.

“I Tyskland“, sade Werner von Brunchowe, “skulle man för länge sedan hafva fördrifvit en slik konung.“

“Måhända i Tyskland“, genmålde Jon Petersson Bååt, “men här i Sverige har man den seden att älska sina konungar.“

“Äfven om de äro odugliga?“ sporde utlänningen hånfullt.

*) Jon Petersson (Pedersson) Bååt blef “Svea Riks Råd“ år 1279.

**) Denne Werner von Brunchowe, hvares namn småningom af svenskarne förändrades till Werner Brunke, var en utlänning, hvilken stod i stor gunst hos Magnus Birgersson. Han blef riksråd år 1286.

"Äfven då, herr riddare!"

"Det är då icke alls underligt, att man i Tyskland vet att tala om 'die dummen Schweden'. Det är värdigt en samling af idioter. Vetem I, herr riddare Jon, vetem I, hvarför man har en konung i ett kristet land?"

"För att lag skydda och folkets välgång befrämja."

"Rätt så! Men tron I verkligen, att en konung, som sjelf dagligen öfverträder både gudomliga och menskliga lagar, *kan* i sitt rike hålla lag och rätt vid magt?"

"Hm!"

"I tron det icke? Nej, i sanning, herr riddare, när en konung sjelf banar vägen för lagöfverträdelser i sitt rike, då är han oduglig och, vid min själs salighet, om jag hade svurit honom trohetsed hundratals gånger, så skulle jag ändå icke anse mig bunden till någon trohet mot honom."

"Nu gån I dock alltför långt. En ed är en ed . . . ."

"Visserligen, men om konungen bryter *sin* ed, så finner jag mig derigenom friköpt från min."

"Det är dock en falsk åsigt."

"Sådana åsigter hyser man dock i alla länder, dit någon civilisation har trängt."

"Verlden är ond."

"Bah! Den är icke ondare än vi menniskor göra den, och det allra säkraste medel att göra det onda hemmastadt i ett rike, det är att på tronen sätta och der tåla och fördraga en person, hvilken aldrig gör någon god och nyttig gerning,

utan endast tänker på tillfredsställandet af sina låga och djuriska lidelser.“

“Nå, måhända...”

“Förgäfves försöken I, herr riddare, att i edert eget ädla sinne finna ursäkter för konung Valdemar Birgersson. Han borde utan tvifvel afskedas och, om det hade varit i Tyskland, skulle man redan för länge sedan hafva stött honom ned från tronen.“

“Men om vi nu förenade oss och uppsade Valdemar tro och lydnad, hvar skulle vi väl finna någon, som vore mera värdig att bära kronan på sitt hufvud?”

“Vi behöfde icke gå långt för att söka efter en sådan, ty vi hafva honom i vår närhet.“

“Ah! Verkligen?”

“Hertig Magnus till exempel.“

“Nå, det vill jag icke bestrida, men... men...”

“Hvad hafven I att invända deremot?”

“Hm!... Ingenting!... Jag har blott svårt att vänja mig vid tanken att göra uppror mot min konung.“

“En oduglig konung!”

“Jag medgifver det, men...”

“Hör på, min bästa riddare! Jag vill förtälja eder ett exempel från mitt hemland, Tyskland, der man icke gör sig så stora samvetsqual öfver att stöta bort en och sätta upp en annan furste.“

“Nåväl?”

“Jo, det var på ett ställe i min hembygd en krogvärd, hvilken var till allmän förargelse, emedan folket hos honom förstörde sina penningar och drucko sig rusiga af mjöd och vin, under det att deras

beklagansvärda hustrur och de arma barnen i hemmet icke hade en beta bröd, hvarmed de kunde stilla sin hunger, utan bokstafligen förgingos af svält. Mången redlig och arbetsam borgare lärde sig hos denne krogvärd konsten att ruinera sig och blef en sluskig trashank, fastän han förut var en välbehållen man. Sedan denne krogvärd under flera år hade drifvit sitt skändliga yrke och varit orsaken till många tusende människors förderf, frampressat millioner bittra tårar och nästan lika många — förbannelser, då reste sig hela samhället upp såsom en man och begärde hos borgmästaren, att den förderfliga vinkrogen skulle stängas. Herr borgmästaren i sin vishet tog emot mutor och afslog de hederliga borgarnes billiga begäran. Desse gingo då till kungs och framförde sin rättmätiga klagan, men kungen höll med sin borgmästare och förklarade, att vinkrogen skulle få ega bestånd till evig tid och att det vore ett helgerån att försöka inkräkta på krogvärdens rättigheter, ja, den välvise kungen förklarade till och med, att krogen skulle få vara öppen och menniskor der få söla sig i dryckenskapens och andra lasters dy under sjelfva sabbatsdagen, under messan, under . . . ja, min käre vän, jag förmår icke fullständigt beskrifva allt hvad den vise kungen eller rättare hans rådgifvare — ty det var med den kungen, som med Valdemar, att han sysselsatte sig med sina nöjen och trodde blindt på illasinnade, ränkfulla och för mutor mottagliga rådgifvare — föreskrefvo, när de sutto i tinget, för att döma i denna sak, men hvad jag vet och kan med fullkomlig säkerhet beskrifva, det är att hela

folket blef upptändt af raseri öfver denna vrånga dom och uppreste sig och drefvo bort den lätt-sinnige kungen, hvilken hade så liten omsorg om sina undersåtars välfärd, samt satte en annan, en som var mera värdig, upp på tronen i hans ställe. Hans slägt blef jemte honom med skymf och nesa förjagad ur riket och förbjuden att någonsin mera dit återvända, så vida de icke önskade och längtade efter döden i galgen vid sidan af de gröfste missdådare och ogerningsmän.“

“Sådant kan ske med en liten tysk dussin-furste, men ej med en svensk konung.“

“Visserligen var den furste, om hvilken jag nyss talade, icke kung öfver större område än en och en half qvadratmil, men jag inser icke, hvarför man icke skulle kunna här i landet följa det goda exempel, som invånarne i det lilla tyska furstendömet hafva gifvit.“

“Jag skall säga eder det, riddare Brunke“, svarade Jon Bååt allvarligt. “I vårt land är man van att troget hålla de eder, som man svurit sina konungar.“

“Nå, efter behag, herr riddare!“ yttrade tysken kallt. “Viljen I icke deltaga i befrielseverket, så låter det nog utföra sig utan edert bistånd.“

“Jag önskar intet hellre än att blifva öfvertygad om rättmätigheten af de af eder föreslagna åtgärderna, ty visserligen vet jag, att Valdemar är en oduglig konung och att Magnus skulle blifva en regent utan like. Dock har jag mina samvetsbetänkligheter.“

“Samvetsbetänkligheter? Nonsens!“ utbrast

tysken, i hvars hemland man hvarken då eller nu är besvärad af slika ting.

“Jag vill rådfråga min biktfader.”

Vi lemna nu de båda samtalande, ja, vi lemna, om läsaren så vill, hela hofvet. Hvad vi redan hafva hört af de spridda samtal, som fördes i Nyköpingshus' riddarsal, det är tillräckligt för att visa att huru godt förhållandet mellan kung Valdemar och hertig Magnus än i det yttre tycktes vara, så voro der likväl brinnande — glöder under askan.

FEMTONDE KAPITLET.

Pater Sigwarts framtidsplaner.

På Säby gård hade allting återkommit i sitt forna lugna skick. De skakande uppträden, som stolts Ragnhild hade upplefvat dels vid och under sin fångenskap och dels uti Vreta heliga kloster, hade icke medfört några menliga följder för hennes helsa. Modren hade visserligen till en början fruktat, att någon svårare sjukdom skulle blifva följden, men Ragnhilds starka natur dukade icke under. Hon var och förblef lika frisk, så att de moderliga bekymren småningom lade sig till ro.

Ragnhild var lycklig. Hon visste nu att Edmund älskade henne, och hon hade med sin trogne väpnare små oskyldiga och förtjusande möten i Säby gårds vackra trädgård. Både riddare Gud-

mar och fru Katarina sågo de båda ungas alltjemt växande kärlek och böjelse för hvarandra och det är väl äfven troligt, att föräldraögat icke var helt och hållet tillslutet för deras små möten; men hvarken riddaren eller hans husfru sade någonting, utan de läto saken hafva sin gång. Det var en mellan dem träffad hemlig öfverenskommelse, att de båda unga menniskorna åtminstone icke genom någon åtgärd från deras sida skulle skiljas från hvarandra.

Lifvet på Säby gård gick således sin jemna och lugna gång. Man glömde snart bort både de faror, för hvilka Ragnhild hade varit utsatt, och den äreförgätne riddaren, Härved Erlandsson, som förorsakat henne så många bittra sorger.

Pater Sigwart var nu som förr sysselsatt med undervisandet af riddare Gudmars barn, men Ragnhild ansågs nu hafva vuxit ifrån skolbänken, så att hon högst sällan infann sig i salen, der munken satt och sökte med daglig flit implanta kyrklig och verldslig visdom i de mindre barnens förstånd och minne. Detta förhållande — att nämligen Ragnhild icke mera var att anse såsom paterens lärjunge — var ett streck i räkningen för Sigwart, hvilket läsaren sjelf kan finna genom att lyssna till paterens monolog, då han en eftermiddag i maj månad år 1273 befann sig ensam i skolsalen.

Den nedrige pateren satt lutad öfver en bok, i hvilken han tycktes flitigt läsa. Huru det var bestäldt med hans flit, är emellertid icke lätt att veta, ty på en half timma vände han icke något blad i boken. Nå, det är ju möjligt, att innehållet af de två sidor, som voro uppslagna, var så djupsinnigt och af så stort intresse, att pateren antin-

gen icke kunde genomtränga och smälta det under en half timme eller att han icke förmådde slita sina ögon från rader, som uppenbarade för honom någon hemlighetsfull sanning, hvilken tilltalade hans själ. Detta är ju möjligt. Men om vi skola bedöma hans tankar under denna halftimma efter de ord, hvilka kort derefter gingo öfver hans läppar, så måste vi tro, att han alldeles icke såg en enda bokstaf på de båda uppslagna sidorna, utan var försänkt i sina egna betraktelsers djup — ett svart och afskyväckande djup i sanning!

Plötsligt grep han nämligen boken och slungade med båda händerna den tunga volymen långt bort på golfvet samt utbrast i följande utgjutelse:

“Till afgrunden med alla böcker! Jag är icke så lugn till sinnes, att jag kan läsa dem. Nu här jag suttit en hel timma med Attos *“De pressuris ecclesie“**) framför mig och hvad har jag inhemtat deraf? Intet... intet... icke ett ord! Mätte f—n taga allt hvad böcker heter! Mina tankar hålla sig envist fast vid viktigare ting, vid min hämnd. Ah!... min hämnd! Huru skall det gå med den, sedan nu jungfru Ragnhild icke längre finner sig här och jag således icke kan verka på henne? Det hade varit så skönt att på dottern hämnas för moderns synd och skuld, att förderfva dottern för att såra modern i den ömmaste delen af hennes hjerta. Men nu... nu... nu är det slut med den förhoppningen. Jag träffar numera aldrig stolts Ragnhild annat än i hela familjens närvaro och går hon någon gång ensam ned i trädgården

*) “Om kyrkans betryck“ — en bok af den år 960 döde biskop Atto i Vercelli.

mar och fru Katarina sågo de båda ungas alltjemt växande kärlek och bøjelse för hvarandra och det är väl äfven troligt, att föräldraöogat icke var helt och hållet tillslutet för deras små möten; men hvarken riddaren eller hans husfru sade någonting, utan de läto saken hafva sin gång. Det var en mellan dem träffad hemlig öfverenskommelse, att de båda unga människorna åtminstone icke genom någon åtgärd från deras sida skulle skiljas från hvarandra.

Lifvet på Säby gård gick således sin jemna och lugna gång. Man glömde snart bort både de foror, för hvilka Ragnhild hade varit utsatt, och den äreförgätne riddaren, Härved Erlandsson, som förorsakat henne så många bittra sorger.

Pater Sigwart var nu som förr sysselsatt med undervisandet af riddare Gudmars barn, men Ragnhild ansågs nu hafva vuxit ifrån skolbänken, så att hon högst sällan infann sig i salen, der munken satt och sökte med daglig flit implanta kyrklig och verldslig visdom i de mindre barnens förstånd och minne. Detta förhållande — att nämligen Ragnhild icke mera var att anse såsom paterens lärjunge — var ett streck i räkningen för Sigwart, hvilket läsaren sjelf kan finna genom att lyssna till paterens monolog, då han en eftermiddag i maj månad år 1273 befann sig ensam i skolsalen.

Den nedrige pateren satt lutad öfver en bok, i hvilken han tycktes flitigt läsa. Huru det var bestäldt med hans flit, är emellertid icke lätt att veta, ty på en half timma vände han icke något blad i boken. Nå, det är ju möjligt, att innehållet af de två sidor, som voro uppslagna, var så djupsinnigt och af så stort intresse, att pateren antin-

gen icke kunde genomtränga och smälta det under en half timme eller att han icke förmådde slita sina ögon från rader, som uppenbarade för honom någon hemlighetsfull sanning, hvilken tilltalade hans själ. Detta är ju möjligt. Men om vi skola bedöma hans tankar under denna halftimma efter de ord, hvilka kort derefter gingo öfver hans läppar, så måste vi tro, att han alldeles icke såg en enda bokstaf på de båda uppslagna sidorna, utan var försänkt i sina egna betraktelsers djup — ett svart och afskyväckande djup i sanning!

Plötsligt grep han nämligen boken och slungade med båda händerna den tunga volymen långt bort på golfvet samt utbrast i följande utgjutelse:

”Till afgrunden med alla böcker! Jag är icke så lugn till sinnes, att jag kan läsa dem. Nu har jag suttit en hel timma med Attos *“De pressuris ecclesie“**) framför mig och hvad har jag inhemtat deraf? Intet... intet... icke ett ord! Mätte f—n taga allt hvad böcker heter! Mina tankar hålla sig envist fast vid viktigare ting, vid min hämnd. Ah!... min hämnd! Huru skall det gå med den, sedan nu jungfru Ragnhild icke längre finner sig här och jag således icke kan verka på henne? Det hade varit så skönt att på dottern hämnas för moderns synd och skuld, att förderfva dottern för att såra modern i den ömmaste delen af hennes hjerta. Men nu... nu... nu är det slut med den förhoppningen. Jag träffar numera aldrig stolta Ragnhild annat än i hela familjens närvaro och går hon någon gång ensam ned i trädgården

*) *“Om kyrkans betryck“* — en bok af den år 960 döde biskop Atto i Vercelli.

och jag smyger mig efter, för att försöka få ett enskildt samtal med henne, så är den fördömde väpnaren redan kommen mig i förväg. Ah! Du eländige väpnare! Du stolta jungfru! Du högmodige riddare och du . . . du Katarina! När skall det blifva mig tillåtet att grunla eder lugna lycka? När skall jag få pressa ur edra nu torra ögon, ur edra ögon, som nu stråla af helsa och lycka, när skall jag få ur dem frampressa alla de millioner tårar, som jag törstar efter? Afgrunden sjelf . . . ha! Jag tror jag blir vansinnig.“

Vi hafva redan förut ett par gånger bevittnat pater Sigwarts ursinniga utbrott af raseri. Här få vi återigen skåda en sådan scen. Han rusade upp från sin stol och sprang först några gånger fram och tillbaka på golvet från den ena väggen till den andra, under ett vanvettigt fåktande med armarna och under utstötande af oartikulerade ljud, hvilkas betydelse fastnade i strupen, under det att blott en oredig massa af konsonantljud banade sig väg öfver läpparna. Derefter grep han det ena föremålet efter det andra och kastade det omkring sig med sådan styrka, att allt som kunde gå sönder också verkligen splittrades. Pater Sigwart var i denna stund förfärlig att skåda. Lidelsernas orena eld brann i hans ögon; hans anletsdrag, alltid fula, voro nu rent af afskyvärda. Det ryckte och slet i de nerver, som utgrenade sig under hans ansigtshud, så att denna var i en oupphörlig krampaktig rörelse.

Såsom vanligt räckte detta anfall icke länge — det var för våldsamt att kunna räcka länge,

såvida det icke skulle öfvergå uti ett fullt utbildadt vanvett af det våldsamma slaget.

Efter få minuter sågs patern till det yttre lugn gå omkring och ifrigt sysselsätta sig med rummets iordningställande. Han hade just hunnit sluta detta göromål, då tunga steg genljödo i den utanför rummet befintliga förstugan, bebådande att någon nalkades och snart skulle träda in.

Pater Sigwart reste sig upp. Han skulle just från golfvet upptaga det sista föremålet, — det var biskop Attos "*De pressuris ecclesiae*" — men nu lät han det ligga, uppreste sig till sin fulla längd, lade händerna samman på ryggen, lutade något ned sitt hufvud och antog en mycket lugn och djupsinnig min samt började vandra framåt golfvet. Den inträdande personen kunde på grund af denna anordning icke antaga annat, än att han kom och störde den vördige patern i en af hans vanliga filosofiska betraktelser.

Dörren öppnades och in trädde en fullt beväpnad sven. Patern slungade på honom en lugn blick, med hvilken han genast uppfattade, att svennen icke tillhörde Säby gårds befolkning.

Patern stannade midt för den djupt bugande svennen.

"Du misstager dig om rummet, min vän", sade Sigwart mildt, "riddare Gudmar finnes på andra sidan af förstugan. Naturligtvis är det till Gudmar Edmundsson, som du har ärende?"

"Det torde icke vara så visst, som I antagen, vördige fader", sade svennen leende.

"Icke! Hvem söker du då?"

"Kännen I mig icke igen, vördige fader?"

“Dig? ... Nej, vid helgonen alla och alla de heliga martyrer! ... Jag har aldrig ... Ah! Jo, vid afgrunden! Jag känner dig nu. Du är en af riddare Härved Erlandssons svenner.”

“Det fägnar mig, att jag är igenkänd af eder, pater Sigwart.”

“Jag borde genast hafva känt igen dig.”

“Edra tankar umgås med så många heliga ting, att det är förlåtligt, om en ringa sven icke skulle hafva ens den obetydligaste plats i edert minne.”

“Du heter?”

“Mitt namn är Ibjörn.”

“Så är det. Jag erinrar mig det nu.”

“Riddaren Härved Erlandsson låter helsa eder vördige pater Sigwart.”

“Ditt ärende är således icke till riddare Gudmar, utan ensamt till mig?”

“Så förhåller det sig.”

“Nå, hvad har den ärlige Härved att förkunna sin ringe tjenare?”

“Han låter helsa eder och fråga, om I hafven hans angelägenheter i minnet.”

“Jag har icke glömt hvarken honom eller det mål, efter hvilket herr Härved sträfvar.”

“Riddaren skall blifva glad att höra det.”

“Försumma då icke att bringa honom detta budskap. Säg honom derjemte, att pater Sigwart verkar för honom i det fördolda, att jag sår och att han förr eller senare skall få skörda frukterna af mitt trägna arbete.”

“Det skall jag icke glömma att framföra.”

“Har du intet annat budskap?”

“Jo, han låter äfven spörja eder, om I veten tiden för de högtidligheter, som under den instundande sommaren skola ega rum i Upsala.”

“Hvilka högtidligheter? Derom har jag icke ens hört talas. Jag förstår icke herr Härveds mening.”

“Riddaren menar kyrkans och erkebiskopsstolens flyttning från gamla till nya Upsala.”

“Ah! . . . Nu påminner jag mig verkligen, att jag i bref från mina vänner i ett af Upsala stads kloster har förnummit något angående detta ärendet. Man har skrivit till mig, att dessa högtidligheter skola ega rum i början af september månad.”

“Riddare Härved sade sig tro, att I icke haden tillförlitlig kännedom derom.”

“Vet han då något annat och mera?”

“Utan tvifvel, vördige pater Sigwart, vet han det, ty han gaf mig i uppdrag att underrätta eder om dagen, då högtidligheten skall ega rum.”

“Nå? . . .” sporde patern ifrigt.

“Det skall ske den 4 juli.”

“Den 4 juli . . .” upprepade pater Sigwart tankfullt.

“Så sade riddaren och han befalde mig att fråga eder, huruvida icke någonting afgörande kunde i hans sak företagas på den dagen deruppe i Upsala.”

Patern försjönk i djupa tankar. När han efter några minuter upplyftade ögonen, yttrade han:

“Säg riddare Härved, att han må den 4 juli infinna sig i Upsala. Jag och flera med mig skola då inträffa der. Något torde då kunna göras, men *hvad*, det vet jag icke ännu.”

“Jag skall framföra edra ord, vördige fader“, svarade svennen.

“Gå nu, min son! Jag är icke alls angelägen om, att någon skall finna en af Härved Erlandssons svenner hos mig.“

“Farväl då, pater Sigwart!“

“Farväl! Helgonen beskydde din färd!“

Knappt var Ibjörn utanför dörren, förrän pater Sigwart började gå fram och tillbaka i djupa tankar. Han behöfde icke nu *spela* en djupt efter-sinnande och tankfull människas rol, ty det budskap, som Härved Erlandssons sven hade medfört, hade gifvit den ränkfulle munken nog att tänka på.

Slutligen efter en half timmes funderingar stannade pater Sigwart och satte sig ned vid arbetsbordet. Dervid gingo följande ord öfver hans läppar.

“Vi skola till Upsala. På något sätt skall jag väl kunna förmå riddare Gudmar att låta sin dotter öfvervara de religiösa högtidligheterna der och då... då skall Ragnhild falla ett offer för antingen Härved eller — konungen.“

SEXTONDE KAPITLET.

**Huruledes pater Sigwart gjorde sitt inträde
på fyra ben.**

Man skref den 2 juli 1273 och således återstod icke många dagar, innan den förut omnämnda högtidligheten skulle ega rum i Upsala.

En mängd menniskor strömmade dit från alla landsändar, och gatorna i såväl gamla som nya Upsala vimlade af främlingar, hvilka ville skåda den kyrkliga festen. De voro allesammans goda och rättroga katoliker, men der funnos ibland dem icke blott andliga män af alla grader, från den tjocke och välgödde biskopen till den magre och utsvultne tiggarmunken, utan äfven en mängd lekmän, mest riddare och deras familjer. Dock kunde man äfven här och der bland munkkåpor, prelatkostymer och blanka rustningar få se en bondes hemväfda rock eller en borgares tarfliga, men snygga kläder.

Det var allmänligen kungjordt, att en högtidlig procession skulle den 4 juli afgå från gamla Upsala och medföra erkebiskopskyrkans helgedomar samt högtidligen nedsätta dem på högaltaret i den nya kyrkan, som ännu icke var fullbordad, men dock kunde till sitt ändamål användas. Följande dagen skulle en stor och högtidlig messa hållas i den nya kyrkan, och förtäljdes det, att väl inöfva-de korsångare hade anländt från Rom för att med

sin mera konstnärliga sång illustrera den kyrkliga festen.

För pater Sigwart hade det lyckats att så be-
drifva saken, att han och Ragnhild verkligen fingo
fara upp till Upsala, men äfven denna framgång
var icke utan en bitter bismak för den ränkfulle
munken. Riddare Gudmar förklarade nämligen, att
han sjelf och Edmund väpnare samt några dugtiga
svenner skulle följa med, på det att det icke skul-
le lyckas Härved Erlandsson, om denne fans i
Upsala, att ännu en gång borttröfva stolts jungfrun.
Denna anordning var nu visserligen icke i paterns
tycke, men han kunde icke förändra den, och för
att vara rättvisa, måste vi erkänna, att patern till
och med var klok nog att icke alls försöka i denna
fråga inverka på Ragnhilds föräldrar. Om han vi-
sat någon envishet att få resa ensam med Ragn-
hild, kunde man lätt hafva fattat misstankar mot
honom, och när misstroendet en gång hade vaknat,
skulle man säkert hafva närmare gjort sig reda
för ett och annat i paterns ofta ganska besynner-
liga handlingssätt; man skulle hafva anställt forsk-
ningar och hvem vet, om icke dessa hade ledt till
en fullkomlig upptäckt af paterns svarta hemligheter.
Den erfarne ränksmidaren insåg alltför väl
detta och derfor log han så mildt och så fullt af
tillfredsställelse, när Gudmar riddare tillkännagaf
sin vilja att sjelf med väpnare och svenner beled-
saga sin dotter.

Paterns första göromål, sedan han anländt till
Upsala och tagit in hos sin vän Lydert Klensmed
— hvilken äfven beredde en bostad åt riddare Gud-
mar, hans dotter och hans följe — var att utfor-

ska konung Valdemars sinne och allt hvad som kunde uppsnappas angående hans förhållande till Jutta.

Lydert Klensmed gaf honom värdefulla upplysningar. Patern kom in till smeden i hans vardagsrum och slog sig ned i en bekväm stol samt tillät nådigt borgaren att framställa en bägare hem-brygdt öl till förfriskning efter resan.

“Nå, Lydert“, sade patern, leende så mildt som vårsolen sjelf, “nå, hvad nytt har händt, sedan jag sist tryckte din hand, min son?“

“Nytt? Ack herr ridd...“

“Tyst!... Tyst!... Har jag icke sagt dig, min son, att jag numera icke är något af hvad jag förr i tiden var, att jag nu är pater Sigwart rätt och slätt, ingenting mera? Var god, min son, och kalla mig pater Sigwart.“

“Nå, gerna för mig, efter som I önsken det herr... hm!... pater Sigwart, menade jag. Eljest så kan jag nu alldeles icke begripa, hvarför...“

“Hvarför?... Min son, bekymra dig icke om dessa ting. Jag har goda skäl att inför världen ännu en tid dölja hvem jag är och hvad jag i verkligheten heter.“

“Det måste i sanning vara mäktiga skäl, som kunna förmå en man i eder lysande ställning att hoppa in i en sådan der tråkig och ful munkkåpa.“

“Vare det dig nog, att mina skäl äro viktiga. Men glöm nu icke att besvara min första fråga, hvilken gälde att få veta någonting nytt.“

“Vördige fader“, svarade Lydert Klensmed, “jag har icke hört något nytt, som förtjenar att inför en så helig man omnämnas, såvida icke... nå,

kanske intresserar det eder att höra, att påfven Gregorius den tionde har sändt oss korsångare till den stundande högtidligheten.“

“Det vet jag redan, min son.“

“Någonting annat har jag icke hört, vördige fader.“

“Ingenting från kungens hof?“

“Ack, pater“, svarade borgaren, suckande andäktigt, “från hofvet hör man endast synd och dårskap och elände, och det är endast sorgligt att höra och omtala.“

Patern spetsade öronen och syntes mera intresserad än man egentligen hade kunnat vänta af en så helig man. Likväl bemästrade han så mycket som möjligt sin nyfikenhet, så att han med ganska lugn och likgiltig stämma kunde svara:

“Ja, ja, min son, verlden är ond, tiden är ond och människorna äro onda.“

Under det pater Sigwart uttalade denna klagovisa, såg han mycket andäktigt upp mot himlen, och när han hade slutat den, suckade han så andäktigt, som om hela verldens alla synder hvilat på hans stackars samvete. Visserligen hade han icke varit overksam i fråga om att bidra till samlandet af människoslägtets stora syndaskuld, men det märkte han säkert icke sjelf och därför tro vi förvisst, att hans andäktiga suck endast var ett alster af skenhelighet. Den gode munken var en man, som kunde skratta med de glade och gråta med de sörjande.

“Det var ett sant ord, som I nu saden“, ytttrade Lydert Klensmed, för att visa, huru väl han

förstod paterns skarpsinniga anmärkning rörande världens, tidens och människornas ondska.

“Jaha“, fortfor munken, “ondskan stiger i vår tid öfver alla bräddar.“

“Mörkrets rike förer ett strängt regemente, vördige fader.“

“Tyvärr!... Tyvärr!“

“När man till och med i konungens gård...“

Lydert stannade tvärt och bet sig i läppen, liksom om han hade varit nära att låta tungan löpa för fort åstad. Men hans ord visade patern in på den väg, dit denne egentligen önskade leda samtalet, och därför fick han icke lof att alltför länge bita sig i läppen.

“Huru? Hvad har händt i kung Valdemars gård?“ sporde patern, samtidigt görande en rörelse med handen, som skulle bevisa, att han i sitt hjerta djupt beklagade den ondska, som rådde i kungaborgen.

“Ah! Det är bara skam att tala om det.“

“Det var beklagansvärdt. Ack, den unge kungen!“

“I mån väl säga det, pater Sigwart. Att så bedraga sin gemål och så kränka kyrkans värdighet!“

“Kyrkan? Är kyrkan i fara? Företager kungen sig någonting mot den heliga kyrkan?“

“Ack!... Ack!“

“Det måste du förtälja mig, min son, ty om kyrkan sväfvar i fara, så måste jag inberätta det för den helige fadern i Rom. Tala, min son, tala! När det gäller kyrkan, allas vår hulda moder, så vore det en dödssynd att tiga.“

“Faran för kyrkan är väl egentligen icke så stor.”

“Nå, du lugnar mig åter, du hugsvalar mig. Jag kan åter andas fritt. Säg nu, min son, hvad det egentligen är, som har tilldragit sig. Jag kan lättare än du bedöma, huruvida kyrkan hotas af någon fara eller icke.”

“Konungen har kränkt det heliga äktenskapsbandet, hvarmed kyrkan sammanbundit honom och hans fromma gemål.”

“Milde förbarmare i himmelen! Hvad säger du, min son!”

“Saken är otvifvelaktig, vördige fader.”

“Huru ondskefull är icke verlden!”

“I sanning är verlden uppfylld af det onda.”

“Nå, vidare, min son!”

“Ack, vördige fader, det är här fråga om icke blott ett vanligt äktenskapsbrott.”

“Min Gud, kanske får jag nu höra en berättelse om mord, gift, dolkar och andra upprörande saker.”

“Åhnej, pater Sigvart, men det är i alla händelser upprörande nog, det som I skolen få att höra. Ty sen I, konung Valdemar har nu en lång tid varit i verkligheten mera en gemål åt sin drottningens syster, än åt sin egen maka.”

“Hvad får jag höra! Sin egen hustrus syster! Nu regnar det väl snart eld och svafvel af himmelen öfver detta syndiga Sodom.”

“Bevara oss! Tron I verkligen, att något sådant *kan* inträffa, pater Sigvart?” utbrast klensmeden med förfäran.

“Ingenting är omöjligt”, genmälde patern med filosofiskt lugn.

“Mätte Gud och alla helgon afvända en slik gräslighet!”

“Nå, berätta vidare om denna uselhet, min son! När jag hör förtäljas om slik ondska, plågas min själ svårligen, men det är nyttigt till förbättring. Det verkar lika kraftigt som den stickande tagelskjortan och hundra slag af gisseln.”

“Hvad I hafven blifvit helig nu, sedan I klädt eder i munkkläder, herr rid... aj, för f-n, jag får ju inte lof att nämna ert rätta namm. Det förefaller mig en smula underligt att nu finna *eder* så helig.”

“Ack, min son!” sade patern suckande, “när man kommer till att rätt besinna sin uselhet och sitt syndaelände, så börjar man bättra sig.”

“Då kunde i sanning både konungen och drottningens syster behöfva komma till besinning, ty för en vecka sedan födde jungfru Jutta konungen en son.”

“Hvad!... Hvad säger du, min käre Lydert?” utropade patern. “Födde hon honom en son?... En son?”

“Vid Gud, ja, pater Sigwart. Det förhåller sig så som jag säger. I kunnen tro mina ord.”

“O, du usla mensklighet!”

“Och det värsta är att prinsessan Jutta är en — nunna.”

“Ve oss!” pustade patern. “Den yttersta dagen är bestämdt nära för handen. Ve oss! Gören bättring!”

“Drottningen sörjer”, fortfor Lydert Klensmed, “hon sörjer, så att hennes kind numera är blek som en lilja. Det vet jag nu med visshet, ty jag har en frände, en flicka, som är beslägtad med min husfru, och hon tjenar på borgen. Hon berät-

tar, att när man omtalade för drottningen, att hennes syster Jutta låtit hemta jordegumman, så blef hon ömsom röd och ömsom hvit och heta tårar strömmade öfver hennes hinder. I förtviflan höjde hon sina sammanknäppta händer mot himlen och ropade: 'Ve mig! Ve mig . . . den sorgen öfvervinner jag aldrig. Ve mig att min syster någonsin skådade Sveriges rike!' Så ropade hon och föll afsvimnad i sina tärnors armar."

"Stackars drottning!" yttrade pater tankspridd.

"Ja, det mån I väl säga. Hon är att beklaga."

"Men", sade pater Sigwart, "kanske bättrar konungen sig nu, då han ser följderna af sin villfarelse."

"Åh nej, åh nej, pater Sigwart, det gör han icke."

"Är han ännu lika fästad vid Jutta?"

"Det är han icke. Det är slut med hans kärlek till klosterjungfrun. Hon har redan för flera månader sedan blifvit förflyttad från konungens inre rum, der hon förut bodde tillsammans med honom, till en långt aflägsen del af borgen. Det säges till och med att konungen icke en enda gång besökte henne under hennes sjukdom, utan under tiden var stadd på jagt efter andra nöjen och njutningar."

Nu hade pater erhållit kunskap om de ting, som lekte honom i hågen och öfver hvilka han grubblat, allt sedan han lemnade Säby i riddare Gudmars och hans fagra dotters sällskap. Det var nu med honom liksom det är med en person, hvilken ätit sig riktigt mätt och därför känner afsmak för allt hvad mat heter. Pater hade nu ätit sig mätt af det, som Lydert Klensmed under detta samtal hade genom underrättelser om hofvet dukat upp för ho-

nom, och han hade alls intet begär efter att äta ännu mera.

Han tog därför afsked af Lydert och begaf sig uppför trapporna till de af Gudmar för sitt eget och sitt följes — bland hvilket äfven pater räknades — behof förhyrda rummen.

En mängd tankar tumlade om i pater Sigwarts hufvud, och om vi skulle försöka att i ord skildra dessa tankar, så skulle de antaga följande form:

“Allting går mig väl i händer! Allting går förträffligt och bättre än jag vågat hoppas. Jag vet nu, att det är slut med konungens kärlek till Jutta och att hans sinne således är fritt och ledigt till att mottaga en ny kärlek. Ragnhild skall efterträda Jutta och jag skall blifva hämnad . . . hämnad!”

Pater Sigwart var yr af glädje och visste knappt hvad han gjorde. Liksom i en dröm gick han uppför trapporna och bort till den dörr, genom hvilken han skulle inträda. Han hvarken såg eller hörde, emedan hans själ var uppfylld af idel hämnd-tankar och onda lidelser.

Han varseblef därför icke heller, att framför dörren till rummet, dit han ämnade inträda, låg en stor, svart hund, hvilken riddare Gudmar hade medfört på resan. Det präktiga djuret, som till och med plögade smekas af fru Katarinas och jungfru Ragnhilds fina händer, ansåg sig naturligtvis icke behöfva resa sig upp och gå ur vägen för en simpel munk. Han blef därför liggande och till all olycka märkte pater honom icke, utan stötte med sina fötter mot hans kropp i samma ögonblick, då handen öppnade dörren. Följden häraf kunde icke blifva mer än en, nämligen den att pater Sigwart

föll hufvudstupa in i rummet, medan hunden nu ändtligen rusade upp och genom ett högljudt skall gaf tillkänna, att han var missnöjd med att hafva blifvit störd. Dessutom betraktade han den på fyra ben krälände munken med så ursinniga blickar och med så fullständigt blottade tandrader, att man mycket väl kunde förstå, att han kände sig frestad till att hämnas.

I rummet, der patern på ett så ovanligt sätt gjorde sitt inträde, sutto riddare Gudmar, hans dotter och den unge väpnaren. Munkens inträde "på fyra ben" var så utomordentligt komiskt, att ingen af de i rummet varande personerna kunde återhålla sin lust att skratta.

Skamflat skulle nu hvem som helst hafva blifvit vid ett sådant missöde och jag tror att sjelfva påfven i Rom under sådana förhållanden skulle hafva framstammat en ursäkt för sitt ohöfliga inträde, men pater Sigwart gjorde det icke. Han var så intagen af sina hämndplaner, att ingen annan tanke kunde få plats i hans hjerna. När han nu låg der framstupa och hunden skälde och riddaren samt Ragnhild och Edmund skrattade af hjertans lust, då framhväste munken ett hatfullt:

"Jag skall blifva hämnad."

Hvad han med dessa ord menade, det veta vi, som närmare känna pater Sigwarts hemligheter, men hans egna vänner visste det icke. De uttydde naturligtvis hans ord såsom hafvande afseende på hunden, hvilken vållat missödet.

"Nu talen I okristligt", yttrade Gudmar, ännu skrattande. "Icke viljen I hämnas på det stackars djuret?"

Patern sansade sig så mycket, att han kunde resa sig upp och säga:

“O, herr riddare, vare det långt ifrån mig, men nog... nog är det rasande förtretligt att råka ut för ett slikt missöde.”

“Nå, det medgifves, fader Sigwart, men ingen skada har ju skett, så vida I icke gjorden eder illa i fallet.”

“Åh nej!... åh nej!”

“Nå, då glömma vi hela saken.”

Sigwart gick helt tyst in i sin cell, som genom flera mellanliggande rum var skild från det gemak, der detta korta samtal fördes. Han kände på sig, att det skulle vara honom omöjligt att, så fulla som hans hufvud och hjerta nu voro af hämndplaner, uthärda en stunds samtal med riddaren och de båda unga.

När patern hade försvunnit, sade Gudmar:

“Mig syntes vår käre munk vara helt underlig i dag och han talade äfven ganska besynnerliga ord om hämnd. Huru var det nu han sade?”

“Jag har hans ord i minnet“, inföll väpnaren. “Han yttrade sig så: jag skall blifva hämnad. Hvad kunde han mena dermed?”

“Ack, Edmund“, sade Ragnhild, “det är blott ett ord, som utan mening gick öfver hans läppar i det ögonblick, då han kände sig besvärad af att hafva på ett så ohöfviskt sätt gjort sitt inträde bland oss.”

“Det är äfven min mening“, yttrade fadern. “Vår gode pater Sigwart är af naturen en mild, from och beskedlig man och han vore säkerligen den siste i världen, som skulle villja utkräfva hämnd

på någon, vare sig människa eller djur. Jag har aldrig sett honom vred. Han är en man, som helt och hållet har egnat sig åt andliga sysselsättningar och studier, och det är troligt, att hans hjernas verksamhet var djupt invecklad i en eller annan djupsinnig teoretisk fråga, så att han icke visste hvad han sade, när dessa ord gingo öfver hans läppar. På annat sätt kan åtminstone icke jag förklara saken och jag betviflar i högsta grad, att den har någon annan förklaringsgrund än denna.“

“Det är äfven min mening, fader“, sade Ragnhild.

“Nå“, inföll Edmund, “då har jag ingen annan utväg än att instämma.“

Väpnarens ton var skämtsam, när han yttrade detta, men i sin själ närde han en misstanke, att munkens ord rätteligen hade en annan uttydning, än den som riddaren och hans dotter ville gifva dem. Edmund erinrade sig, att han en gång förut hade haft skäl att misstro patern, och han hade nu noggrant skärskådat munkens ansigte, under det denne reste sig upp, hvarvid han icke hade kunnat undgå att märka, att detta anlete ingalunda vittnade om de djupa betraktelser, med hvilka riddaren och Ragnhild ville förklara hans häftiga ord, utan tvärtom uttryckte ett hat, en förbittring, en vrede, så hemska, så olycksbådande, så diaboliska, att de icke kunde förklaras blott genom det antagandet, att patern blifvit förbittrad öfver det lilla missödet att falla vid inträdet i ett rum.

“Der bor“, sade Edmund väpnare till sig sjelf, “der bor någonting inom den der munken, som

icke är godt. Hans fromhet är hycklad, hans djupa studier och hans tankspriddhet äro låtsade. Jag är viss derom.“

Men då väpnaren icke ville tillfoga riddaren och Ragnhild den bedröfvelsen att blifva störda och rubbade i sitt förtroende till pater Sigwart, så aktade han sig för att högt uttala sin mening.

I sitt inre fattade han emellertid det fasta beslutet att hemligt och obemärkt följa honom öfver allt och icke ett enda ögonblick släppa honom på egen hand. Detta ansåg den unge väpnaren vara nödvändigt både för att skydda sin unga brud och för att om möjligt afslöja patern.

SJUTTONDE KAPITLET.

Ett förslag, som förmår bota en kung för hans melankoli.

Om läsaren vill göra sig den mödan att i vårt sällskap följa pater Sigwart in i det rum, som vi hafva kallat hans "cell", så skola vi blifva i tillfälle att, med denna "cell" till utgångspunkt, smygga oss i paterns spår, alldeles som Edmund väpnare.

Med sinnet ännu upprördt genom sitt missöde att "på fyra ben" göra sitt inträde i en salong, trädde nu pater Sigwart in i sitt enskilda rum, "cellen". Denna benämning på paterns bostad är dock något oegentlig, ty hans rum var ganska

rymligt och erbjöd, tack vare Lydert Klensmeds ömma omsorger, alla de bekvämligheter, hvarvid en civiliserad människa är vand.

Der fans en bekväm bädd, ett bord, ett par stolar, en dragkista, en väggfast bänk och en blank metallspegel. Man får medgifva, att detta allt snarare var för mycket, än för litet för en munk.

Patern hade knappt inkommit, förrän han kastade sig ned på bädden, och om vi nu vilja lyssna, så skola vi få höra underliga ting, som i ordform strömma fram öfver hans bleka läppar.

Vi måste dock medgifva att, för att vara en munk och en andlig, helig man, började pater Sigwart sin monolog ganska okristligt.

“Alla afgundsandar förgöre dem med hull och hår och ben och inelfvor!” sade den helige mannen. “Sutto de icke der alla tre och betraktade mig derför att hundkreaturet vållat mitt fall. Men!... men... men jag skall, jag *skall* hämnas både för detta och för... för *det gamla*. Hämnnd är min lösen. Efter hämnnd törstar jag, för hämnndens skull har jag iklädt mig dessa löjlige munkkläder och burit dem nu i så många år. Mätte alla afgrundsandar snart låta mina planer få framgång!... Vid himmelen och vid helvetet! Jag vill icke dröja ett enda ögonblick, jag vill arbeta, medan tid är, jag vill... ja, jag vill nu genast gå till kungen. Nu... nu... nu!”

Han rusade häftigt upp från bädden, men han hade icke förr kommit upp på golfvet, än han fick en annan tanke, hvilken omintetgjorde hans beslut.

“Nej... nej... vid alla både goda och onda

magter! Jag kan icke gå ut nu. Riddaren, jungfrun och den der evigt förbannade väpnaren skulle kunna fatta mistankar mot mig, om de nu genast såge mig gå ut i staden. Nej, jag måste vänta, till dess de gå ut eller åtminstone till dess de draga sig tillbaka i de inre rummen, så att vägen till förstugan blifver fri. Ännu hör jag deras muntra och glada skratt, men vänta!... Ja, vänta! Jag skall försöka att blanda litet galla, litet dödligt gift i eder glädjebägare... Vänta blott!... De ämna väl icke tillbringa hela dagen derinne i rummet. De gå väl... ha!... de gå väl derifrån och då ilar jag genast till kung Valdemar. Han är nu troligen i en sådan sinnesförfattning, att han med glädje skall lyssna till mina förslag.“

Länge stod nu pater Sigwart och lyssnade vid dörren för att erfara, när riddaren och de båda unga lemnade det rum, der han hade träffat dem.

En timma förgick.

Då hörde munken en dörr öppnas och igenslås. Derefter blef allting tyst och han hörde icke längre ljudet af samtalande röster. Genast skyndade han till vindögat för att bespeja gatan och se, om de händelsevis gingo ut i staden.

Verkligen såg han riddare Gudmar och Ragnhild träda ut på gatan, men väpnaren syntes icke.

“Ah“, sade munken, der han stod och med af hat tindrande ögonen betraktade riddaren och hans dotter, “må de blott gå! Jag vinner derigenom frihet att äfven aflägsna mig härifrån för att uträtta mina göromål... ha, ha, ha!... mina göromål, min hämnd! Men väpnaren!... hvar är han?...”

Det var ändå ett streck i min räkning, hvilket kan blifva fatalt. Om han skulle vara kvar derinne!... Bah! Han har nog gått in i sin kammare för att sofva. Pojkar hafva i sin uppväxt stort behof af sömn... huru det i detta afseende förhåller sig med flickorna, det vet jag nog, ha, ha, ha!“

Munken stälde nu sin drägt i ordning och öppnade derefter dörren ljudlöst. Så tyst som möjligt smög han sig nu in genom rummen. Ingenstädes var någon menniska att se och patern anlände därför lyckligt och väl — åtminstone i sin egen tanke — till sina önskningars mål, förstugan.

Snart hade han tillryggalagt trappan och befann sig nere i förstugan. Der stod ännu det stora skåpet, som våra läsare en gång förut hafva hört omtalas, men patern tänkte icke på att öppna dess dörr och kasta en blick in i dess inre. Våra läsare få framdeles erfara, hvad pater Sigwart skulle hafva upptäckt, om det hade fallit honom in att öppna skåpdörren och låta sitt hufvud sträcka sig in i den gamla möbelns innandöme.

Något sådant föll honom emellertid icke in, utan han gick med smygande, men dock hörbara steg förbi, öppnade förstugudörren och trädde ut på gatan.

Så snart pater Sigwart befann sig i det fria, ilade han med brådslande steg genom gatorna, ja, han hade så brådt, att han icke en enda gång gaf sig tid att vända sig om och — det var dumt af honom.

Upsala borg var målet för hans färd. Han ville träffa konungen och han ansåg hela sin plan

bero af den framgång, som detta samtal med Valdemar skulle få.

Här är att omförmåla, att pater Sigwart, innan han lemnade sin "cell", framtog och satte på fingret en vacker och dyrbar diamantring — den samme, som han en gång erhållit såsom gåfva af konungen.

Medan patern nu ilar upp till borgen, vilja vi skynda honom i förväg.

Konung Valdemar hade snart nog ledsnat vid jungfru Jutta och hennes kärlek. Han hörde till de naturer, som icke förmå fatta en böjelse, hvilken räcker hela lifstiden. Det är svaga, eländiga själar, hvilka lätt och fort ledsna såväl vid sina nöjen, som vid sina arbeten och som därför aldrig hvarken kunna sänka sig ned till botten i det ondas afgrund, ej heller uträtta något af stor betydighet. De äro och de förblifva medelmåttor såväl i det onda som uti det goda.

Närmaste följden af att Valdemar ledsnade vid Jutta var den, att hon med sina qual — hon var hafvande — fick flytta ut ur de rum, som hon förut bebott i konungens närhet alldeles invid hans innersta gemak. Naturligtvis sörjde Jutta öfver förändringen i konungens sinne. Qvinnan är mächtig af mera uppoffrande och sjelfförsakande känslor än mannen, och det är troligt att Jutta skulle hafva förlåtit konungen hans grymma likgiltighet och kallsinnighet, om han hade vändt sig från henne tillbaka till sin ädla gemål, men tyvärr var det ingalunda någon dygdig ingifvelse, som förmådde konungen att bryta med sin älskarinna, utan det var blott en trötthet, en längtan efter

nya föremål för en tillgifvenhetsdrift, som var omättlig.

I denna sinnesförfattning var konungen nu sedan flera månader tillbaka. Han hade sökt något nytt föremål för sin äktenskapsbrytande ömhet, utan att finna något, vid hvilket han kunde allvarsamt fästa sig.

Pater Sigwart kunde derföre aldrig hafva infunnit sig vid en för hans ändamål mera lämplig tid än denna, då konungen i sitt sinne kände en tomhet, hvilken han längtade att uppfylla med bilden af någon qvinna, som genom skönhet och älskvärda egenskaper kunde sysselsätta hans oroliga, längtande och trängtande, aldrig lugna, aldrig hvilande själ.

Sedan vi nu förutskickat dessa anmärknin-
gar, som vi hafva ansett vara nödvändiga för att kunna fatta och förstå det samtal, i hvilket vi nu gå att inviga våra läsare, vilja vi nu ila ut i porten till Upsala borg och möta pater Sigwart, som med lugna, jemna, stadiga steg i detta ögonblick går öfver vindbryggan och gifver sig till känna för vakterna vid porten.

En af vakterna öppnade luckan på porten och visade sitt skäggiga ansigte.

“En munk!” sade han till sina bakom honom stående kamrater. “Hvad f-n vill den mannen här?”

“Du är dum, Arnfast“, sade en hes och skroflig stämman bakom honom. “Nog inser du väl, att den vördige patern är kallad till jungfru Jutta, som är mycket sjuk och svag och lär hafva blifvit rysligt gudfruktig under den senare tiden. Jo, jo, att ligga på barnsäng, det är ingen barnlek, det plägar min käring der hemma säga.”

“Ha, ha, ha! Jo, det är just en barnlek, om något är det. Nå, munk, hvad vill du?”

“Min son“, sade pater Sigwart allvarligt, “jag vill träffa vår nådige konung.“

“Hvad vill du honom? Han ger f-n alla munkar.“

“Måhända andra, men icke mig“, genmålde pater lugnt.

“Det vore mycket! Du är temligen egenkär, fader munk.“

Men pater Sigwart var intet lämpligt föremål hvarken för skämt eller för oförskämtheter — två ting, hvilka han icke kunde fördraga. Den råe landsknektens ord uppretade honom, så att hans ögon sprutade eld och en förfärlig vrede vanstälde hans drag, ja, han såg i detta ögonblick ut som om han skulle hafva haft lust att kasta sig öfver knekten och rifva håret af eller ögonen ur denne. För knekten var det således en lycklig omständighet att porten var stängd, så att munken icke i detta vreda sinnestillstånd kunde komma den vakt-hafvande in på lifvet. Emellertid gjorde pater hvad han förmådde göra under sådana omständigheter. Han framdundrade med väldig röst ett:

“Öppna, karl!“

Knekten blef häpen och — ödmjuk. På visst folk verkar stränghet mycket välgörande. När den oförsynte svennen hörde munken dundra så väldeliga, trodde han sig finna, att mannen i kåpan månne vara en mycket viktig och mycket mächtig person, och han svarade helt beskedligt:

“Det törs jag icke, vördige fader!“

“Men...“

“Det är konungens befallning.”

“Anmäl då för konungen, att jag önskar träffa honom.”

“Det skulle jag gerna göra, men jag känner eder icke. Sägen mig edert namn, vördige fader.”

“Mitt namn känner icke heller konungen, men du kan taga denna ring och visa konungen den samt fråga honom, om den munk, som erhållit denna ring af honom, får hafva den äran att betyga honom sin djupa och oinskränkta vörndnad.”

När pater Sigwart sagt detta, drog han konungens ring af fingret och lemnade den till svennen, som mottog och betraktade den med djup vörndnad.

“Jag skall framföra eder begäran”, sade han ödmjukt och försvann i samma ögonblick från portluckan, hvilken tillslöts, så att patern nu ensam och utan vittnen befann sig på vindbryggan framför porten.

Fem minuter fick pater Sigwart vänta, innan luckan på porten öppnades och den skäggige, råe krigaren ånyo visade sig.

“Nå?” utropade munken.

“Konungen vill träffa eder, vördige fader”, svarade svennen, i det han genom luckan räckte munken hans ring. “Jag skall på ögonblicket öppna för eder.”

Det dröjde nu icke länge, förrän patern befann sig innanför porten.

“Konungen är i slottsträdgården”, sade svennen, medan han åter satte portens bommar och lås i ordning.

“Får jag uppsöka honom der?”

“Ja, pater, sådan är konungens befallning.”

En munk, som blott behöfde visa en ring, för att genast vinna tillträde till den melankoliske konungen, var naturligtvis en märkvärdighet i knektarnes ögon, så att de i sin stora vörndnad gjorde djupa bugningar för patern, när han nu mellan deras led trädde ur porten in på borggården.

Kung Valdemar plögade icke hålla sina portar stängda, utan låta dem stå öppna åtminstone om dagen, och om de någon gång stängdes, blef likväl hvarje välklädd och till utseendet hygglig menniska utan svårighet insläppt. Men sedan någon tid hade med denna sak blifvit annorlunda. Konungen hade ledsamt och ledsamheten födde en viss melankoli och människofientlighet, så att han tillbringade en stor del af sin tid i ensamhet, i ofruktbart grubblande öfver — ingenting. Derfor var porten nu så väl bevakad och svårigheten så stor att vinna inträde i borgen.

I detta ögonblick gick kung Valdemar ensam ute i slottsträdgården och var vid ett mycket melankoliskt lynne. Hans sinne var tungt och hela världen syntes honom så tom och betydelslös och han funderade just nu öfver, hvar all hans lefnadslust och all hans lefnadsglädje hade tagit vägen och huruvida det icke skulle vara någon möjlighet att söka upp igen denna borttappade klenod, som var mera värd än all världens "förgyllande skrin" och perlor och ädelstenar. Ingenting var nu konungen till lags. Blommorna voro icke nog röda, bladen på träden hade en usel, tålamspröfvande grönska, tyckte han. Foglarna sjöngo falskt och vindens suckar voro så ängsliga. Allt var kung Valdemar emot och med intet var han belåten.

Allra minst var han belåten med sin ädla gemål, med hvilken han på förmiddagen hade haft ett temligen skarpt samtal, och det var just för att lätta sitt nedtryckta sinne efter detta samtal, som han nu hade gått ned i slottsträdgården bland de rosor och violer.

Nu nalkades pater Sigwart under ödmjuka åthäfvor. Konungen, som var i färd med att genom käppslag tillintetgöra en fager lilja, hvilken i hans tycke icke var så vit som den borde varit — hvad kan dock vara hvitare än snön? — upphörde med detta nyttiga arbete och vände sig mot den bugande munken.

“Herre konung!” började denne. “Jag har den stora äran att...”

“Hvem är du?” utbrast Valdemar, afbrytande munken redan i början af det fagra tal, som denne hade ämnat att hålla inför konungen.

Patern blef häpen. Han hade icke väntat sig ett så barskt och så föga vänligt mottagande. Dock var han icke den, som lät så lätt skrämma sig.

“Herre konung!” började han å nyo. “Jag har den stora och utsökta äran att inför eder...”

“Hvem är du, munk?”

“I kännen då icke igen eder ringe tjänare“, svarade nu patern, som insåg att han tills vidare måste afstå från alla försök att bringa samtalet in i det spår, som han hade föreställt sig, när han under vägen upp till borgen uppgjorde planen för sitt anfall mot konung Valdemar. Han måste tills vidare gömma konceptet till sitt tillämnade tal uti sitt minnes skattkammare, der han redan förut

hade samlat en hel mängd af hvarjehanda, både ondt och godt.

“Munk!” röt konungen. “Tror du, att jag har tid att hålla qvar i minnet alla de otäcka fysionomier, som visa sig inför mina ögon?”

“Jag tror blott...”

“Tro blott, att jag icke vet hvem du är, och att du måste säga mig ditt namn, om jag skall få en föreställning om hvad du är för en person.”

“I kännen icke mitt namn, herre konung.”

“Det gör ingenting. Låt mig höra det!”

“Jag kallas pater Sigwart.”

“Pater Sigwart!” sade konungen eftersinnande. “Det har icke f-n sjelf hört någonting om pater Sigwart. Gå din väg, munk. Hvad har jag med dig att beställa? Har jag låtit kalla dig? Hvad? Har jag bedt dig komma hit och störa mig i mina viktiga regeringsomsorger?”

Kung Valdemars “regeringsomsorger” inskränkte sig i denna stund till bemödandet att med den tunga käppen tillintetgöra den stackars liljan, hvars blad i den melankoliske konungens ögon icke voro gröna nog, när de voro såsom skogens granar, och hvars blomkalk icke var hvit tillräckligt, när den var såsom snön i soluppgången, då den har fallit om natten.

“Jag har dock ett angeläget ärende”, sade munken, när konungen visade honom bort och bjöd honom att gå sin väg ur hans åsyn.

“Angeläget ärende!” röt kungen vredgad. “Hvad frågar jag efter dina angelägna ärenden, du kåpklädde hycklare? Gå till riksråden! De få, bäst de gitta, afgöra dina angelägna ärenden.”

“Det är enskilda ting, herre konung, och jag kan...”

“Jag frågar litet efter hvad du kan eller icke kan, min gode munk“, sade konungen, som just nu fick se en törnros, hvilken han tyckte vara alltför litet röd och hvilken därför skulle sönderslås med kappen. “Gå din väg...gå din väg!... Men, munk, det var sant, hvar f-n har du fått den der ringen ifrån?”

“Min herre och konung har sjelf i sin stora och af mig oförtjenta nåd skänkt mig den.”

“Hvem?... Hvad säger du, munk?... Har jag skänkt dig den dyrbara ringen?... Jag!... Du drömmar, munk, eller ock ljuger du med vett och vilja.”

“Herre konung! Jag önskar...”

“Hvad önskar du, munk?”

“Jag önskar, att min konung måtte af nåd höra mig ett ögonblick, medan jag förklarar mig.”

“Nå, jag hör...jag hör!... Tala fort och gå sedan din väg, eländige munk! Skynda dig!... Jag måste sedan fortsätta i mina regeringsomsorger.”

Den melankoliske kungens regeringsomsorger voro endast de redan förut beskrifna. Han hade nu i sin förtretade sinnesstämning fattat den öfvertygelsen att ett vackert körsbärsträd, som stod der i närheten, borde hafva haft mogna frukter att bjuda honom, och att det var ett majestätsbrott af det “dumma trädet” att stå der och visa honom blott gröna blad och små begynnelse till frukter. Derfor ville han afstraffa trädet exemplariskt med sin kapp. Sådana voro konung Valdemars regeringsbestyr, och mången konung fin-

nes väl ännu i våra dagar, som icke har mera angelägna saker att tänka på eller mera nyttiga ting att ombesörja.

“Herre konung!” svarade munken, “jag vill påminna eder om den dag under förlidet år, då I haden tillstått den der olyckliga torneringen, vid hvilken . . .”

“Munk!” röt konungen. “Är det din mening att reta mig till vrede? Hvarför påminner du mig om den olyckliga dagen? Tig, munk, tig och gå dina färde!”

“Ej går jag, herre konung, förrän . . .”

“Du går genast.”

“Nej, ty jag tror mig kunna tjena eder, och jag vore en dålig undersåte, om jag icke till och med mot eder vilja gjorde detta, då det står i min förmåga.”

“Ah! Huru skulle du väl kunna tjena mig?” sporde kungen med mera intresse än han hitills under samtalet hade visat.

“Min herre och konung!” sade nu pater Sigwart, hvilken trodde tiden vara inne att rycka något närmare målet. “Jag vet, att I ären ett rof för djup melankoli, att edert sinne är dystert och att eder kungliga själ icke har någon frid, icke finner något lugn, icke känner någon hvila.”

“Huru vet du det, munk?”

“Jag har gjort mina iakttagelser och jag har nu under dessa minuter, som jag njutit äran af att befinna mig i min konungs närhet, funnit mina tankar bekräftade, så att jag nu icke alls tviflar på dessa mina egna iakttagelsers sanning och tillförlitlighet.”

“Jaså, du vill således säga, att jag har nu under detta samtal behandlat dig illa och på ett opassande sätt? Är det detta du vill säga, min gode munk?”

“O! Vare det långt ifrån mig att vilja tänka något sådant! Min herre och konung eger rättighet att behandla sin ringe tjänare och undersåte huru det honom lyster, och en undersåte, vore han än så hög, stolt, präktig och mäktig, skulle icke hafva rätt att beklaga sig deröfver. Sådan är min tanke om denna sak, herre konung! Och om jag har förbrutit mig, så vill jag på mina bara knän bedja om förlåtelse och . . .”

“Åhnej! . . . Åhnej! . . . Min käre pater, det är icke så farligt. Nog har jag, som du vet, magt att låta hänga dig eller åt dig tillreda stegel och hjul . . .”

“Min konung eger denna rättighet“, försäkrade pater, som lugnt kunde göra detta, emedan han visste, att kungen icke skulle begagna den.

“Bah! . . .” utropade Valdemar. “Hvilken nytta skulle jag väl hafva af att hänga en usel munk? Det lönade då alldeles icke mödan och kostnaderna. Du vet väl, att bödeln för detta arbete har rättighet att enligt taxan begära en hel daler silfvermynt, och så mycket är ditt usla lif icke värdt, min gode pater.”

“För mig är lifvet värdt mera än alla de dalar, som finnas på jorden, men om min herre och konung vill taga det, så skall jag icke klaga, ty han eger rättighet dertill“, svarade pater Sigwart så skenheligt, som om han hade varit beredd att nu genast ikläda sig martyrkronan och offra sitt

lif för tillfredsställandet af en konungs nyck och till hugnandet af en konungs öfver höfvan melankoliska lynne.

“F-n må hänga dig, men inte gör jag det“, svarade Valdemar nådigt. “Men säg mig, min gode munk, hvad vill du mig egentligen?”

Patern insåg, att nu eller aldrig skulle han i korta ord framföra sitt egentliga ärende, och han yttrade derföre följande ord, hvilka voro väl egnade att väcka den i själ och hjerta lättsinnige konungens intresse och lust att höra ännu mera. I enlighet med sina tankar och planer skyndade pater Sigwart sig att yttra:

“Jag har förut en gång lyckats göra min herre och konung en tjänst, då jag föranstaltade det första mötet med prinsessan Jutta, och jag skulle nu kunna . . .“

“Ah! . . . Nu känner jag igen dig, munk, och nu erinrar jag mig under hvilka omständigheter och af hvilken anledning jag gaf bort den der ringen, som du nyss skickade upp till mig med sven-tjenaren . . . Ha! nu känner jag igen dig och vill med glädje lyssna till dina ord, ty jag börjar nu förstå, hvarthän du syftar.“

“Det fröjdar mig“, svarade patern, “att min herre och konung nu värdigas höra sin ringe tjena-ares ord.“

“Skynda, munk! Jag längtar att få höra dina förslag.“

“I kännen Ragnhild Gudmarsdotter?”

“Ha! Ja, jag känner henne“, utropade konungen lifligt. “Hvad vill du säga mig om henne?”

“Ah! Jag ville blott spörja, om min herre och

konung har sett, att hon är en mycket behaglig ung dam, hvilkens like näppeligen torde finnas.“

“Du har rätt . . . du har rätt, munk. Den der kontrasten mellan det blonda håret och de bruna ögonen gör henne till en skönhet af första rangen. Du har rätt, pater. Min själ, munk, om jag icke börjar tro, att du sjelf har ett skarpt öga för qvinnliga behag. Du är icke så helig som du låtsas vara, det förstår jag ganska väl.“

“Ja, min herre och konung“, yttrade pater Sigwart salvelsefullt och med blicken mot himlen, “ja, vi äro alla fattiga, svaga och syndiga menniskor.“

“Nå, det är det sannaste ord, som någonsin blifvit taladt af en andlig man.“

“Skulle stolts Ragnhild Gudmarsdotter hafva haft den nåden att vinna behag inför min herres och konungs ögon?“

“Vid helgonen alla, jag önskade blott, att hon nu vore här på borgen. Jag skulle då vinnlägga mig om att vinna hennes lilla hjerta. Redan innan jag såg Jutta, hade jag fäst mig vid den ljuftva Ragnhild och jag skulle utan tvifvel hafva kunnat odla denna bekantskap till stor fröjd för oss båda, om icke den eländiga danska prinsessan hade trädt emellan oss.“

Det är så vanligt, att män tala illa om de stackars qvinnor, som hafva fallit offer för deras lustar. Prinsessan Jutta var icke den första, som fick undergå detta öde och hon lär — om vi hafva hört rätt — icke heller hafva varit den sista. Vi hafva alltid förvånat oss deröfver, att en enda qvinna någonsin kan vara nog enfaldig att låta bedåra sig af en mans fagra ord och löften. Hon borde

spegla sig sjelf och se i förväg sitt eget öde uti de mångas, som hafva varit före henne. Att det oakadt så mången qvinna, som kunde hafva blifvit en god husmoder, en ärbar maka, en hedrad och hedervärd moder, i stället låter några fagra ord och några tomma löften sänka sig djupare ned än djuret, det har alltid förvånat oss i lika hög grad som det, att någonsin en man kan vilja sköfla en qvinnas lycka, hennes timliga och *eviga* välfärd. En man behöfver, om han är hederlig, endast hafva för ögonen den tanken, att äfven hans egen dyra, kära, älskade moder också en gång har varit en värnlös och oskyldig flicka. Han skall med denna tanke för ögonen finna hvarje förbrytelse af det slag, som vi här antyda, vara så nedrig, att han verkligen skall frukta att söla sig i denna synd, den största af alla, emedan den drager två menniskor i förderfvat.

Konung Valdemar tänkte emellertid icke på sin moder, den ädla, fromma, hängifna Ingeborg, som hade tänkt så mången öm, kärleksfull och ängslig tanke på honom och på hans framtid. Denna ädla moder hade han glömt och hennes förmaningar hade han för länge sedan jordat bland falaskan i sitt snart utbrunna hjerta. Lidelsen var nu hans fröjd och lustan hans glädje. Att dess tillfredsställande kräfde sköflandet af många andra menniskors timliga och eviga väl, derpå hade han icke den allra minsta tanke. Hans egoism var fullkomlig. Den kunde icke blifva större än den var, men en ting kunde blifva större, och denna var — hans förnedring.

Om vi med tanken fästad på de många sed-

lighetsbrotten i vår tid — alster af tidens irreligiösa anda — fråga oss sjelfva, om icke konung Valdemar har många afskyväckande efterföljare i våra dagar, hvad skola vi svara? Något svar hafva vi icke lust att gifva, men vi beklaga, att lagarna mot sedlighetsbrott (och särskildt strafflagen i detta fall) äro alltför milda, falskt filantropiska och att de alltför slappt handhafvas. Hvertill gagnar en lag, som sällan tillämpas?

Dessa ting äro allt för viktiga och af ett allt för vidlyftigt innehåll, för att kunna här fullkomligt utredas och vi lemna dem därför nu under beklagande, att en af de viktigaste menckliga lifsfrågor ingenstädes i vår tid har någon förespråkare. Hvarför är tillståndet sådant? Vi bäfva för att till och med inför oss sjelfva svara på denna fråga. Måhända skola vi framdeles blifva nog dristiga att skåda ned i detta djup af samhällsförderf och mera fullständigt än nu framställa våra tankar derom offentligen.

Emellertid vända vi nu, efter detta afvikande från vårt ämne, tillbaka till detta och höra då pater Sigwart utropa med sin skenheligt fagra stämma:

“I skullen alltså vilja träffa Ragnhild i ensamhet, herre konung?”

“Vid afgrunden, munk, det vill jag, om också blott för att hämnas den skymf, som den förmätne riddaren tillfogade mig förlidet år, då han vägrade att med sina svenner sluta sig till min hird. Du var med äfven då, pater. Jag känner nu fullkomligt igen dig. Hör du till Gudmar Edmundssons husfolk?”

“Ja, jag är sedan sju år tillbaka lärare för hans barn.”

“Ha, ha, ha! Och nu vill du sätta kronan på verket genom att öfverlemna din lärjunge Ragnhild i mina armar? Ha, ha, ha! Du är slug, du!”

“Jag vill bereda stolts jungfruns lycka.”

“Ha, ha, ha! Nå, tror du, att du kan bereda mig tillfälle att träffa jungfru Ragnhild Gudmarsdotter utan några besvärliga vittnen?”

“Det är i detta ändamål som jag i dag har kommit hit, min herre och konung.”

“Jaså. Nå...”

“I morgon eftermiddag.”

“Omöjligt! Jag måste då mottaga den påflige legaten. Regeringsomsorgerna äro så påkostande.”

“I öfvermorgon måhända?”

“Lika omöjligt, min gode munk, ty då måste jag vara värd här hemma vid den festmåltid, som jag i anledning af högtidligheterna har föranstaltat.”

“Följande dag torde kanske...?”

“Låt mig se! Jaha, det går för sig. När messan den dagen är slutad, så är jag fri och ledig och kan egna min tid åt mina egna göromål, som äro mycket viktigare och mycket angenämare att sköta än dessa aldrig upphörande regeringsbestyr, hvilka slutligen göra mig förtviflad.”

“Således den 5 juli, min herre och konung?”

“Ja, gode munk, då torde jag vara i tillfälle att egna en stund åt mina nöjen.”

“Min herre och konung har väl icke förgätit huset nummer åtta vid ... gatan?”

“Åhnej! Ditt finner jag väl vägen.”

“Behagar min herre och konung infinna sig der vid fyratiden på eftermiddagen?”

“Vid himmel och helvete, munk, jag skall komma. Får jag då träffa den ljufva, blondhåriga och mörkögda flickan?”

“I skolen träffa Ragnhild.”

“Ensam?”

“Ja!”

“Men riddare Gudmar...? Är han icke i staden?”

“Jo, men jag skall skicka bort honom.”

“Ah, det torde nog vara det klokaste.”

“Liten på mig!”

“Men kan du också skicka bort den der lille morske väpnaren, som alltid betraktar mig med så mordiska ögon, som om jag vore hans dödsfiende?”

“I menen Edmund. Ja, min herre konung, jag skall locka bort äfven honom och dessutom alla svennerna. Huset skall vid eder ankomst vara tomt. Endast jungfru Ragnhild Gudmarsdotter skall vara der.”

“Hör du, munk, du synes mig vara en farlig skälm, men som du är mig nyttig, torde jag väl innan alltför lång tid kunna finna åt dig ett kloster, der man behöfver en abbot. Vore det dig emot?”

“Tvärtom! Jag vore min herre och konung mycket tacksam för sådan nåd.”

“Godt! Tjena mig troget, så skall din belöning icke uteblifva. Derom beder jag dig vara öfvertygad.”

Fem minuter senare var pater Sigwart på väg från Upsala borg till sitt hem.

ADERTONDE KAPITLET.

Edmund väpnares list.

Vi erinra oss, att Edmund väpnare icke delade den öfvertygelse, som riddare Gudmar och stolts Ragnhild hade angående orsakerna till och meningen med pater Sigwarts rop om hämnd i det ögonblick, då han föll in i rummet och presenterade sig inför sin husbonde på lika många ben som den hund, hvilken vållat hans förargliga missöde. Riddaren och hans dotter trodde, att paterns okristliga ord hade sin grund endast i en ögonblicklig uppbrusning med anledning af hans missöde och att hans själ i verkligheten icke eftertraktade den hämnd, hvarom han ropade. Men Edmund väpnare var icke så lätt vilseledd. Han hade förut en eller ett par gånger, såsom läsaren vet, funnit patern på vägar, hvilka icke voro alldeles sådana, som han hade väntat af en så helig man. Visserligen hade patern sedermera med sin hala tunga i någon mån lugnat väpnaren, men nu då han såg munkens af en hätsk vrede vanställda anlete och hörde hans rop efter hämnd, nu vaknade de gamla misstankarna å nyo upp och han fattade det beslutet, att han i hemlighet skulle följa hvartenda af paterns steg och hindra denne ifrån att anstifta ännu mera ondt. Han var nu öfvertygad om att pater Sigwart spelade en rol, men hvilken denna var eller hvad patern egentligen ville, det kunde han naturligtvis icke veta. Endast det var fullkomligt klart

och tydligt för honom, att pater, hans egen lärare, hans barndoms och första ungdoms ledare, var allt annat än en god och ädel människa och att Sigwart förde någonting bakom skölden, som var hemskt och — farligt.

Med anledning af dessa tankar och åsikter stängde Edmund väpnare sig inne i det för läsaren redan bekanta skåpet i nedra förstugan — vi hafva en gång förut sett väpnaren gömma sig der — och der stod han, när pater Sigwart gick ut denna förmiddag. Det var därför alldeles icke underligt, att munken från vindögat i sin "cell" icke såg väpnaren gå ut tillsammans med riddare Gudmar och stolta Ragnhild.

"Kom med oss ut att bese staden!" hade riddare Gudmar sagt till den unge väpnaren.

"Jag befinner mig icke rätt väl", hade väpnaren svarat, "utan önskar stanna hemma, för att vårda mig."

"Nå", hade Gudmar sagt, "kanske har resan tröttat dig. Blif hemma, min käre Edmund, och sköt om dig, så att du icke må blifva sjuk, till stor sorg och bedröfvelse för både Ragnhild och mig."

"En timmas ostörd hvila skall fullkomligt återställa mig."

Gudmar och Ragnhild gingo ut i staden, dock icke förr än den senare hade, under det att riddaren i sin egen kammare anlade sin vapenrustning, haft ett enskildt samtal med Edmund väpnare. Hvad dervid sades, det hör icke hit, och vi äro icke nog ogrannlaga att omtala det.

Således stod Edmund väpnare i skåpet, när

pater Sigwart gick ut, och patern hade knappt hunnit femton alnar från förstugudörren, förrän skåpsdörren öppnades och Edmund väpnares unga, fagra, skägglösa ansigte blef synligt.

“Hvad kan den eländige munken nu förehafva igen?” hviskade väpnaren, då han satte foten på förstugans golf. “Jag är nödsakad att smyga mig efter honom.”

Detta gjorde han ock, men han märkte snart, att patern ämnade sig upp till borgen, och så snart han var öfvertygad derom, höll han sig af försigtighet så långt efter honom, att Sigwart anlände till porten af borgen ungefär fem minuter förr än väpnaren hann dit. Men i det ögonblick då pater Sigwart klappade på borgporten, låg väpnaren bakom en buske vid foten af den sluttande väg, som ledde upp till borgen, och hade från denna utkik ett särdeles godt tillfälle att bespeja alla paterens företag.

Slutligen blef patern insläppt i borgen — vi hafva förut bevittnat de omständigheter, under hvilka detta skedde — och nu var Edmund väpnare icke sen att ila uppför backen. Snart stod äfven han på borgabron.

“Öppna!” ropade han till de innanför stående svennerna, hvilkas bistra anleten skymtade genom den ännu öppna portluckan.

En sven trädde fram och visade sitt skäggiga och fula röfvareanlete.

“Vi hafva konungens befallning att icke öppna porten för någon, eho det vara månde.”

“Kanske dock att...”

Väpnaren visade ett blankt och skinande guldmynt.

“Omöjligt!” sade svennen, hvars lystna blick slukade guldmyntet. “Omöjligt!”

Derefter stötte han igen luckan med sådan styrka, att det dånade i porthvalfvet. Han hade nog god lust att blifva egare af det dyrbara myntet, men pligten och fruktan för straff hindrade honom. Nu måste han dock gifva sitt öfver denna förargliga pligt och denna fruktan uppretade sinne luft och detta gjorde han genom att slänga luckan igen med så stor styrka och så stor — ohöflighet mot guldmyntets rättmätige egare.

Der stod nu väpnaren. Patern var innanför och han utanför porten och murarne. Nu kunde han icke längre följa patern och det syntes vara en omöjlighet att längre fortsätta spaningarna efter pater Sigwarts hemliga företag. Hvad skulle nu den stackars väpnaren taga sig till?

I detta ögonblick kom en drucken sven uppför borgaleden och stod snart nästan raglande vid Edmund väpnares sida.

“Hvad nu? Hvad f-n? Hvad d-n skall detta betyda?” väsnades den druckne svennen. “Hvarför är nu porten stängd igen? Kan man då aldrig få gå ned i staden och taga sig ett rus, utan att man skall hafva tiotusende millioner bekymmer, för att komma in igen i borgen? Det var då... Men hvad f-n är du för en?”

Den senaste frågan gälde Edmund väpnare, som stod der i villrådighet om hvad han nu skulle företaga sig för att utföra sina planer. Förargad som väpnaren var i sitt sinne öfver den motgång,

som han rönt, svarade han den druckne svennen helt snäsigt:

“Det kommer dig icke vid.”

Somliga menniskor äro, när de äro druckna, så beskaffade, att de alldeles icke taga det så noga om man snäser dem. Denne druckne sventjenare var en i grund och botten godmodig sälle, hvilken alldeles icke blef förargad, när Edmund väpnare svarade honom så kort och ohöfligt. Tvärtom närmade han sig honom mycket osäker på benen, men mycket vänlig i ansigte, i åtbörder, på läpparna och i själen.

“Du är väl utestängd, du ock?” sade han. “F—n i den kungen, som skall vara så folkskygg och melankolisk, att han inte kan tåla att hafva portarna öppna.”

Väpnaren var emellertid nog ohöflig att besvara detta förtroliga meddelande och dessa vänliga miner och åtbörder endast derigenom, att han drog sig några steg tillbaka från den i hans tycke alltför vänlige drinkaren.

“Jo, jo“, fortfor den rusige, utan att blifva förtretad öfver väpnarens ohöflighet, “du har nog hjertat i maggropen, du. Men om jag ville, skulle jag kunna hjälpa dig in i borgen.”

Nu först blef väpnaren uppmärksam.

“Kan du det?” frågade han ifrigt.

“Visst f—n kan jag, om jag blott vill.”

“Jag skall hederligt betala dig, min vän.”

“Nå, gif mig då en liten uppmuntran, så skall jag hjälpa dig in, utan att du behöfver storma portarna. Det skall gå för sig utan något buller.

Ta' mig f-n, skall du komma in lika obemärkt, som en råtta. Tviflar du på hvad jag säger? Som en råtta, säger jag, och f-n ta' mig, kan du tro mina ord, ty svennen Åke Ambjörnsson plägar aldrig ljuga. Förstår du det, du skägglöse pojke?"

"Der har du ett guldmynt. Hjelp mig nu in, så skall du erhålla ett till."

Åke Ambjörnsson betraktade noga guldmyntet på båda sidor och synade noga dess prägel. Han var tydligen en försiktig man, fastän han nu hade varit litet oförsiktig att dricka sig rusig nere i Upsala stad.

"Nå, myntet är väl ärligt?" sporde väpnaren, som var mycket otålig och därför blef förtretad öfver svennens noggranna undersökning.

"Jo, jo, nog är det ärligt. Kom... kom, så skola vi snart vara derinne."

Men svennen hade tagit så mycket till bästa, att han alls icke kunde gå, utan Edmund väpnare måste taga honom under armen och ledsaga honom. På detta sätt gick det för sig. De veko af till venster och följde muren. Om någon hade sett de båda männen under deras marsch, skulle han troligen hafva ansett båda vara rusiga, ty de gingo aldrig den kortaste vägen mellan två punkter, utan svennen raglade så öfver höfvan, att Edmund väpnare icke förmådde helt och hållet beherska deras gemensamma kosa.

Dock skulle det blifva ännu värre.

Rusig af vin och dessutom lifvad genom mottagandet af Edmund väpnares blanka guldmynt, började svennen till och med att sjunga:

Ett dussin riddare redo åstad
 Med hjälm och harnesk och blanka vapen.
 De ville göra sig dagen så glad,
 De ville till strids emot Herbert knapen.

Till en början var hans röst låg och stor fara var då icke för handen, att den kunde blifva hörd in i borgen, men småningom höjde han rösten, så att han riktigt framskrålade orden "emot Herbert knapen".

"Tyst, tyst!" sade Edmund. "Vi befinna oss nu midt för borgträdgården. Kungen kan vara i trädgården, och om han hör dig, så lär det icke töfva länge, förrän han skickar ut sina svenner att gripa både mig dig och kasta oss in i tornet."

"Hvem f-n frågar efter kungen?" skrålade den druckne svennen, som blef allt mer och mer oregerlig.

"Vill du blifva hängd?"

"Nej, min hedersbror, denne kungen brukar icke hänga folk. En annan sak var det med salig hertig Birger, den mäktige jarlen. Han hängde hvar och en, som var uppstudsigt mot hans magt och myndighet."

Åter började svennen skråla, så att Edmund väpnare nästan var frestad att i sitt sinne känna sig förtretad mot "hertig Birger, den mäktige jarlen", för det att denne icke också hade hängtt svennen Åke Ambjörnsson.

Så mötte de riddare tolf på sin väg
 Så mången en ungmö och vif så fagra.
 Det var . . . .

Svennen hann icke längre, ty Edmund väpnare släppte hans arm och han hade icke väl föriorat detta stöd, förr än han föll omkull och blef lig-gande.

“Jag behöfver dig icke längre, du druckna djur“, utropade Edmund. “Ligg du der och sof ruset af dig. Jag vet nu hvad jag vill göra!“

Väpnaren hade rätt. Han behöfde numera icke svennen Åke Ambjörnssons tjenester, ty han såg sjelf, hvar der låg en stege dold bland gräs och småbuskar, som växte på kanten af vallgrafven. Knappt hade han varseblifvit denna stege, förr än han, såsom nämndt är, släppte svennens arm och lät denne falla. Sjelf ilade han med stor snabbhet bort till stegen och det var nu blott några sekun-ders arbete att upplyfta den och ställa den mot muren. Den nådde ända upp till murens öfversta kant. En sekund efter det att stegen hade blifvit upprest, satt väpnaren uppe på krönet af muren. Härifrån drog han nu stegen upp till sig och sänkte den ned på murens andra sida.

Han var nu i slottsträdgården. Han var in-nanför muren. Det var hans afsigt att härifrån smyga sig in i sjelfva borgen, der han med godo eller ondo ville tränga ända in till konungen.

Med raska och spänstiga steg ilade han nu framåt på den med fin och mjuk sand beströdda trädgårdsgången, då ljudet af samtalande röster nådde hans öra.

Han stannade.

De samtalande befunno sig på mindre än tio famnars afstånd från honom, ehuru de doldes ge-nom en mellanvarande tät häck.

Edmund väpnare lyssnade och tyckte sig höra dessa ord:

“F-n må hänga dig, men inte gör jag det. Men säg mig, min gode munk, hvad vill du mig egentligen?”

Väpnaren hade utan svårighet konstaterat, att denna röst tillhörde konung Valdemar.

“Åh“, tänkte Edmund, när han hörde dessa ord, “jag är ju närmare målet än jag trodde.“

Plötsligt hörde han en stämma svara konungen och bland tusende andra stämmor skulle han hafva igenkänt denna. Det var nämligen pater Sigwarts röst, som nu hördes säga dessa ord:

“Jag har förut engång lyckats göra min herre och konung en tjenst, då jag föranstaltade det första mötet mellan prinsessan Jutta och jag skulle nu kunna . . . .

Edmund väpnare smög sig nu närmare häcken och sedan han kommit fram till denna, kunde han både se de båda samtalande och höra allt hvad de sade.

Han blef nu vittne till det samtal, som fördes mellan kungen och munken och hvilket åsyftade Ragnhilds förderf. Med hvilka känslor väpnaren hörde dessa båda skurkar — skurken med kronan och skurken med munkhättan — lägga planer till förderf för den varelse, som var väpnaren mera kår än allt annat på jorden, det är icke lätt att skildra. Icke heller är det möjligt att angifva antalet af alla de gånger, då Edmund under loppet af detta samtal kände sig frestad att med draget svärd ila fram och hugga ned de båda skändliga ränkmakarne.

Slutligen aflägsnade sig munken, och kungen stod och blickade efter honom med strålände anlete. Det var nu slut med kungens melankoli. Han var nu glad och lifvad, det kunde man läsa både i hans ögon och i hans anletsdrag.

Men den som icke var glad, det var Edmund väpnare. Han var så orolig, att han under en lång stund icke tänkte på det, som nu för honom borde hafva varit det angelägnaste af allt, nämligen att komma ut ur slottsträdgården. Om han blott kunde komma ut, utan att blifva upptäckt, så kunde han nog sedan finna något medel till att omintetgöra de nedriga anslag som voro "i görningen". Den som är fri, han har för sig hvarje möjlighet, men den som är fjettrad, för honom finnas inga möjligheter.

Det dröjde länge, innan Edmund väpnare insåg allt detta. Han låg bakom häcken och blickade med allt annat än kärvånliga ögon på kungen, som gick der fram och tillbaka på den sandade gången. När väpnaren slutligen insåg faran af att dröja längre på denna plats, der en förbigående riddare, sven eller tjenare hvilket ögonblick som helst kunde upptäcka honom, så sprang han upp och ilade tillbaka till den punkt af muren, der stegen ännu stod upprest.

Huru det nu var, så skedde dock hans uppbrott från platsen bakom häcken icke utan buller. Detta buller nådde konungens öra och han stannade först ett ögonblick för att lyssna. Under detta ögonblick hörde han tydligt, att någon springande aflägsnade sig från platsen.

Om konungen nu icke hade varit befriad från

sin melankoli, skulle han utan tvifvel alldeles icke hafva bekymrat sig om denna sak, men glädjen och lefnadslusten göra människan skarpsinnig och därför anade konungen genast någon fara. Han ilade bort till häcken och bröt sig med mycket besvär midt igenom den. Detta arbete kräfdes dock åtminstone en half minut, så att Edmund väpnare redan hade kommit till foten af sin stege, då kungen hade trängt sig genom häcken.

Att ila uppför stegen och sätta sig på murens breda öfverkant samt draga stegen upp till sig, det var blott ett ögonblicks verk för väpnare Edmund Folkesson.

Konungen kom springande till platsen just i det ögonblick, då väpnaren sänkte stegen ned på murens andra sida. Om kungen hade kommit ett par sekunder tidigare, skulle han hafva kunnat gripa tag i stegen och derigenom hindra väpnaren från att draga upp den. Detta skulle hafva varit mycket lyckligt för Valdemar och mycket olyckligt för Edmund, ty då skulle den senare hafva suttit uppe på höjden af muren och icke kunnat komma ned på någon sida. Han skulle hafva varit nödsakad att sitta qvar deruppe, ända till dess att konungens svenner, ditkallade af konungens rop, hade kommit och gripit honom. Han skulle deruppe på hörnet af muren hafva varit lika säkert fångad som råttan i fällan.

Emellertid undgick Edmund väpnare denna fara derigenom, att han i god tid fick upp stegen och sänkte den ned på murens yttre sida.

“Stanna!” befalde kungen.

“Det lyster mig icke att lyda min konung i

dag“, svarade väpnaren, i det att han började nedstigandet utför stegens pinnar.

“Stanna, annars låter jag kalla vakten“, röt konungen ännu en gång. “Du är riddaren Gudmar Edmundssons väpnare. Jag känner dig. Du skall min själ icke så lätt undslippa mig.“

“Åhnej, herre konung, vi träffas nog ... vi träffas helt säkert, men icke denna gång.“

Nu syntes icke mera af väpnaren än hufvudet, hvilket stack upp öfver muren.

“Vakt, vakt!“ började konungen att ropa. “Hit-åt!... Svenner!... Här äro tjufvar... konungamördare!...“

“Besvären eder icke, min herre och konung“, sade Edmund. “Innan eder vakt kommer, är jag borta. Men hören ett ord! Jag vill säga eder, att aldrig i evighet skall Ragnhild Gudmarsdotter blifva eder frilla.“

I nästa ögonblick försvann väpnaren. Han steg skyndsamt nedför stegen och då han hunnit ned på marken, kastade han stegen omkull och ilade bort, utan att ens se på svennen Åke Ambjörnsson, hvilken ännu låg och sof ruset af sig vid kanten af den djupa, men nu på sommaren vattentomma vallgrafven.

När väpnaren nu lopp utefter muren, hörde han huruledes konungen sprang på andra sidan och ropade på vakten. Det var tydligen konungens mening att försöka hinna fram till borgporten samtidigt med väpnaren, för att der låta sina svenner gripa honom, just då han ville skynda öfver borgbron.

Väpnaren sprang dock fortare än kungen, och

svennerna, som stodo på vakt i porten, hade ännu icke hört konungens rop, när Edmund hann fram till borgabron. Portluckan, genom hvilken vakten plögade bespeja de personer, som sökte inträde i slottet, var stängd och allting var lugnt och tyst på denna del af borgen.

Till sin glädje varseblef Edmund, att på vindbryggan stod en häst bunden — en häst utan ryttare. Troligen hade ryttaren i något ärende stigit in genom porten och under tiden lemnat sin gångare utanföre. Att det mände vara en betydande man, som egde denne gångare, det kunde Edmund väpnare förstå både deraf, att svennerna hade för honom öppnat porten och deraf att gångaren var af ädel och präktig ras samt utstyrd med lysande och dyrbart sadeltyg.

Utan att tveka ett enda ögonblick frigjorde väpnaren denna häst och kastade sig upp på dess rygg samt ilade med största snabbhet öfver borgabron nedåt borgaleden.

En fjerdedels minut senare öppnades borgens port och konungen störtade ut med ett stort följe af svenner. Väpnaren vände sig om i sadeln, då han hörde deras rop, och nu tyckte han sig bland konungens följe varseblifva äfven hertig Magnus Birgerssons allvarliga anlete. Nu förstod väpnaren, att den häst, som med så stor snabbhet förde honom bort från denna farliga plats, tillhörde hertigen och detta lugnade honom med afseende på följderna af den frihet, som han hade tagit sig, ty han kände så väl hertigens ädla sinnelag, att han icke ett enda ögonblick tviflade derom, att så snart hertigen finge veta sakens hela sammanhang,

skulle han af allt hjerta förlåta väpnarens dristighet.

Emellertid insågo konungen och hans svenner att allt förföljande skulle vara lönlöst, hvarför de vände om och gingo in i borgen igen.

NITTONDE KAPITLET.

En konung i en rättfälla.

När väpnaren anlände till utkanten af Upsala stad, band han hästen vid ett träd och gick till fots in i staden. Han var öfvertygad, att hertigen snart skulle utsända en sven till att uppsöka och återföra hästen.

Sjelf skyndade nu Edmund väpnare hem och hade den lyckan att genast träffa Gudmar riddare. För honom omtalade han nu allt hvad han upplefvat, och Gudmar Edmundsson hade, såsom vi veta, redan i förväg böjelse för att i sådana fall tro allt om konungen.

“Vi vilja fånga konungen i en snara“, sade han.

“Sägen snarare i en rättfälla, herr riddare. Om I viljen lyda mina råd...”

“Nå, hvartill råder du mig?”

“Låt pater Sigwart få sin vilja fram uti allting. Han kommer att försöka att aflägsna oss från hemmet den 5, och nu är mitt råd, att vi låtsa lyda *hans* råd, låtsa aflägsna oss, men dölja oss i när-

heten, på det att vi må kunna skynda in till Ragnhilds hjälp, så snart vi hafva sett konungen gå in här i huset.“

“Ditt råd är godt, min son, och vi vilja följa det ... Ack, att jag skulle få höra slika ting om pater Sigwart, till hvilken jag alltid har haft större förtroende än till och med till mig sjelf!

Riddaren försjönk i djupa tankar och Edmund lemnade honom.

Emellertid gingo dagarna. Våra Säbyvänner åskådade jemte en otalig folkmassa den högtidliga processionen, i hvilken lysande andlige mäns ännu mera lysande drägter, förgyllda kors, af diamanter betäckta helgonskrin — bland hvilka det som inneslöt Erik den heliges ben var det förnämsta och dyrbaraste — åstadkommo en verkligen högtidlig verkan på åskådarne, hvartill väl äfven bidrogo tornklockorna med sina högtidliga toner och de väl inöfvade korgossarne med sin sång.

Gudmar Edmunsson blef af konungen inbjuden att närvara vid den festmåltid, som samma eftermiddag hölls på borgen, men han ursäktade sig dermed, att han icke befann sig väl. Det skulle hafva varit för honom en plåga att se denne konung, som han i djupet af sitt hjerta föraktade. Det skulle nästan hafva varit honom omöjligt att visa sig ödmjuk och höflig inför en kung, som for efter att förföra hans dotter.

Följande dagen bevistade man den högtidliga messan i den nya erkebiskopskyrkan.

När man kom hem ifrån denna, trädde pater Sigwart in och sade till Gudmar:

“Jag har sett honom.“

“Hvilken?”

“Härved Erlandsson.”

“Ah! Hvar såg du honom, pater?”

“Jag såg honom i spetsen för några svenner draga ut ur staden. Troligen ämnar han nu liksom förra gången lägga sig i försåt för oss någonstädes på vägen. Bäst vore att I, herr riddare, och väpnaren nu sutten upp med alla svennerna och förföljden honom.”

Riddaren och väpnaren utbytte en blick af hemligt förstånd. De visste ju, att det var just denna eftermiddag som den mellan kungen och munken uppgjorda öfverenskommelsen skulle bära frukt. Trogen sitt med väpnaren träffade aftal att i allt lyda patern, sade nu riddaren:

“Detta råd är godt och vi vilja genast lyda det. Upp, Edmund, och samla svennerna! Om fem minuter äro vi på väg. Jag qvarlemnar Ragnhild i din faderliga och ömma vård, min gode pater.”

“Ack, ja”, sade patern, “det kunnen I lugnt och tryggt göra. Jag skall gerna för henne offra mitt lif.”

Fem minuter senare voro Gudmar riddare och Edmund väpnare på väg och pater Sigwart och Ragnhild voro ensamma qvar i huset nummer åtta vid den bekanta... gatan i Upsala.

Men munken gick fram och tillbaka i sin cell, gnolande på en lättsinnig visa och var glad i hågen. Emellanåt mumlade han:

“Snart!... snart!... O, du ljufva hämnd!”

Stolts Ragnhild, som var trött af ståendet i kyrkan under den högtidliga messan, hade satt sig till ro i en bekväm stol, der hon tillbragte tiden

med handarbete, läsning och ljufta tankar på sin trolofvade, sin Edmund, och deras framtida lycka.

Der satt hon ännu, när klockan var fyra på eftermiddagen. Det var den mellan konungen och patern öfverenskomna tiden.

Plötsligt öppnades dörren och konungen trädde in. Han var nu liksom förra gången klädd i en anständig borgerlig drägt. Då vi i de gamla papper och handskrifter från denna tid, uti hvilken vår berättelse rör sig, första gången läste, att konungen verkligen infann sig, blefvo vi slagna af förvåning och sade oss sjelfva, att vi icke hade väntat oss en så oförlätlig dumhet af honom. Han hade ju kunskap om väpnarens närvaro i borgträdgården under samtalet med patern och han borde således hafva kunnat på förhand räkna ut, att detta äfventyr skulle aflöpa olyckligt. Den enda förklaring, som vi kunna tänka oss häröfver, är denna, att passionen förblindade honom och att pater Sigwart möjligen hade sändt honom något bud derom, att vägen var fri.

Till en början tycktes allt gynna konungen. Han fann stolts jungfrun fullkomligt ensam. Hvad kunde han mera begära? Att pater Sigwart stod i ett litet sidorum och genom ett i väggen anbragt litet hål med hämndgiriga ögon betraktade konungens möte med jungfrun, det visste Valdemar icke, och om han än hade vetat det, så skulle det alldeles icke hafva försatt honom i något bryderi.

Med den största höfviskhet helsade han jungfrun, som steg upp och ödmjukt, men kallt besvarade de kungliga vördnadsbetygelserna.

“I söken min herr fader?” sade Ragnhild.

“Nej, nej, sköna dam, jag fick just veta, att eder herr fader dragit bort och jag skyndade nu hit för att träffa eder helt allena. Min varma kärlek, min odödliga tillgifvenhet, min brinnande längtan...”

Han steg närmare stolts jungfrun, under det att han talade, och ville fatta hennes hand, men hon stötte den med kraft tillbaka och ropade högt af förskräckelse.

I samma stund då Ragnhild uppgaf detta nödrop, öppnades dörren och Gudmar riddare, Edmund väpnare och hela skaran af svenner trädde in.

Konungen blef bestört och häpen. Ännu mera häpen blef nog pater Sigwart, som stod der vid sitt lilla hål och fröjdade sig i sitt sinne öfver framgången af sina planer. Nu... nu var åter igen allt förderfvadt för honom.

“Hvad ären I för en skälm“, utbrast Gudmar, “som smygen eder in i min bostad under min frånvaro i ändamål att tillfoga min dotter skam och nesa? Svaren! Hvem ären I?”

Riddaren kände alltför väl igen kungen, men han låtsade intet derom.

“Jag är konungen“, sade Valdemar fräckt. “Haf vördnad för...”

“Nu ljuger du“, röt Gudmar. “Kungen är alltför hederlig att gå omkring och förföra unga oskyldiga flickor. Tagen honom, svenner, och kringklappen honom ärligt med edra käppar samt kasten honom sedan ut på gatan både för hans nedriga afsigters skull och till straff för det att han ljuger och säger sig vara kungen.”

Svennerna skredo genast till utförande af denna

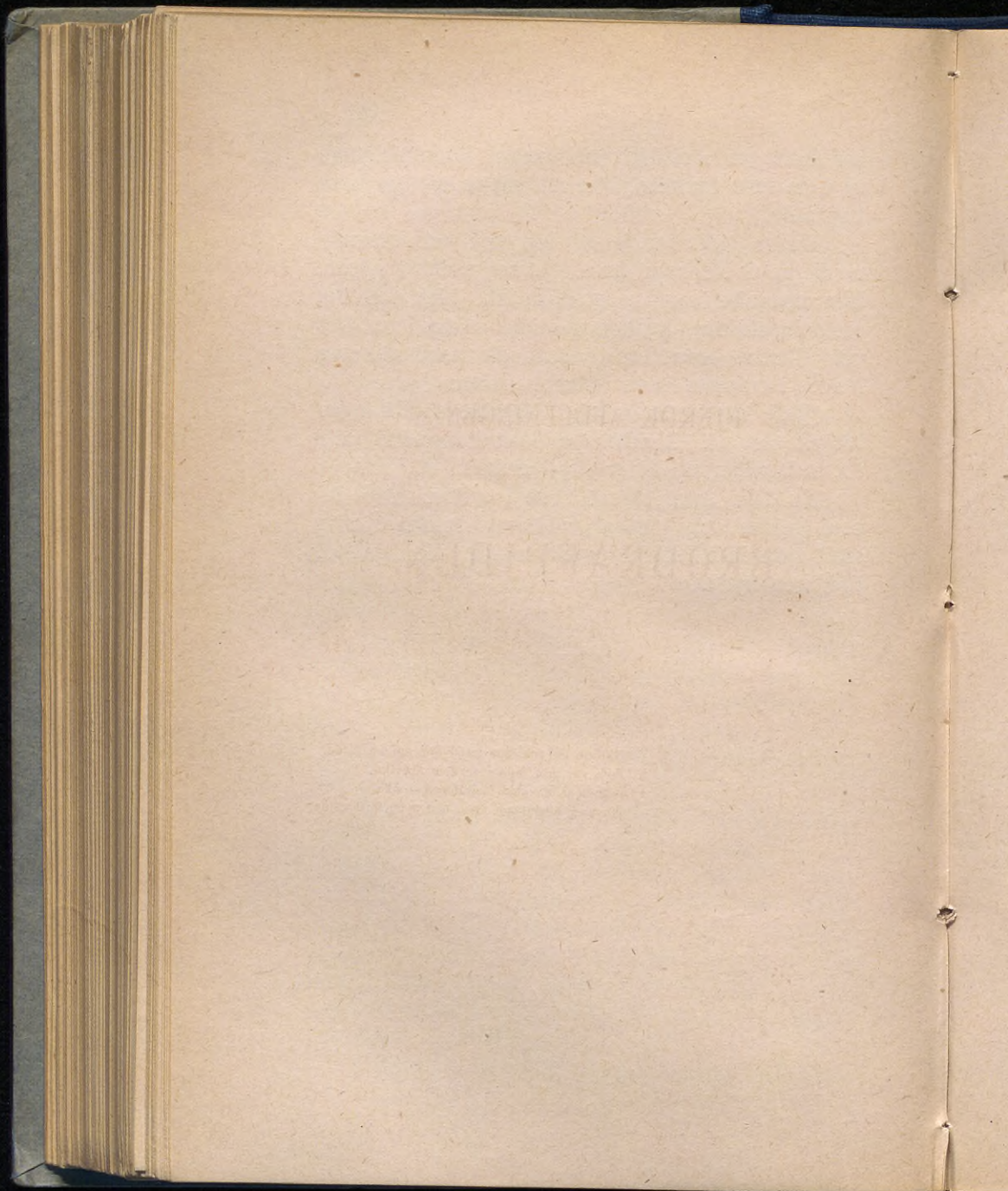
befallning, men riddare Gudmar och Ragnhild gingo in i de inre rummen, för att slippa att se detta uppträde.

Under tiden smög sig en blek och ursinnig munk ut ur sidokammaren och steg nedför trappan. Men nedanför trappan stod en lika blek och lika ursinnig riddare, hvilken väntade på honom. Det var Härved Erlandsson. Just då munkens steg hördes i trappan, sade riddaren sakta:

“Han har bedragit mig. Jag har följt kungen hit på afstånd. Munken har låtit kungen få mitt ... *mitt* vildbråd, dertför skall munken dö.”

En dolk, som Härved hade i handen, hven genom luften och blef af riddarens kraftiga hand stött rakt in i Pater Sigwarts hjerta. Munken föll. Riddaren flydde.

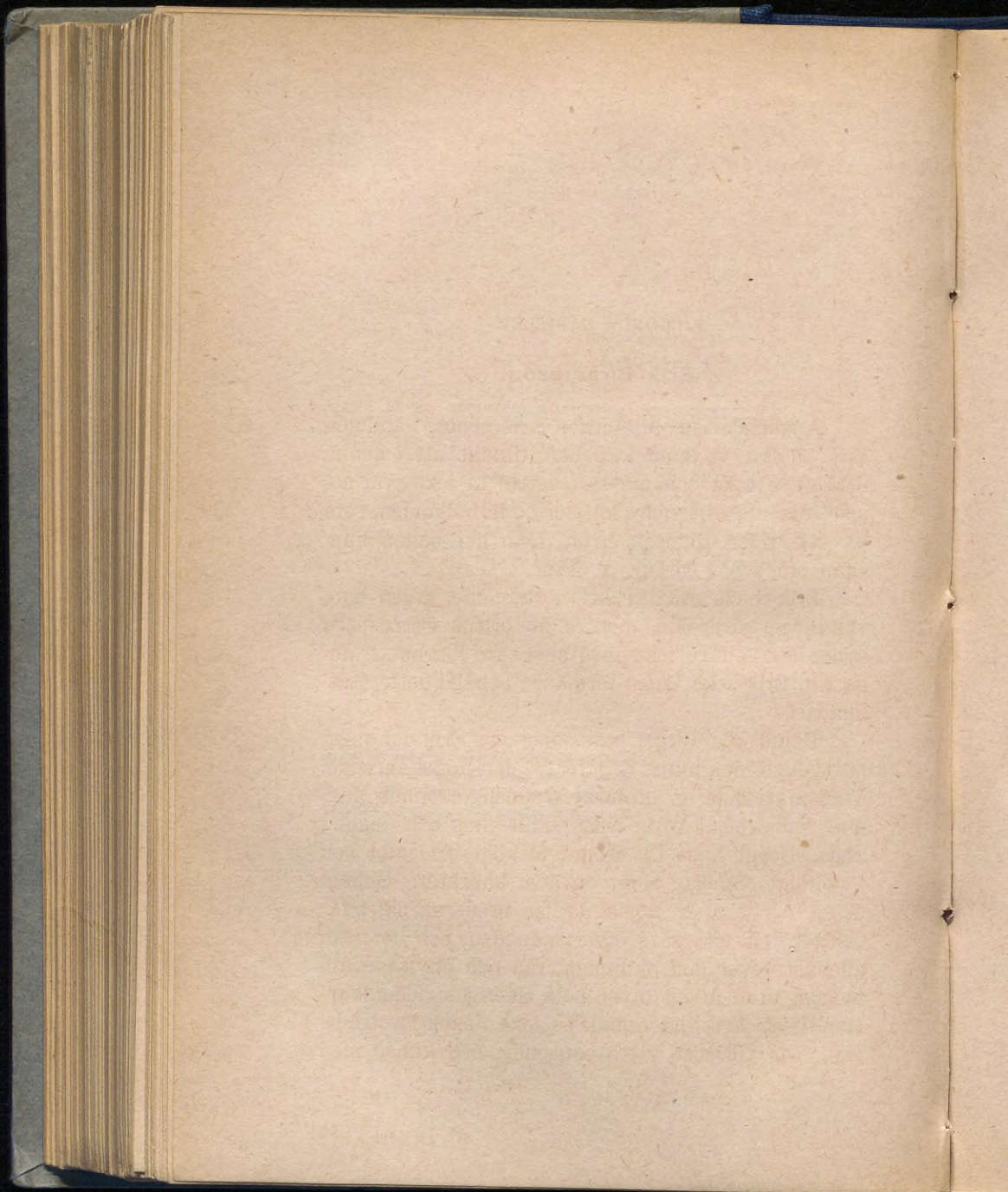

FJERDE AFDELNINGEN.

BRÖDRAFEJDEN.

När nu en veklings hand den spiran fälde,
Som var min faders fordom ärorika,
Jag, som ej velat förr derefter fika,
Nu steg beslutsam fram och grep mitt välde.
Böltiger.

TJUGONDE KAPITLET.

Erik Birgersson.

Angående en af Birger jarls söner, nämligen Erik, hafva vi ännu icke haft tillfälle att i denna berättelse tala, och orsaken dertill är icke svår att inse, om man närmare känner de förhållanden, som på den tiden rådde, och om man har någon kunskap om denne jarlasons natur.

Erik hade erhållit sitt hertigdöme, äfven han, vid Birger jarls död, men af historiens vittnesbörd synes det, ehuru icke med önskvärd klarhet, framgå att Erik icke länge förmådde behålla detta ståtliga arf.

Bland alla Birger jarls söner var Erik den mest obetydliga, den minst begåfvade, den minst ansedde. Valdemar hade en utmärkt kroppslig skönhet, Magnus hade en kraftig själ, snillrikhet och manlig anda, Bengt hade ett fromt, älskligt, fridsamt och försonligt sinnelag samt en ädel karakter. Genom dessa egenskaper höjde de tre bröderna sig hvar och en på sitt sätt öfver mängden, och det icke allenast öfver den okunniga, råa och ohyfsade allmogen, utan äfven öfver hela Sveriges ridderskap. Men herr Erik hade alldeles icke något företräde. Han var till sitt yttre oansenlig, och kunde med

sin sneda kropp, sitt fula anlete, sina stora händer och onaturligt långa armar icke tåla en jmförelse med den i sitt yttre välskapade Valdemar. Herr Erik Birgersson var svag till själen, slösaktig, enfaldig och saknade all kraft. Han kunde därför icke mäta sig med Magnus. Den s. k. hertig Erik (hvar hans hertigdöme låg, det vet man icke) var dessutom slug och listig, hyllade gerna den sedermera mycket begagnade falska satsen, att "ändamålet skulle helga medlen", samt hade sin lust och fröjd i ett intrigmakeri, som var ganska oädelt. Han var afundsjuk, bitter, hämndlysten, småsinnad, och genom dessa sina egenskaper var han i sjelfva verket en fullkomlig kontrast till den öppne, ärlige, ädle, försonlige och fridsamme brodern Bengt, som hellre ville vara erkedjekne i Linköping än ett slags regent i ett jordiskt hertigdöme. Erik var således fullkomligt underlägsen alla sina tre bröder och kunde i intet afseende jmföras med någon af dem.*)

När Valdemar förmälde sig med den sköna och i ungdomen något yra och obetänksamma Sofia och denna lärde känna sina svågrar, tyckte hon allra minst om Erik. Hans dolska blick, de listiga anletsdragen kring munnen, den oansenliga och ingalunda felfria växten gjorde ett obehagligt intryck på henne. Hennes rena sinne kände afsky för det mörker och den orenlighet, som bodde i Eriks själ, och hon gaf sitt missnöje med svågern luft uti det

*) Birger jarl angifves i urkunderna såsom fader äfven till en "frilleson", om hvilken man icke känner annat än det att hans namn började med bokstafven G. (= Gregorius?) och att han dog 1276.

namn, hvarmed hon hedrade honom, då hon kallade honom "Erik Allsintet". Han förtjenade dock icke detta namn, ty han var ingalunda "alls intet". Om han hade varit "alls intet", skulle det hafva varit mycket bättre än att vara hvad han nu i verkligheten var — en usel ränksmidare, en dålig broder, en otrogen undersåte, en varelse, som var mycket mera moraliskt fallen än till och med konung Valdemar, hvilken gent emot Erik var att anse som en engel, huru stora fel han än hade.

Denne hertig Erik hafva vi icke förut presenterat för våra läsare och det af två orsaker. För det första är det alltid obehagligt för en författare att draga fram ur mörkret personer med Eriks onda kvaliteter, ty det är icke så alldeles fritt, att icke författaren känner en smula blygsel för att i sitt arbete blotta människors uselhet. För det andra har hertig Erik, den icke blott af drottning Sofia, utan småningom öfver allt i Sveriges bygder så kallade Erik Allsintet, ännu icke på allra minsta sätt inverkat på vår berättelse eller rättare på de historiska tilldragelser, som vi hittills hafva beskrifvit. Hädanefter spåra vi oftare Eriks inflytande, ja, han är till och med den onda driffjedern till utbrottet af den brödrafejd, hvarom denna afdelning af vår skildring skall handla — fejden mellan Valdemar och Magnus.

Då vi nu känna hertig Eriks sinne, så inse vi lätt, att han helt säkert blef mycket uppretad mot drottning Sofia, då han förnam, att hon kallade honom Erik Allsintet. Redan genom att ondgöras häröfver visade Erik sin underlägsenhet under Magnus. Äfven Magnus var nämligen utsatt för den

yra drottningens qvicka tunga*), men han var icke den som kände sig förtretad genom en qvinnas nyckfulla tal. Hans sinne var upphöjdt öfver sådant, och ehuru han en gång lär med anledning af drottningens spefulla skämtord sagt, att han skulle "försöka bota hennes kittlar", så yttrade han detta blott på skämt och för att betala det ena åtlöjet med ett annat. Hans planer voro alltför höga och vidtomfattande, att en qvinnas elakhet skulle kunnat inverka på dem. Hans sinne var alltför allvarligt att kunna förväxla ögonblickets uppbrusning öfver ett skymford med den vrede, som allvarsamma förolämpningar föda. Oaktadt drottning Sofia kallade honom en kittelbotare, var Magnus dock, såsom vi hafva sett, så litet vred på henne därför i sitt sinne, att han tvärtom gjorde allt för att draga hennes gemål från hans afvägar tillbaka till henne igen och att, ehuru han kunde hafva begagnat det allmänna missnöje, som Valdemars osedlighet väckte i hela landet, till att rycka kronan från hennes gemål, och således från henne äfven redan för länge sedan, så uppsköt han dock med alla sådana åtgärder i det längsta och sökte i stället att genom varningar, råd och förmaningar på det mest broderligt kärleksfulla sätt föra konungen tillbaka in på pligtens väg, der han kunde genom verksamhet i det goda utplåna intrycket af sitt förra lefverne i det onda och der han genom duglighet, allvar och nit för folkets väl snart nog skulle hafva åter förvärf-

---

*) Hon kallade honom Magnus Kittlaböter, d. v. s. Kittelbotaren, på grund deraf, att hans hy var så mörk som en kopparslagares.

vat sig stort anseende, folkets tillgifvenhet och respekt af de höge herrarne. Att alla dessa hertig Magnus Birgerssons försök att tillrättaföra den förvillade brodern icke medförde någon verkan, det veta vi redan. Magnus sjelf sörjde i sitt ädla, manliga hjerta öfver detta förhållande, men han fann mer och mer, att han der vid lag icke förmådde någonting, utan måste låta saken hafva sin gång.

Under det att Magnus på detta ädelmodiga sätt sökte att göra Valdemar värdig att bära den krona, som hertig Magnus långt före denna tidpunkt hade kunnat flytta öfver på sitt eget kraftiga hufvud, under detta gick hertig Erik och ondgjordes i sitt elaka sinne och bar stor hätskhet i hjertat både mot sin broder Valdemar, derfor att denne bar kronan, och mot drottning Sofia, derfor att denna i ungdomlig yrhet hade kallat honom "Erik Allsintet". När han någon gång träffade konungen och drottningen, var han dock så ytterst vänlig emot dem, så leende, så hygglig i sitt uppförande och så grannlaga i sin underdånighet, som om han hade varit deras bäste och mest uppriktige vän, deras trognaste undersåte och deras minst afundsjuke frände. Att Erik vid dessa möten ingalunda inverkade något godt på Valdemar, det veta vi med visshet. Genom sina listiga insinuationer lockade han ofta Valdemar in i nöjen, som skadade dennes kungliga goda rykte och redde en graf åt hans anseende bland sina undersåter.

Erik Birgersson är i det hela taget en mycket mystisk personlighet. Historien befattar sig icke mycket med honom och de historiska urkunderna veta icke mycket om honom. Hvad man vet, det

är emellertid tillräckligt för att visa, att mannen var en af onda lidelser regerad person, värd den tystnad, hvarmed han förbigås.

I en liten handskrift från den tiden, hvilken vi påträffat i ett enskildt bibliotek, hafva vi funnit en antydning derom, att Eriks hat till konungen och drottningen icke skulle hafva haft sin orsak endast uti drottningens förolämpande skämt, utan i en djupare böjelse, som Erik skulle hafva närt för Sofia, men hvilken denna naturligtvis med förakt afvisade. Vi vilja icke gå i borgen för denna uppgifts sanningsenlighet, men hvad vi veta med viss- het, det är att Sofia var en ädel qvinna, för hvil- ken ett äktenskapsbrott skulle hafva varit en ab- solut omöjlighet, och att Erik hertig var en sim- pel person, för hvilken intet var heligt och som aldrig lade band på sina otyglade begär.

Emellertid hade för några få år sedan inträffat en händelse, hvilken ännu mera upptände Eriks hat till konungen. Nyssnämnda handskrift låter på- skina, att hertig Erik sände en viss Johan Filipsson af Folkungasläkten till Valdemars drottning med hemliga budskap rörande den böjelse, som hertigen hyste för drottningen. Johan Filipsson var (enligt historiens vittnesbörd) "en mächtig och betydande man", men hans delaktighet i denna simpla affär, hans beredvillighet att låna sig till slikt uselt och nedrigt uppdrag kommer oss att tro, att hans karakter icke var den bästa. Han månne hafva varit en själsfrände till hertig Erik. Emellertid blef drottning Sofia på det högsta förtörnad öfver de nedriga anbud, som Erik gjorde henne genom Johan Filipsson, och ilade skyndsamt till konungen.

Denne blef, huru lättsinnig han än sjelf var och huru litet han sjelf aktade äktenskapets och ärbarehetens band, högst vred. Han var utom sig, ty det är en egenhet hos otrogna äkta män, att de ingalunda tillåta sina hustrur samma frihet att synda, som de helt ogeneradt tillegna sig sjelfva. Valdemar blef utom sig af raseri på sin broder Erik och lät kasta Johan Filipsson i svårt fängelse. Visserligen hade Johan Filipsson skyndsamt flytt bort från konungens borg, så snart han märkte, att det gälde hans frihet eller kanske till och med hans lif. Men konung Valdemar, lika stark i sin svartsjuka som svag i sin äktenskapliga trohet, lät efterspana honom och slutligen gripa honom i en kyrka, dit han begifvit sig antingen för att åhöra messan eller för att innanför dess heliga och fridlysta murar söka en fristad mot förföljarne. Han kastades nu i fängelse. Hvarför eller under hvilka omständigheter han sedermera blef frigifven, det veta vi icke, men det är otvifvelaktigt, att han var fri år 1273, ty då finna vi honom vara närvarande vid ett möte i Sarpsborg mellan norske konungen och kung Valdemar. Vid nyssnämnda mötet i Sarpsborg var äfven hertigen eller rättare f. d. hertigen Erik närvarande. Att vi gifva Erik titeln "f. d. hertig" har sin grund deri, att han icke längre var i besittning af sitt genom arf tillfallna hertigdöme. Troligt är att Valdemar hade tagit det ifrån honom strax efter nyss omförmälda ovänskaps utbrytande. Erik hade under senare tiden vistats i Danmark och varit boende vid kung Eriks hof. På mötet i Sarpsborg skulle nu norske konungen Magnus försona Valdemar å ena sidan och hertig Erik samt

Johan Filipsson å den andra. Alldeles utan följd blefvo icke konung Magnus' bemödanden, ty ett fördrag uppsattes, men detta blef icke underskrifvet, utan skulle på nytt behandlas, öfvervägas och äfven undertecknas och stadfästas på ett möte i Skara, der parterna jemte utskickade från norske konungen också verkligen sammanträdde. Men allt strandade i Skara mot hertig Eriks listiga beteende i fråga om den ed, med hvilken han skulle bekräfta fördraget.

Så stodo sakerna mellan Erik och Valdemar på sommaren 1274, när konungen återkom från Rom.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

En kung, som gör en pilgrimsfärd, och en hertig, hvilken roar sig med regeringsförsök.

Vi kunna icke förmoda annat, än att våra läsare förvåna sig öfver de sista ord, hvilka stodo att läsa uti näst föregående kapitel — nämligen att "konungen återkom från Rom", från påfvestaden, från den katolska kristenhetens medelpunkt.

Hvarför hade kung Valdemar rest dit?

Orsaken dertill var klosterjungfrun Jutta. Icke så är dock detta att fatta, som om hon skulle hafva öfvertalat konungen dertill eller som om hennes mjuka armar, sköna ögon och brinnande

kyssar lockade honom till en slik, vid den tiden mycket besvärlig, långvarig och tröttande resa — en färd, hvilken dessutom då för tiden kostade minst femtio gånger så stor summa som i våra dagar, då kommunikationerna äro lätta. Det var nu slut med Valdemars kärlek till Jutta, och hennes utomordentliga behag, hennes ögon, hennes svällande och förföriska läppar skulle numera icke hafva förmått konungen att gå tio steg, ännu mindre att resa så godt som till den då kända världens ända. Dessutom satt Jutta i en liten cell i Vreta kloster och begrät sin dårskap och sitt elände samt bad för sin själ, fastade och svalt för att dämpa sin lusta, begagnade tagelskjorta för att aldrig glömma sin plåga och använde flitigt gisseln på sin sköna kropp för att drifva djefvulen ut ur denna och måhända äfven för att själf försona åtminstone en del af sin synd. Det kunde således icke vara Juttas öfvertalningskonst, som förmådde den lättsinnige kungen att resa till påfvarnes stad, ty hon träffade numera aldrig sin förre älskare och de bref, som hon sände honom, skickade han alltid i oskadadt skick tillbaka till henne.

Emellertid var det likväl för Juttas skull och af ingen annan orsak, som kung Valdemar Birgersson i början af år 1274 måste begifva sig till Rom.

Biskoparne började nämligen att, i enlighet med sin pligt, strängt förehålla honom hans oskickliga lefverne och framför allt hans förbindelse med sin drotnings syster, klosterjungfrun Jutta. Så kung han var, måste han böja sig inför den andliga magt, hvilken hade i sin hand vården om sedligheten. Det var utan tvifvel en stor välsig-

nelse för den tiden, att presterskapets magt var så stor, som den var, ty derigenom höllos både höga och låga mycket mera inom de rätta moraliska skrankorna, än nu för tiden, sedan presterskapets magt blifvit kringgnagd af en hel hop andra afundsjuka och magtgiriga potentater, hvilka förtjena glupskt med penningar på det göromålet att nedsvärta religionens och sedlighetens målsmän och banérförare. Man må säga hvad man vill om en kår, som står i religionens tjenst, så är det dock en orubblig sanning, att det är denna, som håller sedligheten någorlunda uppe bland folket, och att denna kår förutan skulle sederna förfalla och människorna småningom återvända till vildarnes råa sed midt i sin mycket beprisade civilisations öfverförfining.

Med ganska stor stränghet bestraffade biskoparne och andra medlemmar af det högre presterskapet (bland dem äfven erkedjeknen, kungens egen broder) den lättsinnige monarken för hans brott. Hans förbindelse med Jutta, fullkomligt bevisad genom sina förut af oss omtalade följder, var en gerning, hvilken icke kunde förlätas af de hemmavarande biskoparne*), utan för hvilket endast påfven kunde meddela aflösning och förlåtelse. För penningar, goda ord, böner, allmosor, fastor och annat sådant skulle konungen förskaffa sig ett öppet bref af påfven, att synden vore honom förlåten och skulden efterskänkt (eller rättare kontant betald). Vi hafva aldrig, ehuru vi med ganska stor möda sökt

*) Det var "ett firnarverk", d. v. s. en så ryslig synd, att bot måste göras genom att "gånga till Rom" — en bestämmelse, hvilken uttyckligen göres i Vestgöotalagens kyrkobalk.

derefter, kunnat finna något historiskt bevis för huruvida det lyckades konung Valdemar att i Rom erhålla påfvens nådiga syndaförlåtelse, skrifven eller prentad med prydliga medeltidsbokstäfver på dyrbart pergament. Men dock tvifla vi icke på att han fick detta och att han således med lugnt samvete kunde återvända hem, ty vi känna påfvarne för att i alla tider hafva varit penningkära och mammondyrkande herrar, och säkert hade Valdemar med sig en god reskassa, utpressad från hans fattiga folk, och han saknade således icke medel att kontant betala hvad han begärde af påfven Gregorius den tionde. I alla fall kunna vi häraf lära, att det var det fattiga folket, som till slut fick betala kung Valdemars och jungfru Juttas kärleksnöjen.

Emellertid hade Valdemar Birgersson giltiga skäl att icke dröja allt för länge i Rom. Påfven var nog vänlig och nedlåtande mot honom, derom tvifla vi icke. Likaledes voro helt visst de påflige kardinalerna de mest gästfrie värder och sågo säkert ofta kungen från björnarnes land vid sina lukulliskt dukade bord. Men den stackars konungen hade likväl ingen ro dernere i Rom. Han ville hem, han afslog hundrade bjudningar af både kardinaler och romerska adelsmän, han var till och med nog ohöflig att icke alls infinna sig vid ett gästabud, som en af de förnämsta kardinalernas älskarinnor hade till hans ära anställt — *det* borde dock hafva fallit en sådan man på läppen, tycker man — och han försakade till och med det höga nöjet att med sin fagra person (hans blonda hår beundrades naturligtvis mycket af de vid slikt ovana romerska

damerna) illustrera ett riddaspele, till hvilket en ung slösare af den ädla ätten Concini hade inviterat honom. I stället för att qvarstanna och njuta af alla dessa nöjen skyndade han sig att med det prydliga aflatsbrevet på fickan ila mot sitt aflägsna hemland, dit de allra viktigaste ting kallade honom.

Hvad historien har att om dessa händelser och förhållanden förmåla, hvilka påskyndade Valdemars afresa från Rom, det är icke mycket. Endast det veta vi med fullkomlig visshet, att det var hertigarne Magnus och Erik, som genom sitt förvälande ingåfvo konungen stor oro och gjorde, att han icke kunde så njuta af sin resa och af de nöjen, hvilka i Rom erbjödos honom, som han eljest under mera lugna förhållanden i hemmet skulle hafva gjort.

Sedan Jutta hade födt konungen en son*), voro folket, de andlige och ridderskapet så missnöjda med Valdemar, att han knappt hade på sin romarefärd hunnit utanför sitt rikets gränser, förr än Magnus blef från många håll uppmanad att begagna konungens frånvaro för att bemäktiga sig tronen. Derpå ville dock hertigen icke ännu gå in, men de tidender, hvilka nådde konungen i Rom, innehöllo att hertig Magnus utan konungens uppdrag eller samtycke hade tagit regeringstygglarna om hand. Hertig Magnus hade troligen ingen annan afsigt dermed än att under kungens frånvaro bota så många af samhällsbyggnadens refvor och sprickor, som han möjligen kunde medhinna, men Valdemar

---

*) Juttas son blef genom sin sondotter stamfader för den adliga ätten Lejonhufvud. Jutta sjelf gick för alltid i kloster.

fattade saken annorlunda. Han såg i Magnus en upprorsmakare och han trodde förvisst, att hertigen blott sökte bana sig en så bekväm väg som möjligt till tronen. Han stod nu redan, tyckte Valdemar, med foten på tronens trappsteg.

Det är svårt att säga, huruvida Magnus verkligen redan nu under konungens frånvaro umgicks med planer att bemäktiga sig kronan. Tanken var honom icke främmande, ty han kunde hvarken sjelf undgå att se, att han skulle blifva en bättre konung än Valdemar, ej heller kunde han undgå att höra alla de uppmaningar som ställdes till honom af både höga och låga. Emellertid är det troligt, att han ännu icke ville afsätta brodern. Måhända hoppades han, att denne skulle återkomma från sin romerska resa i moraliskt afseende lika förbättrad som genom påfvens aflatsbref tryggad i religiöst afseende både för denna världen och den tillkommande. Den kraftfulle hertigen skulle, om det hade varit hans mening att nu göra sig till konung, ingalunda hafva underlåtit att befästa sin plats på tronen, innan Valdemar återkom, men nu är det fullt bevisadt, att han gjorde *intet* för att befästa den. Deraf kunna vi med visshet sluta, att han då icke ämnade blifva kvar vid regeringen längre än till dess konungen sjelf kom hem.

Och kung Valdemar kom hem på sommaren 1274, upptänd af häftig vrede mot sina bröder.

TJUGOANDRA KAPITLET.

Ett stormigt upptråde på en lugn dag.

Det var en solljus och varm sommardag i juni månads senare hälft år 1274. Från en molnfri och djupblå himmel strålade dagens drottning och ned-sänkte till jordens tacksamma barn ett ymnigt ljusflöde och en behaglig värme. Att värmen icke öfvergick till hetta, därför sörjde vinden genom att draga en och annan lätt, men svalkande suck.

Hela naturen var, såsom alltid midsommar-tider, klädd i sin rika, härliga, mångfärgade och konstnärligt väfda drägt — den enda af alla dräg-ter, vid hvilken människan aldrig ledsnar, utan som hon hvarje sommar med förnyad glädje möter, ja, vi skulle kunna säga, den enda drägt i världen, hvilken icke är underkastad modets tyranniska lagar och nyckfulla herravälde. Skogar och fält, berg, höjder och dalar — öfver allt samma grön-ska, samma omvexlande, aldrig tröttande eller skä-rande sammansättning af färger!

Också säger den gamla rimkrönikan om den tid, då de tilldragelser timade, som vi nu gå att skildra, att de inträffade

»om sommaren, då löf och gräs

»hade sig widt om werldena spridt».

En sådan dag föra vi "med vederbörligt till-stånd", våra läsare in i staden Strengianäs, det nu-varande Strengnäs.

Hvarför viplade i dag så mycket folk på gator och torg i den goda staden, hvilken då var mycket mindre märkvärdig än nu? Numera är Strengnäs

märkvärdigt för sin lärdomsskola (förr kallad tri-
vialskola), i hvilken konung Gustaf I i sin barndom
studerade. En nyfiken resande kan der äfven få
se konung Carl IX:s grafvård uppe i domkyrkans
kor, och om lyckan är god, kan han äfven få skåda
en drift af stadens fäkreatur, som släppas ut på
betet utanför staden, eller en vördig biskop, som
tager sig motion på maten och på sina trägna sys-
selsättningar såsom ett helt stifts öfverherde.

Men 1274 hade Strengnäs ingen af dessa märk-
värdigheter, med undantag af den vördige biskopen.
Stadens största anseende vid den tiden berodde på
dess vackra läge vid Mälaren på åtta och en half
mils afstånd från Stockholm.

Det var således troligen icke af nyfikenhet att
lära känna staden Strengianäs, som alla dessa främ-
lingar hade infunnit sig och nu sorlade öfver allt på
gatorna och torgen i kapp med de beskedliga, "med
landtmannanäringar mest sysselsatta" stadsinvå-
narne.

Hvarför hafva då dessa lysande riddare kom-
mit hit med sina stora följen af väpnare och sven-
ner? Och hvarför hafva dessa välfödda prelater
lemnat sina egyptiska köttgrytor, sina lugna vrår,
för att komma hit till Strengnäs och svettas på
dess gator i solvärmen?

Jo, der hålles "herredag" i Strengnäs stad och
konung Valdemar har sammankallat dem.

Nå, lämpligare dag kunde kungen aldrig hafva
valt, ty på en så klar och lugn solskensdag kän-
ner menniskan sig vanligen fridsamt stämd och
öfverläggningar pläga då ske med stort lugn. En
skimrande sol plägar nedtysta all opposition, och

ett lugnt och stilla väder lockar de öfverläggande till att göra diskussionen så kort som möjligt.

Om nu detta blef förhållandet äfven på herredagen uti Strengnäs, det vilja vi taga kännedom om, ty nu inbjuda vi våra läsare att tillsammans med oss följa den framåt böljande folkmassan. Derigenom skola vi lättast finna det mål, till hvilket alla gemensamt sträfva.

Bland den mängd af menniskor, som drogo sig inåt staden, voro äfven två män, hvilka troget gingo vid hvarandras sida. Den ene var riddaren Härved Erlandsson och den andre var en munk, i hvilken vi genast igenkänna pater Sigwart.

De samtalade med låg och hemlighetsfull röst.

“Min käre Härved“, sade munken, “du hade så nära gifvit mig banesåret deruppe i Upsala.“

“Det hade varit välförtjent på grund af edert gemena förräderi mot mig, pater Sigwart.“

“Förräderi? Hvad... Huru?“

“I förden konungen in till jungfru Ragnhild, i stället för att föra mig in till henne. I haden velat lemna henne i kung Valdemars våld i stället för att enligt vår öfverenskommelse och edert löfte lemna henne i mitt. Derfor stötte jag dolken i edert hjerta. Olyckligtvis förfelade mitt skarpa vapen för en gång sitt mål.“

“Du menar icke hvad du säger, min son.“

“Jo, vid afgrunden!“

“Ahnej! Jag var icke förrädisk mot dig. Jag ville endast, att konungen skulle först göra sitt försök, emedan jag trodde, att både jungfrun och riddare Gudmar sedermera skulle blifva lättare att öfvertala till att låta dig inträda såsom medlem i

deras slägt. Jag hade därför stält det så, att riddare Gudmar och Edmund väpnare skulle infinna sig genast efter konungens inträde, på det att . . .“

“Men“, inföll Härved häftigt, “om nu edert försök med konungen och jungfrun hade aflupit till konungens höga nöje, om menar jag . . .“

“Jag förstår fullväl hvad du menar, min son. Du vet ju, att riddaren och väpnaren samt deras svenner infunno sig i fullkomligt god tid för att förhindra . . .“

“Nå, jag vet det, men . . .“ brummade Härved Erlandsson.

“Alltså finner du, att jag ställt min plan på allra klokaste sätt och att, om du icke hade lagt dig i mina angelägenheter . . .“

“Genom att stöta ned eder“, inföll riddaren hänfullt.

“Just det, ja! . . . så skulle jag hafva så ledt sakerna, att du snart hade blifvit riddare Gudmar Edmundssons måg, min käre son. Det är din egen skuld, att så icke skedde. Hvad kunde jag väl göra, medan jag låg sjuk af mitt sår.“

Pater Sigwart ljög som en verklig lögnkonstnär, men han såg lika ärlig ut i ansigtet för det och allra minst røjde han några tecken till blygsel. Han var alltför fräck och alltför förhärdad i det onda, för att kunna blygas, och allra minst kunde denna känsla uppstå i hans själ, då han såsom nu hade att göra med en man, hvilken var nära nog lika bevandrad uti det onda som han sjelf.

“Nå“, sade nu Härved, “kanhända att I hafven rätt, pater, och att jag hade orätt, då jag med min dolk måttade efter edert hjerta.“

“Jag skall bevisa dig, att du gjorde orätt, att du handlade dumt och att du i det ögonblicket var nära att mörda din allra bästa vän.”

“Huru viljen I bevisa det?”

“Genom att glömma ditt försök att mörda mig.”

“Bah!”

“Och genom att till slut lemna stolts Ragnhild i dina händer, min son.”

“Ah!” utropade riddare Härved ifrigt. “Kunnen I det, pater Sigwart? I ären ju icke mera kvar uti Gudmar Edmundssons hus? Eller är jag måhända illa underrättad i detta hänseende?”

“Tvärtom, min son, du är väl underrättad. Jag är verkligen icke längre kvar på Säby och der-till är du, min son, du och ingen annan, skulden.”

“Huru? ... Jag? ...”

“Just du, Härved, ty då riddare Gudmar fann mig sårad och döende vid foten af trappan, trodde han, att konungen hade mördat mig af vrede öfver misslyckandet af hans plan. Detta sår, som du tillfogade mig, ledde Gudmar och den fördömde väpnaren, hvilken är skarpsinnigare än f-n sjelf, på den tanken, att jag hade beredt kungen tillfället att samtala med Ragnhild, att jag hade lockat riddaren och hans väpnare och svenner bort under diktade förevändningar, att jag underrättat konungen derom att jungfrun var ensam och att slutligen konungen, troende att jag varit förrädisk mot honom och tillkallat dem samt lockat honom i en snara, hade med egen hand slagit mig till marken. Denna tro bibehöll riddaren och han har den väl ännu i dag. Visserligen lät han sina svenner bära

in mig i ett rum och vårda mig, så att min helse blef återstæld, men när han med dotter, väpnare och följe lemnade Upsala, lät han mig veta, att han ansåg mig såsom en förrädare och fiende och att jag, så vida lifvet vore mig kärt, aldrig mera måtte visa mig innanför Säby borgs murar.“

“Nå“, sade Härved missmodigt, “då inser jag icke huru I skolen kunna uppfylla edert löfte att lemna Ragnhild i mina händer. Jag blir vansinnig, om jag icke snart får ega henne. Huru viljen I gå till väga, pater Sigwart?”

“Lita på mig, min son!”

“Äro de här i Strengnäs i dag?”

“Hvilka?”

“Gudmar Edmundsson, hans fagra dotter och väpnare Edmund?”

“Jag vet det icke ännu.“

“Då måste vi skaffa oss kännedom derom.“

“Det är just det, som jag nu vill göra.“

“Nu? ... Huru? ... Nu? ...“

“Ja, min son! Om Gudmar riddare är här i staden, så skola vi helt säkert få se honom i kyrkan, der herredagen nu som bäst samlas.“

“Låtom oss då skynda dit, vördige fader!”

“Vi äro der snart. Domkyrkan är belägen derborta.“

“Hvarför samlas herredagen i kyrkan?”

“Troligen emedan intet annat rum i denna småstad är tillräckligt att inom sina murar innesluta den folkmassa, som strömmat tillsammans i ändamål att bevista öfverläggningarna på denna sammankomst.“

“Och hvarom skall man då öfverlägga?”

“Det gäller att åstadkomma en förlikning mellan kungen och hertigarne.”

“Magnus och Erik?”

“Ja, min son!”

“Känner jag de tre bröderna rätt, så lär det blifva annat af än förlikning.”

“Kanske! . . . Nå, tyst nu, min son! Vi träda nu öfver templets heliga tröskel och vi måste uppsjuta vårt samtal till ett mera lägligt tillfälle.”

“Jag finner det väl. Haf ögonen med eder, pater, om I kunnen få se Gudmar eller någon af hans folk.”

“Visserligen! Håll dig troget vid min sida, min son!”

Pater Sigwart drog munkhättan för sitt ansigte, så att blott ögonen framtittade derutur, och steg sedan raskt in i den vördnadsbjudande helgedomen. Härved Erlandsson följde honom med tillslutet hjälmgaller. Ingen skulle nu hafva förmått igenkänna dem, men de sjelfve kunde mycket beqvämt blicka omkring sig och göra sina iakttagelser.

Då vi nu i sällskap med pater Sigwart och Härved Erlandsson inträda i kyrkan, äro öfverläggningarne, om de så kunna kallas, i full gång. Det var dock i sjelfva verket icke några öfverläggningar, utan blott en tvist, en ordstrid, som fördes mellan de tre bröderna, Valdemar, Magnus och Erik. Äfven Bengt, den fjerde brodern var närvarande, men han stod länge tyst och åhörde med synbar uppmärksamhet, men ännu mera synbar sorg och bedröfvelse, de hätska utfall, som de andra bröderna, isynnerhet Valdemar och Erik, gjorde mot hvar-

andra och hvilka skulle hafva afpressat den fromma Ingeborg, alla de fyra brödernas moder, blodstärar, om hon hade lefvat nu och varit närvarande samt bevittnat detta utbrott af brödernas länge närda bitterhet, denna början af den uppenbara broderfejden. Om hon, der hon nu var, såg och hörde hvad som skedde, om hennes salige ande var närvarande i templet, huru månne hon icke då hafva sörjt, när hon nu såg början af den olycka, hvilken hon förutsåg redan i kung Valdemars barn-dom, såsom våra läsare troligen påminna sig.

Den s. k. hertig Erik talade. Hans gemena anletsdrag buro en stark prägel af oförsonlig ilska och hans hala tunga släppte fram orden i strida strömmar. Det gick hett till på herredagen i Strengnäs. Derinne i templet rådde full storm, medan lugn och det härligaste väder herskade derute på gatorna i staden.

“Och till andra bevis“, skrek Erik, “att du står i s-nns tjänst har du äfven lemnat det, att du missbrukat din kungliga magt till att oskyldigt låta fängsla min trogne tjänare och vän, herr Johan Filipsson, en den ädlaste man och bäste riddare i kristenheten. Kan du neka till det?”

Hertig Erik, hvilken verkligen såg ut att själf för egen del vara en högt ombetrodd trotjenare i s-nns tjänst, var nog listig att inse, att han ostraffadt kunde framställa denna anklagelse, emedan konungen väl skulle akta sig för att offentligen uppenbara orsakerna till Johan Filipsons häktande.

“Icke nekar jag dertill“, svarade Valdemar upprörd, “utan det må gerna hvar man i mitt rike veterligt vara, att jag låtit fängsla riddaren Johan

Filipsson. Men också vill jag kungöra det, att denne riddare för sitt begångna brott hade förtjänat hängas och att jag snarare bevisade en nåd genom att åter frigifva honom än jag gjorde mig skyldig till en orättvisa genom att först låta sätta honom i fängsligt förvar.“

“Nu ljuger du“, skrek hertig Erik rasande, “du är både en äktenskapsbrytare, en ljugare, en...“

Hvad han mera hade ämnat säga, det fick man icke veta, ty Magnus, som var lugn och märkte att brodern förgick sig, drog honom ned och tvingade honom att sätta sig, på grund hvaraf han ock måste tiga. Sjelf reste hertig Magnus sig upp och började med mera lugn än den ilskne och elake Erik att yttra sig på följande sätt:

“Det synes mig“, sade han, “liksom om vi nu förrirade oss alltför långt bort från ämnet för vår öfverläggning och ändamålet med vårt sammanträädande här i Strengianäs stad och tempel. Det är fråga om att åstadkomma en förlikning mellan min högtärade herr broder, konung Valdemar Birgersson, och oss båda, hertigarne Magnus och Erik. För min del skall jag när som helst vara beredd att räcka min broder Valdemar en försonlig hand, men förhållandena och rikets välfärd, hvilken ligger mig ömt om hjertat, kräfva dock, att jag vid denna förlikning framställer mina vilkor. Jag skall ock göra det utan undseende och utan menniskofruktan, men det är icke höfviskt att jag dervid går konungen i förväg. Må du således, min högtärade och kärleksklige herr broder, först säga mig dina vilkor. Konungen bör hafva företrädet i alla stycken. Ära åt den, som ära bör hafva! Sedan

vill jag yttra mig, på det att en förlikning må komma till stånd och en sorglig, förderflig och föga önskvärd brödrafejd må undvikas.“

Tålmodet började tryta hos kung Valdemar, när han hörde sin broder tala så. Om någon skulle hafva rätt att föreskrifva villkoren för förlikningen, så vore det väl uteslutande han sjelf, som på sin hjessa bar en konungakrona.

“Som en upprorsmakare talar du, Magnus“, sade han, “men det förvånar mig icke, ty såsom en upprorsman har du alltid handlat mot mig.“

“Aldrig har jag...“, ville den genom slik anklagelse förolämpade Magnus invända.

Konungen tillstodde honom dock icke att fullborda detta sjelfförsvar.

“Åh, Magnus, nu må du tåga. Jag har med stort tålmod åhört, huruledes du har talat, och nu måste du å din sida en stund kufva ditt upproriska sinne. Ja, broder, du har varit mot mig en upprorsmakare ända från vår barndom, då du städse satte dig upp emot mig och var min fiende. Hvad du började såsom barn, det har du såsom man fullbordat. Du har en gång offentligen skymfat mig vid ett riddaspel, då du på din lansspets slungade det af mig utfästade och dig tillerkända segerpriset långt bort bland menigheten, förklarande att du aldrig ville smutsa dina långa fingrar med att vidröra det.“

Ett doft mummel hördes bland de församlade riddarne, när konungen yttrade dessa ord. Alla kände tilldragelsen, men ingen visste förrän nu, att den bålde riddaren, som med den af konungen

åsyftade gerningen skymfade prinsessan Jutta, var hertig Magnus.

“Ja“, ropade denne till svar, “ja, jag gjorde detta, men icke för att skymfa dig, utan blott i den välmenta afsigten att gifva *dig* en varning och Jutta en påminnelse om pligtens och dygdens och ärans bud. Du lydde icke, utan fortfor i din äktenskapsbrytande förbindelse med din svägerska, den invigda nunnan. Jag och allt Sveriges folk föraktar dig därför, herr broder, och det i trots af det prydligt prentade påfliga bref, som tillförsäkrar dig förlåtelse. Det tillhör himlen att förlåta slika ogerningar. På jorden kunna de icke förlåtas, utan de som sådant bedrifva, de äro för hela sin tid öfverhöljda med alla ärliga och rättänkande menniskors förakt. Du, Valdemar, bör egna ditt lif åt dina qvinnor och lemna regeringsbördan åt någon annan man, som är mera värdig och mera skicklig att bära den; du har för alltid gjort dig ovärdig dertill.“

Man hörde både af hertigens ord och af hans röst, att äfven han började blifva mägta vred.

Valdemar var utom sig.

“Såsom upprorsmakare borde jag genast låta fångsla dig“, skrek han. “Du har sjelfvilligt och utan någon rätt gjort dig till konung i min frånvaro och nu står du här och predikar uppror i alla mina undersåtens hjertan, som här med oss församlade äro. Snart kommer du mig att glömma brodersnamnet och blott ihågkomma, att du är min argaste fiende.“

Nu hof hertig Erik upp sin ilskena stämma och skrek så att det hördes i hela templet:

“Försök blott du, äreförgätne, äktenskapsbrytande kung, försök blott att låta fängsla oss, så skall du väl få se, om icke alla här församlade riddare skola försvara oss.“

“Tig, skurkaktige lismare, som jag blyges att hafva till broder, tig, annars...”

“Låt du dina bödlar komma och gripa mig och broder Magnus här. Om icke de här församlade höge och ädle riddarne vilja försvara oss, så hafva vi här utanför templet trehundra väl väpnade svenner, hvilka visserligen skola utkämpa vår sak till seger.“

“Fängslad skall du nog blifva, din skurk“, röt Valdemar, som nu var alldeles ursinnig, “du och din broder, upprorsmakaren Magnus. Ve eder! Jag skall, så visst som jag är Sveriges konung, låta hugga eder halsen af, och efter eder skola edra trehundra beväpnade svenner och andra edra usla och pligtförgätna anhängare få vandra till afrättningsplatsen. I och edra medhjelpare alla skolen för visso icke rosa denna marknaden, det lofvar jag eder. I hafven tusen gånger förtjenat att dö, och dö skolen I.“

“Så må då sjelfva afgrunden...”

Det var Erik, som ville börja att tala, men Magnus lade sin starka hand på hans sneda axel och tvingade honom nu för andra gången att sätta sig ned och tiga. I stället talade Magnus sjelf. Märkvärdigt var att skåda huruledes Magnus nu tycktes hafva blifvit fullkomligt lugn, åtminstone till sitt yttre. Nog jäste och sjöd det i hans inre, men hans själskraft var så stor, att han tvang sina anletsdrag att antaga en prägel af frid och

sinnesro, sina ögon att ljuga en fridsam själsstämning och sina läppar att med blid ton tala något, som var — ord och inga visor.

“På grund af de orättvisa beskyllningar för uppror och annan slemhet, som min kunglige herr broder nu slungat mig i ansigtet i alla dessa riddares och andliges närvaro — på grund vidare af den otacksamhet, med hvilken samme min kunglige herr broder nu under en lång följd af år har belönat mina tjänster, min broderliga tillgifvenhet, mina välmenta råd och uppriktiga föreställningar — på grund vidare af min kunglige herr broders osedliga lefverne, som gör det för mig omöjligt att vidare erkänna honom såsom min konung och herre, den jag lyda måste — på grund af allt detta och i anledning af samme min herr broders nyss uttalade afsigt att låta fängsla mig, vill jag härmed i alla dessa ädle riddares och högvördige prelaters närvaro uppsäga konung Valdemar all tro och lydnad. Jag är hans fiende från och med denna dag och jag säger det öppet, att jag icke skall hvila, förrän jag har störtat honom ned från den tron, hvilken han nu alltför länge har med sin person smutsat och vanprydt. Jag har talat. Må du nu veta detta, broder Valdemar, och vara på din vakt!”

En allmän rörelse uppstod i salen.

Konungen bleknade och vacklade.

Riddarnes vapen och rustningar klingade och ett högt mumlande uppstod under kyrkans höga hvalf och gaf ett dånande eko borta i templets aflägsna vrår.

De andlige, som voro mera herrar öfver sina själsrörelser, blickade upp mot himlen och suckade.

Hertig Erik sprang upp och skriade:

“Jag instämmer. Vid afgrunden! Broder Magnus har uttryckt just min mening om . . .”

Här blef han tystad genom en sträng herskareblick från Magnus Birgerssons öga och satte sig ned, skamflat och fullkomligt kufvad af brodrens större kraft.

Så snart sorlet tystnat och lugnet hade någorlunda återvändt inom templet, uppstod biskop Henrik i Linköping och förklarade brödratvisten för en gudlöshet, hvilken icke gillades hvarken af menskelig eller gudomlig lag och som därför borde i godo biläggas, hvartill han ville lemna sitt biträde.“

“Och är det“, sade han till slut, “aldeles emot både min och de öfrige högvördige biskoparnes vilja att något skall skilja bröderna åt.“

Efter honom uppstego biskop Carl i Westerås och biskop Finwed i Strengianäs samt en abbot Uno från något af landets många kloster, alla talande i samma anda som biskop Henrik. När abboten Uno hade slutat sitt varmhjertade och sant kristliga tal, uppträdde äfven några världsliga herrar och instämde med de högvördige fäderna. Bland dessa fridsamme riddare såg och hörde man Ivar Bengtsson Hjul, en stor godsegare, väldig borgherre och ansedd man, Knut Thordsson Bonde, som redan då var eller snart derefter blef riksråd, och Eskil Henriksson Griis, hvilken då ännu var en helt ung riddare, begäfvad med en lysande vältalighet.

Slutligen steg de tre brödernas närmaste släktning, deras broder Bengt upp och talade.

“Mina älskade bröder“, sade han, “jag vill

minna eder derpå, att oss har samme fader födt och samma moder. Hafven I redan förgätit de visa råd, de om menniskokänedom och erfarenhet yttnande föreskrifter och varningar, som vår höge fader, jarl Birger, salig i åminnelse, gaf oss, innan han gick ur denna verlden? Hafven I redan förgätit, att han varnade eder för tvedrägt, ovänskap, kif, nit och trätor, huru han sade eder, att vår ätt skall regera i Sveriges rike, så länge som vi äro endrägtige inbördes, huru han med gråtande tårar bad eder att lefva fridsamt med hvarandra, stödja hvarandra och aldrig blifva hvarandras fiender, och huru slutligen I alla tre, rörde af vår salige herr faders ord, lofvaden med hand och mun att aldrig lefva i fiendskap med hvarandra? Hafven I så rent af glömt allt detta? Eller hvarför synden I nu så svårligen? Hafven I ock förgätit, huru vår ömt älskade moder, hon som födde oss med smärta, hon som ammade oss med bekymmer, hon som vårdade vår barndom, hafven I förgätit, huruledes hon mången gång varnade oss för att i mannaåldern fortsätta de tvister, hvilka i barndomsåren uppstodo mellan oss, huru hon sörjde vid tanken på att just *det* kunde inträffa, som i dag har händt, och huruledes hon gret, omfamnade oss, kysste oss och besvor oss att aldrig blifva för hvarandra annat än goda bröder? Hafven I kunnat förgäta allt detta, som ännu är så lifligt i mitt minne och ännu är för mig så rörande, att jag icke kan tänka derpå, utan att tårarna perla fram i mina ögonvrår — nå, då vill jag nu hafva påmint eder derom. Käre bröder, synden icke så svårliga mot Gud

och mot våra kära, saliga föräldrar! Om I regerens af magtlystnadens demon, nåväl, jag vill då göra hvad i min förmåga står för att tillfredsställa eder. Mitt hertigdöme, Finland, vill jag gerna afstå och dela emellan eder, om I blott viljen nedlägga allt split och lyda faders och moders råd och vara vänner, vara bröder. Sjelf vill jag intet behålla deraf... intet! Kyrkan, som jag tillhör, orkar mig väl föda i mina dagar till min död.“

Så talade Bengt erkedjekne och hans ord funno genklang hos många af de i kyrkan församlade. Men hos de båda hertigarne funno de intet rum, allraminst hos herr Erik, som nu uppstod och utfor i de häftigaste ord, de ursinnigaste smädelser mot både konungen och erkedjeknen.

Nu uppstod ett allmänt tumult, i det att hvar och en ville tala. Erik skrek så att han nästan öfverröstade alla de andra, men det hjälpte icke, emedan bullret tilltog mer och mer. Slutligen gick den gamle vördnadsvärde riddaren Erik Ivarsson till Bälteberga fram och ryckte ned hertig Erik från bänken, på hvilken han hade stigit upp för att göra sig bättre hörd.

Sammankomsten upplöstes för dagen uti en fullkomlig öreda. Man skulle följande dagen ånyo samlas för att företaga både detta och andra angelägna ärenden, men då voro hertigarne Magnus och Erik icke närvarande. De hade under natten aflägsnat sig från staden och således kunde ingen ändring i de under gårdagen uppkomna förhållandena ske, utan brödrafejden var ett sorgligt faktum, hvars följder man hade att skåda till mötes. De skulle icke alltför länge låta vänta på sig.

Herredagen i Strengianäs*) upplöstes och kung Valdemar drog med död och förtviflan i hjertat derifrån till Stockholm. Hans första göromål efter hemkomsten lär, om historiens vittnesbörd är sant, hafva varit att affärda en budbärare till påfven. Detta bud, som hade befallning att skynda dag och natt, medförde bref till Gregorius X, i hvilket konungen med stor ödmjukhet utbad sig hans helighets hjälp och bistånd mot de båda uppstudsiga bröderna.

Konung Valdemar skref bland annat ungefär detta:

“Aldrig i evighet vill jag erkänna, att här på jorden någon annan är öfver mig utom I, som ären biskop i Rom och hela kristenhetens öfverhufvud, inför hvilken både kejsare och konungar böja sina knän, emedan I ären vårs Herras Jesu Christi ståt-hållare på jorden, lika visst som I ären den helige aposteln Petri efterträdare på Roms biskopsstol. Dessutom är Sveriges rike genom gammal häfd, grundad redan under kristendomens första införande i landet, skattskyldigt under romerska stolen och pligtigt att erlægga både Sankt Peters penning och andra gärder till eders helighet. Derför vill jag i stor ödmjukhet såsom en fattig, syndig människa

*) Rimkrönikan, som är den enda källan för vår kunskap om denna ödesdigra herredag, angifver såsom plats för sammanträdet “staden Tranöjanäs“, men då ingen annan urkund talar om en stad med namnet “Tranöjanäs“, har man all anledning att antaga, att namnet icke ursprungligen varit så skrifvet i urkunden. Troligast är att någon okunnig munk, som suttit i sin klostercell och gjort en afskrift, har i sin fullkomliga obekantskap förvidrit det i urskriften måhända otydligt skrifna Strengianäs till Tranöjanäs.

anropa eder om nådigt huld, beskärm och skydd, att I tänken något litet på denna aflägsna del af den verld, som ligger framför edra fötter i underdånighet, så att I råden bot på de olyckor, hvilka hota att här eljest inträffa.“

Hvad gjorde hertigarne under tiden?

Erik hade utan svårighet låtit öfvertala sig att följa med Magnus till Danmark, der den senare ämnade söka hjälp och bistånd hos konung Erik Glipping, en kung, hvars största märkvärdighet bestod deruti, att han brukade "glippa" eller klippa med sina ögon (deraf hans namn) och att han illa behandlade marsk Stigs husfru, under det hennes man tillsammans med grefve Jakob af Halland låg i härnad i Sverige, för att på Erik Glippings uppdrag fördrifva Valdemar Birgersson och sätta Magnus på tronen. Förnämsta orsaken till Erik Glippings beredvillighet att hjälpa hertig Magnus var sannolikt hans afskyvärda passion för marskens husfru — en lidelse, hvilken han *med våld* tillfredsstälde under marskens frånvaro. Detta våld ökar visserligen icke Erik Glippings brott med ett enda qvintin, ty det hade varit lika stort i alla händelser, men det gifver oss en föreställning om kung Eriks person, hvilken ingalunda är för honom hedrande. Den ypperlige danske romanförfattaren Ingemann har väckt hela världens varma intresse för marsk Stig och hans husfru.

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Pater Sigwart och riddaren Härved Erlandsson på rekognoscering.

Vi hafva nu en lång stund lemnat de båda skurkarne ur sigte och vi måste därför uppsöka dem bland den i kyrkan i Strengnäs församlade folkmängden, för att se hvad de företaga sig, höra hvad de säga och förnimma, hvilken fördel de hemta af sin närvaro vid herredagens öfverläggningar.

Ingalunda få vi föreställa oss, att de hörde det allra minsta af hvad som sades. Åhnej, de hade sina enskilda göromål och hade ingen tid att egna åt offentliga angelägenheter. För dem var det i denna stund fullkomligt likgiltigt och intresselöst, huruvida kung Valdemar eller hertig Magnus var kung i Sverige. Deras enda åstundan var att utforska, huruvida riddaren Gudmar Edmundsson till Säby fans i Strengnäs på denna dag.

Trognare följa icke jordklotet och månklotet hvarandra, det ena såsom herre, det andra såsom drabant och dräng, på färden genom den del af verldsrymden, som af en outgrundlig Allmagt är dem anvisad, än pater Sigwart och herr riddare Härved Erlandsson följde hvarandra inne bland människomängden i domkyrkan. Det var riktigt rörande att skåda. Det var en ny upplaga af Castor och Pollux, en annan edition af Don Quixote och Sancho Panza.

Slutligen, sedan de båda vännerna hade genomvandrat hälften af kyrkans längd, stannade munken. Liksom alla hjulen i ett urverk stanna, när pendeln upphör att svänga fram och tillbaka, så stannade ock riddare Härved, så snart pater Sigwart blef stående.

“Ser du, min son?” hviskade munken.

“Hvad? ... Jag ser ingenting besynnerligt. Jag ser en mängd prester och riddare, en kung, tre hertigar och en mängd pack, det är allt hvad jag ser.”

“Ser du icke Gudmar Edmundsson?”

“Nej! ... Hvar finnes han?”

“Han står der borta ... nej, icke der! ... Der är han ... Han lutar sig mot en pelare.”

“Ah! nu ser jag honom. Han tyckes lyssna med mycken uppmärksamhet till det som biskop Finwed nu behagar säga. Hvad är det han pratar om, den der odräglige bispen? Förstån I det?”

“Hvem bekymrar sig derom? Låt honom prata! Vi vilja med ögonen iakttaga egaren af Säby gård.”

Och biskop Finwed “pratade” och abboten Uno “pratade” och en mängd riddare “pratade” likaså, utan att patern och herr Härved Erlandsson bekymrade sig om att höra hvad de sade. Slutligen “pratade”, såsom vi veta, äfven Bengt erkedjekne en lång stund, men hvad de båda skurkarna beträffar, skedde det inför fullkomligt döfva öron. Under det att den ädle, fromme och fridsamme Linköpningdjeknen talade, hviskade riddare Härved i munkens öra:

“Vi måste följa Gudmar Edmundsson, när han går härifrån.”

“Naturligtvis!”

“Sen I väpnaren?”

“Nej, min son, Edmund finnes här icke.”

“Om vi följa riddaren på afstånd, då han begifver sig hem, kunna vi lätt få kännedom om, huruvida Ragnhild eller väpnarepojken äro med honom här.”

“Du har rätt, min son!”

“Vid afgrunden, det behöfven I då icke säga mig. Visst f-n har jag rätt.”

“Nå tig nu! Bengt Birgersson slutar nu sitt långa och meninglösa prat. Vi måste hålla ögonen öppna, för att se, hvilken väg Gudmar Edmundsson tager.”

“Hvilken port menen I väl?”

“Ja, min son! Tyst! Nu rasa de, skrika och väsnas öfver allt här i kyrkan. Det är sista akten af komedien. Snart sker uppbrottet. Då måste vi vara redo.”

“Släppen icke riddaren ur sigte!”

“Min son, lita på mig!”

Men det var liksom om Härved icke hade litat på patern, ty han stirrade sjelf genom sitt nedfälda visir oupphörligt på Gudmar riddare och denne skulle icke hafva kunnat röra en enda finger, utan att Härveds skarpa öga genast hade upptäckt det.

Emellertid blef sammanträdet slut. Menniskorna skingrade sig. Äfven Gudmar Edmundsson gick ut ur templet, icke anande, att två män följde hans spår.

Sakta och tankfull vandrade Gudmar riddare

genom gatorna och gick slutligen in uti ett hus, der han hade sitt kvarter under vistelsen vid herredagen.

Förhandlingarna under dagens sammankomst i kyrkan hade gjort ett ofördelaktigt intryck på Gudmars sinne. Han tyckte icke riktigt väl om det beteende, som hertig Magnus hade iakttagit, emedan han ansåg, att denne borde hafva af erkedjeknen Bengt Birgerssons ord låtit förmå sig att räcka konungen en försonlig och broderlig hand, i stället för att fortfara i sitt uppsåt att vara sin broders fiende. Gudmars eget ärliga hjerta smälte vid åhörandet af erkedjeknens ord och han förmådde icke fatta, att någon kunde dervid förblifva kall och likgiltig. Hvad hertig Erik beträffar, så kände Gudmar för honom en verklig afsky och skulle för ingen del hafva velat strida vid hans sida.

I enlighet med dessa tankar mumlade riddaren af Säby, under det att han sakta vandrade hem till sitt kvarter:

“Må hvem som helst öfvergifva kung Valdemar i hans olycka — *jag* gör det icke. Han har velat tillfoga mig en stor sorg och vända, men jag förlåter honom det nu, då han är omgifven af mäktiga fiender. Vid Gud! Jag skulle förakta mig sjelf, om jag gjorde gemensam sak med den der afskyvärde hertig Erik, som bär skulden till alla dessa tvistigheter, all denna oro. Jag har svurit konung Valdemar min tro och denna ed vill jag hålla, om det än skall kosta mig mitt lif.”

Efter tio minuters vandring var Gudmar hemma och försvann genom porten af det hus, hvori han bodde.

Gent emot detta hus låg en krämarebod. Dit trädde pater Sigwart och Härved Erlandsson in.

Den bugande köpmannen, en från Lybeck kommen merkuriison, sporde höfligt, ja nästan underdånigt:

“Hvarmed kan jag stå till tjenst? Mitt lager är det största här på platsen och jag är i tillfälle att sälja mina ypperliga varor till enormt billiga priser. Jag står i direkt förbindelse med handelshuset...”

Det är troligt, att den välvillige köpmannen icke skulle hafva slutat, förrän han på det mest detaljerade sätt för sina nya kunder hade beskrifvit, i hvilken förbindelse han och hans eget handelshus stodo till herr Adam och fru Eva, om icke riddaren Härved hade afbrutit hans med mycket öfvad tunga framsagda tal med den kärfvä frågan:

“Hvem bebor det midt emot liggande huset?”

“Hvasa? ... Hvem? ...” sporde den höflige, men öfverraskade lybeckaren. Han hade i andanom skådat en god affär, och nu fann han att de båda nya kunderna blott af nyfikenhet inkommit i boden. Man kan i sanning blifva öfverraskad af mindre än så.

Riddare Härved hade just öppnat munnen för att gifva köpmannen ett bitande svar, då pater Sigwart, som egde större både lugn och menniskokännedom, gick honom i förväg genom att yttra:

“En väl försedd handelsbod i sanning!”

På samma gång kastade patern en beundrande blick omkring sig på de med hvarjehanda på den tiden brukliga handelsvaror väl försedda hyllorna. Riddare Härved blickade med förvåning på sin kamrat. Han var af naturen alltför inskränkt för

att kunna inse, att smicker är en god nyckel till de flesta människors hjerta.

När köpmannen hörde munkens beundrande utrop, blef han sig åter lik, ja, han nästan öfverträffade sig sjelf i det loftal öfver sina varor, sina handelsförbindelser och sin prisbillighet i jämförelse med andra köpmän, som han nu började. Munken åhörde honom med sant kristligt tålmod och tillkännagaf då och då genom smickrande utrop sin beundran för köpmannen och hans krämarebod. Härved Erlandsson gick deremot i stor otålighet med dånande stormsteg fram och tillbaka i boden. Hvarje gång då Härved passerade förbi köpmannen, slungade han till denne en ursinnig blick, som kom honom att bäfva och att plötsligt göra en paus i sitt loftal. Dessa pauser ifylde dock munken skickligt genom att på ett högljudt sätt gifva sin beundran till känna.

Slutligen blef krämaren från Lybeck så rädd för Härveds ursinniga blickar, att han lutade sig fram öfver disken och hviskade till munken:

“Hvem är den der förfärliga människan?”

“Det är en galning, en vansinnig, som jag har i uppdrag att föra till ett dårhus.”

“Hu!”

“Var icke rädd! Jag beherskar honom fullkomligt.”

“Kan jag lita på det?”

“Fullkomligt!... Låt mig nu emellertid få köpa några alnar starkt tåg af hampa, hvarmed jag i nödfall kan binda honom, om han under vägen skulle blifva alltför oregerlig.”

“Ack, så gerna!... ack, mycket, mycket gerna!”

utropade krämaren och ilade efter det begärda, hvilket han räckte patern, under det att han samtidigt lutade sig intill hans öra och hviskade:

“Vore det icke skäl att nu genast binda honom?”

“Åhnej“, hviskade munken. “Nu är han i sitt blidaste lynne och alldeles icke farlig.“

“Gud bevara oss! Är han stundom värre deran?”

“Ja, ja... men sägen mig, min käre herr krämare, I veten väl icke händelsevis, om en riddare med namnet Gudmar Edmundsson bor någonstädes här på denna gata?”

“Om jag vet det? Jo, det vet jag visst.“

“Sen I, riddare Gudmar är i släkt med denne olycklige, vansinnige unge man, som nu är på väg till dårhuset.“

“Ah! Jo, Gudmar Edmundsson bor sedan tre dagar derinne. Hans sven plägar göra sina uppköp här i min bod.“

Krämaren pekade på det midt emot belägna huset, genom hvars port patern nyss hade sett Gudmar inträda.

Nu lutade munken sig ned och hviskade i krämarens öra:

“Jag ville gerna föra den vanvettige dit till hans käre frände Gudmar, men om Gudmars dotter finnes der, så vågar jag icke, ty den vansinnige är galen af kärlek till henne.“

“Huru sorgligt!... Jag kan emellertid lugna eder, vördade fader. Riddare Gudmar var icke åtföljd af några damer, då han anlände. Jag stod sjelf i boddörren och såg honom draga in i huset der med sitt följe. I detta följe funnos blott karlar, nämligen en väpnare, som lär heta Edmund,

och ett halft tjog svenner. I kunnen således lugnt föra dårhushjonet ditin. Hu! Hvad hans blickar äro ursinniga! Han är säkert mycket, mycket galen... Hu!"

Nu visste patern allt hvad han ville veta och han var nu blott betänkt på att så skyndsamt som möjligt begifva sig ut ur boden. Härvid kom Härved Erlandsson honom på ett ganska lägligt sätt till hjälp, ty i vrede öfver paterns, som han trodde, helt och hållet onyttiga hviskande med krämaren, utbröt han med ursinniga åtbörder och vilda blickar:

"Nej, det här står jag icke ut med längre."

Lemnande boden, krämaren och patern, störtade han ut på gatan.

Patern låtsade den högsta bestörtning, vred i förtviflan sina händer och jemrade sig.

"Ack, han flyr... Hvad skall jag arme syndare nu göra?... Ack, galningen är borta!"

"Spring efter honom, pater!"

"Jag måste väl... farväl så länge! Jag kommer in och hemtar och betalar repet, så snart jag fått fatt den vansinniga menniskan."

Patern ilade ut och der stod nu den hederlige köpmannen och suckade i sitt hjertas oskuld:

"Min Gud, så galen!... Så ursinnigt galen!"

Men patern upphann snart Härved Erlandsson.

"Hvarthän skyndar du, min son?"

"Vet jag det? Veten I det måhända? Hvem f-n vet någonting nu för tiden här i världen?"

Pater Sigwart, som plötsligt fick den tanken, att Härveds galenskap var mera verklig, än han hade trott, kastade en hastig, men pröfvande blick upp till riddarens ansigte. Visserligen såg han der

spåren af en vild vrede och en ursinnig otålighet, men pater kunde derjemte lugna sig sjelf genom att ögonblickligen konstatera, att verklig galenskap åtminstone icke ännu var förhanden.

Riddaren kände sig generad af paterns pröfvande blick och sporde otåligt:

“Hvarför sen I så underligt på mig, pater?”

“Jag ville se, huruvida krämaren hade rätt i sitt påstående.”

“Hvad påstod han då?”

“Att du är galen.”

“Ha, ha, ha!”

“Skratta icke, min son! Du måste lugna dig, du måste beherska dig, om du icke verkligen skall blifva hvad krämaren trodde dig vara — ett förrymdt dårhushjon. Du gick ju fram och tillbaka i boden som ett vilddjur.”

“Jag är otålig att...”

“Nå, hvad vann du nu med din otålighet derinne hos krämaren, min son? Hvad vann du? Jo, ett föga smickrande anseende för att vara en vansinnig, medan deremot jag, som gick mera lugnt och sansadt till väga, fick veta allt hvad jag önskade.”

“Det vore väl dj-n!” utbrast riddaren, som tvärt stannade, när han hörde detta. “Hvad veten I då, pater Sigwart? Sägen mig det fort... fort!”

“Gudmar har Edmund och tio svenner i sitt följe här i Strengnäs.”

“Men Ragnhild?... Munk!... Fort!... Hvar är stolts jungfrun?”

“Hon är icke här.”

“Är hon då...?”

“Naturligtvis på Säby gård, min son!”

“Hvad skola vi då göra?” yttrade Härved misslynt.

“Vi ila till Säby, medan riddaren är här.”

“Vid afgrunden och himmelen! Du har rätt, pater Sigwart, vi måste dit nu... nu... nu, medan Gudmar och den fördömde väpnarepojken äro här vid herredagen.”

De skyndade nu bort och försvunno i gränserna, dit vi icke hafva mod att följa dem.

TJUGOFJERDE KAPITLET.

Edmund väpnare finner sig föranlåten att hastigt afresa från Strengnäs.

De uppgifter, hvilka den lybeckske krämaren hade gifvit pater Sigwart, voro i alla afseenden riktiga. Ragnhild hade icke följt med sin fader till Strengnäs, utan var hemma hos sin moder på Säby gård. Edmund väpnare deremot hade åtföljt riddaren på denna färd.

Det led nu mot aftonen af den dag, då de i föregående kapitel skildrade tilldragelserna hände. Solen var nyss nedgången, men skymningen hade blott gjort ringa framsteg. Ännu var det fullkomligt ljust, så att mötande personer ganska lätt kunde igenkänna hvarandra.

Edmund var ute i staden, icke för att uträtta

några ärenden, utan blott emedan han hade intet annat att göra och emedan beskådandet af stadens märkvärdigheter var ett lika godt tidsfördrif som något annat. Han stod just utanför en vapensmeds fönster och bekikade med intresserade blickar de präktiga vapen, som der voro utställda till beskådande och för att reta allmänhetens köplystnad. Isynnerhet fans der en ypperlig värja med guldsmidt fäste, hvilken föll i hans smak, och han stod just och öfverlade med sig sjelf, hvad den väl borde kosta och om han skulle eller icke skulle nu genast gå in och köpa den.

Då hörde han ljudet af hästramp, och när han vände sig om, såg han två gestalter komma ridande framåt gatan. Den ena var iklädd en grå munkkåpa och den andra var iförd en blankskurad rustning. Att se och igenkänna dessa båda var för vår unge väpnare blott ett enda ögonblicks verk.

“Vid helgonen alla!” sade han tyst till sig sjelf. “Det är pater Sigwart och riddare Härved Erlandsson.”

Han fick nu en hastig ingifvelse att icke låta se sig af de båda ryttarne. Derför vände han sig åter hastigt om, så att ansigtet var vändt mot vapensmedens bodfönster. Dock var han icke nöjd med denna anordning ensamt. Han ville äfven på ett annat sätt göra sig oigenkänlig. I detta ändamål drog han den ena axeln upp och den andra ned, så att han bleffullständigt sned i ryggen och därför aldrig kunde af de förbipasserande misstänkas för att vara den för sin skönhet och sin välväxta gestalt omtyckte väpnaren.

Edmunds list lyckades. Patern och Härved

samt tre eller fyra beväpnade svenner, som följde dem, kände icke igen honom, utan fortsatte helt obekymradt sin färd utåt gatan.

“Hvad göra de der människorna här i Strengnäs?” sade väpnaren för sig sjelf, när han nu stod och blickade efter dem. “Icke hafva de kommit hit för herredagens skull, ty de lära icke mycket bekymra sig om offentliga angelägenheter. Hvarför draga de nu söderut? ... Min Gud! om de verkligen skulle...! Är det tänkbart? ... Och likväl... möjligt är det, nämligen att de ämna sig till Säby, som nu under vår frånvaro är nästan utan försvarare. Jag vill följa efter dem och se, om de verkligen lemna staden.”

Som pater och riddaren med svennerna red o ganska långsamt, var det icke svårt för väpnaren att följa dem på afstånd. Det var samma gata, vid hvilken riddare Gudmar och således äfven väpnaren sjelf bodde.

Till sin förvåning såg Edmund dem stanna ett ögonblick, när de hunno midt för hans bostad. Han tänkte först att de ämnade göra Gudmar Edmundson ett besök, men han fann snart, att detta icke var förhållandet. Patern hviskade några ord till en af svennerna och denne steg af hästen samt ledde denna bort till krämarens port — samma krämare, som pater och Härved hade besökt på förmiddagen — der han band den. Patern och hans sällskap fortsatte sin ridt, men svennen steg in i boden till krämaren.

En lycklig plan framsprang nu med ens i väpnarens förslagna hufvud. Det var honom angeläget att få säker kännedom om målet för pater

Sigwarts och riddare Härveds resa och det var just kunskap häröm, som han ville förskaffa sig. Han stannade icke att grubbla öfver möjligheten att hans djerfva plan kunde misslyckas, utan han steg beslutsam fram och började dess utförande.

Medan svennen nu var inne i boden hos samme krämare, som i Härved Erlandsson hade sett ett vansinnigt dårhushjon, gick Edmund väpnare rakt fram till porten och lösgjorde svennens häst samt ledde den tvärsöfver gatan in genom porten till det hus, der Edmund sjelf bodde. Der band han honom innanför porten, så att han icke syntes från gatan. Sedan gick han sjelf ut på gatan igen.

Snart blef han varse, huru svennen kom ut från krämarens bod och med stor förvåning började se sig om efter sin gångare, hvilken han icke längre såg bunden på den plats, der han hade lemnat honom. Han var uppenbarligen mycket förlägen och visste icke hvad han skulle tänka om saken. Det dröjde icke länge, förrän han under svordomar och förbannelser, blandade med åkallan af helgonen, började löpa upp och ned på gatan och leta efter sin förlorade gångare. Dervid stälde Edmund det med flit så, att han snart befann sig i den sökande och svärjande svennens väg.

“Hafven I sett någon häst, gode herre?” sade svennen, hvilken var Edmund väpnare helt och hållet obekant.

Edmund stannade, då svennen nu stälde till honom samma fråga, som han förut hade ställt till femton andra.

“Visst har jag sett en häst“, svarade väpnaren tvetydigt. “Hvem har inte sett någon häst?”

“När?... Hvar?... Säg, gode herre! Hafven I verkligen sett min häst?”

“*Din* häst?... Nej, min vän, det förändrar saken. *Din* häst har jag inte sett.”

“Ack... ack... ack, jag skulle skynda efter min herre, och nu har man stulit hästen ifrån mig. Jag band honom der vid porten och nu är han borta.”

“Det var fatalt. Du vill således gerna hafva en häst, min gosse?”

“Ack, ja! Hafven I någon att gifva mig? Hvad?... Vid alla helgon, jag besvär eder!...”

“Åh, inte har jag råd att gifva dig någon häst. Du måtte anse mig vara rik som ett bergtroll, eftersom du kan sätta i fråga, att jag skulle hafva råd och lägenhet att skänka bort så dyrbara saker som en springare. Nej, min vän, men låna dig en häst skulle jag väl kunna.”

“Ack, nådig herr väpnare, jag känner eder icke, men jag skall i evighet välsigna edert namn, om I gören mig denna tjänst.”

“Nå, jag vill viddala min herre, den ädle riddaren, som jag tjenar. Han har många hästar på stall, och som han är en mild och ädel herre, skall han troligen icke afslå min begäran att låna dig en häst på några dagar, då en slem tjuf har stulit din egen.”

“Ja, en slem tjuf, en stor skurk, en... en... ja, en äkta skojare har spelat mig detta spratt, som skulle hafva stått mig dyrt, om I icke haden af gunst och stor nåd velat hjälpa mig. Min husbonde, den ädle riddaren Härved Erlandsson, är en mägta sträng herre.”

"Följ mig, min vän, så lär du väl skola få dig en häst."

"Ack, bon I långt borta? Jag har brått att upphinna min stränge herre."

"Åhnej, jag bor här på andra sidan gatan. Kom!"

"Gud ske lof!"

Svennen följde utan misstroende väpnaren in i dennes och riddare Gudmars hus, men Edmund aktade sig visligen att taga vägen genom porten, der svennens häst stod bunden. Han inträdde i stället med sin gäst i förstugan och ledsagade svennen in i det rum, som var upplåtet åt väpnaren.

Så snart väpnaren hade med sin gäst, den efter en häst sökande svennen, inkommit i kammaren, tilläste han skyndsamt dörren, tog ur nyckeln och gömde den i sitt bälte.

Svennen bleknade och tycktes nu få en aning om att han lupit i en snara.

"Vid afgrundsandarnes fostermor, hvad gören I, herr väpnare? Hvad är meningen? Jag tyckte mig se, att I tillästen dörren med dubbla lås."

"Dina ögon bedrogo dig icke. Jag gjorde verkligen så, som du nu säger."

"Men hvad betyder det?"

"Det betyder, att du är min fånge. Tag hit ditt svärd, min gosse."

Men svennen var icke hågad att lemna detta ifrån sig, utan svarade trotsigt:

"Huru kunnen I understå eder, herr väpnare, att beröfva en fri svensk man friheten?"

"Du är ingen fri man, du är en slaf under den uslaste skurk, som finnes i norden. Härved Erlands-

son är en niding, och om landet hade haft en mera allvarig, sedlig och strängt rättvis konung, skulle han för länge sedan varit förklarad ärelös och i akt. Sådana mäns tjenstehjon kan hvem som helst ostrafadt både fångsla och döda, hvarhelst man träffar dem. Derfor, min gosse, tag beskedligt hit ditt svärd, annars tvingar du mig att hugga ned dig på fläcken.“

Edmund drog sitt eget svärd och trängde in på väpnaren, så att denne började uppgifva hvarje tanke på motstånd. Helt förlägen frigjorde han svärdet från bältet och räckte det till väpnaren, som belönade denna handling med följande berömmande ord:

“Du tyckes vara en beskedlig och klok gosse som förstår att finna dig äfven i livvets mera tråkiga förhållanden.“

Med dessa ord räckte väpnaren ut handen och mottog svennens svärd. Derefter fortfor han:

“Och nu vill jag råda dig att lika beredvilligt besvara de frågor, hvilka jag kommer att framställa till dig, ty du kan väl förstå, att jag icke fångat dig blott i ändamål att njuta af din åsyn, utan i afsigt att af dig inhemta upplysningar, hvilka äro för mig af stor vigt att lära känna.“

“Jag skall säga eder allt hvad I viljen veta, om I blott först svaren mig på en fråga, som jag ber att få framställa, och gifven mig en upplysning, hvilken är för mig af ganska stor vigt.“

“Hvilken fråga skulle du väl...?”

“Ack jo, herr väpnare, jag önskar veta, om det är I, som hafven tagit min häst i förvar, och om jag kan hoppas att en gång återfå den.“

Leende svarade väpnaren:

“Din gångare står här nere i min port, och på samma gång som du återvinner din frihet, återfår du ock hästen.”

“Herr väpnare, när...?”

“Du glömmer, att jag blott lofvat besvara *en* fråga. Nu har jag gjort detta och besvarar icke flera. Min tur att fråga är nu kommen.”

“Och min att svara.”

“Du är i tjänst hos Härved Erlandsson?”

“Ja!”

“Hvem var munken, som nyss red vid hans sida?”

“De kalla honom pater Sigwart.”

“Hvad hafva Härved och patern uträttat här i Strengnäs?”

“Herr väpnare, det är mig helt och hållet obekant. Jag anlände hit i går afton med riddaren, och i dag vid middagstiden kom han hem med munken i sitt sällskap och befalde genast, att vi skulle göra oss redo till att bryta upp redan i afton.”

“Hvad ärende förde dig in i krämareboden?”

“Patern befalde mig gå in och hemta ett rep, som han på förmiddagen köpt. Här är det.”

“Godt! Gif mig det!”

Sedan krämarvaran blifvit fästad vid väpnarens bälte, fortfor han:

“Härved och munken lemnade således nu staden?”

“Ja, herr väpnare!”

“Hvarthän färdas de?”

“Det vet jag icke... jo, det är sant, herre, jag hörde riddaren i eftermiddag säga till patern,

att de nog skola blifva välkomna på Säby borg, men hvar Säby ligger, det vet jag icke.“

“Sade han verkligen detta? Tager du icke fel angående namnet på borgen?”

“Nej, herre, jag hörde det nämnas flera gånger, så att jag omöjligen kunnat glömma det eller förvexla det med något annat.“

“Nå, då är förhöret slut, min gosse!”

“Och jag är fri?”

“Åhnej, icke ännu! Du måste hafva tålmod. Har aldrig din biktfader prisat tålmodet såsom den kristligaste af alla kristliga dygder?”

Utan att afvakta något svar på denna fråga, gick väpnaren bort till en af de inre dörrarna i rummet, öppnade den och ropade inåt de andra rummen:

“Svenner, kommen hit!”

“Herre Gud, hvad ämnen I göra, herr väpnare?” sade Härved Erlandssons sven i stor ångest.

“Ingenting som du behöfver vara ledsen för. Du får tak öfver hufvudet och fri föda i fjorton dagar, det är alltsammans. Du behöfver icke oroa dig. Du skall alldeles icke behöfva hvarken frysa eller svälta.“

Nu kommo fyra af Gudmar Edmundssons svenner in i rummet. Det var storväxta, smärta, starka karlar, äkta telningar af den nordiska stammen.

“I sen denne främmande sven“, utropade väpnaren, “tagen honom och förvaren honom väl. I ansvaren inför riddare Gudmar för att denne karl icke rymmer.“

Svennerna blott logo till svar. Två af dem lade sina händer på den fångne svennens armar.

“Riddare Gudmar är väl icke återkommen?”

“Nej”, svarade en af svennerna, “och han torde icke återvända, förrän i morgon afton.”

“Jag vet det. Så snart han kommer hem, fören I fången inför honom och lemnen honom detta bref.”

Väpnaren, skrifkunnig som en munk, ilade bort till bordet och skref skyndsamt följande rader:

“Herr riddare!

En stor olycka hotar våra kära på Säby. Härved Erlandsson och pater Sigwart äro på väg dit. Jag förföljer dem. Den fångne är Härveds sven. Förhör honom, men låt honom icke undslippa fångenskapen, förrän all fara är öfverstånden, derom beder vördsamt

eder trogne väpnare

Edmund Folkesson.“

Sedan en af svennerna mottagit brefvet och lofvat uträtta allt i enlighet med befallningarna, yttrade väpnaren:

“En af eder må skyndsamt sadla min häst. Jag begifver mig genast bort.”

Några minuter senare sprängde Edmund väpnare på sin uthvilade häst ut ur staden i den riktning, der Säby gård var belägen.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

En som nödvändigt vill hafva en motspelare.

Väpnaren hade redan ilat framåt i tre dagar, utan att upphinna dem, som han förföljde. Stundom tyckte han sig visserligen se dem på långt håll, men de försvunno alltjemt snart åter ur sigte.

Om nätterna tog Edmund in i någon vid vägen eller i dess närhet belägen bondgård, der han för god betalning erhöll tak öfver hufvudet för sig sjelf och foder för hästen.

Det var dock icke det vanliga under den tiden att resande herrar, andlige eller världslige, betalade bonden för hvad de behöfde taga från honom. Att någon såsom Edmund betalade med reda penningar till dess fulla värde allt hvad han i en bondgård begärde, det var ett undantagsfall, och länder det, i betraktande af tidens råhet, Edmund väpnare till stor heder att han i detta fall icke följde seden, utan bröt mot den.

Annars när någon herre på sin resa kom till en bondgård, våldgästade han der, tog allt hvad han behagade utan att betala samt slog och miss-handlade odalmannen, om denne dristade sig att med ord eller gerning försöka försvara sin egendom. Hvilken förfärlig tunga detta skulle vara för de bönder, som bodde och brukade en fattig jordtorfva vid de allmänna farvägarna, det är lätt att begripa, då man vet, att inga gästgifvaregårdar ännu funnos och att herrar riddare och andlige aldrig reste

ensamma eller med ett litet sällskap, utan alltid på sina resor beledsagades af en hop svenner och tjenare af alla möjliga slag, sällan understigande femtio, ofta uppgående till mer än ett hundratal. En skara var i stånd att på en enda natt eller dag äta bondens både visthus och lador tomma. Det var först under Magnus Ladulås, som denna herrarnes vilda framfart började hämmas, men det räckte åtminstone ännu ett hundra år, innan hvarje spår deraf utplånades.

På aftonen den tredje dagen stannade Edmund väpnare sin svettige och trötte gångare utanför en bondes enkla ryggåsstuga. Det var hans afsigt att der bedja om nattqvarter, ty hästen förmådde icke fortsätta längre den dagen.

Knappt hade väpnaren stannat utanför huset, förrän han hörde gorm och gräl, svordomar och oväsen från dess inre. Dessutom hördes emellanåt samma klang, som om en beväpnad mans svärd vid en häftig rörelse sloge mot en stålrustning.

“Här tyckes man våldgästa“, mumlade väpnaren, under det att han hoppade af hästen och skyndsamt band den vid ingången till stugan. “Det må nu emellertid vara huru som helst, så stiger jag in.“

Dörren var, som vanligt på den tiden, mycket låg, så att Edmund fick böja sig djupt för att komma in i bondens stuga.

Då han öppnade dörren och trädde in, blef han icke litet öfverraskad af den syn, som mötte hans ögon.

I ett hörn stod hela bondefamiljen sammanträngd och framför dem stod en fullt väpnad och

rustad sven, hvilken svängde sitt svärd framför dem under de grufligaste svordomar och de grymaste hotelser. Bonden hade i handen en brödspade, med hvilken han sökte att försvara de sina, dervid i sin ädla kärlek till hustru och barn helt och hållet glömmande att han lemnade sin egen kropp alldeles utan skydd och till ett lätt drabbadt mål för svennens svingade svärd.

Scenen förändrades dock ögonblickligen, så snart Edmund väpnare lade sin hand på den mordiske svennens arm och sade:

“Blyges du icke att handla så mot all lag och rätt?”

Svennen tycktes blifva häpen. Han hade icke märkt, att någon främmande inträdt i stugan. Genast lät han nu sitt svärd sjunka och vände sig om, så att Edmund kunde se hans ansigte.

Det var nära att Edmund vid åsynen af detta vilda och skäggiga anlete hade låtit höra ett utrop, ty han igenkände genast en af Härved Erlandssons svenner, en af dem som hade deltagit i hans och jungfru Ragnhilds tillfångatagande. Läsaren känner honom redan under namnet Ibjörn.

Snabb i tanken, som Edmund väpnare af naturen och genom öfning var, insåg han genast orsaken till Ibjörns närvaro här. Härved och patern hade lemnat honom qvar här för att lägga sig i försåt för Edmund, ifall denne — hvilken de båda förbundna ansågo vara i besittning af en nästan öfvernaturlig förmåga att komma deras planer och anläggningar på spåren — händelsevis skulle förfölja dem. Ibjörn skulle då döda eller åtminstone uppehålla honom så länge som det var möjligt.

Vår unge väpnare fattade sakens sammanhang ögonblickligen och beslöt lika hastigt att rätta sitt handlingssätt derefter. Icke en min förråde, att han igenkände svennen, ej heller lät han höra något ord, som kunde störa denne i förhoppningen att vara oigenkänd. Å sin sida kände svennen ganska väl igen väpnaren och lät vid hans åsyn i den första häpenheten höra ett föga höfligt, men desto mera för hans sinnesstämning karakteristiskt utrop:

“Åh f—n!”

Men detta var också det enda, hvaraf väpnaren kunde med visshet sluta, att Ibjörn visste hvem han var. Äfven svennen ansåg sig bäst befordra sina planer genom att äfven å sin sida spela samma rol af obekant, som han med nöje såg hos väpnaren, troende dock, att väpnaren menade det allvarligt och icke förstälde sig.

“Nå, hvad är du för en landsvägsriddare“, sade väpnaren barskt, “som stör friden i bondens hem? Hvad heter du? Hvar är du ifrån? Hvems sven är du?”

“I frågen mycket, herr väpnare“, sade svennen spotskt, “och jag vet ännu icke, med hvilken rätt I tillspörjen mig. Hvem ären I sjelf?”

“Det kommer dig icke vid. Hvem är du?”

“Det kommer icke eder vid, herre.”

“Akta dig, sven!”

“Tagen eder till vara, herr väpnare.”

“Ser du mitt svärd? Det har slagit mången sven till jorden, så att han aldrig mera rest sig upp igen och icke lär uppstiga förrän på domedagen.”

“Afven jag har ett svärd. Det har klyft hufvudet på mer än en tapper riddare och torde lätt kunna göra detsamma med en usel väpnarepojke, som är stor i mun, men liten både till kropp och gerning.”

Bonden hade emellertid fått nytt mod, då han märkte, att den nye gästen försvarade honom. Han trädde nu fram och sade:

“Jag skall säga hvad han är för en. Namnet hans vet jag icke, men gerningarne hans kan jag beskrifva.”

“Du tiger, bonde“, röt svennen, i det han lyfte sitt svärd.

“Han talar“, sade väpnaren allvarligt, “han talar, säger jag, och du tiger, så vida lifvet är af något värde för dig.”

“Nå, för f—n då, så låt honom tala“, mumlade svennen och närmade sig qvinnorna med en så utpräglad friaremin, att han vid ett annat tillfälle skulle med sina grimaser hafva väckt deras åtlöje.

“Nåväl, min vän“, sade nu väpnaren till bonden, “berätta hvad som vederfarits dig.”

“Ack, nådige herre, vid middagstiden i dag kommo en munk, en riddare och tre svenner hit. De trängde in i huset, tvingade oss att lemna fram mat samt slogo och bannade oss i hvarje vrå. På hustru min voro de nära att krossa hufvudet med en flaska, som de slungade mot henne i vredesmod, därför att hon icke egde i huset något färskt vildbråd. I kunnen se märket efter flaskan i hennes ansigte. Mig drogo de tröjan af och höggo den med sina svärd i bitar, emedan jag icke egde något öl att gifva dem, sedan de druckit ut det lilla,

jag egde qvar af senaste brygden. Min dotter, den fagra jantan der, slogo de med sina handskar i ansigtet, när hon icke ville låta dem kyssa och smeka sig. Riddaren sjelf var värre än de andra. Slutligen foro de sin väg och lemnade qvar den här grymme karlen, som nu i fem eller sex timmar har plågat oss på alla sätt. Han har hotat att slå oss alla ihjäl och steka oss till aftonmåltid, och I sågen sjelf, ädle och nådige herre, huruledes jag med knapp nöd förmådde värja de mina mot hans dråphugg. Om icke I hadn kommit, så hade han sannolikt slagit ihjäl oss allesammans eller åtminstone tvingat oss att fly ur huset. Herre, blif qvar här i natt och skydda oss eller låna mig edert svärd ett par minuter, så går jag bort och dräper honom.“

“Nej, min vän“, sade väpnaren vänligt, “icke lånar jag dig mitt svärd. Du skulle icke kunna använda det. Likväl skall jag icke lemna dig utan skydd. Jag vill sjelf göra honom oskadlig, såsom du väl skall blifva varse. Lugna dig emellertid nu, min vän, och lita på mig.“

“Tack, nådige herr väpnare!“

Emellertid hade svennen Ibjörn uppehållit de på flykt stadda qvinnorna med prat. Dock var hans tal så lättsinnigt, att vi icke vilja här relatera det och derigenom sätta våra läsarinor i samma förlägenhet som bondens ärbara hustru och fagra dotter, när de hörde det gå öfver hans läppar. Deremot anse vi oss pligtiga att nämna, att svennen helt och hållet hade eller tycktes hafva förgätit väpnarens närvaro och den strid, i hvilken han nyss hade varit nära att inveckla sig. Han

pratade, han skämtade, han log, han sjöng visor för kvinnorna. När nu väpnaren, sedan samtalet med bonden var till ända, gaf sig tid att lyssna till svensnens ord, fick han höra följande sång:

En jungfru sig gångar i grönskande lund,
På min ära.
Der lägger hon sig att sofva en blund
I all ära.

Och bäst som hon hvilar i drömmarnas famn,
På min ära.
Så kommer en sven der med Ibjörn till namn
Med sin ära.

Den svensnen var alltid mot kvinnorna huld,
På min ära.
Ett famntag han skattade högre än guld
Och sin ära.

Och jungfrun hon drömde och svensnen han qvad,
På min ära.
Och dagen blef lustig och natten blef glad
I all ära.

Edmund undrade inom sig, hvarför svensnen hade så helt och hållet "bytt skinn", så att han nu var lika lustig, vänlig och glad, som han nyss var mordisk, grym och anskrämlig på alla sätt. Vår unge väpnare anade derunder en list och han beslöt att låta svensnen hållas, men vara på sin vakt.

I enlighet med detta beslut gick väpnaren bort och satte sig vid bordet samt tycktes snart vara

försjunken i djupa tankar. Dock äro vi förvissade derom, att han i sjelfva verket följde svennen Ibjörn med stor och oafbruten uppmärksamhet. Ännu sjöng svennen ett par visor, men slutligen tycktes han finna detta sätt att roa sig vara ledsamt, ty han lemnade plötsligt de förskrämda qvinnorna och närmade sig bordet, der väpnaren hade satt sig. Qvinnorna begagnade tillfället att fly ut ur stugan, men bondens små söner samlade sig kring svennen.

“Undan med er, pojkytingar!” sade svennen godmodigt. “Du store räkel, du tolfårige drummel med den dumma minen . . . jo, just du, min gosse, spring ut i stallet och hemta mig den flaska, som är förvarad i min sadelpackning. Skynda dig, din dumme mes! F—n hvad bondbarnen i allmänhet äro dumma!”

Den sista anmärkningen var ämnad att inleda ett samtal med Edmund väpnare, men denne låtsade icke höra. Bondens son sprang emellertid ut på gården för att uträtta det åt honom af svennen anbefalda ärendet.

Nu tog svennen Ibjörn fram ur sin ficka en kortlek*), hvilken han kastade vårdslöst på bordet.

“Vi vilja roa oss och lefva lustigt. Kommen, herr väpnare, och blifven min motspelare. På samma gång vilja vi dricka och göra oss muntra.

---

*) För dem af våra läsare, hvilka icke känna kortspelets historia, vilja vi här nämna, att kortleken uppfans i Orienten redan tidigt (troligen i 6 eller 7 årh. e. Chr.) och kallades der *naibi* = spådom. Från Arabien kom dess bruk till Europa. De första korten voro målade. Konsten att trycka dem uppfans sannolikt ungefär samtidigt med boktryckarekonsten.

En menniska har icke mera glädje här i världen än hon förstår att sjelf bereda sig.“

Väpnaren låtsade icke höra.

Då gick svennen bort till honom och lade sin hand på hans skuldra och sade:

“Sofven I, herr väpnare?”

“Hvad vill du mig?”

“Det hören I väl. I skolen spela kort med mig. Jag behöfver en motspelare, ty bonden der är för dum att bruka till sådant ändamål och qvinfolken äro alltför rädda af sig. Kommen, herr väpnare!”

Edmund frigjorde sig temligen omildt från svennens på hans skuldra hvilande hand och svarade allvarligt och stolt:

“Jag spelar aldrig.“

“Icke? Ha, ha, ha!... Spel är näst qvinfolk det bästa, som jorden har att erbjuda oss, och den som icke förstår att njuta deraf, han är dummare än den enfaldigaste åsna. Det är min mening.“

“Sådana meningar gör du klokast att behålla för dig sjelf, min vän“, genmålde Edmund väpnare, under det att hans ögon flammade upp i en hastig blyxt af vrede.

“Snack! Jag säger hvad helst som behagar mig. Det är min rättighet.“

“Och min rättighet är att tukta både dig och andra landsvägsriddare för alltför stor oblyghet.“

“Slidder, sladder!“ sade svennen i vårdslös och retsam ton.

“Du skall det blifva varse.“

“Bah!... Kommen nu, lille herr väpnare, kommen och låtom oss spela. Vi vilja spela om,

hvilkendera af oss skall hafva den der fagra tösen. Vinnen I, så är hon eder, och vinner jag, så är hon min. Det är rättvist. Kommen nū, så vilja vi pröfva lyckan... Men hvar f—n blir pojken af, som skulle hemta vinet?... Ah! Der kommer han. Nu vilja vi dricka och göra oss glada.“

Pojken kom in och medförde ett vinkrus, som svennen icke var sen att upplåta. Under utförandet af detta angenäma arbete sjöng han:

Om uti handen jag eger blott
En bågare vin,
Så vill jag icke ens byta lott
Med sjelfvaste hin etc.

Bondens barn samlades med stor nyfikenhet kring den bålde svennen och betraktade med stor undran såväl hans arbete med vinkruset, som de pråligt och med lysande färger målade korten.

“Nå, väpnare“, ropade svennen Ibjörn nu helt rått, “nu min själ skolen I komma hit, lille herr väpnare, och hjälpa mig att tömma kruset samt spela med mig om den fagra flickungen. En af oss tillhör hon.“

“Du misstager dig“, svarade Edmund allvarsam, “hon tillhör hvarken dig eller mig. Hon är fri född af fri odalman och henne skydda lands lag och rätt. Vi ega ingen rättighet hvarken att spela om henne eller på annat sätt förfoga öfver henne och hennes öden.“

“I prediken som en prest och dömen så vist som lagmannen sjelf vid tinget, men, vid alla helgon, englar, afgrundsfoster och martyrer, I skolen

nu foga eder efter min vilja och blifva min motspelare.“

“Har jag icke sagt dig, att jag aldrig plägar spela? Jag förstår mig icke på de der målade lapparna.“

“Konsten skolen I snart lära . . .“

“Måhända, men aldrig blir du min läromästare hvarken i denna eller i någon annan konst.“

“Det tror jag dock . . .“

“Hör på, sven! Du synes vara stadd på en farlig väg. Akta dig!“

“Bah! Låtom oss nu dricka!“

“Jag dricker aldrig i sällskap med uslingar sådana som du. Det vore att förnedra sig alltför djupt.“

“Vredgens icke, lille herr väpnare“, sade Ibjörn hånfullt. “I tagen munnen så full, som om I redan voren karl, fastän I ännu ären blott en pojke. Det kan bekomma eder illa, min lille herre, att vilja spela karl i förtid. Nu har jag föresatt mig, att I skolen både dricka med mig och blifva min motspelare, och hvad Ibjörn sven har föresatt sig, det kan ingen liten väpnarestackare i verlden bringa honom ifrån. Vid alla dj—r, pojke, du skall dricka och du skall spela med mig om flickan. Hör du!“

Ja, nog hörde Edmund och nog förstod han också. Han insåg, att svennen ville dricka honom rusig för att lättare kunna besegra honom och att han ville draga honom in i kortspelet, för att få någon anledning till tvist och strid, när tiden var inne, d. v. s. när väpnaren blifvit rusig. Edmund förstod också, att hans vägran att delta i svennens orgier nu hade uppretat denne så, att han

icke förmådde längre beherska sin lust att komma till striden. Ögonblicket var nu inne.

Lugn och kall reste väpnaren sig upp och drog sitt svärd. I samma ögonblick drog äfven svensken sitt.

Några sekunder stodo de båda motståndarne och blickade hvarandra helt bistert in i ögonen. Bonden, hans hustru, den fagra dottern och de mindre barnen drogo sig förskräckta tillbaka till andra ändan af stugan och der försummade säkert icke de äldre att bedja för den unge väpnaren. De visste ju att deras eget lif eller åtminstone deras välfärd berodde derpå, att väpnarens vapen gynnades af krigslyckan.

Nu hveno svärdet genom luften och derpå följde ett väldigt vapenbrak, interfolieradt med Ibjörns rysliga eder och förbannelser.

“Ditt lilla hufvud, väpnarepojke, skall jag nu afhugga, salta det med bondens salt och föra det till herr Härved Erlandsson. Han skall då taga mig i famn och gifva mig en hel skäppa guldmynt. Vid dj—n och alla hans . . .”

Att vidare nedskrifva svensken's ord, det skulle vara att sára våra läsare, och vi vilja icke göra oss skyldiga till en så svår förseelse.

“Och jag skall genom att döda dig befria världen från en stor skurk“, sade väpnaren lugnt, under det att han gaf hugg på hugg.

Båda kämparne fälde ned sina visir, för att icke blottställa sina anleten för motståndarens hugg. Båda kämpade med ganska stor skicklighet. Dock visade det sig snart, att Edmund, ehuru svensken så ofta och så hånfullt hade kallat honom “den

lille väpnaren“ likväl var Ibjörn vida öfverlägsen i vapenlek. Hans hugg föllo tätare och voro bättre måttade samt gjorde derför också större verkan. Dessutom stred Edmund med större lugn, sjelfbeherskning och besinning, och det är en sak, som icke allenast krigaren ex professo, utan äfven en icke-fackman lätt kan förstå, att lugn besinning är en god bundsförvandt. Lugn och jemnt mod äro i alla kritiska förhållanden af stort värde och förläna ofta seger. Mången gång har en underlägsen fiende genom lugnt och klokt begagnande af en enda liten omständighet blifvit den vinnande i en strid, hvars utgång annars skulle hafva varit oviss!

Fem minuter räckte striden. Huru många hugg, som på hvardera sidan vexlades under denna korta tid, det skulle vara omöjligt att försöka bestämma. Edmund blödde redan af ett sår i venstra armen, men Ibjörn lät hela floder af blod strömma ned på golfvet ur tre eller fyra sår, som väpnarens goda svärd och kraftiga arm hade gifvit honom.

Då drabbade Edmunds vapen med förfärlig styrka motståndarens hjälm midt öfver pannan. Det goda stålet i svärdet höll, men Ibjörns hjälm krossades och svärdseggen trängde bland spillrorna af hjälmen in i svennens hufvud.

Svärdet föll ur svennens hand.

Med en grym ed, en ryslig förbannelse, vacklade Ibjörn och föll. Det var förbi med honom. Få sekunder senare flydde hans syndiga själ ur stofthyddan och gick att inställa sig inför domaren öfver lefvande och döda.

Nu först vågade bonden och hans familj träda fram ur vrån. De omringade väpnaren och tackade honom under tårar för hans hjälp.

“Åh! Tacken mig icke!” sade väpnaren. “Jag har blott gjort min pligt och dessutom var den stupade svennen min fiende mera än eder.”

Det var nu nästan mörkt, hvarför bondens hustru upptände en lysande brasa på spiselhällen. Edmund väpnares häst blef förd under tak och försedd med nattfoder. Svenssens lik bars ut och jordades på en invid gården belägen äng. En liten graphög uppkastades öfver honom och Edmund läste några böner. Derefter gingo de båda männen åter in i stugan. En enkel aftonvard intogs af de få kvarlevor af födoämnen, som Härved Erlands-son och hans följe icke hade roffat till sig. Slutligen tillbommades dörrarne och alla lade sig till hvila.

Följande morgon i dagningen steg väpnaren upp och red bort. Bonden och hans familj läto sina tacksägelse och välsignelser följa honom på vägen.

TJUGOSJETTE KAPITLET.

Pater Sigwart blifver afslöjad.

På Säby gård sutto fru Katarina och hennes dotter Ragnhild och förde ett förtroligt samspråk om Gudmar och Edmund, de kära, som voro borta för att bevista herredagen uti Strengnäs.

Det var redan en så afgjord sak, att Edmund och Ragnhild skulle hafva hvarandra, att mor och dotter fritt och öppet kunde samtala derom. Många vore därför de kärlekens och saknadens ord, som de båda kyska och förträffliga qvinnorna anförtrodde hvarandra om de båda frånvarande männen. Slutligen öfvergick deras samtal till det för Ragnhild naturligtvis mycket intressanta kapitlet om tiden för hennes bröllop med väpnaren.

“I ären ännu så unga“, sade modern, “att I väl kunnen töfva något, innan I gifven eder i äktenskap.“

“Moder“, sade jungfrun rodnande, “jag håller före, att man aldrig är för ung att blifva lycklig.“

“Äck, mitt barn, äktenskapet har äfven sin bekymmerfulla sida. Nu förstår du icke, huru detta är möjligt, men när du varit gift några år, så skall du erfara sanningen af mina ord.“

“Kärleken utjemnar alla svårigheter, min moder.“

“Jag vet det väl, min dotter, jag vet af erfarenhet, att kärlekens magt och inflytande är stort, men jag ville gerna skona dig från de bekymmer, som kärleken visserligen kan förminska och hjälpa till att bära, men som den aldrig kan helt och hållet aflägsna.“

“O, moder, för Edmund vill jag gerna lida alla bekymmer i världen. Ingenting skall blifva mig svårt. Jag skall dricka kraft ur hans kärleksfulla, trofasta blick. Om jag vaeklar, skall jag stödja mig vid honom. Moder, han är stark både till kropp och själ.“

I jungfru Ragnhilds öga lästes, då hon sade

detta, så mycken beundran för hennes trolofvade, att modren blef rörd och drog den sköna dottern intill sig och sade:

“Ja, Ragnhild, du får en ädel make... Jag har sett honom och följt honom med uppmärksamt öga, ända sedan han var ett barn, och jag vet därför att ärlighet, uppriktighet, trohet och alla andra goda kristliga dygder äro bofasta och alltid skola blifva bofasta i hans själ. Dock synes mig, att I ännu båda två ären alltför unga att träda in i det heliga äkta ståndet.”

“Var du äldre än jag, moder, när du lät viga dig vid din make, min ädle fader?”

Fru Katarina röjde vid denna sin dotters fråga en smula älskvärd förlägenhet, ty hon måste gifva Ragnhild rätt. Hon hade sjelf knappt varit så gammal, som denna nu var, när hon räckte Gudmar Edmundsson sin hand till förbund för lifvet och evigheten.

“Nå, jag måste väl låta eder få eder vilja fram, mina barn“, sade fru Katarina. “I skolen få hålla bröllop nu till hösten, om inga andra hinder mel-lankomma.”

“O, haf tack, moder! Jag vet icke huru jag skall kunna tillräckligt tacka och välsigna dig för...“

Här stannade jungfruns tunga och den tycktes med ens hafva blifvit förlamad.

Detta var icke heller underligt, ty under det jungfrun talade, öppnades dörren helt sakta och två alltför väl igenkända gestalter smögo sig in.

Den ene var en riddare, den andre var en munk. Läsaren igenkänner dem lätt. Det var Härved Erlandsson och pater Sigwart.

Afven fru Katarina såg och igenkände dem, men hon tycktes alldeles icke blifva skräm, ty hon lät icke höra det utrop, hvarmed qvinnor eljest pläga gifva sin förskräckelse luft. Lugn och kall reste hon sig och slungade de inträdande till mötes en stolt blick.

“Hvad viljen I?” sade hon. “Huru hafven I kommit in i borgen? Jag tänkte, att porten var låst och att borgabron var uppdragen.”

Pater Sigwart öppnade munnen för att svara, men han tycktes vara rof för någon häftig sinnesrörelse, ty han förmådde icke tvinga fram ett enda ord öfver sina darrande läppar. Rodnad och blekhet kommo och gingo snabbt på hans färade anlete.

I stället svarade Härved Erlandsson:

“Ack, nådiga fru, det förhåller sig verkligen som I sägen. Porten är stängd och vindbryggan otillgänglig. Men min gode, fromme och förträfflige vän, pater här, som bott så länge under detta tak, kände en annan och hemlig ingång, genom hvilken vi och våra svenner hafva trängt hit in.”

“I kommen då såsom tjufvar.”

“Nej, vi äro ärlige män, som...”

“Ärlige!... I ärlig!... Herre, nu taladen I den gröfsta lögn, som någonsin gått öfver menniskoläppar.”

“Snack! Vi skola...”

“Tig, Härved Erlandsson, tig och knäböj och bed om förlåtelse, så vill jag se till, om jag kan af gunst och nåd släppa eder ut ur borgen oskadad och fri. Och du, pater, din plats är här framför mina fötter. Du har mycket syndat och behöfver mycken förlåtelse. På knän, skurkar!”

Den djerfva husfruns ord kommo de båda männen att häpna. Vål hade de aldrig tviflat på borgfruns mod, men icke hade de kunnat föreställa sig, att hon, i stället för att sjelf bedja om nåd och förskoning för sig och sin dotter, skulle möta dem på detta sätt. Dock var hvarken riddaren eller patern så lätt att bringa ur fattningen.

“Nå!” utropade fru Katarina. “På edra knän, uslingar! I hafven icke rätt att i annat än knäböjande ställning befinna eder inför två kyska och ärbara qvinnor. Ned med eder!” Fru Katarina var majestätisk i detta ögonblick.

“Prat! Snack!” brummade Härved. “Icke hafva vi kommit för att knäböja inför eder, såsom man böjer knä inför madonnan. Vi hafva kommit för att förskaffa oss rättvisa.”

“Jaså”, sade den modiga qvinnan, “I hafven således kommit hit, för att taga mig till dömare i någon sak. Nå, jag vill stå eder till tjänst dermed. Hvilken sak är det, som I hafven beslutat att hänskjuta till mig för undersökning och afgörande?”

“Rätt så, sköna fru!” utlät sig Härved hånfullt.

“Min vän, den fromme patern har ock en sak att till edert afgörande hänskjuta. Ha, ha, ha! Min själ har han så. Ha, ha, ha! Jag för min del vill fråga eder, om I icke ansen det vara skäligen, att min långvariga kärlek till Ragnhild nu omsider blifver på det ljufvaste sätt belönad. Med få ord: jag vill hemställa till eder, att I gifven mig eder fagra dotter till...”

“Till husfru?... Aldrig!... Aldrig!... Aldrig!”

“Åhnej, sköna fru, det vill jag icke heller be-

gåra. Jag vill blott hafva henne till älskarinna eller konkubin, som pater Sigwart på latin säger.“

“Ha, skurk! Våga icke att upprepa dessa skändliga ord.“

“Visst f—n skall jag upprepa dem. Jag skall skrika dem i edert öra, min själ skall jag det. Ha, ha, ha!“

Han närmade nu sin fräcka mun till den ärbars fruns öra och skrek:

“Din dotter skall blifva min sköka.“

Knappt hade han dock låtit dessa ord gå öfver sina läppar, förrän han undfick sitt förtjenta straff, och detta var en af fru Katarinas fasta hand utdelad örfil, som häftigt brände hans kind och kom honom att ragla några steg baklänges.

Ragnhild låg afsvimmad på bänken och kunde, om hon än hade haft fullt medvetande, icke hafva varit sin moder till något bistånd.

Ursinnig öfver den skymfliga örflen, rusade riddare Härved fram för att med sin knutna, öfver hufvudet höjda hand tilldela fru Katarina ett dråpslag. Dock hann han icke att utföra denna sin åfsigt, ty en stark hand grep honom bakifrån och höll honom fast såsom i ett skrufståd eller som om han hade råkat sticka armen in i en vinpress i det ögonblick, då pressens skruf kringvreds.

Härved vände sig om. Den person, som fjetrade honom, var pater Sigwart.

“Ha, munk, hvad...?“

“Tyst! Du får icke vidröra Katarina. Hon är min, ty nu är hämndens timma slagen.“

“Släpp mig! Aj, för f—n, jag skall icke ens se

på henne. Jag skall egna mina omsorger... ha, ha, ha!... åt stolts jungfrun.“

Munken släppte herr riddaren, hvilken ilade bort till Ragnhild; patern deremot närmade sig långsamt fru Katarina och borrhade sina brinnande blickar in i henne. Det var en hemsk blick, i hvilken röjde sig en blandning af kärlek, passion, hat och vrede. Fru Katarina häpnade och förstummades.

Ur en länge sedan försvunnen tid reste sig nu upp inför hennes själs öga vissa minnen, som hon för lång tid tillbaka hade gömt, begravt och glömt. Hon hade förr sett dessa ögon... o, men när?... När?... Plötsligt uppgick för henne ett ljus öfver förhållandena. Hon igenkände blickens egare.

“Svana lillas son!” utropade hon. “Konung Erik Läspes mördare! Det är du. Det är riddare Carl.“

Inom ett ögonblick hade munken afkastat sin kåpa och stod nu inför fru Katarina i fullständig riddaredrägt.

“Ja, Katarina Lycke“, sade han dystert. “Jag är riddaren Carl, Svana lillas son och äfven den läspande kungens baneman, eftersom du så högt skriker om den saken. Jag är den riddaren, som du i din ungdoms vår föraktade, hvars kärlek du försmådde. Ha! qvinna... qvinna! Nu är min stund kommen. I många år har jag väntat, tålmodigt väntat. Jag har burit som en man den djefvulska plågan att se dig smeka en annan än mig, att veta dig hvarje natt hvila i en annans armar, att skåda huru du öfver en annan slösat alla din kärleks rikedomar, till hvilka jag... jag

ensam hade varit rätt egare, då jag hembar dig min hyllning, förr än dina ögon ens hade skådat den man, som du kallar din make.“

Under detta tal, hvilket framfördes med dof och graflik stämman, hade f. d. pater Sigwart, numera riddaren Carl, närmat sig fru Katarina och utsträckte nu handen, för att fatta om hennes lif. Men hon ryggade tillbaka såsom för en giftig skorpiön och utropade:

“Vik hädan, usling!”

“Åh, min sköna fru, icke tror du väl, att jag skulle lyda en sådan befallning? Vet, att jag i många år längtat efter denna stund, att jag lärt att älska min hämnd lika mycket, som jag ännu älskar dig. Nu skall du betala allt hvad jag för din skull lidit. Jag säger till dig, såsom Härved Erlandsson derborta säger till din dotter: du skall blifva min älskarinna, min frilla. Med mindre äro icke min hämndlystnad och min passion tillfredsställda. Här... *här... nu* skall början ske... Det skall blifva lustigt. *Här* skola både jag och Härved uppnå våra önsknings mål. Han och din dotter... jag och du... det skall blifva två sköna par. Om än englarna gråta dervid, så kunna vi trösta oss med, att afgrundsandarne skola jubla.“

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Hjelp i den största nöd.

Det tycktes nu, som om de båda qvinnorna vore ohjelpigt hemfallna åt de båda af sina lidelser upptända skurkarna.

Ragnhild brottades med Härved och fru Katarina kände redan den till vansinne upptände riddare Carls flåsande andedrägt på sin kind. Hans arm omfattade med jättestyrka hennes lif.

Båda qvinnorna uppgåfvo samtidigt ett ångestfullt nödrop.

Knappt hade detta förklingat, förrän det besvarades af en röst från den delen af rummet, der en dörr ledde ut till förstugan. En smärt gestalt, klädd i blank vapenrustning, ilade in i rummet. Det var Härved Erlandssons och paterns värste fiende, det var Edmund väpnare. Han kom tids nog för att förhindra en ohjelpig olycka, men det var också i sista stunden. Hade han dröjt ännu en minut, vet ingen, huru det kunde hafva gått.

“Gud vare lofvad!” utropade den instörtande unge väpnaren. “Ännu är det icke för sent.”

Han hade skyndat dag och natt. En oro, som icke hade velat lägga sig, hade drifvit honom att hvarken unna sig eller sin gångare någon hvila. Sedan han så lyckligt hade genomgått äfventyret med Ibjörn i bondgården, var han fullt och fast öfvertygad om att Härveds och Sigwarts mål var

af en sådan beskaffenhet, att de fruktade vittnen. Hvarför skulle de eljest hafva lagt svennen i försåt för honom i gården vid den väg, der han måste färdas fram, om han toge sig före att förfölja dem? Hvad det var, som dref Härved Erlandsson att ila till Säby nu, då riddare Gudmar och han sjelf voro borta derifrån, det insåg väpnaren lätt, och ehuru han icke kunde hafva någon föreställning om pater Sigwarts planer, så var likväl omsorgen om Ragnhild tillräcklig att drifva honom framåt utan skonsamhet vare sig mot hans egen genom den skarpa ridten sönderbråkade kropp eller mot gångaren. Denne var emellertid ett uthålligt djur, som förstod hvad dess herre fordrade och till det yttersta ansträngde sig för att icke gifva honom anledning till missnöje.

Med svärdet lyftadt öfver sitt hufvud störtade han nu fram och inom ett ögonblick hade han klyft riddare Härveds hufvud, så att denne liflös föll till golfvet och med sitt röda blod färgade dess hvita tiljor.

“Der har du din förtjenta lön, ärelöse riddare!” utropade han och vände sig sedan om, för att möta patern.

Då den unge väpnaren ilade genom rummet, för att trösta Ragnhild, hvilken för ögonblicket sväfvade i den största faran, gaf han sig icke tid att närmare betrakta den man, som hade öfverfallit fru Katarina. Han var öfvertygad, att det var pater Sigwart.

När han, vid det han nu vände sig om, såg en riddare i stålrustning stå der han hade väntat sig

att få se pater Sigwart i kåpan, blef han naturligtvis utomordentligt förvånad och utropade:

“Hvad nu?... Det är ju icke patern... Men vid alla de saliga helgonen, ansigtet är paterns... det är samma gemena, ondskefulla drag, samma lurande och djefvulska blick. Ah!... Se, der ligger kåpan på golfvet... Skulle han möjligen aldrig hafva varit en riktig munk, en pater annat än till namnet? Moder, hvem är han?”

Fru Katarina öppnade just sina sköna läppar för att besvara väpnarens frågor, då riddare Carl omintetgjorde denna hennes afsigt genom att draga sitt svärd och rusa fram mot ynglingen för att dräpa honom.

“Du djefvulske pojkbtyting“, vrålade riddaren, “du som alltid varit mig i vägen, du som tio gånger omintetgjort mina hämndplaner, nu skall du dö... dö... dö... och sedan är Katarina min. Ingen magt på jorden skall sedan kunna slita henne ur mina armar. Du skall dö...”

Utän tvifvel skulle en strid hafva uppstått och ännu mera blod flutit på golfvet i Säby borgstuga på denna dag, om icke fru Katarina hade trätt emellan de båda kämparna.

“För Guds skull, ingen strid!“ bad hon.

“Jo, strid på lif och död!“ skrek f. d. patern, som var vansinnig af vrede.

I detta ögonblick hördes ljudet af en trumpet utanför borgporten. De fyra i rummet varande levande personerna lyssnade till de välkända tonerna. Det var ingen ibland dem, som icke igenkände riddare Gudmars signal.

“Det är riddare Gudmar sjelf“, utropade väp-

naren. "Nu ären I vackert fast, herr munk. Nu lærer det vara otvifvelaktigt, att I skolen dö i dag, ty riddare Gudmar Edmundsson lærer, om jag annars känner honom rätt, göra processen kort med en skurk, som förut velat öfverlemna hans dotter till att skändas och nu senast i dag försökt att med våld föra hans husfru bort från ärbarhetens väg."

Riddare Carl syntes vara villrådig i fråga om hvad han borde företaga. Då utropade fru Katarina:

"Fly, fly, riddare Carl, och må himlen förbarma sig öfver er! Fly, medan det är tid."

"Moder, han bör icke undfly. Han..."

"Jo, min son, vi vilja icke utgjuta blod mera än redan skedt är. Fly, riddare!"

"Jag flyr, men vid s-n, jag skall återkomma."

I nästa ögonblick hade riddare Carl genom att påtaga sig kåpan åter blifvit den forne pater Sigwart. Ljudlöst smög han sig ut ur rummet.

"Moder", sade väpnaren, "du lär få bittert ångra, att du tillät honom fly."

"Nej, nej... ack, måtte han begagna sin förlängda nådetid att göra bot och bättring!"

Hvilka vägar patern begagnade för att slippa ut ur borgen, det veta vi icke, men säkert är att när riddare Gudmar efter en half minut inträdde med sina svenner i salen, hade hvarken han eller svennerna sett någon munk.

"Hvar är han?"

Detta var riddare Gudmars första ord, då han inträdde i stugan. Hans husfru pekade på den på golfvet i sitt blod liggande Härved och sade:

"Der!"

“Ah, jag ser att den ene har fått sin lön, men hvar är den nedrige patern?”

“Han har flytt.”

“Och du lät honom fly, Edmund?” utropade riddaren. “Du lät honom undkomma, utan att gifva honom ett dugtigt svärdshugg med på resan. Aldrig förr har jag märkt, att du är feg, Edmund, men nu...”

Väpnaren slog icke ned sin frimodiga blick, när dessa orättvisa förebråelser haglade öfver honom, men han yttrade ingenting till sitt försvar. Det nästan såg ut, som om han hade ansett sitt mod vara så höjdt öfver alla tvifvel, att han icke behöfde derom orda.

Men fru Katarina tog honom i försvar.

“Vredgas icke på Edmund, min käre man”, sade hon, lindande sina armar kring sin makes hals och tryckande en varm kyss på hans läppar. “Det är min skuld, att patern undkommit. Jag tillät honom fly. Edmund motsatte sig min önskan att låta riddaren undkomma och det var blott med magtspråk, som jag...”

“Riddaren?” upprepade Gudmar förvånad. “Om hvilken riddare pratar du? Jag talade ju om munken.”

“Det är sant, du vet icke, du...”

“Hvad?”

“Att pater Sigwart och riddare Carl, Svana lillas son, äro en och samma person.”

“Konung Eriks mördare?”

“Ja!”

“Är det möjligt!... Ha, nu förstår jag. Hvad ville munken här i dag?”

Husfrun rodnade.

“Nå”, fortfor hennes man, “jag kan väl förstå det, utan att du behöfver säga det. Tack, Edmund, tack för hjälpen!”

Och Gudmar räckte väpnaren sin hand och omfamnade honom med tårar i ögonen.

“Du är min och de minas gode engel, Edmund. Alltid när fara är på färde, är du till hands. Det skall blifva mig en glädje att en gång få kalla dig min son.”

Så tilldrog det sig, att denna dag slutade med större glädje på Säby gård, än som var att vänta, när Härved och Sigwart smögo ditin.

På aftonen buro Gudmars svenner Härveds liflösa kropp bort till kyrkogården och jordade den der.

Både inom borgen och i trakten kring Säby lät Gudmar ifrigt efterspana patern, men han och Härveds öfverlevande svenner voro spårlöst försvunna. Endast det kunde Gudmar med visshet konstatera, att de under nattens lopp våldgästade hos en bonde ett par mil från borgen.

TJUGOÅTTONDE KAPITLET.

Onda tidender och en god vän.

Emellertid gick tiden och slutligen kom den dag, då hertigarne Erik och Magnus landade här i Sverge med sin i Danmark samlade härsmakt, i spetsen för hvilken, såsom förut berättadt är, stodo marsk Stig och grefve Jakob af Halland.

Hvar de landade, veta vi icke med visshet. Troligen var det dock någonstädes på bohuslänska kusten. Visst är emellertid, att de drogo uppåt Vestergötland. Många svenska riddare, som förlorat all aktning och allt förtroende för den lättsinnige, omanlige konung Valdemar, slöto sig med sina svenner till hertigarne eller egentligen till Magnus, ty för Erik buro de i sanning ännu större motvilja än för Valdemar. Om det blott hade varit Erik, som gjort detta uppror, skulle helt säkert ingen enda svensk man hafva slutit sig till honom, utan alla skulle då hafva försvarat konungen. Men nu funnos der, såsom vi förut hafva omtalat, många som ansågo Magnus skola blifva en god, d. v. s. kraftfull konung, just en sådan som Sverige under denna laglösa tid bäst behöfde, och de som nu hyste denna öfvertygelse skyndade till hans fanor.

Valdemar låg i Stockholm. Äfven han hade rustat sig. Efter det misslyckade försoningsförsöket i Strengnäs och sedan han hade afsändt den förut omtalade budbäraren till påfven, hade han verkligen under någon tid ådagalagt en hos honom

ovanlig och sällspord kraft. Han hade låtit bud utgå, att bönderna skulle samlas, och på detta sätt hade han lyckats skrapa tillsammans en ganska ansenlig här. Det var dock anmärkningsvärdt, att så få riddare och män af vapen funnos i Valdemars krigsstyrka, beroende det på de omständigheter, som vi nyss nämnde — samma omständigheter, som gjorde, att så många riddare slöto sig till hertig Magnus.

I januari år 1275 återkommo budbärarne från Rom. De medförde dock icke en enda rad till svar åt konungen, troligen därför att denne genom sin brottsliga förbindelse med den invigda kloster-nunnan hade råkat i så djup onåd hos den helige fadern, att han ännu icke aktades värdig en så stor nådebevisning, som emottagandet af ett påfvens egenhändiga bref innebar. Troligt är också, att den hierarkiska tendens, för hvilken påfvarne alltid hafva varit målsmän, ville gifva både konung och folk en lexa angående kyrkans och statens förhållande till hvarandra. Hans helighet Gregorius X stälde nämligen sin skrifvelse till erkebiskopen i Upsala och biskopen i Linköping, hvarmed tydligen skulle betecknas, att dessa herrar stodo öfver konungen. Ordalagen i den påfliga skrifvelsen gifva äfven ett stöd åt detta antagande, ty hans helighet uppmanade deri de båda höge prelaterna att "tillse det intet af någon upprorsmakare företogs mot landets rättmätige konung".

Detta påfliga bref och de nämnda biskoparnes myndighet förmådde emellertid icke hindra, att Magnus och Erik med sitt krigsfolk bröto in i Vester-götland.

Samtidigt med hertigarnes infall i landet — det var inemot midsommartiden år 1275 — låg bondehären samlad utanför Stockholm, och kung Valdemar gick orolig fram och tillbaka i sina salar på Stockholms slott eller borg så lång dagen var. Han var nu åter någorlunda försonad med sin drottning, han hade lofvat henne bot och bättring, och hon trodde till hälften på hans löften — hvilka det dock, så lättsinnig som han var, icke var hvarken lätt eller ens möjligt för honom att uppfylla. Stackars konung Valdemar! Goda föresatser hade du nog och goda ansatser gjorde du äfven, men du saknade helt och hållet den manliga kraft, som kan bekämpa frestelsen, och du tog aldrig med rätt allvar din tillflykt till den religion, som förmår ingjuta kraft äfven i de svagaste själar och omskapa äfven den uslaste varelse till någonting godt.

Nu gick han deruppe i sina gemak på denna varma junidag och både frös och svettades vid tanken på den fara, som hängde öfver hans hufvud. Om han i stället hade satt sig i spetsen för sin här och dragit nedåt landet samt mött hertigarne, innan ännu de svenske upproriske riddarne hade hunnit förena sig med dem, så skulle upproret snart hafva varit omintetgjordt och qväfdt i sin linda. Men Valdemar gick i stället och väntade på budskap, som skulle underrätta honom om hertigarnes inbrytande i landet.

I gemaket, der konungen gick fram och tillbaka med händerna på ryggen, befunno sig dessutom drottningen och några hofdamer samt tre eller fyra riddare, hvilka ännu icke hade öfvergifvit honom. Bland dessa var äfven Erik Ivarsson till

Bälteberga, densamme som på herredagen i Strengnäs hade ryckt ned den giftige Erik Birgersson från bänken, då han ånyo skulle utösa sina otidigheter öfver konungen.

”I skolen dock icke vara så modlös, herre konung“, sade nu samme ärlige man. ”Visserligen är tiden ond, men eder sak är rättvis, och Gud skall nog gifva edra vapen seger och eder arm kraft att nedslå edra till fiender förvandlade bröder.“

”Gud gifve det!... Gud gifve det!“ suckade den olycklige konungen — olyckligast genom sin egen svaghet.

”Tviflen icke derpå. Här från detta fönster kunnen I se den väldiga, till flere tusenden uppgående bondehär, som på eder kallelse lemnat gård och grund för att med lans och svärd försvara eder.“

”Ack, det är blott bönder!“

”I skolen icke säga ”blott bönder“, herre konung. Bönderna äro landets must och merg. Den tid skall komma, då bönderna vilja spela herrar, och då skola de icke längre vara af det allra minsta värde, men ännu synes det mig, som om åtminstone sexhundra år måste förflyta, innan bönderna utbyta tröjan mot en illasittande och löjlig herremansrock, och därför kunnen I *nu* tryggt förlita eder på de ärlige odalmännen. Det är ett dugande folk, på hvars trohet en konung kan bygga. Hurudana de i framtiden månne blifva, det hör icke hit, ehuru fosterlandsvännen nogsamnt kan ana det.“

”I talen, ädle riddare Erik Ivarsson“, sade ko-

nungen, "I talen för mig så, att jag känner en viss förtröstan och kan hoppas på framtiden."

"Gifve Gud och helgonen alla, att min herre och konung måtte taga mod till sig och icke miss-trösta! Allmogen är lifvad af de trognaste känslor mot sin konung, men den behöfver en anförare. Hvad är slagan, som man tröskar med, om ingen arm svingar den? Sätt eder i spetsen för bonde-hären, herre konung, och för den an med kraft, så skolen I segra. Kommen ihåg, att Gud hjälper den som vill hjälpa sig sjelf, men att en håglös menniska har ingen hjelp att vänta."

"Ja, ja, I talen trösteligen, herr Erik; vi vilja ock tänka på att snart bryta upp med hären.

"Hvarför tänka längre på det? Är det icke redan alldeles nog tänkt och öfverlagdt om den saken? Låtom oss icke dröja. Låtom oss draga åstad och möta hertigarne, redan när de landstiga. Segern skall då blifva lättare, emedan de missnöjde svenska riddarne icke hafva hunnit sluta sig till upp-rorsmakarne. Öfver tyskar och danskar skola vi med bondehären lätt segra och de missnöjde rid-darne skola vända om till sina borgar och blifva der i frid och ro, när de höra tidenderna om vår seger och hertigarnes nederlag. Låtom oss därför icke dröja."

"Nej, herr Erik, vi vilja skynda oss. Måhända kunna vi redan i nästa vecka begifva oss på väg."

"Hvarför icke i morgon redan?"

"Åh!"

"Ja, hvarför icke redan i dag? En halftimme efter det att bondehären erhållit uppbrotsorder, skall den vara på väg. Derfor går jag i borgen."

“I morgon vilja vi fara”, svarade den svage konungen, hvilken önskade uppskjuta hvarje afgörande steg så länge som möjligt.

Erik Ivarsson suckade. Han fann, att konungen var ohjelpig.

Plötsligt utropade konungen:

“Hvem är det som jag ser nalkas borgporten?”

Alla skyndade till fönstret för att se, men ingen kände honom, förrän Erik Ivarsson, efter att hafva skarpt betraktat den anländande ryttaren sade:

“Vid Gud och de kära helgonen alla, det är ju Ture Kettilsson Bjelke, en af Magnus Birgerssons trognaste män.”

“Hvad vill den mannen här?” utbrast konungen hastigt. “Kommer han under mina ögon, så hugger jag ned honom med mitt goda svärd.”

“Troligen har hertig Magnus sändt honom med krigsförklaring, och då bjuder lag och god sedvänja, att han får draga hädan i frid.”

“I tron då, att...”

“Jag tror, att hertigarne redan med sin här stå midt i edert land, herre konung, ty eljest skulle icke Ture Bjelke hafva kommit hit.”

Från fönstret sågo nu konungen och hans herar, att den främmande blef insläppt genom borgporten. Fem minuter senare stod den ärlige rid-daren Ture Kettilsson Bjelke styf och stolt inför sin herre och konung. Det var blott med en lätt och föga ödmjuk bugning, som han helsade monarken. De andre herrarne äfvensom damerna tycktes han icke ens märka.

Valdemar var såsom de allra flesta karakterssvaga personer i stånd att från den allra djupaste modlöshet och försagdhet plötsligt öfvergå till den ursinnigaste vrede. Så snart Ture Bjelke trädde inom dörren, kände Valdemar blodet sjuda inom sig, och när han nu derjemte varseblef riddarens tydliga vanvördnad, så brast det löst.

“Är detta det sätt, hvarpå en undersåte bör nalkas sin konung? Du kommer väl för att bedja om förlåtelse för dina synder? På knä då, din hund, på knä, annars låter jag mina svenner gripa dig och stänga in dig i tornet!”

“Allernådigste konung“, svarade riddaren med en röst, åt hvilken hån och ironi gån det öfvervägande uttrycket, och i det han gjorde en djup buggning, hvilken just genom sin ödmjukhet var egnad att visa, huru föga uppriktigt den var menad, “aller nådigste konung, vredgas icke på en ringa man, som kommer till eder på uppdrag af sin herre...”

“Din herre är jag, konungen, jag och ingen annan.“

“Hertig Magnus har jag svurit tro och lydnad, då jag blef upptagen i hans hird. Han har nu sändt mig för att till eder frambära hans helsning, att kriget är börjadt och att han vill vinna riket eller dö.“

“Vid alla helgon, karl, stå icke och gäckas med din konung. I tornet med honom!”

“Efter behag!“ genmålde riddaren lugnt. “Om I kasten mig i tornet, så lär snart hertig Magnus, om jag eljest känner honom rätt, komma och taga mig ut. Han är icke den som öfvergifver de sina i nöden.“

Konungen var utom sig, han var ursinnig.

“Kallen hit mina svenner! Den der storskrytande riddaren skall sofva i mitt källarhvalf i natt. Fort! Skynden! Kallen hit mina svenner!”

Om icke Valdemar i denna stund hade haft vid sin sida en god och förståndig vän, skulle han hafva begått detta fel. Visserligen kunde han väl å ena sidan anse sig hafva rättighet att kasta i fängelse en man, som uppenbarligen stod i sold hos hans fiende, den upproriske hertigen, och som därför sjelf var att anse såsom upprorsman, men å andra sidan skulle han likväl hafva satt en fläck på sin ära genom att låta fängsla den, som på god tro och i annan mans uppdrag hade trädt in under hans tak. Dessutom skulle en sådan åtgärd hafva onödigtvis uppretat hela ridderskapet och bringat i harnesk mot konungen mer än en af dem, som ännu voro honom tillgifna.

Vännen, som stod vid konungens sida, var Erik Ivarsson till Bälteberga.

“Nej, herre konung“, sade denne helt tyst till monarken, “det bören I dock icke göra. Låten honom fritt draga hädan. Det är mitt råd. Jag är lugn och ser sakeñ i ett sannare ljus än det i närvarande stund är möjligt för eder.”

“Men hvarför...? Han är ju en landsförrädare? Har jag icke rätt att gripa och fängsla, lagföra och döda upprorsmakarne, hvarhelst jag träffar dem? Är jag icke längre Sveriges konung?”

“I ären det och jag hoppas, att I länge skolen fortfara att sitta på tronen. Och hyad edra rättigheter vidkommer, så vill jag medgifva, att de äro obestridliga i detta fall, men en annan och

lika viktig fråga är den, om det är klokt att fångsla en man med Ture Bjelkes anseende och med en så vidsträckt krets af fränder, som den mannen ju, enligt hvad vi veta, eger.“

“Och hvarför skulle icke det vara klokt? Jag vill qväfva hydran, hvarhelst hon sticker upp ett af sina gemena, giftiga hufvuden.“

“Hören mig, herre konung!“

Nu började vidare Erik Ivarsson att med väl-taliga ord söka bringa konungen från hans beslut. Slutligen gaf Valdemar vika och sade:

“Nå, jag vill då lyda edert råd, min gode herr Erik.“

Derefter trädde konungen fram till den ännu lugnt väntande Ture Bjelke, i hvars ädla ansigte icke syntes spår hvarken af fruktan eller annan sinnesrörelse, och sade till honom:

“Gå! Du är fri. Kom dock aldrig mera inför mina ögon, ty då kan jag troligen icke styra min vrede, utan låter hänga dig såsom upprorsmakare och landsförrädare i det första bästa träd. Gå nu din väg och säg mina upproriska bröder, att ehuru Magnus *vill* vinna riket, såsom du nyss sade, så lär hans vilja icke förslå till att slikt storverk utföra. Mindre månde han väl få än riket, om han vågar möta mig och min bondehär med sina danskar och tyskar.“

Ture Kettilsson Bjelke bugade sig afmätt och kallt och gick ut ur gemaket, stolt som en halfgud. Icke heller vid utgåendet bevärdigade han någon annan än konungen med en helsning.

“När skola vi nu bryta upp?“ sade Erik Ivars-

son, när Magnus Birgerssons budbärare hade aflägsnat sig.

Konungen svarade:

“I dag! Gif bönderna befallning att genast börja tåget nedåt Vestergötland.”

TJUGONIONDE KAPITLET.

Ännu två till, som äro konungens
goda vänner.

Så snart tidender kommo till Säby gård, att hertigarne Magnus och Erik hade fallit in i landet för att röfva från konungen rike och spira, gjorde sig Gudmar Edmundsson, hans väpnare och svenner redo att draga ut till strids för kung Valdemar.

Att riddare Gudmar valde att sluta sig till konungen, ehuru han, såsom vi veta, en tid långt var sinnad att kämpa för hertigarnes sak, det hade en flerdubbel orsak. Dels kunde Gudmar alldeles icke fördraga hertig Erik och hans trolösa, hämndgiriga, smutsiga väsende, dels påminde han sig, att det var Valdemar, som hade gjort honom till riddare, och att han hade en pligt att vara tacksam mot konungen för denna nåd. Derjemte ansåg han sig vara bunden af de trohetseder, som han svurit Valdemar. Han hörde icke till den klass af människor, som anser en ed betydelselös. Om han

hade lefvat i våra dagar, skulle man hafva sagt: 'han är ingen fransman till sitt sinne', ty fransmännen äro kända för den lättvindighet, hvarmed de den ena dagen ropa: *vive le roi!* den andra: *vive l'empereur!* och den tredje: *vive la république!* Fransmännen borde i detta fall göras till ett ordspråk, såvida de icke redan äro det. Mätte svenskarne aldrig göra sig förtjenta af en så tvetydig ära!

Icke nog med det, att Gudmar ansåg sig af sin ed, d. v. s. af heder och samvete, bunden att icke öfvergifva konungen nu, då han behöfde vänner och var i nöd; Gudmar hade äfven en annan orsak, hvarför han icke längre i sitt sinne var vred på Valdemar Birgersson. Vi minnas nämligen, att det var konungens uppförande mot Ragnhild, som förorsakat Gudmars vrede. Men nu, sedan riddaren hade lärt grundligt känna den s. k. pater Sigwart, nu insåg han, att konungen var mindre brottslig, än man eljest hade kunnat tro i denna sak. Det var icke svårt att förstå, att det var patern, som hade lockat konungen till att försöka detta dåd. Kanske hade pater Sigwart till och med sagt sig vara af Ragnhild skickad till konungen. "Hvem vet", tänkte Gudmar Edmundsson, "huru långt den mannen har gått i sin hämndgirighet?" I enlighet med sin genom dessa tankar grundade öfvertygelse förlät Gudmar af allt hjerta hvad konungen gjort och blef blott ännu mera uppeldad till vrede mot patern, d. v. s. mot riddare Carl, Svana lillas son.

Det var därför icke underligt att Gudmar riddare drog till konungen, när nu han sjelf, väpnaren och de svenner, som skulle följa med, voro

rustade till affärd. Såsom ett vittnesbörd om den mängd af folk, som en riddare på den tiden underhöll, vilja vi nämna, att fastän Gudmar åtföljdes af femtio svenner, blef ett lika antal qvar i borgen, för att vaka öfver dess säkerhet.

Till skydd för sin kära husfru och barnen gjorde Gudmar före sin affärd några kloka anordningar. Dag och natt, sådan var hans befallning, skulle svennerna vara rustade och väpnade samt noggrann vakt hållas på hvarje punkt af befästningen. Vindbryggan skulle alltid vara uppdragen och borgporten stängd. Tillika tog han af Katarina det löftet, att hvarken hon eller barnen skulle under riddarens frånvaro gå ut ur borgen. Men icke nog härmed! Gudmar utställde vaktposter, bestående af hans underlydande bönder, på en half mils afstånd från borgen vid hvarje väg och hvarje uthuggning i skogarna, hvilka kunde befaras af dem, som ämnade sig till Säby gård.

Sålunda trygga för de hemmavarandes säkerhet, drogo nu Gudmar Edmundsson och Edmund väpnare med de femtio svennerna ut ur borgen för att ila till konungen, om hvilken man hade sport den tidenden, att han med sin bondehär låg någonstädes i närheten af Tiveden.

Emellertid hade de ingen säker kännedom om, på hvilken plats de skulle träffa konungen och hans folk. De drogo därför på vinst och förlust uppåt Vestergötland, hvarigenom de utsatte sig för faran att möta hertigarne och deras legda krigshär.

En dag redo de framåt den väg, som ledde från Moholm uppåt Elgarås. Dagen var vacker.

Solen sken, ångar och skogar doftade, foglarne jublade högt under skyn. Våra resenärer nalkades Elgarås.

“Min son“, sade Gudmar till Edmund väpnare, “du kunde rida bort till den der höjden, som vi se derborta, för att bespeja nejden. Hvarken hertigarne eller konungen lära nu vara långt borta. Försigtighet är derföre nödvändig. Jag kunde sända en sven dit bort, men jag litar mera på din klokhet. Under tiden vilja vi rasta här i skogsbrynet.“

Väpnaren var genast beredvillig att utföra sitt uppdrag, hvilket icke var utan fara, enär man befann sig i närheten af sina fiender. För att kunna komma till konungen måste Gudmar och hans folk antingen smyga eller kämpa sig igenom hertigarne här.

Edmund var borta en half timma.

Plötsligt kom han sprängande tillbaka och ropade:

“En skara af hundra ryttare nalkas, men jag vet icke, om de tillhöra konungens eller hertigarne folk. Dock synes det mig som om det vore de senares.“

“Äro de långt borta?“

“Om fem minuter äro de här.“

Gudmar besinnade sig ett ögonblick, och sedan han hade fått ställningen klar för sig, träffade han på bästa sätt sina anordningar. Han lät nämligen alla sina ryttare stiga till häst och dölja sig hvar de kunde i skogen, dock så att de icke lemnade honom ur sigte, utan kunde se de tecken, som han gaf dem.

Sedan ryttarne sålunda hade blifvit förlagda

på båda sidor om vägen, red han sjelf upp midt på vägen med Edmund väpnare vid sin sida.

“Hvad ärnen I göra, herr riddare?” frågade väpnaren.

“Ja, det kommer att bero på, hvad det är för folk, som vi möta. Vänner vill jag vänligt behandla, men om det skulle vara fiender, så hoppas jag med mina femtio, så som de nu äro förlagda, kunna besegra deras dubbelt så stora antal.”

“Ah!... Men se!... Der äro de.”

Verkligen sågs i detta ögonblick en väldig ryttareskara framkomma från en krökning af vägen, der skogen hittills hade dolt dem för Gudmars och Edmunds blickar. Redan vid första ögonkastet på de annalkande ryttarne insåg Gudmar, att de måste tillhöra hertigarnes här. De voro alla småväxta och buro rustningar och vapen, hvilka uppbarligen voro af utländsk tillverkning.

“Det är danskar eller tyskar“, hviskade Gudmar.

“Så synes mig ock“, svarade väpnaren, “men anföraren synes mig vara svensk.”

“Måhända!”

I spetsen för ryttareskaran red en högväxt och ståtlig riddare i blänkande rustning. Emellertid höllo riddare Gudmar och hans väpnare stilla på vägen, så att det för de ankommande såg ut som om de hade tvekat, huruvida de borde vända om eller icke, när de nu mötte så många ryttare.

Slutligen voro ryttarne så nära, att Gudmar eller Edmund skulle hafva kunnat vidröra anförarens häst med svärdet. Den främmande riddaren hade hjälmgällret nedfäldt, så att det var omöjligt

för våra båda vänner att igenkänna honom. Gudmar och Edmund deremot hade sina visir öppna.

Anföaren för ryttareskaran upplyfte nu hastigt sitt i tankfullhet nedlutade hufvud och uppgaf ett rop af öfverraskning, då han framför sig varseblef de båda männen, hvilka höllo stilla midt på vägen och således tycktes vara sinnade att, ehuru varande blott två, stänga vägen för den till minst ett hundra uppgående skaran af ryttare.

Knappt hade detta rop af öfverraskning gått öfver den främmande riddarens läppar, förrän han vände sig om och gaf sin skara ett tecken, hvilket ögonblickligen hade till följd att den stannade. Sjelf red han ännu ett par steg framåt, så att hufvudet af hans gångare vidrörde Gudmar riddares häst.

Med en stämma, som i någon mån vanställdes derigenom att visiret var nedfäldt, sade han nu:

“I ärnen eder förmodligen till hertigarne, mina herrar?”

Både Gudmar och Edmund tyckte, att de någon gång tillföre hade hört denna röst, men som den icke framkom fullt naturlig, kunde de icke erinra sig hvem den mände tillhöra. Riddare Gudmar svarade:

“Med hvad rätt spørjen I oss till om den saken? Så vidt jag vet, är det hvar man tillätet att färdas på vägarne i Sveriges rike.”

“Var lagom stolt, det likar eder bäst, herr riddare”, sade den främmande anföaren. “Om I icke med godo viljen besvara min höfliga fråga, så skall jag väl veta att tvinga eder dertill. Eller hafven

I icke sett den ryttareskara, som gjort halt här bakom mig?"

"Väl har jag sett den, men jag fruktar hvarken eder eller den stora skaran, det mån I veta. Sägen mig först edert namn, så vill jag säga eder mitt ärende."

"Mitt namn? Nä, det kan jag väl säga eder. Jag heter Carl Eriksson och är herre till åtskilliga gods och gårdar samt en ståtlig borg i Danmark."

"Således ären I af de upproriske hertigarne inkallad i landet för att här sköfla, bränna och härja och störta den rättmätige konungen från tronen. I ären då min fiende och jag är eder fiende."

"Ha! I talen alltför djerft, herr riddare. Viljen I följa mig godvilligt till hertig Magnus, eller viljen I, att jag låter mina knektar binda eder? Till hertigen skolen I. Det är icke vår sed att släppa genom vår här någon, som är den eländige kung Valdemars vän och som ämnar begifva sig till honom. Viljen I med godo följa oss?"

"Nej!"

"Då tvingen I mig att bruka våld, ty jag kan icke tillåta eder att draga fritt upp till den lättsinnige konungen."

Gudmar och Edmund drogo samtidigt sina svärd.

"Tagen tillbaka de skymford, hvarmed I nu hafven öfverhopat landets rättmätige konung", ropade Gudmar Edmundsson. "Kung Valdemar är hvarken eländig eller lättsinnig."

"Ha, ha, ha!" hänskrattade den som kallat sig Carl Eriksson. "I viljen väl för den usla kungens skull slåss med mig och mina hundra ryttare?"

“Tagen tillbaka äfven det ordet. Kungen är icke usel.”

“Ären I galna båda två?”

Knappt hade ryttareskarans anförare yttrat denna fråga, förrän Gudmar utropade med hög röst:

“Der har du mitt svar.”

Samtidigt svängde han med snabbhet sitt svärd och lät det drabba midt på fiendens hjälmgaller, så att bitarna af detta flögo omkring och den främmande anförarens ansigte till en del blef blottadt.

Så snart Gudmar och Edmund nu blefvo i tillfälle att se den danske riddarens ansigte, utropade båda på en och samma gång med stor öfverraskning:

“Pater Sigwart!”

Det var också verkligen f. d. munkens ondskefulla ansigte, som visade sig, sedan visiret hade sprungit sönder såsom glas för Gudmar riddares väldiga hugg. Dock blef det nu icke lång tid att undra öfver det förhållandet, att pater nu var i hertigarnes tjenst, ty knappt såg den fiendtliga ryttareskaran, hvilken skymf som tillfogades anföraren, förrän den stormade fram under rysligt skri på danskt och tyskt tungomål. Meningen var att hélt och hållet nedgöra de båda djerfva män, hvilka ensamme vågade skymfa hundra ryttare i deras anförares person.

Emellertid hade äfven Gudmar riddares femtio svenner satt sig i rörelse. Svärdshugget, hvarmed Gudmar hade krossat motståndarens hjälmgaller, var dem ett tecken till, att de borde uppträda på skådeplatsen.

Från båda sidor af vägen stormade nu de ra-

ska svennerna fram och föllo öfver fienderna, just då dessa rusade mot Gudmar och Edmund.

En förskräcklig oreda uppstod.

När de danska och tyska ryttarne sågo väl rustade fiender tränga fram ur skogen, trodde de helt naturligt, att de hade råkat i ett bakhåll och att de befunno sig midt inne ibland en till antalet vida öfverlägsen skara af fiender. I stället för att nu fortsätta sitt anlopp mot Gudmar riddare och Edmund väpnare skingrade de sig under höga rop af förskräckelse och flydde i alla riktningar bort från platsen.

Pater Sigwart, eller rättare riddare Carl, ropade förgäfvets, att de skulle stanna. Förgäfvets svor, skrek och bannade han. De tyska och danska legoknektarne hade blifvit så öfverväldigade af fasa, att de hvarken hörde hans röst eller finga mod att stanna och närmare undersöka förhållandet. Riddare Gudmar hade ganska klokt beräknat, att en sådan plötslig förskräckelse och flykt skulle blifva följderna af hans svenners hastiga och oförmodade framträngande ur skogen.

Dubbelmenniskan patern-riddaren Sigwart-Carl hade just lyftat sitt tunga slagsvärd för att hämnas det hugg, som Gudmar hade gifvit honom, då han märkte sina knektars flykt och snart förstod, att ingenting i verlden skulle kunna förmå dem att stanna. I stället för att nu sjelf blifva kvar och kämpa för sitt lif samt sälja detta så dyrt som möjligt, vände äfven han plötsligt sin häst och flydde från stället. En af Gudmars knektar stängde vägen för honom, men med ett väldigt hugg slog han denne till jorden och nu var vägen fri.

“Han får icke undkomma“, ropade Gudmar Edmundsson och sporrade sin häst för att förfölja den flyende.

Äfven Edmund satte sin gångare i snabbaste fart, men som väpnaren var lättare än riddaren samt hans häst var snabbare än dennes, hade Edmund snart ilat förbi Gudmar Edmundsson. Väpnarens häst hoppade lätt öfver den af patern-riddaren nyss dräpte svennen, som låg midt på vägen, men Gudmars häst såg i sin ifver icke detta hinder, utan snafvade och föll, slungande sin ryttare långt bort.

Detta äfventyr, i hvilket den stränge herr riddaren råkade, märktes icke af väpnaren, emedan denne hade sin själs hela uppmärksamhet riktad på den flyende Sigwart och helt och hållet uppgick i sin åtrå efter att gripa eller döda denne lömske och farlige fiende. Han fortfor därför att spränga efter den flyende. Gudmars svenner, hvilka sågo sin herre falla, stannade för att egna honom sin hjälp och sitt bistånd, så att Edmund väpnare snart var ensam att förfölja sin ovän.

TRETIONDE KAPITLET.

En riddare, som söker efter sin väpnare.

Det fall, som Gudmar Edmundsson gjorde, när hans häst snafvade och föll, såg ut att vara lifsfarligt, men var det i sjelfva verket icke. Han föll på en mjuk tufva i skogsbrynet, så att hela följden af äfventyret var endast ett par minuters

yrhet. Svennerna voro honom behjpliga att stiga och egnade honom så kloka och ömma omsorger, att han efter fem minuters förlopp var fullt återstald och kunde gå bort till sin på vägen liggande gångare, för att undersöka dennes tillstånd. Till sin stora sorg fann Gudmar, att det arma djuret hade afbrutit båda frambenen och, som det tycktes, äfven krossat ett refben.

“Det är förbi med honom“, sade Gudmar med en tår i sitt ärliga öga. “Han har tjenat och burit mig troget nu i många år och jag är skyldig honom att icke låta honom ligga der och plågas. Svenner! Befrien honom från hans qval!”

Medan sventjenarne utförde denna befallning, vände Gudmar sig bort, ty han förmådde icke se derpå.

När det var slut, yttrade han:

“Hvar och när skall jag nu få en häst?”

“Ack, herre“, inföll en af svennerna, “det torde icke dröja länge. Den häst, som den dräpte Åke red, när den flyende riddaren dödade honom, sprang in i skogen, och tre af våra svenner ilade efter för att fånga honom... Se, herr riddare, der komma de redan med djuret!”

“Nå, det var då en lycka i olyckan.“

Snart satt riddaren till häst igen och kunde nu tänka på att följa efter Edmund.

En half timme hade redan förflutit, sedan den tappre väpnaren började förföljandet af Sigwart, och ännu hade han icke återkommit.

“Vi måste ila efter honom. Måhända är han i någon fara. Han borde eljest redan hafva varit tillbaka. Framåt således, mina svenner!”

Och Gudmar med sina fyratio svenner stor-

made framåt vägen nästan lika snabbt som Edmund, när denne nyss ilade bort efter patern-riddaren.

De redo nu en qvart, de redo två, men icke en enda skymt blefvo de varse hvarken af väpnaren eller af den fiende, som han hade förföljt.

När den tredje qvarten hade förgått, befunno Gudmar och hans svenner sig på ett ställe, der vägen lopp genom en vidsträckt äng i närheten af sjön Unden.

“Se, herr riddare“, utropade nu en af svennerna i Gudmars följe, “se här bredvid på ängen ligga två slagna kämpar, gräset är nedtrampadt af hästhofvar och blodigt. Här har nyss blifvit utkämpad en strid.“

“Vid Gud, du har rätt, Tynne!“ utropade riddaren. “Låtom oss stanna! Jag skulle mycket misstaga mig, om icke detta är Edmund väpnares bragd.“

De båda slagna kämparne, hvilka icke tycktes hafva varit döda mera än en half timma, igenkändes lätt af riddaren såsom varande utlänningar. Deras anletsdrag och de vapen, som de buro, vittnade derom.

Sedan Gudmar Edmundsson noggrant hade skärskådat allt, sade han:

“Här har Edmund upphunnit sin flyende fiende. Andra hafva kommit denne till hjälp, och efter att hafva manligen försvarat sig och nedlagt dessa båda kämpar, har han varit nödsakad att gifva sig fången.“

Ett utrop af harm och vrede gick öfver svennernas läppar, när Gudmar sade, att den af dem allmänt älskade väpnaren hade blifvit tillfångatagen.

“Vi vilja med våld taga honom fri”, sade en djerf och skäggig gammal sven, hvilken berömde sig af att hafva lärt Edmund vapnens bruk och handterande, redan när han var liten gosse.

“Ja”, inföll en annan, “och om de hafva krökt ett hår på hans hufvud, vilja vi utkräfva en blodig och eftertrycklig hämnd.”

“Kanske har han stupat”, menade en tredje. “Han är icke den som gifver sig fången. Hellre säljer han sitt lif så dyrt som möjligt, ty tapprare yngling har aldrig lefvat i Sveriges rike.”

“Nej, nej”, sade Gudmar, “han är icke död. Om han hade stupat, skulle vi hafva funnit hans lik här bredvid de båda fiender, som han besegrat. Nej, han är fången. Tror du väl, att om han vore död, fienderna skulle hafva bekymrat sig om att föra hans döda kropp med sig? Hvad skulle de med den?”

Och liksom om Gudmar riddare hade känt ett behof af att öfvertyga sig sjelf om omöjligheten af att Edmund kunde vara död, upprepade han ännu en gång:

“Nej, nej, han är icke död, han är fången, men... hvar... hvar skola vi söka honom? Vi äro naturligtvis alla öfverens om att befria honom ur hans dödsfiendes klor eller ock sätta lifvet till. Eller hvad är eder mening i denna sak, mina raska svenner?”

“Vi vilja befria Edmund Folkesson eller dö”, utropade alla svennerna med en mun.

“Nåväl, jag väntade af eder denna beredvillighet. Nu är blott frågan: hvar är han? Hvarthän skola vi vända oss, för att finna honom?”

Svennen Tynne, hvilken en stund hade gått omkring på ängen, som det tycktes utan något mål eller ändamål, närmade sig nu riddaren och sade, i det han utsträckte handen mot nordost:

“Dit hafva de dragit.“

“Hvad?... Huru vet du det?“

“Ängen är der nedtrampad af hästhofvar, så att liksom en väg har bildats i gräset.“

“Vid de kära helgonen alla, sven Tynne, du har rätt. Upp, mina gossar! Låtom oss icke dröja ett enda ögonblick. Edmund väpnares lif beror måhända af vår snabbhet.“

Två gånger behöfde riddaren icke upprepa en sådan befallning. Innan han ännu hade talat till slut, sutto alla på sina gångare. Nu bar det åstad med vindens hastighet. Den genom hästrampet banade vägen på ängens gräsmatta var icke svår att följa.

Efter en fjerdedels timmes snabb ridt tog ängen plötsligen slut och öfvergick i en lågväxt småskog, bakom hvilken en hög och majestätisk furuskog höjde sig. Gudmar såg tydligen hvarest fienderna hade brutit in i skogen, och han var icke sen att med sitt följe störta sig in bland furorna på samma ställe. Men derinne var gräset kort och torrt och hästhofvarna hade icke lemnat några spår efter sig.

Gudmar gaf sina svenner tecken att stanna.

“Innan vi draga vidare, måste vi undersöka nejden. Att fienderna dragit fram här med sin fånge, det lider intet tvifvel, men här under de höga furustammarne hafva de kunnat taga hvilken kosa som helst... Ha! Jag tycker, mig se dagen

mellan furornas stammar derborta. Riktigt! Detta är icke en stor skog, detta är icke Tiveden, utan blott en liten med träd bevuxen remsa. Låtom oss draga dit bort! Vi skola, hoppas jag, snart åter vara på rätta spåret.“

Hela skaran ilade nu till det ställe, der man mellan trädstammarne såg himlen.

När de hade tillryggalagt fem minuters väg, befunno de sig i utkanten af skogen. De flesta uppgåfvo ett högt utrop, när de blefvo varse den tafla, som här utbredde sig för deras spejande ögon.

Midt framför dem låg Elgarås by. En af svennerna, som fordom hade varit der, kände väl igen den. Men det var icke egentligen åsynen af byn, som öfverraskade dem eller framkallade nyss omtalade utrop, utan det var de lefvande varelsor, som de här sågo. Byn var uppfylld af krigsfolk, hvilka rörde sig om hvarandra och hvilkas blanka rustningar glänste i solskenet, såsom om de hade varit af silfver.

“Här månde hertigarne hafva sitt högqvarter“, yttrade Gudmar, sedan den första öfverraskningen hade lagt sig. “Och hit hafva de säkert fört den fångne Edmund väpnare. Nå, vi vilja väl se till, om vi icke skola det oakadt befria honom.“

Nu gjorde Gudmar Edmundsson i sitt inre en hastig beräkning af de omständigheter, på hvilka han kunde bygga något hopp om framgång, och fattade sedan hastigt sitt beslut.

“Kom hit, Skragge,“ ropade han till en af sina svenner.

“Här är jag, herre!“

“Tag af dig din rustning, min vän! Jag behöfver den.”

Svennen började genast spanna upp remmarne och visade sig således vara en lydig tjenare, ehuru han icke alls förstod riddarens afsigt. Men här var det en duglig tjenares pligt att lyda utan att begripa. De andra svennerna voro icke litet förvånade, men deras undran skulle blifva ännu större. Riddaren aftog nämligen sin egen rustning och sade till Skragge:

“Du kan ikläda dig den. Jag tänker, att den passar dig, ty du har ungefär samma växt och kroppsbyggnad som jag.”

Snart hade riddaren iklädt sig svennens rustning och svennen i utbyte påtagit sig riddarens. Till sist bytte de äfven hjälm och svärd.

“Seså!” sade riddaren muntert. “Nu kan ingen taga mig för annat än en sventjenare, och ingen kan ana att den rike egaren till Säby döljer sig under denna enkla rustning. Du, Tynne, följer mig nu ned i byn och I andre qvarblifven här i lugn och stillhet, till dess jag låter eder få annat bud.”

Tio minuter senare gick Gudmar med sin sven in genom ändan af Elgarås bygata, och som hundratal svenner voro församlade och ilade hit och dit på bygatan, så väckte de båda svenklädde männen ingen uppmärksamhet och ingen bekymrade sig om dem, utan de kunde obemärkt tränga in i sjelfva hjertat af byn.

På alla sidor om sig sågo de harneskklädde män, hvilkas rustning och vapen tillkännagäfvos, att de voro utlänningar. Det var marsk Stig, som låg här i Elgarås med sina danskar och tyskar.

Gudmar, som obemärkt sökte lyssna till de samtal, hvilka fördes här och der bland männen på bygatan, lyckades dock icke uppsnappa något, som kunde leda honom på spår efter den förlorade väpnaren eller ens bekräfta hans tro, att denne blifvit af sina besegrare och fångvaktare förd till Elgarås. Derför beslöt han sig slutligen för att tilltala någon, ehuru han nogsammt visste, att det kunde vara förenadt med en icke ringa fara. Dock ville han icke gifva sig i samspråk med någon af utlänningarne, utan vänta till dess han blef varse någon svensk man. Som både han sjelf och hans följeslagare, svennen Tynne, hade hjälmgallret nedfäldt, trodde han sig icke skola blifva igenkänd af någon, isynnerhet som hans rustning tillkännagaf endast en svens ringa ställning i samhället.

Nu kom der gående framåt gatan en man, hvars hela utseende vittnade om svensk börd och hvars rustning var en tjänande svens.

“Hvad är på färde?” sporde Gudmar helt dristigt.

Svennen stannade och såg förvånad ut.

“Jag menar“, fortfor Gudmar, “hvad det var för en fånge, som fördes hit helt nyss. Var det kungen sjelf, som man lyckats uppbringa?”

“Åhnej“, svarade svennen, “så lyckligt är det icke. För s-n, min vän, jag önskade blott, att det hade varit den usle kungen, så skulle jag hafva gått in och med egen hand tagit lifvet af den missdådaren.“

“Bevars, hvad du är vred på honom!“ utropade Gudmar, för att få veta mera.

“Jag önskar att han vore hängd.“

Riddaren kände god lust att med sitt svärd bestraffa svennens vanvördiga sätt att tala om mornarken, men han insåg genast, huru oklokt handladt detta i sjelfva verket skulle vara.

“Nog vet jag . . . ,” började Gudmar ånyo.

“Nej, min vän, du vet icke hvad det är, som uppretat mig mot kung Valdemar; men jag kan säga dig det. Finnes det väl i hela världen någonting harmligare än att en karl, som har trolofvat sig med en ung och vacker qvinna, hvilken han älskar, finner en sådan der kjortelkung komma och snacka dårskap med den qvinnan och slutligen förföra henne? Vid dj-n, jag skall med egen hand slita hjertat ur kroppen på honom, så visst som jag heter Eskil?”

“Har allt det der händt dig?”

“Allt . . . allt!”

“Då förvånar jag mig icke öfver din vrede mot honom”, svarade Gudmar uppriktigt. “Jag skulle sjelf under liknande förhållanden icke hafva gifvit mig någon ro, förän jag fått hänga honom i en galge eller åtminstone i ett växande träd. Men det var således icke kungen, som de nu hade fångat?”

“Du kan ju sjelf gå in och se efter, min vän.”

“Hvar är då fången?”

“Der!”

Svennen pekade på en byggnad, som låg trettio steg från den plats, der de samtalade. Det var ett litet och lågt hus, framför hvars dörr stod en sven med draget svärd. Hyddan tycktes icke vara något paradys, men eljest såg den beväp-

nade svennen ut alldeles som engeln framför lustgårdens portar.

“Åh!” sade Gudmar, “det vill jag visst icke. När det icke är konungen, så bryr jag mig icke om, hvem det månne vara. Om det hade varit kungen, så hade kriget nu varit slut och jag hade kunnat återvända till min egen härd, till hustru och barn. Nu bekymrar jag mig alldeles icke om saken och vill visst icke gå in till den fångne i hans fångelse.”

“Det torde icke heller vara rådligt, ty marsk Stig är en sträng man.”

“Tack för upplysningarne!” sade Gudmar nu räckande svennen handen.

“Ingenting alls att tacka för!” genmälde svennen och gick sedan bort.

Gudmar och hans sven Tynne stodo emellertid kvar och under det att de för de förbipasserande tycktes föra ett mycket lifligt och roande samtal, öfverlade de i sjelfva verket om den allvarsamma frågan, huruvida och på hvad sätt man skulle drista sig att intränga i Edmund väpnares fångelse.

TRETIOFÖRSTA KAPITLET.

En blodig bön.

Marsk Stig hade åt sig till bostad utvalt det bästa huset i Elgarås by.

Der satt han nu vid samma tid, då Gudmar och svennen Tynne trängde in i byn, dyster och mörk i hågen. Onda aningar sade honom, att derhemma i Danmark skedde någonting, som skulle begrafva hela hans jordiska lycka, hans frid, hans ... o, allt hvad han lärt att älska. Menniskan har ofta sådana aningar. Det finnes i människans själ krafter, som ingen vetenskapsman ännu kunnat förklara eller till deras väsende och beskaffenhet bestämma, krafter hvilka i sofvande eller vaket tillstånd låta oss skåda in både i framtiden och i de ting, som i nutiden ske på fjerran belägna orter. Dessa dolda, hemlighetsfulla själskrafter voro nu i rörelse och verksamhet hos den stränge marsk Stig och visade honom en trolös kung, en kunglig niding, stadd på en nidings väg. Marsken ryste suckande och ilade bort till sitt bord, der han häftigt grep papper och penna samt började skriva. Då och då arbetade sig en tung suck fram ur hans breda, starka, ärliga bröst.

Hvad skref han?

Det är en hemlighet mellan honom och hans husfru, men vi veta, att dessa under ångest nedskrifna rader i alla händelser kommo för sent och att, om de än hade kommit tidigare, skulle de

dock icke hafva gagnat, ty husfrun dukade under blott för — våldet.

En sven inträdde.

Marsken tyckte icke om att blifva störd i en sådan stund. Han vände sig häftigt om mot den inträdande tjenaren och röt:

“Hvad är ditt ärende?”

“Riddaren Carl Eriksson har återkommit och anhåller ifrigt att genast få ett samtal med ers nåde.”

Marsken sprang upp från sätet.

“Redan återkommen! Hvad skall det betyda? Det är ju icke mera än tre timmar, sedan han drog åstad. Har någon motgång drabbat honom?”

“Jag vet det icke, men riddaren är blek, han är som jag tror äfven blodig och ser för öfrigt mycket upprörd och dyster ut.”

“Låt honom komma in!” ropade marsken och började med stora steg vandra upp och ned i stugan.

Svennen gick.

Efter en half minut inträdde vår gamle pater Sigwart, eller rättare riddaren Carl, Erik Läspes son.

“Hvad har händt eder, ädle herr Carl?” sporde nu marsken mera lugnt. “I ären blodig.”

“En småsak! Vi blefvo öfverfallna en mil härifrån af en bland konungens män, hvilken anförde en skara af minst femhundra väl beväpnade rytare. Min lilla, till hundra man uppgående skara blef snart förskingrad och flydde åt alla håll. Ensam kämpade jag en stund mot den öfverlägsne fienden och hans skara och undfick då dessa sår.”

“I ären en lika tapper som ädel man, riddare Carl, och hertigarne skola förvisso icke glömma, att I hafven för dem klädt blodig skjorta. Femhundra man?”

“Ja, ädle marsk, lägre kan jag icke uppskatta den styrka, som föll öfver oss.”

Att Carl riddare tioudubblade fiendens antal, det kan icke förvåna oss, som veta, att han i egenskap af pater och under namnet Sigwart öfvat sig i konsten att ljuga. När han talade osanning, såg han ut att vara ärligare, än när någon enstaka gång ett sant ord gick öfver hans läppar.

“Och den skaran drager till konungen?” sporde marsken.

“Ja!”

“Hvem anför den?”

“En riddare vid namn Gudmar Edmundsson, egare till Säby gård.”

“Ah! Jag har hört talas om honom. Det lär vara en tapper och oförskräckt man, en ärlig riddare och en högt ansedd person.”

“Hm!”

Pater Sigwart skulle allra bäst hafva kunnat intyga, att ryktet icke hade ljugit i dessa stycken, men såsom varande riddare Carl kunde han icke deltaga i något beröm öfver sin fiende. För att kunna berömma en fiende måste man sjelf vara en ädel menniska, men det var en titel, på hvilken Sigwart—Carl aldrig kunde göra anspråk, såsom våra läsare nogsamt hafva erfarit.

Sedan nu patern inför öfverbefälhafvaren, den stränge marsken, hade redogjort för den olycka, som hade drabbat honom och hans trupp,

antog hans ansigte ett uttryck af djefvulskt hat och ur hans mörka öga tycktes gnistror af vrede spruta. Med dyster stämma sade han:

“Har jag tjenat eder troget, herr marsk? Har jag varit eder till någon nytta?”

Marsken stannade och utropade:

“Min käre herr riddare, det hafven I förvisso. I kännen landet i grund och botten och utan eder skulle jag icke hafva kunnat så snabbt och lyckligt tränga in i dessa för mig obekanta trakter.”

“Ansen I då, herr marsk, att de tjenster, som jag redan gjort, och de tjenster, hvilka jag framdeles kan och skall göra eder, äro värda en belöning?”

“En belöning? Ja, ädle riddare, en stor belöning! Behöfven I penningar?”

“Nej, jag har penningar nog.”

“Hvilken belöning viljen I då begära?”

“Jag lyckades taga en fånge.”

“Ah! Riddare Gudmar Edmundsson?”

“Nej, men en ung väpnare, som nu under ett par år har varit mig i vägen öfverallt. Alla mina planer har han korsat, alla mina företag har han tillintetgjort. Min bästa vän, riddaren Härved Erlandsson, har han med svärd lömskt öfverfallit och dödat. Jag kan icke njuta någon ro här i verlden, förrän jag får hämnas denne ovärderlige väns död. Min önskan är att till belöning få denne fånge, väpnaren Edmund Folkesson.”

Ett infernaliskt hat gnistrade ur f. d. paterns ögon, under det att han yttrade dessa ord.

“Och hvad ärnen I företaga med fången?”
sporde marsken.

“Han skall dö... dö... dö. Han har tusen gånger förtjenat den bittraste, den mest kvalfulla, den rysligaste död. Gifven mig honom!”

“I bären ett djupt hat till den mannen“, sade den ädle marsken allvarsamt.

“O, ja, jag hatar honom, jag förtäres af längtan att få slita honom i stycken.“

Paterns ansigte var icke mera en människas, det var en afgrundsandes.

“Slita honom i stycken?“ upprepade marsken. “Hvilken död hafven I då tillärnat honom?“

“Jag skall binda honom fast vid fyra hästar, Dessa skola väl kunna, om man pådrifver dem med piskan, slita hans usla kropp i bitar.“

“Hu!“ sade marsken. “Edert hat, herr riddare, liknar mera afgrundsfurstens, än en människas. Jag ryser för eder, och likväl är jag van att se de förskräckligaste scener. Ett hat, sådant som edert, ligger utanför min fattningsförmåga. Jag vet icke, om jag bör, om jag kan gifva eder hvad I begären.“

“Min bön är blodig, men I kunnen dock bevilja mig den.“

“Men att sönderslita honom med hästar...“

“Han har förtjenat något ännu värre.“

“Det är dock barbariskt. Häng honom!“

“Nej, hängning vore en alltför lindrig död.“

“Jag ber eder, herr riddare, afstå från denna eder begäran.“

“Aldrig!... Aldrig!...“

“Jag vill bevilja eder allt annat, blott icke detta.“

“Någonting annat kommer jag aldrig att af eder begära.”

“Mitt samvete skulle aldrig få någon ro, om jag tillåte eder denna grymma gerning.”

“Ah!” sade riddare Carl, icke olik en profet, ehuru hans profetia grundade sig på faktiska underrättelse^v från Danmark. “Den tid skall komma, då äfven I, herr marsk, skolen i edert eget bröst känna ett liknande hat, ett hat som icke tillfredsställes med mindre än I fån gifva eder fiende den grymmaste och mest pinsamma död. Tron mig, ers nåd, den dagen är närmare än I nu kunnen föreställa eder det.”

Marsken, som nu påmindes om sina egna onda aningar, utropade:

“Vid dj—n, riddare! Jag tror eder. Gå och tag fången och gör med honom hvad helst I viljen. Icke skall jag ställa eder till räkenskap därför.”

Efter att hafva sagt dessa ord, som voro en dödsdom öfver Edmund väpnare, vände marsken sig om och gick tillbaka till bordet, der han med upprördt sinne fortsatte att skrifva.

Pater Sigwart skyndade emellertid, så fort han i sin tunga rustning förmådde, ut och det jublade i hans ondskefulla och förderfvade hjerta. Edmund väpnare var i hans våld, han hade rätt att sönderstycka honom lefvande. Detta skulle vara början af den hämnd, för hvilken han lefde. Derfor hörde han både i hjerta och i öron tusende hemska, men för honom ljufliga röster, som ropade:

“Hämnd!... Hämnd!... O, du ljufva hämnd!”

Han störtade, halft vansinnig af glädje, bort till den hydda, der han hade inneslutit fången.

TRETTOANDRA KAPITLET.

Den som vågar, han vinner.

Vi vilja nu återvända till Gudmar riddare och hans sven, hvilka, såsom vi minnas, stodo på bygatan och öfverlade angående utvägarna att befria fången. De voro omgifna af fiender på alla sidor och en fiende bevakade dörren till fångelset. Således var ställningen ingalunda lysande och det tycktes verkligen, som om Gudmar och hans sven lika gerna och med lika stort hopp om framgång skulle hafva kunnat öfverlägga om månens eröfring eller någon annan omöjlig sak, som om Edmund väpnares befrielse.

“Jag går bort och hugger ned svennen samt tränger in i hyddan“, föreslog Tynne.

“Det duger icke“, genmälde riddaren. “Innan du efter svennens nedgörande skulle hafva hunnit in i huset, skulle hundratals fiender samlas. Du skulle blifva huggen i stycken på sjelfva tröskeln. Nej, min vän, det duger icke.“

“Dock måste han befrias.“

“Vi skola ock befria honom“, svarade riddaren fast och så bestämdt, som om det redan hade skett. Det var den ädle Gudmars vana att aldrig anse en god sak vara omöjlig att utföra.

“För tusan!“ sade Tynne, öfvertygad genom riddarens ord. “Vi skola befria honom. Det är säkert, det, och den som vill försöka att härutin-

nan beslå mig med lögn, honom dräper jag utan förskoning.“

“Jag får nu en idé.“

“En idé! Icke vet jag hvad en idé är, men det månne vara någonting förträffligt, eftersom I, herr riddare, hafven funnit det.“

“Gå du tillbaka till skogen och hemta tre hästar.“

“Huru? . . . Hvad?“

“Gör som jag säger.“

“Hvarthän skall jag då föra hästarna?“

“Hit!“

“Godt! Jag skall göra som I sägen.“

“Stanna här på den plats, der vi nu stå.“

Svennen Tynne ilade bort och Gudmar riddare började sakta och tankfullt vandra upp och ned på gatan, dock så att han aldrig lemnade Edmund väpnares fängelse helt och hållet ur sigte. Under denna vandring fullbordade han i hufvudet sin plan.

En quart förgick.

Då fick han se hvar Tynne kom vid ändan af bygatan, ridande och förande två lösa hästar.

“Nu är det tid“, mumlade riddaren och gick genast med raska steg rakt fram till svennen, som stod på vakt utanför kojan.

“Guds fred!“ helsade Gudmar.

“Tack!“

“Jag är hitsänd af den nådige herren, marsk Stig, att hemta och föra till honom fången, som riddaren Carl Eriksson i dag vid middagstid grep och hitförde.“

“Nåväl, gör då såsom du blifvit befald.“

Aldrig i sin lefnad hade Gudmar riddare hört ljufligare ord än dessa. Om svennen hade fattat någon misstanke, skulle riddaren hafva varit för-lorad och Edmund väpnare med honom. Nu hade han genom sin djerfhet räddat dem båda.

Han gick förbi vakten och steg in i hyddan.

Med nedfäldt visir trädde han in, och då han derjemte var iklädd en simpel svenrustning, så var det icke underligt, att Edmund alldeles icke igenkände honom.

Stugan hade icke mer än ett enda vindöga och detta var beläget så, att den vakthafvande svennen kunde på en gång bevaka både detta och dörren.

Edmund väpnare satt och skådade ut genom fönstret, när Gudmar inträdde. Då reste han sig upp och blickade djerft på den inkommande, hvilken han helt naturligt ansåg vara en af pater Sigwarts svenner.

Innan Gudmar hade stängt dörren efter sig, ropade han med röst, ämnad att höras af den vakthafvande svennen:

“Fånge, du skall följa mig till marsk Stig. Han vill sjelf förhöra dig.“

“Jag är beredd“, svarade väpnaren stolt.

“Kom då!“

Flera ord vexlades icke mellan Gudmar och Edmund, utan riddaren gick före ut i det fria och väpnaren följde honom.

Då de trädde ut på gatan, såg Gudmar en man komma springande ned mot hyddan och han hade icke stor svårighet att igenkänna pater Sigwart.

“Skynda dig!” hviskade han till den befriade väpnaren, ty han anade, att Sigwart, som tycktes hafva så brådt, kom för att söka fången.

I detta ögonblick stannade Tynne med hästarne på öfverenskommet ställte. Gudmar och Edmund ilade fram. Väpnarens skarpa förstånd jemte den omständigheten, att han igenkände Tynne, kom honom att ana, huru allt förhöll sig, och han tvekade därför icke att stiga till häst. De tre ryttarne sprängde från platsen i samma sekund, då riddare Carl svettig och flämtande stannade midtför den vakthafvande svennen.

“Fången?” skrek han.

“Fången?” upprepade svennen lugnt, nästan säfligt. “Han rider nu med svennen upp till den stränge marsken.”

“Rider han? Död och helvete! Han är då icke längre kvar derinne?”

“För f—n, herr riddare! När marsken låtit sin sven hemta honom, så kan han väl icke vara kvar derinne.”

“Borta!” utbröt Sigwart med förfärligt raseri.

Han rusade in i hyddan, men kom på ögonblicket ut igen, ännu mera ursinnig. Som ett vild-djur störtade han sig öfver den stäckars svennen och skakade honom med förfärlig styrka.

“Hvar är han?... Hvar är han?... Svara, annars är du dödens vissa rof.”

“Kors i alla helgons namn, han rider ju der borta”, svarade den förfärade svennen.

Sigwart såg nu och igenkände de flyende. Riddare Gudmars gestalt skulle han hafva igenkänt

bland tiotusende, ty så ståtliga voro blott få människor och blott få förstodo att sitta till häst så som han.

“Dj—r och afgrundsandar! De fly . . . de fly . . . Den förbannade, den evigt fördömde, den sataniske, listige, af s—n sjelf inspirerade väpnaren undkommer mig ännu en gång. Död och afgrund!”

Han rasade, svor och slog omkring sig som en ursinnig och många, som gingo förbi och sågo den förnåme riddarens ursinne, stannade och undrade, huruvida han blifvit galen.

Men riddaren var icke galen, han var klok, han var till och med alltför klok. För ögonblicket rasade blott en otämjbar vrede i hans inre.

En af dem, som af nyfikenhet hade stannat och åskådade uppträdet, yttrade till och med:

“Den karlen får nog efter döden icke komma in hvarken i himmelen eller i helvetet, ty han är alltför elak att kunna komma in på det förra stället och — ja, jag tror, att när afgrundsfursten får se honom, så blir han rädd för honom och skyndar sig att tillsluta afgrundsportarna med tiodubbla lås.”

Några skrattade åt detta infall, men de mera allvarligt sinnade gåfvo talaren ogillande blickar.

“Alltsammans är din skuld, din fånige skurk“, utbröt riddare Carl. “Du skall följa mig till marsken, och om du icke innan aftonen får dingla i galgen, så finnes ingen rättvisa till i underjorden.”

Och riddaren fattade i hjälmknappen öfver svennens hjessa och släpade honom bort. De remmar, hvilka fästade hjälmen vid bröstharnesket, brusto,

så att riddaren blott hade hjälmen i sin hand. Denna kastade han ursinnig bort och fattade svennen i håret samt släpade honom vidare.

TRETIOTREDJE KAPITLET.

Huru Edmund väpnare hade råkat i
fångenskap.

Vi hafva hittills försummat att skildra de äfventyr, i hvilka den unge väpnaren råkade under förföljandet af patern, men vi hafva nu, innan vi gå vidare i vår berättelse, tillfälle att gifva en kort skildring af dessa tilldragelser.

Under sin brådstörtade flykt tappade patern riddaren sitt svärd och var derigenom urståndsatt att värja sig eller att göra sin förföljare någon skada. Eljest skulle han väl, då han såg, att endast en förföljde honom och att denne ende var den hatade Edmund väpnare, icke hafva underlåtit att stanna och inlåta sig i en strid på lif och död med honom.

Vapenlös som han nu var, hade han ingen annan utväg än att fly, ehuru visserligen blodet sjöd inom honom och han var upptänd af raseri öfver att nödgas fly undan för den man, som han hatade mest af alla människor — näst Gudmar och Katarina.

Ett ögonblick greps han af lust att, ehuru

han var utan vapen, stanna och störta sig öfver sin förföljare samt försöka att med sina blotta händer strypa honom, innan han hunne använda svärdet, men han insåg lika hastigt, att ett sådant försök vore vansinnigt, emedan väpnaren — det visste han — var begåfvad med alltför stor sinnens närvaro och alltför snabb i sina rörelser för att kunna låta sig på ett så klumpigt sätt öfverraskas.

Emellertid söndersargade han med sporrarne sin hästs sidor, så att blodet flöt ned på vägen. Både han och hans springare gjorde allt hvad i deras förmåga stod för att undkomma, men alltjemt var "den fördömde väpnaren" honom i hälarne.

Mången blodig tanke for genom riddarens hjerna under denna flykt och mången himmelsskriande ed sväfvade på hans syndiga tunga.

Edmund väpnare å sin sida ville icke afstå från förföljandet eller från hoppet att nu oskadliggöra fienden till hans egen, till Ragnhilds och hennes föräldras frid, sällhet och lycka.

Som en pil sköt hans gångare fram utan att behöfva känna sporrarne. Det ädla djuret förstod sin herres vilja och bemödade sig att icke lemna husbondens önskan ouppfylld.

Redan var Edmund den flyende så nära, att han kunde gripa tag i patern, hvares gångare var blott med fjerdedelen af sin kropp framför väpnarens.

Edmund utsträckte sin hand och lade den kring paterns lif, men denne gaf nu sin häst sporrarne så ursinnigt, att djuret i sin oerhörda smärta gjorde ett jättesprång, som å nyo ökade afståndet mellan de båda fienderna.

Detta upprepades nu åtskilliga gånger. Väpnaren var nära att kasta riddare Carl ur sadeln, men denne lyckades hvarje gång att slingra sig undan. Slutligen blef väpnaren vred och drog sitt svärd samt bemödade sig å nyo att upphinna fienden. Han hade nu fast beslutat att gifva antingen Sigwart eller hästen ett dråphugg.

Innan Edmund nu för femte gången hade upphunnit patern, kommo de till den af oss i ett föregående kapitel beskrifna ängen, der Gudmar och hans svenner funno spåren efter en nyss ändad strid.

Här stötte de på en styrka af omkring tretio danskar och tyskar, hvilka öppnade sina leder och slöto sig omkring riddare Carl, hvarefter de öfverföllu väpnaren, som icke hann vända om och draga sig undan.

En kort strid uppstod. Den kunde icke blifva lång, då den fördes af en mot tretio. Men huru kort den var, så hann dock väpnaren med att, såsom vi förut hafva nämnt, döda två af sina fiender. Han sårade en tredje ganska allvarsamt, men efter utförandet af dessa hjeltedåd blef han tillfångatagen och afväpnad.

“Ändtligen!” utropade patern, när väpnaren stod inför honom, fasthållen af minst tio svenner. “Ändtligen har jag dig i mitt våld, du förmätne väpnarunge. Du har alltid varit mig till stor förtret, och nu skall du få din lön.”

“I skolen ock bekomma eder”, svarade väpnaren och försökte slita sig lös för att störta sig öfver den skändlige missdådaren.

“Ha, ha, ha!” hänskrattade patern, när han

såg väpnarens fruktlösa ansträngningar att blifva lös. "Nej, nu är du lika säkert fången, som om du låge nederst i källarhvalfvet på någon af mina borgar. Vid den helige Laurentius, du skall aldrig mera här på jorden blifva en fri man. Innan qvällen kommer, skall du dö den rysligaste död, som jag kan upptänka och" — här hänlog han — "du vet nog, att min hjerna är fruktbar i afseende på slika ting."

"I ären ingen menniska, I ären en afgrundsande", sade väpnaren stolt.

"Bah! Namnet gör ingenting till saken. I alla händelser är du nu min fånge och jag får den glädjen att pina ihjäl dig innan aftonen."

Väpnaren svarade icke.

"Upp med honom på en häst!" kommenderade munken. "Vi vilja med vårt byte ila tillbaka till Elgarås."

TRETIOFJERDE KAPITLET.

En kung, som synes roa sig, men i sjelfva verket är stadd på härnadståg mot farliga upprorsmakare.

Konung Valdemar hade låtit sin väldiga bondehär rycka fram genom Tiveden och slå ned i och omkring Hofva i Skaraborgs län. Sjelf var Valdemar icke med hären i Hofva, utan han låg kvar norr om Tiveden uti Ramundeboda, som är belä-

get mellan det nuvarande Askersund och Laxå. Hans drottning Sofia, med hvilken han någorlunda hade försonat sig, såsom förut är omförmäldt, var med honom i Ramundeboda äfvensom de riddare och män af vapen, hvilka ännu höllo med konungen. Under tiden låg bondehären utan anförare i trakten af Hofva, söder om Tiveden. Ett bud, som skulle föra underrättelser eller befallningar mellan Hofva och Ramundeboda, behöfde flera dagar för att hinna mellan dessa båda ställen.

I en bondgård i Ramundeboda bodde kung Valdemar och hans fromma, lidande drottning. Hvad emellertid drottning Sofias lidande beträffar, så hade konungens eder och trohetslöften för tillfället nästan utplånat minnet af det framfarna, så att något af drottningens forna lefnadsglädje hade återvändt. Visserligen var hon med svartsjukans hela oförtrutenhets dagligen sysselsatt med bevakandet af hvarje konungens steg, och en vacker bondflicka, som gick förbi vindögat och på hvilken konungens blick välbehagligt hvilade, kunde försätta henne ur humör för ett helt dygn. Men för öfrigt kunde hon vara lustig, skämtsam och glad, alldeles som i forna dagar, ja, medan de kungliga och deras lilla ännu trogna hird lågo i Ramundeboda, var Sofia nästan ännu mera ifrig och skicklig än Valdemar sjelf i att upphitta nöjen och lustiga upptåg, hvar med tiden på angenämt sätt kunde fördrivas. Helsans färg hade ock i någon mån börjat återvända på hennes kinder, ehuru den allra ringaste anledning förmådde göra hennes kind blek och gifva henne ett lidande utseende.

Det var ett lustigt lif, som man förde i Ra-

mundeboda i de dagarne. Sång, musik och dans voro hvardagliga tidsfördrif. Damerna klädde sig lika omsorgsfullt och lika många gånger om dagen, som om de hade befunnit sig i allsköns frid och lugn hemma i konungens borg. Lysande toiletter sagnades ingalunda. Drottning Sofia gick före de andra med godt exempel, troligen emedan hon ville behaga sin gemål, och man kan lugnt påstå, att både hon och de andra damerna delade sin tid mellan sömnen, toiletten och nöjena. Något nyttigt arbete hade de icke för händer i Ramundeboda.

Hvad männen beträffar, så var konungen både håglös och modlös och sökte skingra sina bekymmer och sin ledsnad genom schackspel och andra omanliga tidsfördrif. De fleste riddarne deremot tyckte icke om detta bedröfliga stillaliggande, utan längtade att komma till hären och få deltaga i någon manlig bragd och berömlig gerning. Dock måste de af undseende för de kungliga personerna deltaga i de nöjen, som af dessa tillställes. Isynnerhet var Erik Ivarsson till Bälteberga missnöjd, såsom man kan finna af följande, mellan honom och konungen hållna samtal.

De suto på en stor sten utanför gården i skuggan af ett lummit träd. Konungen hade enligt sin vana i handen en käpp, med hvilken han piskade sanden framför sina fötter. Hvarför han gjorde detta, det visste han egentligen icke. Saken var emellertid den, att han var missnöjd med hela världen och med sig sjelf och att han kände ett behof af att låta sitt missnöje drabba något föremål, varé sig lefvande eller dött.

“När skola vi nu bryta upp?” frågade Erik

Ivarsson för väl tjugonde gången under de senaste fem dagarne.

“Bryta upp?” upprepade konungen misslynt. “Aldrig talen I då nu för tiden om annat, och det synes nästan som om I haden rent af förgätit alla andra ord i vårt tungomål, för att blott ihåtkomma detta . . . och så vill olyckan, att intet ord i hela språket är mig oangenämre än det ordet 'bryta upp.' I kunnen dock väl finna något behagligare samtalsämne, eller huru, herr riddare?”

“Det finnes dock ett ord i vårt gamla tungomål, som borde vara och säkerligen är eder ännu mera oangenämt än det att bryta upp.”

“Verkligen? Hvilket skulle detta vara?”

“Jo, ordet nederlag.”

“Bah! Nederlag! Tänker jag på nederlag, jag?”

“Det är just olyckan, att I icke viljen tänka eder nederlaget såsom en möjlighet, herre konung.”

“Min käre riddare, ett nederlag är omöjligt, då man har en så stor här, som den jag eger, att sätta emot upprorsmakarnes sammanrafsade utländska lilla hop.”

“Jag fruktar, att ett nederlag är mera möjligt än I tron, så vida vi icke ila att förena oss med bondehären. Nu äro de utan anförare, och då ingen är, som sammanhåller dem, skola de skingras såsom agnar för vinden, så snart de upproriska hertigarne angripa dem.”

Riddaren hade talat mycket allvarsamt och till och med i en sorgsen ton, men det oakadt väckte hans ord idel munterhet hos konungen.

“Ha, ha, ha, ha! Nu ären I då alltför lustig, min käre herr Erik Ivarsson.”

“Tron I då, att jag skämtar, herre konung?”

“Så faller det mig före.”

“I menen då...”

“Jag menar, min käre vän, att hertigarne visst icke skola drista sig att göra något angrepp på min här. Jag menar ock, att när de märka, hvilken styrka jag har samlad söder om Tiveden, skola de sända mig budskap med böner om fred, om nåd och förskoning.”

“Det komma de så visst aldrig att göra, herre konung!” sade riddaren i en ton af full öfvertygelse.

“Och jag väntar hvarje dag ett sådant bud.”

“Nog kommen I att få budskap, om I kvarblifven här i overksamhet, men ingalunda tror jag att det blir med böner om fred.”

“I skolen få det att se.”

Riddaren svarade icke.

“Nej”, utropade konungen, “vi vilja icke sitta här längre och prata om dessa tråkiga ting. Låtom oss gå in och hafva musikanterna till att spela och damerna till att sjunga.”

Valdemar reste sig upp och gick in i huset. Djupt suckande och skakande hufvudet följde den ädle och konungen uppriktigt tillgifne Erik Ivarsson efter honom in i huset.

Derinne hördes snart spelmännen uppstämman sin låt, och skämt och skratt och muntert löje tycktes vara rådande i det af konungen bebodda huset, så att ingen, som icke kände förhållandena, kunde inbilla sig, att konungen och hans hird befunno sig på härnadståg.

TRETIOFEMTE KAPITLET.

“Den som söker, han finner“.

Naturligtvis blef hertig Magnus genom spioner snart underrättad om ställningen i konungens här. Budbärare, som han skickat uppåt Hofvatrakten, återkommo med berättelser om, huruledes visserligen en massa bönder voro samlade söder om Tiveden, men att konungen icke var med dem, att de således voro utan anförare och att just nu vore ett lämpligt tillfälle att anfälla.

“Nå, i Guds namn då!“ utropade hertig Magnus. “Vi vilja slå bönderna. Sedan skola vi lätt taga kungen till fånga.“

Hertig Magnus var en herre, som förmådde både fatta och utföra ett raskt beslut. Redan tidigt om morgonen dagen efter den, då nyssnämnda underrättelse inlopp, var Magnus på väg med sina riddare och svenner. I Töreboda sammanträffade han med grefve Jakob af Halland och i Elgarås med marsk Stig, hvarefter hela hären tågade uppåt mot Tiveden.

De hade ännu icke hunnit mer än ett par fjerdingsväg norrut från Elgarås, då en annan af de af hertigen utsände spionerna mötte dem.

“Nå“, ropade hertigen, när han fick se karlen, som kom helt makligt ridande framåt vägen, “nå, hafva bönderna ännu icke fått någon anförare?“

“Nej, ers nåd, de äro såsom får, hvilka ingen herde hafva.“

“Således skola de lätt falla offer för ulfven“, inföll greve Jakob af Halland.

“Medan herden d. v. s. kungen ligger norr om Tiveden“, sade spionen, “kan ulfven lätt skingra hela fårskokken och sönderslita en stor del af de stackars djuren.“

“Hvad?“ utropade hertigen. “Du vet ...?“

“Ers nåd, jag har sett konungen.“

“Hvar är han?“

“Han och hans drottning samt några riddare och deras damer ligga i Ramundeboda och roa sig.“

“Hvad säger du? Roa de sig?...“

“Ja, ers nåd!“

“Men huru våga de ...?“

“Ah, ers nåd, de tro, att den styrka af bönder, som de hafva samlat i Hofva söder om Tiveden, skall inge oss så stor respekt, att vi icke våga anfalla den.“

“Huru många äro de då?“

“Icke har jag räknat dem, men jag antager, att deras antal är sju eller åtta gånger så stort som vårt.“

“Således en mot åtta!“ sade marsk Stig lugnt. “Nå, mina knektar äro vande att strida en mot tio. Om bönderna våga stanna och invänta vårt angrepp, skall det i sanning bekomma dem ganska illa.“

“Det menar jag ock“, yttrade hertigen. “En skara bönder utan anförare kan aldrig stå emot ett väl ordnad och med skicklighet ledt angrepp.“

“Vi måste emellertid påskynda färden, på det att icke kungen och hans riddare må hinna tåga

genom Tiveden och förena sig med bönderna“, menade grefve Jakob.

“Det är äfven min mening“, sade hertig Magnus. “Framåt, således! Jag vill nu försöka att bota drottning Sofias kittlar.“

Herrarne skrattade med anledning af detta hertigens infall, och med förökad snabbhet sträfvade nu de upproriské hertigarnes här mot norr.

Knappt en half dagsresa framför hertigarne tågade Gudmar riddare och hans folk, och de anlände följaktligen till bondehären vid Hofva några timmar förrän hertigarnes lilla här blef synlig. Emellertid hade Gudmar riddare och Edmund väpnare icke kunnat undgå att märka, att en större truppstyrka framtågade i deras spår och, som de hade skäl att tro, att det var den fiendtliga hären, bemödade de sig att efter framkomsten till Hofva ingifva bönderna mod och, så godt sig göra lät, ordna dem till det förestående slaget.

Gudmar samlade omkring sig de mest ansedde bönderna. Sammankomsten skedde i en skogsbacke vester ut från Hofva och bönderna voro många.

“I ärlige odalmän, frie söner af ett fritt land“, sade Gudmar, “på eder hvilar i denna stund hela vårt lands, hela vårt folks välfärd. Hvar konung Valdemar är, det vet jag icke. I sägen, att han icke är här. Nå, då kunna vi vara förvissade om, att endast mycket viktiga angelägenheter hindra honom från att sluta sig till oss. Helt visst sörjer han på annat håll för folkets väl, ty . . .“

En röst ur hopen lät höra sig, hvilken hånfullt utropade:

“Kungen ligger i Ramundeboda och roar sig med sång, spel och dans.”

“Låt vara“, sade Gudmar, “att kung Valdemar verkligen är i Ramundeboda, så kunna vi dock vara förvissade derom, att han qvarhålles der af högst viktiga angelägenheter, men ingalunda af sång, spel och dans. Besinnen att det nu gäller hans krona. Tron I verkligen, att någon människa på jorden skulle kunna egna sig åt nöjen och förströelser, när hela hennes jordiska välfärd står på spel? Nej, mina vänner, tron mig, när jag säger eder, att konung Valdemar i denna stund, hvar han än befinner sig, sörjer för vår och rikets välfärd. Lyssnen icke till de förrådiska röster, som vilja hviska annat i edra öron. Svenske odalmän äro alltför redlige att kunna öfvergifva sin konung i hans olycka, utan det har af ålder varit svenske mäns sed att trofast stå sin konung bi i all nöd och farlighet. Icke viljen I vara sämre än edra fäder före eder varit hafva? Icke viljen I öfvergifva den konung, som Gud sjelf har gifvit eder? Nej, nej, att öfvergifva sin smorde konung, det är att begå ett brott mot både gudomlig och mänsklig lag. Eder egendom, edra hem, edra hustrur och barn skolen I derigenom lemna till pris åt upprorsmakare, som hvarken fråga efter lag och rätt. Sjelfva vilddjuren försvara sina kulor och sjelfva foglarna försvara sina nästen och offra lif och blod för sin afföda. Icke viljen I vara sämre än djuren? Nej. I ärlige odalmän, Sveriges allmoge har alltid gjort sig bekant för sin trohet mot konungen och för sin kärlek till hem, släkt och fädernesland.

Icke viljen I inför Gud och människor visa, att I hafven vanslägtats från edra fäder?"

En äldre bonde trädde fram ur kretsen och sade:

"Ädle herr riddare, vi hafva samlats och tagat hit ned för att försvara vår konung. Visserligen har man talat mycket om konung Valdemar, som icke har ljudit väl, men konungen är ung. Han kan bättra sig och för öfrigt kunna hans fel icke utplåna våra förpligtelser till trohet mot honom. Min mening är därför, att vi våga lif och blod för att tillintetgöra upproret och för att åter få frid i Sveriges land. Dock vore det önskligt att kung Valdemar komme till oss och förde oss an."

"Vi vilja sända budskap till honom", föreslog en annan bonde, "och bedja honom komma hit."

"Föga lär han bekymra sig om våra bud", inföll den bonde, som först talat.

"Då låta vi säga honom, att om han icke kommer, så draga vi hem igen till våra egna bygder och låta honom sjelf reda sig mot hertigarne bäst han gitter. Denna hotelse skall väl förmå honom att komma."

Nu yttrade Gudmar Edmundsson, hvilken med beundran hade åhört dessa odalmän, som voro redo att offra lif och blod för en konung, hvilken icke ens vårdade sig om att sluta sig till dem och föra dem an i striden:

"Mina ärliga vänner, det torde icke gifvas oss tid att sända bud till Ramundeboda till konungen, ty hertigarne med sin här äro snart framme här vid Hofva. Ända från Elgarås och hit hafva de

varit blott en half dagsresa efter mig och mina svenner.“

Liksom för att omedelbart besanna dessa rid-darens ord kom nu en bonde löpande från skogen. Han hade blifvit jemte en mängd andra utposterad åt Elgaråshållet för att speja efter fienderna, om dessa beslöto rycka fram mot Hofva.

“Fienderna äro här!” ropade han redan på afstånd, och när han hade hunnit in i böndernas krets, omtalade han att han sett hertigarnes här i en lång, öfverskådlig rad rycka fram på vägen. Han hade ilat allt hvad han förmådde, för att bringa underrättelsen till Hofva.

“Om en half timma äro de här“, slutade han sin berättelse.

Bland bönderna uppstod då en allmän oreda och det är troligt att, om icke riddare Gudmar och Edmund väpnare hade varit närvarande, skulle hela bondehären i detta ögonblick hafva upplösts och begifvit sig på flykten. Men Gudmar och Edmund intalade dem mod och uppstälde dem i slagordning på en långsträckt höjd söder om Hofva. Här inväntade de nu upprorsmännen. Här beredde blomman af Sveriges allmoge sig att af pligtkänsla (icke af tillgifvenhet) offra lif och blod för den lättsinnige monark, som icke ens bekymrade sig om att vid ett så kritiskt tillfälle vara ibland dem.

Länge dröjde det icke, förrän hertigarne ryckte fram ur skogen och uppstälde sina ryttare till den förestående striden. Bönderna logo i sina skägg och skrattade i mjugg, när de sågo hertigarnes lilla styrka. De menade, att en sådan handfull folk icke skulle våga anfälla deras öfverlägsna styrka.

Men de stackars bönderna, som hyste dessa tankar, kände hvarken hertig Magnus eller marsk Stig.

Gudmar och Edmund försökte, så mycket som möjligt var, att vara öfverallt. Dock kände bönderna dem icke och kunde därför icke rätt lida deras kommando. Den svenske bonden har af ålder varit fosterlandsälskande och modig, men ock gjort sig bekant för ett sjelfrådigt sinne, hvilket icke gerna lider befallningar af någon annan än den som bonden *vet* hafva rättighet att bjuda och befalla öfver honom. Konungen skulle de obetingadt och utan knot hafva lydt, men denne okände ridare och denne unge väpnare, dem ville de allra flesta bönderna icke lyda — en olydnad, hvilken kostade bondehären nederlag och neslig flykt och hvilken konung Valdemar dyrt fick betala med förlusten af den krona, som bönderna hade velat rädda. Ännu i dag äro bönderna sådana, att de ofta i trotsigt sinne draga olycka öfver både sig sjelfva och sina fäders land.

Dock läto Gudmar och Edmund icke förtrötta sig. De voro än här och än der, öfverallt uppmuntrande och ordnande, men också nästan öfverallt mötta af böndernas trotsiga blickar, frammumlade ord af missnöje och till och med uppenbar olydnad.

“Bönderna lyda icke“, hviskade Gudmar till Edmund, under det att de redo från venstra flygeln till den högra. “Deras olydnad behådar oss nederlag. Ville de lyda, så skulle vi förvisso jaga marsk Stig och hans danskar hem till deras land igen och taga de upproriske hertigarne till fånga, men nu...”

“Ack, herr riddare, låtom oss hoppas . . .”

“Jag hoppas ingenting, ty de äro alltför sjelfrådiga och trotsiga att lyda. Jag vore nästan frestad att begifva mig härifrån redan före stridens början, för att slippa bevittna, huru svenske män nedgöras af och fly för upprorsmakare och utländsk drägg.”

“Det kan dock icke vara eder mening.”

“Nej . . . vi vilja stanna.”

“Jag hoppas möta pater Sigwart, d. v. s. riddare Carl, i stridsvimlet.”

“Den som söker han finner“, svarade riddaren dystert.

I sjelfva verket hoppades äfven Gudmar möta Sigwart och i stridens buller gifva denne sin dödsfiende banesåret, men han sade det icke.

Utän att gifva sig tid till någon hvila, skyndade riddaren och väpnaren nu att på ett annat ställe ordna bönderna och gifva dem befallningar angående striden.

Äfven här mötte de samma trotsighet.

En af bönderna sade till och med:

“Konungen vilja vi väl lyda, men hvem är du?”

Gudmar suckade och red derifrån. Nederlaget syntes honom vara otvifvelaktigt. Om det icke hade varit för hoppet att i striden möta pater Sigwart, skulle han genast hafva begifvit sig derifrån, då han såg, att han ingenting kunde uträtta.

Nu stormade hertigarnes ryttare fram mot bönderna. Feg är den svenske odal mannen icke, och han stod äfven nu fast som ett berg och mötte oförfäradt med sina dåliga vapen de väl rustade fienderna. Mer än en ståtlig och välrustad ryttare

slogs af bönderna ihjäl och ovisst är, huruvida icke bondehären ännu skulle hafva kunnat vinna seger, om de blott hade velat lyda riddare Gudmar. Men det ville de icke och intrigmakare drefvo äfven sitt spel ibland dem.

Gudmar såg en skara af danska ryttare ila bort mot en liten höjd, der de skulle kunna intaga en ställning, från hvilken bönderna aldrig skulle kunna drifva dem. Inseende den stora vigten af att här förekomma fienderna, befalde riddaren en skara bönder att skynda upp på kullen och slå fienden tillbaka, men bondhopen stod och blott gapade på den okände riddaren, som kommenderade dem så barskt. De tyckte, att det icke kom honom vid och att det vore onödigt att våga lifvet för att intaga den der usla höjden. *Hade de icke plats nog här på slätten?* Hvarför skulle de vara så dumma att klättra upp på bergen? Nej, den trotsiga och dumma hopen stod orörlig och lät fienden intaga en position, på hvilken slagets hela utgång berodde.

När Gudmar såg sina bemödanden i detta afseende vara förspilda, störtade han sig med Edmund väpnare och svennerna in i stridsvimlet. Sida vid sida kämpade Gudmar och Edmund, och hvarhelst de redo fram, der föllo danskar och tyskar hoptals, ty de voro väldiga kämpar, som ingen kunde motstå. Slutligen började den danska trupp, mot hvilken Gudmar och hans folk kämpade, att gifva vika. Ännu ett anfall! Tre af danskarne föllo. Nu flydde de öfriga bort till en annan sida af slagfältet.

Gudmar såg nu, hvar bönderna började gifva

vika för de väl beväpnade ryttarne. Genast störtade han dit med de sina och lyckades så understödja bönderna på denna punkt, att de å nyo fattade mod och höllo stånd.

Öfverallt sökte nu Gudmar och Edmund sin dödsfiende, pater Sigwart.

Slutligen blefvo de varse honom, der han i blänkande stålrustning satt på sin gångare midt inne i en ryttarehop. För att nå honom måste riddaren och väpnaren bana sig en väg genom den tätt sammanträngda fiendtliga skaran, och de dröjde icke att börja detta arbete. Hugg på hugg utdelades. Den ene fienden efter den andre störtade till jorden, medan hans häst, uppskrämd genom sin ryttares fall, ilade bort öfver slagfältet. Efter tio minuter hade de redan hunnit så långt, att endast två fiender skilde dem från patern.

"I den rättfärdige Gudens namn!" utropade Gudmar och fälde i detsamma med ett väldigt hugg en af de fiendtliga ryttare, som ännu skilde honom från dödsfienden, patern-riddaren. Edmund klöf i samma ögonblick den andres hufvud. Nu fans ingenting, som förmådde hejda dem eller hindra dem att störta sig öfver Sigwart.

De rusade fram med otyglad häftighet, brinnande af begär att döda den man, som icke lefde för annat än att göra dem skada och sköfla deras lycka. Ett ögonblick blott och de skulle hafva gifvit den svartaste bland demoner respäss till den eviga osaligheten, då — ack, huru ofta gäckas icke människans förhoppningar, just när hon tror sig vara nära sitt mål! — vände patern sig rakt mot Gudmar och Edmund.

“Den som söker, han finner!” utropade båda lyftande sina svärd.

“Icke alltid”, skrek den bestörte riddare Carl och strök sin gångare baklänges.

I denna sekund böljade slagtingens vimmel just åt detta håll. Hundrade fiendtliga ryttare trängde sig emellan dödsfienderna och ointetgjorde väpnarens och riddarens hopp att nu blifva i tillfälle att befria sig från demonen Sigwart, hvilken de fruktade lika mycket under riddarerustningen, som under munkkåpan, enär de visste, att hans ondskefulla hjerta var oförändradt.

Ragnhilds fader och hennes blifvande make gjorde öfvermenskliga ansträngningar för att ånyo kämpa sig fram till riddare Carls närhet, men nu lät det sig icke göra, ty den i sjelfva verket fege f. d. munken drog sig allt längre bort, och när Gudmar och Edmund hade nedlagt två ryttare i första ledet, hade Sigwart redan trängt sig bakom fem eller sex nya led af ryttare.

Derjemte inträffade nu en annan omständighet, hvilken tvang dem att tänka på sin egen säkerhet.

Saknande en befälhafvare, hvilken alla kände sig förbundna att lyda och som således hade haft förmåga att genomdrifva de kloka anordningar, hvilka riddare Gudmar före slaget och under dess början förgäfves hade anbefalt, började bönderna snart att vika. Oreda uppstod. Den ene lopp hit och den andre dit. Allra värst blef förvirringen, när den trupp af danskar, som, enligt hvad nyss förtäljdes, hade intagit höjden, nu plötsligt störtade ned och anföll bönderna från sidan. Hela bondehären upp-

löstes nu i den vildaste flykt. Det var fältslagets slut.

Dessa omständigheter iakttog Gudmar, just då han å nyo började att med Edmund troget vid sin sida bana sig en väg fram till riddare Carl, som alltjemt drog sig undan.

“Bönderna fly“, utropade han. “Vi måste draga oss ur striden. Hitåt, mina vänner!”

Och görande en hastig sväng till höger, förde han sitt folk ur striden och bort öfver slätten, tagande vägen mot norr.

“Om konungen hade varit här“, sade väpnaren, under det att de ilade framåt, “skulle detta nesliga nederlag aldrig hafva inträffat, ty då skulle bönderna hafva ansett sig tvungna att lyda. Tack vare konungens likgiltighet synes det nu, som om Magnus skulle infria sitt stolta löfte att vinna riket. Konungens sak måste nu anses vara förlorad.“

Dessa af väpnaren uttalade ord väckte hos Gudmar riddare en tanke, hvilken han icke dröjde att i ord uttrycka. Han sade nämligen:

“Konungen! Vi måste rädda konungen.“

“Till Ramundeboda måste vi då ställa vår färd. Den kommer att gå genom Tiveden, men det får icke afskräcka eller förhindra oss.“

“Du har rätt. Vi *måste* till Ramundeboda, innan upprorsmakarne hinna dit.“

Och genom de mörka, dystra, oändliga skogarne trängde Gudmar och hans skara med största snabbhet, ifrige att så fort som möjligt hinna Ramundeboda för att varna konungen.

TRETIOSJETTE KAPITLET.

Huru drottning Sofias kittlar blefvo lagade.

Vi hafva redan en gång tillförene med våra läsare gjort ett hastigt besök i Ramundeboda i den af kung Valdemar och hans drottning bebodda gården, från hvilken egaren och hans husfolk hade varit nödsakade att rymma, emedan kungens rid-dare och svenner trängde dem i hvarje vrå och icke lemnade hvarken män eller qvinnor i fred. Det gjorde efter den tidens föreställningssätt ingenting. Bonden var född att lida.

Det var en afton några få dagar efter det för Valdemars bondehär och för honom sjelf olyckliga slaget vid Hofva. Sommarnatten hade redan in-brutit, så att konungen sjelf och många med ho-nom redan hade gått till hvila.

Ett stort rum var rikt upplyst — icke på bondevis med en sömnig vedsticka, utan på kung-ligt sätt med vaxljus och lampor, ty man hade så länge förberedt sig på afresan från Stockholm, att man ganska väl hade medhunnit att packa in alla möjliga för så höga personers bekvämlighet nöd-vändiga artiklar. Det berättas till och med att tretio svenner hade behöft tretio dagar för att full-borda inpackningen. Omsorgen för bekvämligheten hade dock icke gått så långt, att man medförde möbler från kungaborgen, utan bondens enkla bord, stolar och bänkar hade nu den oförtjenta äran att begagnas af det finaste och förnämsta folk i Sverige.

Hvad nu än de döda tingen hade att säga om denna ära, visst är det, att bonden helst hade velat sjelf begagna sina mobilier.

I skenet från de strålände vaxljusen och de dyrbara lamporna spelade drottning Sofia schack med en fager riddare, och det var icke alldeles fritt... men nej, tyst! Det vore ohöfviskt af oss att utan bindande bevis omtala hvad vi hafva hört hviskas om Sofias små hemliga svagheter. Vi upprepa ännu en gång, att verklig otrohet har denna drottning aldrig gjort sig skyldig till.

Medan drottningen spelade schack, låg konungen i ett annat rum och sof eller åtminstone försökte att sofva, ty det är troligt att bekymren höllo honom vaken under största delen af nätterna under denna tid.

Några riddare och damer hade gått bort till det närbelägna kapellet för att åhöra den nattliga messa, som Valdemar under hela sin vistelse i Ramundeboda hvarje dygn lät anställa till fromma för sina aflidna fäders själar. Drottning Sofia bekostade ock med klingande mynt en messa för sin syster Juttas frälsning (liksom om Sofia hade trott, att hon icke skulle kunna finna frälsningen i klostret) men den firades om dagen, emedan Sofia, som gerna ville bevista den, var rädd för nattliga gastar, troll, spöken och annan ohyra, som enligt tidens vidskepliga tro dref sitt spel under mörkrets timmar.

Ture Kettilsson Bjelke och en annan riddare, hvilka i någon angelägenhet hade varit borta under dagens lopp och nyss kommit hem, sutto vid ett bord och intogo under tystnad sin aftonmåltid.

Under tiden gingo andra i dyster tystnad fram och tillbaka och deras steg genljödo i salen.

Endast på två ställen i det stora rummet fördes något samtal.

Det ena af dessa ställen var en simpel träsoffa invid spiseln. Der sutto ett par af hofdamerna och samtalade i hviskande ton. När två damer hviska, så vet man, att nästans goda namn och rykte sväfvar i fara. Så var äfven förhållandet här.

“Se, se“, hviskade den ena damen, en temligen bedagad riddaredotter, vid namn Elin Åkesdotter Hjul, “minsann tror jag icke, att den dygdädra drottningen kastar förtjusta blickar på sin fagre motspelare. Ser du, Ingrid?”

Den andra damen, en ungefär lika gammal riddarefru, svarade i samma hviskande ton:

“Jaha, det har jag alltid sagt, att drottningen icke är bättre än vi andra. Minsann myser hon icke riktigt inbjudande med sin lilla näpna mun. Om kungen visste det!”

“Kungen! Han har så många synder på sitt samvete, att han verkligen icke har rätt att säga någonting. Det kunna både du och jag intyga, ty vi hafva båda låtit honom njuta alltför stor ynnest hos oss.”

“Tyst, tyst, oförsigtiga Elin! Brukar man väl någonsin tala om sådant? Tyst för all del! Sjelfva väggarna hafva öron i denna gamla bondstuga.”

“Se, huru yr drottningen är i afton! Se huru hon skrattar, huru hon koketterar för...”

“Tyst, hon kunde höra oss!”

“Ahnej, hon är alltför kär i den fagre riddarens kvinnoanlete, för att höra hvad vi säga.”

“Se, hvilka blickar hon kastar till honom!”

I denna anda fortsattes samtalet en lång stund mellan de båda sqvallersystrarna.

Det andra af de två ställen, der samtalet fördes, var bordet, på hvilket schackspelet var uppställt. Midt emot hvarandra sutto här, såsom förut är nämndt, drottning Sofia och en riddare med ett fagert, om lättsinne och passion vittnande anlete.

Drottningen var yr och uppsluppen. Hon hade nu nära nog glömt händelsen med Jutta. Måhända hade riddarens fagra anlete bidragit att gjuta glömskans vatten i hennes kalk. Nog af — hon var lustig och glad denna afton, och om Valdemar hade sett sin drottning och sysselsatt sig med henne, i stället för att sofva, skulle måhända den gamla kärleken till henne hafva vaknat i hans bröst, ty Sofia var både skön och älskvärd denna afton.

I synnerhet var hon denna qväll outtömlig i skämt och lustiga infall öfver hertig Magnus, och den fagre riddaren var henne härvid till stor hjälp.

“Den der Kittelbotaren ligger troligen nu som bäst och försöker samla hopar söder om Tiveden för att bota mina kittlar. Vetem I, herr riddare, om det finnes någon koppar i den trakten?”

“Bah!” utlät sig den fagre riddaren, en dum och odrägligt egenkär person. “Han får nog söka länge efter den varan der nere i Vestergötland.”

“Magnus är envis som synden, när han satt sig någonting i sinnet, men han är dock alltför liten att vara dogse till att bota mina kittlar.”

“Hans egen kittel”, sade den fagre, men dumme riddaren, “synes vara sprucken och i behof af

att blifva botad, och när vi få den gynnaren fatt, skola vi väl bota honom, så att han aldrig mera tänker på att göra uppror mot en så ädel, skön och — ack! — älskvärd drottning, som I ären.“

Vid detta “ack!” gjorde den fagre, men dumme riddaren en åtbörd, som för visso var ämnad att betyda någonting. Han lade handen på — hjertat, stackars karl! Måhända liknade hans hjerta — som helt säkert var en mycket eländig tingest — en sprucken kittel, som behöfver en erfaren kittelbotares omsorger.

Drottningen log, rodnade och började småsjunga för att dölja sin förlägenhet.

“Vid Gud!” utbrast nu riddaren, uppmuntrad genom drottningens rodnad. “Vid Gud! Vid helgonen alla! Om den usle Kittelbotaren, som gjort eder så mycket ordt, nådiga drottning, kommer mig nära, så skall jag stinga mitt skarpa svärd genom magen på honom, så att han aldrig mera skall vara eder till besvär, sköna, ljufva, älskvärda drottning!”

Drottning Sofia rodnade ännu mera och riddaren skulle troligen härigenom hafva funnit sig uppmuntrad att fortgå på den farliga, för att icke säga nedriga väg, som han hade beträddt, om icke en oförmodad tilldragelse hade gjort ett slut på hela det intressanta samtalet.

Bandhunden, den ende medlemmen af bondens familj, som hade qvarstannat vid gården, när de kungliga drogo der in, började skälla med stor ilska. Ett ögonblick senare slogs dörren upp och två män inträdde skyndsamt och utan ceremonier.

“Konungen?” ropade den ene af de två genom sin klädsel såsom ryttare betecknade männen.

Sofia reste sig upp och svarade:

“Han sofver.”

“Väck honom då i himlens namn. Fienden är i hälarne på oss.”

Det är förmodligen öfverflödigt att upplysa läsaren derom, att de båda inträdande männen voro Gudmar Edmundsson och hans väpnare, den trogne Edmund Folkesson. De hade icke utan äfventyr hunnit fram till kungens gård.

Den fagre, men dumme riddaren — hvars namn vi, för att icke kasta en skugga på hans ännu lefvande ätt, fördölja — sprang upp från sin plats. Han hade en “bonde” i sin hand, med hvilken han ämnade stänga vägen för drottningens “löpare”, men nu kastade han “bonden” långt bort i en vrå och ropade:

“Helgonen förbarme sig! Äro fienderna, upprorsmakarne här? Då är det bäst att fly... Jesus!... Låtom oss ila härifrån!”

Han var ömkelig att skåda, den fagre, men dumme riddaren. Frukten hade vanstält hans anlete. Han var blek som ett lik, och ehuru han uppmanade till flykt, förmådde han icke sjelf flytta sin fot. Förlamad af förskräckelse och förfäran var han, och likväl hade han nyss förklarar sig redebogen att till drottningens tjänst stinga sitt svärd genom magen på den förste bäste fiende.

“Väcken konungen!” uppmanade Gudmar, som med förakt skådade den fagre, men enfaldige och fege riddarens utbrott af frukten. “Det gäller ko-

nungens frihet, hans lif, hans krona. Väcken honom!"

"Min Gud!" utropade drottningen. "Hvad är på färde? Låtom oss först avsluta vårt schackparti i lugn, herr riddare! Vi hafva inga fiender i Sveriges rike, som äro att frukta. Kittelbotaren oroar mig icke."

Den fagre, men dumme riddaren tog mod till sig derigenom, att drottningen visade sig öfverdådigt modig.

"Vid dj-n!" svor han. "Ingen fara är på färde Förтусan! Har jag icke här mitt goda svärd? Låtom oss i ro fortsätta spelet, sköna, ljufva, älskade drottning."

Att den fagre, men dumme karlen sade "älskade" i st. f. "älskvärda", det märkte han troligen icke sjelf, ty han var i sitt hjerta mycket, mycket betagen. Drottningen märkte det emellertid och rodnade på ett förtjusande sätt, och de båda damerna, som sutto och småpratade på den hårda träsoffan vid spiseln, märkte det äfven och började derom ett hviskande samtal.

"Kungen, huru lättsinnig han än må vara, är icke värre än drottningen", hviskade Elin Åkesdotter, den ogifta bedagade damen, som i anseende till sin framskridna ålder och sitt ogifta stånd ansåg sig böra och hafva rättighet att vara bitter mot hvarje gift qvinna.

"Ser du! Hör du!" hviskade den andra damen.

"Ack! Verlden är eländig!"

"Och drottningarne äro värst."

"De äro värre än kungarne. Ack, jag minnes..."

“Göm dina minnen i ditt hjerta, min söta. Afven jag glömmmer aldrig hvad kung Valdemar varit för mig, men jag aktar mig för att tala derom.”

Der stodo nu emellertid Gudmar riddare och Edmund väpnare och begärde förgäfves att få ett samtal med kung Valdemar, som låg och sof. Men nej... kungen sof icke. Bekymren höllo honom vaken. Han hade hört både när Gudmar och Edmund sprängde in på gården och när de trädde in i stugan, ty konungaparets sängkammare låg innanför stugan och var blott genom en tunn bräddörr skild från denna.

Konungen var oaktadt sitt lättsinne mera bekymrad för framtiden och hvad den kunde bära i sitt sköte, än den af naturen yra drottningen. Han steg skyndsamt upp ur sängen, klädde sig — märkvärdigt nog utan hjälp af sina svenner — i nattrock och morgontofflor samt kom snart i denna föga kungliga kostym in i stugan, der de två hofdamerna ännu voro sysselsatta med sitt förtal och drottningen spelade schack med den fagre, men rysligt dumme och skamligt fege riddaren.

Vid åsynen af den i denna klädsel inträdande konungen upphörde hvar och en af de i rummet innevarande med sin sysselsättning. De promenerande stannade, de åtande läto knif och gaffel hvila, de förtalande förstummades och de kurtiserande måste söka uppnå en lägre värmegrad. De ende, som icke funno sig generade genom konungens inträde, voro Gudmar och Edmund. Desse tvärtom kände glädje öfver att äntligen få träffa kung Valdemar.

“Hvad är på färde?” utropade konungen. “Ah! Det ären I, ädle herr Gudmar och äfven den unge väpnaren! I hållen således ännu med eder konung? Det är glädjande att, när alla öfvergifva en, finna någon vara trogen.”

Riddare Gudmar föll på knä inför monarken.

“Jag skall aldrig öfvergifva eder, herre konung“, sade han.

“Ej heller jag“, yttrade Edmund väpnare.

De baktalande hofdamerna och den fagre, men dumme riddaren hånlogo. De kunde icke annat, ty de voro alltför lågsinnade att kunna fatta de ädla känslor, som lifvade Gudmar och Edmund. De hade också ännu icke någon riktig föreställning derom, att konungen verkligen sväfvade i en sådan fara, att hvarje god och uppoffrande vän var af dubbelt så högt värde. Men konungen förstod de båda männen och räckte Gudmar handen samt reste honom upp. Derefter nalkades han väpnaren och tog dennes svärd samt befalde honom lägga sig på knä, hvarefter han dubbade honom till riddare med de vid sådana tillfällen brukliga ceremonierna.

Den som var glad, det var Edmund. Hans sköna dröm att en gång uppnå riddarens värdighet hade nu gått i fullbordan. I sitt hjertas fröjd skulle han nu hafva låtit sina tankar förirra sig ända till Säby borg och stolts Ragnhild, som der räknade dagarna till hans ankomst — han skulle hafva låtit sina tankar på hoppets lätta vingar sväfva långt in i en lycklig framtid, om icke den allvarlige riddare Gudmar hade genom de ord, han

yttrat, fört honom tillbaka till den mindre glada verkligheten.

“Herre konung“, sade riddare Gudmar, “vi komma från Hofva. Der har stått ett stort slag. Jag och Edmund här, den unge riddaren, gjorde allt hvad i vår förmåga stod för att ordna och leda bondehären, men bönderna ville icke lyda. De blefvo slagna och fly nu öfver mossar och kärr i alla riktningar. Från slagfältet ilade vi hit, herre konung, för att varna eder och bedja eder skyndsamt draga eder tillbaka för att samla edert folk och ännu en gång möta fienden. I måsten nu genast bryta upp. Ingen tid är att förlora, ty hertig Magnus och hans legde ryttare kunna hvilket ögonblick som helst vara här.“

Så talade Gudmar och det sorgebudskap, som han framförde, verkade en allmän bestörtning och förvirring. Hofdamerna skreko, drottningen grät, svennerna lupo hit och dit och visste icke hvad de skulle företaga sig, men den som visste råd, det var den fagre, men dumme och fege riddaren — Sofias gunstling — ty han sprang genast på dörren och ut i stallet. Der sadlade han sin häst och ilade norrut, hvilket bevisade, att om karlen saknade mod, så saknade han dock icke förstånd, ty om han hade varit helt och hållet en idiot, skulle han hafva fallit i händerna på hertigarnes utskickade.

Förgäfves försökte Gudmar Edmundsson och Ture Bjelke att intala konungen mod och förmå honom att blott draga litet längre mot norr eller sluta sig inne i någon af rikets många borgar och slott samt der samla sin skingrade här och med kraft föra den an i striden. Men huru bevekande

de talade, så båtade det dock till alls intet. Han hade helt och hållet förlorat det lilla förråd af mod och viljekraft, som han hittills egt. Nu förlorade han både dessa för en monark nödvändiga ting och derjemte äfven hufvudet — i bildlig mening. Han var så yr, som om han hade dansat halfva natten i samma riktning utan att stanna eller vända sig om åt motsatt håll.

“Nej, nej“, sade han, “vi våga icke stanna här i Sverige... icke i Sverige.“

“Men hafven I betänkt“, yttrade Gudmar Edmundsson, “att om I resen utomlands, så är det alldeles detsamma som att frivilligt lemna kronan i er broders, den upproriske hertigens våld?“

“I Norge vilja vi besinna, hvad som är att göra. Här kunna vi icke i ro öfverlägga. Till Norge!“

“Dock vågar jag...“

“Inga invändningar!“ röt konungen, som alltid retades genom motsägelser. “Till Erling Alfsson vilja vi fara. Denne norske man är min vän. Han skall icke neka mig en fristad åt min son... Hvar är min son?... Hvar är den lille Erik?... Staccars barn!“

Konungens ögon fuktades af tårar, när han frågade efter sin son, den tvååriga Erik.

“Han är här“, svarade Sofia och tog barnet upp ur dess lilla bädd.

Konungen kysste det och lemnade det ifrån sig.

“Nu genast till häst! Svennerna må komma efter med våra tillhörigheter. Vigtigast är att frälsa lifvet.“

Tio minuter senare satt hela hofvet till häst och ilade närmaste vägen mot norska gränsen. Riddare Gudmar och Edmund följde dem.

TRETIOSJUNDE KAPITLET.

“Konungen måste räddas“.

När Gudmar och Edmund anlände till Ramundeboda och efter ett kort uppehåll der beledsagade den olycklige konungen på färden eller rättare flykten till Norge, trodde både de och konungen, att deras afresa och den kosa, som de togo, skulle vara helt och hållet obekanta för hertigen. Likväl var verkliga förhållandet att hertig Magnus, som tågade norr ut från Hofva, snart erhöi kunskap om konungens flykt.

Om Gudmar eller Edmund hade, innan de lernade gården i Ramundeboda, gått bort eller rättare smugit sig bort bakom stallbyggnaden, skulle de hafva sett en man stå der i tydlig afsigt att bespeja monarkens företag. Denne man, som var insvept i en lång, fotsid och mörk kappa, var ingen annan än riddaren Jon Petersson Bååt, en man hvilken vi tillförene hafva sett i konungens hird.

“Vid himlen!“ mumlade Jon Bååt till Flishult, när han såg konungen, drottningen och hela hofvet komma ut och stiga till häst, “de draga härifrån.

Det torde blifva mig svårt att utforska, hvarthän de fara.“

Hertig Magnus hade en timme efter slutad drabbning vid Hofva skickat Jon Petersson Bååt uppåt Tiveden för att utforska konungens vistelseort och, sedan detta var uträttadt, vända om och möta den anryckande hertigen samt bringa honom underrättelse derom. Emedan nu Jon Bååt ansåg skyndsamhet vara af nöden, hade han med största snabbhet tillryggalagt vägen och anlände till Ramundeboda endast fem minuter efter Gudmars och Edmunds ankomst till detta ställe. Han dolde nu sin gångare i skogen och smög sig fram i närheten af gården. Han hade just stannat vid hörnet af stallbyggnaden, då han hörde högljudda röster och såg hela hofvet, med monarken och drottningen i spetsen, komma ut på gården och stiga till häst. Att de icke utan någon viktig anledning ämnade midt i natten begifva sig bort från Ramundeboda, det insåg Jon Bååt ganska väl, men som han icke visste, att Gudmar och Edmund under hela färden hade varit i förväg för honom, kunde han egentligen icke förstå anledningen till de kungligas hastiga uppbrott. Han såg sig redan i andanom nödsakad att följa efter dem, kanske till och med många dagsresor, för att få veta hvarthän de foro.

Emellertid befriade kung Valdemar sjelf honom från denna obehagliga nödvändighet. Jon Bååt hörde nämligen ganska tydligt, hurusom monarken yttrade:

“Till Norge, till Erling Alfsson vilja vi fara. Der skola vi hvila ut oss och under tiden tänka

på saken. Måhända skola vi till och med lyckas att förmå norske konungen till att hjälpa oss mot våra upproriske och genstörtige bröder. Uppåt till Finnskoga går färden!“

Mera behöfde Jon Petersson Bååt icke höra. Han visste nu, hvarthän den olycklige konungen och hans hird, tillsammans tjugoen personer, begåfvo sig.

Riddaren log i sitt skägg.

“Vi vilja genskjuta dem på vägen till Norge. Vid alla helgon! De skola aldrig hinna dit. Tjugoen personer, af hvilka en stor del är qvinnor! Ha, ha, ha! Det skall blifva blott en munsbit för våra raska danska ryttare.“

Således lät Jon Petersson till Flishult kungen och hans lilla hird fara utan att bekymra sig om att följa efter dem. Han trodde sig veta allt. Men när den sista återstoden af det af den borttågande skarans hästhofvar upprörda dammolnet skingrades, då uppsökte Jon Bååt sin gångare och snart ilade han i snabb fart hertig Magnus till mötes.

Det fans dock en sak, som var af ganska stor vigt, men hvilken Jon Bååt icke visste och således icke heller kunde inberätta till hertigen.

Gudmar riddare hade nämligen tretionio svenner (de andra hade stupat vid Hofva i striden för konungen), men dessa såg icke Jon Bååt på bondens gård, när konungen drog derifrån. Orsaken dertill var helt enkelt att Gudmar hade låtit sina tretionio ryttare tåga vidare förbi gården och befalt dem att invänta honom på vägen en half mil längre fram. Der ville han åter förena sig med dem.

Under det att Jon Petersson Bååt ilade till hertigarne med den underrättelsen, att konungens hird (han sjelf inberäknad) på resan till Norge utgjorde sju qvinnor och fjorton män, så var verkliga förhållandet, att den manliga skaran var fyratioåttio krigare, när man räknade Gudmar och Edmund samt deras tretionio ryttare.

Efter åtskilliga dagars nästan oafbruten färd anlände den olycklige monarken upp till Finnskoga i norra delen af Vermland. Hertig Magnus, som af Jon Bååt erhållit underrättelser, hade emellertid tagit en annan väg och ämnade före konungen taga i besittning ett trångt bergpass just på sjelfva norska gränsen. Emellertid var kung Valdemars timma ännu icke slagen. Hertigen kom för sent, visserligen blott en half timmas tid, men denna korta stund omintetgjorde hans försök att här fånga sin konungslige broder.

Kung Valdemar och hans följe befunno sig just vid ingången till detta pass, då Edmund ridare vände sig om och plötsligt utropade:

“Vi äro förföljda. Se, dernere!”

Alla vände sig om och blickade ned i dalen. Ingången till bergpasset låg nämligen högt öfver det nedanför belägna landskapet. Ännu högre sträckte sig dock de båda väldiga bergväggar, som bildade passet.

Borta vid sjelfva horisonten syntes en stor ryttareskara. Huru stor den var, kunde icke afgöras, emedan den just nu började blifva synlig, men en mängd lansspetsar, som höjde sig mot skyn, utvisade noggsamt, att förföljarne icke voro få till antalet.

Valdemar blef blek om kind och mycket rädd. "Ännu hafva vi tretiofyra mil, innan vi hinna fram till Erling Alfssons gård", sade han med af fruktan darrande läppar, "och innan vi komma dit, skola våra fiender upphinna oss. Vi äro förlorade... Ha!"

"Åhnej, herre konung", yttrade Edmund riddare, "vi äro *icke* förlorade. Visserligen skola de nog kunna upphinna oss, men om riddare Gudmar vill, tror jag, att vi med våra tretionio svenner skola här i detta bergpass kunna uppehålla dem flera dagar och kanske till och med betaga dem lust och mod att rycka vidare framåt."

"Detta är äfven min mening, min son", sade riddare Gudmar beslutsamt. "Kungen måste räddas."

"I viljen då offra edra lif för mig?" utropade den olycklige konungen, hvilken på senare tiden icke var vand att hafva öfverflöd af trogna och uppoffrande vänner.

"Det är vår pligt", svarade de båda riddarne enkelt och naturligt.

Konungen tog dem i sin famn.

"Himlen välsigne eder, mina vänner! Kommer jag med Guds hjälp ännu en gång till väldet, så skall jag rikligen belöna eder."

"Resen nu med edert följe!" utropade Gudmar. "Jag och Edmund och våra svenner kvarstanna här."

"I himlens namn då!" sade konungen. "Fareväl! Gud signe eder!"

I nästa ögonblick voro konungen och hans

följe borta. Erik Ivarsson ville qvarstanna hos de båda riddarne och dela deras faror.

“Nej“, sade Gudmar, tryckande den ädle riddarens hand, “nej, följn I konungen. Han behöfver nog hafva vid sin sida någon, som kan skydda honom, ifall andra faror skulle yppa sig på hans väg.“

“Nå, I hafven rätt“, genmålde Erik Ivarsson. “Jag vill ila att åter förena mig med honom.“

När nu Gudmar och hans folk voro ensamma, utropade han med gladt mod:

“Nu vilja vi gripa verket an med kraft. Ännu dröjer det en fjerdedels timma, innan fienden är här, och detta är mera än vi behöfva. Låt om oss nu ila upp på berget och på båda sidor om passet fälla så många som möjligt af de der växande granarne och furorna samt låta dem falla ned här på vägen.“

“Hurrah!“ ropade ryttarne, hvilka emellertid hade bundit sina hästar längre in i passet och nu voro redo att utföra den gifna befallningen.

Gudmar och Edmund ville afstänga vägen med dessa fälda trån och sedan bakom den sålunda bildade förskansningen afbida fienderna samt slå dem tillbaka. På många mil fans ingen annan väg, som ledde till och från Norge, än detta bergpass, och de båda riddarne visste således, att om de blott kunde hindra kungens förföljare att komma fram här, så skulle kungen oskadd och fri uppnå Erling Alfssons gård.

Klättrande likt stengetter ilade de tretionio raska svennerna uppför höjden och de båda riddarne med dem. Deruppe utvalde hvar och en

ett träd, det största han kunde finna och började sedan att med svärdet angripa det vid roten. Hugg på hugg dånade i skogen och gaf eko bland kliporna. Träden nästan hängde öfver afgrunden, så att de af sig sjelfva föllo ned, så snart svärdens hvassa egg hade tillräckligt afgnagt dem vid roten. Först föll ett; det knakade, brakade och suckade och liksom tvekade ett ögonblick, huruvida det skulle våga sig ned i djupet. Dess egen tyngd gjorde emellertid fallet till en nödvändighet, det kunde icke undgå sitt öde. Snart föll det ena trädet efter det andra från de båda bergväggarne ned i det trånga och smala passet. När hvar och en af svennerna hade fält ett träd och de båda riddarne hvardera två, ropade Gudmar:

“Nu är det nog!”

Ett ljudligt “hurrah“ från de öfverallt kring-spridda svennerna besvarade riddarens rop. Två minuter senare voro alla samlade nere i passet, hvarest ett drygt arbete återstod. De fällda fyrtiotre träden måste nämligen sammansläpas och kastas upp på hvarandra, så att de bildade en hög mur från den ena bergsväggen till den andra. Huru svårt detta arbete än var, så blef det dock uträttadt, och fjorton minuter efter det att konungen och hans följe hade ridit bort var förhuggningen färdig, barrikaden uppförd. Det var också hög tid, ty den femtonde minuten hade ännu icke helt och hållet förlidit, då hertig Magnus och en oöfverskådlig skara af ryttare stormade fram och in i mynningen af passet.

De båda riddarne, som af pligtkänsla så beredvilligt satte sina lif på spel för att frälsa konun-

gen, lågo nu bakom toppen af förskansningen och bredvid dem lågo i rad deras tappra och manhaftiga svenner.

“Hitintill skall du komma och icke vidare, säger skriften.”

Så yttrade sig skämtsamt en af svennerna, när fienden stormade fram, och svennen Tynne, som vädrade strid och vapenlek och därför var vid ypperligt humör, fortsatte det påbörjade skämtet sålunda:

“Här skola dina stolta böljor sätta sig. Amen ... Jo, nu hafven I just råkat vackert ut!”

Stor förlägenhet rådde bland fienderna, när de främsta leden nu plötsligt stannade framför barrikaden. Hertig Magnus, marsk Stig och Jakob af Halland öfverlade med hvarandra, och hertig Erik, den otäcke karlen, svor och “regerade” som en ond ande och sände ursinniga blickar och rysliga förbannelser upp mot de fiender, som han anade, men icke såg, emedan grenarna dolde dem.

Gudmar och Edmund samtalade tyst.

“Ser du honom, Edmund?”

“Hvem?”

“Pater Sigwart, den sig ock riddare Carl kallar, hufvudfienden till din och min lycka, sällhet och välfärd. Ser du honom?”

“Nej, icke ännu...”

“Ah, der är han... der är han... midt inne i den fiendtliga hopen. Ser du icke hans blåa hjälmprydnad? Ah, pater, måhända råkas vi ännu en gång och då... Edmund, han får icke ännu en gång undgå oss.”

“Nu ser jag honom ock... Vid alla himlens

goda magter svär jag, att jag skall ränna mitt svärd genom hans usla lif, om han blott kommer mig eller jag honom så nära, att jag kan nå honom.“

Emellertid dröjde fienden icke alltför länge i översksamhet framför forskansningen.

Marsk Stig kommenderade fram ett tjog ryttare och befalde dem att storma barrikaden. Denna befallning var detsamma som ett bud att gå till en viss och säker död, men de tvekade icke att lyda den. De raska karlarne sporrade sina gångare och flögo som pilar upp bland trädstammarna. Nu reste sig Gudmar och Edmund och deras svenner och gáfvo dråphugg åt de ryttare, som hunnit något längre upp på barrikaden. De andra ryttarne tumlade redan dessförinnan ned. Deras gångare hade med bakbenen fastnat mellan trädstammarna, och under sina vilda försök att blifva lösa, störtade de med brutna ben och sönderbråkad kropp ned till barrikadens fot, der de under sin tyngd krossade sina ryttare. Ingen enda af de tjugo ryttarne kom med lifvet derifrån, men genom sina och hästarnes kroppar ökade de forskansningens hållbarhet och styrka. Det var en jemmer och vända att skåda.

Men marsken frågade föga efter menniskolif — såvida det icke gälde hans eget. Han var derutinnan lik många ryktbara fältherrar, om hvilka alla det till och med har blifvit sagdt, att de vinna sina segrar endast genom sitt sublimes förakt för soldaternas lif och välfärd. Marsk Stig var alldeles icke mera medlidsam i sitt hjerta än nutidens store, afgudade och viddberömde fältherrar, hvilka

stiga upp till sin äras höjd på en piedestal af blodiga lik. Vacker ära i sanning, eller hvad menar människovännen härom?

Marsken befalde fram fyratio andra ryttare. Det gick emellertid icke bättre för dessa än för de första tjugo. Några föllo med klufna hufvuden ned till foten af förskansningen och alla de andra krossades under de tillbakatumlande hästarna. Hjertat kunde brista af ömkan vid åsynen af allt detta rysliga elände, men på marsk Stig och hertig Magnus brast hjertat icke. Hos dem fans ett öfverflöd af s. k. manlighet — vi skulle för vår del vilja säga grymhet — som gjorde dem känslolösa för all dylik jemmer. Nya fyratio ryttare måste storma fram mot barrikaden, men liksom, när det stormiga hafvets vreda vågor möta vågbrytaren vid hammens inlopp, de väldiga vattenmassornas kraft förgäfves uttömmes på det orubbliga hindret och de rasande vågorna sluta med att stilla sjunka ned i det djupa, så blef äfven denna tredje våg af lefvande människors kött och blod tillintetgjord vid sitt fåfänga försök att vräka ned förskansningen. Nu lågo ett hundra döda hästar och ett hundra döda ryttare framför Gudmars och Edmunds barrikad. Denna hade derigenom vuxit till en verklig fästning. Den var nu ointaglig. Menniskomägt kunde icke eröfra den.

Marsk Stig och hertig Magnus insågo det äfven och den elake Erik var naturligtvis ursinnig. Han hade haft det djefvulska hoppet att taga sin hatade broder, kontungen, till fånga, men han märkte nu, att konungen för denna gången var undanryckt hans oreña klor.

I stället för att kommendera fram ännu flera ryttare, som kunde spilla lifvet på barrikaden, utsände marsken två manstarka trupper, hvilka skulle tåga längs efter höjden på båda sidor om passets mynning för att uppsöka en annan väg. Under dessa ströfkorpserns frånvaro lågrade hertigen och hans folk sig framför passet.

“Nu få vi en stunds hvila“, sade riddare Edmund.

“Ja“, svarade Gudmar, “men när de nu finna att ingen annan genomgång finnes på långa vägar än just detta trånga pass, så lära de nog förnya angreppet.“

“Under tiden vilja vi stärka oss genom att äta vår middag.“

“I sanning, min son, ditt förslag är godt och vi välja genast sätta det i verket.“

Alltså intogo nu dessa djerfva och om faran obekymrade män sin måltid mycket lugnt, nästan i fiendens åsyn. Under måltidens lopp varseblef Edmund, att hertig Erik skilde sig från de andra förnåma männen och ännu en gång nalkades barrikaden, kikande uppåt höjderna.

Riddare Edmund höjde sin röst och ropade:

“Nej, herr Erik, det finnes ingen möjlighet att klättra upp der. Men om I ären hungrig, så träden hit fram och vi vilja på en lansspets räcka eder en bit bröd.“

Erik stannade, lyssnade till den unge riddarens ord och såg ofantligt ilsken ut. Han skakade hotande sin knutna hand och gick tyst tillbaka till de förnåma herrarne.

Gudmars svänner hurrade och läto höra gan-

ska mustiga glåpor, hvilka dock Erik icke låtsade sig förnimma. Han kunde vara stolt, han också, ehuru — det icke ofta hände.

Våra vänners måltid var för länge sedan slutad och några af svennerna hade till och med hunnit sofva en god stund i skuggan af trädgrenarne, innan de af marsken utskickade ströfkorpserna återkommo från sin färd. Tre eller fyra timmar voro då förlidna, sedan de drogo bort för att söka en annan genomgång.

Gudmar och Edmund sågo från sin väl skyddade plats, huru marsken och de båda hertigarne ifrigt samtalade med anförarne för ströfpartierna. Af de förnämde herrarnes otåliga miner och åtbörder kunde de sluta till att försöket hade misslyckats — något som våra vänner redan i förväg visste skola blifva följdén, enär de kände, att berget öfverallt på flera mils afstånd åt båda hållen var både alltför brant och alltför högt att kunna öfverstigas af varelser, hvilka icke voro bevingade.

“Nu hafva de väl ingen annan utväg än att vända om och tåga hem“, menade den raske svennen Tynne, af förnöjelse gnidande händerna mot hvarandra. “De se ut alldeles som räfven, när han icke kan räcka rönnbären.“

“Ah!“ utropade Edmund riddare. “Vid himlen, de bereda sig till att angripa oss ännu en gång. Hör, huru barskt den stränge marsk Stig kommenterar.“

“Ja, nog anfalla de oss ånyo, det ser man förvisst“, yttrade Gudmar tankfullt. “Femtio rytare sitta af och draga svärden. De skola nu för-

söka sin lycka till fots. Mätte blott vår gamle fiende patern vara bland dem!"

"Det gifve helgonen!"

"Nu rusa de fram."

"Må de blott komma!"

De femtio afsutne ryttarne kommo löpande mot barriken och klättrade öfver liken upp på träden. Våra vänner läto dem komma så högt, att de kunde nå dem med svärd. Då reste sig hela raden af krigare upp på förskansningens topp. Svärd blixtrade, hugg föllo. En kort strid uppstod, hvarefter de få fiender, som öfverlefde denna strid, skyndsamt flydde, så fort benen förmådde bära dem. Tretio lågo med blodiga pannor ofvanpå de förut samlade liken.

Marsken stampade i marken af vrede och otålighet, och den ilskne hertig Erik dansade som en rasande. Magnus var mera lugn, men nog var han vred i sitt sinne.

Ännu en gång skickades femtio knektar till fots mot förskansningen, men desse hade knappt hunnit upp till hälften af dess höjd, förrän de grepos af förfäran vid minnet af sina föregångares öden, vände hastigt om och flydde med ett rysligt skri tillbaka till de sina.

Marsken mötte dem med svärdet i hand, han svor, han hotade att hugga ned dem till sista man, men ingenting förmådde hejda deras flykt.

En enda af de senaste femtio vände emellertid icke om, utan rusade ända upp till toppen af barriken. Der befann han sig plötsligt ansigte mot ansigte med Gudmar riddare. Denne föraktade likväl att möta en ensam fiende med svär-

det, utan slungade honom med förfärlig styrka tillbaka ned på vägen. Med en vrickad fot och ett brutet rebben kom denne ifrån affären.

Hertig Erik skummade af raseri. Marsken röt:

“Framåt! . . . Vid alla dj-r! Framåt, karlar, annars skall jag låta hänga eder alla! Vi som hafva intagit väldiga borgar, vi som hafva vunnit hundra slagtingar, skola vi med blygd återvända från denna usla barrikad? Vid alla afgrundens magter! Vi *skola* intaga den. Framåt, karlar!”

Nu trädde hertigen emellan och yttrade lugnt:

“Nej, min käre herr marsk, vi böra icke längre fortsätta med dessa lönlösa försök. Det är stor skada att offra de käcka karlarnes lif utan nytta. Och dessutom, om vi än förmådde göra det omöjliga och intaga den der förskansningen, så hafva den flyende kungstackarn och hans följe nu fått ett så stort försprång, att vi icke kunna hinna dem. Låtom oss således återvända.”

“Men, vid s-n“, utropade den ilskne hertig Erik, “det är dock en galenskap, min broder, att återvända med oförrättadt ärende!”

Marsken gjorde äfven invändningar, men hertig Magnus genomdref med kraft sin vilja.

Snart hade våra vänner den glädjen att se, huruledes de fiendtliga ryttareskarorna drogo derifrån. Hertig Erik kastade ilska blickar bakom sig, så länge förskansningen var i sigte.

Ända till dess solen nästa morgon uppgick, kvarstannade Gudmar och Edmund med sitt folk i passet. Då kände de sig förvissade om att kung Valdemar var i säkerhet, och nu drogo de tillbaka nedåt Sverige för att komma till Säby.

TRETIOATTONDE KAPITLET.

Pater Sigwarts sista strid.

Gudmar och Edmund hade, såsom vi minnas, sett pater Sigwart eller riddare Carl bland den stora ryttareskara, som förgäfves försökte storma och intaga den af dem så snabbt uppförda barrikaden i bergpasset, men de väntade förgäfves att få se honom bestiga den af trädstammarne uppförda valen. Det var icke heller att förundra sig öfver, att riddare Carl icke mera visade sig för våra vänner. Han befann sig i sanning långt borta från krigsskådeplatsen, innan striden ännu hade blifvit utkämpad.

Hvilken var då anledningen till f. d. munkens hastiga aflägsnande? Orsaken voro våra vänner, utan att de visste det.

Knappt hade han nämligen igenkänt de båda försvararne af förskansningen, Gudmar och Edmund, förrän en svart och nedrig plan upprann i hans inre.

“Om riddaren och väpnaren äro här, så är Säby borg i denna stund obevakad“, sade han till sig sjelf, “och om jag nu genast ilar härifrån, skall jag hinna fram till Säby åtminstone två dagar före dem. Jag skall således hinna att... Ha! Du högmodige riddare Gudmar, nu är din husfrus ära såld. Nu skall jag snart blifva eftertryckligt hämnad — eftertryckligt och ljuft! Ha, ha, ha!”

Genast derefter sporrade han häftigt sin häst

och ilade bort. Natt och dag färdades han. Hästar saknade han icke till ombyte, ty han tog dem i böndernas stallar, och då han lemnade den trötta gångaren kvar i stället, när han gjorde ombyte, och dessutom visade en bister uppsyn, så vågade bönderna icke göra några invändningar. Efter att nu hafva tillryggalagt den långa vägen ned till Säby med en snabbhet, som var nästan öfvernaturlig i betraktande af den ringa hvila han unnade sig, anlände han sent en afton till Säby fredliga borg.

Han gjorde halt i den af våra läsare redan kända skogsbacken, der vi första gången sågo honom sammanträffa med Härved Erlandsson. Här band han sin flåsande häst vid ett träd och satte sig sjelf ned på en tufva.

Månen kastade sitt silversken öfver nejden och utbredde denna behagliga halfskymning, som är så väl egnad att göra människans sinne meddel-samt. Det liksom löser själen ur en del af dess bojer.

Äfven den i synd och ondska förhårdade rid-dare Carl erfor någon inverkan af den mystiska stämning, som rådde i naturen.

Han satt der tankfull, och en stor del af hans förflutna, onyttiga, bortkastade lefnad trädde fram inför hans ögon och det föreföll honom alldeles som om han hade sett den ena taflan efter den andra, belyst af månljuset, komma fram och försvinna igen.

"Hu!" sade han. "Jag nästan ryser för mig sjelf och för de djupa brott, hvaruti jag har sjunkit. Ack, om jag ännu hade haft kvar min barn-

doms oskuld! Men nej... nej... oskulden flyr ifrån min besmittade person, alltsedan den dagen... hu... då jag och min broder dödade vår fader, Erik Läspe, änskönt han så bönligt och med tårar bad om sitt lif. Lycklige broder! Du föll för en mördares dolk dernere i Rom under din pilgrimsfärd. Du slipper lida hvad jag stundom lider. Du undslipper att höra deröster, som nu ofta... oftare än förr ropa i mitt öra fadermördare!... Hu!... Var det icke någon, som just nu ropade det förfärliga ordet här bredvid mig?... Åh nej, jag blott tyckte det... Jag är stundom nära att mista förståndet... Hvad nu? Sade icke en röst här alldeles i mitt öra, att jag icke skall fullborda min afsigt rörande Katarina...? Bah! Skulle jag afstå från min ljufva hämnd? Nej, aldrig i evigheten, aldrig... aldrig...!"

Som ett vilddjur sprang han upp från tufvan. De goda makterna, som hade försökt för allra sista gången att bringa honom till besinning och bättring, flydde, och demonerna intogo åter ett omtvistadt herravälde i hans svarta själ. Eder, rysligare än ormetter, och förbannelser, mera fasansfulla än de som höjas i sjelfva afgrunden, strömmade öfver hans febertorra läppar.

Plötsligt beherskade han sig och gick lugnt bort till sin betande häst. Der lossade han hastigt från sadeln ett knyte, hvilket befans vara hans gamla gråa kåpa. Med stor snabbhet iklädde han sig denna, och vandrade sedan sakta framåt vägen, som drog till Säby borg. Vi känna af gammalt, att borgen icke låg långt borta.

I stället för att gifva sig till känna utanför

porten och begära ett inträde, som sannolikt skulle hafva vägrats honom, tog han kosan längs efter vallen och muren, men dock på så långt afstånd derifrån, att han icke behöfde frukta att upptäckas af vakterna.

Vid ena ändan af gården låg en liten, af stora timmerstockar uppförd byggnad, hvilken begagnades vid ölbryggande och tvätt. Detta hus låg i sjelfva muren och dess vägg ersatte denna på en sträcka af femtio alnar.

När riddare Carl kommit midt för detta hus, smög han sig tyst och försigtigt närmare, ja, ända in till husets vägg. Försigtighet var ock verkligen af nöden, ty Gudmars svenner höllo noggrann vakt. En rad af låga buskar gynnade paterens företag, emedan han, böjande sig ned, kunde i skyddet af dessa obemärkt komma ända fram till tvätthuset.

Hvad skulle nu pater Sigwart (vi återkomma af gammal vana nästan ständigt till denna benämning på Säby borgs hätske fiende) företaga sig här? Var det verkligen hans mening att bryta sig in genom den af timmerstockar bygda väggen? En sådan åtgärd skulle hafva varit mycket oförståndig, ty det skulle aldrig hafva kunnat ske utan buller och bång, hvarigenom de i närheten varande vakthafvande svennerna skulle hafva blifvit kallade till stället.

Pater Sigwart visste också ett bättre råd, och det var troligen hvarken den första eller ens den tionde gången, som han på denna väg trädde in i borgen.

Med en ganska obetydlig ansträngning af sina händer rubbade han en af timmerstockarna ur dess plats, ja, han tog den helt och hållet bort ur väg-

gen. Derigenom uppkom en öppning, hvilken var vid nog att lemna honom inträde i husets inre. Troligen hade han sjelf i fordomtid, när han dagligen vistades inom borgen, vid något tillfälle, då han var obevakad, upfunnit och utfört denna beqväma inrättning.

Ingen af de på vakt gående svennerna anade, att en människa i detta ögonblick bröt sig in i borgen. Paterns arbete hade icke varit förenadt med något buller och de hade ingenting hört.

Sedan han väl hade kommit in i tvättstugan, hittade han snart i månljuset den dörr, som förenade denna med borggården. Han trädde ut. Månen kastade här bakom huset en djup skugga, så att patern alldeles icke behöfde befara att blifva upptäckt, om händelsevis någon människa befunde sig på gården. Der var emellertid ingen. I borgen var det mörkt med undantag af ett enda fönster, och på detta kastade patern nu giriga blickar. Han längtade obeskrifligt efter att se, hvem det var, som ännu icke hade gått till hvila.

Smygande längsefter muren och ständigt hållande sig i skuggan nalkades han det upplysta fönstret och blickade in i rummet. Der fans ingen afundsjuk gardin, som dolde för honom rummets inre.

Derinne satt emellertid fru Katarina ensam. Sedan alla i borgen, med undantag af väktarne, hade gått till hvila, satt hon ännu kvar och spann den finaste lintråd, tänkande under arbetet med stor kärlek och längtan på den bortavarande maken. Hvarken hon eller Ragnhild visste ännu något om Edmunds upphøjelse till riddares namn, heder och värdighet, men fastän den goda husfrun

således ännu tänkte sig Edmund såsom den ringe väpnaren, voro de tankar, som hon egnade sin dotters blifvande make, icke mindre kärleksfulla för det.

Plötsligt klingade en sönderspringande ruta och en hand stacks in genom det sålunda bildade hålet — en hand, hvilken aflyftade haken och ryckte upp fönstret. Inom ett ögonblick hoppade en karl in genom vindögat till den förskrämda husfrun. Karlen var, såsom vi veta, pater Sigwart.

Han stod der nu blek och med aftärdt ansigte inför sin forna matmoder, inför den qvinna, som han fordom hade utbedt sig till brud, men hvilken hade valt en annan och derigenom väckt hos honom detta med den gamla kärleken blandade hat, denna okufliga längtan efter att störta henne — lika djupt, som han själf sedan den tiden hade fallit.

Fru Katarina återhemtade sig snart, så att hon med större uppmärksamhet kunde betrakta f. d. paterns ansigte och hon ryste, när hon skådade det. Hvilken förändring hade icke försiggått med honom! Väl hade han alltid varit dyster och allvarlig, mager och blek, men *så* dyster, *så* mager och *så* blek hade hon aldrig sett honom tillförene. Ögonen lågo nu djupt insjunkna i hufvudet och stirrade nästan fänigt fram ur de af dystra, mörka linier beskuggade ögonhålorna. Kindknotorna sköto långt, långt fram ur det liksom af en invärtes eld förtärda ansigtet. Och denna blekhet! Hu! Den var hvitare än snön, men på samma gång mera grå än askan. Det var icke likets färg ... nej, det var någonting ännu hemskare, det liknade ingenting menskligt, det gaf åt ansigtet en spöklik prä-

gel, ett utseende af att hafva legat ett par år i grafven.

Så såg dock pater*n* icke tillföre*n*e ut. Väl hade han alltid varit mindre skön att skåda — åminstone ända sedan han i ungdomen kallades riddare Carl — men ögat hade dock utan afsky kunnat hvil*a* på honom. Nu deremot — fru Katarina ryste, och hvarje i någon mån känslig menniska skulle hafva ryst. Sant sade riddare Carl, när han nyss satt i skogsbacken: "Lycklige broder!" Hans broder, riddare Erik, var i sannig lycklig, som genom en förtidig död undslapp att råka i riddare Carls elände — ett elände, som var icke långt ifrån förtviflan, hvilken är det mest hemska och fasansfulla af alla menskliga själstillstånd. Vi för vår del hafva aldrig funnit andra menniskor råka i förtviflan och falla i dess bottenlösa afgrund, än — äktenskapsbryterskor och menedare.

Pater Sigwart hade under den senare tiden icke fått vara i fred och ro för sitt besvärliga samvete. Det hade hållit honom vaken i stor ängslan, när andra sofvo. Det hade plågat honom om dagen, när andra arbetade. Oupphörligt tyckte han sig höra röster, som ropade förskräckliga ting i hans öra — vi hafva i skogsbacken bevittnat det — oupphörligt marterades han af tanken på sin barn*dom*, sin förspilda oskuld, sin onyttigt bortslösade lefnad. Ideligen visade sig inför hans själs ögon hans många och svåra brott mot alla den helige Gudens bud. Utan afbrott ängslades han af tanken på en snar död och en oundviklig — räkenskap i ett annat lif. Han led utsägliga qval, men... han bättrade sig icke. De inre qvalen tärde på hans

lifskraft; han magrade, han blef "som ett skelett", men lika elak var han och lika ifrig att "fullfölja sin hämnd" och "betala Gudmar och Katarina för den skada, de hade gjort honom". Om han hade sansat sig, om han icke hade varit förblindad af sina onda lidelser, skulle han hafva insett, att hvarken Gudmar eller Katarina Lycke hade med vilja tillfogat honom något ondt.

Allt detta läste fru Katarina nu i pater Sigwarts ansigte, när han nu stod inför henne, belyst af ett klart skinande vaxljus. Hon läste det och — hon bäfvade, ty hon såg, att den man, som genom sin passion för henne hade lidit så mycket, så utsägligt mycket, icke skulle låta hindra sig från att tillfredsställa sin brännande lidelse, åtminstone icke genom något annat medel än våld, och fru Katarina bäfvade till en början för, att hon vore för svag att göra något våldsamt motstånd mot en man, hvars styrka tjodubblades genom det invärtas raseriet.

Hon sammanknäppte sina händer och bad, medan riddare Carl stod och slukade hennes fagra gestalt med sina brinnande blickar.

Nu nalkades patern-riddaren sitt offer, han slog sin arm kring hennes lif, hans andedrägt, het och brännande, flåsade på hennes kyska kind, men — hon var förlamad af fasa. Hon ville draga sig ur hans armar, men hon kunde icke, ty hennes själskrafter sveko henne.

Riddare Carl tryckte henne i lidelsefull häftighet allt närmare och allt hårdare intill sig. Hans vidriga mun närmade sig till hennes läppar — då återvagnade fru Katarinas fulla kraft. Öfvermåttet

af fasa och förskräckelse uppväckte den. Hon stötte uslingen bort med en styrka, som var nästan öfvermenschlig, men han skulle likväl icke hafva släppt henne, om icke den gudomliga, alltid vakande försynen hade blandat sig i saken.

Just i det ögonblick, då pater Sigwarts läppar voro nära att vidröra fru Katarinas, just i detta ögonblick vacklade han och en störtflod af blod strömmade ut genom hans mun. Han hade fått ett anfall af den våldsammaste blodstörtning.

Hans händer släppte sitt tag kring fru Katarinas lif och ögonen tillslötos. Blodströmmen frustade ut öfver den stackars fruns klädning, och pater föll sanslös till golfvet.

“O, alla helgon beware oss!” utbrast nu den ädla frun, som var utom sig af fasa.

Der låg pater Sigwart nu på golfvet och blodströmmen flödade alltjemt öfver hans läppar.

Fru Katarina ropade och försökte sjelf bära den afsvimmade eller döende mannen bort till en i rummet stående säng. Hennes krafter räckte dock icke till för detta arbete. Hon släpade honom ett stycke, men måste slutligen afstå från försöket.

Å nyo ropade hon så högt hon förmådde. Efter en stund inkommo några af husets qvinliga hjon, hvilka hört hennes kallelse, men med tjänstfolkets vanliga lojhet icke ansett nödigt att ögonblickligen infinna sig. Till deras ursäkt må dock anföras, att de naturligtvis icke hade ens en aflägsen aning om hvad som hade tilldragit sig eller hvad det var, som föranledde matmoderns rop. En och annan af dem stod väl också och skämtade bort en stund bland borgens svenner och

kunde därför icke ögonblickligen springa in till husfrun.

När nu kvinnorna kommo in och sågo den på golfvet i sitt blod liggande karlen och varseblefvo den sönderslagna rutan, det öppna fönstret och matmoderns bleka anlete, blefvo äfven de förskräckta och började skrika af alla krafter.

Fru Katarina hade emellertid hunnit fullkomligt återhemta sig, så att hon nu kunde lugnt säga:

“Hvarför skrien I och jemren eder? I kännen väl igen pater Sigwart? Han är nära döden, och ehuru han kommit hitin såsom en tjuf på olofliga vägar, måste vi nu såsom kristliga menniskor bistå honom.”

Patern blef buren bort på soffan och man egnade honom alla de omsorger, som voro möjliga, man använde alla de huskurer, som man kände på en tid, då ännu den medicinska vetenskapen låg i sin linda. Med patern var det dock förbi. Hans lif kunde icke räddas.

Efter en half timma slog han upp ögonen och hviskade:

“Förlåt mig, Katarina!”

“Vid Gud, ja, jag förlåter eder af allt hjerta,” svarade den ädla qvinnan.

Åter tillslöt pater Sigwart sina ögon och — efter några våldsamma krampryckningar, efter några sekunders strid var han död.

De senast förflutna månadernas själslidanden hade dödat honom. Af Guds barmhertighet, af verkligheten af en allmän apokatastasis beror hans saliga uppståndelse på den sista dagen.

TRETIONIONDE KAPITLET.

En omständighet, som med ens gjorde slut på brödrafejden.

Genom Gudmars och Edmunds, de båda ädle riddarnes uppofrande mod lyckades det konung Valdemar att undfly till Norge. Der borde han hafva qvarblifvit, så hade han åtminstone räddat sin frihet.

Men Valdemar var af ett alltför oroligt lynne att kunna qvarblifva länge i landsflykten. Knappt hade han åt sin käre son Erik fått en fristad hos Erling Alfsson, förrän han å nyo längtade tillbaka till det Sverige, som han så fegt hade öfvergifvit. Han hade ännu icke förlorat hoppet om att åter uppstiga på den tron, som han vid sin nesliga flykt hade öfverlemnadt åt sin broder, hertig Magnus (om Erik kunde dervid icke ens blifva frågan, ty för hela Sveriges folk var han en "Erik Allsintet*").

Således begaf sig konungen nedåt Sverige med sin drottning och ett par eller tre riddare, bland hvilka naturligtvis var den trogne, ärlige Erik Ivarsson till Bälteberga. De drogo in i Vermland och slogo sig ned i en bondgård. Härifrån skulle

*) Vi hafva i denna berättelse tillagt Erik Birgersson titeln "hertig", men vi måste erkänna, att intet historiskt finnes för att Erik kallades hertig, förrän Magnus Ladulås såsom konung lade bort denna benämning. Det synes, som om Birger Jarls mening varit, att endast *en* hertig skulle finnas.

den verksamhet hafva sin utgångspunkt, som skulle återinsätta Valdemar på hans redan så godt som förlorade tron.

De tre riddarne blefvo utsända för att öfverallt i bygderna samla bönderna och uppbåda en här till konungens försvar. Under tiden sutto konungen och drottningen alldeles ensamma med ett par tjenstehjon i den vermländska bondgården, afvaktande resultatet af de tre riddarnes bemödanden — ett resultat, som icke kunde blifva annat än torftigt, ty Valdemars nesliga flykt hade beröfvat honom den sista återstoden af allmogens tillgifvenhet. Hans ligkiltighet att icke sluta sig till den vid Hofva för hans räkning samlade bondehären hade ock gjort sitt till att beröfva honom folkets kärlek.

Der sutto de nu — kung Valdemar och drottning Sofia — en afton och intogo en mycket enkel måltid på mycket enkla fat och blefvo uppassade af mycket enkelt klädda svenner. Det var föga kvar af kungligheten vid detta till fullkomlig upplösning och obotligt förfall lutande hof. Svennerna voro till och med så sturska, att konungen blygdes för deras räkning, ehuru han saknade kraft och myndighet att bestraffa dem, och så att drottningen, mera kraftig, flera gånger fann sig föranlåten att tillrättavisa dem. Obildadt folk har aldrig något medlidande med högre uppsatta människors olycka, utan visar städse på ett gement sätt — glädje deröfver.

Bordet var dukadt, ehuru icke med silfverfat eller med kräsliga rätter, och kung och drottning sutto till bords. I sin olycka voro de dock vid

godt mod, ty de väntade på bättre tider, de trodde så visst och fast, som lättsinnet alltid tror, på en återuppståndelse ur förfallet.

“Hu! Hvad var det?” utropade plötsligt drottningen, vändande hufvudet mot det åt gården vetande fönstret, ehuru det utanför rådande mörkret hindrade henne att se någonting.

Konungen ryste.

“Hvad var det?” stammade han förskräckt. “Hörde du någonting, Sofia lilla?”

“Jag tyckte mig höra vapenbuller.”

“Milde himmel! Nu hörde jag det äfven.”

Kungen och drottningen rusade upp från bordet liksom om de hade ämnat fly, men i samma ögonblick upprycktes dörren häftigt och en skara af beväpnade män trängde sorlande in i stugan. Hertig Magnus hade varit vaksam och funnit konungens vistelseort. Dessa från hufvud till fot beväpnade karlar voro hertigens utskickade.

Konung och drottning voro lika bleka och villrådiga, båda två, och sågo på hvarandra, liksom om de båda hvar för sig hade väntat, att den andre skulle gifva ett godt råd. Slutligen, innan ännu hela den väpnade fiendeskaran hade hunnit in, fick drottningen — den modigaste af de två — mod att yttra:

“Hvad viljen I?”

Men frågan gjordes med af rädsla skälfvande läppar.

“Gifven eder fångna”, svarade den främste af männen, “såvida lifvet är eder kärt, ty vid första försök till flykt stöta vi ned eder.”

“Åt hvem skall jag gifva mig fången?” fråga-

de Valdemar, samlande all sin kraft, ehuru ångesten kom hans röst att häftigt darra. "Är det min broder Magnus, som har hitskickat eder?"

"Ja", svarade mannen, "konung Magnus har sändt oss hit ..."

"Konung ...?" upprepade Valdemar. "Är jag då icke längre konung i Sveriges rike?"

Den stackars konungen insåg icke, att så snart han måste gifva sig fången, var han icke längre konung.

"Gifven eder", uppmanade mannen, som icke var någon annan än Ture Kettilsson Bjelke, "gifven eder åt konung Magnus, och jag hoppas att han icke skall behandla eder alltför illa."

Ännu en gång blickade f. d. konungen och f. d. drottningen på hvarandra. Det var en tröstlös, förtviflad blick, ty de funno, att allt hopp var ute.

"Jesus Maria!" utropade drottningen och föll afsvimmad ned på sin karmstol.

Men kungen sade:

"Jag gifver mig fången. Fören mig till min broder Magnus."

"Klokt handlen I nu, herre konung!" sade rid-dare Ture Bjelke.

Valdemar förstod den fina artighet, som riddaren inlade ut i denna titel, till hvilken konungen icke mera egde någon annan rätt än den mot våldet vanmäktiga lagens.

Konungen och drottningen blefvo förda från den vermländska bondgården till hertig Magnus, den sig nu konung öfver Sveriges rike kallade.

Valdemar var fullkomligt viljelös och tillintetgjord och afsade sig frivilligt kronan. I afsägelse-

brevet heter det, "må både nutid och efterverld veterligt vara, att vi åt vår käre broder Magnus lemnat Sveriges rike. Vi lemna honom vår krona och alla konungsliga rättigheter och afgifva det löfte att aldrig, hvarken hemligt eller uppenbart, hvarken med ord eller gerning, hvarken inom eller utom rikets gränser, vidtaga några mått och steg, som strida mot denna afträdelse."

Alltid hade Valdemar visat sig svag och eländig — svagast var han dock, när han underskref detta.

FYRTIONDE KAPITLET.

Epilog.

På hösten samma år — 1275 — firades riddare Edmund Folkessons och jungfru Ragnhild Gudmarsdotters bröllop. De lefde länge och lyckligt, men riddare Edmund deltog icke i den tidens allmänna angelägenheter. Han hade fått nog af dem och han kunde aldrig rätt fördraga en kung, som genom våldets rätt — eller orätt — hade satt kronan på sitt hufvud.

Gudmar Edmundsson och hans husfru, den ärbara, fromma och älskvärda Katarina, uppnådde båda en hög ålder och njöto en stor lycka genom att se sina barns välgång i verlden. De fingo äfven sluta välartade barnbarn i sina armar.

På pater Sigwarts graf på Säby kapells fridfulla kyrkogård reste Gudmar och Katarina en enkel grafvård, som fans ännu på 1600:talet. Der lätto de i stenen jemte den dödes namn inrista orden:

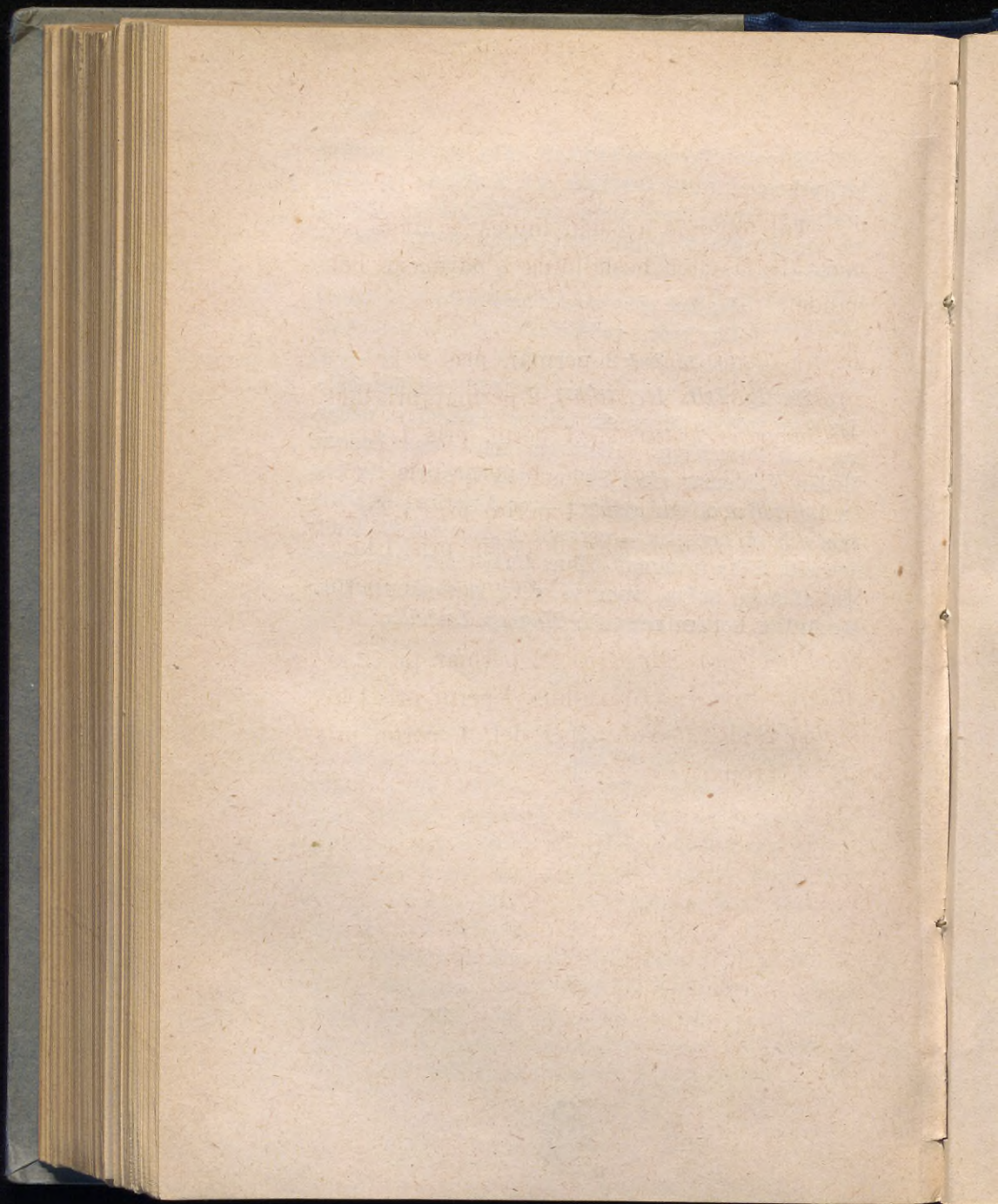
»Jag har gjort mycket ondt och»

»föga godt i verlden.»

»Gud är dock barmhertig.»

Hertig Erik dog redan år 1276 och fick således icke fröjdas öfver sin broder Valdemars nederlag och förnedring. Historien må döma honom. Medan Valdemar efter Sofias död tröstade sig hos en hel rad af dåliga qvinnor — en Kristina, en Katarina och en Lucretia — verkade Magnus till sitt lands och sitt folks fromma. Hans förtjenster om Sveriges allmoge hafva, som vi veta, hos efterverlden förvärfvat honom namnet: *Magnus Ladulås*.

Till följande arbeten finnes *eleganta permar* att få efter beställning i närmaste bokhandel:

Birger Jarls Söner, 2 permar, pris 2 kr.

Fröken Bärfelts Hemlighet, 2 permar, pris 2 kr.

Millionärens Dotterson, 1 perm, pris 1 kr.

Nybygget vid Vargkullen, 1 perm, pris 1,25.

Fänrik Flinks Minnen, 1 perm, pris 1,25.

Magdalena Rudenschöld, 1 perm, pris 1 kr.

Åxel Fersen och Maria Antoinette, 1 perm,
pris 1 krona.

St. Petersburgs Mysterier, 2 permar, pris 2 kr.

Allt för Skenet af Gravallius, 1 perm, pris 1 kr.

Walter Scotts Romaner, per del, 1 perm, pris
1 krona.

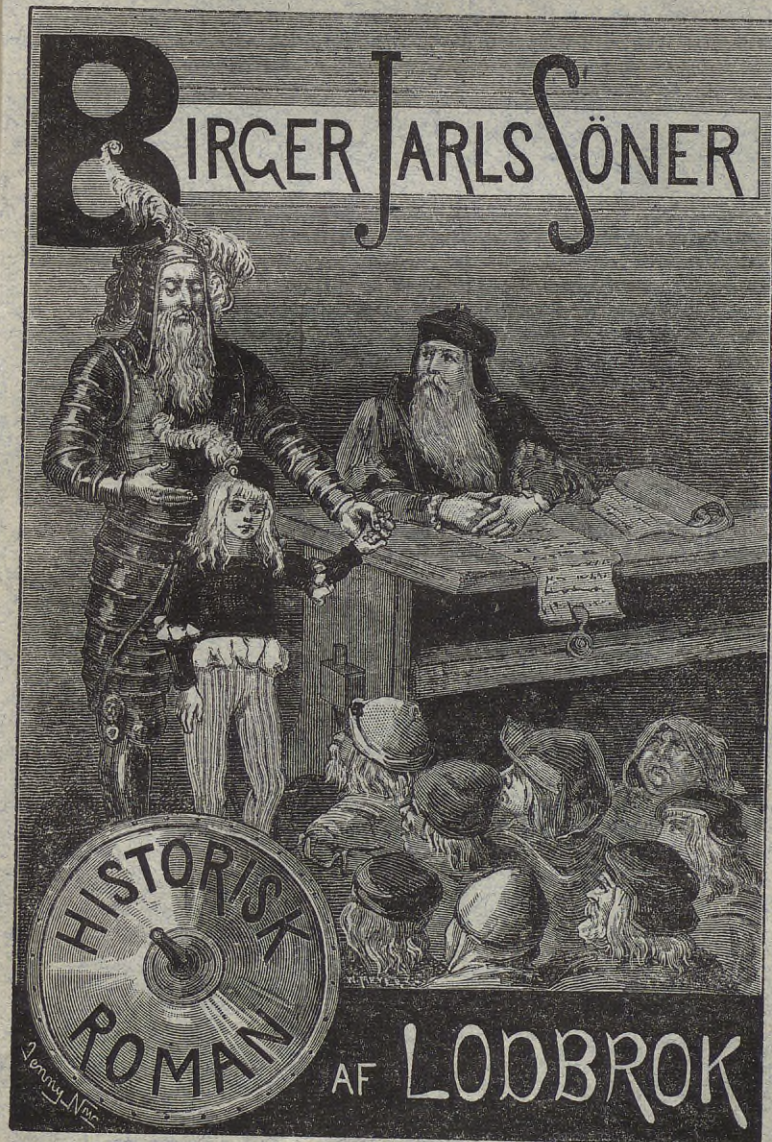
FRONT MATS/OVER

NEW YORK

Ve

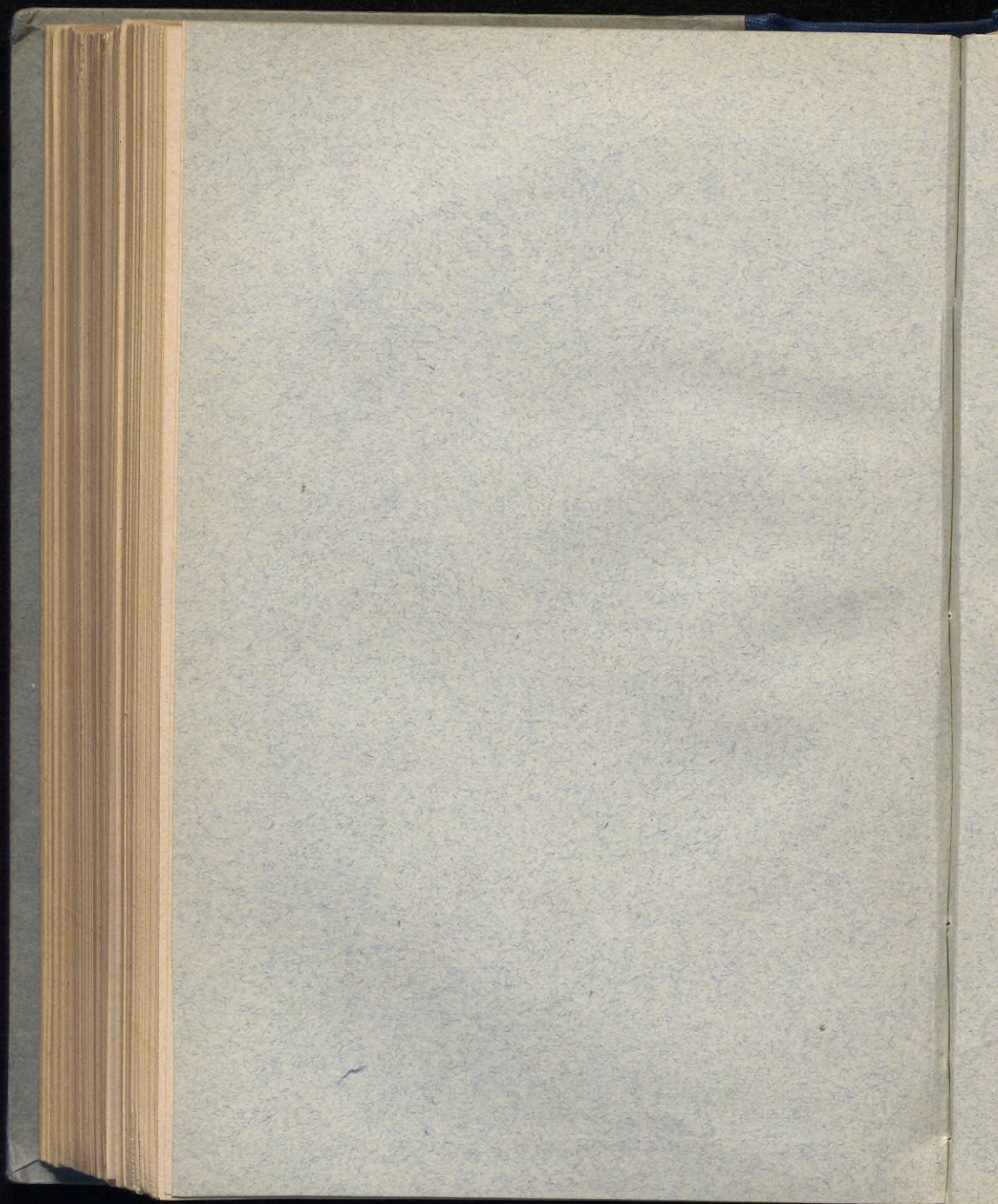
Första häftet.

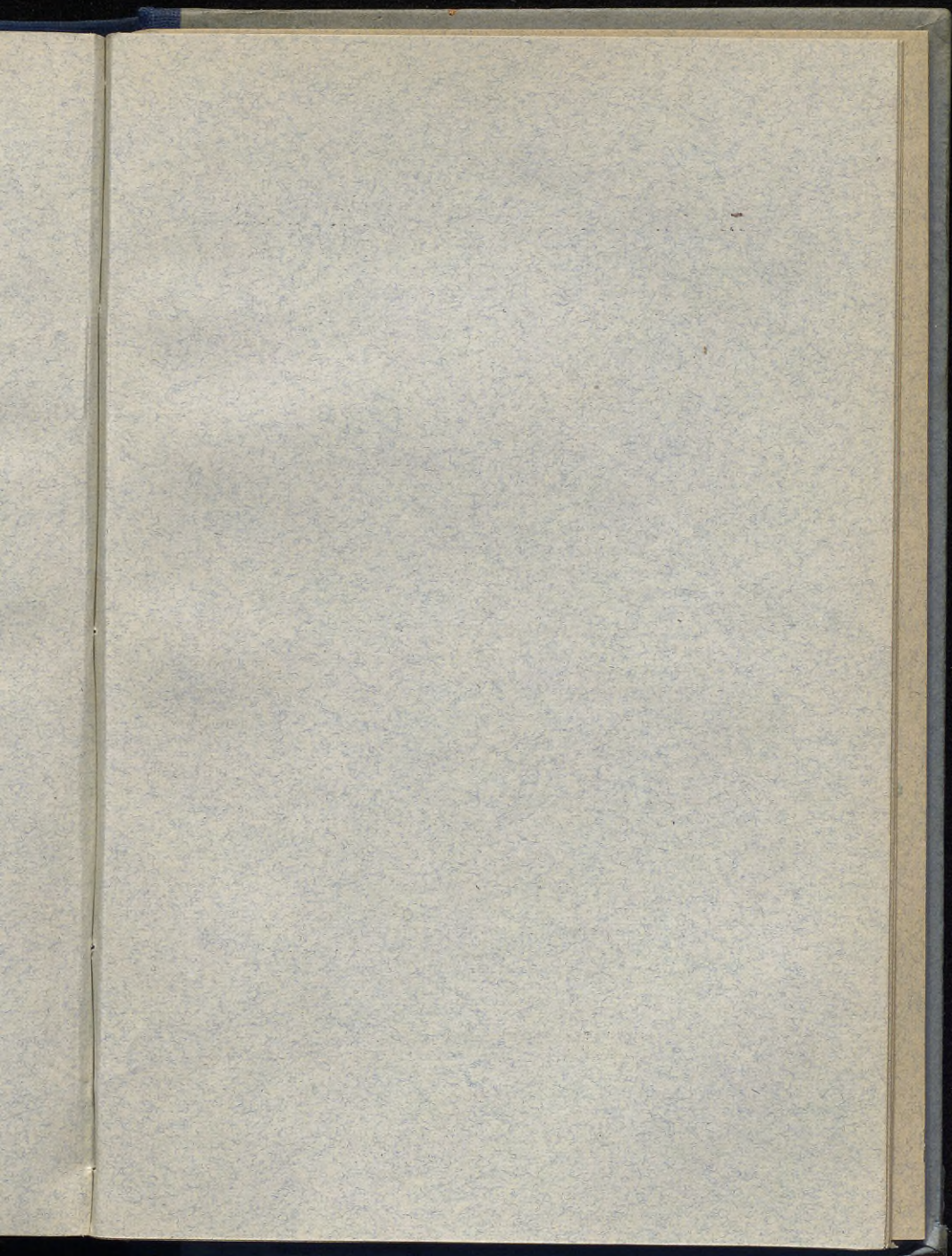
BIRGER JARLS SÖNER

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Spafvens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölmarfickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphanecken pris 1 krona.
Öfvertäparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1. 75.
I hålvägen
Länsmannen och } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
Kapten Severin } tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3: 50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Fröken Börjefelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris
häftad 6 kronor.

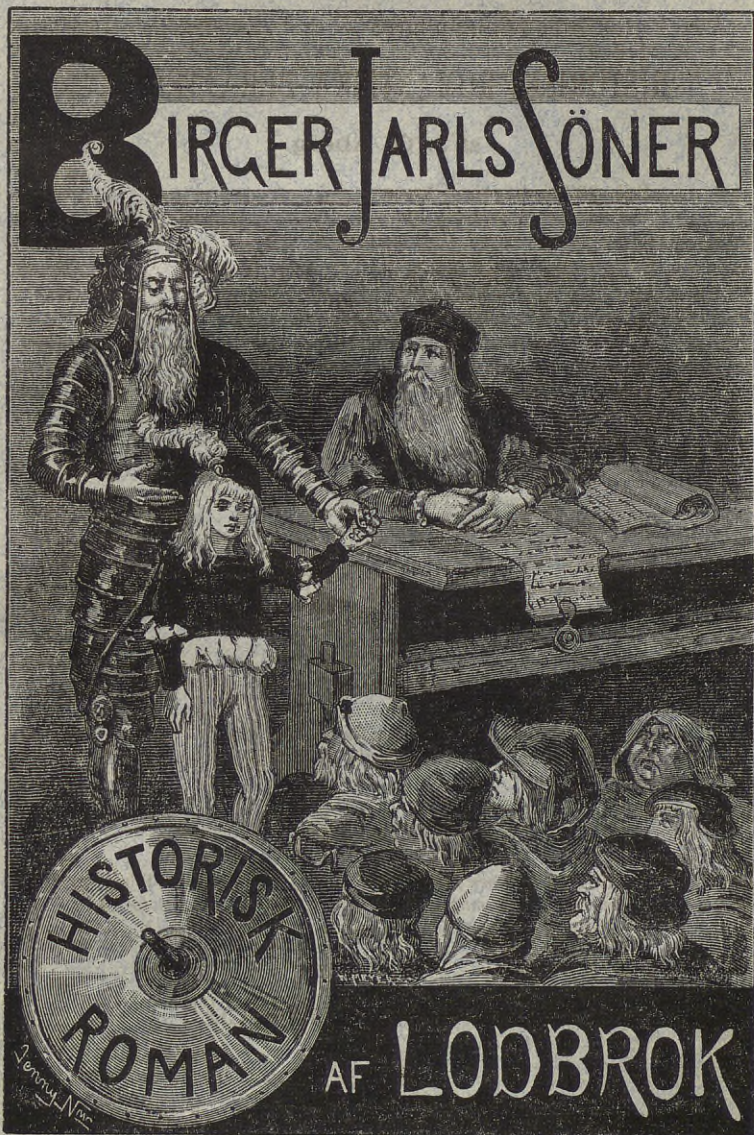
ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

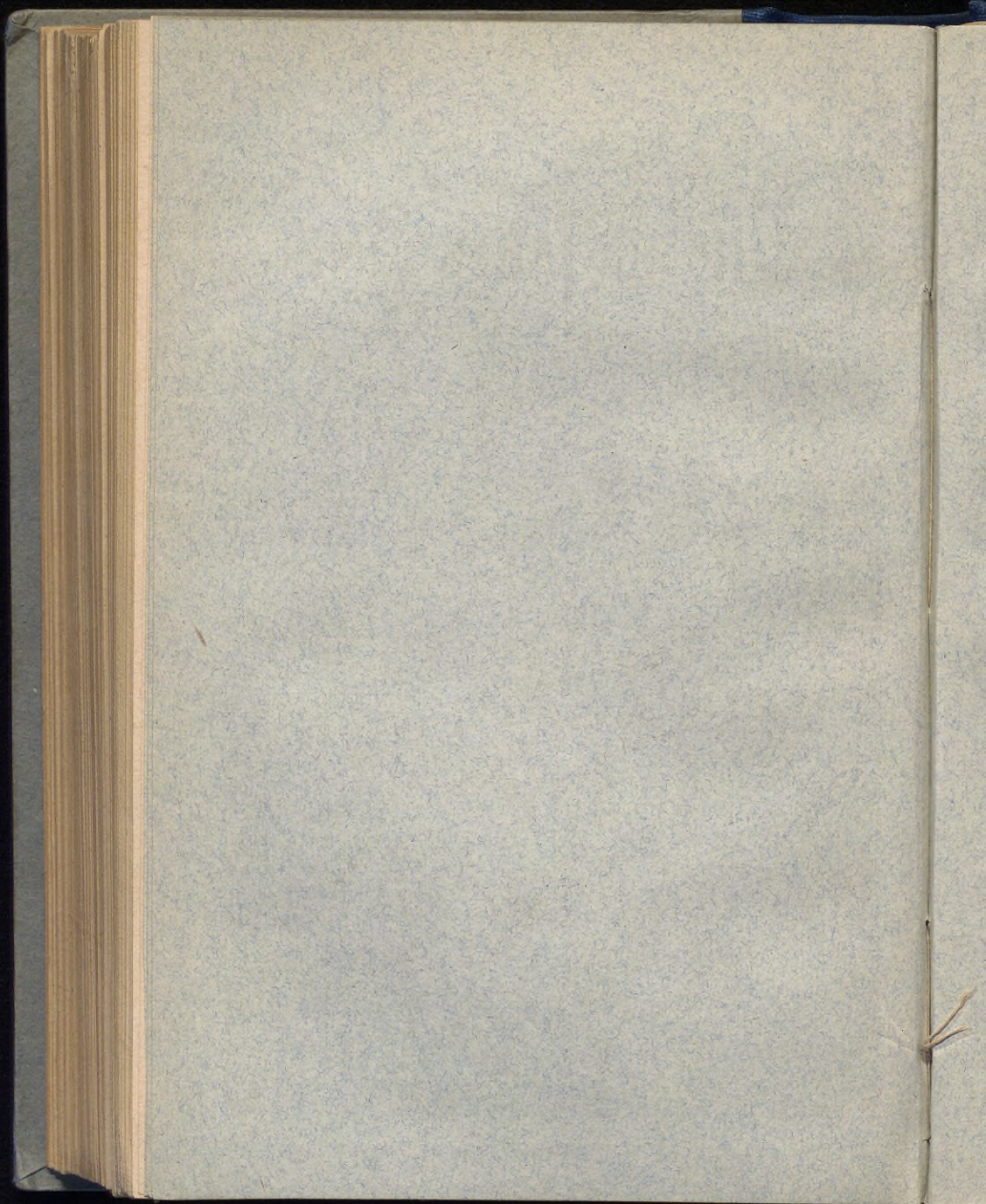

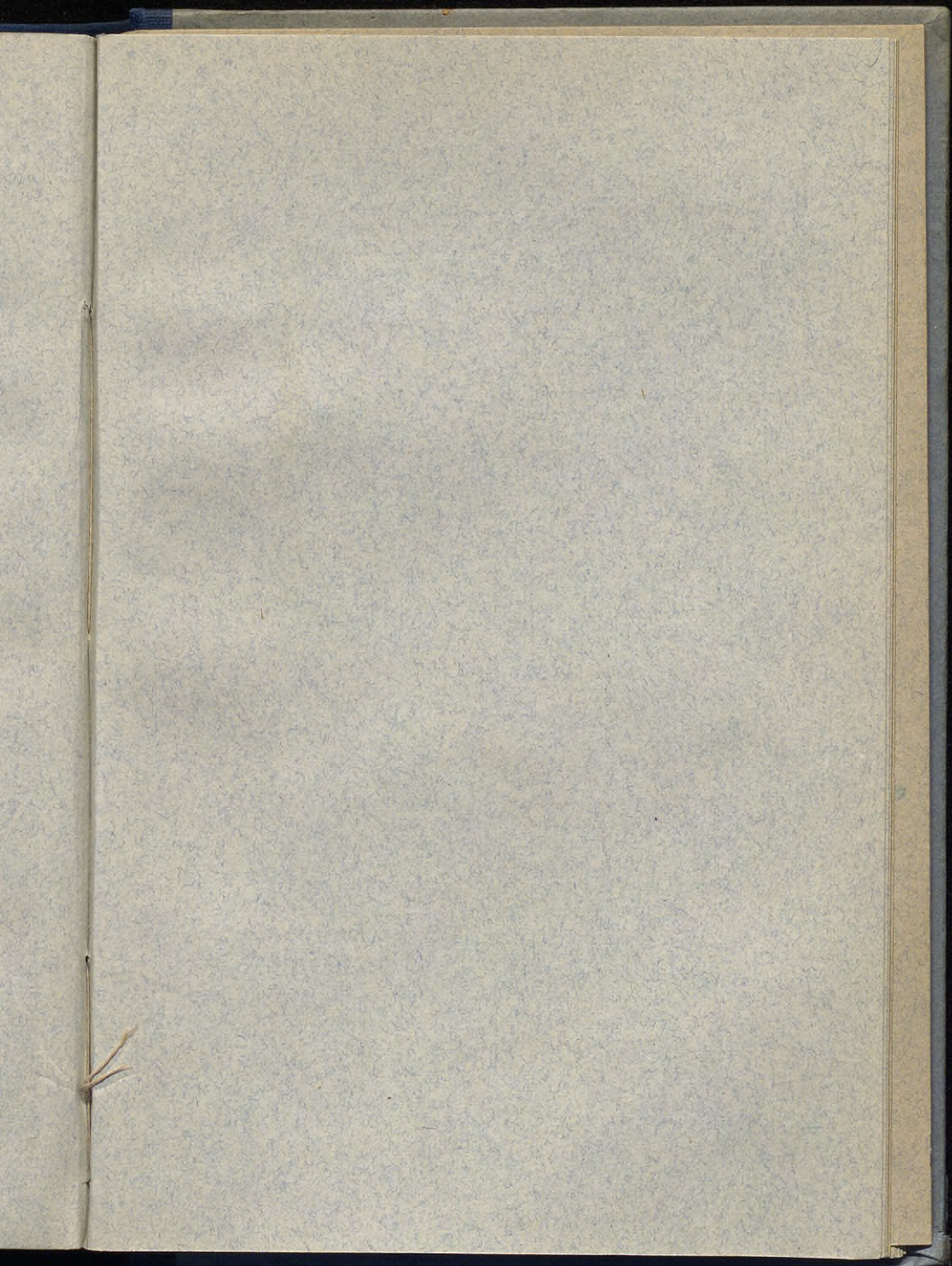
Andra häftet.

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Spojfvens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångväktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölmarflockan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphaneecken pris 1 krona.
Öfvertöparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1. 75.
I hälrågen
Länsmannen och } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
Kapten Severin } tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3. 50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flänks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Förken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

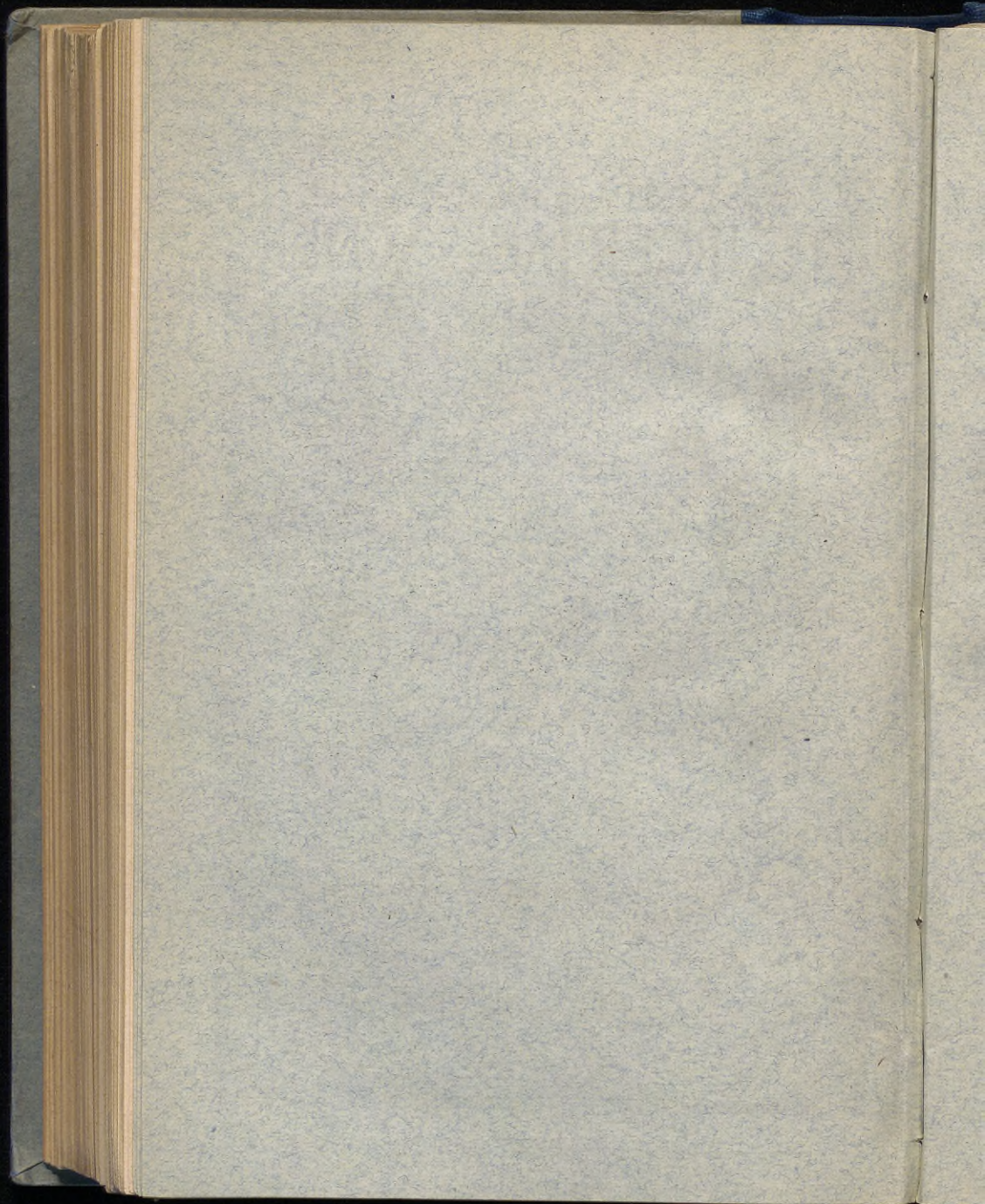
- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

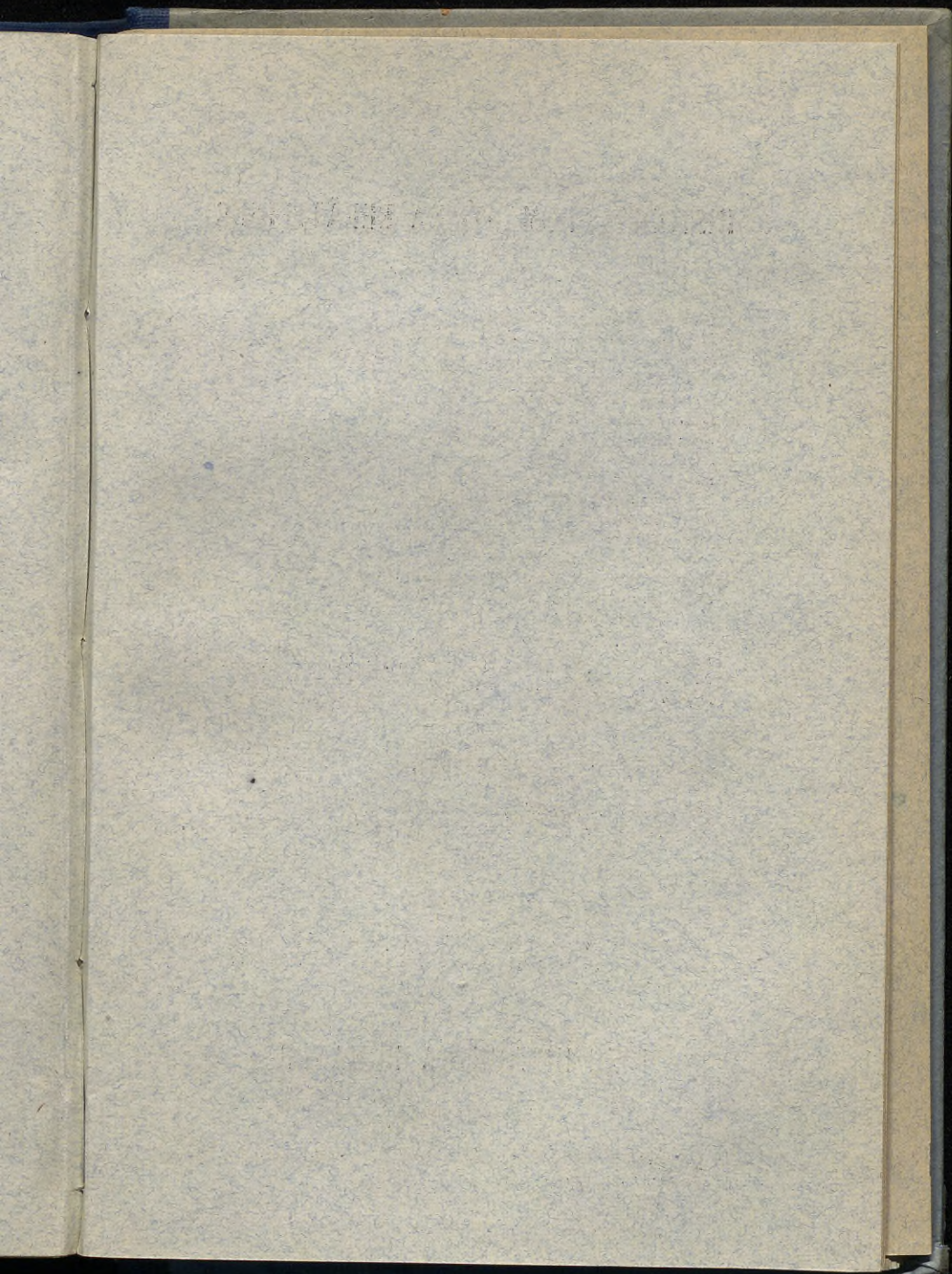
Tredje häftet.

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Spofvens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångevaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölmarfliëkan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphanecken pris 1 krona.
Öfvertöparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1. 75.
I härbägen
Länsmannen och } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
Kapten Severin } tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3. 50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flincks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris
häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

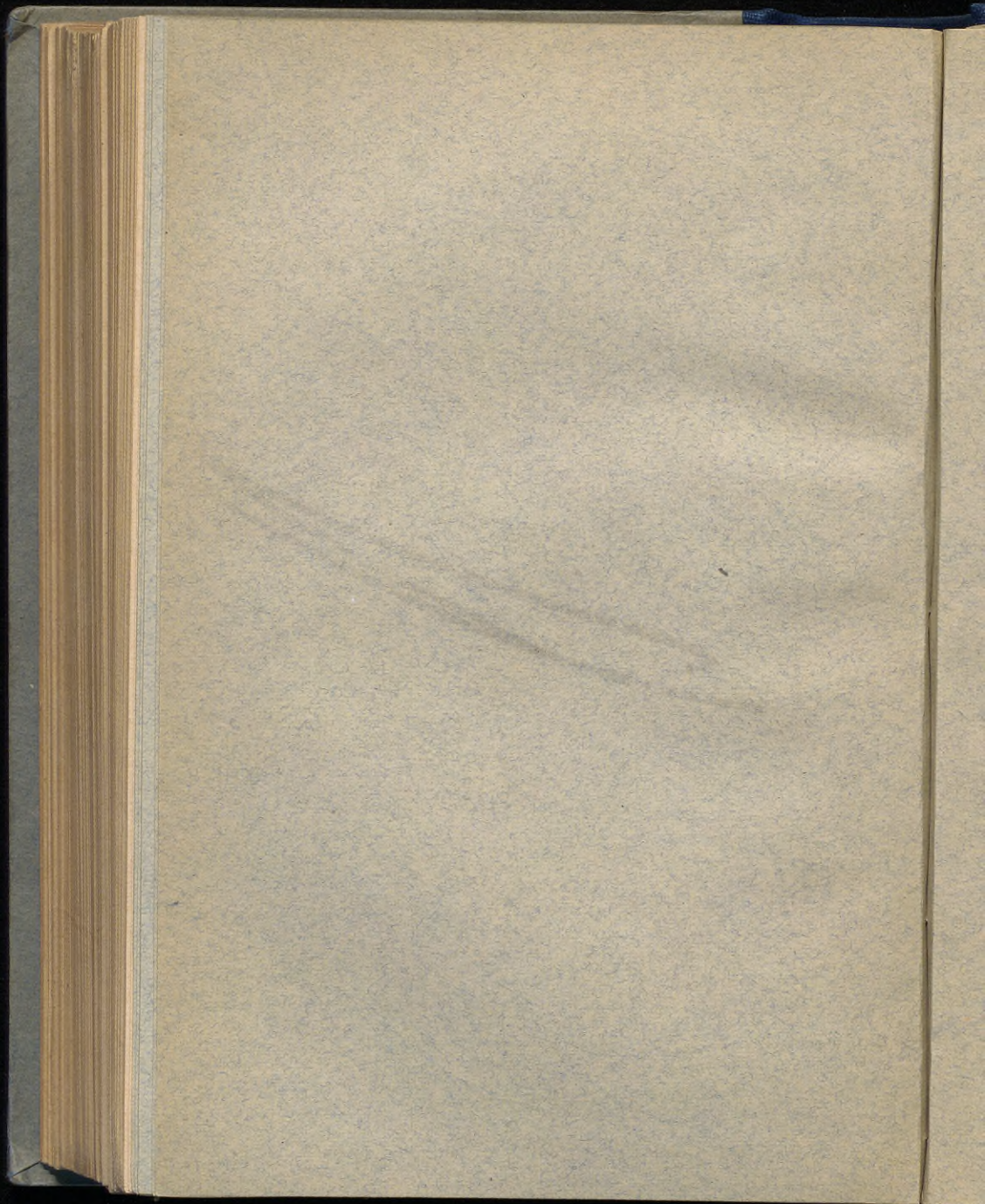

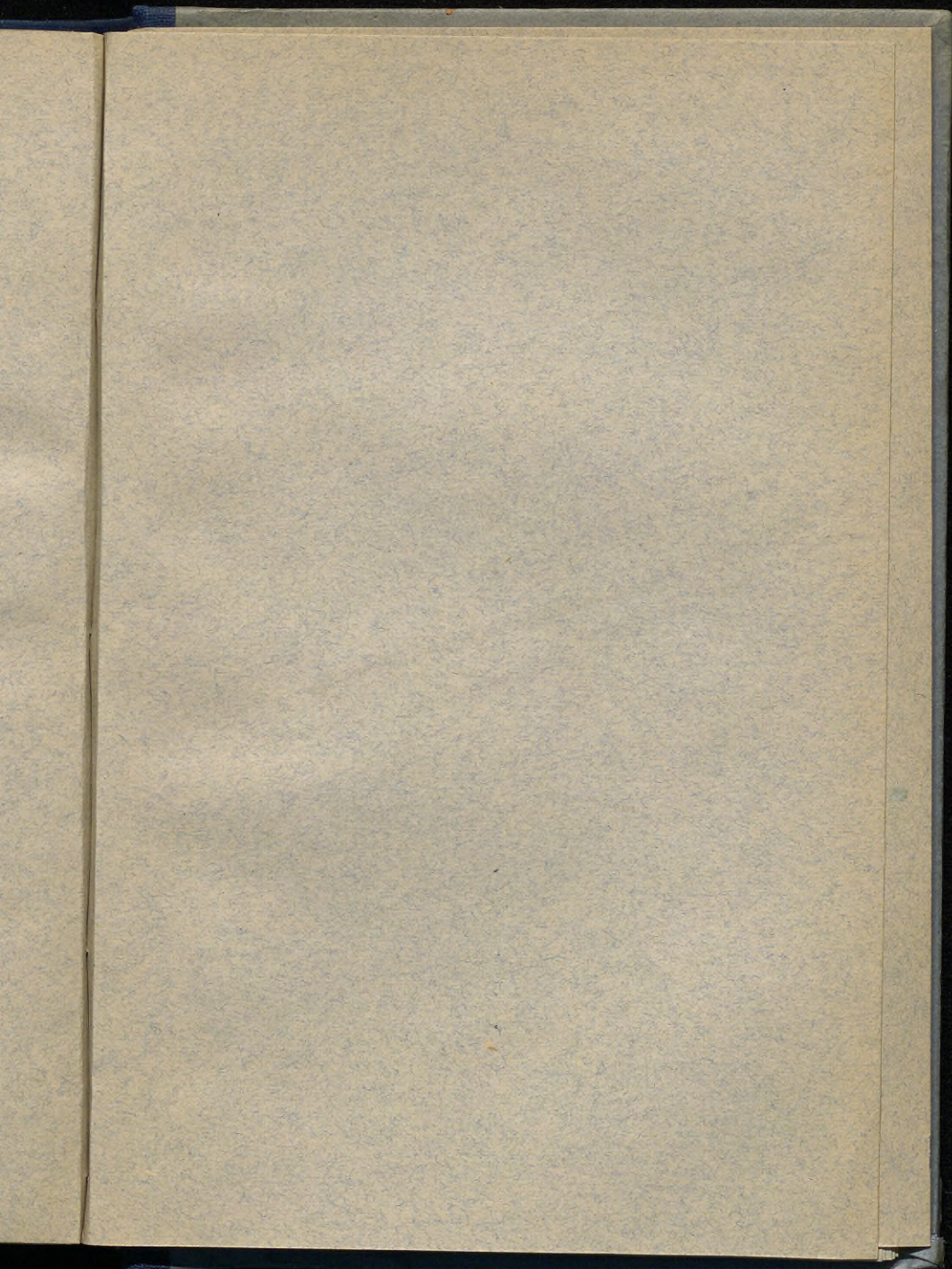
Fjerde hæftet.

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

Erik Ollikainen, pris 1 krona.

Spofovens Pistol, pris 50 öre.

Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.

Karl XII:s värja, pris 75 öre.

Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.

Lots-Jakob, pris 1 krona.

Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.

Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.

Lasse i gatan, pris 60 öre.

Banér i säcken, pris 1 krona.

Måns Lurifax, pris 75 öre.

Snapphanarne, pris 2 kronor.

Den siste karolinen, pris 60 öre.

Mjölvarflickan vid Lützen, pris 50 öre.

Under snapphanecken pris 1 krona.

Öfverlöparen, pris 50 öre.

Svenskarne på Hammershuus, pris 1. 75.

1 hålvägen

Länsmannen och

Kapten Severin

} Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
tober månad 1882.

Af Sylvia.

Magdalena Rudenschöld, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.

Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3. 50.

Af Lodbrok.

Fänrik Flincks minnen från trettioåriga kriget, häftad 3. 75, inb. 5 kr.

Fröken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris
häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

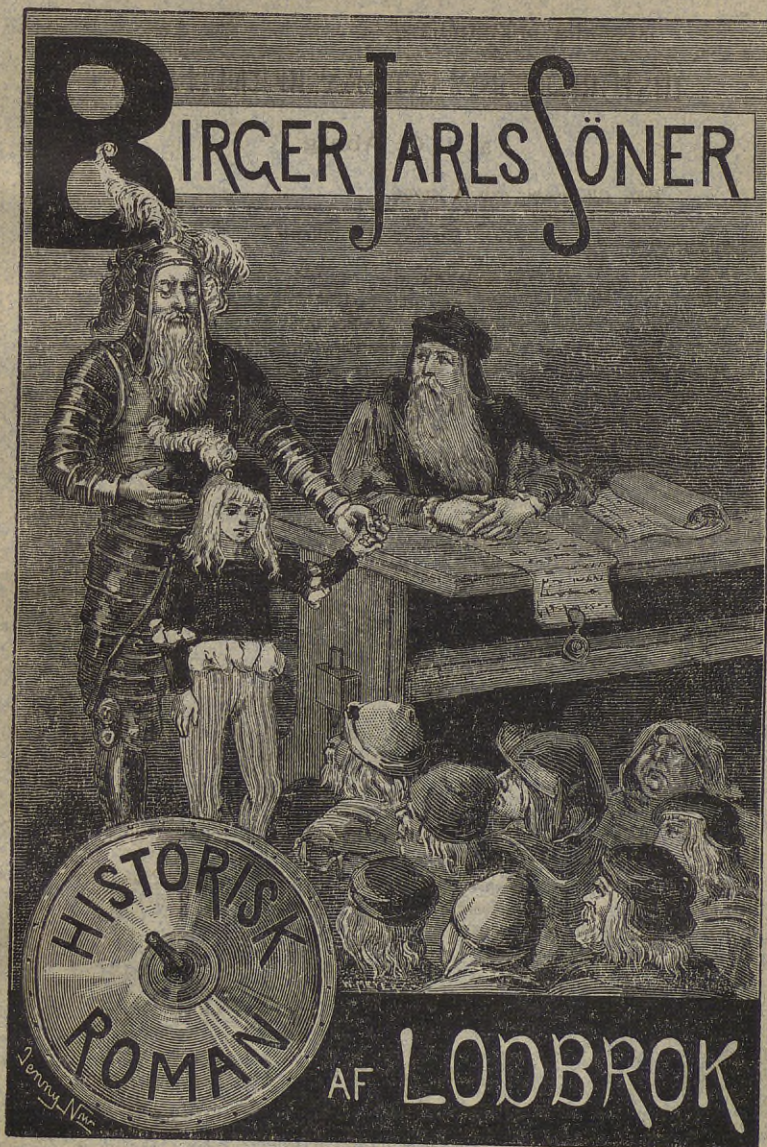
af Lodbrok

Nybygget vid Vargkullen, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.

Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

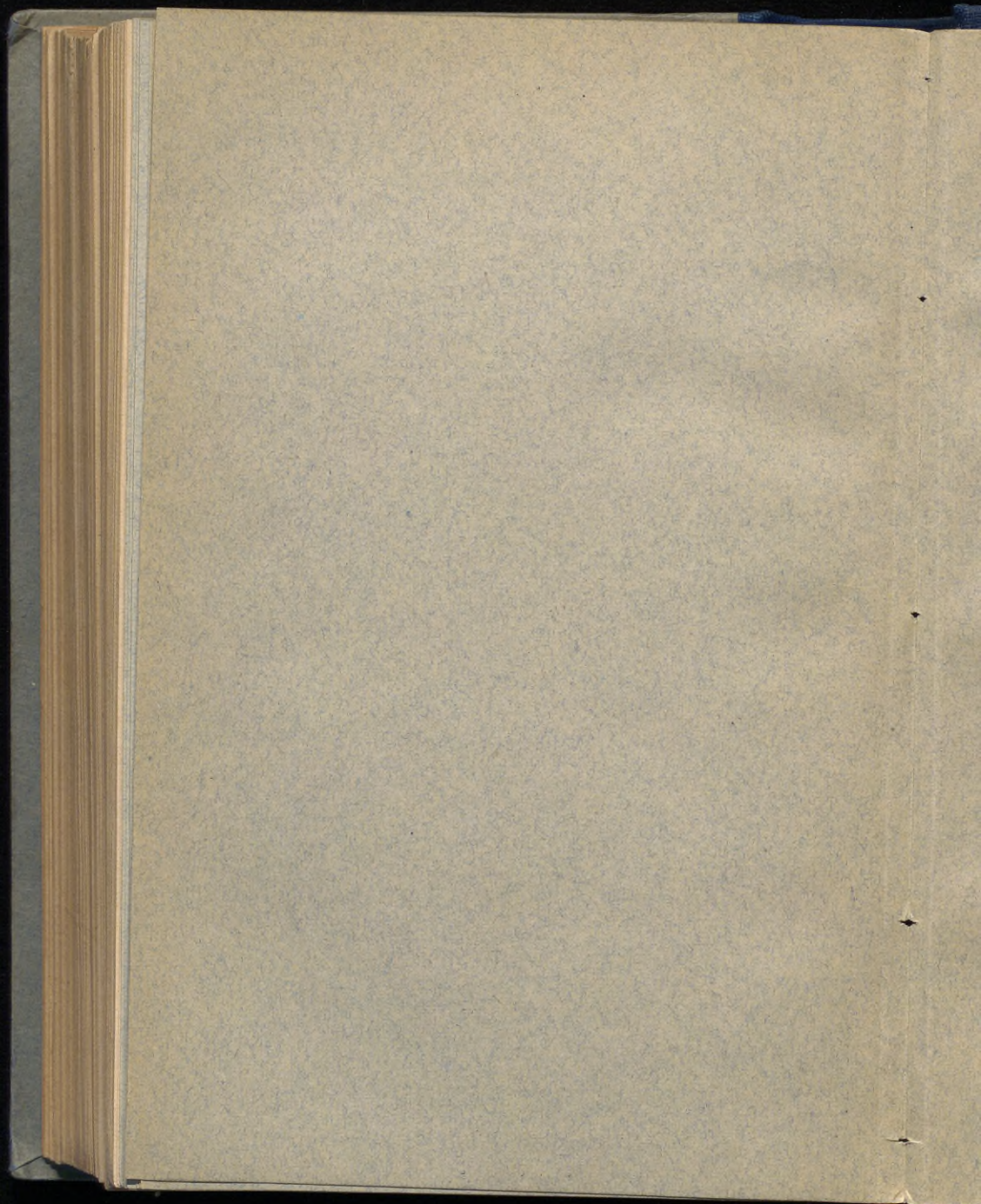
Femte häftet.

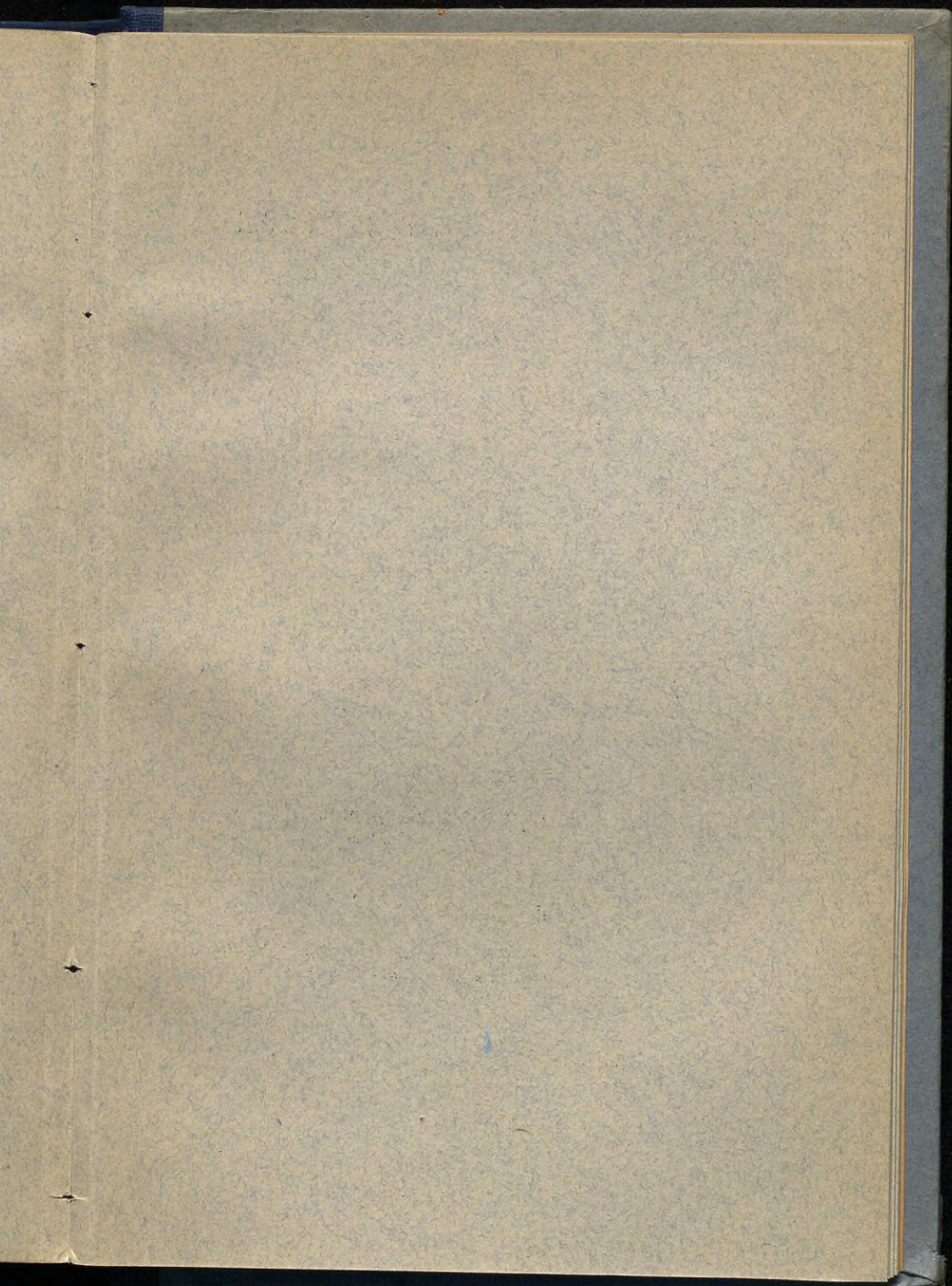
BIRGER JARLS SÖNER

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Sjöfvens Pistol, pris 50 öre.
Sammanvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodöd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångeaktare, pris 50 öre.
Lasse i galan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölvarfickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphanecken pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammerskuus, pris 1. 75.
I hälvägen
Länsmannen och } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
Kapten Severin } tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3. 50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flincks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

Sjette hæftet.

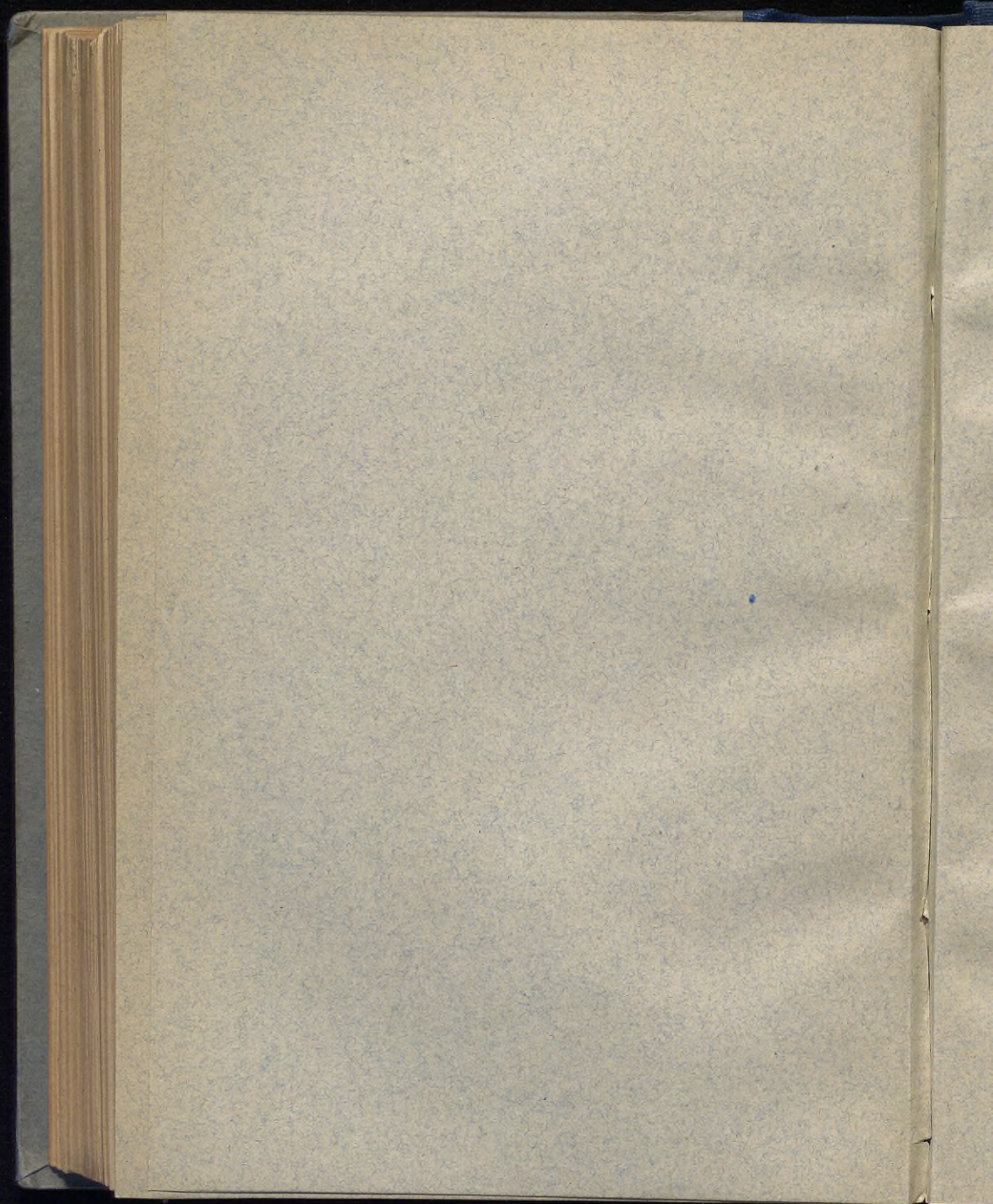
BIRGER JARLS SÖNER

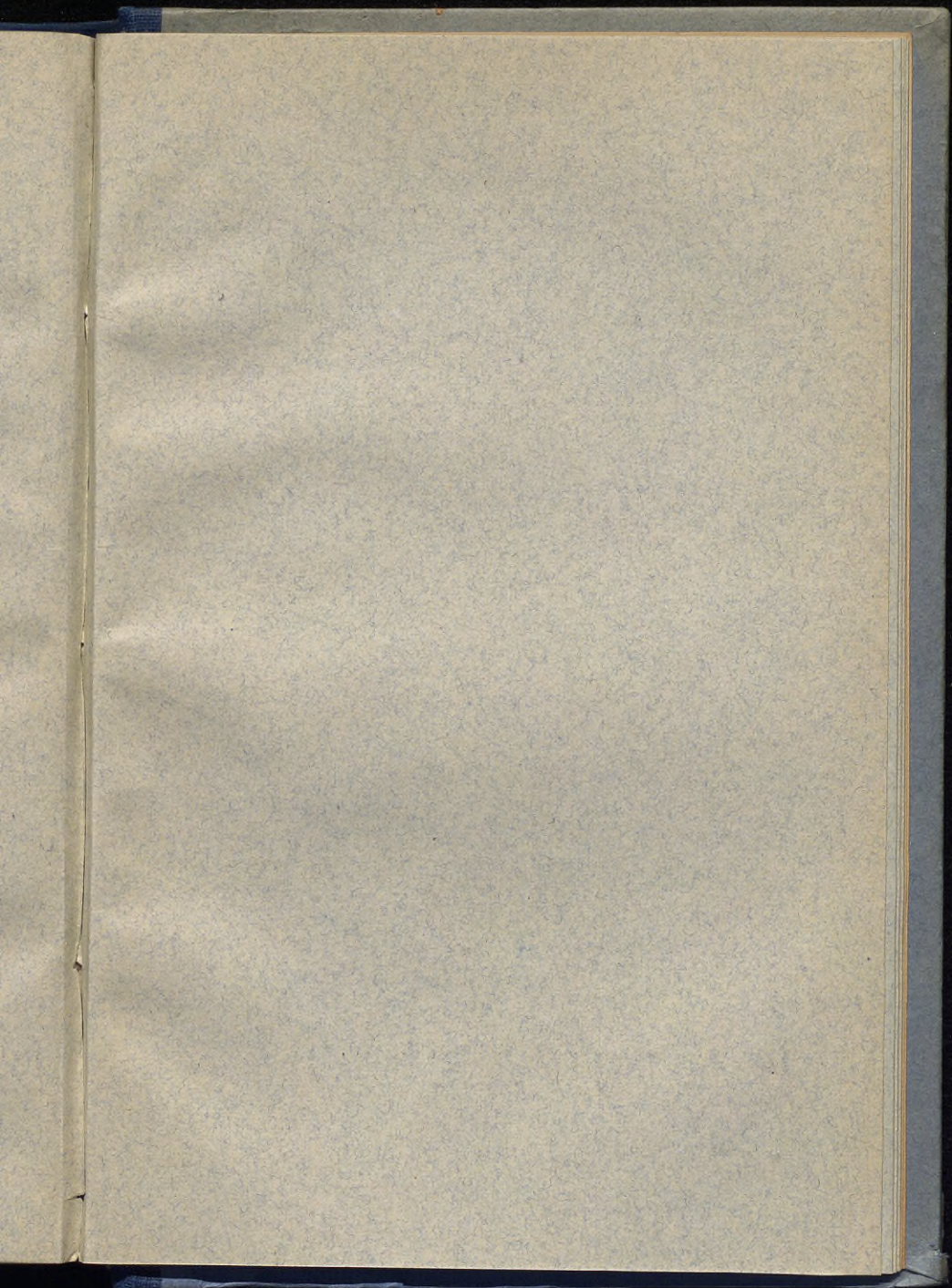

AF LODBROK

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Sjöfvens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölmarflickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphanecken pris 1 krona.
Öfverluparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1. 75.
I härvägen
Länsmannen och
Kapten Severin } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3: 50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flinks minnen från trettiörriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Fröken Bärjfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris
häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

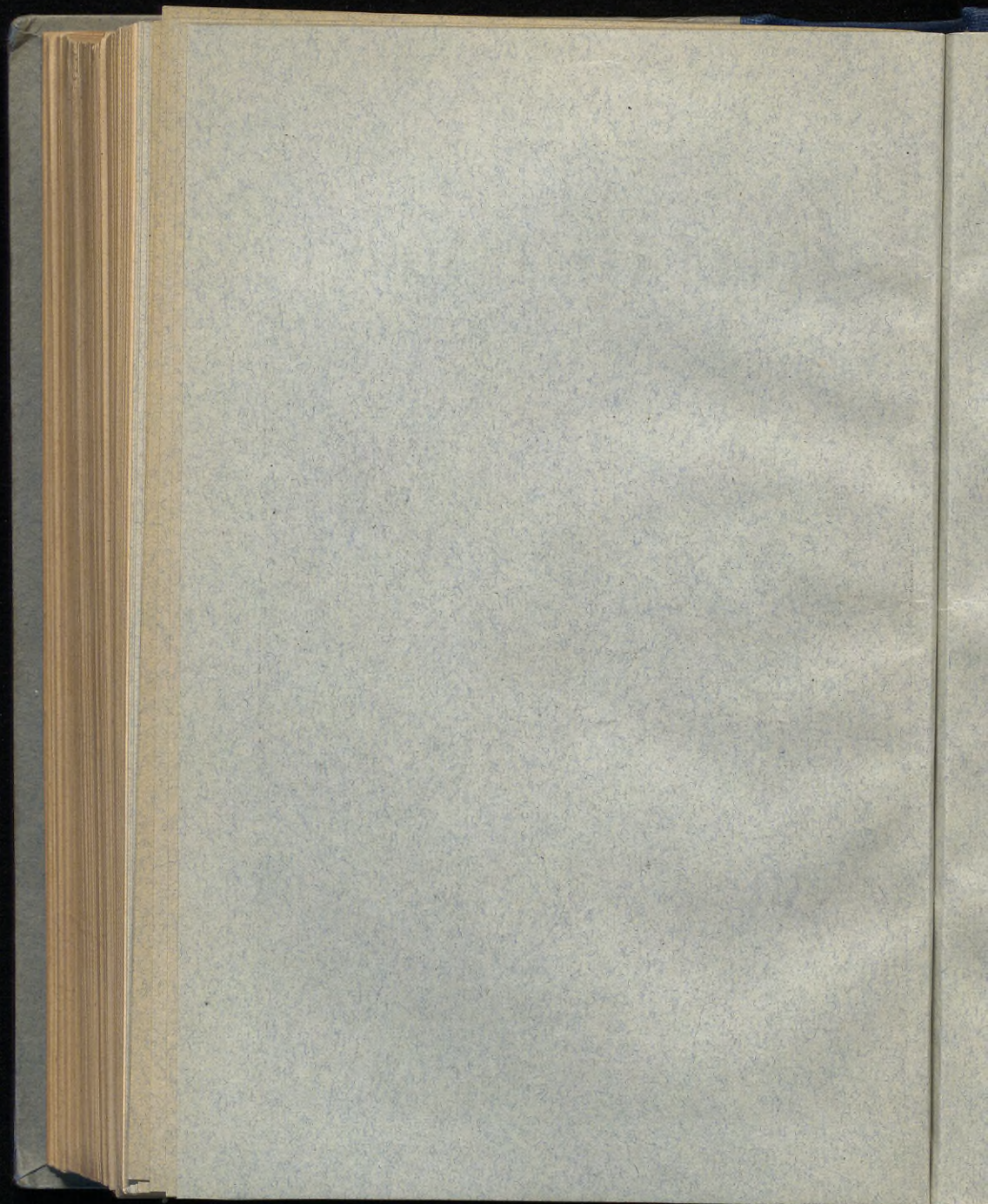
- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

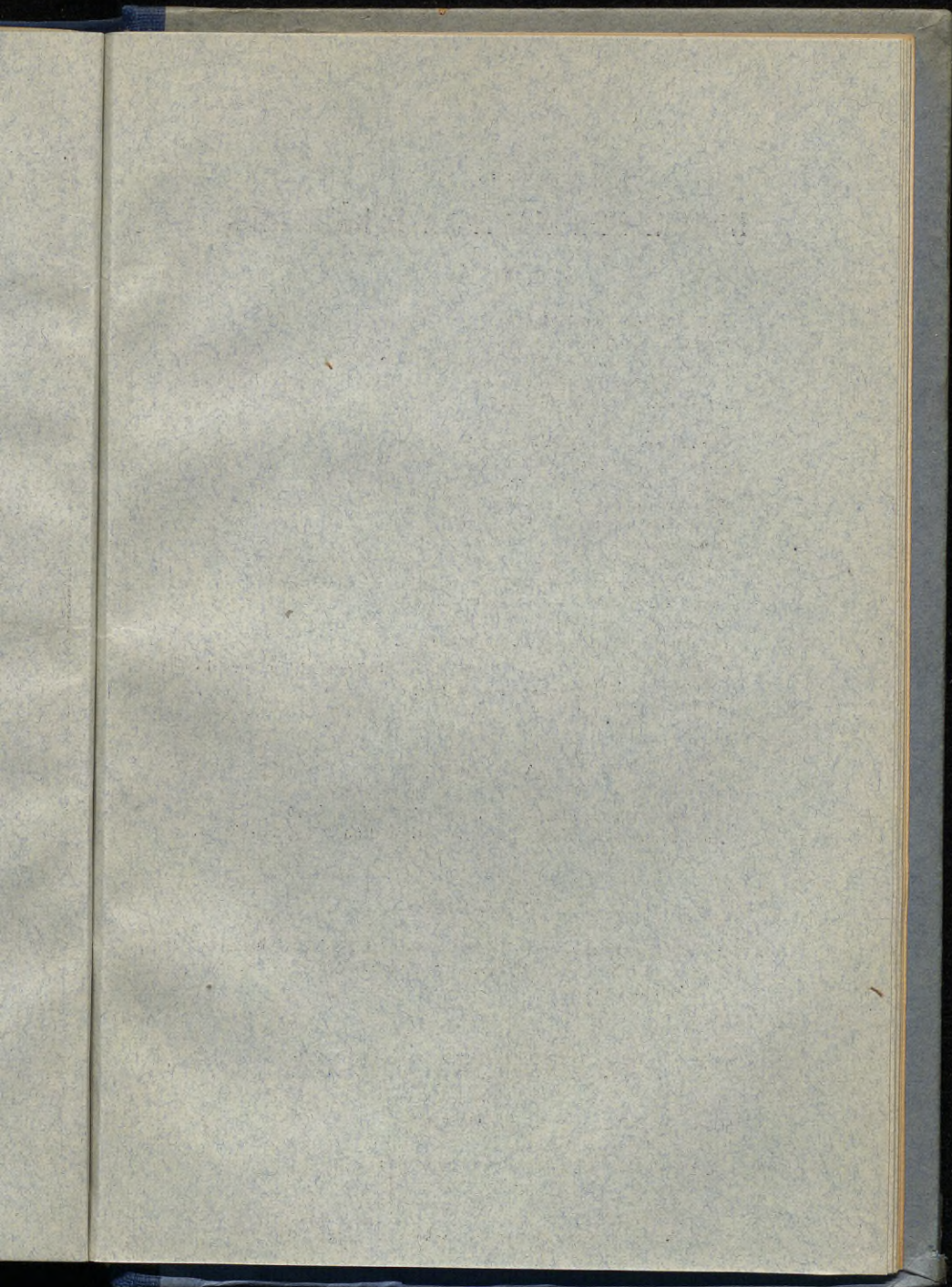
Sjunde häftet.

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Spofvens Pistol, pris 50 öre.
Sammanvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölvarflickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphanecken pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1. 75.
I hälvägen
Länsmannen och } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
Kapten Severin } tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3: 50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flinks minnen från trettiåriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

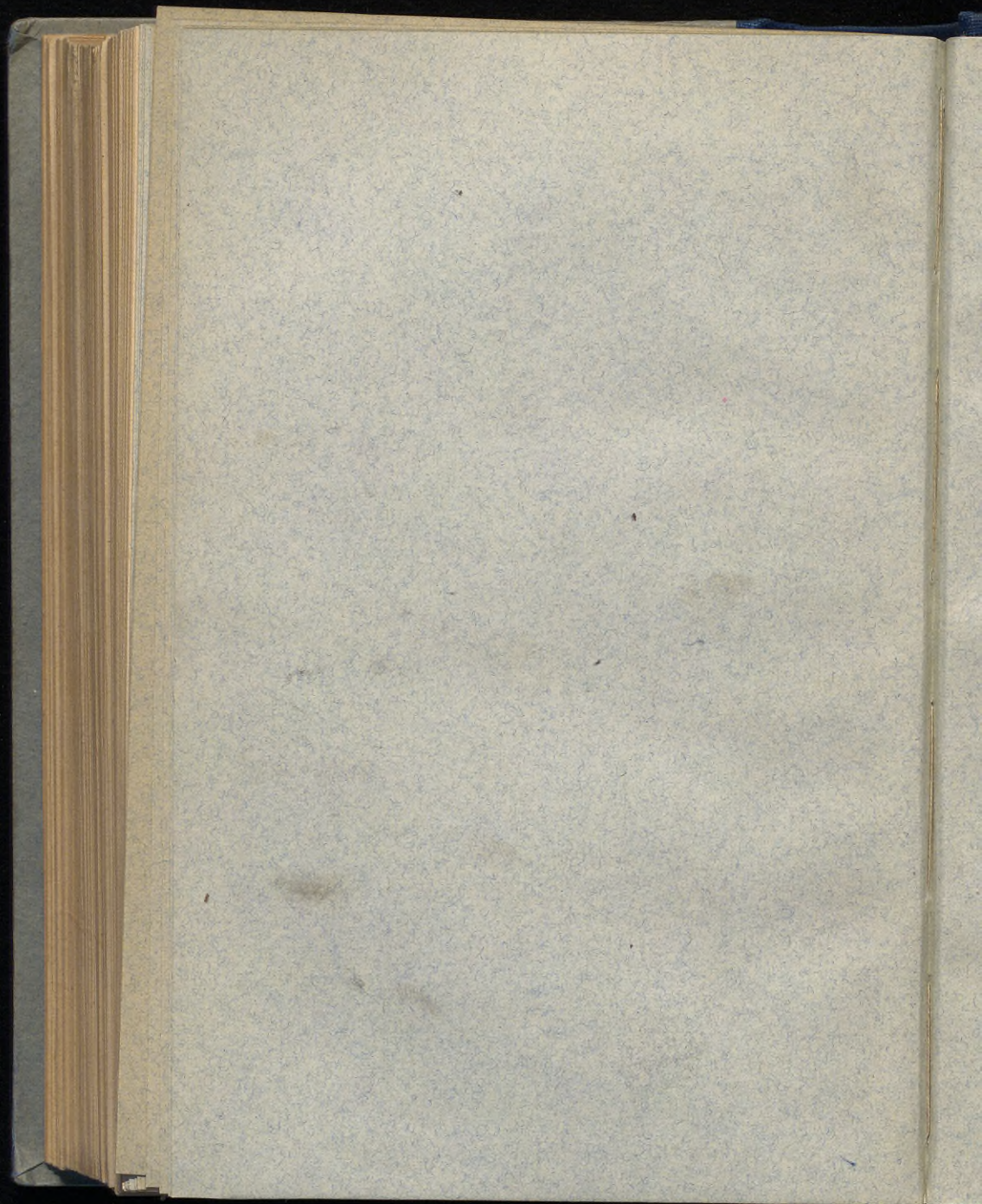

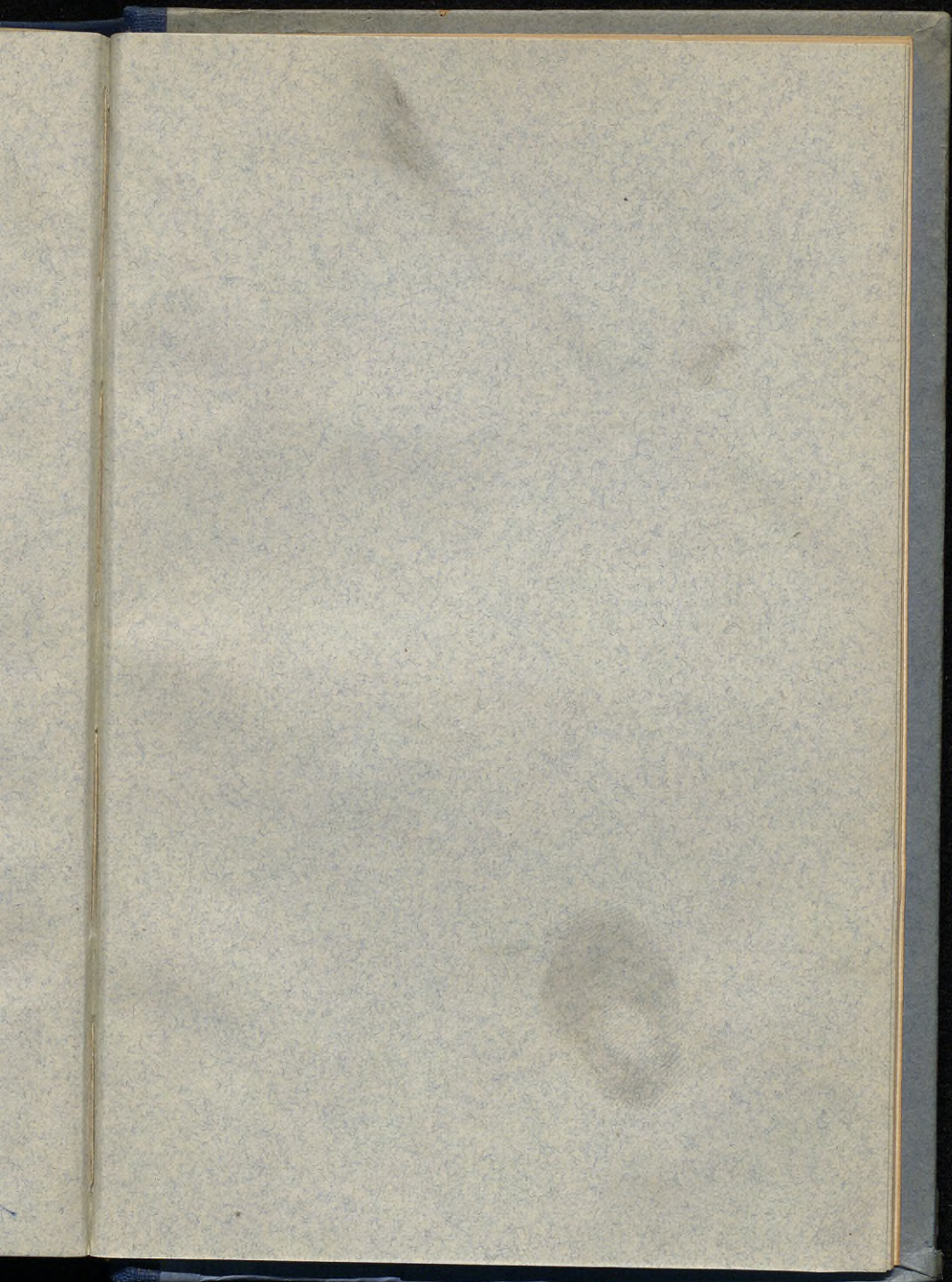
Åttonde häftet.

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Spofvens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fängvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i sacken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölvarfickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphaneeken pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershaus, pris 1. 75.
I häfvägen
Länsmannen och
Kapten Severin } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2. 50, inb. 3: 50.

Af Lodbrok.

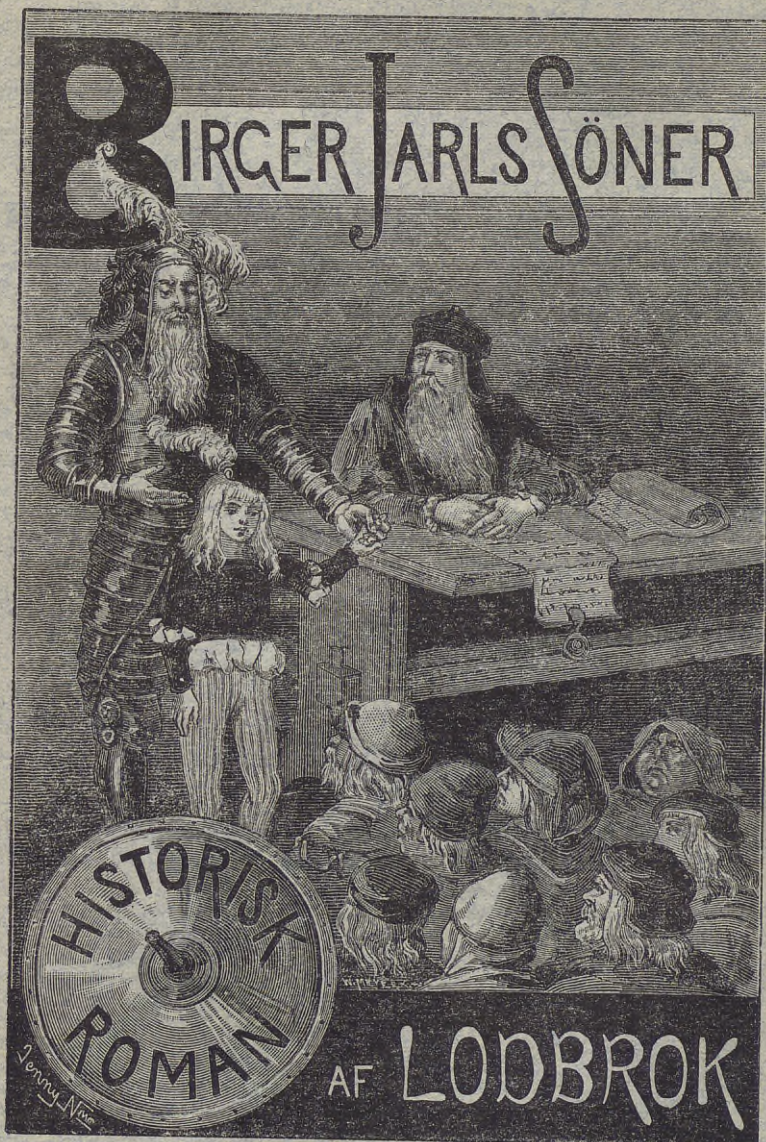
- Fänrik Flincks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3. 75, inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris
häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

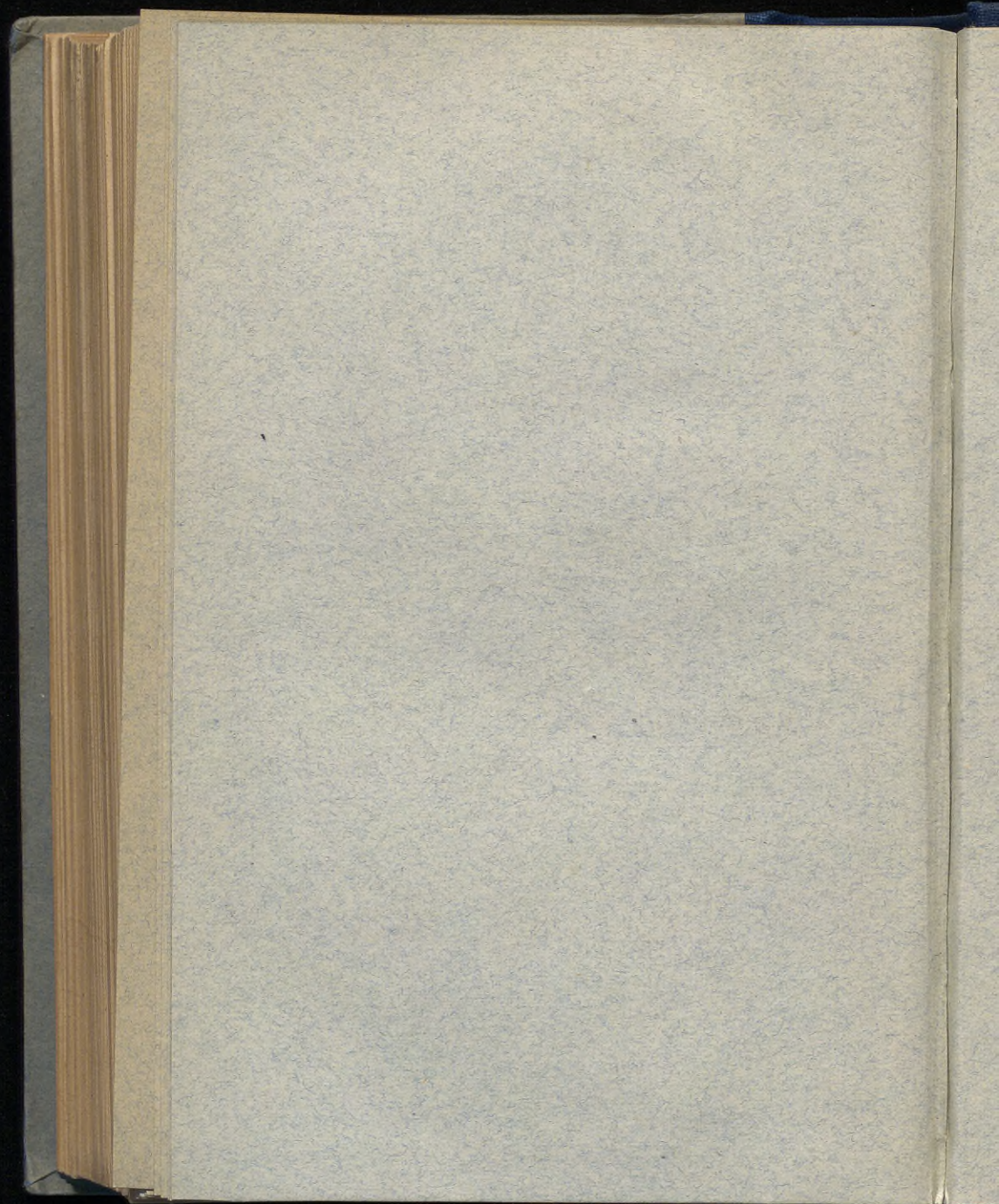
- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4. 50, inb. 5. 50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

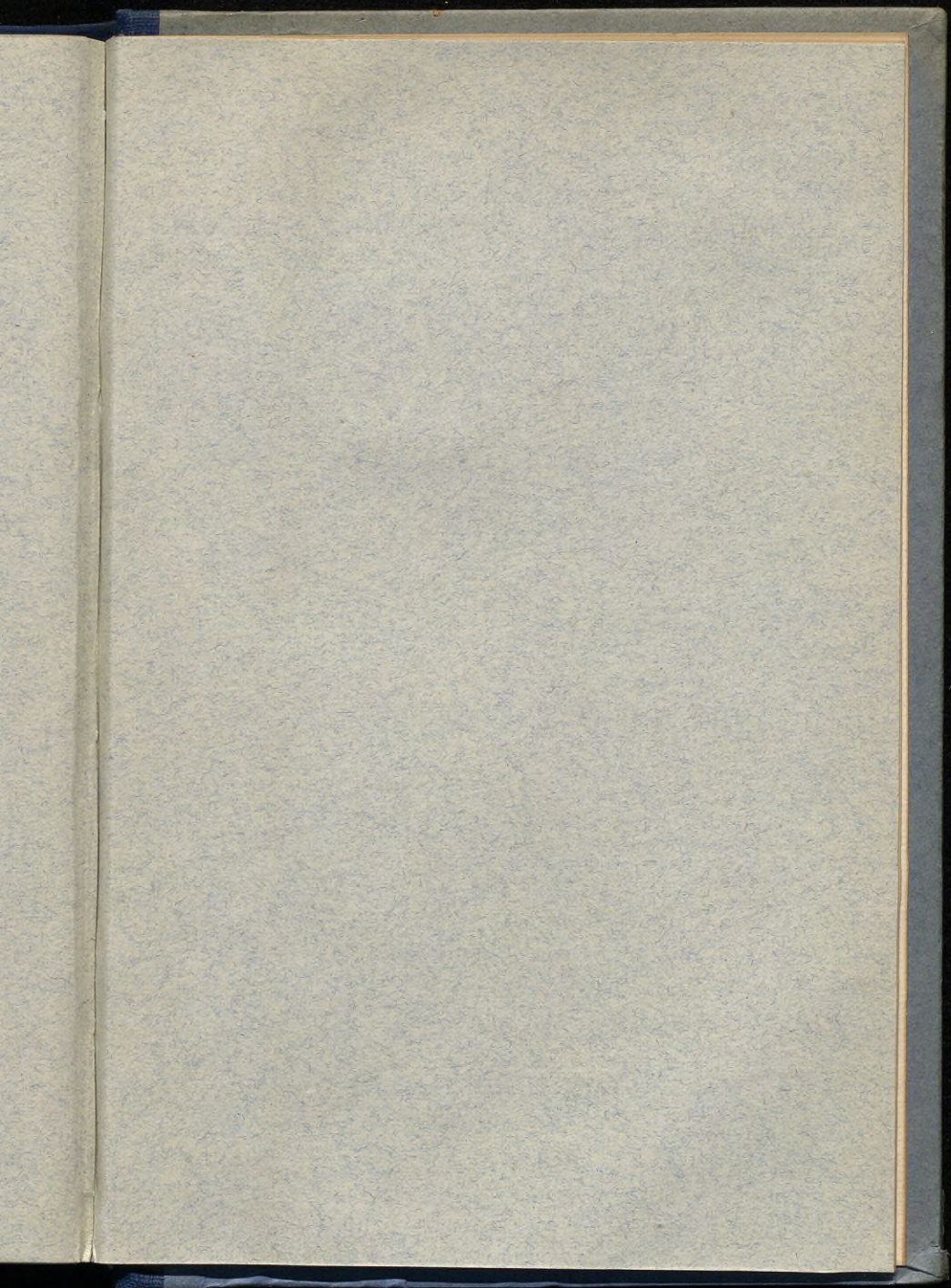
Nionde häftet.

Stockholm, NILS GLEERUPS Förlagsexpedition.

Pris: 75 öre.

Hos alla bokhandlare:

HISTORISKT-ROMANTISKA BERÄTTELSE

af J. O. Åberg.

- Erik Ollikainen*, pris 1 krona.
Sofvens Pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett Qvinmodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skriddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölnarfticken vid Lützen, pris 50 öre.
Under snapphanecken pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Svenskarne på Hammershus, pris 1.75.
I hällvägen }
Länsmannen och } Dessa 3 utkomma i bokhandeln under Ok-
Kapten Severin } tober månad 1882.

Af Sylvia.

- Magdalena Rudenschöld*, pris häftad 4.50, inb. 5.50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2.50, inb. 3.50.

Af Lodbrok.

- Fänrik Flénks minnen från trettioåriga kriget*, häftad 3.75, inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts hemlighet, roman från Karl den XII:s tid, pris häftad 6 kronor.

ICKE HISTORISKA ROMANER

af Lodbrok

- Nybygget vid Vargkullen*, pris häftad 4.50, inb. 5.50.
Millionärens Dotterson, pris häftad 3 kronor.

